ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀ ವೇದವ್ಯಾಸ
ವಿರಚಿತ
ವಾಯು ಮಹಾಪುರಾಣಾಂತರ್ಗತ

ಶ್ರಾದ್ಧಪ್ರಕ್ರಿಯನಿರೂಪಣ

ಕನ್ನಡ ಅನುವಾದ ಸಹಿತ

ಅನುವಾದಕರು
ಸೇತುಮಾಧವಾಚಾರ್ಯ
(ಆಸ್ಥಾನ ವಿದ್ವಾನ್)

Vishesha Sangraha

—: ಹರಿಃ ಓಂ :—

—ಶ್ರೀ ವೇದವ್ಯಾಸಾಯ ನಮಃ—

ಶ್ರೀಮದ್ವಾಯು ಪುರಾಣಂ

ದಶಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ

ಏತಚ್ಛ್ರುತ್ವಾ ವಚಸ್ತಸ್ಯ ಸೂತಸ್ಯ ವಿದಿತಾತ್ಮನಃ ।
ಉತ್ತರಂ ಪರಿಪಪ್ರಚ್ಛುಃ ಸೂತಪುತ್ರಂ ದ್ವಿಜಾತಯಃ ॥ ೧ ॥

॥ ಶಾಂಶಪಾಯನ ಉವಾಚ ॥

ಕಥಂ ದ್ವಿತೀಯಮುತ್ಪನ್ನಾ ಭವಾನೀ ಪ್ರಾಕ್ಸತೀತು ಯಾ ।
ಆಸೀದ್ದಾಕ್ಷಾಯಣೀ ಪೂರ್ವಮುಮಾ ಕಥಮಜಾಯುತ ॥ ೨ ॥

ಮೇನಾಯಾಂ ಪಿತೃಕನ್ಯಾಯಾಂ ಜನಯಾಮಾಸ ಶೈಲರಾಟ್ ।
ಕೇ ಚೈತೇ ಪಿತರಶ್ಚೈವ ಯೇಷಾಂ ಮೇನಾ ತು ಮಾನಸೀ ॥ ೩ ॥

ಹತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು

೧. ನೈಮಿಷಾರಣ್ಯವಾಸಿಗಳಾದ ಮುನಿವರ್ಯರು ಮಹಾತ್ಮನೂ ಜ್ಞಾನಿಯೂ ಆದ ಸೂತಪುರಾಣಿಕನ ವಚನಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿ ಪುನಃ ಸೂತಮುನಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಇಂತೆಂದರು.

೨. ಶಾಂಶಪಾಯನ ಮುನಿಯು ಹೇಳಿದನು :— ಎಲೈ ಮುನಿವರ್ಯನೇ, ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಭವಾನಿಯಾಗಿದ್ದ ಸತೀದೇವಿಯು ಎರಡನೆಯ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಉಮಾದೇವಿಯಾಗಲು ಕಾರಣವೇನು ? ಮೊದಲು ದಕ್ಷಕುಮಾರಿಯಾಗಿದ್ದ ಸತೀದೇವಿಯು ತರುವಾಯ ಪರ್ವತರಾಜ ಕುಮಾರಿಯಾಗಲು ಕಾರಣವೇನೆಂದು ಕೇಳಿದರು.

೩–೪. ಎಲೈ ಮುನಿವರ್ಯನೇ, ಪಿತೃದೇವತೆಗಳ ಪುತ್ರಿಯಾದ ಮೇನಕಾದೇವಿಯಲ್ಲಿ ಪರ್ವತರಾಜನು ಉಮಾದೇವಿಯನ್ನು ಪಡೆದನೆಂದು ಹೇಳಿರುತ್ತೀಯೆ. ಆ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳು ಯಾರು ? ಮೇನಕೆಯು ಅವರಿಗೆ ಪುತ್ರಿಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟಲು ಕಾರಣ

Vishesha Sangraha

ಮೈನಾಕಶ್ಚೈವ ದೌಹಿತ್ರೋ ದೌಹಿತ್ರೀ ಚ ತಥಾ ಹ್ಯುಮಾ ।
ಏಕಪರ್ಣಾ ತಥಾ ಚೈವ ತಥಾ ಯಾ ಚೈಕಪಾಟಲಾ ॥ ೪ ॥

ಗಂಗಾ ಚೈವ ಸರಿಚ್ಛ್ರೇಷ್ಠಾ ಸರ್ವಾಸಾಂ ಪೂರ್ವಜಾ ತಥಾ ।
ಪೂರ್ವಮೇವ ಮಯೋದ್ದಿಷ್ಟಂ ಶೃಣುಧ್ವಂ ಮಮ ಸರ್ವಶಃ ॥ ೫ ॥

ಅನೇಕೇ ಪಿತರಶ್ಚೈವ ವರ್ತಂತೇ ಕ್ವ ಚ ವಾ ಪುನಃ ।
ಶ್ರೋತುಮಿಚ್ಛಾಮಿ ಭದ್ರಂ ತೇ ಶ್ರಾದ್ಧಸ್ಯ ಚ ಪರಂ ವಿಧಿಂ ॥ ೬ ॥

ಪುತ್ರಾಶ್ಚ ತೇ ಸ್ಮೃತಾ ಕೇಷಾಂ ಕಥಂ ಚ ಪಿತರಸ್ತು ತೇ ।
ಪಿತರಃ ಕಥಮುತ್ಪನ್ನಾಃ ಕಸ್ಯ ಪುತ್ರಾಃ ಕಿಮಾತ್ಮಕಾಃ ॥ ೭ ॥

ವೇನು ? ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಮೈನಾಕನು ಪೌತ್ರನಾಗಿಯೂ, ಉಮಾದೇವಿಯು ಪೌತ್ರಿಯಾಗಿಯೂ ಹೇಗೆ ಆದರು ? ಮತ್ತು ಆ ಉಮಾದೇವಿಯು ಏಕಪರ್ಣೆಯೂ, ಪಾಟಲ ವರ್ಣಿನಿಯೂ ಆಗಲು ಕಾರಣವೇನು ?

೫. ನದಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠಳಾದ ಗಂಗಾದೇವಿಯು ಹೇಗೆ ಹಿರಿಯ ಮಗಳಾದಳು? ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮೊದಲೇ ನಾನು ನಿಮಗೆ ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿರುವೆನು. ಆದರೂ ಈಗ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿಯೂ ಕ್ರಮವಾಗಿಯೂ ತಿಳಿಸುವೆನು ಕೇಳಿರೆಂದನು.

೬. ಎಲೈ ಪುರಾಣೀಕರೇ, ಅಸಂಖ್ಯಾಕರಾದ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳು ಎಲ್ಲಿರುವರು? ಅವರಿಗೆ ಏತರಿಂದ ಪ್ರೀತಿಯುಂಟಾಗುತ್ತದೆ? ಶ್ರಾದ್ಧಕ್ರಮವು ಯಾವುದು? ಇವನ್ನು ವಿವರಿಸಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿದನು. ಇದರಿಂದ ಉಭಯರಿಗೂ ಮಂಗಳವಾಗುವುದು.

೭. ಆ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳು ಯಾರ ಪುತ್ರರು ? ಅವರು ಹೇಗೆ ಪಿತೃಗಳಾದರು? ಲಪಿತೃಗಳು ಹೇಗೆ ಉತ್ಪನ್ನರಾದರು ? ಅವರು ಯಾರ ಮಕ್ಕಳು ? ಅವರ ತಂದೆಗಳ ಕ್ಷಣಗಳಾವುವು ? ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನಮಗಾಗಿ ದಯವಿಟ್ಟು ತಿಳಿಸಬೇಕೆಂದರು.

Vishesha Sangraha

ಸ್ವರ್ಗೇ ತು ಪಿತರೋಽನ್ಯೇ ಯೇ ದೇವಾನಾಮಪಿ ದೇವತಾಃ ।
ಏವಂ ವೈ ಶ್ರೋತುಮಿಚ್ಛಾಮಿ ಪಿತೄಣಾಂ ಸರ್ಗಮುತ್ತಮಂ ॥
ಯಥಾವದ್ದತ್ತಮಸ್ಮಾಭಿ ಶ್ರಾದ್ಧಂ ಪ್ರೀಣಾತಿ ವೈ ಪಿತೄನ್ ॥ ೮ ॥

ಯದರ್ಥಂ ತೇನ ದೃಶ್ಯಂತೇ ತತ್ರ ಕಿಂ ಕಾರಣಂ ಸ್ಮೃತಂ ।
ಸ್ವರ್ಗೇ ಹಿ ಕೇ ತು ವರ್ತಂತೇ ಪಿತರೋ ನರಕೇ ತು ಕೇ ॥ ೯ ॥

ಅಭಿಸಂಧಾಯ ಪಿತರಂ ಪಿತುಶ್ಚ ಪಿತರಂ ತಥಾ ।
ಪಿತುಃ ಪಿತಾಮಹಂಚೈವ ತ್ರಿಷು ಪಿಂಡೇಷು ನಾಮತಃ ॥ ೧೦ ॥

ಕಾನಿ ಶ್ರಾದ್ಧಾನಿ ದೇಯಾನಿ ಕಥಂ ಗಚ್ಛಂತಿ ವೈ ಪಿತೄನ್ ।
ಕಥಂ ಚ ಶಕ್ತಾಸ್ತೇ ದಾತುಂ ನರಕಸ್ಥಾಃ ಫಲಂ ಪುನಃ ॥ ೧೧ ॥

---

೮. ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳು ಯಾರು? ಅವರು ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಉತ್ತಮರು ಹೇಗೆ ಆದರು? ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಸ್ವರ್ಗಪ್ರಾಪ್ತಿಯು ಹೇಗೆ ಉಂಟಾಗುವುದು? ನಾವು ಮಾಡಿದ ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮದಿಂದ ಆ ಪಿತೃಗಳು ಹೇಗೆ ತೃಪ್ತರಾಗುವರು? ನಾವು ದತ್ತವಾದ ಅನ್ನೋದಕಗಳು ಅವರಿಗೆ ಹೇಗೆ ಸೇರುತ್ತವೆ? ಇವುದಳನ್ನು ತಿಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಬೇಡಿದರು.

೯. ಪಿತೃದೇವತೆಗಳು ನಮಗೆ ಏಕೆ ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ? ದೃಗ್ಗೋಚರವಾಗದಿರಲು ಕಾರಣವೇನು? ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳು ಯಾರು? ನರಕವಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವವರು ಯಾರು? ಹೀಗಾಗಲು ಕಾರಣವೇನು ಎಂದರು?

೧೦. ಪಿತೃದೇವತೆಗಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಆವಾಹನೆ ಮಾಡಬೇಕು? ಅವರಲ್ಲಿ ಪಿತೃಗಳು ಯಾರು? ಪಿತಾಮಹಂದರು ಯಾರು? ಅವರ ತಂದೆಯಾದ ಪ್ರಪಿತಾಮಹಂದಿರು ಯಾರು? ಈ ಪಿತೃ ಪಿತಾಮಹ ಪ್ರಪಿತಾಮಹಂದಿರನ್ನು ಯಾವ ಯಾವ ಪಿಂಡಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಆವಾಹನೆ ಮಾಡಬೇಕು? ಅದರ ಕ್ರಮವು ಆವುದು? ವಿಧಾನವು ಎಂತಹುದು? ಇವುಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿದರು.

೧೧. ಶ್ರಾದ್ಧಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು? ಆ ವಸ್ತುಗಳು ಅವರಿಗೆ ಹೇಗೆ ಹೋಗಿ ಸೇರುತ್ತವೆ? ನರಕದಲ್ಲಿರುವ ಆ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳು ಅಶಕ್ತರಾದುದರಿಂದ ಅವರು ಫಲವನ್ನು ಕೊಡಲು ಹೇಗೆ ಶಕ್ತರಾಗುವರು? ಅಂತಹವರಿಗೆ ದಾನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಪ್ರಯೋಜನವೇನೆಂದು ಕೇಳಿದನು.

Vishesha Sangraha

ಕೇ ಚೇಹ ಪಿತರೋ ನಾಮ ಕಾನ್ ಯಜಾಮೋ ವಯಂ ಪುನಃ ।
ದೇವಾ ಅಪಿ ಪಿತೄನ್ ಸ್ವರ್ಗೇ ಯಜಂತೀತಿ ಹಿ ನಃ ಶ್ರುತಂ ॥ ೧೨ ॥

ಏತದಿಚ್ಛಾಮಿ ವೈ ಶ್ರೋತುಂ ವಿಸ್ತರೇಣ ಬಹುಶ್ರುತ ।
ಸ್ಪಷ್ಟಾಭಿಧಾನಮರ್ಥಂ ವೈ ತದ್ಭವಾನ್ವಕ್ತುಮರ್ಹತಿ ॥ ೧೩ ॥

ಋಷೀಣಾಂ ತು ವಚಃ ಶ್ರುತ್ವಾ ಸೂತಸ್ತತ್ತ್ವಾರ್ಥದರ್ಶಿವಾನ್ ।
ಆಚಚಕ್ಷೇ ಯಥಾಪ್ರಶ್ನಂ ಋಷೀಣಾಂ ಮಾನಸಂ ತತಃ ॥ ೧೪ ॥

॥ ಸೂತ ಉವಾಚ ॥

ಅತ್ರ ವೋ ವರ್ಣಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಯಥಾಪ್ರಜ್ಞಂ ಯಥಾ ಶ್ರುತಂ ।
ಮನ್ವಂತರೇಷು ಜಾಯಂತೇ ಪಿತರೋ ದೇವಸೂನವಃ ॥ ೧೫ ॥

---

೧೨. ಪಿತೃದೇವತೆಗಳೆಂದರೆ ಯಾರು? ಅವರ ಲಕ್ಷಣಗಳಾವುವು? ನಾವು ಯಾರನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು? ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳೂ ಕೂಡ ಪಿತೃಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುವರೆಂದು ನಾವು ಕೇಳಿರುತ್ತೇವೆ. ಅದು ಹೇಗೆ ಸಂಭವಿಸುತ್ತದೆ?

೧೩. ಎಲೈ ಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಸೂತಪುರಾಣಿಕನೇ, ಇವುಗಳನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿಯೂ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿಯೂ ಕೇಳಲು ಬಯಸುತ್ತೇವೆ. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಲು ನೀನು ಅತಿಸಮರ್ಥನಾಗಿರುತ್ತೀಯೆ. ಆದುದರಿಂದ ಇವುಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿದರು.

೧೪. ತತ್ವಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಸೂತಮುನಿಯು ಮಹಾತ್ಮರಾದ ಮುನಿಗಳ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿ, ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಮನೋಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಿಳಿದು, ಪ್ರಶ್ನಾನುಗುಣವಾಗಿ ಉತ್ತರವನ್ನು ಹೇಳಲುಪಕ್ರಮಿಸಿದನು.

೧೫. ಸೂತಮುನಿಯು ಹೇಳಿದನು :— ಎಲೈ ಮುನಿವರ್ಯರೇ, ನೀವು ಕೇಳಿದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ನಾನು ಕೇಳಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ತಿಳಿದಿರುವಂತೆ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ನಿಮಗಾಗಿ ತಿಳಿಸುವೆನು ಕೇಳಿರಿ. ಆ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳು ಮನ್ವಂತರಗಳಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಕುಮಾರರಾಗಿ ಹುಟ್ಟುವರು. ದೇವಪುತ್ರರಾಗುವರು. ಅವರಿಗೆ ಮಕ್ಕಳಾಗಿ ಜನಿಸುವರು.

Vishesha Sangraha

ಅತೀತಾನಾಗತೇ ಜ್ಯೇಷ್ಠಾಃ ಕನಿಷ್ಠಾಃ ಕ್ರಮಶಸ್ತು ತೇ ।
ದೇವೈಃ ಸಾರ್ಧಂ ಪುರಾತೀತಾಃ ಪಿತರೋ ಯೇಽಂತರೇಷು ವೈ ॥
ವರ್ತಂತೇ ಸಾಂಪ್ರತಂ ಯೇ ತು ತಾನ್ವೈ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ನಿಶ್ಚಯಾತ್ ॥ ೧೬ ॥

ಶ್ರಾದ್ಧಂ ಚೈಷಾಂ ಮನುಷ್ಯಾಣಾಂ ಶ್ರಾದ್ಧಮೇವ ಪ್ರವರ್ತತೇ ।
ದೇವಾನಸೃಜತ ಬ್ರಹ್ಮಾ ನಾಯಕ್ಷನ್ನಿತಿ ವೈ ಪುನಃ ॥
ತಮುತ್ಸೃಜ್ಯ ತದಾತ್ಮಾನಮಸೃಜಂಸ್ತೇ ಫಲಾರ್ಥಿನಃ ॥ ೧೭ ॥

ತೇ ಶಪ್ತಾ ಬ್ರಹ್ಮಣಾ ಮೂಢಾ ನಷ್ಟಸಂಜ್ಞಾ ಭವಿಷ್ಯಥ ।
ನ ಸ್ಮ ಕಿಂಚಿದ್ವಿಜಾನಂತಿ ತತೋ ಲೋಕೋ ಹ್ಯಮುಹ್ಯತ ॥ ೧೮ ॥

---

೧೬. ಅತೀತವಾದ ಸ್ವಾಯಂಭುವಾದಿ ಮನ್ವಂತರಗಳಲ್ಲಿದ್ದು ಕಳೆದುಹೋದ ಪಿತೃ ದೇವತೆಗಳು ಅನಾಗತವಾದ ಮುಂದೆ ಬರುವ ಮನ್ವಂತರಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಜ್ಯೇಷ್ಠರೂ ಹಿರಿಯರೂ ಆಗಿರುವರು. ಮುಂದಿನ ಮನ್ವಂತರಗಳಲ್ಲಿ ಜನಿಸುವ ಪಿತೃಗಳು ಕನಿಷ್ಠರಾಗಿರುವರು. ಇತರ ಮನ್ವಂತರಗಳಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿ ದೇವತೆಗಳ ಸಂಗಡ ಕಳೆದುಹೋದವರೇ ಜ್ಯೇಷ್ಠರಾಗಿರುವರು. ಈ ವೈವಸ್ವತಮನ್ವಂತರದಲ್ಲಿ ಯಾವ ದೇವತೆಗಳಿರುವರೋ ಅವರನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸುವೆನು ಕೇಳಿರೆಂದನು.

೧೭. ಅಂತಹ ಪಿತೃಗಳಿಗೋಸ್ಕರ ಮನುಷ್ಯರು ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಕೊಡತಕ್ಕುದ್ದೇ ಶ್ರಾದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಮೊದಲು ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡಿದನು. ಅವರು ನಿಷ್ಕಾಮಿಗಳಾಗಿ ಫಲಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲದೇ ಯಜ್ಞಯಾಗಾದಿ ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ತರುವಾಯ ಬ್ರಹ್ಮನು ಅವರನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ಯೋಗಾರೂಢನಾಗಿ ಫಲಾಕಾಂಕ್ಷಿಗಳಾದ ಬೇರೆ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಿದನು.

೧೮. ತರುವಾಯ ಬ್ರಹ್ಮನು ಮೊದಲು ಹುಟ್ಟಿದ ನಿಸ್ಪೃಹರಾದ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಶಾಪವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ನೀವು ನನ್ನಮಾತಿಗೆ ವಿರೋಧಿಗಳಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಮಹಾತ್ಮರಾಗಿರಿ. ನಿಮ್ಮ ಜ್ಞಾನವು ನಷ್ಟವಾಗಲಿ ಎಂದು ಶಾಪವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಅನಂತರ ಅವರಿಗೆ ಏನೂ ತಿಳಿಯದೇಹೋಯಿತು. ತರುವಾಯ ಲೋಕವೆಲ್ಲ ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಆವೃತವಾಯಿತು.

Vishesha Sangraha

ತೇ ಭೂಯಃ ಪ್ರಣತಾಃ ಸರ್ವೇ ಯಾಚಂತಿ ಸ್ಮ ಪಿತಾಮಹಂ ।
ಅನುಗ್ರಹಾಯ ಲೋಕಾನಾಂ ಪುನಸ್ತಾನಬ್ರವೀತ್ಪ್ರಭುಃ ॥ ೧೯ ॥

ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಂ ಚರಧ್ವಂ ವೈ ವ್ಯಭಿಚಾರೋ ಹಿ ಯಃ ಕೃತಃ ।
ಪುತ್ರಾನ್ಸ್ವಾನ್ಪರಿಪೃಚ್ಛಧ್ವಂ ತತೋ ಜ್ಞಾನಮವಾಪ್ಸ್ಯಥ ॥ ೨೦ ॥

ತತಸ್ತೇ ಸ್ವಾನ್ಸುತಾಂಶ್ಚೈವ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಜಿಘೃಕ್ಷವಃ ।
ಅಪೃಚ್ಛನ್ ಸಂಯತಾತ್ಮಾನೋ ವಿಧಿವಚ್ಚ ಮಿಥೋ ಮಿಥಃ ॥ ೨೧ ॥

ತೇಭ್ಯಸ್ತೇ ನಿಯತಾತ್ಮಾನಃ ಪುತ್ರಾಃ ಶಂಸುರನೇಕಧಾ ।
ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಾನಿ ಧರ್ಮಜ್ಞಾ ವಾಙ್ಮನಃ ಕರ್ಮಜಾನಿ ತು ॥ ೨೨ ॥

---

೧೯. ತರುವಾಯ ಆ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಬೇಡಿಕೊಂಡರು. ಎಲೈ ಪಿತಾಮಹನೇ, ಅನುಗ್ರಹಮಾಡಬೇಕು. ನಾವು ಜ್ಞಾನಶೂನ್ಯರಾಗಿರುವೆವು ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು. ಆಗ ಬ್ರಹ್ಮನು ಅವರಿಗೆ ಇಂತೆಂದನು.

೨೦. ಎಲೈ ದೇವತೆಗಳಿರಾ, ನೀವು ಮಾಡಿದ ಅಪರಾಧಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿರಿ. ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತದಿಂದ ಅಪರಾಧವು ಪರಿಹಾರವಾಗುವುದು. ಆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವು ಯಾವುದೆಂದರೆ ನೀವು ಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ನಿಮ್ಮ ಪುತ್ರರನ್ನು ಕೇಳಿರಿ. ಅವರು ನಿಮಗೆ ಜ್ಞಾನೋಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡುವರು. ಅದರಿಂದ ನೀವು ದಿವ್ಯಜ್ಞಾನಿಗಳಾಗುವರೆಂದು ಬ್ರಹ್ಮನು ಅವರಿಗೆ ವರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು.

೨೧. ಅನಂತರ ಆ ದೇವತೆಗಳು ಬ್ರಹ್ಮದೇವನ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಗ್ರಹಣಕ್ಕಾಗಿ ಸಮಾಧಾನಮನಸ್ಕರೂ, ಜಿತೇಂದ್ರಿಯರೂ ಆಗಿ ವಿಧ್ಯುಕ್ತಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಪುತ್ರರನ್ನು ಪರಮತತ್ವಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದರು.

೨೨. ಮಹಾಜ್ಞಾನಿಗಳೂ, ನಿಯತಾತ್ಮರೂ, ಧರ್ಮಜ್ಞರೂ ಆದ ಆ ಪುತ್ರರಾದ ದೇವತೆಗಳು ತಮ್ಮ ತಂದೆಯವರಿಗೆ ವಾಕ್ಕು ಮನಸ್ಸು ಮತ್ತು ಕಾಯಃಕಗಳು ಈ ವಿಷಯಕವಾದ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿಯೂ ಸಾಂಗವಾಗಿಯೂ ಹೇಳಿದರು.

Vishesha Sangraha

ತೇ ಪುತ್ರಾನಬ್ರುವನ್ಪ್ರೀತಾ ಲಬ್ಧಸಂಜ್ಞಾ ದಿವೌಕಸಃ ।
ಯೂಯಂ ವೈ ಪಿತರೋಽಸ್ಮಾಕಂ ಯೇ ವಯಂ ಪ್ರತಿಬೋಧಿತಾಃ ॥
ಧರ್ಮಜ್ಞಾನಂ ಚ ಕಾಮಶ್ಚ ಕೋ ವರೋ ವಃ ಪ್ರದೀಯತಾಂ ॥ ೨೩ ॥

ಪುನಸ್ತಾನಬ್ರವೀದ್ಬ್ರಹ್ಮಾ ಯೂಯಂ ವೈ ಸತ್ಯವಾದಿನಃ ।
ತಸ್ಮಾದ್ಯದುಕ್ತಂ ಯುಷ್ಮಾಭಿಸ್ತತ್ತಥಾ ನ ತದನ್ಯಥಾ ॥ ೨೪ ॥

ಉಕ್ತಂ ಚ ಪಿತರೋಽಸ್ಮಾಕಮಿತಿ ವೈ ತನಯಾಃ ಸ್ವಕಾಃ ।
ಪಿತರಸ್ತೇ ಭವಿಷ್ಯಂತಿ ತೇಭ್ಯೋಽಯಂ ದೀಯತಾಂ ವರಃ ॥ ೨೫ ॥

ತೇನೈವ ವಚಸಾ ಪುತ್ರಾ ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಪರಮೇಷ್ಠಿನಃ ।
ಪುತ್ರಾಃ ಪಿತೃತ್ವಮಾಜಗ್ಮುಃ ಪುತ್ರತ್ವಂ ಪಿತರಂ ಪುನಃ ॥ ೨೬ ॥

---

೨೩. ತರುವಾಯ ಜ್ಞಾನೋದಯವಾದಂಥಹ ದೇವತೆಗಳು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರೀತರಾಗಿ, ತಮ್ಮ ಪುತ್ರರನ್ನು ಕುರಿತು ನೀವೇ ನಮಗೆ ಜ್ಞಾನೋಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡಿರುವುದರಿಂದ ಗುರುಗಳಾಗಿರುವಿರಿ. ನಿಮಗೆ ನಾವು ಪುತ್ರರಾಗಿರುವೆವು. ಧರ್ಮ, ಜ್ಞಾನ, ಕಾಮ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ವರಗಳು ನಿಮಗೆ ಬೇಕಾಗಿರುವುದು ಎಂದು ಕೇಳಿದರು.

೨೪. ಅನಂತರ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಆ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಕುರಿತು—ನೀವು ಸತ್ಯವಾದಿಗಳು. ನೀವು ಯಾವ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಪುತ್ರರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದರೋ ಅದು ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ. ಅನ್ಯಥಾ ಆಗದಿರಲಿ. ನಿಜವಾಗಲೆಂದು ಹೇಳಿದನು.

೨೫. ಎಲೈ ದೇವತೆಗಳಿರಾ, ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಕುಮಾರರನ್ನು ಪಿತೃಗಳಂತೆ ಜ್ಞಾನವೃದ್ಧರಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಪಿತೃಗಳೆಂದು ಹೇಳಿದ ಮಾತು ಸತ್ಯವಾಗಲಿ. ಅವರೇ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳಾಗುವಂತೆ ವರವನ್ನು ಕೊಡಿರೆಂದು ಬ್ರಹ್ಮನು ಹೇಳಿದನು.

೨೬. ಪರಮೋತ್ತಮನಾದ ಆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನ ವರಗಳಿಂದಲೇ ಪುತ್ರರಾದ ದೇವತೆಗಳು ಪಿತೃದೇವತೆಗಳಾದರು ಆಗ ಪುತ್ರರು ಪಿತೃಗಳಾದರು ; ಉಪದೇಶಕರಾದರು ; ಪಿತೃಗಳು ಉಪದೇಶ್ಯರಾದರು. ಅಂದರೆ ಶಿಷ್ಯರಾದರು.

Vishesha Sangraha

ತಸ್ಮಾತ್ತೇ ಪಿತರಃ ಪುತ್ರಾಃ ಪಿತೃತ್ವೇ ತೇಷು ತತ್ಸ್ಮೃತಂ ।
ಏವಂ ಸ್ಮೃತ್ವಾ ಪಿತೄನ್ ಪಿತ್ರಾನ್ಪುತ್ರಾಂಶ್ಚ ಪಿತರಸ್ತಥಾ ॥
ವ್ಯಾಜಹಾರ ಪುನರ್ಬ್ರಹ್ಮಾ ಪಿತೄನಾತ್ಮವಿವೃದ್ಧಯೇ ॥ ೨೭ ॥

ಯೋ ಹ್ಯನಿಷ್ಟ್ವಾ ಪಿತೄಂಚ್ಛ್ರಾದ್ಧೇ ಕ್ರಿಯಾಂ ಕಾಂಚಿತ್ಕರಿಷ್ಯತಿ ।
ರಾಕ್ಷಸಾ ದಾನವಾಶ್ಚೈವ ಫಲಂ ಪ್ರಾಪ್ಸ್ಯಂತಿ ತಸ್ಯ ತತ್ ॥ ೨೮ ॥

ಶ್ರಾದ್ಧೈರಾಪ್ಯಾಯಿತಾಶ್ಚೈವ ಪಿತರಃ ಸೋಮಮವ್ಯಯಂ ।
ಆಪ್ಯಾಯ್ಯಮಾನಾ ಯುಷ್ಮಾಭಿರ್ವರ್ಧಯಿಷ್ಯಂತಿ ನಿತ್ಯಶಃ ॥ ೨೯ ॥

ಶ್ರಾದ್ಧೈರಾಪ್ಯಾಯಿತಃ ಸೋಮೋ ಲೋಕಾನಾಪ್ಯಾಯಯಿಷ್ಯತಿ ।
ಕೃತ್ಸ್ನಂ ಸಪರ್ವತವನಂ ಜಂಗಮಾಜಂಗಮೈರ್ವೃತಂ ॥ ೩೦ ॥

---

೨೭. ಆದುದರಿಂದ ಆ ಪಿತೃಗಳು ಪುತ್ರರಾಗಿಯೂ, ಪುತ್ರರು ಪಿತೃಗಳಾಗಿಯೂ ಪ್ರಖ್ಯಾತರಾದರು. ಮತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ತಂದೆಯನ್ನಾಗಿಯೂ, ತಂದೆಯವರನ್ನು ಮಕ್ಕಳನ್ನಾಗಿಯೂ ವ್ಯವಹಾರಮಾಡಿದನು. ಇದರಿಂದ ಉಭಯರಿಗೂ ಕ್ಷೇಮವಾಯಿತು.

೨೮. ಯಾವ ಪುರುಷನು ಈ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡದೆ ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುವನೋ, ಅವನು ಮಾಡಿದ ಆ ಶ್ರಾದ್ಧ ಕರ್ಮಗಳ ಫಲಗಳೆಲ್ಲವೂ ರಾಕ್ಷಸರಿಗೂ ದಾನವರಿಗೂ ಹೋಗುವುವು. ತಮ್ಮ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಸೇರುವುದಿಲ್ಲ. ವ್ಯರ್ಥವಾಗುವುದು.

೨೯. ಎಲೈ ಮುನಿವರ್ಯರೇ, ನೀವು ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದರೆ, ತೃಪ್ತರಾದ ಆ ದೇವತೆಗಳು ತಾವು ಪೂರ್ಣರಾಗಿ, ನಾಶರಹಿತನಾದ ಸೋಮದೇವನನ್ನು (ಕ್ಷೀಣನಾದ ಚಂದ್ರನನ್ನು) ನಿತ್ಯವೂ ವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸುವರು.

೩೦. ಹೀಗೆ ಶ್ರಾದ್ಧಗಳಿಂದ ಪ್ರೀತರಾದ ದೇವತೆಗಳು ಸೋಮದೇವನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವರು. ಹೀಗೆ ಪ್ರೀತನಾದ ಸೋಮನು (ಚಂದ್ರನು) ಚರಾಚರಾತ್ಮಕವೂ, ಪರ್ವತವನಗಳಿಂದ ಸಹಿತವೂ ಆದ ಸಮಸ್ತ ಲೋಕಗಳನ್ನು ತೃಪ್ತಿಗೊಳಿಸುವನು. ಆನಂದಗೊಳಿಸುವನು.

Vishesha Sangraha

ಶ್ರಾದ್ಧಾನಿ ಪುಷ್ಟಿ ಕಾಮಾಶ್ಚ ಯೇ ಕರಿಷ್ಯಂತಿ ಮಾನವಾಃ ।
ತೇಭ್ಯಃ ಪುಷ್ಟಿಂ ಪ್ರಜಾಶ್ಚೈವ ದಾಸ್ಯಂತಿ ಪಿತರಃ ಸದಾ ॥ ೩೧ ॥

ಶ್ರಾದ್ಧೇ ಯೇಭ್ಯಃ ಪ್ರದಾಸ್ಯಂತಿ ತ್ರೀನ್ ಪಿಂಡಾನ್ನಾಮಗೋತ್ರತಃ ।
ಸರ್ವತ್ರ ವರ್ತಮಾನಾಸ್ತೇ ಪಿತರಃ ಪ್ರಪಿತಾಮಹಂ ॥
ತೇಷಾಮಾಪ್ಯಾಯಯಿಷ್ಯಂತಿ ಶ್ರಾದ್ಧದಾನೇನ ವೈ ಪ್ರಜಾಃ ॥ ೩೨ ॥

ಏವಮಾಜ್ಞಾ ಕೃತಾ ಪೂರ್ವಂ ಬ್ರಹ್ಮಣಾ ಪರಮೇಷ್ಠಿನಾ ।
ತೇನೈತತ್ಸರ್ವಥಾ ಸಿದ್ಧಂ ದಾನಮಧ್ಯಯನಂ ತಪಃ ॥ ೩೩ ॥

---

೩೧. ಐಶ್ವರ್ಯಾಕಾಂಕ್ಷಿಗಳಾದ ಯಾವ ಪುರುಷರು ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಾರೋ, ಪ್ರೀತರಾದ ಪಿತೃಗಳು ಅಂತಹ ಪುರುಷರಿಗೆ ಸರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಧನಧಾನ್ಯ ಪುತ್ರಸಂತಾನಾದಿ ಸಕಲೈಶ್ವರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಕೊಡುವರೆಂದು ಹೇಳಿದನು.

೩೨. ಮನುಷ್ಯರು ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ನಾಮಗೋತ್ರಗಳನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸಿ, ಪಿತೃ ಪಿತಾಮಹ ಪ್ರಪಿತಾಮಹಂದರಿಗೆ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಿಗೆ ಒಂದೊಂದು ಪಿಂಡದಂತೆ ಮೂರು ಪಿಂಡಗಳನ್ನು ದಾನಮಾಡುತ್ತಾರೆಯೋ, ಅಂತಹ ಮನುಷ್ಯರ ತಂದೆ ತಾತ ಮುತ್ತಾತಂದಿರು ಇವರು ಯಾವ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದರೂ ಅವರಿಗೆ ಸರ್ವತ್ರ ವ್ಯಾಪ್ತರಾದ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳು ಬೇಕಾಗುವ ತೃಪ್ತಿಕರವಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಸಂತೋಷವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವರು. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹಪಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.

೩೩. ಪರಮಪದವಿಯಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಅಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮಾಡಿರುವನು. ಮತ್ತು ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಡೆಸಿದ ಪುರುಷರಿಗೆ ದಾನಮಾಡುವ ಐಶ್ವರ್ಯ, ಅಧ್ಯಯನ, ತಪಸ್ಸು ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಸಕಲೇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳೂ ಸಿದ್ಧವಾಗುವುವು ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

Vishesha Sangraha

ತೇ ತು ಜ್ಞಾನಪ್ರದಾತಾರಃ ಪಿತರೋ ವೋ ನ ಸಂಶಯಃ ।
ಇತ್ಯೇತೇ ಪಿತರೋ ದೇವಾ ದೇವಾಶ್ಚ ಪಿತರಃ ಪುನಃ ॥
ಅನ್ಯೋನ್ಯಂ ಪಿತರೋ ಹ್ಯೇತೇ ದೇವಾಶ್ಚ ಪಿತರಶ್ಚ ಹ ॥ ೩೪ ॥

ಏತದ್ಬ್ರಹ್ಮವಚಃ ಶ್ರುತ್ವಾ ಸೂತಸ್ಯ ವಿಹಿತಾತ್ಮನಃ ।
ಪಪ್ರಚ್ಛುರ್ಮುನಯೋ ಭೂಯಃ ಸೂತಂ ತಸ್ಮಾದ್ಯದುತ್ತರಂ ॥ ೩೫ ॥

॥ ಋಷಯ ಊಚುಃ ॥

ಕಿಯಂತೋ ವೈ ಪಿತೃಗಣಾಃ ಕಸ್ಮಿಂಕಾಲೇ ಚ ತೇ ಗಣಾಃ ।
ವರ್ತಂತೇ ದೇವಪ್ರವರಾ ದೇವಾನಾಂ ಸೋಮವರ್ಧನಾಃ ॥ ೩೬ ॥

॥ ಸೂತ ಉವಾಚ ॥

ಏತದ್ವೋಽಹಂ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಪಿತೃಸರ್ಗಮನುತ್ತಮಂ ।
ಶಂಯುಃ ಪಪ್ರಚ್ಛ ಯತ್ಪೂರ್ವಂ ಪಿತರಂ ವೈ ಬೃಹಸ್ಪತಿಂ ॥ ೩೭ ॥

---

೩೪. ಅಂತಹ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳು ನಮಗೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಜ್ಞಾನಧಾತೃಗಳಾಗಿರುವರು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವೇ ಇಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಮೇಲೆ ನಿರೂಪಿಸಿದ ಪಿತೃಗಳೇ ದೇವತೆಗಳಾಗಿಯೂ, ದೇವತೆಗಳೇ ಪಿತೃಗಳಾಗಿಯೂ ಇರುವರು. ಆದುದರಿಂದ ಅವರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಅನ್ಯೋನ್ಯವಾಗಿ ಏಕರೂಪತೆಯಿರುವುದು. ಒಬ್ಬರಿಗೆ ಪೂಜೆಮಾಡಿದರೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬರು ತೃಪ್ತರಾಗುವರು.

೩೫. ಹೀಗೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ವರಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟನೆಂಬ ಬ್ರಹ್ಮವಚನವನ್ನು ಸೂತರು ಕೇಳಿ ಹೇಳಲು, ಅದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಸಂತೋಷಗೊಂಡು ಪುನಃ ಸೂತರನ್ನು ಕೇಳಿದರು.

೩೬. ಮುನಿಗಳು ಹೇಳಿದರು :—ಎಲೈ ಸೂತಮುನಿಯೇ, ಆ ಪಿತೃಗಣಗಳು ಎಷ್ಟು ಇವೆ? ಮತ್ತು ದೇವೋತ್ತಮರೂ ಸೋಮವರ್ಧಕರೂ ಆದ ಆ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳು ಯಾವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇರುವರು ? ಇವುಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿದರು.

೩೭. ಸೂತಮುನಿಯು ಹೇಳಿದನು :—ಎಲೈ ಮುನಿವರ್ಯರೇ, ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶಂಯುಮುನಿಯು ತಮ್ಮ ತಂದೆಯಾದ ಬೃಹಸ್ಪತಿಗಳನ್ನು ಯಾವ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದರೋ ಆ ವಿಷಯಗಳನ್ನೇ ನೀವು ಕೇಳಿರುತ್ತೀರಿ. ಅಂತಹ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ಪಿತೃಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಕ್ರಮವನ್ನು ನಿಮಗಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿರುವೆನು ಕೇಳಿರೆಂದನು.

Vishesha Sangraha

ಬೃಹಸ್ಪತಿಮುಪಾಸೀನಂ ಸರ್ವಜ್ಞಾನಾರ್ಥಕೋವಿದಂ ।
ಪುತ್ರಃ ಶಂಯುರಿಮಂ ಪ್ರಶ್ನಂ ಪಪ್ರಚ್ಛ ವಿನಯಾನ್ವಿತಃ ॥ ೩೮ ॥

ಕ ಏತೇ ಪಿತರೋ ನಾಮ ಕಿಯಂತಃ ಕೇ ಚ ನಾಮತಃ ।
ಸಮುದ್ಭೂತಾಃ ಕಥಂ ಚೈತೇ ಪಿತೃತ್ವಂ ಸಮುಪಾಗತಾಃ ॥ ೩೯ ॥

ಕಸ್ಮಾಚ್ಚ ಪಿತರಂ ಪೂರ್ವಂ ಯಜ್ಞೇ ಯುಜ್ಯಂತಿ ನಿತ್ಯಶಃ ।
ಕ್ರಿಯಾಶ್ಚ ಸರ್ವಾ ವರ್ತಂತೇ ಶ್ರಾದ್ಧಪೂರ್ವಾ ಮಹಾತ್ಮನಾಂ ॥ ೪೦ ॥

ಸ್ಮೈ ಕ್ಯ ಶ್ರಾದ್ಧಾನಿ ದೇಯಾನಿ ಕಿಂಚ ದತ್ತಂ ಮಹಾಫಲಂ ।
ಕೇಷು ವಾಪ್ಯಕ್ಷಯಂ ಶ್ರಾದ್ಧಂ ತೀರ್ಥೇಷು ಚ ನದೀಷು ಚ ॥ ೪೧ ॥

ಕೇಷು ವೈ ಸರ್ವಮಾಪ್ನೋತಿ ಶ್ರಾದ್ಧಂ ಕೃತ್ವಾ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮಃ ।
ಕಶ್ಚ ಕಾಲೋ ಭವೇಚ್ಛ್ರಾದ್ಧೇ ವಿಧಿಃ ಕಶ್ಚಾನುವರ್ತತೇ ॥ ೪೨ ॥

---

೩೮. ಕುಮಾರನಾದ ಶಂಯುಮುನಿಯು ವಿನಯೋಪೇತನಾಗಿ, ಸಮಸ್ತ ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥತತ್ವಜ್ಞನೂ, ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರವಿಶಾರದನೂ ಆದ ಬೃಹಸ್ಪತಿಯನ್ನು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದನು.

೩೯. ಎಲೈ ತಂದೆಯೇ, ಪಿತೃಗಳೆಂಬುವರು ಯಾರು? ಅವರು ಎಷ್ಟುಜನಗಳಿರುವರು? ಅವರ ನಾಮುಗಳಾವುವು? ಅವರು ಹೇಗೆ ಉತ್ಪನ್ನರಾದರು? ಮತ್ತು ಹೇಗೆ ಪಿತೃಗಳಾದರು? ಯಜ್ಞಯಾಗಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಅಗ್ರಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಲು ಕಾರಣವೇನು? ಮಹಾತ್ಮರಾದ ಅವರ ನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ ಶ್ರಾದ್ಧಾದಿ ಕರ್ಮಗಳು ಹೇಗೆ ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ? ಅಂದರೆ ಶ್ರಾದ್ಧಾದಿ ಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ಮರ್ಯಾದೆಯು ಹೇಗೆ ಉಂಟಾಗುವುದು?

೪೧–೪೨. ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಯಾರಿಗಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು? ಯಾವ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಶ್ರಾದ್ಧಕಾಲದಲ್ಲಿ ದಾನಕೊಡಿಸಿದರೆ ಮಹಾಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದು? ಯಾವ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಅಕ್ಷಯಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದು? ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಯಾವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಈ ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಸಂಪೂರ್ಣಫಲ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದು? ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾಲವು ಆವುದು? ಅದನ್ನು ಯಾವವಿಧದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದರೆ ಉತ್ತಮ ಫಲವು ದೊರಕು

Vishesha Sangraha

ಏತದಿಚ್ಛಾಮಿ ಭಗವನ್ ವಿಸ್ತರೇಣ ಯಥಾತಥಂ ।
ವ್ಯಾಖ್ಯಾತುಮಾನುಪೂರ್ವ್ಯೇಣ ಯತ್ರ ಚೋದಾಹೃತಂ ಮಯಾ ॥ ೪೩ ॥

ಬೃಹಸ್ಪತಿರಿದಂ ಸಮ್ಯಗೇವಂ ಪೃಷ್ಟೋ ಮಹಾಮತಿಃ ।
ವ್ಯಾಜಹಾರಾನುಪೂರ್ವ್ಯೇಣ ಪ್ರಶ್ನಂ ಪ್ರಶ್ನವಿದಾಂ ವರಃ ॥ ೪೪ ॥

॥ ಬೃಹಸ್ಪತಿರುವಾಚ ॥

ಕಥಯಿಷ್ಯಾಮಿ ತೇ ತಾತ ಯನ್ಮಾಂ ತ್ವಂ ಪರಿಪೃಚ್ಛಸಿ ।
ವಿನಯೇನ ಯಥಾನ್ಯಾಯಂ ಗಂಭೀರಂ ಪ್ರಶ್ನಮುತ್ತಮಂ ॥ ೪೫ ॥

ದ್ಯೌರಂತರಿಕ್ಷಂ ಪೃಥಿವೀ ನಕ್ಷತ್ರಾಣಿ ದಿಶಸ್ತಥಾ ।
ಸೂರ್ಯಾಚಂದ್ರಮಸೌ ಚೈವ ತಥಾಹೋರಾತ್ರಮೇವ ಚ ॥ ೪೬ ॥

ವುದು ? ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿಯೂ, ಯಥಾಸ್ಥಿತವಾಗಿಯೂ, ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿಯೂ ತಿಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇನೆ. ಈ ವಿಷಯಗಳು ಎಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ವರ್ಣಿತವಾಗಿರುತ್ತವೆ ? ಇವುಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಬೇಕೆಂದು ತಂದೆಯನ್ನು ಬೇಡಿದನು.

೪೪. ಪುತ್ರನಾದ ಶಂಯುಮುನಿಯು ಮಹಾಜ್ಞಾನಿಗಳೂ, ಉತ್ತರವನ್ನು ತಿಳಿದವರಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮರೂ, ಮಹಾಮತಿಗಳೂ, ತಂದೆಯವರೂ ಆದ ಬೃಹಸ್ಪತಿಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ಕೇಳಲಾಗಿ, ಅವರು ಕ್ರಮವಾಗಿಯೂ, ಯಥಾಸ್ಥಿತವಾಗಿಯೂ, ಹೇಳಲುಪಕ್ರಮಿಸಿದರು.

೪೫. ಬೃಹಸ್ಪತಿಗಳು ಹೇಳಿದರು :— ಎಲೈ ಪ್ರಿಯಕುಮಾರನೇ, ನೀನು ವಿನಯದೊಡನೆ ಗಂಭೀರವಾಗಿಯೂ, ನ್ಯಾಯವಾಗಿಯೂ, ಉತ್ತಮವಾಗಿಯೂ, ಇರುವ ಯಾವ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದೆಯೋ ಅವು ಉತ್ತಮಪ್ರಶ್ನೆಗಳಾಗಿವೆ. ಆ ನಿನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಹೇಳುವೆನು. ಸಾವಧಾನದಿಂದ ಕೇಳು ಎಂದು ಬೃಹಸ್ಪತಿಯು ಮಗನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು.

೪೬–೪೭. ಎಲೈ ಪುತ್ರನೇ, ಸ್ವರ್ಗಲೋಕ, ಅಂತರಿಕ್ಷ, ಭೂಮಿ, ನಕ್ಷತ್ರ, ಸೂರ್ಯ, ಚಂದ್ರ, ಅಹೋರಾತ್ರಗಳು ಇವೇ ಮೊದಲಾದವು ಜಗತ್ತು ಇಲ್ಲದೇ

Vishesha Sangraha

ನ ಬಭೂವುಸ್ತದಾ ತಾತ ತಮೋಭೂತಮಿದಂ ಜಗತ್ ।
ಬ್ರಹ್ಮೈಕೋ ದುಶ್ಚರಂ ತತ್ರ ಚಚಾರ ಪರಮಂ ತಪಃ ॥ ೪೭ ॥

ಶಂಯುಸ್ತಮಬ್ರವೀದ್ಭೂಯಃ ಪಿತರಂ ಬ್ರಹ್ಮವಿತ್ತಮಂ ।
ಸರ್ವದೈವ ವ್ರತಸ್ನಾತಂ ಸರ್ವಜ್ಞಾನವಿದಾಂವರಂ ॥ ೪೮ ॥

ಕೀದೃಶಂ ಸರ್ವಭೂತೇಶಸ್ತಪಸ್ತೇಪೇ ಪ್ರಜಾಪತಿಃ ।
ಏವಮುಕ್ತೋ ಬೃಹತ್ತೇಜಾ ಬೃಹಸ್ಪತಿರುವಾಚ ತಂ ॥ ೪೯ ॥

ಸರ್ವೇಷಾಂ ತಪಸಾಂ ಯುಕ್ತಿಸ್ತಪೋಯೋಗಮನುತ್ತಮಂ ।
ಧ್ಯಾಯಂಸ್ತದಾತದ್ಭಗವಾಂಸ್ತೇನ ಲೋಕಾನವಾಸೃಜತ್ ॥ ೫೦ ॥

ಭೂತಭವ್ಯಾನಿ ಜ್ಞಾನಾನಿ ಲೋಕಾನ್ವೇದಾಂಶ್ಚ ಕೃತ್ಸ್ನಶಃ ।
ಯೋಗಮಾವಿಶ್ಯ ತತ್ಸೃಷ್ಟಂ ಬ್ರಹ್ಮಣಾ ಯೋಗಚಕ್ಷುಷಾ ॥ ೫೧ ॥

ಯಾವಾಗ ಅಂಧಕಾರಮಯವಾಗಿತ್ತೋ ಆಗ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನೊಬ್ಬನೇ ಅತಿ ಭಯಂಕರವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿದನು.

೪೮. ತಂದೆಯು ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ಪುತ್ರನಾದ ಶಂಯುಮುನಿಯು ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮರೂ, ವ್ರತಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತರೂ, ಬ್ರಹ್ಮತತ್ವಜ್ಞರೂ ಆದ ತಂದೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಮುಂದೆ ಹೇಳುವಂತೆ ಪ್ರಶ್ನೆಮಾಡಿದನು.

೪೯. ಸರ್ವಭೂತಪತಿಯೂ ಪ್ರಜಾಪತಿಯೂ ಆದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಎಂತಹ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿದರು ? ಎಂದು ಕೇಳಲಾಗಿ, ಮಹಾತೇಜಸ್ವಿಗಳೂ ಮಹಾಜ್ಞಾನಿಗಳೂ ಆದ ಬೃಹಸ್ಪತಿಗಳು ಕುಮಾರನಿಗೆ ಇಂತೆಂದರು.

೫೦. ಸಮಸ್ತವಾದ ತಪಸ್ಸುಗಳಿಗೆ ನಿಧಿಯೂ ಜ್ಞಾನಿಯೂ ಆದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಸರ್ವೋತ್ತಮವಾದ ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿ, ಆ ಯೋಗಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಲೋಕಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡಲುಪಕ್ರಮಿಸಿದನು.

೫೧. ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಯೋಗನಿರತನಾಗಿ ಯೋಗಜನ್ಯವಾದ ದಿವ್ಯಜ್ಞಾನದಿಂದ ಭೂತಭವಿಷ್ಯತ್ಕಾಲಿಕವಾದ ಲೋಕ, ವೇದ, ಜ್ಞಾನ ಇವೇ ಮೊದಲಾದುವುಗಳನ್ನು ತಿಳಿದು, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡಿದನು.

Vishesha Sangraha

ಲೋಕಾಃ ಸಾಂತನಿಕಾ ನಾಮ ಯತ್ರ ತಿಷ್ಠಂತಿ ಭಾಸ್ವರಾಃ ।
ತೇ ವೈ ರಾಜಾ ಇತಿಖ್ಯಾತಾ ದೇವಾನಾಂ ದಿವಿ ದೇವತಾಃ ॥ ೫೨ ॥

ಯೋಗೇನ ತಪಸಾ ಯುಕ್ತಃ ಪೂರ್ವಮೇವ ತದಾ ಪ್ರಭುಃ ।
ದೇವಾನಸೃಜತ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಯೋಗಂ ಯುಕ್ತ್ವಾ ಸನಾತನಂ ॥ ೫೩ ॥

ಆದಿದೇವಾ ಇತಿ ಖ್ಯಾತಾ ಮಹಾಸತ್ವಾ ಮಹೌಜಸಃ ।
ಸರ್ವಕಾಮಪ್ರದಾಃ ಪೂಜ್ಯಾ ದೇವದಾನವಮಾನವೈಃ ॥ ೫೪ ॥

ತೇಷಾಂ ಸಪ್ತ ಸಮಾಖ್ಯಾತಾ ಗಣಾಸ್ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಪೂಜಿತಾಃ ।
ಅಮೂರ್ತಯಸ್ತ್ರಯಸ್ತೇಷಾಂ ಚತ್ವಾರಸ್ತು ಸಮೂರ್ತಯಃ ॥ ೫೫ ॥

---

೫೨. ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಯಾವ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ತೇಜೋರೂಪಿಗಳೂ, ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಪೂಜ್ಯರೂ, ಸಾಂತಾನಿಕನಾಮಕರೂ ಆದ ದೇವತೆಗಳು ವಾಸಿಸುವರೋ, ಅಂತಹ ದೇವಲೋಕಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡಿದನು. ಆ ಸಾಂತಾನಿಕದೇವತೆಗಳೇ ಅಲ್ಲಿ ರಾಜರೆಂದು ವಿಖ್ಯಾತರಾಗಿರುವರು.

೫೩. ಸ್ವಾಮಿಯಾದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಯೋಗ ಮತ್ತು ತಪಸ್ಸು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿ, ಸನಾತನವಾದ ಆ ಯೋಗಮಹಿಮೆಯಿಂದ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡಲುಪಕ್ರಮಿಸಿದನು.

೫೪. ಬ್ರಹ್ಮದೇವನಿಂದ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟರೂ, ಮಹಾಸತ್ವಯುಕ್ತರೂ, ಮಹಾತೇಜಸ್ವಿಗಳೂ ಆದ ಆದಿದೇವರು ದೇವದಾನವಮಾನವರಿಂದ ಪೂಜ್ಯರೂ, ಸರ್ವೇಷ್ಟಾರ್ಥದಾಯಕರೂ ಆದರು.

೫೫. ಆದಿ ದೇವರ ಗಣಗಳು ಸಪ್ತಸಂಖ್ಯಾಕಗಳೂ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಪೂಜಿತಗಳೂ ಮೂರುಲೋಕ ವಿಖ್ಯಾತಗಳೂ ಆಗಿದ್ದುವು. ಆ ಸಪ್ತಗಣಗಳಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕುಗಣದವರು ಮೂರ್ತಿವಂತರಾಗಿರುವರು. ಅಂದರೆ ಆಕಾರವಂತರಾಗಿರುವರು. (ಉಳಿದ) ಅವಶಿಷ್ಟವಾದ ಮೂರು ಗಣದವರು ಮೂರ್ತಿರಹಿತರಾಗಿರುವರು. ಅಂದರೆ ಆಕಾರ ರಹಿತರಾಗಿರುವರು.

Vishesha Sangraha

ಉಪರಿಷ್ಟಾತ್ತ್ರಯಸ್ತೇಷಾಂ ವರ್ತಂತೇ ಭಾವಮೂರ್ತಯಃ ।
ತೇಷಾಮಧಸ್ತಾದ್ವರ್ತಂತೇ ಚತ್ವಾರಃ ಸೂಕ್ಷ್ಮಮೂರ್ತಯಃ ॥ ೫೬ ॥

ತತೋ ದೇವಾಸ್ತತೋ ಭೂಮಿರೇಷಾ ಲೋಕಪರಂಪರಾ ।
ಲೋಕೇ ವರ್ತಂತಿ ತೇ ಹ್ಯಸ್ಮಿಂಸ್ತೇಭ್ಯಃ ಪರ್ಜನ್ಯಸಂಭವಃ ॥
ವೃಷ್ಟಿರ್ಭವತಿ ತೈರ್ವೃಷ್ಟ್ಯಾ ಲೋಕಾನಾಂ ಸಂಭವಃ ಪುನಃ ॥ ೫೭ ॥

ಆಪ್ಯಾಯಯಂತಿ ತೇ ಯಸ್ಮಾತ್ಸೋಮಂ ಚಾನ್ನಂ ಚ ಯೋಗತಃ ।
ಊಚುಸ್ತಾನ್ವೈ ಪಿತೄಂಸ್ತಸ್ಮಾಲ್ಲೋಕಾನಾಂ ಲೋಕಸತ್ತಮಾಃ ॥ ೫೮ ॥

ಮನೋಜವಾಃ ಸ್ವದಾಭಕ್ಷ್ಯಾಃ ಸರ್ವಕಾಮಪರಿಚ್ಛದಾಃ ।
ಲೋಭಮೋಹಭಯಾಪೇತಾ ನಿಶ್ಚಿಂತಾಃ ಶೋಕವರ್ಜಿತಾಃ ॥ ೫೯ ॥

---

೫೬. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರು ಗಣದವರು ಭಾವ ಶರೀರಿಗಳಾಗಿ ಊರ್ಧ್ವಲೋಕ ವಾಸಿಗಳಾಗುವರು. ಅವಶಿಷ್ಟಗಳಾದ ನಾಲ್ಕು ಗಣದವರಾದರೋ ಸೂಕ್ಷ್ಮಶರೀರ ಗಳಾಗಿ ಅಧೋಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುವರು.

೫೭. ಮೊದಲು ಲೋಕಗಳು ನಂತರ ಅದರ ಊರ್ಧ್ವಭಾಗದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳು ಇರುವರು. ಅವರ ನಂತರ ಲೋಕಗಳು ಅದರ ಮೇಲೆ ದೇವತೆಗಳು ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಲೋಕಗಳೂ ದೇವತೆಗಳೂ ಇರುವರು. ಹೀಗೆ ಲೋಕಪರಂಪರೆಗಳಿದ್ದುವು. ದೇವತೆಗಳು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವರು. ಅವರಿಂದ ವೃಷ್ಟಿಗಳು ಸಂಭವಿಸುತ್ತವೆ. ಆ ವೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪುನಃ ಲೋಕಗಳು ಸಂಭವಿಸುತ್ತವೆ.

೫೮. ಯಾವ ದೇವತೆಗಳು ತಮ್ಮ ಯೋಗಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಸೋಮದೇವನನ್ನೂ ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಿ ಅನ್ನವನ್ನು ಪೋಷಿಸುತ್ತಾರೆಯೋ ಅಂತಹ ಲೋಕೋತ್ತಮರೂ ಮಾನ್ಯರೂ ಆದ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪಿತೃದೇವತೆಗಳೆಂದು ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹೇಳುವರು. ಆ ದೇವತೆಗಳೇ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳೆಂದು ಪ್ರಖ್ಯಾತರಾಗಿರುವರು.

೫೯. ಆ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳು ಮನೋವೇಗಿಗಳೂ, ಸದಾಭಕ್ಷಕರೂ, ಸರ್ವಕಾಮಪರಿಪೂರ್ಣರೂ, ಲೋಭ ಮೋಹ ಭಯ ಇವುಗಳಿಂದ ರಹಿತರೂ, ನಿಶ್ಚಯ ಜ್ಞಾನಿಗಳೂ, ಶೋಕವರ್ಜಿತರೂ ಆಗಿರುವರು.

Vishesha Sangraha

ಏತೇ ಯೋಗಂ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತಾ ಲೋಕಾನ್ಸುದರ್ಶನಾನ್ ।
ದಿವ್ಯಾಃ ಪುಣ್ಯಾ ಮಹಾತ್ಮಾನೋ ವಿಪಾಪ್ಮಾನೋ ಭವಂತ್ಯುತ ॥ ೬೦ ॥

ತತೋ ಯುಗಸಹಸ್ರಾಂತೇ ಜಾಯಂತೇ ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿನಃ ।
ಪ್ರತಿಲಭ್ಯ ಪುನರ್ಯೋಗಂ ಮೋಕ್ಷಂ ಗಚ್ಛಂತ್ಯಮೂರ್ತಯಃ ॥ ೬೧ ॥

ವ್ಯಕ್ತಾವ್ಯಕ್ತಂ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಮಹಾಯೋಗಬಲೇನ ವಾ ।
ನಶ್ಯಂತ್ಯುಲ್ಕೇವ ಗಗನೇ ಕ್ಷೀಣ ವಿದ್ಯುತ್ಪ್ರಭವೇ ಚ ॥ ೬೨ ॥

ಉತ್ಸೃಜ್ಯ ದೇಹಜಾತಾನಿ ಮಹಾಯೋಗಬಲೇನ ಚ ।
ನಿರಾಖ್ಯೋಪಾಖ್ಯತಾಂ ಯಾಂತಿ ಸರಿತಃ ಸಾಗರೇ ಯಥಾ ॥ ೬೩ ॥

---

೬೦. ಈ ಮಹಾತ್ಮರು, ತರುವಾಯ ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸುದರ್ಶನ ನಾಮಕಗಳಾದ ದಿವ್ಯಲೋಕಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ ದಿವ್ಯಪುರುಷರೂ, ಪುಣ್ಯಾತ್ಮರೂ, ಮಹಾತ್ಮರೂ, ಪಾಪರಹಿತರೂ ಆಗಿರುವರು.

೬೧. ಅನಂತರ ಆ ದೇವತೆಗಳು ಒಂದು ಸಹಸ್ರಯುಗಗಳು ಕಳೆಯಲು ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿಗಳಾಗುವರು. ಪುನಃ ಅವರು ಯೋಗವನ್ನು ಮಾಡಿ ಅದರ ಮಹಿಮೆ ಯಿಂದ ಅಪ್ರಾಕೃತ ಸೂಕ್ಷ್ಮಶರೀರವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಪಡೆಯುವರು.

೬೨. ಅವರು ಮಹಾಯೋಗದ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ನಷ್ಟವಾದ ಕೊಳ್ಳಿಯಂತೆಯೂ, ಕ್ಷೀಣವಾದ ವಿದ್ಯುತ್ಪ್ರಭೆಯಂತೆಯೂ, ಅನಿತ್ಯವೂ ವ್ಯಕ್ತಾ ವ್ಯಕ್ತವೂ ಆದ ಶರೀರಗಳನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡಿ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವರು.

೬೩. ಆ ದೇವತೆಗಳು ಮಹಾಯೋಗ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ದೇಹಜನ್ಯವಾದ ದೋಷ ಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ನದಿಗಳು ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ನಾಮಾವಶೇಷವಾಗುವಂತೆ ಪ್ರಾಕೃತವಾದ ನಾಮರೂಪರಹಿತರಾಗುವರು.

Vishesha Sangraha

ಕ್ರಿಯಯಾ ಗುರುಪೂಜಾಭಿರ್ಯೇ ಚ ಕುರ್ವಂತಿ ನಿತ್ಯಶಃ ।
ತಾಭಿರಾಪ್ಯಾಯಯಂತ್ಯೇತೇಪಿತರೋ ಯೋಗವರ್ಧನಾಃ ॥ ೬೪ ॥

ಶ್ರಾದ್ಧೇ ಪ್ರೀತಾಃ ಪುನಃ ಸೋಮಂ ಪಿತರೋ ಯೋಗಮಾಸ್ಥಿತಾಃ ।
ಆಪ್ಯಾಯಯಂತಿ ಯೋಗೇನ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಂ ಯೇನ ಜೀವತಿ ॥ ೬೫ ॥

ತಸ್ಮಾಚ್ಛ್ರಾದ್ಧಾನಿ ದೇಯಾನಿ ಯೋಗಿಭ್ಯೋ ಯತ್ನತಃ ಸದಾ ।
ಪಿತೄಣಾಂ ಹಿ ಬಲಂ ಯೋಗೋ ಯೋಗಾತ್ಸೋಮಃ ಪ್ರವರ್ತತೇ ॥ ೬೬ ॥

ಸಹಸ್ರಶಸ್ತು ವಿಪ್ರಾನ್ವೈ ಭೋಜಯೇದ್ಯಾವದಾ ಗತಾನ್ ।
ಏಕಸ್ತು ಯೋಗವಿತ್ಪ್ರೀತಃ ಸರ್ವಾನರ್ಹತಿ ತಚ್ಛೃಣು ॥ ೬೭ ॥

---

೬೪. ಯಾವ ಪುರುಷರು ಸತ್ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನಾದಿ ಕ್ರಿಯಾಯೋಗಗಳಿಂದಲೂ ಗುರುಪೂಜೆಯಿಂದಲೂ ಆ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಪಡಿಸುತ್ತಾರೋ, ಅಂತಹ ಯೋಗನಿರತರಾದ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳು ಆ ಮನುಜನಿಗೆ ಸತ್ಕರ್ಮಗಳಮೂಲಕ ಆನಂದ ವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವರು.

೬೫. ಯೋಗನಿರತರಾದ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳು, ಪುರುಷರು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಮಾಡುವ ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತರಾದ ಸೋಮದೇವನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಗೊಳಿಸುವರು ಪ್ರೀತನಾದ ಸೋಮದೇವನಿಂದಲೂ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳ ಯೋಗಮಹಿಮೆಯಿಂದಲೂ, ಮೂರು ಲೋಕಗಳಿಗೂ ಆನಂದವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದು. ಇದರಿಂದಲೇ ಪ್ರಜೆಗಳು ನಿತ್ಯವೂ ಸುಖವಾಗಿ ಜೀವಿಸುವರು.

೬೬. ಆದುದರಿಂದ ಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಪುರುಷನು, ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಯೋಗಿ ಗಳಿಗೆ ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಬೇಕು. ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಯೋಗಾ ಭ್ಯಾಸದಿಂದಲೇ ಸಕಲೇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳೂ ಸಿದ್ಧಸುವುವು. ಯೋಗಮಹಿಮೆಯಿಂದಲೇ ಸೋಮನು ವೃದ್ಧಿಯಾಗುವನು ಮತ್ತು ಸೋಮಲತಾದಿಗಳು ಇದರಿಂದಲೇ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಯಾಗುವುದು.

೬೭. ಪುರುಷರು ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಸಾವಿರಾರು ಜನರಿಗೆ ಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಪಿತೃಗಳು ತೃಪ್ತರಾಗುವರು. ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮದಿಂದ ಒಬ್ಬ ಯೋಗಿಯು ಪ್ರೀತನಾದರೂ ಸಂಪೂರ್ಣಫಲವು ಲಭಿಸುವುದು. ಈ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳು ಎಂದನು.

Vishesha Sangraha

ಕಲ್ಪಿತಾನಾಂ ಸಹಸ್ರೇಣ ಸ್ನಾತಕಾನಾಂ ಶತೇನ ಚ ।
ಯೋಗಾಚಾರ್ಯೇಣ ಯದ್ಭುಕ್ತಂ ತ್ರಾಯತೇ ಮಹತೋ ಭಯಾತ್॥೬೮॥

ಗೃಹಸ್ಥಾನಾಂ ಸಹಸ್ರೇಣ ವಾನಪ್ರಸ್ಥಶತೇನ ಚ ।
ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ ಸಹಸ್ರೇಣ ಸ್ನಾತಕಾನಾಂ ಶತೇನ ಚ ॥ ೬೯ ॥

ನಾಸ್ತಿಕೋ ವಾ ವಿಕರ್ಮಾ ವಾ ಸಂಕೀರ್ಣಸ್ತಸ್ಕರೋಽಪಿ ವಾ ।
ನಾನ್ಯತ್ರ ಕಾರಣಂ ದಾನಂ ಯೋಗೇಷ್ವಾಹ ಪ್ರಜಾಪತಿಃ ॥ ೭೦ ॥

---

೬೮. ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಸಾವಿರಾರು ಜನರ ಭೋಜನದಿಂದ ಯಾವ ಮಹತ್ಫಲವು ಸಂಭವಿಸುವುದೋ ಆ ಮಹತ್ಫಲವು ನೂರಾರು ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಳ ಭೋಜನದಿಂದ ಉಂಟಾಗುವುದು. ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಯೋಗಿಯು ಭೋಜನದಿಂದ ತೃಪ್ತನಾದರೆ ಅತ್ಯಧಿಕವಾದ ಮಹತ್ಫಲವು ಲಭಿಸುವುದು. ಇದರಿಂದ ಸಕಲಭೀತಿಯೂ ಪರಿಹೃತವಾಗಿ ಉತ್ತಮ ಫಲವು ಬರುವುದು.

೬೯. ಸಾವಿರಾರುಜನ ಗೃಹಸ್ಥರು, ನೂರಾರುಜನ ವಾನಪ್ರಸ್ಥರು, ಸಾವಿರಾರು ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಳು ಇವರೆಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ ಒಬ್ಬ ಯೋಗಿಯು (ಜ್ಞಾನಿಯು) ಉತ್ತಮನಾಗಿರುವರು. ಅಂದರೆ, ಸಾವಿರಾರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ನೂರಾರು ವಾನಪ್ರಸ್ಥ ಮತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಳು ಇವರ ಭೋಜನದಿಂದ ಯಾವ ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದೋ, ಆ ಮಹಾಫಲವು ಒಬ್ಬ ಯೋಗಿಯ ಪೂಜೆಯಿಂದ ಸಂಭವಿಸುವುದು.

೭೦. ನಾಸ್ತಿಕರು, ಕರ್ಮಭ್ರಷ್ಟರು, ಸಂಕರಜಾತೀಯರು ಮತ್ತು ಚೋರರು ಇವರು ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಭೋಜನಾದಿಗಳನ್ನು ಕೊಡಬಾರದು. ಅದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಯಾವ ಫಲವೂ ಉಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂತಹ ನಾಸ್ತಿಕಾದಿಗಳೂ ಸಹ ಯೋಗಿಗಳಿಗೆ ದಾನವನ್ನು ಕೊಡಬಹುದು. ಅದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಫಲವು ಬರುವುದೆಂದು ಯೋಗಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ನಿರೂಪಿಸಿರುವನು.

Vishesha Sangraha

ಪಿತರಸ್ತಸ್ಯ ತುಷ್ಯಂತಿ ಸುವೃಷ್ಟೇನೇವ ಕರ್ಷಕಾಃ ।
ಪುತ್ರೋ ವಾಪ್ಯಥ ವಾ ಪೌತ್ರೋ ಧ್ಯಾನಿನಂ ಭೋಜಯಿಷ್ಯತಿ ॥ ೭೦ ॥

ಅಲಾಭೇಧ್ಯಾನಿಭಿಕ್ಷೂಣಾಂ ಭೋಜಯೇದ್ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಣೌ ।
ತದಲಾಭೇಪ್ಯುದಾಸೀನಂ ಗೃಹಸ್ಥಮಪಿ ಭೋಜಯೇತ್ ॥ ೭೨ ॥

ಯಸ್ತಿಷ್ಠೇದೇಕಪಾದೇನ ವಾಯುಭಕ್ಷಃ ಶತಂ ಸಮಾಃ ।
ಧ್ಯಾನಯೋಗೀ ಪರಸ್ತಸ್ಮಾದಿತಿ ಬ್ರಹ್ಮಾನುಶಾಸನಂ ॥ ೭೩ ॥

ಸಿದ್ಧಾ ಹಿ ವಿಪ್ರರೂಪೇಣ ಚರಂತಿ ಪೃಥಿವೀಮಿಮಾಂ ।
ತಸ್ಮಾದತಿಥಿಮಾಯಾಂತಮಭಿಗಚ್ಛೇತ್ಕೃತಾಂಜಲಿಃ ॥ ೭೪ ॥

---

೭೧. ಪೈರುಪಚ್ಚೆಗಳು ಒಣಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಮಹಾವೃಷ್ಟಿಯಾದರೆ ರೈತರು ಹೇಗೆ ಆನಂದಪಡುವರೋ, ಅದರಂತೆಯೇ ಪುತ್ರಪೌತ್ರಾದಿಗಳು ಶ್ರಾದ್ಧಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪಿತೃಗಳ ಉದ್ದೇಶ್ಯಕವಾಗಿ ಸದ್ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೊಟ್ಟ ಅನ್ನೋದಕಾದಿಗಳಿಂದ ಪಿತೃಗಳು ಸಂತುಷ್ಟರಾಗುವರು.

೭೨. ಶ್ರಾದ್ಧಾದಿ ದಿವಸದಲ್ಲಿ ಯೋಗಿಗಳು ಸನ್ಯಾಸಿಗಳು ಇವರು ಸಿಕ್ಕದಿದ್ದರೆ ಇಬ್ಬರು ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಳಿಗಾದರೂ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಅವರೂ ಸಿಕ್ಕದಿದ್ದರೆ ಸಾಮಾನ್ಯನಾದ ಗೃಹಸ್ಥನಿಗಾದರೂ ಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಇದರಿಂದಲೂ ಪಿತೃಗಳು ತೃಪ್ತರಾಗುವರು.

೭೩. ಯಾವನು ವಾಯುಭಕ್ಷಣೆಮಾಡುತ್ತಾ ಒಂದೇ ಪಾದದಿಂದ ನಿಂತುಕೊಂಡು ಸಹಸ್ರವರ್ಷಗಳು ಯೋಗನಿರತನಾಗಿರುವನೋ, ಅಂತಹ ಯೋಗಿಯು ಸರ್ವರಿಗಿಂತಲೂ ಅನ್ನದಾನಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯಪಾತ್ರನು ಎಂದು ದಾನಕಾಂಡದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹೇಳಿರುವರು.

೭೪. ಅಂತಹ ಮಹಾಯೋಗಿಗಳು ಸಜ್ಜನರ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ರೂಪದಿಂದ ಸಂಚರಿಸುವರು. ಆದುದರಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಾದ ಅತಿಥಿಗಳು ಯಾರಾದರೂ ಮನೆಗೆ ಬಂದರೆ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳೇ ಬಂದಿರುತ್ತಾರೆಯೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ನಮಸ್ಕಾರಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮರ್ಯಾದೆಯೊಡನೆ ಎದುರುಗೊಂಡು ಅವರನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

Vishesha Sangraha

ಪೂಜಯೇಚ್ಚಾರ್ಘ್ಯಪಾತ್ರೇಣ ವೇಶ್ಮನಾ ಭೋಜನೇನ ಚ |
ಊರ್ವ್ಯಾಃ ಸಾಗರಪರ್ಯಂತಾಂ ದೇವಾ ಯೋಗೇಶ್ವರಾಃ ಸದಾ ||
ನಾನಾರೂಪೈಶ್ಚ ರಂತ್ಯೇತೇ ಪ್ರಜಾ ಧರ್ಮೇಣ ಪಾಲಯನ್ || ೭೫ ||

ತಸ್ಮಾದ್ದದ್ಯಾಚ್ಚ ವೈ ದಾನಂ ವಿಪ್ರಾಯಾತಿಥಯೇ ನರಃ |
ಪ್ರದಾನಾನಿ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಫಲಂ ಚೈಷಾಂ ತಥೈವ ಚ || ೭೬ ||

ಅಶ್ವಮೇಧಸಹಸ್ರೇಣ ರಾಜಸೂಯ ಶತೇನ ಚ |
ಪುಂಡರೀಕಸಹಸ್ರೇಣ ಯೋಗಿಷ್ವಾವಸಥೋ ವರಂ || ೭೭ ||

ಆದ್ಯ ಏಷ ಗಣಃ ಪ್ರೋಕ್ತಃ ಪಿತೃಣಾಮಮಿತೌಜಸಾಂ |
ಭಾವಯನ್ಸಪ್ತಕಾಲಾನ್ವೈ ಸ್ಥಿತ ಏಷ ಗಣಸ್ತದಾ || ೭೮ ||

---

೭೫. ಮತ್ತು ಗೃಹಸ್ಥರು ಆ ಅತಿಥಿಗಳಿಗೆ ಅರ್ಘ್ಯಪಾದ್ಯಾಚಮನಾದಿಗಳಿಂದಲೂ, ಭೋಜನದಿಂದಲೂ, ಗೃಹಾದಿ ಸ್ಥಾನಮರ್ಯಾದೆಗಳಿಂದಲೂ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ, ದೇವತೆಗಳೂ ಯೋಗೀಶ್ವರರೂ ಕೂಡ ನಾನಾ ರೂಪಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡು ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಧರ್ಮದಿಂದ ಪಾಲಿಸುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಸಾಗರಾಂತವಾದ ಭೂಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಂಚಾರಮಾಡುವರು.

೭೬. ಆದುದರಿಂದ ಗೃಹಸ್ಥರಾದ ಪುರುಷರು ಅತಿಥಿಗಳು ಯಾರಾದರೂ ಮನೆಗೆ ಬಂದರೆ ಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದ ಸತ್ಕರಿಸಿ ದಾನಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಯೋಗ್ಯರಾದ ಅತಿಥಿಗಳಿಗೆ ಮಾಡಿದ ದಾನಧರ್ಮಾದಿಗಳ ಫಲವನ್ನು ಮುಂದೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸುವೆನು ಕೇಳಿರೆಂದು ಸೂತಮುನಿಯು ಹೇಳಿದನು.

೭೭. ಸಾವಿರಾರು ಅಶ್ವಮೇಧಯಾಗಗಳು, ಸಾವಿರಾರು ಪುಂಡರೀಕಕ್ರಿಯೆಗಳು ಇವುಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದುಂಟಾಗುವ ಫಲಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಯೋಗಿಗಳ ಸಹವಾಸದಿಂದಾಗುವ ಫಲವು ಅತಿಶಯವಾಗಿರುವುದು. ಯೋಗಿಗಳ ಪೂಜೆಗಳಿಂದ ಅಧಿಕವಾದ ಫಲವು ಸಂಭವಿಸುವುದು.

೭೮. ಅತಿಪರಾಕ್ರಮಿಗಳಾದ ಪಿತೃಗಳ ಗಣಗಳನ್ನು ನಿಮಗೋಸ್ಕರವಾಗಿ ಈಗ ನಿರೂಪಿಸಿರುತ್ತೇನೆ. ಆ ಪಿತೃಗಣಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಗಣವು ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಅತೀತಾನಾಗತಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳ ಸಪ್ತಗಣಗಳು ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾಗಿವೆ.

Vishesha Sangraha

ಅತ ಊರ್ಧ್ವಂ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಸರ್ವಾನ್ ಪಿತೃಗಣಾನ್ಪ್ರಹ ।
ಸಂತತಿಂ ಸಂಸ್ಥಿತಿಂ ಚೈವ ಭಾವನಾಂ ಚ ಯಥಾಕ್ರಮಂ ॥ ೭೯ ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಪುರಾಣೇ ವಾಯುಪ್ರೋಕ್ತೇ "ಶ್ರಾದ್ಧಪ್ರಕ್ರಿಯಾರಂಭೋ" ನಾಮ ದಶಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ.

---

೭೯. ಇನ್ನುಮುಂದೆ ಪುನಃ ಸಮಸ್ತರಾದ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳ ಸರ್ವಗಣಗಳು, ಅವರ ಸಂತತಿ, ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳು, ಭಾವನೆ, ಕಾರ್ಯ ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಸಕಲವನ್ನೂ ಕ್ರಮವಾಗಿ ತಿಳಿಸುವೆನು ಕೇಳಿರೆಂದು ಸೂತಮುನಿಯು ಮುನಿಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿದನು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ವಾಯುಪ್ರೋಕ್ತವಾದ ಮಹಾಪುರಾಣದಲ್ಲಿ "ಶ್ರಾದ್ಧಪ್ರಕ್ರಿಯಾನಿರೂಪಣವೆಂಬ" ಹತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಸಮಾಪ್ತವಾದುದು.

Vishesha Sangraha

ಹತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದ ಸಾರಾಂಶವು

ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಪಿತೃಗಳು ಯಾರು ? ಅವರು ಎಲ್ಲಿ ಇರುವರು ? ಅವರು ಹೇಗೆ ಜನಿಸಿದರು ? ಹೇಗೆ ಪಿತೃಗಳಾದರು ? ನಾವು ಮಾಡಿದ ಶ್ರಾದ್ಧಗಳು ಅವರಿಗೆ ಹೇಗೆ ಹೋಗಿ ಸೇರುತ್ತವೆ ? ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ವಿಷಯಗಳು ನಿರೂಪಿತವಾಗಿವೆ.

ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಮೊದಲು ಸರ್ಜನೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡಿದನು. ಅವರು ನಿರುದ್ಯೋಗಿಗಳಾಗಿ ನಿಷ್ಕಾಮಕರ್ಮಿಗಳಾದರು. ಆಗ ಬ್ರಹ್ಮನು ಕೋಪಗೊಂಡು ನಿಮ್ಮ ಜ್ಞಾನಕರ್ಮಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಷ್ಟವಾಗಲೆಂದು ಶಾಪಕೊಟ್ಟನು. ಆಗ ಆ ದೇವತೆಗಳು ಬ್ರಹ್ಮದೇವನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು. ತರುವಾಯ ಬ್ರಹ್ಮನು ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವನ್ನು ಆಚರಿಸಿ ಪರಿಹಾರವಾಗುವುದು ಎಂದನು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಪುತ್ರರನ್ನೇ ಕೇಳಿ ಎಂದನು. ತರುವಾಯ ಆ ದೇವತೆಗಳು ತಮ್ಮ ಪುತ್ರರನ್ನು ಪ್ರಶ್ನೆಮಾಡಿ, ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದು, ನೀವೇ ನಮಗೆ ಪಿತೃಗಳಾಗಿರುವಿರಿ ಎಂದರು.

ಅದರಂತೆಯೇ ಅವರು ಬ್ರಹ್ಮದೇವನ ವರದಿಂದ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳಾಗಿ ಸರ್ವರಿಂದಲೂ ಪೂಜ್ಯರಾಗಿರುವರು. ಅವರೇ ಈಗ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿರುವರು. ಶ್ರಾದ್ಧಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪುರುಷರು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ತಮ್ಮ ಪಿತೃ, ಪಿತಾಮಹ, ಪ್ರಪಿತಾಮಹಂದಿರವರ ನಾಮಗೋತ್ರಗಳನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸಿ, ಪಿಂಡದಾನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಅದು ಅವರವರ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಸೇರುತ್ತದೆ. ಶ್ರಾದ್ಧಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳು ತೃಪ್ತರಾಗಿ, ಶ್ರಾದ್ಧಮಾಡಿದ ಪುರುಷರ ಪಿತೃಗಳು ಯಾವ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಯಾವರೂಪದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಅವರವರಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯಾಗುವ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿ ಅವರಿಗೆ ಆನಂದವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವರು. ಇದರಿಂದ ಲೋಕಗಳಿಗೆ ಕ್ಷೇಮವಾಗುವುದು. ಶ್ರಾದ್ಧಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯೋಗಿಗಳಿಗೆ ಅನ್ನಾದಿ ದಾನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಸಾವಿರಾರು ಜನಗಳಿಗೆ ಅನ್ನದಾನ ಮಾಡಿದ ಫಲವು ಲಭಿಸುವುದು. ಅಶ್ವಮೇಧ, ರಾಜಸೂಯಾದಿ ಯಾಗಗಳ ಫಲಗಳು ಲಭಿಸುತ್ತವೆ. ಪಿತೃಗಣಗಳು ಅಸಂಖ್ಯಾತವಾಗಿವೆ. ಅವರು ಲೋಕಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ ನಾನಾವಿಧ ವಿಪ್ರರೂಪಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ, ಅತಿಥಿಗಳಾಗಿ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುವರು. ಇಂಥ ಅತಿಥಿಗಳಿಗೆ ಪೂಜೆಮಾಡುವುದರಿಂದ ಸಕಲ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳೂ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ ಎಂಬ ವಿಷಯಗಳು ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿತವಾಗಿವೆ.

Vishesha Sangraha

—: ಹರಿಃ ಓಂ :—

—ಶ್ರೀ ವೇದವ್ಯಾಸಾಯ ನಮಃ—

ಶ್ರೀಮದ್ವಾಯು ಪುರಾಣಂ

ಏಕಾದಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ

॥ ಸೂತ ಉವಾಚ ॥

ಸಪ್ತ ಮೇಧಾವತಾಂ ಶ್ರೇಷ್ಠಾಃ ಸ್ವರ್ಗೇ ಪಿತೃಗಣಾಃ ಸ್ಮೃತಾಃ ।
ಚತ್ವಾರೋ ಮೂರ್ತಿಮಂತಶ್ಚ ತ್ರಯಸ್ತೇಷಾಮಮೂರ್ತಯಃ ॥
ತೇಷಾಂ ಲೋಕವಿಸರ್ಗಂ ತು ಕೀರ್ತಯಿಷ್ಯೇ ನಿಬೋಧತ ॥ ೧ ॥

ಯಾ ವೈ ದುಹಿತರಸ್ತೇಷಾಂ ದೌಹಿತ್ರಾಶ್ಚೈವ ಯೇ ಸ್ಮೃತಾಃ ।
ಧರ್ಮಮೂರ್ತಿಧರಾಸ್ತೇಷಾಂ ಯೇ ತ್ರಯಃ ಪರಮಾ ಗಣಾಃ ॥ ೨ ॥

ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು

೧. ಸೂತಪುರಾಣೀಕನು ಹೇಳಿದನು:—ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದ ಜ್ಞಾನಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠರಾದ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳ ಸಪ್ತಗಣಗಳು ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾಗಿವೆ ಆ ಸಪ್ತಗಣಗಳಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಗಣಗಳು ಮೂರ್ತಿಮತ್ತಾಗಿವೆ. ಉಳಿದ ಮೂರು ಗಣಗಳು ಆಕಾರ ಶೂನ್ಯವಾಗಿವೆ. ಅವರಿಗೆ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾಗುವ ಸೃಷ್ಟಿಕ್ರಮವನ್ನು ನಿಮಗಾಗಿ ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳಿರೆಂದನು.

೨. ಆ ದೇವತೆಗಳ ವಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಯಾವ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟಿದರು. ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳು ಯಾರಾಗಿರುವರು. ಧರ್ಮಮೂರ್ತಿಗಳಾದ ಅವರ ಗಣತ್ರಯಗಳು ಉತ್ತಮವಾಗಿಯೂ ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾಗಿಯೂ ಇರುತ್ತವೆ.

Vishesha Sangraha

ನಾಮಾನಿ ಲೋಕಸರ್ಗಂ ಚ ತೇಷಾಂ ವಕ್ಷ್ಯೇ ಸಮಾಸತಃ ।
ಲೋಕಾ ವಿರಜಸೋ ನಾಮ್ನಾ ಯತ್ರ ತಿಷ್ಠಂತಿ ಭಾಸ್ವರಾಃ ॥ ೩ ॥

ಅಮೂರ್ತಯಃ ಪಿತೃಗಣಾಃ ಪುತ್ರಾಸ್ತೇ ವೈ ಪ್ರಜಾಪತೇಃ ।
ವಿರಜಸ್ಯ ದ್ವಿಜಾಃ ಶ್ರೇಷ್ಠಾ ವೈರಾಜಾ ಇತಿ ವಿಶ್ರುತಾಃ ॥
ಏಷ ವೈ ಪ್ರಥಮಃ ಕಲ್ಪೋ ವೈರಾಜಾನಾಂ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಃ ॥ ೪ ॥

ತೇಷಾಂ ತು ಮಾನಸೀ ಕನ್ಯಾ ಮೇನಾ ನಾಮ ಮಹಾಗಿರೇಃ ।
ಪತ್ನೀ ಹಿಮವತಃ ಶುಭ್ರಾ ಯಸ್ಯಾಂ ಮೈನಾಕ ಉಚ್ಯತೇ ॥ ೫ ॥

ಜಾತಃ ಸರ್ವೌಷಧಿಧರಃ ಸರ್ವರತ್ನಾಕರಾತ್ಮವಾನ್ ।
ಪರ್ವತಃ ಪ್ರವರಃ ಪುಣ್ಯಃ ಕ್ರೌಂಚಸ್ತಸ್ಯಾತ್ಮಜೋಭವತ್ ॥ ೬ ॥

---

೩. ಅವರ ನಾಮಗಳನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಕ್ರಮವನ್ನೂ ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸುವೆನು ಕೇಳಿರೆಂದನು. ತೇಜೋಮಯರಾದ ಆ ದೇವತೆಗಳು ವಿರಜಸವೆಂಬ ರಜೋಗುಣಶೂನ್ಯವಾದ ಕೇವಲ ತೇಜಃಸ್ವರೂಪವಾದ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುವರು.

೪ ಎಲೈ ವಿಪ್ರವರ್ಯರೇ, ಅಮೂರ್ತಗಳಾದ ಪಿತೃಗಣಗಳು ಬ್ರಹ್ಮದೇವನ ಮಾನಸಪುತ್ರಗಳಾಗಿರುವುವು. ಅವು ವಿರಜನಾಮಕ ದೇಶದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುವುದರಿಂದ ವೈರಾಜನಾಮಕ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳೆಂದು ಪ್ರಖ್ಯಾತರಾಗಿರುವರು. ವೈರಾಜನಾಮಕ ದೇವತೆಗಳು ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮವರ್ಗದವರೂ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧರೂ ಆಗಿರುವರು.

೫. ಆ ದೇವತೆಗಳ ಮಾನಸಪುತ್ರಿಯಾದ ಮೇನಕಾದೇವಿಯು ಪರ್ವತೋತ್ತಮನಾದ ಹಿಮವಂತನನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿ ಮೈನಾಕನಾಮಕ ಕುಮಾರನನ್ನು ಪಡೆದಳು. ಮೇನಕೆಯ ಪುತ್ರನಾದುದರಿಂದ ಆ ಕುಮಾರನಿಗೆ ಮೈನಾಕವೆಂಬ ನಾಮವು ಸಂಭವಿಸಿರುತ್ತದೆ.

೬. ಅವನಿಗೆ ಸರ್ವೌಷಧಿಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರಯನೂ, ಸರ್ವರತ್ನಗಳಿಗೆ ಆಕರನೂ, ಪರ್ವತೋತ್ತಮನೂ, ಪುಣ್ಯರೂಪಿಯೂ, ಕ್ರೌಂಚನಾಮಕನೂ ಆದ ಕುಮಾರನು ಜನಿಸಿದನು.

Vishesha Sangraha

ತಿಸ್ರಃ ಕನ್ಯಾಸ್ತು ಮೇನಾಯಾಂ ಜನಯಾಮಾಸ ಶೈಲರಾಟ್ ।
ಅಪರ್ಣಾಮೇಕಪರ್ಣಾಂ ಚ ತೃತೀಯಾಮೇಕಪಾಟಲಾಂ ॥ ೭ ॥

ಆಶ್ರಿತೇ ದ್ವೇ ಹ್ಯಪರ್ಣಾ ತು ಅನಿಕೇತಾ ತಪೋ ಚರತ್ ।
ನ್ಯಗ್ರೋಧಮೇಕಪರ್ಣೇ ತು ಪಾಟಲಾಮೇಕಪಾಟಲಾ ॥
ಶತಂ ವರ್ಷಸಹಸ್ರಾಣಿ ದುಶ್ಚರಂ ದೇವದಾನವೈಃ ॥ ೮ ॥

ಆಹಾರಮೇಕಪರ್ಣೇನ ಏಕಪರ್ಣೀ ಸಮಾಚರತ್ ।
ಪಾಟಲೇನೈವ ಚೈಕೇನ ವಿದಧ್ಯಾದೇಕಪಾಟಲಾ ॥ ೯ ॥

ಪೂರ್ಣೇ ಪೂರ್ಣೇ ಸಹಸ್ರೇ ದ್ವೇ ಆಹಾರಂ ವೈ ಪ್ರಚಕ್ರತುಃ ।
ಏಕಾ ತತ್ರ ನಿರಾಹಾರಾ ತಾಂ ಮಾತಾ ಪ್ರತ್ಯಭಾಷತ ॥ ೧೦ ॥

---

೭. ಆ ಪರ್ವತರಾಜನಿಗೆ ಮೇನಕಾದೇವಿಯಲ್ಲಿ ಮೂವರು ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳು ಉದ್ಭವಿಸಿದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯವಳು ಅಪರ್ಣೆಯು. ಎರಡನೆಯವಳು ಏಕಪರ್ಣೆಯೆಂಬುವಳು. ಮೂರನೆಯವಳು ಏಕಪಾಟಲೆಯು.

೮. ಆ ಮೂವರು ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರು ತಂದೆಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದು ತಂದೆಯನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು ಏಕಪರ್ಣೆಯಾದರೋ ಮನೆಯಲ್ಲಿರದೆ, ದುಶ್ಚರವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಲು ವನಕ್ಕೆ ಹೋದಳು. ಆ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಆಲದಮರವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿದಳು. ಏಕಪಾಟಲೆಯು ಪಾಟಲವೃಕ್ಷವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ತಪಸ್ಸುಮಾಡಿದಳು. ದೇವದಾನವರು ಮಾಡಲಶಕ್ಯವಾದ ದುಶ್ಚರವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಸಹಸ್ರವರ್ಷಗಳವರೆಗೂ ಮಾಡಿದಳು.

೯. ಏಕಪರ್ಣೆಯು ಹೀಗೆ ಸಹಸ್ರವರ್ಷಗಳವರೆಗೂ ನಿರಾಹಾರಿಯಾಗಿದ್ದು, ಅನಂತರ ಒಂದು ಎಲೆಯನ್ನು ತಿಂದು ಭಯಂಕರವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿದಳು. ಏಕಪಾಟಲೆಯೂ ಸಹ ಹೀಗೆಯೇ ಪಾಟಲಪರ್ಣವನ್ನು ತಿಂದು ಜೀವಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು.

೧೦. ಮೂವರು ಕುಮಾರಿಯರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಳು ವರ್ಷಕ್ಕೊಂದು ಎಲೆಯನ್ನು ತಿಂದು ತಪಸ್ಸುಮಾಡಿದಳು. ಎರಡನೆಯವಳು ಎರಡುವರ್ಷಗಳು ಪೂರ್ಣವಾಗಲು, ಎರಡುವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಆಹಾರವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅಪರ್ಣೆಯಾದರೋ ಎರಡುವರ್ಷಕ್ಕೆ ಒಂದುಸಲವೂ ಸಹ ಆಹಾರವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸದೆ ಘೋರ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆ ತಾಯಿಯು ಹೀಗೆ ಭಯಂಕರವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಬೇಡವೆಂದು ಮಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿದಳು.

Vishesha Sangraha

ನಿಷೇಧಯಂತೀ ಹ್ಯುಮೇತಿ ಮಾತಾ ಸ್ನೇಹೇನ ದುಃಖಿತಾ ।
ಸಾ ತಥೋಕ್ತಾತಯಾ ದೇವೀ ಮಾತ್ರಾ ದುಶ್ಚರಚಾರಿಣೀ ॥ ೧೧ ॥

ಉಮೇತಿ ಸಾ ಮಹಾಭಾಗಾ ತ್ರಿಷು ಲೋಕೇಷು ವಿಶ್ರುತಾ ।
ತಥೇತಿ ನಾಮ್ನಾ ತೇನಾಸೌ ನಿರುಕ್ತಾ ಕರ್ಮಣಾ ಶುಭಾ ॥ ೧೨ ॥

ಏತತ್ತು ತ್ರಿಕುಮಾರೀಕಂ ಜಗತ್ ಸ್ಥಾಸ್ಯತಿ ಶಾಶ್ವತಂ ।
ಏತಾಸಾಂತಪಸಾ ದೃಷ್ಟಂ ಯಾವದ್ಭೂಮಿರ್ಧರಿಷ್ಯತಿ ॥ ೧೩ ॥

ತಪಃ ಶರೀರಾಸ್ತಾಃ ಸರ್ವಾಸ್ತಿಸ್ರೋ ಯೋಗಬಲಾನ್ವಿತಾಃ ।
ದೇವ್ಯಸ್ತಾಃ ಸುಮಹಾಭಾಗಾಃ ಸರ್ವಾಶ್ಚ ಸ್ಥಿರಯೌವನಾಃ ॥ ೧೪ ॥

---

೧೧. ಪುತ್ರಿಯು ಹೀಗೆ ಭಯಂಕರವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಅತಿಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಖಿನ್ನಳಾಗಿ, ಎಲೈ ಕುಮಾರಿಯೇ, ನೀನು ಹೀಗೆ ನಿರಾಹಾರದಿಂದ ಘೋರ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಬೇಡ. ಇದು ನಿನ್ನಂಥವರಿಗೆ ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದು ನಿಷೇಧಿಸಿದಳು.

೧೨. ಹೀಗೆ ತಾಯಿಯು (ಉ) ಎಲೌ ಕುಮಾರಿಯೇ, (ಮಾ) ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಬೇಡವೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ ಮಹಾನುಭಾವಳಾದ ಆ ಕುಮಾರಿಯು ಉಮಾನಾಮಕಳಾದಳು. ಮೂರುಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಖ್ಯಾತಳಾದಳು. ತಾಯಿಯು ಹೀಗೆ ನಿಷೇಧಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಪುತ್ರಿಯು ಉಮೆಯೆಂದು ಲೋಕವಿಖ್ಯಾತಳಾದಳು.

೧೩. ಹೀಗೆ ಈ ಏಕಪರ್ಣೆ, ಏಕಪಾಟಲೆ, ಅಪರ್ಣೆಯರೆಂಬ ಮೂವರು ಕುಮಾರಿಯರಿಂದ ಚರಾಚರಾತ್ಮಕವಾದ ಈ ಇಡೀ ಜಗತ್ತೇ ವ್ಯಾಪ್ತವಾಯಿತು. ಈ ಮಹಾನುಭಾವರಾದ ಕುಮಾರಿಯರ ತಪಸ್ಸು ಸಮಸ್ತ ಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ಹೆಮ್ಮೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಿತು.

೧೪. ಆ ಮೂವರು ಕುಮಾರಿಯರು ತಪೋಮಯವಾದ ಶರೀರವುಳ್ಳವರೂ, ಯೋಗಬಲಾನ್ವಿತರೂ, ಮಹಾನುಭಾವರೂ, ಸ್ಥಿರಯೌವನವಂತರೂ, ದೇವರೂಪಿಯರೂ, ಲೋಕಮಾನ್ಯರೂ, ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧರೂ ಆಗಿರುವರು.

Vishesha Sangraha

ಸರ್ವಾಶ್ಚ ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿನ್ಯಃ ಸರ್ವಾಶ್ಚೈವೋರ್ಧ್ವರೇತಸಃ ।
ಉಮಾ ತಾಸಾಂ ವರಿಷ್ಠಾ ಚ ಶ್ರೇಷ್ಠಾ ಚ ವರವರ್ಣಿನೀ ॥ ೧೫ ॥

ಮಹಾಯೋಗಬಲೋಪೇತಾ ಮಹಾದೇವಮುಪಾಸ್ಥಿತಾ ।
ದಂತಕಾಣ್ವೋಶನಾ ತಸ್ಯಾಃ ಪುತ್ರೋ ವೈ ಭೃಗುನಂದನಃ ॥ ೧೬ ॥

ಅಸಿತಸ್ಯೈಕಪರ್ಣಾ ತು ಪತ್ನೀ ಸಾಧ್ವೀ ದೃಢವ್ರತಾ ।
ದತ್ತಾ ಹಿಮವತಾ ತಸ್ಮೈ ಯೋಗಾಚಾರ್ಯಾಯ ಧೀಮತೇ ॥
ದೇವಲಂ ಸುಷುವೇ ಸಾ ತು ಬ್ರಹ್ಮಿಷ್ಠಂ ಮಾನಸಂ ಸುತಂ ॥ ೧೭ ॥

ಯಾ ಚೈತಾಸಾಂ ಕುಮಾರೀಣಾಂ ತೃತೀಯಾ ತ್ವೇಕಪಾಟಲಾ ।
ಪುತ್ರಂ ಶತಶಿಲಾಕಸ್ಯ ಜೈಗೀಷವ್ಯಮುಪಾಸ್ಥಿತಾ ॥ ೧೮ ॥

---

೧೫. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿಗಳೂ. ಊರ್ಧ್ವರೇತಸ್ಕರೂ, ಜಿತೇಂದ್ರಿಯರೂ ಆಗಿರುವರು. ಆ ಮೂವರಲ್ಲಿ ಉಮಾದೇವಿಯು ಹಿರಿಯವಳೂ, ಉತ್ತಮಳೂ, ಅತಿಸುಂದರಿಯೂ, ಪೂಜ್ಯಳೂ ಆಗಿರುವಳು.

೧೬. ಅಂತಹ ಮಹಾಯೋಗಬಲಯುಕ್ತಳಾದ ಪಾರ್ವತಿಯು ಮಹಾದೇವನನ್ನು ವರಿಸಿದಳು. ಅತ್ಯಂತ ಸುಂದರಿಯಾದ ಆ ಉಮಾದೇವಿಗೆ ಭೃಗುವಂಶೋತ್ಪನ್ನನಾದ ಶುಕ್ರನು ಪುತ್ರನಾಗಿ ಜನಿಸಿದನು.

೧೭. ಪರ್ವತರಾಜನಾದ ಹಿಮವಂತನು, ದೃಢವ್ರತಳೂ, ಪತಿವ್ರತಾಶಿರೋಮಣಿಯೂ ಆದ ಏಕಪರ್ಣೆಯನ್ನು ಯೋಗಾಚಾರ್ಯನೂ, ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿಯೂ, ಮಹಾನುಭಾವನೂ ಆದ ಅಸಿತನೆಂಬ ಮುನಿಗೆ ಕನ್ಯಾದಾನ ಮಾಡಿದನು. ಆ ಏಕಪರ್ಣೆಯು ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿಯೂ, ದೇವಲನಾಮಕನೂ, ಮಾನಸಕುಮಾರನೂ ಆದ ಪುತ್ರನನ್ನು ಪಡೆದಳು.

೧೮. ಆ ಹಿಮವಂತನ ಕುಮಾರಿಯರಲ್ಲಿ ಮೂರನೆಯವಳಿಂದ ಏಕಪರ್ಣೆಯು ಶತಶಿಲಾಕಮುನಿಯ ಕುಮಾರನಾದ ಜೈಗೀಷವ್ಯನನ್ನು ಮದುವೆಯಾದಳು.

Vishesha Sangraha

ತಸ್ಯಾಪಿ ಶಂಖಲಿಖಿತೌ ಸ್ಮೃತೌ ಪುತ್ರಾವಯೋನಿಜೌ ।
ಇತ್ಯೇತಾ ವೈ ಮಹಾಭಾಗಾಃ ಕನ್ಯಾ ಹಿಮವತಃ ಶುಭಾಃ ॥ ೧೯ ॥

ರುದ್ರಾಣೀ ಸಾ ತು ಪ್ರವರಾ ಸ್ವಗುಣೈರತಿರಿಚ್ಯತೇ ।
ಅನ್ಯೋನ್ಯಪ್ರೀತಿರನಯೋರುಮಾಶಂಕರಯೋರ್ಯಥಾ ॥ ೨೦ ॥

ಶ್ಲೇಷಂ ಸಂಸಕ್ತಯೋರ್ಜ್ಞಾತ್ವಾ ಶಂಕಿತಃ ಕಿಲ ವೃತ್ರಹಾ ।
ತಾಭ್ಯಾಂ ಮೈಥುನಸಕ್ತಾಭ್ಯಾಮುಪತ್ಯೋದ್ಭವಭೀರುಣಾ ॥
ತಯೋಃ ಸಕಾಶಮಿಂದ್ರೇಣ ಪ್ರೇಷಿತೋ ಹವ್ಯವಾಹನಃ ॥ ೨೧ ॥

ಅನಯೋಃ ರತಿವಿಘ್ನಂ ಚ ತ್ವಮಾಚರ ಹುತಾಶನ ।
ಸರ್ವತ್ರ ಗತ ಏವ ತ್ವಂ ನ ದೋಷೋ ವಿದ್ಯತೇ ತದಾ ॥ ೨೨ ॥

---

೧೯. ಆ ಜೈಗೀಷವ್ಯನಿಗೆ ಅಯೋನಿಜ ಶಂಖಲಿಖಿತನಾಮಕರೂ ಲೋಕಮಾನ್ಯರೂ ಆದ ಇಬ್ಬರು ಕುಮಾರರು ಜನಿಸಿದರು. ಹೀಗೆ ಮಂಗಳಾಂಗಿಯರೂ ಮಹಾನುಭಾವರೂ ಅದ ಆ ಮೂವರು ಕುಮಾರಿಯುರು ಹಿಮವಂತನ ಕುಮಾರಿಯರಾಗಿರುವರು.

೨೦. ಆ ಹಿಮವಂತನ ಕುಮಾರಿಯರಲ್ಲಿ ಪಾರ್ವತೀದೇವಿಯು ಸರ್ವಗುಣಗಳಿಂದ ಉತ್ತಮಳೂ ಸರ್ವಮಾನ್ಯಳೂ ಆಗಿರುವಳು. ಆ ಉಮಾಮಹೇಶ್ವರರಿಗಿರುವ ನಿತ್ಯಸಂಬಂಧವಾದ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ತಿಳಿದು ದೈತ್ಯರು ಅತ್ಯಂತ ಖಿನ್ನರಾದರು.

೨೧. ಹೀಗೆ ಉಮಾಮಹೇಶ್ವರರಿಬ್ಬರೂ ಪರಸ್ಪರ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ನಿತ್ಯಸಂಬಂಧರಾಗಿರುವರೆಂದು ತಿಳಿದು ವೃತ್ರಾಸುರನ ಶತ್ರುವಾದ ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಬಹಳವಾಗಿ ಆಲೋಚನೆಯು ಉಂಟಾಯಿತು. ಪಾರ್ವತೀಪರಮೇಶ್ವರರ ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಪುತ್ರೋತ್ಪತ್ತಿಯಾದರೆ ಜಗತ್ತೇ ಲಯವಾಗುವುದೆಂದು ತಿಳಿದು ದೇವೇಂದ್ರನು ಅವರ ಬಳಿಗೆ ಯಜ್ಞಪುರುಷನನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟನು.

೨೨. ಎಲೈ ಅಗ್ನಿಯೇ ನಿನಗೆ ಸರ್ವತ್ರ ಸಂಚಾರವು ಪ್ರತಿಬಂಧಕವಿಲ್ಲದೇ ಇರುವುದರಿಂದ ನೀನು ಉಮಾಮಹೇಶ್ವರರ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅವರ ರತಿಗೆ ವಿಘ್ನವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡು. ಇದರಿಂದ ನಿನಗೆ ಯಾವ ವಿಧವಾದ ದೋಷವೂ ಉಂಟಾಗದೆಂದು ಹೇಳಿದನು.

Vishesha Sangraha

ಇತ್ಯೇವಮುಕ್ತೇ ತು ತಥಾ ವಹ್ನಿನಾ ಚ ತಥಾ ಕೃತಂ ।
ಉಮಾದೇಹಂ ಸಮುತ್ಸೃಜ್ಯ ಶುಕ್ರಂ ಭೂಮೌ ವಿಸರ್ಜಿತಂ ॥ ೨೩ ॥

ತತೋ ರುಷಿತಯಾ ದೇವ್ಯಾ ಶಪ್ತೋಽಗ್ನಿಃ ಶಾಂಶಪಾಯನ ।
ಇದಂ ಚೋಕ್ತವತೀ ವಹ್ನಿಂ ರೋಷಗದ್ಗದಯಾ ಗಿರಾ ॥ ೨೪ ॥

ಯಸ್ಮಾನ್ಮಯ್ಯವಿತೃಪ್ತಾಯಾಂ ರತಿವಿಘ್ನಂ ಹುತಾಶನ ।
ಕೃತವಾನಸ್ಯಕರ್ತವ್ಯಂ ತಸ್ಮಾತ್ತ್ವಮುಸಿ ದುರ್ಮತೇ ॥ ೨೫ ॥

ಯದೇವಂ ವಿಭೃತಂ ಗರ್ಭಂ ರೌದ್ರಂ ಶುಕ್ರಂ ಮಹಾಪ್ರಭಂ ।
ಗರ್ಭಂ ತ್ವಂ ಧಾರಯಸ್ವೈವಮೇಷಾ ತೇ ದಂಡಧಾರಣಾ ॥ ೨೬ ॥

---

೨೩. ದೇವೇಂದ್ರನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ಯಜ್ಞಪುರುಷನು ಅದರಂತೆ ಮಾಡಿದನು. ಆಗ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಸಂಕೋಚವನ್ನು ಹೊಂದಲು ಆ ರೇತಸ್ಸು ಪಾರ್ವತಿಯು ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಬೀಳದೇ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಪತಿತವಾಯಿತು.

೨೪. ಎಲೈ ಶಾಂಶಪಾಯಿನ ಮುನಿಯೇ, ತರುವಾಯ ಮಹಾದೇವಿಯು ಅಗ್ನಿಯ ಮೇಲೆ ಬಹಳವಾಗಿ ಕೋಪಗೊಂಡು ಗದ್ಗದ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ವಕ್ಷ್ಯಮಾಣ ರೀತಿಯಿಂದ ಯಜ್ಞಪುರುಷನಿಗೆ ಇಂತೆಂದಳು.

೨೫. ಎಲೈ ಯಜ್ಞಪುರುಷನೇ, ನಾನು ಸಂಪೂರ್ಣತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕಿಂತ ಮುಂಚೆಯೇ ನೀನು ರತಿಗೆ(ವಿಹಾರಕ್ಕೆ) ವಿಘ್ನವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿರುತ್ತೀಯೆ ನೀನು ಇಂತಹ ಅಯೋಗ್ಯಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಬಹುದೇ ? ಇದರಿಂದ ನೀನು ಅಯೋಗ್ಯನಾಗಿರುತ್ತೀಯೇ ಎಂದು ಶಾಪವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಳು.

೨೬. ಎಲೈ ಅಗ್ನಿದೇವನೇ, ಮಹಾಕಾಂತಿಯುಕ್ತವೂ ಅತಿಭಯಂಕರವೂ ಈಶ್ವರನ ಸಂಬಂಧಿಯೂ ಆದ ಶುಕ್ರವು ನಿನ್ನಿಂದ ಸರಿಯಾದ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಬೀಳದೇ ಭೂಗತವಾಯಿತು. ಇದು ವ್ಯರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆಯಾದುದರಿಂದ ಈ ಗರ್ಭವನ್ನು ನೀನೇ ಧರಿಸುವವನಾಗು. ಇದೇ ನಿನಗೆ ಉಚಿತವಾದ ಶಿಕ್ಷೆಯೆಂದು ಶಾಪ ಕೊಟ್ಟಳು.

Vishesha Sangraha

ನ ಶಾಪರೋಷಾದ್ರುದ್ರಾಣ್ಯಾ ಅಂತರ್ಗರ್ಭೋ ಹುತಾಶನಃ ।
ಬಹೂನ್ವರ್ಷಗಣಾನ್ ಗರ್ಭಂ ಧಾರಯಾಮಾಸ ವೈ ದ್ವಿಜಾಃ ॥ ೨೭ ॥

ಸ ಗಂಗಾಮುಪಗಮ್ಯಾಹ ಶ್ರೂಯತಾಂ ಸರಿದುತ್ತಮೇ ।
ಸುಮಹಾನ್ ಪರಿಖೇದೋ ಮೇ ಗರ್ಭಧಾರಣಕಾರಣಾತ್ ॥ ೨೮ ॥

ಮದ್ಧಿತಾರ್ಥಮಿಮಂ ಗರ್ಭಮತೋ ಧಾರಯ ನಿಮ್ನಗೇ ।
ಮತ್ಪ್ರಸಾದಾಚ್ಚ ಖೇದೋ ವೈ ಮಂದಸ್ತವ ಭವಿಷ್ಯತಿ ॥ ೨೯ ॥

ತಥೇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ತದಾ ಸಾ ತು ಸಂಪ್ರಹೃಷ್ಟಾ ಮಹಾನದೀ ।
ತಂ ಗರ್ಭಂ ಧಾರಯಾಮಾಸ ದಹ್ಯಮಾನೇನ ಚೇತಸಾ ॥ ೩೦ ॥

ಸಾಪಿ ಕೃಚ್ಛ್ರೇಣ ಮಹತಾ ಖಿದ್ಯಮಾನಾ ಮಹಾನದೀ ।
ಕಾಲಂ ಪ್ರಕೃಷ್ಟಂ ಸುಮಹದ್ಗರ್ಭಧಾರಣತತ್ಪರಾ ॥ ೩೧ ॥

---

೨೭. ಎಲೈ ವಿಪ್ರವರ್ಯರೇ, ಹೀಗೆ ಪಾರ್ವತೀದೇವಿಯು ಕೋಪಗೊಂಡು ಭಯಂಕರವಾದ ಶಾಪವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಳು. ಅದರಿಂದ ಅಗ್ನಿದೇವನು ಆ ಗರ್ಭವನ್ನು ಬಹುವರ್ಷಗಳವರೆಗೂ ಬಹಳ ಪ್ರಯಾಸದಿಂದ ಧರಿಸಿದ್ದನು.

೨೮–೨೯. ಅನಂತರ ಯಜ್ಞಪುರುಷನು ಗಂಗಾದೇವಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಎಲೈ ಗಂಗಾದೇವಿಯೇ, ನೀನು ನದಿಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಉತ್ತಮಳು. ಈ ಗರ್ಭಧಾರಣೆಯಿಂದ ಬಹುಕಾಲದಿಂದಲೂ ಅತ್ಯಂತ ಕಷ್ಟವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ನನಗೆ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ನೀನು ಈ ಗರ್ಭವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಹಿತವನ್ನುಂಟುಮಾಡು. ಇದರಿಂದ ನನ್ನ ದೇಹವೆಲ್ಲವೂ ದಗ್ಧವಾಗಿದೆ. ನೀನು ಇದನ್ನು ಧರಿಸಲು ಸಮರ್ಥಳಿರುವಿಯೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡನು. ಮತ್ತು ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ನಿನಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಆಯಾಸವಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದನು.

೩೦. ಆಗ ಮಹಾನುಭಾವಳಾದ ಗಂಗಾದೇವಿಯು ಆ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಂತೋಷಗೊಂಡವಳಾಗಿ, ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ದುಃಖಕರವಾದರೂ ಆ ಗರ್ಭವನ್ನು ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾಗಿಯೇ ಧರಿಸಿದಳು.

೩೧. ಹೀಗೆ ಗಂಗಾದೇವಿಯೂ ಕೂಡ ಅತ್ಯಂತ ಆಯಾಸದಿಂದ ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳು ಆ ಗರ್ಭವನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದಳು. ಹೀಗೆ ಬಹುವರ್ಷಗಳು ಕಳೆದುಹೋದುವು.

Vishesha Sangraha

ತಯಾ ಪರಿಗತಂ ಗರ್ಭಂ ಕುಕ್ಷೌ ಹಿಮವತಃ ಶುಭೇ ।
ಶುಭಂ ಶರವಣಂ ನಾಮ ಚಿತ್ರಂ ಪುಷ್ಪಿತಪಾದಪಂ ।
ತತ್ರ ತಂ ವ್ಯಸೃಜದ್ಗರ್ಭಂ ದೀಪ್ಯಮಾನಮಿವಾನಲಂ ॥ ೩೨ ॥

ರುದ್ರಾಗ್ನಿಗಂಗಾತನಯಸ್ತತ್ರ ಜಾತೋಽರುಣಪ್ರಭಃ ।
ಆದಿತ್ಯಶತಸಂಕಾಶೋ ಮಹಾತೇಜಾಃ ಪ್ರತಾಪವಾನ್ ॥ ೩೩ ॥

ತಸ್ಮಿಂಜಾತೇ ಮಹಾಭಾಗೇ ಕುಮಾರೇ ಜಾಹ್ನವೀಸುತೇ ।
ವಿಮಾನಯಾನೈರಾಕಾಶಂ ಪತತ್ರಿಭಿರಿವಾವೃತಂ ॥ ೩೪ ॥

ದೇವದುಂದುಭಯೋ ನೇದುರಾಕಾಶೇ ಮಧುರಸ್ವರಾಃ ।
ಮುಮುಚುಃ ಪುಷ್ಪವರ್ಷಂ ಚ ಖಚರಾಃ ಸಿದ್ಧಚಾರಣಾಃ ॥ ೩೫ ॥

---

೩೨. ಗಂಗಾದೇವಿಯು ಬಹುವರ್ಷಗಳವರೆಗೂ ಅತಿಪ್ರಯಾಸದಿಂದ ಆ ಮಹಾಗರ್ಭವನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದು ಕೊನೆಗೆ ಸಾಧ್ಯವಾಗದೇ ಹಿಮಾಲಯದ ನಾಭಿಯಂತಿರುವುದೂ, ಅತಿಪವಿತ್ರವೂ, ವಿಚಿತ್ರವೂ, ಪುಷ್ಪಿತವೃಕ್ಷಗಳಿಂದಲಂಕೃತವೂ ಆದ ಶರವಣವೆಂಬ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಯಂತೆ ಅತಿತೇಜಸ್ವಿಯೂ ಭಯಂಕರವೂ ಆದ ಆ ಗರ್ಭವನ್ನು ಬಿಟ್ಟಳು.

೩೩. ಹೀಗೆ ಮೊದಲು ರುದ್ರದೇವ, ಯಜ್ಞಪುರುಷ, ಗಂಗಾದೇವಿ ಇವರಿಂದ ಧರಿಸಲ್ಪಟ್ಟು, ತರುವಾಯ ಶರವಣದಲ್ಲಿ ಬಿಡಲ್ಪಟ್ಟ ಆ ಗರ್ಭವು ತರುವಾಯ ಅರುಣನಂತೆ ಕಾಂತಿಯುತವೂ, ಸೂರ್ಯನಂತೆ ಅತಿತೇಜಸ್ವಿಯೂ, ಮಹಾಪ್ರತಾಪಶಾಲಿಯೂ, ಅತಿಪರಾಕ್ರಮಿಯೂ ಆದ ಕುಮಾರನಾಗಿ ಅವತರಿಸಿತು.

೩೪. ಮಹಾನುಭಾವನೂ, ಗಂಗಾಪುತ್ರನೂ ಆದ ಆ ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿಯು ಅವತರಿಸಲಾಗಿ ಅಂತರಿಕ್ಷವು ಪಕ್ಷಿಗಳಂತೆ ಸಾವಿರಾರು ವಿಮಾನಗಳಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

೩೫–೩೬. ಆಗ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳು ಮಧುರವಾಗಿ ಗಾನಮಾಡಿದರು. ನಗಾರಿಗಳು ಬಾರಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ಆಕಾಶಚಾರಿಗಳಾದ ಸಿದ್ಧಚಾರಣರೇ ಮೊದಲಾದ

Vishesha Sangraha

ಜಗುರ್ಗಂಧರ್ವಮುಖ್ಯಾಶ್ಚ ಸರ್ವಶಸ್ತತ್ರ ತತ್ರ ಹ ।
ಯಕ್ಷಾ ವಿದ್ಯಾಧರಾಃ ಸಿದ್ಧಾಃ ಕಿನ್ನರಾಶ್ಚೈವ ಸರ್ವಶಃ ॥ ೩೬ ॥

ಮಹಾನಾಗ ಸಹಸ್ರಾಣಿ ಪ್ರವರಾಶ್ಚ ಪತತ್ರಿಣಃ ।
ಉಪತಸ್ಥುರ್ಮಹಾಭಾಗಮಾಗ್ನೇಯಂ ಶಂಕರಾತ್ಮಜಂ ॥
ಪ್ರಭಾವೇಣ ತದಾ ತೇನ ದೈತ್ಯದಾನವರಾಕ್ಷಸಾಃ ॥ ೩೭ ॥

ಸಹ ಸಪ್ತರ್ಷಿಭಾರ್ಯಾಭಿರಾದಾವೇವಾಗ್ನಿಸಂಭವಃ ।
ಅಭಿಷೇಕಪ್ರಯಾತಾಭಿರ್ದೃಷ್ಟೋ ವರ್ಜ್ಯ ತ್ವರುಂಧತೀಂ ॥ ೩೮ ॥

ತಾಭಿಃ ಸ ಬಾಲಾರ್ಕನಿಭೋ ರೌದ್ರಃ ಪರಿವೃತಃ ಪ್ರಭುಃ ।
ಸ್ನಿಹ್ಯಮಾನಾಭಿರತ್ಯರ್ಥಂ ಸ್ವಕಾಭಿರಿವ ಮಾತೃಭಿಃ ॥ ೩೯ ॥

ದೇವತೆಗಳು ಪುಷ್ಪವೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಕರೆಸಿದರು. ಗಂಧರ್ವಪತಿಗಳು ಇಂಪಾಗಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಗಾನಮಾಡಿದರು. ಯಕ್ಷರು, ವಿದ್ಯಾಧರರು, ಸಿದ್ಧರು, ಕಿನ್ನರರು, ಕಿಂಪುರುಷರು ಇವರೇ ಮೊದಲಾದವರು ಆ ಸಂತೋಷದಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಗಳಾಗಿದ್ದರು

೩೭. ಹೀಗೆ ಪರಮೇಶ್ವರನ ಕುವರನಾದ ಷಣ್ಮುಖನು ಜನಿಸಲಾಗಿ ಅವನ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಸಹಸ್ರಾರು ಮಹಾಸರ್ಪಗಳೂ, ಪಕ್ಷೀಂದ್ರರೂ, ದೇವತೆಗಳೂ, ದೈತ್ಯ ದಾನವ ರಾಕ್ಷಸರೂ ಬಂದು, ಮಹಾನುಭಾವನೂ, ಅತಿಪ್ರಭಾವವಂತನೂ ಆದ ಆ ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಹೊಗಳಿದರು.

೩೮. ಆಗ ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳೂ ತಮ್ಮ ಕುಟುಂಬಸಮೇತರಾಗಿ ಮೊದಲೇ ಆ ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿಯ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದರು. ಅರುಂಧತೀದೇವಿಯು ಮಾತ್ರ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಆ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಬರುವಾಗಲೇ ಅಭಿಷೇಕ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳಿಂದೊಡಗೂಡಿ ಬಂದಿದ್ದರು.

೩೯. ಆಗ ಬಾಲಸೂರ್ಯನಂತೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಈಶ್ವರನ ಪುತ್ರನಾದ ಆ ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿಯು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರೀತಿಯುಕ್ತರಾದ ಆ ಋಷಿಪತ್ನಿಯರಿಂದ ಪರಿವೃತನಾದನು. ಆಗ ತಮ್ಮ ತಾಯಿಯರೇ ಬಂದು ಹೀಗೆ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಾರೋ ಏನೋ ಎಂಬಂತೆ ಇತ್ತು.

Vishesha Sangraha

ಯುಗಪತ್ಸರ್ವದೇವೀರ್ಹಿ ದಿದೃಕ್ಷುರ್ಜಾಹ್ನವೀಸುತಃ ।
ಷಣ್ಮುಖೋ ವ್ಯಸೃಜಚ್ಛ್ರೀಮಾಂಸ್ತಾಸಾಂ ಪ್ರೀತ್ಯಾ ಮಹಾದ್ಯುತಿಃ ॥ ೪೦ ॥

ಶ್ರೀಮಾನ್ ಕಮಲಪತ್ರಾಕ್ಷಸ್ತರುಣಾದಿತ್ಯಸನ್ನಿಭಃ ।
ಯೇನ ಜಾತೇನ ಲೋಕಾನಾಮಾಕ್ಷೇಪಸ್ತೇಜಸಾ ಕೃತಃ ॥ ೪೧ ॥

ತೇನ ಜಾತೇನ ಮಹತಾ ದೇವಾನಾಮುಸಿಹಿಷ್ಣವಃ ।
ಸ್ಕಂದಿತಾ ದಾನವಗಣಾಸ್ತಸ್ಮಾತ್ಸ್ಕಂದಃ ಪ್ರತಾಪವಾನ್ ॥ ೪೨ ॥

ಕೃತ್ತಿಕಾಭಿಸ್ತು ಯಸ್ಮಾತ್ ಸಂವರ್ಧಿತಃ ಸ ಪುರಾತನಃ ।
ಕಾರ್ತಿಕೇಯ ಇತಿ ಖ್ಯಾತಸ್ತಸ್ಮಾದಸುರಸೂದನಃ ॥ ೪೩ ॥

---

೪೦. ಮಹಾತೇಜಸ್ವಿಯೂ, ಕಾಂತಿಯುಕ್ತನೂ, ಗಂಗಾಪುತ್ರನೂ ಆದ ಆ ಷಣ್ಮುಖನು ಅತಿಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಆ ಋಷಿಪತ್ನಿಯರನ್ನು ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ದರ್ಶನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅನಂದಗೊಳಿಸಿದನು.

೪೧. ಅತ್ಯಂತ ಕಾಂತಿಯುಕ್ತನೂ, ಕಮಲದಂತೆ ವಿಶಾಲಾಕ್ಷನೂ, ಬಾಲ ಸೂರ್ಯನಂತೆ ತೇಜಸ್ವಿಯೂ ಆದ ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿಯು, ತನ್ನ ಶರೀರ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಲೋಕವನ್ನೇ ತಿರಸ್ಕರಿಸುವಂತಿದ್ದನು.

೪೨. ಹೀಗೆ ಮಹಾನುಭಾವನೂ, ಅತಿಪರಾಕ್ರಮಿಯೂ ಆದ ಕುಮಾರನು ಜನಿಸಿದಕೂಡಲೇ ದಾನವಗಣವು ಆಕ್ರಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು (ತಿರಸ್ಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು). ಅವರ ತೇಜಸ್ಸುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಕುಂದಿಹೋದುವು. ಅವರ ಬಲ ಪರಾಕ್ರಮಗಳು ಕುಗ್ಗಿದುವು. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಕುಮಾರನು ಸ್ಕಂದನೆಂದು ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದನು.

೪೩. ಪುರಾಣಪುರುಷನೂ, ಅಸುರಘಾತುಕನೂ ಆದ ಆ ಕುಮಾರನು ಕೃತ್ತಿಕಾದಿ ದಾದಿಯರಿಂದ ಸಂವರ್ಧಿತನಾದಕಾರಣ ಕಾರ್ತಿಕೇಯನೆಂದು ಮೂರುಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಖ್ಯಾತನಾದನು.

Vishesha Sangraha

ಜ್ರುಂಬತಸ್ತಸ್ಯ ದೈತ್ಯಾರೇರ್ಜ್ವಾಲಾಮಾಲಾಕುಲಾತ್ತದಾ ।
ಸುಖಾದ್ವಿನಿರ್ಗತಾ ತಸ್ಯ ಸ್ವಶಕ್ತಿರಪರಾಜಿತಾ ॥ ೪೪ ॥

ಕ್ರೀಡಾರ್ಥಂಚೈವ ಸ್ಕಂಧಸ್ಯ ವಿಷ್ಣುನಾ ಪ್ರಭವಿಷ್ಣುನಾ ।
ಗರುಡಾದಿತಿ ಸೃಷ್ಟೌ ಹಿ ಪಕ್ಷಿಣೌ ಹಿ ಪ್ರಭದ್ರಕೌ ॥ ೪೫ ॥

ಮಯೂರಃ ಕುಕ್ಕುಟಶ್ಚೈವ ಪತಾಕಾ ಚೈವ ವಾಯುನಾ ।
ಯಸ್ಯ ದತ್ತಾ ಸರಸ್ವತ್ಯಾ ಮಹಾವೀಣಾ ಮಹಾಸ್ವನಾ ॥
ಅಜಃ ಸ್ವಯಂಭುವಾ ದತ್ತೋ ಮೇಷೋ ದತ್ತಶ್ಚ ಶಂಭುನಾ ॥ ೪೬ ॥

ಮಾಯಾ ವಿಹರಣೇ ವಿಪ್ರಾ ಗಿರೌ ಕ್ರೌಂಚೇ ನಿಪಾತಿತೇ ।
ತಾರಕೇ ಚಾಸುರವರೇ ಸಮುದೀರ್ಣೇ ನಿಪಾತಿತೇ ॥ ೪೭ ॥

---

೪೪. ದೈತ್ಯಾಂತಕನಾದ ಕುಮಾರನು ಆಕಳಿಸಲಾಗಿ ಅವನ ಮುಖದಿಂದ ಜ್ವಾಲಾಮಾಲೆಗಳಿಂದ ವ್ಯಾಪ್ತವೂ ಅಪರಾಜಿತವೂ ಅಂದರೆ ಪರಾಜಯರಹಿತವೂ ಆದ ಶಕ್ತ್ಯಾಯುಧವು ಆವಿರ್ಭವಿಸಿತು.

೪೫. ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಯಾದ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವು ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿಯ ವಿನೋದಕ್ಕಾಗಿ ಗರುಡದೇವನಿಂದ ಸೃಷ್ಟವಾದ ಪ್ರಭದ್ರನಾಮಕಗಳಾದ ಎರಡುಪಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದನು.

೪೬. ಆಗ ವಾಯುದೇವನು, ಕುಮಾರನ ವಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ನವಿಲು ಮತ್ತು ಕೋಳಿಗಳನ್ನೂ ಧ್ವಜಪತಾಕೆಗಳನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟನು. ಸರಸ್ವತೀದೇವಿಯು ಮಹಾನಾದವಿರುವ ಮಹಾವೀಣೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಳು. ಆಗ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಆಡನ್ನೂ, ಈಶ್ವರನು ಕುರಿಯನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟರು.

೪೭. ಎಲೈ ವಿಪ್ರವರ್ಯರೇ, ಹೀಗಿರಲಾಗಿ ಒಂದಾನೊಂದುದಿವಸ ಅತ್ಯಂತ ಮಾಯಾವಿಯೂ, ಅಸುರೋತ್ತಮನೂ, ಮಹಾಶೂರನೂ ಆದ ತಾರಕಾಸುರನು ಕ್ರೌಂಚನಾಮಕಗಿರಿಗೆ ಬಂದು ದೇವರ್ಷಿಗಳಿಗೆ ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದನು.

Vishesha Sangraha

ಸೇಂದ್ರೋಪೇಂದ್ರೈರ್ಮಹಾಭಾಗೈರ್ದೇವೈರಗ್ನಿಸುತಃ ಪ್ರಭುಃ ।
ಸೇನಾಪತ್ಯೇನ ದೈತ್ಯಾರಿರಭಿಷಿಕ್ತಃ ಪ್ರತಾಪವಾನ್ ॥ ೪೮ ॥

ದೇವಸೇನಾಪತಿಸ್ತ್ವೇವಂ ಪಠ್ಯತೇ ನರನಾಯಕಃ ।
ದೇವಾರಿಸ್ಕಂದನಃ ಸ್ಕಂದಃ ಸರ್ವಲೋಕೇಶ್ವರಃ ಪ್ರಭುಃ ॥ ೪೯ ॥

ಪ್ರಮಥೈರ್ವಿವಿಧೈರ್ದೇವೈಸ್ತಥಾ ಭೂತಗಣೈರಪಿ ।
ಮಾತೃಭಿರ್ವಿವಿಧಾಭಿಶ್ಚ ವಿನಾಯಕಗಣೈಸ್ತಥಾ ॥ ೫೦ ॥

ಸಾ ತ್ವಪಶ್ಯದ್ವಿಮಾನಾನಿ ಪತಂತೀ ಸಾ ದಿವಶ್ಚ್ಯುತಾ ।
ತ್ರಸರೇಣುಪ್ರಮಾಣಾನಿ ತೇಷ್ವಪಶ್ಯಚ್ಚ್ಯುತಾನ್ ಪಿತೄನ್ ॥ ೫೧ ॥

---

೪೮. ಆಗ ತಾರಕಾಸುರನ ಸಂಗಡ :ಹೋರಾಡಲು ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದ ಮಹಾನುಭಾವರೂ ಇಂದ್ರೋಪೇಂದ್ರಾದಿಗಳಿಂದ ಸಹಿತರೂ ಆದ ಸಮಸ್ತ ದೇವತೆಗಳು ಮಹಾನುಭಾವನೂ ಅಸುರಾಂತಕನೂ ಆದ ಷಣ್ಮುಖನನ್ನು ಸೇನಾಪತಿಯನ್ನಾಗಿ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕಮಾಡಿದರು.

೪೯. ಆಗ ಮಹಾತ್ಮರು ಆ ಕುಮಾರನನ್ನು ದೇವಸೇನಾಪತಿಯೆಂದೂ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಶತ್ರುವಾದ ದೈತ್ಯರನ್ನು ಸಂಹಾರಮಾಡಿದ್ದುರಿಂದ ಸ್ಕಂದನೆಂದೂ ಕರೆದರು. ಅವನು ಸರ್ವಲೋಕಕ್ಕೆ ಪ್ರಭುವೆಂದೂ ಈಶ್ವರವೆಂದೂ ಪ್ರಖ್ಯಾತನಾದನು.

೫೦. ಹೀಗೆ ದೈತ್ಯಾಂತಕನೂ ಮಹಾಶೂರನೂ ಆದ ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿಯು ಪ್ರಮಥಗಣಗಳಿಂದಲೂ ನಾನಾ ವಿಧರಾದ ದೇವತೆಗಳಿಂದಲೂ ಭೂತಗಣಗಳಿಂದಲೂ ಷಣ್ಮಾತೃಗಳಿಂದಲೂ ವಿನಾಯಕಗಣಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡಿ ನಕ್ಷತ್ರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಚಂದ್ರನಂತೆ ದೇದೀಪ್ಯಮಾನನಾಗಿದ್ದನು.

೫೧–೫೨. ಪಿತೃದೇವತೆಗಳ ಮಾನಸಪುತ್ರಿಯು ತನ್ನ ಯೋಗ ಭ್ರಷ್ಠತೆಯಿಂದ ಸ್ವರ್ಗದಿಂದ ಚ್ಯುತಳಾದಳು. ಅವಳು ಸ್ವರ್ಗದಿಂದ ಬೀಳುವಾಗ ಅಗ್ನಿ ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರ ವಿಮಾನ ಇವುಗಳಿಂದ ಸಹಿತರಾಗಿ ಆಕಾಶದಿಂದ ಪತನವಾಗುವ ಪಿತೃಗಳನ್ನು ನೋಡಿ

Vishesha Sangraha

ಸುಸೂಕ್ಷ್ಮಾನಪರಿತ್ಯಕ್ತಾನಗ್ನೀನಗ್ನಿಷ್ವಾಹಿತಾನ್ ।
ತ್ರಾಯಧ್ವಮಿತ್ಯುವಾಚಾಥ ಪತಂತೀ ತಾನವಾಕ್‌ಶಿರಾಃ ॥ ೫೨ ॥

ತೈರುಕ್ತಾ ಸಾ ತು ಮಾಭೈಷೀರಿತ್ಯುಕ್ತಾ ಧಿಷ್ಠಿತಾಭವತ್ ।
ತತಃ ಪ್ರಾಸಾದಯತ್ತಾನ್ ವೈ ಪಿತೄಂಸ್ತಾನ್ ದೀನಯಾ ಗಿರಾ ॥ ೫೩ ॥

ಊಚುಸ್ತೇ ಪಿತರಃ ಕನ್ಯಾಂ ಭ್ರಷ್ಟೈಶ್ವರ್ಯಾಂ ವ್ಯತಿಕ್ರಮಾತ್ ।
ಭ್ರಷ್ಟೈಶ್ವರ್ಯಾ ಸ್ವದೋಷೇಣ ತಪಸ್ವಿ ತ್ವಂ ಶುಚಿಸ್ಮಿತೇ ॥ ೫೪ ॥

ಯೈಃ ಕ್ರಿಯಂತೇ ಚ ಕರ್ಮಾಣಿ ಶರೀರೈರಿಹ ದೇವತೈಃ ।
ತೈರೇವ ತತ್ಕರ್ಮಫಲಂ ಪ್ರಾಪ್ನುವಂತೀಹ ದೇವತಾಃ ॥ ೫೫ ॥

ದಳು ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಮೂರು ಅಣು ರೂಪಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಹೀಗೆ ಇವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ನೋಡಿ ಪತನವಾಗುವಾಗ ಆ ಮಾನಸಕುಮಾರಿಯು ಎಲೈ ಪಿತೃಗಳೇ ನನ್ನನ್ನು ಕಾಪಾಡಿರಿ ರಕ್ಷಿಸಿರಿ ಎಂದು ಅರಚಿದಳು.

೫೩. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳು ಆ ಕುಮಾರಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಹೆದರಬೇಡ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಲ್ಲು ಎಂದರು. ಆಗ ಅವಳು ಪಿತೃದೇವತೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಅತಿ ದೀನಭಾಷಣದಿಂದ ಸಂತೋಷಪಡಿಸಿದಳು.

೫೪. ಅನಂತರ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳು, ಎಲೌ ಸುಂದರಿ, ನೀನು ಮಾಡಿದ ತಪಸ್ಸು ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗಿ ಅತ್ಯಾಚಾರದಿಂದ ಭ್ರಷ್ಟವಾಗಿದೆ. ಈ ಅನಾಚಾರದಿಂದ ಐಶ್ವರ್ಯವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕಳೆದುಕೊಂಡು ನಿನ್ನ ಸ್ವಂತ ದ್ವೇಷದಿಂದಲೇ ಬೀಳುತ್ತಿರುವಿಯೆಂದು ಹೇಳಿದರು.

೫೫. ಯಾವ ದೇವತೆಗಳಾದರೂ ಯಾವ ಶರೀರದಿಂದ ಯಾವ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೋ, ಆ ದೇವತೆಗಳು ಆ ಕರ್ಮಗಳ ಫಲಗಳನ್ನು ಆ ಶರೀರದಿಂದಲೇ ಅನುಭವಿಸಬೇಕು. ಇದು ಲೋಕದ ವಾಡಿಕೆಯಾಗಿದೆ ಎಂದು ಪಿತೃಗಳು ಹೇಳಿದರು.

Vishesha Sangraha

ಸದ್ಯಃ ಫಲಂತಿ ಕರ್ಮಾಣಿ ದೇವತ್ವೇ ಪ್ರೇತ್ಯ ಮಾನುಷೇ ।
ತಸ್ಮಾದಮಾವಸ್ವಪತ್ಯತ್ವಂ ಪ್ರೇತ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ಸ್ಯಸೇ ಫಲಂ ॥ ೫೬ ॥

ಇತ್ಯುಕ್ತಯಾ ವೈ ಪಿತರಃ ಪುನಸ್ತೇ ತು ಪ್ರಸಾದಿತಾಃ ।
ಧ್ಯಾತ್ವಾ ಪ್ರಸಾದಂ ಸಂಚಕ್ರುಸ್ತಸ್ಯಾಸ್ತೇತ್ವನುಕಂಪಯಾ ॥ ೫೭ ॥

ಅವಶ್ಯಂ ಭಾವಿನಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಹ್ಯರ್ಥಮೂಚುಸ್ತತಃ ಸುರಾಃ ।
ಸೋಮಪಾಃ ಪಿತರಃ ಕನ್ಯಾಂ ರಾಜ್ಞಶ್ಚೈವ ಹ್ಯಮಾವಸೋಃ ॥ ೫೮ ॥

ಉತ್ಪನ್ನಸ್ಯ ಪೃಥಿವ್ಯಾಂ ತು ಮಾನುಷತ್ವೇ ಮಹಾತ್ಮನಃ ।
ಕನ್ಯಾ ಭೂತ್ವಾ ತ್ವಿಮಾಂಲ್ಲೋಕಾನ್ಪುನಃ ಪ್ರಾಪ್ಸ್ಯಸಿ ಸ್ವಾನಿತಿ ॥ ೫೯ ॥

---

೫೬. ದೇವತೆಗಳು, ನಾವು ಮಾಡುವ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ನ್ಯೂನತೆಗಳುಂಟಾದರೆ ಅವರು ಕೂಡಲೇ ತಮ್ಮ ದೇವತ್ವವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯರಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ಆ ಕರ್ಮಫಲವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕು. ಆದುದರಿಂದ ನೀನು ಅಮಾವಸುವಿಗೆ ಪುತ್ರಿಯಾಗಿ ಜನಿಸಿ, ಆ ಕರ್ಮಫಲವನ್ನು ಹೊಂದುವವಳಾಗು ಎಂದು ಹೇಳಿದರು.

೫೭. ಹೀಗೆ ಪಿತೃಗಳು ಹೇಳಲು, ಆ ಮಾನಸಪುತ್ರಿಯು ಪುನಃ ದೀನವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದಳು. ತರುವಾಯ ಆ ಪಿತೃಗಳು ಧ್ಯಾನಿಸಿ ಕರುಣೆಯಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡಿದರು.

೫೮. ತರುವಾಯ ಸೋಮಪಾನಮಾಡುವ ಆ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳು ತಮ್ಮ ಧ್ಯಾನದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮುಂದೆ ನಡೆಯಬೇಕಾದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಊಹಿಸಿ ಆ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಇಂತೆಂದರು. ಎಲೌ ಕುಮಾರಿ, ನೀನು ಅಮಾವಸು ಎಂಬ ರಾಜನಿಗೆ ಪುತ್ರಿಯಾಗಿ ಅವತರಿಸು. ನಿನ್ನಿಂದ ಮಹತ್ಕಾರ್ಯಗಳು ಆಗಬೇಕಾಗಿವೆ ಎಂದರು.

೫೯. ಎಲೌ ಕುಮಾರಿಯೇ, ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನಾಗಿ ಜನಿಸಿರುವ ಮಹಾತ್ಮನಾದ ಅಮಾವಸು ರಾಜನಿಗೆ ಕುಮಾರಿಯಾಗಿ ಜನಿಸಿ ಮಹತ್ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿ ತರುವಾಯ ನಿನ್ನ ಸ್ವಂತ ಲೋಕವನ್ನು ಪಡೆ ಎಂದು ವರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು.

Vishesha Sangraha

ಅಷ್ಟಾವಿಂಶೇ ಭವಿತ್ರೀ ತ್ವಂ ದ್ವಾಪರೇ ಮತ್ಸ್ಯಯೋನಿಜಾ ।
ಅಸ್ಯೈವ ರಾಜ್ಞೋ ದುಹಿತಾ ಅದ್ರಿಕಾಯಾಂ ಹ್ಯಮಾವಸೋಃ ॥ ೬೦ ॥

ಪರಾಶರಸ್ಯ ದಾಯಾದಂ ಋಷೇಸ್ತ್ವಂ ಜನಯಿಷ್ಯಸಿ ।
ಸ ವೇದಮೇಕಂ ವಿಪ್ರರ್ಷಿಶ್ಚತುರ್ಧಾ ವೈ ಕರಿಷ್ಯತಿ ॥ ೬೧ ॥

ಮಹಾಭಿಷಸ್ಯ ಪುತ್ರೌ ದ್ವೌ ಶಂತನೋಃ ಕೀರ್ತಿವರ್ಧನೌ ।
ವಿಚಿತ್ರವೀರ್ಯಂ ಧರ್ಮಜ್ಞಂ ತ್ವಮೇವೋತ್ಪಾದಯಿಷ್ಯಸಿ ॥ ೬೨ ॥

ಚಿತ್ರಾಂಗದಂ ಚ ರಾಜಾನಂ ತೇಜೋಬಲಗುಣಾನ್ವಿತಂ ।
ಏತಾನುತ್ಪಾದ್ಯ ಪುತ್ರಂ ಸ್ವಂ ಪುನರ್ಲೋಕಾನವಾಪ್ಸ್ಯಸಿ ॥ ೬೩ ॥

ವ್ಯತಿಕ್ರಮಾತ್ಪಿತೄಣಾಂ ತ್ವಂ ಪ್ರಾಪ್ಸ್ಯಸೇ ಜನ್ಮ ಕುತ್ಸಿತಂ ।
ತಸ್ಯೈವ ರಾಜ್ಞಸ್ತ್ವಂ ಕನ್ಯಾ ಅದ್ರಿಕಾಯಾಂ ಭವಿಷ್ಯಸಿ ॥ ೬೪ ॥

---

೬೦. ಎಲೌ ಸುಂದರಿ, ನೀನು ಇಪ್ಪತ್ತೆಂಟನೆಯ ದ್ವಾಪರಯುಗದಲ್ಲಿ, ಮತ್ಸ್ಯಯೋನಿಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿ ತರುವಾಯ ಅಮಾವಸುವೆಂಬ ರಾಜನ ಪತ್ನಿಯಾದ ಅದ್ರಿಕೆ ಎಂಬುವಳಲ್ಲಿ ಪುತ್ರಿಯಾಗಿ ಅವತರಿಸು ಎಂದು ಹೇಳಿದರು.

೬೧. ಆಗ ನೀನು ಪರಾಶರಮಹರ್ಷಿಯನ್ನು ವರಿಸಿ ಅವರಿಂದ ಉತ್ತಮನಾದ ಕುಮಾರನನ್ನು ಪಡೆಯುವೆ. ಮಹಾತ್ಮನಾದ ಆ ಕುಮಾರನು ಅಂಖಂಡವಾದ ವೇದವನ್ನು ಲೋಕಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ಭಾಗಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವನು ಎಂದರು.

೬೨–೬೩. ಅನಂತರ ಮಹಾನುಭಾವನಾದ ಶಂತನುಚಕ್ರವರ್ತಿಗೆ ಕೀರ್ತಿವರ್ಧಕರೂ, ಧರ್ಮಜ್ಞರೂ, ತೇಜೋವಂತರೂ, ಬಲಶಾಲಿಗಳೂ, ಗುಣಜ್ಞರೂ ಆದ ವಿಚಿತ್ರವೀರ್ಯ, ಚಿತ್ರಾಂಗದರೆಂಬ ಇಬ್ಬರು ಕುಮಾರರು ಜನಿಸುವರು. ಈಗ ನೀನು ಲೋಕಮಾನ್ಯರಾದ ಈ ಕುಮಾರರನ್ನು ಪಡೆದು ಮಹತ್ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ, ಪುನಃ ಶಾಶ್ವತವಾದ ಲೋಕಗಳನ್ನು ಹೊಂದು, ಎಂದು ಹೇಳಿದರು.

೬೪. ಎಲೌ ಕುಮಾರಿ, ನೀನು ಪಿತೃಗಳ ಆಜ್ಞೋಲ್ಲಂಘನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಈ ನೀಚಜನ್ಮವನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅಮಾವಸು ರಾಜನ ಪತ್ನಿಯಾದ ಅದ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಕುಮಾರಿಯಾಗಿ ಅವತರಿಸು ಎಂದು ಹೇಳಿದರು.

Vishesha Sangraha

ಕನ್ಯಾ ಭೂತ್ವಾತತಶ್ಚ ತ್ವಮಿಮಾರ್ ಲೋಕಾನವಾಪ್ಸ್ಯಸಿ ।
ಏವಮುಕ್ತಾ ತು ದಾಶೇಯಿೂ ಜಾತಾ ಸತ್ಯವತೀ ತು ಸಾ ॥ ೬೫ ॥

ಅದ್ರಿಕಾಯಾಂ ಸುತಾ ಮತ್ಸ್ಯಾಂ ಸುತಾ ಜಾತಾ ಹ್ಯಮಾವಸೋಃ ।
ಅದ್ರಿಕಾಮತ್ಸ್ಯಸಂಭೂತಾ ಗಂಗಾಯಮುನಸಂಗಮೇ ॥ ೬೬ ॥

ತಸ್ಯ ರಾಜ್ಞೋ ಹಿ ಸಾ ಕನ್ಯಾ ರಾಜ್ಞೋ ವೀರ್ಯೇಣ ಸದ್ವೈವ ಹಿ ।
ವಿರಜಾ ನಾಮ ತೇ ಲೋಕಾ ದಿವಿ ರೋಚಂತಿ ತೇ ಗಣಾಃ ॥ ೬೭ ॥

ಅಗ್ನಿಷ್ವಾತ್ತಾಃ ಸ್ಮೃತಾಸ್ತತ್ರ ಪಿತರೋ ಭಾಸ್ವರಪ್ರಭಾಃ ।
ತಾರ್ ದಾನವಗಣಾ ಯಕ್ಷಾ ರಕ್ಷೋಗಂಧರ್ವಕಿನ್ನರಾಃ ॥
ಭೂತಸರ್ಪಪಿಶಾಚಾಶ್ಚ ಭಾವಯಂತಿ ಫಲಾರ್ಥಿನಃ ॥ ೬೮ ॥

---

೬೫. ಹೀಗೆ ಪಿತೃಗಳು ಹೇಳಲಾಗಿ ಆ ಕುಮಾರಿಯು ಬೆಸ್ತರ ರಾಜನಾದ ದಾಶರಾಜನಿಗೆ ಕುಮಾರಿಯಾಗಿ ಜನಿಸಿ ಸತ್ಯವತೀನಾಮದಿಂದ ಪ್ರಖ್ಯಾತಳಾದಳು.

೬೬. ತರುವಾಯ ಆ ಕುಮಾರಿಯು ಅಮಾವಸು ರಾಜನ ಪತ್ನಿಯೂ, ಮತ್ಸ್ಯ ಜಾತೀಯಳೂ ಆದ ಅದ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪುತ್ರಿಯಾಗಿ ಜನಿಸಿದಳು. ಆ ಅದ್ರಿಕೆಯಾದರೋ ಗಂಗಾಯಮುನಾಸಂಗಮದಲ್ಲಿ ಮತ್ಸ್ಯದಿಂದ ಜನಿಸಿದ ಕುಮಾರಿಯಾಗಿದ್ದಳು.

೬೭. ಆ ಕುಮಾರಿಯು ದಾಶರಾಜನ ಪುತ್ರಿಯಾಗಿ ಜನಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಶೂರಳಾಗಿಯೂ, ಕೀರ್ತಿವಂತಳಾಗಿಯೂ, ಪ್ರಖ್ಯಾತಳಾಗಿಯೂ ಇದ್ದಳು. ಆ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳ ಗಣಗಳು ವಿರಜಾನಾಮಕ ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸದಾ ತೃಪ್ತರಾಗಿರುವರು.

೬೮. ಆ ವಿರಜಾನಾಮಕ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಷ್ವಾತ್ತನಾಮಕರೂ, ತೇಜೋರೂಪಿಗಳೂ ಆದ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳು ವಾಸಿಸುವರು. ಅಂತಹ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳನ್ನು ಫಲಾಪೇಕ್ಷಿಗಳಾದ ದಾನವರು, ಯಕ್ಷರು, ಗಂಧರ್ವರು, ಕಿನ್ನರರು, ಭೂತಗಳು, ಸರ್ಪಗಳು, ಪಿಶಾಚಗಳು ಇವೇ ಮೊದಲಾದವರು ಸರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ.

Vishesha Sangraha

ಏತೇ ಪುತ್ರಾಃ ಸಮಾಖ್ಯಾತಾಃ ಪುಲಹಸ್ಯ ಪ್ರಜಾಪತೇಃ ।
ತ್ರಯ ಏತೇ ಗಣಾಃ ಪ್ರೋಕ್ತಾ ಧರ್ಮಮೂರ್ತಿಧರಾಃ ಶುಭಾಃ ॥ ೧೯ ॥

ಏತೇಷಾಂ ಮಾನಸೀ ಕನ್ಯಾ ಪೀವರೀ ನಾಮ ವಿಶ್ರುತಾ ।
ಯೋಗಿನೀ ಯೋಗಪತ್ನೀ ಚ ಯೋಗಮಾತಾ ತಥೈವ ಚ ॥ ೨೦ ॥

ಭವಿತಾ ದ್ವಾಪರಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಅಷ್ಟಾವಿಂಶಂ ತು ದೈವತಂ ।
ಪರಾಶರಕುಲೋದ್ಭೂತಃ ಶುಕೋ ನಾಮ ಮಹಾತಪಾಃ ॥ ೨೧ ॥

ಶ್ರೀಮಾನ್ಯೋಗೀ ಮಹಾಯೋಗೀ ಯೋಗಸ್ತಸ್ಮಾದ್ದ್ವಿಜೋತ್ತಮಃ ।
ವ್ಯಾಸಾದರಣ್ಯಾಂ ಸಂಭೂತೋ ವಿಧೂಮ ಇವ ಪಾವಕಃ ॥ ೨೨ ॥

---

೧೯. ಎಲೈ ಮುನಿವರ್ಯರೇ, ಮೇಲೆ ನಿರೂಪಿಸಿದವರೆಲ್ಲರೂ ಪುಲಹ ಪ್ರಜಾಪತಿಯ ವಂಶದವರು. ಇವರಲ್ಲಿ ಮೂರು ಗಣಗಳಿವೆ. ಆ ಗಣಗಳು ಧರ್ಮ ಸ್ವರೂಪಿಗಳೂ, ಮಂಗಳಕಾರಿಗಳೂ ಆಗಿವೆ.

೨೦. ಆ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಪೀವರೀ, ಯೋಗಿನೀ, ಯೋಗಪತ್ನೀ ಮತ್ತು ಯೋಗಮಾತೆಯರೆಂಬ ಮಾನಸಪುತ್ರಿಯರು ಲೋಕವಿಖ್ಯಾತರೂ, ಧರ್ಮರೂಪಿಗಳೂ ಪೂಜ್ಯರೂ ಆಗಿದ್ದರು.

೨೧. ಇಪ್ಪತ್ತೆಂಟನೆಯ ದ್ವಾಪರಯುಗದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳು ಈ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸುವರು. ಆಗ ಮಹಾ ತಪಸ್ವಿಯಾದ ಶುಕಮುನಿಯು ಪರಾಶರ ಕುಲದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಸಮುನಿಗೆ ಪುತ್ರನಾಗಿ ಜನಿಸುವನು.

೨೨. ಕಾಂತಿಯುಕ್ತನೂ, ಮಹಾಯೋಗಿಯೂ, ಯೋಗಾಸಕ್ತನೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮನೂ ಆದ ಶುಕಮುನಿಯು ವ್ಯಾಸಮಹರ್ಷಿಯಿಂದ ಅರಣಿಯಲ್ಲಿ ಧೂಮ ರಹಿತವಾದ ಅಗ್ನಿಯಂತೆ ಅವತರಿಸಿದನು.

Vishesha Sangraha

ಸ ತಸ್ಯಾಂ ಪಿತೃಕನ್ಯಾಯಾಂ ಯೋಗಾಚಾರ್ಯಾನ್ಪರಿಶ್ರುತಾನ್ ।
ಕೃಷ್ಣಂ ಗೌರಂ ಪ್ರಭುಂ ಶಂಭುಂ ತಥಾ ಭೂರಿಶ್ರುತಂ ವಶೌ ॥ ೭೩ ॥

ಕನ್ಯಾಂ ಕೀರ್ತಿಮತೀಂ ಚೈವ ಯೋಗಿನೀಂ ಯೋಗಮಾತರಂ ।
ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತಸ್ಯ ಜನನೀ ಮಹಿಷೀ ತ್ವಣುಹಸ್ಯ ತು ॥ ೭೪ ॥

ಏತಾನುತ್ಪಾದ್ಯ ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ಪುತ್ರಾನ್ಯೋಗಮವಾಪ್ಯ ಚ ।
ಮಹಾಯೋಗತಪಾಶ್ಚೈವ ಅಪರಾವರ್ತಿನೀಂ ಗತಿಂ ॥ ೭೫ ॥

ಆದಿತ್ಯಕಿರಣೋಪೇತಂ ತ್ವಪುನರ್ಭಾವಮಾಸ್ಥಿತಃ ।
ಸರ್ವವ್ಯಾಪೀ ವಿನಿರ್ಮುಕ್ತೋ ಭವಿಷ್ಯತಿ ಮಹಾಮುನಿಃ ॥ ೭೬ ॥

---

೭೩. ಅವನು ಆ ಪಿತೃಕನ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಾಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ಯೋಗಾಚಾರ್ಯರನ್ನೂ, ಕೃಷ್ಣ, ಗೌರ, ಪ್ರಭು, ಶಂಭು ಮತ್ತು ಭೂರಿಶ್ರುತರೆಂಬ ಪುತ್ರರನ್ನೂ ಪಡೆದು ಪ್ರಕಾಶಿಸಿದನು.

೭೪. ಆ ಶುಕಮುನಿಯು ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸನಿರತಳೂ, ಯೋಗೋಪದೇಶಕಳೂ, ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತನ ಜನನಿಯೂ ಅಣುಹನ ಪತ್ನಿಯೂ ಆದ ಕೀರ್ತಿಮತಿಯೆಂಬ ಕುಮಾರಿಯನ್ನು ಪಡೆದನು.

೭೫. ಧರ್ಮಾತ್ಮನೂ, ಮಹಾಯೋಗಿಯೂ ಆದ ಶುಕಮುನಿಯು ಮೇಲೆ ನಿರೂಪಿಸಿದ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಡೆದು ಯೋಗಾಸಕ್ತನೂ, ಮಹಾತಪೋನಿರತನೂ ಆಗಿ ಪುನರಾವೃತ್ತಿರಹಿತವಾದ ಶಾಶ್ವತವಾದ ಪರಮಪದವಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದನು.

೭೬. ಮಹಾತಪಸ್ವಿಯಾದ ಶುಕಮುನಿಯುಃಸೂರ್ಯರಶ್ಮಿದ್ವಾರಾ ಪುನರಾವೃತ್ತಿಶೂನ್ಯವಾದ ಪರಮಪದವಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ನಿತ್ಯನೂ, ಮುಕ್ತನೂ ಆಗುವನು.

Vishesha Sangraha

ಅಮೂರ್ತಿಮಂತಃ ಪಿತರೋ ಧರ್ಮಮೂರ್ತಿಧರಾಸ್ತು ಯೇ ।
ತ್ರಯ ಏತೇ ಗಣಾಸ್ತೇಷಾಂ ಚತ್ವಾರೋಽನ್ಯೇ ನಿಬೋಧತ ॥ ೭೭ ॥

ಯಾನ್ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ದ್ವಿಜಶ್ರೇಷ್ಠಾ ಮೂರ್ತಿಮಂತೋ ಮಹಾಪ್ರಭಾಃ ।
ಉತ್ಪನ್ನಾಸ್ತೇ ಸ್ವಧಾಯಾಸ್ತು ಕನ್ಯಾ ಹ್ಯಗ್ನೇಃ ಕವೇಃ ಸುತಾಃ ॥ ೭೮ ॥

ಪಿತರೋ ದೇವಲೋಕೇಷು ಜ್ಯೋತಿರ್ಭಾಸಿಷು ಭಾಸ್ವರಾಃ ।
ಸರ್ವಕಾಮಸಮೃದ್ಧೇಷು ದ್ವಿಜಾ ಸ್ತಾರ್ಥ ಭಾವಯಂತ್ಯುತ ॥ ೭೯ ॥

ಏತೇಷಾಂ ಮಾನಸೀ ಕನ್ಯಾ ಗೌರ್ನಾಮ ದಿವಿ ವಿಶ್ರುತಾ ।
ದತ್ತಸೇನಾ ಕುಮಾರೇಣ ಶುಕ್ರಸ್ಯ ಮಹಿಷೀ ಪ್ರಿಯಾ ॥ ೮೦ ॥

---

೭೭. ಧರ್ಮಮೂರ್ತಿಗಳೂ, ಪ್ರಾಕೃತಮೂರ್ತಿರಹಿತರೂ ಅದ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳು ಮೂರು ಪಂಗಡಗಳಾಗಿರುವರು. ಮೂರ್ತಿವಂತರಾದ ಆ ದೇವತೆಗಳು ನಾಲ್ಕು ವಿಧವಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಒಟ್ಟು ಆ ಪಿತೃಗಣಗಳು ಏಳು ವಿಧಗಳಾಗಿವೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂದನು.

೭೮. ಎಲೈ ಮುನಿವರ್ಯರೇ ಮಹಾನುಭಾವರೂ ಮೂರ್ತಿಮಂತರೂ ಆದ ಯಾವ ಪಿತೃಗಣಗಳಿವೆಯೋ, ಅವರು ಅಗ್ನಿಯ ಪತ್ನಿಯಾದ ಸ್ವಧಾದೇವಿಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳಾಗಿ ಜನಿಸಿದರು. ಅವಳು ಕವಿಯ ಪುತ್ರಿಯಾಗಿದ್ದಳು.

೭೯. ತೇಜೋರೂಪಿಗಳಾದ ಆ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳು ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಸರ್ವಕಾಮಗಳಿಂದ ಪೂರ್ಣವಾದ ದೇವಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯತೃಪ್ತರಾಗಿರುವರು, ಮತ್ತು ಮುಕ್ತರಾಗಿರುವರು.

೮೦. ಇವರಲ್ಲಿ ಗೌರ್ನಾಮಕಳಾದ ಮಾನಸಕುಮಾರಿಯು ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಳಾಗಿರುವಳು. ಆಕೆಯು ಸೇನಾಪತಿಯಾದ ಕುಮಾರನ ಜನನಿಯೂ ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯನ ಪ್ರಿಯಮಹಿಷಿಯೂ ಆಗಿರುವಳು.

Vishesha Sangraha

ಏಕತ್ರಿಂಶಚ್ಚ ವಿಖ್ಯಾತಾ ಭೃಗೂಣಾಂ ಕೀರ್ತಿವರ್ಧನಾಃ ।
ಮರೀಚಿಗರ್ಭಾಸ್ತೇ ಲೋಕಾಃ ಸಮಾವೃತ್ಯ ದಿವಿ ಸ್ಥಿತಾಃ ॥ ೮೧ ॥

ಏತೇ ಹ್ಯಂಗಿರಸಃ ಪುತ್ರಾಃ ಸಾಧ್ಯೈಃ ಸಹ ವಿವರ್ಧಿತಾಃ ।
ಉಪಹೂತಾಃ ಸ್ಮೃತಾಸ್ತೇ ತು ಪಿತರೋ ಭಾಸ್ವರಾ ದಿವಿ ॥
ತಾನ್ ಕ್ಷತ್ರಿಯಗಣಾನ್ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಭಾವಯಂತಿ ಫಲಾರ್ಥಿನಃ ॥ ೮೨ ॥

ಏತೇಷಾಂ ಮಾನಸೀ ಕನ್ಯಾ ಯಶೋದಾ ನಾಮ ವಿಶ್ರುತಾ ।
ಪತ್ನೀ ಸಾ ವಿಶ್ವಮಹತಃ ಸ್ನುಷಾ ವೈ ವಿಶ್ವಶರ್ಮಿಣಃ ॥ ೮೩ ॥

ರಾಜರ್ಷೇರ್ಜನನೀ ದೇವೀ ಖಟ್ವಾಂಗಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ ।
ಯಸ್ಯ ಯಜ್ಞೇ ಪುರಾ ಗೀತಾ ಗಾಥಾ ಗೀತೈರ್ಮಹರ್ಷಿಭಿಃ ॥ ೮೪ ॥

---

೮೧. ಭೃಗುವಂಶಕ್ಕೆ ಕೀರ್ತಿದಾಯಕರೂ, ಮೂವತ್ತೊಂದು ಸಂಖ್ಯಾಕರೂ, ಮರೀಚಮಹರ್ಷಿಯ ಕುಮಾರರೂ ಆದ ಆ ದೇವಗಣದವರು ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸರ್ವತ್ರ ವ್ಯಾಪ್ತರಾಗಿದ್ದರು, ಮತ್ತು ಲೋಕಮಾನ್ಯರೂ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧರೂ ಆಗಿರುವರು.

೮೨. ಇವರು ಅಂಗಿರಸಮುನಿಯ ಪುತ್ರರು ಸಾಧ್ಯರ ಸಂಗಡ ವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದರು. ಮಹಾತೇಜಸ್ವಿಗಳಾದ ಅವರು ಪಿತೃದೇವತೆಗಳಿಂದ ಆಹೂತರಾಗಿ ಸ್ವರ್ಗ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮಾನ್ಯರಾಗಿರುವರು ಅವರು ಕ್ಷತ್ರಿಯರಾಗಿರುವರು. ಫಲಾಕಾಂಕ್ಷಿಗಳಾದ ಪ್ರಜೆಗಳು ಅವರನ್ನು ಪೂಜಿಸುವರು.

೮೩. ಇವರಿಗೆ ಯಶೋದಾನಾಮಕಳಾದ ಮಾನಸಕುಮಾರಿಯು ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸಾಧ್ವೀಮಣಿಯಾಗಿರುವಳು. ಆಕೆಯು ವಿಶ್ವಮಹಾತ್ಮನ ಕುಟುಂಬಿಯೂ ವಿಶ್ವಕವಿಯ ಸೊಸೆಯೂ ಆಗಿರುವಳು.

೮೪. ಆ ನಾರೀಮಣಿಯು ರಾಜರ್ಷಿಯೂ ಮಹಾತ್ಮನೂ ಆದ ಖಟ್ವಾಂಗ ಮಹಾರಾಜನ ಜನನಿಯೂ ಮಾನ್ಯಳೂ ಆಗಿರುವಳು. ಅಂತಹ ರಾಜರ್ಷಿಯಾದ ಖಟ್ವಾಂಗ ಮಹಾರಾಜನ ಯಾಗಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಬಹಳ ಇಂಪಾಗಿ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಗಾನಮಾಡಿದರು.

Vishesha Sangraha

ಅಗ್ನೇರ್ಜನ್ಮ ತಥಾ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಶಾಂಡಿಲ್ಯಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ ।
ಯಜಮಾನಂ ದಿಲೀಪಂ ಯೇ ಪಶ್ಯಂತಿ ಸುಸಮಾಹಿತಾಃ ॥
ಸತ್ಯವ್ರತಂ ಮಹಾತ್ಮಾನಂ ತೇ ಸ್ವರ್ಗಜಯಿನೋಽಮರಾಃ ॥ ೮೫ ॥

ಆಜ್ಯಪಾ ನಾಮ ಪಿತರಃ ಕರ್ದಮಸ್ಯ ಪ್ರಜಾಪತೇಃ ।
ಸಮುತ್ಪನ್ನಸ್ಯ ಪುಲಹಾದುತ್ಪನ್ನಾಸ್ತಸ್ಯ ವೈ ಪುನಃ ॥ ೮೬ ॥

ಲೋಕೇಷ್ವೇತೇಷು ವರ್ತಂತೇ ಕಾಮಗೇಷು ವಿಹಂಗಮಾಃ ।
ಏತಾನ್ವೈಶ್ಯಗಣಾಃ ಶ್ರಾದ್ಧೇ ಭಾವಯಂತಿ ಫಲಾರ್ಥಿನಃ ॥ ೮೭ ॥

ಏತೇಷಾಂ ಮಾನಸೀ ಕನ್ಯಾ ವಿರಜಾ ನಾಮ ವಿಶ್ರುತಾ ।
ಯಯಾತೇರ್ಜನನೀ ಸಾಧ್ವೀ ಪತ್ನೀ ಸಾ ನಹುಷಸ್ಯ ತು ॥ ೮೮ ॥

---

೮೫. ಮಹಾತ್ಮನಾದ ಶಾಂಡಿಲ್ಯಮುನಿಯು ಅಗ್ನಿದೇವನಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನನಾದನು. ಅವರ ವಂಶದಲ್ಲಿಯೇ ದಿಲೀಪ ಮಹಾರಾಜನು ಜನಿಸಿ ಮಹಾಯಾಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಸ್ವರ್ಗವಾಸಿಗಳಾದ ದೇವತೆಗಳು ಮಹಾತ್ಮನೂ ಸತ್ಯವ್ರತನೂ ಆದ ಆ ರಾಜನನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸಿದರು.

೮೬. ಆಜ್ಯಪಾನಾಮಕ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಕರ್ದಮ ಪ್ರಜಾಪತಿಯ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನರಾಗಿದ್ದರು. ತರುವಾಯ ಆ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳು ಪುಲಹ ಮಹರ್ಷಿಯ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಪುನಃ ಉತ್ಪನ್ನರಾದರು.

೮೭. ಈ ದೇವತೆಗಳು ಈ ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪಕ್ಷಿಗಳಂತೆ ಸ್ವೇಚ್ಛಾಚಾರಿಗಳಾಗಿರುವರು. ಇವರು ವೈಶ್ಯಗಣಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ದೇವತೆಗಳಾಗಿರುವರು. ಫಲಾಕಾಂಕ್ಷಿಗಳಾದ ಪುರುಷರು ಈ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಶ್ರಾದ್ಧಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುವರು.

೮೮. ಈ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ವಿರಜಾನಾಮಕಳಾದ ಮಾನಸಪುತ್ರಿಯು ಜನಿಸಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತಳಾಗಿರುವಳು. ಆ ಸಾಧ್ವೀಮಣಿಯು ನಹುಷಮಹಾರಾಜನ ಜನನಿ ಯಾಗಿಯೂ ಇರುವಳು.

Vishesha Sangraha

ಸುಕಾಲಾ ನಾಮ ಪಿತರೋ ವಸಿಷ್ಠಸ್ಯ ಪ್ರಜಾಪತೇಃ ।
ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭಸ್ಯ ಸುತಾಃ ಶೂದ್ರಾಸ್ತಾಂ ಭಾವಯಂತ್ಯುತ ॥ ೮೯ ॥

ಮಾನಸಾ ನಾಮ ತೇ ಲೋಕಾ ವಹಂತೇ ಯತ್ರ ತೇ ದಿವಿ ।
ಏತೇಷಾಂ ಮಾನಸೀ ಕನ್ಯಾ ನರ್ಮದಾ ಸರಿತಾಂ ವರಾ ॥ ೯೦ ॥

ಸಾ ಭಾವಯಂತಿ ಭೂತಾನಿ ದಕ್ಷಿಣಾಪಥಗಾಮಿನೀ ।
ಜನನೀ ತ್ರಸದ್ದಸ್ಯೋರ್ಹಿ ಪುರುಕುತ್ಸಪರಿಗ್ರಹಃ ॥ ೯೧ ॥

ಏತೇಷಾಮುಭ್ಯುಪಗಮಾನ್ಮಾತುರ್ಮನ್ವಂತರೇಶ್ವರಃ ।
ಮನ್ವಂತರಾದೌ ಶ್ರಾದ್ಧಾನಿ ಪ್ರವರ್ತಯತಿ ಸರ್ವಶಃ ॥ ೯೨ ॥

---

೮೯. ವಸಿಷ್ಠ ಪ್ರಜಾಪತಿಗೆ ಸುಕಲಾನಾಮಕರಾದ ಪಿತೃಗಳು ಉತ್ಪನ್ನರಾದರು. ಅವರು ಬ್ರಹ್ಮದೇವನ ಮಾನಸಪುತ್ರರಾಗಿಯೂ, ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧರಾಗಿಯೂ ಇರುವರು. ಅವರನ್ನು ಶೂದ್ರದೇವತೆಗಳೆಂದು ಭಾವಿಸುವರು.

೯೦. ಆ ದೇವತೆಗಳು ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ ಮಾನಸಲೋಕದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವರು. ಈ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳಿಗೆ ನದಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠಳಾದ ನರ್ಮದಾನಾಮಕ ಕುಮಾರಿಯು ಮಾನಸಪುತ್ರಿಯಾಗಿರುವಳು.

೯೧. ಆ ನಾರೀಮಣಿಯು ದಕ್ಷಿಣಮಾರ್ಗವಾಗಿ ಸಂಚಾರಮಾಡಿ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಸಂತೋಷಗೊಳಿಸುವಳು. ಆ ನಾರಿಯು ತ್ರಸದಸ್ಯುವಿನ ಜನನಿಯಾಗಿಯೂ, ಪುರುಕುತ್ಸನ ಭಾರ್ಯಳಾಗಿಯೂ ಇರುವಳು.

೯೨. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಮಾನಸಕುಮಾರಿಯರನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಸರ್ವವೂ ಸಮಂಜಸವಾಗಿರುವುದು. ಆ ಮಾನಸಕುಮಾರಿಯರೇ ಸಮಸ್ತರಾದ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಜನನಿಯರಾಗಿರುವರು. ಆದುದರಿಂದ ಆಯಾ ಮನ್ವಂತರೇಶ್ವರರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮನ್ವಂತರಗಳ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧಗಳನ್ನು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹರಡಿದರು.

Vishesha Sangraha

ಪಿತೄಣಾಮಾನುಪೂರ್ವ್ಯೇಣ ಸರ್ವೇಷಾಂ ದ್ವಿಜಸತ್ತಮಾಃ ।
ತಸ್ಮಾದಿಹ ಸ್ವಧರ್ಮೇಣ ಶ್ರಾದ್ಧಂ ದೇಯಂ ತ ಶ್ರದ್ಧಯಾ ॥ ೯೩ ॥

ಸರ್ವೇಷಾಂ ರಾಜತೈಃ ಪಾತ್ರೈರಪಿ ವಾ ರಜತಾನ್ವಿತೈಃ ।
ದತ್ತಂ ಸ್ವಧಾಂ ಪುರೋಧಾಯ ತಥಾ ಪ್ರೀಣಾತಿ ವೈ ಪಿತೄನ್ ॥ ೯೪ ॥

ಸೋಮಸ್ಯಾಪ್ಯಾಯನಂ ಕೃತ್ವಾ ಹ್ಯಗ್ನೇರ್ವೈವಸ್ವತಸ್ಯ ಚ ।
ಉದಗಾಯನಂ ಚಾಗ್ನೌ ಚ ಅಶ್ವಮೇಧಾಂತದಾಪ್ನುಯಾತ್ ॥ ೯೫ ॥

ಪಿತೄನ್ ಪ್ರೀಣಾತಿ ವೈ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಪಿತರಃ ಪ್ರೀಣಯಂತಿ ತಂ ।
ಪಿತರಃ ಪುಷ್ಟಿಕಾಮಸ್ಯ ಪ್ರಜಾಕಾಮಸ್ಯ ವಾ ಪುನಃ ॥
ಪುಷ್ಟಿಂ ಪ್ರಜಾಂ ಚ ಸ್ವರ್ಗಂ ಚ ಪ್ರಯಚ್ಛಂತಿ ನ ಸಂಶಯಃ ॥ ೯೬ ॥

---

೯೩. ಎಲೈ ವಿಪ್ರವರ್ಯರೇ, ಸಮಸ್ತರಾದ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿಯೂ, ಯಥಾಸ್ಥಿತವಾಗಿಯೂ ನಿರೂಪಿಸಿರುವೆನು. ಆದುದರಿಂದ ಪ್ರಜೆಗಳು, ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ, ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಪಿಂಡದಾನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

೯೪. ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಪಾತ್ರೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ರಜತಮಯವಾಗಿರಬೇಕು. ಅಥವಾ ರಜತಮಿಶ್ರವಾಗಿಯಾದರೂ ಇರಬೇಕು. ಹೀಗೆ ರಜತಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ತರ್ಪಣಾದಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ ಅದರಿಂದ ಪಿತೃಗಳು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತೃಪ್ತರಾಗುವರು.

೯೫. ಆದುದರಿಂದ ಸೋಮದೇವನಿಗೂ, ಅಗ್ನಿಪುರುಷನಿಗೂ, ವೈವಸ್ವತ ಮನುವಿಗೂ, ಉತ್ತರಾಯಣದಲ್ಲಿ ಯಾಗದ ಮೂಲಕ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಯಾವನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸುವನೋ ಅವನು ಅಶ್ವಮೇಧ ಯಾಗದ ಫಲವನ್ನು ಹೊಂದುವನು.

೯೬. ಯಾವ ಪುರುಷನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪಿತೃಗಳನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸುವನೋ ಆ ಪಿತೃಗಳು ಆ ಪುರುಷನಿಗೆ ಸಕಲಾಭೀಷ್ಟಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಸಂತೋಷಪಡಿಸುವರು. ಸಂತುಷ್ಟರಾದ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳು ಪುಷ್ಟಿಕಾಮನಿಗೆ ಪುಷ್ಟಿಯನ್ನೂ ಪ್ರಜಾಕಾಮನಿಗೆ ಸಂತಾನವನ್ನೂ ಮತ್ತು ಐಶ್ವರ್ಯ, ಸಂತತಿ, ಸ್ವರ್ಗ ಮೊದಲಾದ ಸರ್ವಾಭೀಷ್ಟಗಳನ್ನೂ ಕೊಡುವರು.

Vishesha Sangraha

ದೇವಾಕಾರ್ಯಾದಪಿ ಸದಾ ಪಿತೃಕಾರ್ಯಂ ವಿಶಿಷ್ಯತೇ ।
ದೇವತಾಭ್ಯಃ ಪಿತೄಣಾಂ ಹಿ ಪೂರ್ವಮಾಪ್ಯಾಯನಂ ಸ್ಮೃತಂ ॥ ೯೭ ॥

ನ ಹಿ ಯೋಗಗತಿಃ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾ ಪಿತೄಣಾಮಪಿ ತೃಪ್ತಯಃ ।
ತಪಸಾ ಹಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧೇನ ದೃಶ್ಯಂತೇ ಮಾಂಸಚಕ್ಷುಷಾ ॥ ೯೮ ॥

ಇತ್ಯೇತೇ ಪಿತರಶ್ಚೈವ ಲೋಕಾ ದುಹಿತರಶ್ಚ ವೈ ।
ದೌಹಿತ್ರಾ ಯಜಮಾನಾಶ್ಚ ಪ್ರೋಕ್ತಾ ಯೇ ಭಾವಯಂತಿ ತಾನ್ ॥ ೯೯ ॥

ಚತ್ವಾರೋ ಮೂರ್ತಿಮಂತಶ್ಚ ತ್ರಯಸ್ತೇಷಾಮಮೂರ್ತಯಃ ।
ತೇಭ್ಯಃ ಶ್ರಾದ್ಧಾನಿ ಸತ್ಕೃತ್ಯ ದೇವಾಃ ಕುರ್ವಂತಿ ಯತ್ನತಃ ॥ ೧೦೦ ॥

---

೯೭. ದೇವಕಾರ್ಯಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಪಿತೃಕಾರ್ಯಗಳು ಉತ್ತಮವಾದುವು. ದೇವತೆಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಪಿತೃಸಂತೋಷವೇ ಮೊದಲು ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಸಕಲೇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳೂ ಉಂಟಾಗುವುವು.

೯೮. ಶ್ರಾದ್ಧದಂತೆ ಯೋಗಮಾರ್ಗದಿಂದಲೂ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನುಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಆ ಸೂಕ್ಷ್ಮಮಾರ್ಗಗಳು ತಪಶ್ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಮಾತ್ರವೇ ನೋಡಲು ಸಾಧ್ಯವು. ಈ ಚರ್ಮ ಚಕ್ಷುಸ್ಸಿನಿಂದ ತಿಳಿಯಲು ಸುತರಾಂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

೯೯. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಮೇಲೆ ನಿರೂಪಿಸಿರುವ ಪಿತೃಗಳು, ಲೋಕಗಳು, ಮಾನಸಕುಮಾರಿಯರು, ಪೌತ್ರರು, ಯಜಮಾನರು ಇವರ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ವಿಶದವಾಗಿ ತಿಳಿಯಪಡಿಸಿರುವೆನು. ಯಾವನು ಇವರನ್ನು ಪೂಜಿಸುವನೋ ಅವನು ಅನಂತ ಫಲಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವನು.

೧೦೦. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಗಣಗಳವರು ಅಮೂರ್ತಿವಂತರಾಗಿರುವರು. ಆಕಾರರಹಿತರಾಗಿರುವರು. ಇಂತಹ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳಿಗೆ ದೇವತೆಗಳು ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವರು. ದೇವತೆಗಳೂ ಸಹ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಿ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಸಂತೋಷವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವರು.

Vishesha Sangraha

ಭಕ್ತಾಃ ಪ್ರಾಂಜಲಯಃ ಸರ್ವೇ ಸೇಂದ್ರಾಸ್ತದ್ಗತಮಾನಸಾಃ ।
ವಿಶ್ವೇ ಚ ಸಿಕತಾಶ್ಚೈವ ಪೃಶ್ನಿಜಾಃ ಶೃಂಗಿಣಸ್ತಥಾ ॥ ೧೦೧ ॥

ಕೃಷ್ಣಾಃ ಶ್ವೇತಾಸ್ತ್ವಜಾಶ್ಚೈವ ವಿಧಿವತ್ಪೂಜಯಂತ್ಯುತ ।
ಪ್ರಜಾಸ್ತಾ ವಾತರಶನಾ ದಿವಾಕೀರ್ತ್ಯಾಸ್ತಥೈವ ಚ ॥ ೧೦೨ ॥

ಲೇಖಾಶ್ಚ ಮರುತಶ್ಚೈವ ಬ್ರಹ್ಮಾದ್ಯಾಶ್ಚ ದಿವೌಕಸಃ ।
ಅತ್ರಿಭೃಗ್ವಂಗಿರಾದ್ಯಾಶ್ಚ ಋಷಯಃ ಸರ್ವ ಏವ ಚ ॥ ೧೦೩ ॥

ಯಕ್ಷಾ ನಾಗಾಃ ಸುಪರ್ಣಾಶ್ಚ ಕಿನ್ನರಾ ರಾಕ್ಷಸೈಃ ಸಹ ।
ಪಿತೄಂಸ್ತ್ವಪೂಜಯರ್ನ್ತ ಸರ್ವೇ ನಿತ್ಯಮೇವ ಫಲಾರ್ಥಿನಃ ॥ ೧೦೪ ॥

ಏವಮೇತೇ ಮಹಾತ್ಮಾನಃ ಶ್ರಾದ್ಧೇ ಸತ್ಕೃತ್ಯ ಪೂಜಿತಾಃ ।
ಸರ್ವಾನ್ಕಾಮಾನ್ಪ್ರಯಚ್ಛಂತಿ ಶತಶೋಽಥ ಸಹಸ್ರಶಃ ॥ ೧೦೫ ॥

೧೦೧-೧೦೨. ಭಕ್ತರೂ ಅಂಜಲಿಬದ್ಧರೂ ಆದ ಸಮಸ್ತರಾದ ಇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳೂ, ವಿಶ್ವೇದೇವತೆಗಳೂ, ಸಿಕತರೂ, ಪ್ರಶ್ನಿಜರೂ, ಶೃಂಗಿಣರೂ ಇವರೇ ಮೊದಲಾದವರು ಪಿತೃಗಳನ್ನೇ ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಾ ತದ್ಗತಮನಸ್ಕರಾಗಿ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುವರು. ಇವರಂತೆಯೇ ಕೃಷ್ಣರು, ಶ್ವೇತರು, ಅಜರು, ವಾತಾಶನರು, ದಿವಾಕೀರ್ತಿಗಳು ಇವರೇ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಜೆಗಳೂ ಕೂಡ ಸದಾ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಆ ಪಿತೃಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ.

೧೦೩-೧೦೪. ಮತ್ತು ಲೇಖರು, ಮರುತರು, ಬ್ರಹ್ಮಾದ್ಯರು, ದೇವತೆಗಳು, ಅತ್ರಿ, ಅಂಗಿರಸು, ಭೃಗುಗಳು ಇವರೇ ಮೊದಲಾದ ಸಮಸ್ತ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಮತ್ತು ಯಕ್ಷರು, ನಾಗಗಳು, ಸುವರ್ಣರು, ಕಿನ್ನರರು, ರಾಕ್ಷಸರು ಇವರು ಫಲಾಪೇಕ್ಷಿಗಳಾಗಿ ನಿರಂತರವೂ ಆ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ.

೧೦೫. ಪೂರ್ವೋಕ್ತಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೂಜಿತರೂ, ಮಹಾತ್ಮರೂ ಆದ ಈ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳು ನೂರರಷ್ಟು ಅಥವಾ ಸಾವಿರಪಾಲಷ್ಟು ಅಧಿಕವಾಗಿ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಫಲಗಳನ್ನೂ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ.

Vishesha Sangraha

ಹಿತ್ವಾ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಸಂಸಾರಂ ಜರಾಮೃತ್ಯುಭಯಂ ತಥಾ ।
ಮೋಕ್ಷಂ ಯೋಗಮಯೈಶ್ವರ್ಯಂ ಪ್ರಯಚ್ಛಂತಿ ಪಿತಾಮಹಾಃ ॥ ೧೦೬ ॥

ಮೋಕ್ಷೋಪಾಯಮಥೈಶ್ವರ್ಯಂ ಸೂಕ್ಷ್ಮದೇಹಾಶ್ಚ ದೇವತಾಃ ।
ಕೃತ್ಸ್ನಂ ವೈರಾಗ್ಯಮಾನಂತ್ಯಂ ಪ್ರಯಚ್ಛಂತಿ ಪಿತಾಮಹಾಃ ॥ ೧೦೭ ॥

ಐಶ್ವರ್ಯಂ ವಿಹಿತಂ ಯೋಗಮೈಶ್ವರ್ಯಂವಿತ್ತಮುತ್ತಮಂ ।
ಯೋಗೈಶ್ವರ್ಯಾದೃತೇ ಮೋಕ್ಷಃ ಕಥಂಚಿನ್ನೋಪಪದ್ಯತೇ ॥ ೧೦೮ ॥

ಅಪಕ್ಷಸ್ಯೈವ ಗಮನಂ ಗಗನೇ ಪಕ್ಷಿಣೋ ಯಥಾ ।
ವರಿಷ್ಠಃ ಸರ್ವಧರ್ಮಾಣಾಂ ಮೋಕ್ಷೋ ಧರ್ಮಃ ಸನಾತನಃ ॥ ೧೦೯ ॥

ವಿಮಾನಾನಾಂ ಸಹಸ್ರಾಣಿ ಯುಕ್ತಾನ್ಯಪ್ಸರಸಾಂಗಣೈಃ ।
ಸರ್ವಕಾಮಪ್ರಸಿದ್ಧಾನಿ ಪ್ರಯಚ್ಛಂತಿ ಪಿತಾಮಹಾಃ ॥ ೧೧೦ ॥

---

೧೦೬. ಹೀಗೆ ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ಪೂಜಿತರಾವ ಪಿತಾಮಹಂದಿರಾದ ದೇವತೆಗಳು ಜರಾಮೃತ್ಯುಭಯದಾಯಕವಾದ ಈ ಸಂಸಾರದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಮಾಡಿ ಯೋಗೈಶ್ವರ್ಯ ಯುಕ್ತವಾದ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾರೆ.

೧೦೭. ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೂಜಿತರಾದ ದೇವತೆಗಳು ಮೋಕ್ಷೋಪಾಯಗಳನ್ನೂ ಮಹದೈಶ್ವರ್ಯವನ್ನೂ, ಸೂಕ್ಷ್ಮದೇಹಗಳನ್ನೂ, ಸಂಪೂರ್ಣ ವೈರಾಗ್ಯವನ್ನೂ, ಅನಂತವಾದ ಮೋಕ್ಷವನ್ನೂ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ.

೧೦೮. ಯೋಗಮಹಿಮೆಗಳಿಂದ ಜನ್ಯವಾದ ಐಶ್ವರ್ಯವು ಉತ್ತಮವಾದುದು. ಈ ಯೋಗೈಶ್ವರ್ಯವೇ ಪ್ರಾಕೃತೈಶ್ವರ್ಯಕ್ಕಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗಿದೆ. ಈ ಯೋಗೈಶ್ವರ್ಯವೇ ಪ್ರಾಕೃತೈಶ್ವರ್ಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಿಜವಾದ ಮೋಕ್ಷವು ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ.

೧೦೯. ಯೋಗಿಯು ಯೋಗಮಹಿಮೆಯಿಂದ ರೆಕ್ಕೆಗಳಿಲ್ಲದ ಪಕ್ಷಿಗಳು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುವಂತೆ ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಾಗಿ ಸಂಚಾರಮಾಡಬಲ್ಲನು. ಅತಿ ಪುರಾತನವಾದ ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮವು ಸರ್ವಧರ್ಮಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದುದೆಂದು ಮಹಾತ್ಮರು ಹೇಳುವರು.

೧೧೦. ಪಿತಾಮಹಂದಿರು ಸಂತುಷ್ಟರಾದರೆ ಸಾವಿರಾರು ವಿಮಾನಗಳಿಂದ ಸಹಿತರಾದ ಅಪ್ಸರಸರ ಪದವಿಗಳನ್ನು ಕೊಡುವರು. ಸರ್ವಕಾಮಗಳಿಂದ ಪೂರ್ಣವಾದ ಸಕಲ ಪದವಿಗಳನ್ನೂ ಕೊಡುವರು.

Vishesha Sangraha

ಪ್ರಜ್ಞಾ ಪುಷ್ಟಿಃ ಸ್ಮೃತಿರ್ಮೇಧಾ ರಾಜ್ಯಮಾರೋಗ್ಯ ಮೇವ ಚ ।
ಪಿತೃಣಾಂ ಹಿ ಪ್ರಸಾದೇನ ಪ್ರಾಪ್ಯತೇ ಸುಮಹಾತ್ಮನಾ ॥ ೧೧೧ ॥

ಮುಕ್ತಾವೈಡೂರ್ಯವಾಸಾಂಸಿ ವಾಜಿನಾಗಾಯುತಾನಿ ಚ ।
ಕೋಟಿಶಶ್ಚಾಪಿ ರತ್ನಾನಿ ಪ್ರಯಚ್ಛಂತಿ ಪಿತಾಮಹಾಃ ॥ ೧೧೨ ॥

ಹಂಸಬರ್ಹಿಣಯುಕ್ತಾನಿ ಮುಕ್ತಾವೈಡೂರ್ಯವಂತಿ ಚ ।
ಕಿಂಕಿಣೀಜಾಲನದ್ಧಾನಿ ಸದಾ ಪುಷ್ಪಫಲಾನಿ ಚ ॥
ಪ್ರೀತ್ಯಾ ನಿತ್ಯಂ ಪ್ರಯಚ್ಛಂತಿ ಮನುಷ್ಯಾಣಾಂ ಪಿತಾಮಹಾಃ ॥ ೧೧೩ ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ವಾಯುಪ್ರೋಕ್ತೇ " ಶ್ರಾದ್ಧಕಲ್ಪೋ "
ನಾಮ್ಯೈಕಾದಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ

---

೧೧೧. ಮಹಾತ್ಮರು ಪಿತೃದೇವತೆಗಳ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಮತ್ತು ಅವರ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಜ್ಞಾನ, ಪುಷ್ಟಿ, ಸ್ಮೃತಿ, ಬುದ್ಧಿ, ರಾಜ್ಯ, ಆರೋಗ್ಯ ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಸಕಲಾಭೀಷ್ಟಗಳೂ ಸಿದ್ಧಿಸುತ್ತವೆ.

೧೧೨. ಮಹಾತ್ಮರಾದ ಪಿತಾಮಹಂದಿರು ಸಂತುಷ್ಟರಾದರೆ ಮುತ್ತುಗಳು ವಜ್ರವೈಡೂರ್ಯಗಳು ವಸ್ತ್ರಗಳು ಸಹಸ್ರಾರು ಗಜಾಶ್ವಗಳು ಕೋಟಿಸಂಖ್ಯಾಕಗಳಾದ ಮಹಾರತ್ನಗಳು ಇವುಗಳನ್ನು ಕೊಡುವರು.

೧೧೩. ಪಿತಾಮಹಂದಿರಾದ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳು ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿ ಸುವರ್ಣಮಯವಾದ ಹಂಸಗಳು ನವಿಲುಗಳು ಇವುಗಳಿಂದಲಂಕೃತವೂ ಮುಕ್ತಾ ವೈಡೂರ್ಯಮಯವೂ. ಗೆಜ್ಜೆಗಳ ಗೊಂಚಲುಗಳಿಂದ ದೂಷಿತವೂ ಪುಷ್ಪಮಾಲಾ ಲಂಕೃತವೂ ಆದ ಸಿಂಹಾಸನವೇ ಮೊದಲಾದ ಸಕಲಾಭೀಷ್ಟಗಳನ್ನೂ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ನಿತ್ಯವೂ ಪುರುಷರಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತಾರೆಯೆಂದು ಮುನಿಯು ಹೇಳಿದನು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ವಾಯುಪ್ರೋಕ್ತವಾದ ಮಹಾಪುರಾಣದಲ್ಲಿ " ಶ್ರಾದ್ಧಕಲ್ಪವರ್ಣನ "ವೆಂಬ ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು.

Vishesha Sangraha

ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದ ಸಾರಾಂಶವು

ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧದ ವಿಚಾರಗಳು ವರ್ಣಿತವಾಗಿವೆ. ಪಿತೃದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರ್ತಿಮತ್ತಾದ ಗಣಗಳು ನಾಲ್ಕು. ಮೂರ್ತಿರಹಿತವಾದ ಗಣಗಳು ಮೂರು ಒಟ್ಟು ಏಳು ಗಣಗಳಿವೆ. ಅವರು ವಿರಜಾನಾಮಕ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ವೈರಾಜಕ ನಾಮದಿಂದ ಪ್ರಖ್ಯಾತರಾಗಿರುವರು. ಆ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಮೇನಕೆ ಎಂಬ ಮಾನಸಪುತ್ರಿಯೂ ಅವಳಿಗೆ ಅಪರ್ಣೆ, ಏಕಪರ್ಣೆ, ಏಕಪಾಟಲೆ ಎಂಬ ಮೂವರು ಕುಮಾರಿಯರೂ ಇರುವರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಅಪರ್ಣೆಯು ಈಶ್ವರನನ್ನೂ, ಏಕಪರ್ಣೆಯು ಅಸಿತನನ್ನೂ, ಏಕಪಾಟಲೆಯು ಯೋಗಾಚಾರ್ಯನನ್ನೂ ಮದುವೆಯಾದರು. ತರುವಾಯ ಈಶ್ವರ, ಅಗ್ನಿ, ಗಂಗಾ, ಇವರಿಂದ ಶರವಣದಲ್ಲಿ ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿಯು ಜನಿಸಿದನು. ಪರಾಶರರಿಂದ ವ್ಯಾಸರು ಜನಿಸಿ, ವೇದಗಳನ್ನು ವಿಭಾಗಮಾಡಿದರು. ಅಗ್ನಿಷ್ವಾತ್ತಾದಿಗಳೂ, ಆಜ್ಯಪನಾಮಕ ದೇವತೆಗಳೂ ಜನಿಸಿದರು. ಆ ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಕ್ಷತ್ರಿಯ, ವೈಶ್ಯ, ಶೂದ್ರರೆಂಬ ನಾಲ್ಕು ಜಾತಿಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಅವರಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವೇದೇವತೆಗಳೂ, ಸಿತಕರೂ, ಪ್ರಶ್ನಿಜರೂ, ಶೃಂಗಿಣರು, ಕೃಷ್ಣ, ಶ್ವೇತ, ಅಜರೆಂಬುವರು ಪ್ರಖ್ಯಾತರಾಗಿರುವರು. ಪಿತಾಮಹಂದಿರಾದ ಈ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳು ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸಂತುಷ್ಟರಾದರೆ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ಪುತ್ರಸಂತಾನಾದಿ ಸಕಲೈಶ್ವರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಜ್ಞಾನ, ಭಕ್ತಿ, ವೈರಾಗ್ಯಾದಿಗಳನ್ನೂ ಶಾಶ್ವತವಾದ ಮೋಕ್ಷಾದಿ ಸುಖಗಳನ್ನೂ ದಯಪಾಲಿಸುವರು. ಎಂಬಿವೇ ಮೊದಲಾದ ವಿಷಯಗಳು ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿತವಾಗಿವೆ.

Vishesha Sangraha

—: ಹರಿಃ ಓಂ :—

—ಶ್ರೀ ವೇದವ್ಯಾಸಾಯ ನಮಃ—

ಶ್ರೀಮದ್ವಾಯು ಪುರಾಣಂ

ದ್ವಾದಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ

॥ ಬೃಹಸ್ಪತಿರುವಾಚ ॥

ಸೌವರ್ಣಂ ರಾಜತಂ ತಾಮ್ರಂ ಪಿತ್ರ್ಯಾಣಾಂ ಪಾತ್ರಮುಚ್ಯತೇ ।
ರಜತಂ ರಜತಾಕ್ತಂ ವಾ ಪಿತ್ರ್ಯಾಣಾಂ ಪಾತ್ರಮುಚ್ಯತೇ ॥ ೧ ॥

ರಜತಸ್ಯ ತಥಾ ಚಾಪಿ ದರ್ಶನಂ ದಾನಮೇವ ಚ ।
ಅನಂತಮಕ್ಷಯಂ ಸ್ವರ್ಗ್ಯಂ ಪಿತ್ರ್ಯಾಣಾಂ ದಾನಮುಚ್ಯತೇ ॥
ಪಿತ್ರ್ಯಾನೇತೇನ ದಾನೇನ ಸತ್ಪುತ್ರಾಸ್ತಾರಯಂತ್ಯುತ ॥ ೨ ॥

ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು

೧–೨. ಬೃಹಸ್ಪತಿಯು ಹೇಳಿದನು :—ಸುವರ್ಣ, ಬೆಳ್ಳಿ, ತಾಮ್ರ, ಈ ಪಾತ್ರೆಗಳು ಪಿತೃದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಬಹಳ ಪ್ರಿಯವಾದುವು. ಈ ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿ ದಾನಮಾಡಿದರೆ ಮಹಾಫಲವು ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದು. ಅನಂತವೂ, ಅಕ್ಷಯವೂ, ಆದ ಸ್ವರ್ಗಾದಿಮಹಾಫಲವು ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದು. ಸತ್ಪುತ್ರರು ಇಂತಹ ಉತ್ತಮವಾದ ದಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಉತ್ತಮಪದವಿಯನ್ನು ದೊರಕಿಸುವರು. ನರಕಾದ್ಯನರ್ಥಗಳು ಬಾರದಂತೆ ಅದರಿಂದ ತಪ್ಪಿಸುವರು.

Vishesha Sangraha

ರಾಜತೇ ಹಿ ಸ್ವಧಾ ದುಗ್ಧಾ ಪಾತ್ರೇಸ್ಮಿನ್ಪಿತೃಭಿಃ ಪುರಾ ।
ಸ್ವಧಾಮಾಯಾರ್ಥಿಭಿಸ್ತಾತ ತಸ್ಮಿನ್ ದತ್ತೇ ಽದಕ್ಷಯಂ ॥ ೩ ॥

ಕೃಷ್ಣಾಜಿನಸ್ಯ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯಂ ದರ್ಶನಂ ದಾನಮೇವ ವಾ ।
ರಕ್ಷೋಘ್ನಂ ಬ್ರಹ್ಮವರ್ಚಸ್ಯಂ ಪಿತ್ರ್ಯಾಂಸ್ತತ್ತದ್ವಿತಾರಯೇತ್ ॥ ೪ ॥

ಕಾಂಚನಂ ರಾಜತಂ ತಾಮ್ರಂ ದೌಹಿತ್ರಂ ಕುತಪಸ್ತಿಲಾಃ ।
ವಸ್ತ್ರಂ ಚ ಪಾವನೀಯಾನಿ ತ್ರಿದಂಡೋ ಯೋಗಮೇವ ಚ ॥ ೫ ॥

ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮಣ್ಯಯಂ ಶ್ರೇಷ್ಠೋ ವಿಧಿರ್ಬ್ರಾಹ್ಮ್ಯಃ ಸನಾತನಃ ।
ಆಯುಃ ಕೀರ್ತಿಃ ಪ್ರಜಾಶ್ಚೈವ ಪ್ರಜ್ಞಾಸಂತತಿವರ್ದ್ಧನಃ ॥ ೬ ॥

---

೩. ಎಲೈ ಪ್ರಿಯನೇ, ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಸತ್ಪುತ್ರರು ರಜತಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಪಿಂಡ ತರ್ಪಣಾದಿ ದಾನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ತಮ್ಮ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಅಕ್ಷಯವಾದ ಮಹಾಫಲವನ್ನು ಕೊಡಿಸಿರುವರು. ಸ್ವಧಾಪೇಕ್ಷಿಗಳಾದ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳು ಮಹಾಫಲವನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ.

೪. ಶ್ರಾದ್ಧಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣಾಜಿನವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ, ದರ್ಶನ, ದಾನ ಇವೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಭೂತಾದಿಪರಿಹಾರವೂ ಬ್ರಹ್ಮವರ್ಚಸ್ಸೂ ಉಂಟಾಗುವುದು. ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ನರಕಾದಿ ವಿಪತ್ತುಗಳು ಬಾರದೇ ತಪ್ಪಿಸುವುದು. ಇದರಿಂದ ಕೃಷ್ಣಾಜಿನವು ಬಹಳ ಪ್ರಿಯವಾದುದೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

೫–೬. ಸುವರ್ಣ, ರಜತ, ತಾಮ್ರ ಇವುಗಳ ಪಾತ್ರೆಗಳೂ ಮೊಮ್ಮಗ, ಕುತಪಕಾಲ, ಎಳ್ಳು, ತ್ರಿದಂಡ (ಯೋಗ) ಇವು ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ಪವಿತ್ರವಾದ ವಸ್ತುಗಳಾಗಿವೆ. ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ವಸ್ತುಗಳು ಪವಿತ್ರವಾದುವುಗಳೂ. ಉತ್ತಮವೂ. ಆಗಿವೆ. ಶಾಸ್ತ್ರವಿಹಿತವಾಗಿಯೂ, ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನದಾಯಕವಾಗಿಯೂ, ಸನಾತನವಾಗಿಯೂ, ಆಯುಸ್ಸು, ಕೀರ್ತಿ, ಸಂತಾನ, ದಿವ್ಯಜ್ಞಾನ, ಪ್ರಜೆ ಇವುಗಳನ್ನು ದಾಯಕವಾಗಿಯೂ ಇರುತ್ತವೆ.

Vishesha Sangraha

ದಿಶಿ ದಕ್ಷಿಣಪೂರ್ವಸ್ಯಾಂ ವಿದಿಕ್‌ಸ್ಥಾನಂ ವಿಶೇಷತಃ ।
ಸರ್ವತೋರತ್ನಿಮಾತ್ರಂ ತು ಚತುರಸ್ರಂ ಸುಸಂಹಿತಂ ॥ ೭ ॥

ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ವಿಧಿವತ್ ಸ್ಥಾನಂ ಪಿತೃಣಾಮನುಶಾಸನಾತ್ ।
ಧನ್ಯಮಾರೋಗ್ಯಮಾಯುಷ್ಯಂ ಬಲವರ್ಣವಿವರ್ಧನಂ ॥ ೮ ॥

ತತ್ರ ಗರ್ತಾಸ್ತ್ರಯಃ ಕಾರ್ಯಾಸ್ತ್ರಯೋ ದಂಡಾಶ್ಚ ಖಾದಿರಾಃ ।
ರತ್ನಿಮಾತ್ರಾಸ್ತು ತೇ ಕಾರ್ಯಾ ರಜತೇನ ವಿಭೂಷಿತಾಃ ॥
ತೇ ವಿತಸ್ತ್ಯಾಯತಾಃ ಕಾರ್ಯಾಃ ಸರ್ವತಶ್ಚತುರಂಗುಲಾಃ ॥ ೯ ॥

ಪ್ರಾಗ್ದಕ್ಷಿಣಮುಖಾ ಭೂಮೌ ಸ್ಥಿತಾನಸುಷಿರಾಂಸ್ತಥಾ ।
ಅದ್ಭಿಃ ಪವಿತ್ರ ಪೂತಾಭಿಃ ಪ್ಲಾವಯೇತ್ಸತತಂ ಶುಚಿಃ ॥ ೧೦ ॥

---

೭. ದಕ್ಷಿಣಪೂರ್ವದ ಆಗ್ನೇಯದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ವಿದಿಕ್ಕುಗಳು ಶ್ರಾದ್ಧಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಸ್ಥಾನಗಳಾಗಿವೆ. ಆ ಆಗ್ನೇಯದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಹಿಡಿ ಸಹಿತವಾದ ಮೊಳಕೈ ಅಗಲ (ಚೌಕವಾದ) ಚತುಸ್ರಮಂಡಲವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

೮. ಪಿತೃದೇವತೆಗಳ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತಗಳಾದ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳಿರೆಂದನು. ಅದು ಹೀಗೆ ಅನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಧನಧಾನ್ಯಾದಿಗಳು, ಆರೋಗ್ಯ, ಆಯುಷ್ಯ, ಬಲ, ಕಾಂತಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದು ಎಂದರು.

೯. ಆಗ್ನೇಯ ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ಗುಂಡಿಗಳನ್ನು ಅಗಿಯಬೇಕು. ಕಗ್ಗಲೀ ಮರದ ಮೂರು ದಂಡಗಳಿರಬೇಕು. ಆ ದಂಡಗಳು ಒಂದುಮೊಳ ಉದ್ದವಿರಬೇಕು. ಆ ಕೋಲುಗಳಿಗೆ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಕಟ್ಟುಗಳನ್ನು ಹಾಕಿರಬೇಕು. ಆ ಹಳ್ಳಗಳು ಕೆಲವು ಗೇಣು ಅಗಲವೂ, ಚತುರಂಗಲ ಅಂತರವೂ ಉಳ್ಳವುಗಳಾಗಿರಬೇಕು.

೧೦. ಪುರುಷನು ಶುಚಿಯಾಗಿ ಅಂತಹ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವದಕ್ಷಿಣಾಭಿಮುಖಗಳೂ ರಂಧ್ರಶೂನ್ಯಗಳೂ ಆದ ದರ್ಭೆಗಳನ್ನು ಹಾಸಿ ಪವಿತ್ರವಾದ ಜಲದಿಂದ ಚಿಮುಕಿಸಬೇಕು. ಅಂದರೆ ನೀರನ್ನು ಎರಚಿ ಆ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಶುದ್ಧಿ ಮಾಡಬೇಕು.

Vishesha Sangraha

ಪಯಸಾ ಹ್ಯಾಜಗವ್ಯೇನ ಶೋಧನಂ ವಾಗ್ಭಿರೇವ ತು ।
ತರ್ಪಣಾತ್ಸತತಂ ಹ್ಯೇವಂ ತೃಪ್ತಿರ್ಭವತಿ ಶಾಶ್ವತೀ ॥ ೧೧ ॥

ಇಹ ಚಾಮುತ್ರ ಚ ಶ್ರೀರ್ವೈ ಸರ್ವಕರ್ಮಸಮನ್ವಿತಃ ।
ಏವಂ ತ್ರಿಷವಣಸ್ನಾತೋ ಯೋಽರ್ಚಯೇತ ಪಿತೄನ್ ಸದಾ ॥
ಮಂತ್ರೇಣ ವಿಧಿವತ್ಸಮ್ಯಗಶ್ವಮೇಧಫಲಂ ಲಭೇತ್ ॥ ೧೨ ॥

ತಸ್ಮಾತ್ಪಯೋದಮಾವಾಸ್ಯಾಂ ಗರ್ತೇ ಭೂಚತುರಂಗುಲೇ ।
ತ್ರಿಃಸಪ್ತಸಂಜ್ಞಾಸ್ತೇ ಯಜ್ಞಾಸ್ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಂ ಧಾರ್ಯತೇ ತು ವೈ ॥ ೧೩ ॥

ತಸ್ಯ ಪುಷ್ಟಿರಥೈಶ್ವರ್ಯಮಾಯುಃ ಸಂತತಿರೇವ ಚ ।
ವಿಚಿತ್ರಾ ಭಜತೇ ಲಕ್ಷ್ಮೀರ್ಮೋಕ್ಷಂ ಚ ಲಭತೇ ಕ್ರಮಾತ್ ॥ ೧೪ ॥

---

೧೧. ಅಂತಹ ಶ್ರಾದ್ಧಮಾಡುವ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಶುದ್ಧಿಮಾಡಿ ಆಡು, ಹಸು ಇವುಗಳ ಹಾಲು ಮೊಸರು ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದಲೂ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದಲೂ, ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಸಂತೋಷವನ್ನುಂಟುಮಾಡಬೇಕು. ಕ್ಷೀರಾದಿಗಳಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದಿಗಳಿಗೆ ಸಂತೋಷ ಪಡಿಸಿದರೆ ಅದರಿಂದ ತೃಪ್ತರಾದ ಪಿತೃಗಳು ಶಾಶ್ವತವಾದ ಪದವಿಯನ್ನು ಕೊಡುವರು.

೧೨. ಪುರುಷನು ತ್ರಿಕಾಲಸ್ನಾನದಿಂದ ಪರಿಶುದ್ಧನಾಗಿ ಪಿತೃಗಳನ್ನು ಪವಿತ್ರವೂ ಸಾತ್ವಿಕವೂ ಆದ ವಸ್ತುಗಳಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿವರೆ ಇಹಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಕಲ ಸಂಪತ್ತುಗಳಿಂದ ಪೂರ್ಣನಾಗಿ ಅಶ್ವಮೇಧ ಯಾಗದ ಫಲಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವನು.

೧೩. ಅಂತಹ ಹೋಮದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು ಅಮಾವಾಸ್ಯಾದಿ ಪರ್ವಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಅಂಗುಲ ವಿಶಾಲವಾಗಿ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಹಳ್ಳದಲ್ಲಿರುವ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಆಹುತಿ ಕೊಡಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಆ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದುಸಲ ಆಹುತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ ಮೂರು ಲೋಕಗಳೂ ಉದ್ಧಾರವಾಗುವುದು. ಇಂತಹ ಸತ್ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಲೋಕಗಳಿಗೆ ಸುಖವು ಉಂಟಾಗುವುದು.

೧೪. ಇಂತಹ ಸತ್ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿರುವ ಪುರುಷನಿಗೆ ಐಶ್ವರ್ಯಸಮೃದ್ಧಿಯು, ಆಯುಸ್ಸು, ಸಂತಾನ ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಮಹದೈಶ್ವರ್ಯ ಇವುಗಳು ಉಂಟಾಗುವುವು. ಮತ್ತು ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಶಾಶ್ವತವಾದ ಮೋಕ್ಷಸುಖವೂ ದೊರೆಯುವುದು.

Vishesha Sangraha

ಪಾಪ್ನಾಪಹಂ ಪಾವನೀಯಮಶ್ವಮೇಧಫಲಂ ತಥಾ ।
ಅಶ್ವಮೇಧಫಲಂ ಹ್ಯೇತದ್ದ್ವಿಜೈಃ ಸತ್ಕೃತ್ಯ ಪೂಜಿತಂ ॥
ಮಂತ್ರಂ ವಕ್ಷ್ಯಾಮ್ಯಹಂ ತಸ್ಮಾದಮೃತಂ ಬ್ರಹ್ಮನಿರ್ಮಿತಂ ॥ ೧೫ ॥

ದೈವತೇಭ್ಯಃ ಪಿತೃಭ್ಯಶ್ಚ ಮಹಾಯೋಗಿಭ್ಯ ಏವ ಚ ।
ನಮಃ ಸ್ವಧಾಯೈ ಸ್ವಾಹಾಯೈ ನಿತ್ಯಮೇವ ಭವಂತ್ಯುತ ॥ ೧೬ ॥

ಆದ್ಯಾವಸಾನೇ ಶ್ರಾದ್ಧಸ್ಯ ತ್ರಿರಾವರ್ತಂ ಜಪೇತ್ಸದಾ ।
ಪಿಂಡನಿರ್ವಪಣೇ ಚೈವ ಜಪೇದೇತತ್ಸಮಾಹಿತಃ ॥
ಪಿತರಃ ಕ್ಷಿಪ್ರಮಾಯಾಂತಿ ರಾಕ್ಷಸಾಃ ಪ್ರದ್ರಹಂತಿ ಚ ॥ ೧೭ ॥

ಪಿತೄಂಸ್ತ್ರಿಷು ಲೋಕೇಷು ಮಂತ್ರೋ ಯಂತಾರಯತ್ಯುತ ।
ಪಠ್ಯಮಾನಃ ಸದಾ ಶ್ರಾದ್ಧೇ ನಿಯತಂ ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿಭಿಃ ॥ ೧೮ ॥

---

೧೫. ಹೀಗೆ ಪಿತೃಗಳನ್ನು ಸತ್ಕರಿಸಿ ಪೂಜಿಸಿದರೆ ಪಾಪ ಪರಿಹಾರವಾಗುವುದಲ್ಲದೆ, ಪವಿತ್ರವಾದ ಅಶ್ವಮೇಧಯಾಗವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಫಲವೂ, ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾದ ಫಲವೂ ಉಂಟಾಗುವುದು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ದಿವ್ಯಮಂತ್ರವನ್ನು ಹೇಳುವೆನು. ಈ ಮಂತ್ರೋಚ್ಚಾರದಿಂದ ಸತ್ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಬ್ರಹ್ಮನಿರ್ಮಿತವೂ ಶಾಶ್ವತವೂ ಆದ ನಿತ್ಯಸುಖವು ದೊರೆಯುವುದು.

೧೬–೧೭. ಶ್ರಾದ್ಧದ ಆದಿಯಲ್ಲಿಯೂ, ಕೊನೆಯಲ್ಲಿಯೂ, ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ (ಪಿಂಡದಾನ ಮಾಡುವಾಗಲೂ) ಮೂರುಸಲ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ, ಪಿತೃಗಳಿಗೂ, ಮಹಾಯೋಗಿಗಳಿಗೂ, ಸ್ವಧಾದೇವಿಗೂ, ಸ್ವಾಹಾದೇವಿಗೂ ಕೂಡ ಸದಾ ನನ್ನ ನಮಸ್ಕಾರವು ಸ್ಥಿರವಾಗಿರಲೆಂದು ನಮಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಈ ಮಂತ್ರೋಚ್ಚಾರಣೆಯಿಂದ ಪಿತೃಗಳು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಬಂದು ತೃಪ್ತರಾಗುವರು. ರಾಕ್ಷಸ ಪಿಶಾಚಾದಿಗಳು ಓಡಿ ಹೋಗುವುವು.

೧೮. ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಈ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಉಚ್ಚರಿಸಿದರೆ ಅದರಿಂದ ಅವರ ಪಿತೃಗಳು ಸರ್ವಪಾಪಗಳಿಂದಲೂ ಮುಕ್ತರಾಗಿ, ಶಾಶ್ವತವಾದ ಪದವಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವರು. ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡುವವನಿಗೂ ಸಕಲ ಮನೋರಥಗಳೂ ಸಂಭವಿಸುವುವು.

Vishesha Sangraha

ರಾಜ್ಯಕಾಮೋ ಜಪೇದೇನಂ ಸದಾ ಮಂತ್ರಮತಂದ್ರಿತಃ ।
ವೀರ್ಯಶೌಚಾರ್ಥಸತ್ವಂ ಚ ಶ್ರೀರಾಯುರ್ಬಲವರ್ದ್ಧನಂ ॥ ೧೯ ॥

ಪ್ರೀಯಂತೇ ಪಿತರೋ ಯೇನ ಜಪ್ಯೇನ ನಿಯಮೇನ ಚ ।
ಸಪ್ತಾರ್ಚಿಷಂ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಸರ್ವಕಾಮಪ್ರದಂ ಶುಭಂ ॥ ೨೦ ॥

ಅಮೂರ್ತಾನಾಂ ಸಮೂರ್ತಾನಾಂ ಪಿತೄಣಾಂ ದೀಪ್ತತೇಜಸಾಂ ।
ನಮಸ್ಯಾಮಿ ಸದಾ ತೇಭ್ಯೋ ಧ್ಯಾನಿಭ್ಯೋ ಯೋಗಚಕ್ಷುಷಾ ॥ ೨೧ ॥

ಇಂದ್ರಾದೀನಾಂ ಜನಯಿತಾರೋ ಭೃಗುಮಾರೀಚಯೋಸ್ತಥಾ ।
ಸಪ್ತರ್ಷೀಣಾಂ ಪಿತೄಣಾಂ ಚ ತಾನ್ನಮಸ್ಯಾಮಿ ಕಾಮದಾನ್ ॥ ೨೨ ॥

---

೧೯. ರಾಜ್ಯಕಾಮುಕರಾದವರು ಈ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಜಪಿಸುವುದರಿಂದ ರಾಜ್ಯವು ಲಭಿಸುವುದು. ಮತ್ತು ವೀರ್ಯ, ಶೌರ್ಯ, ಶೌಚ, ಅರ್ಥ, ಸತ್ವ, ಸಂಪತ್ತು, ಆಯುಷ್ಯ, ಬಲ, ಪುಷ್ಟಿ ಇವುಗಳೂ ಸಹ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಸಂಭವಿಸುವುವು.

೨೦. ಪಿತೃಗಳು ಯಾವ ನಿಯಮ ಜಪತಪ ಹೋಮಾದಿಗಳಿಂದ ಪ್ರೀತರಾಗುವರೋ ಅಂತಹ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಈಗ ಸಕಲ ಸಂಪದ್ದಾಯಕನೂ, ಮಂಗಳಪ್ರದನೂ ಆದ ಯಜ್ಞಪುರುಷನ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವೆನು ಕೇಳಿರೆಂದನು.

೨೧. ಸೂಕ್ಷ್ಮಶರೀರವುಳ್ಳ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಸ್ಥೂಲದೇಹವುಳ್ಳವರೂ, ತೇಜೋರೂಪಿಗಳೂ, ಯೋಗಮಹಿಮೆಯುಳ್ಳವರೂ, ಧ್ಯಾನನಿರತರೂ ಆದ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಸರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

೨೨. ಇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳೂ ಭೃಗು, ಮರಿಚ್ಯಾದಿ ಋಷಿಗಳೂ, ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳೂ ಇವರಿಗೆ ಜನಕರೂ ಸಕಲೇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕವರೂ ಆದ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವನ್ನು ಸರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

Vishesha Sangraha

ಮನ್ವಾದೀನಾಂ ಸುರೇಶಾನಾಂ ಸೂರ್ಯಾಚಂದ್ರಮಸೋಸ್ತಥಾ ।
ತಾನ್ನಮಸ್ಕೃತ್ಯ ಸರ್ವಾನ್ವೈ ಪಿತೄನ್ಕುಶಲದಾಯಕಾನ್ ॥ ೨೩ ॥

ನಕ್ಷತ್ರಾಣಾಂ ಚ ರಾಶೀನಾಂ ಪಿತೄನಥ ಪಿತಾಮಹಾನ್ ।
ದ್ಯಾವಾಪೃಥಿವ್ಯೋಶ್ಚ ತಥಾ ನಮಸ್ಯಾಮಿ ಕೃತಾಂಜಲಿಃ ॥ ೨೪ ॥

ದೇವರ್ಷೀಣಾಂ ಜನಯಿತ್ರೂಂಶ್ಚ ಸರ್ವಲೋಕನಮಸ್ಕೃತಾನ್ ।
ಅಭಯಸ್ಯ ಸದಾ ದಾತ್ರೂನ್ನಮಸ್ಯೇಹಂ ಕೃತಾಂಜಲಿಃ ॥ ೨೫ ॥

ಪ್ರಜಾಪತೇಃ ಕಶ್ಯಪಾಯ ಸೋಮಾಯ ವರುಣಾಯ ಚ ।
ಯೋಗಯೋಗೇಶ್ವರೇಭ್ಯಶ್ಚ ನಮಸ್ಯಾಮಿ ಕೃತಾಂಜಲಿಃ ॥ ೨೬ ॥

ಪಿತೃಗಣೇಭ್ಯಃ ಸಪ್ತಭ್ಯೋ ನಮೋ ಲೋಕೇಷು ಸಪ್ತಸು ।
ಸ್ವಯಂಭುವೇ ನಮಶ್ಚೈವ ಬ್ರಹ್ಮಣೇ ಯೋಗಚಕ್ಷುಷೇ ॥ ೨೭ ॥

---

೨೩. ಮನ್ವಾದಿಮುನಿಗಳೂ, ಇಂದ್ರಾದಿಸುರೇಶರೂ, ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರರೂ ಇವರೇ ಮೊದಲಾದವರಿಗೆ ಜನಕರೂ, ಕುಶಲದಾಯಕರೂ, ಸಕಲಕಾಮಪ್ರದರೂ ಆದ ಸಮಸ್ತ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳಿಗೂ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

೨೪. ನಾನು ಶ್ರಾದ್ಧಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಕ್ಷತ್ರಾದಿ ಗ್ರಹಗಳಿಗೂ ಬುಧಾದಿಗ್ರಹ ಗಳಿಗೂ, ಪಿತೃಗಳಿಗೂ, ಪಿತಾಮಹಂದಿರುಗಳಿಗೂ, ದ್ಯಾವಾಭೂಮಿಗಳಿಗೂ ಅಂಜಲಿ ಬದ್ಧನಾಗಿ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

೨೫. ಸರ್ವಲೋಕವಂದಿತರೂ, ದೇವರ್ಷಿಗಳಿಗೆ ಜನಕರೂ, ಅಭಯಪ್ರದರೂ, ಸಕಲ ಕಾಮದಾಯಕರೂ ಆದ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ.

೨೬. ಪ್ರಜಾಪತಿಯಾದ ಕಶ್ಯಪನಿಗೂ, ಸೋಮನಿಗೂ, ವರುಣನಿಗೂ, ಯೋಗಿ ಗಳಿಗೂ, ಯೋಗೀಶ್ವರರಿಗೂ ಅಂಜಲಿಬದ್ಧನಾಗಿ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

೨೭. ಸಪ್ತಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತರೂ, ಮೂರ್ತಾಮೂರ್ತರೂ, ಸಪ್ತಗಣಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತರೂ ಆದ ಪಿತೃಗಳಿಗೂ ಯೋಗಜ್ಞಾನಿಯೂ ಸ್ವಯಂಭುವನೂ ಆದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನಿಗೂ ಸದಾ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಕೈಮುಗಿದು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತೇನೆ.

Vishesha Sangraha

ಏತದುಕ್ತಂ ಸಸಪ್ತರ್ಷಿಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿಗಣಪೂಜಿತಂ ।
ಪವಿತ್ರಂ ಪರಮಂ ಹ್ಯೇತಚ್ಛ್ರೀಮದ್ರಕ್ಷೋ ವಿನಾಶನಂ ॥ ೨೮ ॥

ಅನೇನ ವಿಧಿನಾ ಯುಕ್ತಸ್ತ್ರೀನ್ವರಾನ್ ಲಭತೇ ನರಃ ।
ಅನ್ನಮಾಯುಃ ಸುತಾಂಶ್ಚೈವ ದದತೇ ಪಿತರೋ ಭುವಿ ॥ ೨೯ ॥

ಭಕ್ತ್ಯಾ ಪರಮಯಾ ಯುಕ್ತಃ ಶ್ರದ್ಧಧಾನೋ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯಃ ।
ಸಪ್ತಾರ್ಚಿಷಂ ಜಪೇದ್ಯಸ್ತು ನಿತ್ಯಮೇವ ಸಮಾಹಿತಃ ॥
ಸಪ್ತದ್ವೀಪಸಮುದ್ರಾಯಾಂ ಪೃಥಿವ್ಯಾಮೇಕರಾಡ್ಭವೇತ್ ॥ ೩೦ ॥

ಯತ್ಕಿಂಚಿತ್ಪಚ್ಯತೇ ಗೇಹೇ ಭಕ್ಷ್ಯಂ ವಾ ಭೋಜ್ಯಮೇವ ಚ ।
ಅನಿವೇದ್ಯ ನ ಭೋಕ್ತವ್ಯಂ ತಸ್ಮಿನ್ನಾಯತಮೋ ಸದಾ ॥ ೩೧ ॥

---

೨೮. ಪೂರ್ವೋಕ್ತಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ವಿಹಿತವೂ ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳು, ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿಗಳು ಇವರಿಂದ ಪೂಜಿತವೂ ಅತ್ಯಂತ ಪವಿತ್ರವೂ ಪರಮ ರಹಸ್ಯವೂ ಆದ ಈ ಪಿತೃ ಕಾರ್ಯವು ಸಕಲೈಶ್ವರ್ಯಪ್ರದವೂ ರಾಕ್ಷಸರ ನಾಶಕವೂ ಆಗಿದೆ.

೨೯. ಯಾವ ಪುರುಷನು ಪೂರ್ವೋಕ್ತವಾದ ನಿಯಮಯುಕ್ತನಾಗಿ ಪಿತೃ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವನೋ ಅವನು (ಆಹಾರ) ಅನ್ನ, ಆಯುಷ್ಯ, ಸಂತಾನಗಳೆಂಬ ಮೂರು ವರಗಳನ್ನು ಪಿತೃಗಳಿಂದ ಪಡೆಯುವನು. ಪ್ರೀತರಾದ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳು ಈ ಮೂರು ವರಗಳನ್ನೂ ಕೊಡುವರು.

೩೦. ಪರಮ ಭಕ್ತಿಯುತನೂ, ಶ್ರದ್ಧೆಯುಳ್ಳವನೂ, ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನೂ ಆದ ಯಾವ ಪುರುಷನು ಸಮಾಹಿತಚಿತ್ತನಾಗಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ತೇಜೋರೂಪರಾದ ಸಪ್ತ ಪಿತೃಗಣದವರನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾನೆಯೋ ಆವನು ಸಪ್ತದ್ವೀಪಗಳಿಂದಾವೃತವಾದ ಅಖಂಡ ಭೂಮಂಡಲಕ್ಕೂ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಸಾರ್ವಭೌಮನಾಗುವನು.

೩೧. ಮನೆಮಠಗಳಲ್ಲಿ ಪುರುಷರು ಯಾವ ಭಕ್ಷ್ಯಭೋಜ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆಯೋ ಆ ಭಕ್ಷ್ಯಭೋಜ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ದೇವರಿಗೆ ಶ್ರೀ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸದೆ ಭುಂಜಿಸಬಾರದು. ಶ್ರೀ ಭಗವಂತನಿಗೆ ನಿವೇದನಮಾಡಿ ಭೋಜನ ಮಾಡಿದರೆ ಮಹಾ ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದೆಂದನು.

Vishesha Sangraha

ಕ್ರಮಶಃ ಕೀರ್ತಯಿಷ್ಯಾಮಿ ಬಲಿಪಾತ್ರಾಣ್ಯತಃ ಪರಂ ।
ಯೇಷು ಯಚ್ಚ ಫಲಂ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ತನ್ಮೇ ನಿಗದತಃ ಶೃಣು ॥ ೩೨ ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ವಾಯುಪ್ರೋಕ್ತೇ "ಶ್ರಾದ್ಧಕಲ್ಪೇ"
ನಾಮ ದ್ವಾದಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ

---

೩೨. ಎಲೈ ಮುನಿವರ್ಯರೇ, ಈಗ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ಬಲಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ ದಾನಮಾಡಬೇಕು? ಯಾವ ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನೂ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು? ಇದರಿಂದ ಯಾವ ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದು? ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ನಿಮಗಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸುವೆನು ಕೇಳಿರೆಂದು ಸೂತಮುನಿಯು ಮುನಿಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿದನು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ವಾಯುಪ್ರೋಕ್ತವಾದ ಮಹಾಪುರಾಣದಲ್ಲಿ "ಶ್ರಾದ್ಧಕ್ರಮನಿರೂಪಣವೆಂಬ"
ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಸಮಾಪ್ತವಾದುದು.

Vishesha Sangraha

ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದ ಸಾರಾಂಶವು

ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗಿಸುವ ಪಾತ್ರೆ ಪದಾರ್ಥಗಳು ವರ್ಣಿತವಾಗಿವೆ. ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸುವರ್ಣಪಾತ್ರೆಗಳು, ರಜತಪಾತ್ರೆಗಳು, ತಾಮ್ರ ಪಾತ್ರೆಗಳು ಇವುಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ರಜತಾದಿ ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ದಾನಮಾಡಿದರೆ ಅಕ್ಷಯ ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದು. ಕೃಷ್ಣಾಜಿನವನ್ನುಪಯೋಗಿಸಿ ದಾನಮಾಡಿದರೆ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯಾಗಿ ಜ್ಞಾನೋದಯವಾಗುವುದು. ಮತ್ತು ಭೂತಪ್ರೇತಪಿಶಾಚಗಳ ಉಚ್ಚಾಟನೆಯೂ ಆಗುವುದು.

ಶ್ರಾದ್ಧಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆಗ್ನೇಯ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಬಲಿಕುಂಡವನ್ನು ಅಗೆದು, ದರ್ಭೆ ಗಳಿಂದಲೂ ಮಂತ್ರದಿಂದಲೂ ಶುದ್ಧಮಾಡಿ, ಪಿತೃಗಳ ಉದ್ದೇಶ್ಯಕವಾಗಿ ಹೋಮ ವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಶ್ರಾದ್ಧದ ಆದ್ಯಂತದಲ್ಲಿಯೂ, ಪಿಂಡದಾನ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ, ದೇವತಾಭ್ಯಃ ಪಿತೃಭ್ಯಶ್ಚವೆಂಬ ಮಂತ್ರವನ್ನುಚ್ಚರಿಸಿ, ಸ್ಥೂಲಸೂಕ್ಷ್ಮ ಶರೀರಧಾರಿ ಗಳಾದ ಪಿತೃಗಳಿಗೂ, ಇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ, ಭೃಗ್ವಾದಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳಿಗೂ, ಮನ್ವಾದಿಗಳಿಗೂ. ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರರು, ನಕ್ಷತ್ರಗ್ರಹಗಳು, ಕಶ್ಯಪ ವರುಣ ಯೋಗಿ ಗಳು, ಪಿತೃಗಣ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳು ಇವರಿಗೂ ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡಿ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಬೇಕು. ಭಕ್ಷ್ಯಭೋಜ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ದೇವರಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ದಾನಮಾಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಪ್ರೀತರಾದ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳು (ಪ್ರೀತರಾಗಿ), ಆಯುರಾ ರೋಗ್ಯಾದಿ ಸಕಾಲಾಭೀಷ್ಟಗಳನ್ನು ಕೊಡುವರೆಂಬ ವಿಷಯವು ನಿರೂಪಿತವಾಗಿದೆ.

Vishesha Sangraha

—॥ ಹರಿಃ ಓಂ ॥—

—ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಾಯ ನಮಃ—

ಶ್ರೀಮದ್ವಾಯು ಮಹಾಪುರಾಣಂ

ತ್ರಯೋದಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ

॥ ಬೃಹಸ್ಪತಿರುವಾಚ ॥

ಪಾಲಾಶಂ ಬ್ರಹ್ಮವರ್ಚಸ್ಯಮಶ್ವತ್ಥೇ ರಾಜ್ಯಭಾವನಾ ।
ಸರ್ವಭೂತಾಧಿಪತ್ಯಂ ಚ ಪ್ಲಕ್ಷೇ ನಿತ್ಯಮುದಾಹೃತಂ ॥ ೧ ॥

ಪುಷ್ಟಿಕಾಮಂ ಚ ನ್ಯಗ್ರೋಧಂ ಬುದ್ಧಿಂ ಪ್ರಜ್ಞಾಂ ಧೃತಿಂ ಸ್ಮೃತಿಂ ।
ರಕ್ಷೋಘ್ನಂ ಚ ಯಶಸ್ಯಂ ಚ ಕಾಶ್ಮರ್ಯಂ ಪಾತ್ರಮುಚ್ಯತೇ ॥ ೨ ॥

ಸೌಭಾಗ್ಯಮುತ್ತಮಂ ಲೋಕೇ ಮಧುಕೇ ಸಮುದಾಹೃತಂ ।
ಫಲ್ಗುಪಾತ್ರೇ ಚ ಕುರ್ವಾಣಃ ಸರ್ವಾನ್ ಕಾಮಾನವಾಪ್ನುಯಾತ್ ॥ ೩ ॥

ಹದಿಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು

೧–೨. ಬೃಹಸ್ಪತಿಗಳು ಹೇಳಿದರು :—ಪುರುಷನು ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಮುತ್ತುಗದ ಪಾತ್ರೆಯಿಂದ ಆಹುತಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ ಬ್ರಹ್ಮವರ್ಚಸ್ಸನ್ನೂ ಅಶ್ವತ್ಥಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟರೆ ರಾಜ್ಯಲಾಭವನ್ನೂ (ಹಿಪ್ಪಲೀ) ಬಸಿರೀಪಾತ್ರೆಯಿಂದ ಕೊಟ್ಟರೆ ಸರ್ವಭೂತಾಧಿಪತ್ಯವನ್ನೂ, ಆಲದಪಾತ್ರೆಯಿಂದ ಪುಷ್ಟಿಯನ್ನೂ, ಬುದ್ಧಿ, ಜ್ಞಾನ, ಧೃತಿ, ಸ್ಮೃತಿಗಳು ಇವನ್ನೂ ಹೊಂದುವನು. ಮತ್ತು ಕುಂಬಳಪಾತ್ರೆಯಿಂದ ರಕ್ಷೋನಾಶನವೂ, ಮಹಾಕೀರ್ತಿಯೂ ಉಂಟಾಗುವುವು.

೩. ಮನುಷ್ಯರು ಅತಿಮಧುರ ಪಾತ್ರೆಯಿಂದ ಆಹುತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವಾದ ಸೌಭಾಗ್ಯವನ್ನೂ, ಕಲ್ಲತ್ತಿಗಿಡದ ಪಾತ್ರೆಯಿಂದ ಆಹುತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ ಸಕಲೇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಪಡೆಯುವರು.

Vishesha Sangraha

ಪರಾ ದ್ಯುತಿರಥೋ ಕುರ್ತುಃ ಪ್ರಾಕಾಶ್ಯಂ ಚ ವಿಶೇಷತಃ ।
ಬಿಲ್ವೇ ಲಕ್ಷ್ಮೀಸ್ತಥಾ ಮೇಧಾ ನಿತ್ಯಮಾಯುಷ್ಯಮೇವ ಚ ॥ ೪ ॥

ಕ್ಷೇತ್ರಾರಾಮತಡಾಗೇಷು ಸರ್ವಸಸ್ಯೇಷು ಚೈವ ಹಿ ।
ವರ್ಷೇದಜಸ್ರಂ ಪರ್ಜನ್ಯೋ ವೇಣುಪಾತ್ರೇಷು ಕುರ್ವತಃ ॥ ೫ ॥

ಏತೇಷ್ವೇವ ಸು ಪಾತ್ರೇಷು ಯೇ ಚೈವಾಗ್ರಯಣಂ ದದುಃ ।
ಸಕೃದಪ್ಯತ್ರ ಯಜ್ಞಾನಾಂ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಫಲಮುಚ್ಯತೇ ॥ ೬ ॥

ಪಿತೃಭ್ಯೋ ಯಸ್ತು ಮಾಲ್ಯಾನಿ ಸುಗಂಧೀನಿ ಚ ಸರ್ವಶಃ ।
ಸದಾ ದದ್ಯಾಚ್ಛ್ರಿಯಾ ಯುಕ್ತಃ ಸ ವಿಭಾತಿ ದಿವಾಕರಃ ॥ ೭ ॥

---

೪. ಬಿಲ್ವಪಾತ್ರೆಯಿಂದ ದಾನಮಾಡಿದ ಯಜಮಾನನಿಗೆ ಉತ್ತಮವಾದ ತೇಜಸ್ಸೂ, ದಿವ್ಯಜ್ಞಾನವೂ, ಸಂಪತ್ತೂ, ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯೂ ಮತ್ತು ಆಯುಷ್ಯವೂ ಉಂಟಾಗುವುವು.

೫. ವೇಣುಪಾತ್ರೆಯಿಂದ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಹೋಮಮಾಡಿದ ಯಜಮಾನನಿಗೆ ಹೊಲ, ಗದ್ದೆ, ತೋಟ, ಕೆರೆ, ಕಟ್ಟೆ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಥೇಷ್ಟವಾಗಿ ಮಳೆಯಾಗಿ ಸಕಲ ಧಾನ್ಯಗಳೂ ಸಮೃದ್ಧಿಯಾಗಿ ಉಂಟಾಗುವುವು.

೬. ಇಂತಹ ಪಾತ್ರೆಗಳಿಂದ ಹೋಮಮಾಡಿದ ಯಜಮಾನನಿಗೆ ಸಕಲ ಯಾಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ ಫಲಗಳೂ, ಸಕಲೇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳೂ ಉಂಟಾಗುವುವು ಎಂಬ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತೇನೆ ಕೇಳಿರೆಂದನು.

೭. ಯಾವ ಪುರುಷನು ಶ್ರಾದ್ಧಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಸುಗಂಧಿಯಾದ ಗಂಧ ಪುಷ್ಪಾದಿಗಳನ್ನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಕೊಡುತ್ತಾನೆಯೋ ಅವನು ಸ್ವರ್ಗಾದಿಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಂಪದ್ಯುಕ್ತನಾಗಿ ಸೂರ್ಯನ ಹಾಗೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತಾನೆ.

Vishesha Sangraha

ಗುಗ್ಗುಲಾದೀಸ್ತಥಾ ಧೂಪಾನ್ ಪಿತೃಭ್ಯೋ ಯಃ ಪ್ರಯಚ್ಛತಿ ।
ಸಂಯುಕ್ತಾನ್ಮಧುಸರ್ಪಿರ್ಭ್ಯಾಂ ಸೋಶ್ವಮೇಧಫಲಂ ಲಭೇತ್ ॥ ೮ ॥

ಧೂಪಂ ಗಂಧಗುಣೋಪೇತಂ ಕಾಂತಂ ಪಿತೃಪರಾಯಣಂ ।
ಲಭತೇ ಸ್ತ್ರೀಷ್ವಪತ್ಯಾನಿ ಇಹ ಚಾಮುತ್ರ ಚೋಭಯೋಃ ॥
ದದ್ಯಾದೇವ ಪಿತೃಭ್ಯಸ್ತು ನಿತ್ಯಮೇವ ಹ್ಯತಂದ್ರಿತಃ ॥ ೯ ॥

ದೀಪಂ ಪಿತೃಭ್ಯಃ ಪ್ರಯತಃ ಸದಾ ಯಸ್ತು ಪ್ರಯಚ್ಛತಿ ।
ಸ ಲೋಕೇಽಪ್ರತಿಮಂ ಚಕ್ಷುಃ ಸದಾ ಚ ಲಭತೇ ಶುಭಂ ॥ ೧೦ ॥

ತೇಜಸಾ ಯಶಸಾ ಚೈವ ಕಾಂತ್ಯಾ ಚೈವ ಬಲೇನ ಚ ।
ಭುವಿ ಪ್ರಕಾಶೋ ಭವತಿ ಭ್ರಾಜತೇ ಚ ತ್ರಿವಿಷ್ಟಪೇ ।
ಅಪ್ಸರೋಭಿಃ ಪರಿವೃತೋ ವಿಮಾನಾಗ್ರೇ ಸ ಮೋದತೇ ॥ ೧೧ ॥

---

೮. ಯಾವ ಪುರುಷನು ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಅಗರು ಮೊದಲಾದ ಧೂಪ ದೀಪಗಳಿಂದಲೂ, ಜೇನುತುಪ್ಪ, ತುಪ್ಪ ಮೊದಲಾದುವುಗಳಿಂದ ಮಿಶ್ರವಾದ ಪಿಂಡಾದಿಗಳಿಂದಲೂ ಪೂಜೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೋ ಅವನು ಅಶ್ವಮೇಧಯಾಗದ ಫಲವನ್ನು ಹೊಂದುವನು.

೯. ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನು ಭಕ್ತಿಯುಕ್ತನಾಗಿ ಸರ್ವದಾ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಸುಗಂಧಯುಕ್ತವಾದ ಧೂಪದೀಪಗಳಿಂದಲೂ, ಮನೋಹರವಾದ ವಸ್ತುಗಳಿಂದಲೂ ನಿಯಮದಿಂದಲೂ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೋ ಅವನು ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಪುತ್ರ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಪಡೆದು ಇಹಪರಗಳಲ್ಲಿ ಪರಮಸುಖವನ್ನು ಪಡೆಯುವನು.

೧೦. ಯಾವ ನರನು ಸಮಾಧಾನಚಿತ್ತನಾಗಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ದೀಪದಾನವನ್ನು ಮಾಡುವನೋ ಅವನು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮಂಗಳಕರವಾದ ದಿವ್ಯ ಚಕ್ಷುಸ್ಸನ್ನು ಪಡೆಯುವನು.

೧೧. ಯಾವ ಮನುಜನು ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ನಿಯಮಿತನಾಗಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಹೀಗೆ ಧೂಪ, ದೀಪ, ಪಿಂಡಾದಿಗಳನ್ನು ದಾನಮಾಡುವನೋ ಅವನು ತೇಜಸ್ಸು, ಯಶಸ್ಸು, ಕಾಂತಿ, ಬಲ, ಜ್ಞಾನ, ಇವುಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತನಾಗಿ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ, ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ದಿವ್ಯತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಹೊಳೆಯುವನು. ಮತ್ತು ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅಪ್ಸರಸಿಯರಿಂದ ಕೂಡಿ ದಿವ್ಯವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯಸುಖವನ್ನು ಪಡೆಯುವನು.

Vishesha Sangraha

ಗಂಧಾನ್ಪುಷ್ಪಾಣಿ ಧೂಪಾಂಶ್ಚ ದದ್ಯಾದಾಜ್ಯಾಹುತೀಶ್ಚ ವೈ ।
ಫಲಮೂಲಾನಮುಸ್ಕಾರೈಃ ಪಿತೃಣಾಂ ಪ್ರಯತಃ ಶುಚಿಃ ॥
ಪೂರ್ವಂ ಕೃತ್ವಾ ದ್ವಿಜಾನ್ಸಶ್ಚಾತ್ಪೂಜಯೇದನ್ನಸಂಪದಾ ॥ ೧೨ ॥

ಶ್ರಾದ್ಧಕಾಲೇ ತು ಸತತಂ ವಾಯುಭೂತಾಃ ಪಿತಾಮಹಾಃ ।
ಆವಿಶಂತಿ ದ್ವಿಜಾನ್ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ತಸ್ಮಾದೇತದ್ಬ್ರವೀಮಿ ತೇ ॥ ೧೩ ॥

ವಸ್ತ್ರೈರನ್ನೈಃ ಪ್ರದಾನೈಸ್ತೈರ್ಭಕ್ಷ್ಯಪೇಯೈಸ್ತಥೈವ ಚ ।
ಗೋಭಿರಶ್ವೈಸ್ತಥಾ ಗ್ರಾಮೈಃ ಪೂಜಯಿತ್ವಾ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮಾನ್ ॥ ೧೪ ॥

ಭವಂತಿ ಪಿತರಃ ಪ್ರೀತಾಃ ಪೂಜಿತೇಷು ದ್ವಿಜಾತಿಷು ।
ತಸ್ಮಾದನ್ನೇನ ವಿಧಿವತ್ ಪೂಜಯೇದ್ದ್ವಿಜಸತ್ತಮಾನ್ ॥ ೧೫ ॥

---

೧೨. ಮನುಷ್ಯನು ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ಗಂಧಪುಷ್ಪ ಧೂಪದೀಪಗಳಿಂದಲೂ ಫಲ ಮೂಲಗಳಿಂದಲೂ, ಗೆಡ್ಡೆಗೆಣಸುಗಳಿಂದಲೂ, ಆಜ್ಯಾಹುತಿಗಳಿಂದಲೂ ಮೊದಲು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ತರುವಾಯ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಅನ್ನೋದಕಾದಿಗಳನ್ನು (ಪಿಂಡತರ್ಪಣೋದಕವನ್ನು) ಕೊಡಬೇಕು. ಅದರಿಂದ ಪರಮ ಪದವಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವನು.

೧೩. ಹೀಗೆ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಶ್ರಾದ್ಧಮಾಡಿದರೆ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳು ವಾಯು ರೂಪರಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಮಾಡುವರು. ಆದುದರಿಂದ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಪೂಜೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಪರಮಪದವಿಯು ದೊರೆಯುವುದು. ಆದುದರಿಂದ ನಿಮಗೆ ಹೀಗೆ ವಿವರಣೆಮಾಡುತ್ತೇನೆಂದನು.

೧೪–೧೫. ಮತ್ತು ಶ್ರಾದ್ಧಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಸ್ತ್ರ, ಅನ್ನ, ದೂಪ, ದೀಪಾದಿ ದಾನಗಳಿಂದಲೂ, ಭಕ್ಷ್ಯ, ಭೋಜ್ಯ, ಚೋಷ್ಯಪೇಯಾದಿಗಳಿಂದಲೂ ಗೋವು, ಅಶ್ವ, ಗ್ರಾಮ. ಭೂಮಿಗಳು ಇವುಗಳಿಂದಲೂ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮರನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಹೀಗೆ.ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದಿಗಳು ಪೂಜಿತರಾದರೆ ಪಿತೃಗಳು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತೃಪ್ತರಾಗುವರು. ಆದುದರಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮರನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತರೀತಿಯಿಂದ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಮಹತ್ಫಲವು ಲಭಿಸುವುದು.

Vishesha Sangraha

ಸವ್ಯೋತ್ತರಾಭ್ಯಾಂ ಪಾಣಿಭ್ಯಾಂ ಕುರ್ಯಾದುಲ್ಲೇಖನಂ ದ್ವಿಜಃ ।
ಪ್ರೋಕ್ಷಣಂ ಚ ತಥಾ ಕುರ್ಯಾಚ್ಛ್ರದ್ಧ ಕರ್ಮಣ್ಯತಂದ್ರಿತಃ ॥ ೧೬ ॥

ದರ್ಭಾನ್ಪಿಂಡಾಂಸ್ತಥಾ ಭಕ್ಷ್ಯಾನ್ಪುಷ್ಪಾಣಿ ವಿವಿಧಾನಿ ಚ ।
ಗಂಧದಾನಮಲಂಕಾರಮೇಕೈಕಂ ನಿರ್ವಪೇದ್ಬುಧಃ ॥ ೧೭ ॥

ಪೋಷಯಿತ್ವಾ ಜನಂ ಸಮ್ಯಗ್ವೈಶ್ಯಃ ಸ್ಯಾದುತ್ತರೋ ದ್ವಿಜಃ ।
ಅಭ್ಯಂಗದರ್ಭಪಿಂಜಾಲ್ಯೈಸ್ತ್ರಿಭಿಃ ಕುರ್ಯಾದ್ಯಥಾವಿಧಿ ॥ ೧೮ ॥

ಅಪಸವ್ಯಂ ಪಿತೃಭ್ಯಶ್ಚ ದದ್ಯಾದನ್ನಮನುತ್ತಮಂ ।
ತಮುಚ್ಚಾರ್ಯಾಥ ಸರ್ವೇಷಾಂ ವಸ್ತ್ರಾರ್ಥಂ ಸೂತ್ರಮೇವ ಚ ॥ ೧೯ ॥

೧೬–೧೭. ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದಿಗಳು ಶ್ರಾದ್ಧ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಸವ್ಯದಕ್ಷಿಣ ಹಸ್ತಗಳಿಂದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕೆರದು ಪ್ರೋಕ್ಷಣ ವನ್ನು ಮೂಡಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಜಾಗರೂಕನಾಗಿ ದರ್ಭೆಗಳನ್ನು ಹರಡಿ, ಪಿಂಡಗಳನ್ನು ದಾನಮಾಡಬೇಕು. ತರುವಾಯ ವಿವಿಧವಾದ ಭಕ್ಷ್ಯಭೋಜ್ಯಗಳು ನಾನಾವಿಧ ಪುಷ್ಪಗಳು, ಗಂಧಮಾಲ್ಯಗಳು, ಅಲಂಕಾರಗಳು ಇವುಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಪುರುಷನು ಹೀಗೆ ಮಾಡಬೇಕು.

೧೮. ಹೀಗೆ ವೈಶ್ಯಾದಿಗಳೂ ಸಹ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಪಿತೃಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಪಿಂಡದಾನ, ಅಭ್ಯಂಗ, ದರ್ಭೆ, ಸುವರ್ಣ ಇವೇ ಮೊದಲಾದುವುಗಳಿಂದ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದರೆ ಉತ್ತರೋತ್ತರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದಿ ಉತ್ತಮ ಜನ್ಮವು ಲಭಿಸುವುದು.

೧೯. ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಅಪಸವ್ಯದಿಂದ ಪಿಂಡದಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದ ತರುವಾಯ ಮಂತ್ರವನ್ನುಚ್ಚರಿಸಿ ವಸ್ತ್ರಾದ್ಯಲಂಕಾರಗಳಿಗೋಸ್ಕರವಾಗಿ ದಾರವನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿ ಪಿತೃಪೂಜಾ ನಮಸ್ಕಾರಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

Vishesha Sangraha

ಖಂಡನಂ ಪ್ರೋಷಣಂಚೈವ ತಥೈವೋಲ್ಲೇಖನಂ ತಥಾ ।
ಸಕೃದೇವ ಹಿ ದೇವಾನಾಂ ಪಿತ್ಯಾಣಾಂ ತ್ರಿಭಿರುಚ್ಯತೇ ॥ ೨೦ ॥

ಏಕಂ ಪವಿತ್ರಂ ಹಸ್ತೇನ ಪಿತ್ರ್ಯಾ ಸರ್ವಾನ್ಸಕೃತ್ಸಕೃತ್ ।
ಚೈಲಮಂತ್ರೇಣ ಪಿಂಡೇಭ್ಯೋ ದತ್ವಾ ದರ್ಶನಜಂ ಹಿತಂ ॥ ೨೧ ॥

ಸದಾ ಸರ್ಪಿಸ್ತಿಲೈರ್ಯುಕ್ತಾಂಸ್ತ್ರೀ ಪಿಂಡಾನ್ನಿರ್ವಪೇದ್ಭುವಿ ।
ಜಾನುಂ ಕೃತ್ವಾ ತಥಾ ಸವ್ಯಂ ಭೂಮೌ ಪಿತೃಪರಾಯಣಃ ॥ ೨೨ ॥

ಪಿತ್ರ್ಯಾ ಪಿತಾಮಹಾಂಶ್ಚೈವ ತಥೈವ ಪ್ರಪಿತಾಮಹಾ ।
ಆಯಾಯ ಚ ಪಿತ್ರ್ಯಾ ಪ್ರಾಂಚಾನ್ ಪಿತೃತೀರ್ಥೇನ ಯತ್ನತಃ ॥
ಪಿಂಡಾನ್ಪರಿಕ್ಷಿಪೇತ್ಸಮ್ಯಗಪಸವ್ಯಮತಂದ್ರಿತಃ ॥ ೨೩ ॥

---

೨೦. ಪುರುಷನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಶ್ರಾದ್ಧಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪಿಂಡದಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಸಕ್ಕರೆ ವಸ್ತ್ರಾದಿ ಮರ್ಯಾದೆ ಉಲ್ಲೇಖನ ಇವುಗಳಿಂದ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಸಲವೂ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಮೂರು ಸಲವೂ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

೨೧. ಯಜಮಾನನು ಶ್ರಾದ್ಧಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪವಿತ್ರವನ್ನು ಹಸ್ತದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿಕೊಂಡು ಪಿತೃಗಳ ನಾಮಗೋತ್ರಗಳನ್ನು ಒಂದೊಂದು ಸಲ ಉಚ್ಚರಿಸಿ ಒಂದೊಂದು ಪಿಂಡವನ್ನು ದಾನಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ಮಂತ್ರಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಆ ಪಿಂಡಗಳನ್ನು ವಸ್ತ್ರಾದಿಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಿ, ಪಿತೃಗಳು ಸನ್ನಿಹಿತರಾಗಿರುವರೆಂದು ತಿಳಿದು ಪಿಂಡದರ್ಶನದಿಂದ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕು.

೨೨. ಯಜಮಾನನು ಶ್ರಾದ್ಧಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶುಚಿಯಾಗಿ ಸದಾ ಪಿತೃಗಳನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಾ, ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಮೊಳಕಾಲನ್ನು ಊರಿಕೊಂಡು, ಅಪಸವ್ಯದಿಂದ ಅಂದರೆ ಯಜ್ಞೋಪವೀತವನ್ನು ಎಡಕ್ಕೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು, ತುಪ್ಪ, ಮಧು, ಎಳ್ಳು ಇವುಗಳಿಂದ ಮಿಳಿತವಾದ ಮೂರು ಪಿಂಡಗಳನ್ನೂ ನಾಮಗೋತ್ರೋಚ್ಚಾರಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹರಡಿರುವ ದರ್ಭೆಗಳ ಮೇಲೆ ಇಡಬೇಕು.

೨೩. ಹೀಗೆ ಪುರುಷನು ಶುಚಿಯಾಗಿ ಪಿಂಡದಾನಮಾಡುವಾಗ ಪ್ರಾಚೀನರಾದ ಪಿತೃ, ಪಿತಾಮಹ, ಪ್ರಪಿತಾಮಹ ಅಂದರೆ ತಂದೆ, ತಾತ, ಮುತ್ತಾತ ಈ ಮೂವರನ್ನೂ ನಾಮಗೋತ್ರಗಳಿಂದ ಕರೆದು ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ಪಿಂಡಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಬೇಕು.

Vishesha Sangraha

ಅನ್ನೇನಾದ್ಭಿಶ್ಚ ಪುಷ್ಪೈಶ್ಚ ಭಕ್ಷ್ಯೈಶ್ಚೈವ ಪೃಥಗ್ವಿಧೈಃ ।
ಪೃಥಗ್ ಮಾತಾಮಹಾನಾಂ ತು ಕೇಚಿದಿಚ್ಛಂತಿ ಮಾನವಾಃ ॥ ೨೪ ॥

ತ್ರೀನ್ ಪಿಂಡಾನಾನುಪೂರ್ವ್ಯೇಣ ಸಾಂಗುಷ್ಠಾನ್ಪುಷ್ಟಿವರ್ಧನಾನ್ ।
ಜಾನ್ವಂತರಾಭ್ಯಾಂ ಯತ್ನೇನ ಪಿಂಡಾಂದದ್ಯಾದ್ಯಥಾಕ್ರಮಂ ॥ ೨೫ ॥

ಸವ್ಯೋತ್ತರಾಭ್ಯಾಂ ಪಾಣಿಭ್ಯಾಂ ಧರ್ಮೇ ಮಂತ್ರೇ ಚ ಪರ್ಯಯಃ ।
ನಮೋ ವಃ ಪಿತರಃ ಸೂಕ್ಷ್ಮೈಃ ಸದಾ ಹ್ಯೇವಮತಂದ್ರಿತಃ ॥ ೨೬ ॥

ದಕ್ಷಿಣಸ್ಯಾಂ ತು ಪಾಣಿಭ್ಯಾಂ ಪ್ರಥಮಂ ಪಿಂಡಮುತ್ಸೃಜೇತ್ ।
ನಮೋ ವಃ ಪಿತರಃ ಸೌಮ್ಯಾಃ ಪಠನ್ನಿತ್ಯಮತಂದ್ರಿತಃ ॥ ೨೭ ॥

---

೨೪. ಯಜಮಾನರು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಶ್ರಾದ್ಧಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅನ್ನ, ಉದಕ, ಪುಷ್ಪ, ಭಕ್ಷ್ಯ, ಭೋಜ್ಯ ಇವುಗಳಿಂದ ಪಿತೃ, ಪಿತಾಮಹ, ಪ್ರಪಿತಾಮಹಂದಿರಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಕೆಲವರು ಹೇಳುವರು. ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಮಾತಾಮಹಂದರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಪೂಜಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುವರು.

೨೫. ಪುರುಷನು ಹೀಗೆ ಮಂಗಳಪ್ರದಗಳೂ, ಪುಷ್ಟಿದಾಯಕಗಳೂ, ಹೆಬ್ಬೆರಳಿನ ಗುರುತುಳ್ಳವುಗಳೂ ಆದ ಮೂರು ಪಿಂಡಗಳನ್ನೂ ನಾಮಗೋತ್ರೋಚ್ಚಾರ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಎರಡು ಮೊಳಕಾಲುಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಪಿತೃ, ಪಿತಾಮಹ, ಪ್ರಪಿತಾಮಹಂದರಿಗೆ ದಾನಮಾಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಮಹಾಫಲ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದು.

೨೬. ದೇವತೋದ್ದೇಶ್ಯಗಳಾದ ಧರ್ಮಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸವ್ಯದಿಂದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಪಿತೃಗಳ ಉದ್ದೇಶ್ಯಕಗಳಾದ ಶ್ರಾದ್ಧಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಪಸವ್ಯದಿಂದ ತರ್ಪಣಾದಿ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಅಂತಹ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ ಸೂಕ್ಷ್ಮರೂಪಿಗಳಾದ ಪಿತೃಗಳು ಸನ್ನಿಹಿತರಾಗಿರುವರು. ಆದುದರಿಂದ ಅಂತಹ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

೨೭. ಯಜಮಾನನು ಸಮಾಧಾನಕರವಾದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ದಕ್ಷಿಣಾಭಿಮುಖನಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು, "ನಮೋ ವಃ ಪಿತರಃ ಸೌಮ್ಯಾಃ" ಎಂಬ ಮಂತ್ರವನ್ನುಚ್ಚರಿಸಿ, ಸೌಮ್ಯನಾಮಕರೂ ಪಿತೃಗಳೂ ಆದ ನಿಮಗೆ ನಮಸ್ಕಾರಗಳು ಎಂದು ಹೇಳಿ ಎರಡು ಕೈಗಳಿಂದಲೂ ಪಿಂಡದಾನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

Vishesha Sangraha

ಸವ್ಯೋತ್ತರಾಭ್ಯಾಂ ಪಾಣಿಭ್ಯಾಂ ಧರ್ಮೇ ಸರ್ವಮತಂದ್ರಿತಃ ।
ಉಲೂಖಲಸ್ಯ ಲೇಖಾಯಾಮುದಪಾತ್ರಾಚ್ಚ ಸೇವನಂ ॥ ೨೮ ॥

ಕ್ಷೌಮಸೂತ್ರಂ ನವಂ ದದ್ಯಾಚ್ಛೋಣಂ ಕಾರ್ಪಾಸಿಕಂ ತಥಾ ।
ಪತ್ರೋರ್ಣಂ ಪಿತೃಸೂತ್ರಂ ಚ ಕೌಶೇಯಂ ಪರಿವರ್ಜಯೇತ್ ॥ ೨೯ ॥

ವರ್ಜಯೇತ್ತದ್ದಶಾಂ ಯಜ್ಞೇ ಯದಪ್ಯಹತವಸ್ತ್ರಜಾಂ ।
ನ ಪ್ರೀಣಂತಿ ತಥ್ಯೈತಾನಿ ದಾತುರಾಪ್ಯಾಯತೋ ಭವೇತ್ ॥ ೩೦ ॥

ಶ್ರೇಷ್ಠಮಾಹುಸ್ತ್ರಿಕಕುದಮಂಜನಂ ನಿತ್ಯಮೇವ ಚ ।
ಕೃಷ್ಣೇಭ್ಯಶ್ಚ ತಿಲೇಭ್ಯಶ್ಚ ಯತ್ತೈಲಂ ಪರಿರಕ್ಷಿತಂ ॥ ೩೧ ॥

---

೨೮. ಪುರುಷನು ಧರ್ಮಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸವ್ಯದಕ್ಷಿಣಹಸ್ತಗಳಿಂದ ಒರಳುಕಲ್ಲಿನಂತಿರುವ ಗೆರೆಯಲ್ಲಿ ಉದಕಪಾತ್ರೆಯಿಂದ ಸೇಚನೆಮಾಡಿ ತರ್ಪಣಾದಿಗಳನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು.

೨೯. ಪುರುಷನು ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ಪಿಂಡದಾನಮಾಡುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನೂತನವಾದ ರೇಷ್ಮೆ ಸಣಬು ಹತ್ತಿ ಪಟ್ಟೆವಸ್ತ್ರ ಇವುಗಳ ನೂಲನ್ನು ಪಿತೃವಸ್ತ್ರವನ್ನಾಗಿ ಭಾವಿಸಿ, ಪಿಂಡದಮೇಲೆ ಸಮರ್ಪಿಸಬೇಕು. ಆದರೆ ಕ್ರಿಮಿಗಳಿಂದ ಜನ್ಯವಾದ ರೇಷ್ಮೆದಾರವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕೊಡಬಾರದು. ಅದನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡಬೇಕು.

೩೦. ಯಜಮಾನನು ದಾನಮಾಡುವಾಗ ಹರಿದುಹೋಗಿರುವ ಅಥವಾ ಚಿಂದಿಯಾದ ವಸ್ತ್ರದಾನವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಅದರಿಂದ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದುವೇಳೆ ಯಜಮಾನನಿಗೆ ಸಂತೋಷವಾಗುವುದು. ಆದರೆ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಸಂತೋಷವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

೩೧. ತ್ರಿಕೂಟಗಿರಿಯ ಮೂಲಿಕೆಗಳಿಂದಾದ ಅಂಜನವು ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಕರೀ ಎಳ್ಳಿನ ಎಣ್ಣೆಯಿಂದ ಮಾಡಿದ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗಿರುತ್ತವೆಯೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

Vishesha Sangraha

ಚಂದನಾಗುರಣೀ ಚೋಭೇ ತಮಾಲೋಶೀರಪದ್ಮಕಂ ।
ಧೂಪಂ ಚ ಗುಗ್ಗಲಶ್ರೇಷ್ಠಂ ತುರುಷ್ಕಂ ಧೂಪಮೇವ ಚ ॥ ೩೨ ॥

ಶುಕ್ಲಾಃ ಸುಮನಸಃ ಶ್ರೇಷ್ಠಾಸ್ತಥಾ ಪದ್ಮೋತ್ಪಲಾನಿ ಚ ।
ಗಂಧವಂತ್ಯುಪಪನ್ನಾನಿ ಯಾನಿ ಚಾನ್ಯಾನಿ ಕೃತ್ಸ್ನಶಃ ॥ ೩೩ ॥

ಜವಾಸುಮನಸೋ ಭಂಡೀರೂಪಕಾಮುಕುರಂಡಕಾಃ ।
ಪುಷ್ಪಾಣಿ ವರ್ಜನೀಯಾನಿ ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮಾಣಿ ನಿತ್ಯಶಃ ॥ ೩೪ ॥

ಯಾನಿ ಗಂಧಾದಪೇತಾನಿ ಉಪಗಂಧೀನಿ ಯಾನಿ ಚ ।
ವರ್ಜನೀಯಾನಿ ಪುಷ್ಪಾಣಿ ಭೂತಿಮನ್ವಿಚ್ಛತಾ ತದಾ ॥ ೩೫ ॥

---

೩೨. ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ಚಂದನ, ಅಗರು, ತಮಾಲ, ಲಾವಂಚ, ತಾವರೆ, ಲಾವಂಚದ ಜಲ, ಧೂಪಗಿಡದ ಧೂಪ, ಹಾಲುಮಡ್ಡಿಯ ಧೂಪ ಇವು ಉತ್ತಮ ವಸ್ತುಗಳಾಗಿವೆ.

ಸುಗಂಧಿಯೂ, ಬಿಳಿಯಪುಷ್ಪಗಳೂ, ಕಮಲಪುಷ್ಪಗಳೂ, ನೈದಿಲೇ ಹೂಗಳೂ, ಸುವಾಸನೆಯಾದ ಇತರ ಕುಸುಮಗಳೂ ಸಹ ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠಗಳಾಗಿವೆ. ಮತ್ತು ಇವುಗಳು ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾಗಿವೆ.

೩೪. ಶ್ರಾದ್ಧಕಾಲದಲ್ಲಿ ದಾಸವಾಳದ ಹೂಗಳೂ, ಬಹಳ ಅಗಲವಾದ ಹೂಗಳೂ, ಗೋರಂಟೆ ಹೂಗಳೂ ಇವುಗಳನ್ನು ಶ್ರಾದ್ಧಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಬಾರದು. ಇವು ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಅಪ್ರಿಯಗಳು.

೩೫. ಮಂಗಳಾಕಾಂಕ್ಷಿಯಾದ ಪುರುಷನು ಶ್ರಾದ್ಧಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಗಂಧಕುಸುಮಗಳನ್ನೂ, ದುರ್ಗಂಧ ಪುಷ್ಪಗಳನ್ನೂ ಸುತರಾಂ ತ್ಯಾಗಮಾಡಬೇಕು. ಇವುಗಳಿಂದ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

Vishesha Sangraha

ದ್ವಿಜಾತಯಸ್ತಥಾನ್ವಿಷ್ಟಾ ನಿಯತಾಃ ಸ್ಯುರುದಂಙ್ಮುಖಾಃ ।
ಪೂಜಯೇದ್ಯಜಮಾನಸ್ತು ವಿಧಿವದ್ದಕ್ಷಿಣಾಮುಖಃ ॥ ೩೬ ॥

ತೇಷಾಮಭಿಮುಖೋ ದದ್ಯಾದ್ದರ್ಭಾನ್ಪಿಂಡಾಶ್ಚ ಯತ್ನತಃ ।
ಅನೇನ ವಿಧಿನಾ ಸಾಕ್ಷಾದರ್ಚಯೇತ್ ಸ್ವಾನ್ ಪಿತಾಮಹಾನ್ ॥ ೩೭ ॥

ಹರಿತಾ ವೈ ಸಪಿಂಜಲ್ಯಾಃ ಪುಷ್ಪಸ್ನಿಗ್ಧಾಃ ಸಮಾಹಿತಾಃ ।
ರತ್ನಿಮಾತ್ರಪ್ರದಾನೇನ ಪಿತೃತೀರ್ಥೇನ ಸಂಸ್ಥಿತಾಃ ॥ ೩೮ ॥

ಉಪಮೂಲೇ ತಥಾ ನೀಲಾಃ ಪ್ರಸ್ತರಾದ್ಯಕುಲೋದ್ಯಮಾಃ ।
ತಥಾ ಶ್ಯಾಮಾಕನೀವಾರಾ ದುರ್ವಾರಾಃ ಸಮುದಾಹೃತಾಃ ॥ ೩೯ ॥

---

೩೬. ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದಿ ಯಜಮಾನರು ಯೋಗ್ಯರಾದ ಸದ್ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಹುಡುಕಿ ತಂದು ಮರ್ಯಾದಿಸಿ, ಅವರನ್ನು ಉತ್ತರಾಭಿಮುಖರನ್ನಾಗಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ, ತಾನು ದಕ್ಷಿಣಾಭಿಮುಖನಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು, ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತಕ್ರಮದಿಂದ ಪೂಜಿಸಿ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

೩೭. ಯಜಮಾನನು ದಕ್ಷಿಣಾಭಿಮುಖನಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಎದುರಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಮೂಲಕ ತಮ್ಮ ಪಿತಾಮಹಂದಿರನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಪೂಜಿಸಿ, ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ದರ್ಭೆಗಳನ್ನೂ ಪಿಂಡ(ದಾನ)ವನ್ನೂ ಮಾಡಬೇಕು, ಮತ್ತು ಕೊಡಬೇಕು.

೩೮–೩೯. ಹಸುರಾಗಿಯೂ, ಅಗ್ರದಿಂದ ಸಹಿತವೂ, ಪುಷ್ಪಗಳಿಂದ ಮನೋಹರವೂ, ನೇರವಾಗಿ ವಕ್ರವಿಲ್ಲದೆಯೂ, ಮುಷ್ಟಿಮೊಳ ಉದ್ದವೂ, ಪಿತೃತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಭೂತಗಳೂ, ಬುಡದಲ್ಲಿ ಕಪ್ಪಗೂ, ಕರಡುಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಅನುದ್ಭೂತಗಳೂ ಆದ ದರ್ಭೆಯ ಹುಲ್ಲನ್ನು ಹರಡಿ, ಪಿಂಡದಾನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಅಥವಾ ಶ್ಯಾಮಾಕ, ನೀವಾರ, ದುರ್ವಾರ, ಧಾನ್ಯಗಳ ಹುಲ್ಲನ್ನು ಹರಡಿ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಹಿರಿಯರು ಹೇಳುವರು.

Vishesha Sangraha

ಪೂರ್ವಕೀರ್ತಿತವಾಂಚ್ಛ್ರೇಷ್ಠೋ ಬಭೂವಾಥ ಪ್ರಜಾಪತಿಃ ।
ತಸ್ಯ ವಾಲಾ ನಿಪತಿತಾ ಭೂಮೌ ಚಾಕಾಶಮಾರ್ಗತಃ ॥ ೪೦ ॥

ತಸ್ಮಾನ್ಮೇಧ್ಯಾ ಸಮಾಕಾಶಾಃ ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮಣಿ ಪೂಜಿತಾಃ ।
ಪಿಂಡಾನಿರ್ವಪಣಂ ತೇಷು ಕರ್ತವ್ಯಂ ಭೂತಿಮಿಚ್ಛತಾ ॥ ೪೧ ॥

ಪ್ರಜಾಪುಷ್ಟಿರ್ದ್ಯುತಿಃ ಕೀರ್ತಿಃ ಪ್ರಜಾಕಾಂತಿಸಮನ್ವಿತಾ ।
ಭವಂತಿ ರುಚಿರಾ ನಿತ್ಯಂ ವಿಪಾಪ್ಮಾನೋಽಘವರ್ಜಿತಾಃ ॥ ೪೨ ॥

ಸಕೃದೇವಾಸ್ತರೇದ್ದರ್ಭಾನ್ ಪಿಂಡಾರ್ಥಂ ದಕ್ಷಿಣಾಮುಖಃ ।
ಪ್ರಾಗ್ದಕ್ಷಿಣಾಗ್ರನಿಯತೋ ವಿಧಿಂ ಚಾಪ್ಯನುವಕ್ಷ್ಯತಿ ॥ ೪೩ ॥

---

೪೦. ಮೊದಲು ಹೇಳಿದ ಸುಲಕ್ಷಣಗಳುಳ್ಳ ದರ್ಭೆಗಳೇ ಪಿಂಡದಾನಕ್ಕೆ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗಿವೆ. ಆ ದರ್ಭೆಗಳಾದರೋ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನ ಕೂದಲು ಉದರಿ, ಆಕಾಶ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಬೆಳದ ಪವಿತ್ರವಾದ ಪದಾರ್ಥವಾಗಿದೆ.

೪೧. ಆದುದರಿಂದ ಆಕಾಶಮೂಲಕವಾಗಿ ಬಿದ್ದು ಬೆಳವ ಆ ದರ್ಭೆಗಳು ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುಪಯುಕ್ತಗಳಾಗಿವೆ. ಐಶ್ವರ್ಯಕಾಮಿಯಾದ ಪುರುಷನು ಅವುಗಳಮೇಲೆ ಪಿಂಡದಾನವನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಉತ್ತಮವಾಗಿದೆ.

೪೨. ಯಾವ ಪುರುಷನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಪೂರ್ವೋಕ್ತರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆಯೋ ಅವನಿಗೆ ಪ್ರಜಾವೃದ್ಧಿಯೂ, ಕಾಂತಿಯೂ, ಕೀರ್ತಿಯೂ, ವಂಶಾಭಿವೃದ್ಧಿಯೂ, ಪವಿತ್ರತೆಯೂ, ಪೂಜ್ಯತೆಯೂ ಉಂಟಾಗುವುವು. ಮತ್ತು ಅವನು ಪಾಪರಹಿತನೂ, ದೋಷದೂರನೂ ಆಗುವನು.

೪೩. ಯಜಮಾನನು ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಕುಳಿತು ಕೊಂಡು ಪಿಂಡದಾನವನ್ನು ಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ದಕ್ಷಿಣಾಗ್ರಗಳಾದ ದರ್ಭೆಗಳನ್ನು ಹಾಸಿ ಅವುಗಳಮೇಲೆ ವಕ್ಷ್ಯಮಾಣರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಪಿಂಡದಾನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

Vishesha Sangraha

ನ ದೀನೋ ವಾಪಿ ವಾ ಕ್ರುದ್ಧೋ ನ ಚೈವಾನ್ಯಮನಾ ನರಃ ।
ಏಕಾಗ್ರಮಾಧಾಯ ಮನಃ ಶ್ರಾದ್ಧಂ ಕುರ್ಯಾತ್ಸದಾ ಬುಧಃ ॥ ೪೪ ॥

ನಿಹನ್ಮಿ ಸರ್ವಂ ಯದಮೇಧ್ಯವದ್ಭವೇತ್
ಹತಾಶ್ಚ ಸರ್ವೇ ಸುರದಾನವಾ ಮಯಾ ।
ರಕ್ಷಾಂಸಿ ಯಕ್ಷಾಶ್ಚ ಪಿಶಾಚಸಂಘಾ
ಹತಾ ಮಯಾ ಯಾತುಧಾನಾಶ್ಚ ಸರ್ವೇ ॥ ೪೫ ॥

ಏವಂ ಪಿತ್ರೇ ದೃಷ್ಟಮನ್ನಂ ಹಿ ಯಸ್ಯ
ತಸ್ಯಾಸುರಾ ವರ್ಜಯಂತೀಹ ಸರ್ವೇ ।
ಯಸ್ಮಿಂದೇಶೇ ಪಠ್ಯತೇ ಏಷ ಮಂತ್ರಃ
ತಂ ವೈ ದೇಶಂ ರಾಕ್ಷಸಾ ವರ್ಜಯಂತಿ ॥ ೪೬ ॥

---

೪೪. ಯಜಮಾನನು ವ್ಯಸನದಿಂದಲೂ, ಕೋಪದಿಂದಲೂ, ಅನ್ಯಮನಸ್ಕತೆಯಿಂದಲೂ ಪಿತೃಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಪುರುಷನು ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತನಾಗಿ ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪಿತೃಕಾರ್ಯವನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯೊಡನೆ ಮಾಡಬೇಕು.

೪೫. ಯಾರಿಂದ ಇಂತಹ ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮವು ಅಪವಿತ್ರವಾಗುವುದೋ ಅಂತಹ ಅಸುರರು, ದಾನವರು, ರಾಕ್ಷಸರು, ಯಕ್ಷರು, ಪಿಶಾಚಸಂಘಗಳು, ಯಾತುದಾನರು ಇವರೇ ಮೊದಲಾದ ಸರ್ವರೂ ಮೃತರಾಗಲಿ. ವಿಘ್ನಕಾರಿಗಳಾದ ಸರ್ವರನ್ನೂ ಸಂಹರಿಸುವೆನು ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಹತರಾಗುವರು.

೪೬. ಹೀಗೆ ಯಾವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಪಿತೃಗಳಿಗೋಸ್ಕರ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅನ್ನದಾನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾರೆಯೋ ಅಂತಹ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಅಸುರರೂ, ದಾನವರೂ ಬಿಟ್ಟು ಓಡಿಹೋಗುವರು. ಯಾವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಈ ಮಂತ್ರಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತವೆಯೋ ಆ ಜಾಗವನ್ನು ರಾಕ್ಷಸರು ತ್ಯಾಗಮಾಡುವರು. ಈ ಮಂತ್ರಗಳು ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ಆ ಸ್ಥಳದಿಂದ ಓಡಿಸಿ ಬಿಡುವುವು.

Vishesha Sangraha

ಅನೇನ ವಿಧಿನಾ ನಿತ್ಯಂ ಶ್ರಾದ್ಧಂ ಕುರ್ಯಾದ್ದ್ವಿಜಃ ಸದಾ ।
ಮನಸಾ ಕಾಂಕ್ಷಿತಂ ಯದ್ಯತ್ತತ್ತದ್ದದ್ಯುಃ ಪಿತಾಮಹಾಃ ॥ ೪೭ ॥

ಪಿತರೋ ಹೃಷ್ಟಮನಸೋ ರಕ್ಷಾಂಸಿ ವಿಮನಾಂಸಿ ಚ ।
ಭವಂತ್ಯೇವ ಕೃತೇ ಶ್ರಾದ್ಧೇ ಸಿತ್ಯಮೇವ ಪ್ರಯತ್ನತಃ ॥ ೪೮ ॥

ಶೂದ್ರಾಃ ಶ್ರಾದ್ಧೇ ಕ್ಷೀರಜಾಶು ಬಿಲ್ವಜಾಸ್ತರವಸ್ತಥಾ ।
ವಾರಣಾಶ್ಚ ಲವಾಶ್ಚೈವ ಲವವರ್ಷಾಶ್ಚ ನಿತ್ಯಶಃ ।
ಏವಮಾದೀನ್ಯಥಾನ್ಯಾನಿ ತೃಣಾನಿ ಪರಿವರ್ಜಯೇತ್ ॥ ೪೯ ॥

ಅಂಜನಾಭ್ಯಂಜನಾಗಂಧಾನೂನುಪ್ರಲಯನಂ ತಥಾ ।
ಕಾಶೈಃ ಪುನರ್ಭರ್ವೈಃ ಕಾರ್ಯಂ ಸರ್ವಮೇವ ಫಲಂ ಭವೇತ್ ॥ ೫೦ ॥

---

೪೭. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಪುರುಷನು ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತಕ್ರಮದಿಂದ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಪಿತಾಮಹಂದಿರಾದ ದೇವತೆಗಳು ಕೋರಿದ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೊಡುವರು.

೪೮. ಹೀಗೆ ಪುರುಷನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಪಿತೃಗಳು ತೃಪ್ತರಾಗುವರು. ರಾಕ್ಷಸರು ವಿಮನಸ್ಕರಾಗಿ ಪಲಾಯನಮಾಡುವರು. ಆದುದರಿಂದ ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿಯೂ, ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾಗಿಯೂ ಮಾಡಬೇಕು.

೪೯. ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ಶೂದ್ರರು, ಕ್ಷೀರವೃಕ್ಷ, ಬಿಲ್ವವೃಕ್ಷ, ಆನೆ, ಕೂದಲು, ಚೆಂಡುಕೂದಲು, ರೋಮರಾಶಿ, ಹುಲ್ಲುಕಡ್ಡಿ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಬೇಕು. ಈ ವಸ್ತುಗಳು ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ತ್ಯಾಜ್ಯಗಳಾಗಿವೆ.

೫೦. ಪುರುಷನು ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಕಜ್ಜಲಸ್ನಾನ, ಗಂಧ, ಧೂಪ, ದೀಪ, ಅನುಲೇಪನ, ಮಾಲ್ಯಗಳು, ನೂತನವಾದ ಕಾಚೀಹುಲ್ಲು (ದರ್ಭೆಗಳು) ಇವುಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವುದರಿಂದ ಸಮಸ್ತವಾದ ಫಲಗಳೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಲಭಿಸುವುವು.

Vishesha Sangraha

ಕಾಶಾಃ ಪುನರ್ಭವಾ ಯೇ ಚ ಬರ್ಹಣಾ ಉಪಬರ್ಹಣಾಃ ।
ಅಥ ತೇ ಪಿತರೋ ದೇವಾ ದೇವಾಶ್ಚ ಪಿತರಃ ಪುನಃ ॥ ೫೧ ॥

ಪುಷ್ಪಗಂಧಾದಿಧೂಪಾನಾಮೇಷ ಮಂತ್ರ ಉದಾಹೃತಃ ।
ಆಹೃತ್ಯ ದಕ್ಷಿಣಾಯಾಂ ತು ಹೋಮಾರ್ಥೇ ವಿಪ್ರಯುತ್ನತಃ ॥ ೫೨ ॥

ಸೋಮಾಯ ವೈ ಪಿತೃಮತೇ ಸ್ವಧಾ ಅಂಗಿರಸೇ ನಮಃ ।
ಅಸ್ವರ್ಗ್ಯಂ ಲೌಕಿಕಂ ವಾಪಿ ಜುಹಯಾತ್ಕರ್ಮಸಿದ್ಧಯೇ ॥ ೫೩ ॥

ಅಂತರಾಧಾಯ ಸಮಿಧಂ ತಥಾ ಹೋಮೋ ವಿಧೀಯತೇ ।
ಸಮಾಹಿತೇನ ಮನಸಾ ಪ್ರಯತಾಗ್ನಿಃ ಪ್ರಯುತ್ನತಃ ॥ ೫೪ ॥

---

೫೧. ಕಾಶೇಹುಲ್ಲು, ಪುನರುತ್ಪನ್ನವಾದ ದರ್ಭೆಹುಲ್ಲು, ಎಲೆಗಳು, ತಲೆದಿಂಬು ಇವುಗಳು ಪಿತೃದೇವತೆಗಳಿಗೂ, ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಮತ್ತು ಪಿತೃಗಳಿಗೂ ಅತಿ ಪ್ರಿಯವಾದ ವಸ್ತುಗಳಾಗಿವೆ.

೫೨. ಪುರುಷನು ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಧೂಪ, ದೀಪ, ಗಂಧ, ಪುಷ್ಪ, ಮಾಲ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸುವಾಗ ಸೋಮಾಯ ವೈ ಇತ್ಯಾದಿ ವಕ್ಷ್ಯಮಾಣ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಹೇಳಬೇಕು. ಅನಾಯಾಸದಿಂದ ಲಬ್ಧವಾದ ವಸ್ತುಗಳಿಂದ ಹೋಮವನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ ದಕ್ಷಿಣಾಭಿಮುಖನಾಗಿ ನಿಂತು ಪಿತೃಗಳನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸಬೇಕು.

೫೩. ಪಿತೃವಂತನಾದ ಸೋಮದೇವನಿಗೆ ಸ್ವಧಾಕಾರವು ಅಂದರೆ ಈ ಹೋಮವು ಸೋಮದೇವನಿಗೆ ಸೇರಲಿ. ಅಂಗಿರಸಮುನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು. ಈ ಹೋಮದಿಂದ ಸ್ವರ್ಗಾದಿಲೋಕಗಳು ಸಿದ್ಧಿಸದಿದ್ದರೂ ಲೌಕಿಕವಾದ ಫಲಸಿದ್ಧಿಗಾಗಿ ಕರ್ಮಾಂಗವಾಗಿ ಹೋಮವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

೫೪. ಆಹಿತಾಗ್ನಿಯುಳ್ಳ ಪುರುಷನು ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿಯೂ ಸಮಾಹಿತಚಿತ್ತನಾಗಿಯೂ, ಏಕಾಂತವಾಗಿಯೂ ಸಮಿತ್ತನ್ನು ತಂದು ಹೋಮವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

Vishesha Sangraha

ಅಗ್ನಯೇ ಕವ್ಯವಾಹಾಯ ಸ್ವಧಾ ಅಂಗಿರಸೇ ನಮಃ ।
ಯಮಾಯ ಚೈವಾಂಗಿರಸೇ ಸ್ವಧಾ ನಮ ಇತಿ ಬ್ರುವನ್ ॥ ೫೫ ॥

ಇತ್ಯೇತೇ ವೈ ಹೋಮಮಂತ್ರಾ ಮಂತ್ರಾಣಾಮನುಪೂರ್ವಶಃ ।
ದಕ್ಷಿಣಾತೋಽಗ್ನಯೇ ನಿತ್ಯಂ ಸೋಮಾಯಾಂತರಸ್ತಥಾ ॥ ೫೬ ॥

ಏತಯೋರಂತರಂ ನಿತ್ಯಂ ಜಹುಯಾದ್ವೈ ವಿವಸ್ವತೇ ।
ಉಪಚಾರಂ ಸ್ವಧಾಕಾರಂ ತಥೈವೋಲ್ಲೇಖನಂ ಚ ಯತ್ ॥ ೫೭ ॥

ಹೋಮಜಪ್ಯೇ ನಮಸ್ಕಾರಃ ಪ್ರೋಕ್ಷಣಂ ಚ ವಿಶೇಷತಃ ।
ಅಂಜನಾಭ್ಯಂಜನೇ ಚೈವ ಪಿಂಡಸಂವಪನಂ ತಥಾ ॥ ೫೮ ॥

ಅಶ್ವಮೇಧಫಲೇನೈವ ತತ್ಸ್ಮೃತಂ ಮಂತ್ರಪೂರ್ವಕಂ ।
ಕ್ರಿಯಾಃ ಸರ್ವಾ ಯಥೋದ್ದಿಷ್ಟಾಃ ಪ್ರಯತ್ನೇನ ಸಮಾಚರೇತ್ ॥ ೫೯ ॥

---

೫೫. ಕವ್ಯವಾಹನನಾದ ಅಗ್ನಿದೇವನಿಗೆ ಸ್ವಧಾಕಾರವು. ಅಂಗಿರಸನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರಗಳು. ಯಮನಿಗೂ ಅಂಗಿರಸನಿಗೂ ಆಹುತಿಗಳು ಮತ್ತು ನಮಸ್ಕಾರಗಳು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಪಿತೃಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

೫೬-೫೭. ಇವೇ ಮೊದಲಾದವು ಹೋಮಮಂತ್ರಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಹೇಳಿ, ದಕ್ಷಿಣಭಾಗದಿಂದ ಅಗ್ನಿದೇವನಿಗೂ, ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಸೋಮದೇವನಿಗೂ ಆಹುತಿಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ಇವರಿಬ್ಬರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯದೇವನಿಗೆ ಹೋಮವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಅದರಂತೆಯೇ ಉಪಚಾರವನ್ನೂ, ಸ್ವಧಾಕಾರವನ್ನೂ, ಆಹ್ವಾನವನ್ನೂ ಮಾಡಿ ಸತ್ಕರಿಸಬೇಕು.

೫೮-೫೯. ಹೋಮ ಮತ್ತು ಜಪವನ್ನು ಮಾಡುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ನಮಸ್ಕಾರಗಳನ್ನೂ, ಪ್ರೋಕ್ಷಣವನ್ನೂ, ಅಂಜನಾಭ್ಯಂಜನಗಳನ್ನೂ, ಪಿಂಡದಾನವನ್ನೂ ಮಂತ್ರಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮಾಡಿದರೆ ಅಶ್ವಮೇಧಯಾಗ ಮಾಡಿದ ಫಲವು ಲಭಿಸುವುದು. ಈ ಸಮಸ್ತ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಭಕ್ತಿಯಿಂದಲೂ, ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದಲೂ ಮಾಡಬೇಕು.

Vishesha Sangraha

ಬಹುಹವ್ಯತ್ವಮೇವಾಗ್ನೌ ಸುಸಮಿದ್ಧೇ ವಿಶೇಷತಃ ।
ವಿಧೂಮೇ ಲೇಲಿಹಾನೇ ಚ ಹೋತವ್ಯಂ ಕರ್ಮಸಿದ್ಧಯೇ ॥ ೬೦ ॥

ಅಪ್ರಬುದ್ಧೇ ಸ ಧೂಮೇ ಚ ಜಹುಯಾದ್ಯೋಽಹುತಾಶನೇ ।
ಯಜಮಾನೋ ಭವೇದಂಧಃ ಸೋಽಪುತ್ರ ಇತಿ ನಃ ಶ್ರುತಂ ॥ ೬೧ ॥

ಅಲ್ಪೇಂಧನೋ ವಾ ರೂಕ್ಷೋ ವಾ ವಿಸ್ಫುಲಿಂಗಶ್ಚ ಸರ್ವಶಃ ।
ಜ್ವಾಲಾ ಧೂಮೋಪಸೇವ್ಯಶ್ಚ ಸ ತು ವಹ್ನಿರ್ನ ಸಿದ್ಧಯೇ ॥ ೬೨ ॥

ದುರ್ಗಂಧಶ್ಚೈವ ನೀಲಶ್ಚ ಕೃಷ್ಣಶ್ಚೈವ ವಿಶೇಷತಃ ।
ಭೂಮಿಂ ವಿಗಾಹತೇ ಯತ್ರ ತತ್ರ ವಿದ್ಯಾತ್ಪರಾಭವಂ ॥ ೬೩ ॥

---

೬೦. ಬಹಳವಾಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾದ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹೋಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಧೂಮರಹಿತವಾದ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಕರ್ಮವು ಸಿದ್ಧಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಕ್ರಮವರಿತು ಹೋಮವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

೬೧. ಯಾವ ಪುರುಷನು ಪ್ರಜ್ವಲಿಸದ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿಯೂ, ಧೂಮವ್ಯಾಪೃತವಾದ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಹೋಮವನ್ನು ಮಾಡುವನೋ, ಅಂತಹ ಯಜಮಾನನು ಅಂಧನೂ ಪುತ್ರರಹಿತನೂ ಆಗುವನೆಂದು ಶ್ರುತವಾಗಿದೆ.

೬೨. ಅತಿಸ್ವಲ್ಪವಾದ ಸೌದೆಯಿಂದ ಸಹಿತವೂ, ಮಹಾಭಯಂಕರವೂ, ವ್ಯಾಪ್ತವೂ, ಕಿಡಿಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತವೂ, ಧೂಮಜ್ವಾಲೆಗಳಿಂದ ವ್ಯಾಪ್ತವೂ ಆದ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಮವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಯಜಮಾನನಿಗೆ ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿಯು ಆಗುವುದಿಲ್ಲ.

೬೩. ದುರ್ಗಂಧವೂ, ನೀಲವರ್ಣವೂ, ಕೃಷ್ಣವರ್ಣವೂ ಇರುವ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಮಮಾಡಿದರೆ ಯಜಮಾನನಿಗೆ ಪರಾಭವವು ಉಂಟಾಗುವುದು.

Vishesha Sangraha

ಅರ್ಚಿಷ್ಮಾನ್ ಪಿಂಡಿತಶಿಖಃ ಸರ್ಪಿಃ ಕಾಂಚನಸಂಭವಃ ।
ಸ್ನಿಗ್ಧಃ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಶ್ಚೈವ ವಹ್ನಿಃ ಸ್ಯಾತ್ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಯೇ ॥ ೬೪ ॥

ನರನಾರೀಗಣೇಭ್ಯಶ್ಚ ಪೂಜಾಂ ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ ಶಾಶ್ವತೀಂ ।
ಅಕ್ಷಯಾಃ ಪೂಜಿತಾಸ್ತೇನ ಭವಂತಿ ಪಿತರೋಽವ್ಯಯಾಃ ॥ ೬೫ ॥

ಸ್ಥಾಲ್ಯುದುಂಬರಪಾತ್ರಾಣಿ ಫಲಾನಿ ಸಮಿಧಸ್ತಥಾ ।
ಶ್ರಾದ್ಧೇ ಚಾತಿಪವಿತ್ರಾಣಿ ಮೇಧ್ಯಾನೀತಿ ವಿಶೇಷತಃ ॥ ೬೬ ॥

ಪವಿತ್ರಂ ವಾ ದ್ವಿಜಶ್ರೇಷ್ಠ ಶುದ್ಧಯೇ ಜನ್ಮಕರ್ಮಸು ।
ಪಾತ್ರೇಷು ಫಲಮುದ್ದಿಷ್ಟಂ ಯನ್ಮಯಾ ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮಣಿ ॥ ೬೭ ॥

---

೬೪. ಜ್ವಾಲೆಗಳಿಂದ ವ್ಯಾಪ್ತವೂ, ಒಗ್ಗಟ್ಟಾದ ತುದಿಯುಳ್ಳದ್ದೂ (ಏಕಮುಖವೂ) ಘೃತ ಮತ್ತು ಸುವರ್ಣ ಇವುಗಳಂತೆ ಕಾಂತಿಯುಳ್ಳದ್ದೂ, ಮನೋಹರವೂ, ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಾಕಾರವೂ ಆದ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಮಮಾಡಿದರೆ ಯಜಮಾನನಿಗೆ ಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿಯಾಗುವುದು.

೬೫. ಹೀಗೆ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಕ್ರಮದಿಂದ ಅಂತಹ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಹೋಮವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಆ ಪುರುಷನು ಸಮಸ್ತರಾದ ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರ ಗುಂಪಿನಿಂದ ಪೂಜ್ಯನೂ ಆಗಿ ಶಾಶ್ವತವಾದ ಸುಖವನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ಅವನಿಂದ ಪೂಜಿತರಾದ ಪಿತೃಗಳು, ಅಕ್ಷಯವೂ, ಅವ್ಯಯವೂ ಆದ ಪದವಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವರು.

೬೬. ಚರುಪಾತ್ರೆಗಳೂ, ಅತ್ತಿಯಮರದ ಪಾತ್ರೆಗಳೂ, (ಸೌಟು ಮೊದಲಾದವೂ) ಹಣ್ಣುಗಳೂ, ಅರಳಿಯಕಡ್ಡಿ, ದರ್ಭೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳು ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ಅತಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪವಿತ್ರವಾದವೂ, ಅತ್ಯಂತ ಶುದ್ಧಿದಾಯಕಗಳೂ ಆಗಿರುತ್ತವೆ.

೬೭. ಎಲೈ ವಿಪ್ರೋತ್ತಮನೇ, ಜನ್ಮಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಪರಿಶುದ್ಧನಾದ ಪುರುಷನು ಉತ್ತಮನು. ಇಂತಹ ಪುರುಷನು ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸತ್ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ದಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಮಹಾಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದು.

Vishesha Sangraha

ತದೇವ ಕೃತ್ಸ್ನಂ ವಿಜ್ಞೇಯಂ ಸಮಿತ್ಸು ಚ ಯಥಾಕ್ರಮಂ ।
ಕೃತ್ವಾ ಸಮಾಹಿತಂ ಚಿತ್ತಮಗ್ನಯೇ ವೈ ಕರೋಮ್ಯಹಂ ॥ ೬೮ ॥

ಅನುಜ್ಞಾತಃ ಕುರುಷ್ವೇತಿ ತಥೈವ ದ್ವಿಜಸತ್ತಮೈಃ ।
ಪತ್ನೀಮಾದಾಯ ಪುತ್ರಾಂಶ್ಚ ಜುಹುಯಾದ್ಧವ್ಯವಾಹನಂ ॥ ೬೯ ॥

ಸಮಾನಪ್ಲಕ್ಷನ್ಯಗ್ರೋಧಪ್ಲಕ್ಷಾಶ್ವತ್ಥವಿಕಂಕತಾಃ ।
ಉದುಂಬರಾಸ್ತಥಾಬಿಲ್ವಚಂದನಾ ಯಜ್ಞಿಯಾಶ್ಚ ತೇ ॥ ೭೦ ॥

ಸರಲೋ ದೇವದಾರುಶ್ಚ ಶಾಲಶ್ಚ ಖದಿರಸ್ತಥಾ ।
ಸಮಿದರ್ಥಂ ಪ್ರಶಸ್ತಾಃ ಸ್ಯುರೇತೇ ವೃಕ್ಷಾ ವಿಶೇಷತಃ ॥ ೭೧ ॥

ಗ್ರಾಮ್ಯಾಃ ಕಂಟಕಿನಶ್ಚೈವ ಯಜ್ಞಿಯಾ ಯೇನ ಕೇನ ಚ ।
ಪೂಜಿತಾಃ ಸಮಿದರ್ಥೇ ತು ಪಿತೄಣಾಂ ವಚನಂ ತಥಾ ॥ ೭೨ ॥

ಸಮಿದ್ಭಿಃ ಕಲ್ಕಲೇಯಾಭಿರ್ಜುಹುಯಾದ್ಯೋ ಹುತಾಶನಂ ।
ಫಲಂ ಯತ್ ಕರ್ಮಣಸ್ತಸ್ಯ ತನ್ಮೇ ನಿಗದತಃ ಶೃಣು ॥ ೭೩ ॥

೬೮–೬೯. ಹೀಗೆ ಸರ್ವವನ್ನೂ ಸಿದ್ಧಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸಮಿತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಅನುಸಂಧಾನಮಾಡಿ ಸಮಾಹಿತಚಿತ್ತನಾಗಿ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಆಹುತಿಗಳನ್ನು ಕೊಡಲು ಸದ್ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಂದ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಪತ್ನೀಪುತ್ರಸಮೇತನಾಗಿ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಮಮಾಡಬೇಕು.

೭೦–೭೧. ಉತ್ತಮವಾದ ಬಸರೀಮರ, ಆಲದಮರ, ಹಿಪ್ಪಲೀಮರ, ಅಶ್ವತ್ಥವೃಕ್ಷ, ಅತ್ತೀಮರ, ಬಿಲ್ವದಮರ, ಶ್ರೀಗಂಧದಮರ, ಬೇಲದಗಿಡ ಮತ್ತು ಸರಲ, ದೇವದಾರು, ಸಾರ, ಖದಿರ ಈ ವೃಕ್ಷಗಳು ಸಮಿತ್ತಿಗಾಗಿ ಅತ್ಯುತ್ತಮಗಳಾಗಿವೆ. ಇವುಗಳ ಕಡ್ಡಿಗಳು ಸಮಿತ್ತಿಗೆ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗಿವೆ.

೭೨. ಮೇಲೆ ನಿರೂಪಿಸಿರುವ ಸಮಿತ್ತುಗಳು ಸಿಕ್ಕದಿದ್ದರೆ ಆಯಾ ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಮುಳ್ಳಿರುವ ಯಾವುದಾದರೂ ಮರಗಳಿದ್ದರೆ ಅವುಗಳ ಸಮಿತ್ತುಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದೆಂದು ಪಿತೃಗಳು ಅಂಗೀಕರಿಸಿರುವರು.

೭೩. ಯಾವ ಪುರುಷನು ಕಲ್ಕೇಯವೆಂಬ ವೃಕ್ಷದ ಸಮಿತ್ತುಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಆಹುತಿಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆಯೋ ಆ ಕರ್ಮದಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಆಗಬಹುದಾದ ಫಲವನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು ಎಂದನು.

Vishesha Sangraha

ಆಯಸಂ ಸರ್ವಕಾಮೀಯಮಶ್ವಮೇಧಫಲಂ ಹಿ ತತ್ ।
ಶ್ಲೇಷ್ಮಾತಕೋ ನಕ್ತಮಾಲಃ ಕಪಿತ್ಥಃ ಶಾಲ್ಮಲಿಸ್ತಥಾ ॥ ೭೪ ॥

ನೀಪೋ ವಿಭೀತಕಶ್ಚೈವ ವಲ್ಲೀಭಿಶ್ಚ ತಥೈವ ಚ ।
ಶಕುನಾನಾಂ ನಿವಾಸಶ್ಚ ವರ್ಜಯೇಚ್ಚ ಮಹೀರುಹಾನ್ ॥
ಅಯಜ್ಞೀಯಾಃ ಸ್ಮೃತಾ ಯೇ ಚ ವೃಕ್ಷಾಂಶ್ಚೈವ ತು ವರ್ಜಯೇತ್ ॥೭೫॥

ಸ್ವಧೇತಿ ಚೈವ ಮಂತ್ರಾಂತೇ ಪಿತೄಣಾಂ ವಚನಂ ತಥಾ ।
ಸ್ವಾಹೇತಿ ಚೈವ ದೇವಾನಾಂ ಯಜ್ಞಕರ್ಮಣ್ಯುದಾಹೃತಂ ॥ ೭೬ ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ವಾಯುಪ್ರೋಕ್ತೇ "ಶ್ರಾದ್ಧಕಲ್ಪೋ"
ನಾಮ ತ್ರಯೋದಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ

೭೪–೭೫. ಆಯಸಪಾತ್ರೆಯು ಸರ್ವಕಾಮಪ್ರದವಾಗಿದೆ. ಕಬ್ಬಿಣದ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಯಾಗದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸದರೆ ಅಶ್ವಮೇಧ ಯಾಗದ ಫಲವು (ದೊರಕುವುದು) ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದು. ಯಜ್ಞಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಚೆಳ್ಳೇಮರ, ಹೊಂಗೇಮರ, ಬೇಲದಗಿಡ ಬೂರಗದಮರ, ಈಚಲುಮರ, ತಾಳೇಮರ ಬಳ್ಳಿಗಳು ಮತ್ತು ಶಕುನಪಕ್ಷಿಗಳು ವಾಸಿಸುವ ವೃಕ್ಷಗಳು ಇವುಗಳು ಯಜ್ಞಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ತ್ಯಾಜ್ಯಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ವೃಕ್ಷಗಳ ಸಮಿತ್ತುಗಳನ್ನು ಯಾಗದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಬಾರದು.

೭೬. ಪಿತೃಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಪಿತೃಗಳ ಉದ್ದೇಶ್ಯವಾಗಿ ಮಂತ್ರಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಧಾಕಾರವನ್ನು ಹೇಳಬೇಕು. ಯಜ್ಞಯಾಗಾದಿ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ದೇವತೋದ್ದೇಶ್ಯಕಗಳಾದ ಮಂತ್ರಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಹಾಕಾರಗಳನ್ನು ಹೇಳಬೇಕೆಂದು ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹೇಳುವರು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ವಾಯುಪ್ರೋಕ್ತವಾದ ಮಹಾಪುರಾಣದಲ್ಲಿ "ಶ್ರಾದ್ಧಕ್ರಮನಿರೂಪಣ"ವೆಂಬ ಹದಿಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು.

Vishesha Sangraha

ಹದಿಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದ ಸಾರಾಂಶವು

ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾಡತಕ್ಕ ಹೋಮದಾನ ಪದಾರ್ಥಗಳೂ ವರ್ಣಿತವಾಗಿವೆ. ಯಾಗಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಮುತ್ತುಗದ ಪಾತ್ರೆಯು ಜ್ಞಾನದಾಯಕವೂ, ಅಶ್ವತ್ಥ ಪಾತ್ರೆಯು ರಾಜ್ಯದಾಯಕವೂ, ಗೋಣಿಯಪಾತ್ರೆಯು ಐಶ್ವರ್ಯದಾಯಕವೂ ಆಲದಪಾತ್ರೆಯು ಆಯುರಾರೋಗ್ಯಾದಿ ಪ್ರದವೂ ಆಗಿವೆ. ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಪಾತ್ರೆಗಳು ಅನೇಕೇಷ್ಟಾರ್ಥಪ್ರದವಾಗಿವೆ. ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಧೂಪದೀಪ ವಸ್ತ್ರಮಾಲ್ಯ ಗಂಧ ಫಲಪುಷ್ಪಾದಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ ಅಕ್ಷಯಫಲ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದು. ಪಿತೃಗಳು ವಾಯುರೂಪದಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಆವಿಷ್ಟರಾಗಿರುವರು. ಆದುದರಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು, ಪಿತೃಗಳೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಸವ್ಯದಿಂದ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಅಪಸವ್ಯದಿಂದ ಪಿತೃಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಯಜಮಾನನು ಸ್ನಾನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಪವಿತ್ರಧಾರಿಯಾಗಿ ಭೂಶುದ್ಧಿ ಮಾಡಿ ದರ್ಭೆಗಳನ್ನು ಹರಡಿ, ಘೃತ, ಎಳ್ಳು ಮೊದಲಾದುವುಗಳಿಂದ ಮಿಶ್ರವಾದ ಪಿಂಡಗಳನ್ನು ಮೊಳಕಾಲನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಊರಿ ಅಪಸವ್ಯದಿಂದ ನಾಮಗೋತ್ರಗಳನ್ನುಚ್ಚರಿಸಿ ಪಿತೃ ಪಿತಾಮಹ ಪ್ರಪಿತಾಮಹಂದಿರಗೆ ಪಿಂಡಾದಾನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಪಿತೃಗಳನ್ನು ಗಂಧಪುಷ್ಪ, ಧೂಪದೀಪ, ಭಕ್ಷ್ಯ, ಭೋಜ್ಯ, ಅಂಜನಾ, ಭ್ಯಂಜನಗಳಿಂದ ಪೂಜೆಮಾಡಬೇಕು. ದಾಸವಾಳವೇ ಮೊದಲಾದ ನಿರ್ಗಂಧ ಕುಸುಮಗಳು ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಲ್ಲ, ಪುರುಷನು ಕೋಪ ತಾಪಾದಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಮಾಡಿದರೆ ರಾಕ್ಷಸರಿಗೂ, ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಮಾಡಿದರೆ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಸೇರುತ್ತದೆಯೆಂಬ ವಿಷಯಗಳು ವರ್ಣಿತವಾಗಿವೆ.

Vishesha Sangraha

—॥ ಹರಿಃ ಓಂ ॥—

—ಶ್ರೀ ಗಣೇಶಾಯ ನಮಃ—

ಶ್ರೀಮದ್ವಾಯು ಮಹಾಪುರಾಣಂ

ಚತುರ್ದಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ

॥ ಸೂತ ಉವಾಚ ॥

ದೇವಾಶ್ಚ ಪಿತರಶ್ಚೈವ ತೇಭ್ಯೋಽನ್ಯೇ ಪಿತರಸ್ತಥಾ ।
ಆಥರ್ವಣವಿಧಿರ್ಹ್ಯೇಷ ಪ್ರತ್ಯುವಾಚ ಬೃಹಸ್ಪತಿಃ ॥ ೧ ॥

ಪೂಜಯೇಚ್ಚ ಪಿತೄನ್ ಪೂರ್ವಂ ದೇವಾಂಶ್ಚಾಪಿ ವಿಶೇಷತಃ ।
ದೇವೇಭ್ಯೋಽಪಿ ಪಿತೄನ್ ಪೂರ್ವಮರ್ಚಯಂತೀಹ ಯತ್ನತಃ ॥ ೨ ॥

ಹದಿನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು

೧. ಸೂತಮುನಿಯು ಹೇಳಿದನು:—ದೇವತೆಗಳು, ಪಿತೃದೇವತೆಗಳು ಮತ್ತು ಪಿತೃಗಳು ಇವರನ್ನು ಶ್ರಾದ್ಧಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವೋಕ್ತಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುವ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಬೃಹಸ್ಪತ್ಯಾಚಾರ್ಯನು ಅಥರ್ವಣವಿಧಾನದಿಂದ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿರುವನು.

೨. ಯಜಮಾನನು ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಪಿತೃಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ, ತರುವಾಯ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ದೇವತೆಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪಿತೃಗಳನ್ನು ಅರ್ಚಿಸಬೇಕು.

Vishesha Sangraha

ದಕ್ಷಸ್ಯ ದುಹಿತಾ ಖ್ಯಾತಾ ಲೋಕೇ ವಿಶ್ವೇತಿ ನಾಮತಃ ।
ವಿಧಿನಾ ಸಾ ತು ಧರ್ಮಜ್ಞ ದತ್ತಾ ಧರ್ಮಾಯ ಧರ್ಮತಃ ॥
ತಸ್ಯಾಃ ಪುತ್ರಾ ಮಹಾತ್ಮಾನೋ ವಿಶ್ವೇದೇವಾ ಇತಿ ಶ್ರುತಿಃ ॥ ೩ ॥

ಪ್ರಖ್ಯಾತಾಸ್ತ್ರಿಷು ಲೋಕೇಷು ಸರ್ವಲೋಕನಮಸ್ಕೃತಾಃ ।
ಸಮಸ್ತಾಸ್ತೇ ಮಹಾತ್ಮಾನಶ್ಚೇರುರುಗ್ರಂ ಮಹತ್ತಪಃ ॥ ೪ ॥

ಹಿಮವಚ್ಛಿಖರೇ ರಮ್ಯೇ ದೇವಗಂಧರ್ವಸೇವಿತೇ ।
ಸರ್ವಾಪ್ಸರೋಭಿಶ್ಚರಿತಂ ದೇವಗಂಧರ್ವಸೇವಿತಂ ॥ ೫ ॥

ಶುದ್ಧೇನ ಮನಸಾ ಪ್ರೀತಾಃ ಪಿತರಸ್ತಾನಥಾಬ್ರುರ್ವ ।
ವರಂ ವೃಣೀಧ್ವಂ ಪ್ರೀತಾಃ ಸ್ಮ ಕಂ ಕಾಮಂ ಕರವಾಮಹೇ ॥ ೬ ॥

---

೩. ಎಲೈ ಧರ್ಮಾತ್ಮನೇ, ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಲೋಕವಿಖ್ಯಾತಳೂ, ವಿಶ್ವಾನಾಮಕಳೂ ಆದ ಕುಮಾರಿಯಿದ್ದಳು. ಅವಳನ್ನು ಧರ್ಮದೇವನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು, ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ವಿವಾಹಮಹೋತ್ಸವವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಅವಳಿಗೆ ಮಹಾತ್ಮರೂ ವಿಶ್ವೇದೇವನಾಮಕರೂ ಆದ ಪುತ್ರರು ಜನಿಸಿದರೆಂದು ಶ್ರುತಿಗಳು ತಿಳಿಸುತ್ತವೆ.

೪–೫. ಮೂರುಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತರೂ, ಸಮಸ್ತ ಜನರಿಂದ ವಂದಿತರೂ, ಮಹಾತ್ಮರೂ ಆದ ಆ ಕುಮಾರರು ಸಮಸ್ತ ದೇವಗಂಧರ್ವರಿಂದ ಸೇವಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಸಮಸ್ತರಾದ ಅಪ್ಸರಸಿಯರು, ದೇವಗಂಧರ್ವರು ಇವರಿಂದ ಯುಕ್ತವಾದ ಹಿಮಾಲಯದ ರಮ್ಯವಾದ ಶಿಖರದಲ್ಲಿ ಘೋರವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿದರು.

೬. ಅವರ ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳು ಪ್ರೀತರಾಗಿ ಎಲೈ ಕುಮಾರರೇ, "ನಿಮ್ಮ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಪ್ರೀತರಾಗಿರುತ್ತೇವೆ. ನಿಮಗೆ ಯಾವ ವರಗಳು ಬೇಕು. ಆ ವರವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇವೆಯೆಂದು ಹೇಳಿದರು."

Vishesha Sangraha

ಏವಮುಕ್ತೇ ತು ಪಿತೃಭಿಸ್ತದಾ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಭಾವನಃ ।
ಪ್ರಜಾನಾಮಧಿಪೋ ಬ್ರಹ್ಮಾ ವಿಶ್ವಾನೀತೀದಮಬ್ರವೀತ್ ॥ ೭ ॥

॥ ಬ್ರಹ್ಮೋವಾಚ ॥

ಮಹಾತೇಜಾ ಮಹಾದೇವಸ್ತಪಸಾ ತೈಸ್ತು ತಾಪಿತಃ ।
ತಪಸಾ ತೇನ ಸುಪ್ರೀತಃ ಕಂ ಕಾಮಂ ವಿದಧಾಮಿ ವಃ ॥ ೮ ॥

ಏವಮುಕ್ತಾಸ್ತದಾ ವಿಶ್ವೇ ಬ್ರಹ್ಮಣಾ ಲೋಕಕರ್ತೃಣಾ ।
ಊಚುಸ್ತೇ ಸಹಿತಾಃ ಸರ್ವೇ ಬ್ರಹ್ಮಾಣಂ ಲೋಕಭಾವಿನಂ ॥ ೯ ॥

ಶ್ರಾದ್ಧೇಸ್ಮಾಕಂ ಭವೇದಂಶೋ ಹ್ಯೇಷ ನಃ ಕಾಂಕ್ಷಿತೋ ವರಃ ।
ಪ್ರತ್ಯುವಾಚ ತತೋ ಬ್ರಹ್ಮಾ ತಾನ್ವೈ ತ್ರಿದಿವಪೂಜಿತಾನ್ ॥ ೧೦ ॥

---

೭. ಪಿತೃಗಳು ಹೀಗೆ ಹೇಳಲಾಗಿ, ತರುವಾಯ ಮೂರುಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪೂಜ್ಯನೂ, ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ಅಧಿಪತಿಯೂ ಆದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ವಿಶ್ವನಾಮಕ ಪುರುಷರಿಗೆ ಇಂತೆಂದನು.

೮. ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಹೇಳಿದನು:—ಮಹಾತೇಜಸ್ವಿಯೂ, ಮಹಾದೇವನೂ, ಅವರ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಪ್ರೀತನೂ ಆದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಅವರ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಪ್ರೀತನಾಗಿ ನಿಮಗೆ ಯಾವ ವರಗಳನ್ನು ಕೊಡಲಿ ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

೯. ಲೋಕಕರ್ತನಾದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಲಾಗಿ ಆ ವಿಶ್ವೇದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಮಿಳಿತರಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನಾದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನಿಗೆ ಇಂತೆಂದರು.

೧೦. ತರುವಾಯ ವಿಶ್ವೇದೇವತೆಗಳು ಬ್ರಹ್ಮದೇವನನ್ನು ಕುರಿತು, ಎಲೆ ಪಿತಾಮಹನೇ, ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಭಾಗವು ದೊರೆಯುವಂತೆ ವರವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡರು. ತರುವಾಯ ಬ್ರಹ್ಮನು ದೇವಪೂಜಿತರಾದ ಅವರಿಗೆ ಮುಂದೆ ಹೇಳುವಂತೆ ತಿಳಿಸಿದನು.

Vishesha Sangraha

ಭವಿಷ್ಯತ್ವೇವಮೇವೇತಿ ಕಾಂಕ್ಷಿತೋ ವೋ ವರಸ್ತು ಯಃ ।
ಪಿತೃಭಿಸ್ತು ತಥೇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ಏವಮೇತನ್ನ ಸಂಶಯಃ ॥ ೧೧ ॥

ಸಹಾಸ್ಮಾಭಿಸ್ತು ವೋ ಭಾವ್ಯಂ ಯತ್ಕಿಂಚಿತ್ ಕ್ರಿಯತೇ ತ್ವಿಹ ।
ಅಸ್ಮಾಕಂ ಕಲ್ಪಿತೇ ಶ್ರಾದ್ಧೇ ಯುಷ್ಮಾನಗ್ರಾಸನಂ ಹ ವೈ ॥ ೧೨ ॥

ಭವಿಷ್ಯತಿ ಮನುಷ್ಯೇಷು ಸತ್ಯಮೇತದ್ಬ್ರವೀಮಿ ತೇ ।
ಮಾಲ್ಯೈರ್ಗಂಧೈಸ್ತಥಾನ್ನೇನ ಯುಷ್ಮಾನಗ್ರೇಽರ್ಚಯಿಷ್ಯತಿ ॥ ೧೩ ॥

ಪ್ರದಾತಾ ಚೇತಿ ಯುಷ್ಮಾಕಮಸ್ಮಾಕಂ ದಾಸ್ಯತೇ ತತಃ ।
ವಿಸರ್ಜನಮಥಾಸ್ಮಾಕಂ ಪೂರ್ವಂ ಪಶ್ಚಾತ್ತು ದೇವತಾಃ ॥ ೧೪ ॥

---

೧೧. ಎಲೈ ವಿಶ್ವೇದೇವತೆಗಳೇ, ನೀವು ಯಾವ ವರವನ್ನು ಕೇಳುತ್ತೀರೋ ಆ ವರಗಳು ಹಾಗೆಯೇ ಉಂಟಾಗಲಿ. ಪಿತೃಗಳು ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಭಾಗಿಗಳಾಗಿರುವರೋ ಹಾಗೆಯೇ ನೀವೂ ಸಹ ಭಾಗಿಗಳಾಗಿ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲವೆಂದು ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ವಿಶ್ವೇದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿದನು. ಅದನ್ನು ಪಿತೃಗಳೂ (ತಥಾಸ್ತು) ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲೆಂದು ಅನುಮೋದಿಸಿದರು.

೧೨. ಆಗ ಪಿತೃಗಳೂ ಸಹ ವಿಶ್ವೇದೇವತೆಗಳಿಗೆ ನೀವೂ ಸಹ ನಮ್ಮೊಡನೇ ಮನುಷ್ಯರು ಮಾಡುವ ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ಭಾಗಿಗಳಾಗಿರಿ. ನಮಗಾಗಿ ಮಾಡುವ ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ನಿಮಗೆ ಅಗ್ರಾಸನ, ಅಗ್ರಪೂಜೆ ಮೊದಲಾದವು ಉಂಟಾಗಲೆಂದು ಹೇಳಿದರು.

೧೩. ಮನುಷ್ಯರು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಮಾಡುವ ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ಗಂಧ, ಮಾಲ್ಯ, ಧೂಪ, ದೀಪ, ಭಕ್ಷ್ಯ, ಭೋಜ್ಯ ಮೊದಲಾದುವುಗಳಿಂದ ಅಗ್ರಪೂಜೆಯು ನಿಮಗಾಗಲೆಂದೂ ಇದು ಸತ್ಯಭಾಷಣವೆಂದೂ ಪಿತೃಗಳು ಹೇಳಿದರು.

೧೪. ಎಲೈ ವಿಶ್ವೇದೇವತೆಗಳೇ ಮೊದಲು ನಿಮಗೆ ಆವಾಹನೆ ಅರ್ಚನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಅನಂತರ ನಮಗೆ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಲಿ. ಮೊದಲು ಪಿತೃಗಳಾದ ನಮಗೆ ವಿಸರ್ಜನೆಯೂ ತರುವಾಯ ನಿಮಗೂ ಆಗಲೆಂದು ಪಿತೃಗಳು ಹೇಳಿದರು.

Vishesha Sangraha

ರಕ್ಷಣಂ ಚೈವ ಶ್ರಾದ್ಧಸ್ಯ ಆತಿಥ್ಯಂ ಚ ವಿಧಿದ್ವಯಂ ।
ಭೂತಾನಾಂ ದೇವತಾನಾಂ ಚ ಪಿತೄಣಾಂ ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮಣಿ ॥
ಏವಂ ವಿಧಿಕೃತಃ ಸಮ್ಯಕ್ ಸರ್ವಮೇತದ್ಭವಿಷ್ಯತಿ ॥ ೧೫ ॥

ಏವಂ ದತ್ವಾ ವರಂ ತೇಷಾಂ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಪಿತೃಗಣೈಃ ಸಹ ।
ಭೂತಾನುಗ್ರಹಕೃದ್ದೇವಃ ಸಂಚಚಾರ ಯಥಾಸುಖಂ ॥ ೧೬ ॥

ವೇದೇ ಪಂಚ ಮಹಾಯಜ್ಞಾ ನರಾಣಾಂ ಸಮುದಾಹೃತಾಃ ।
ಏತಾನ್ ಪಂಚ ಮಹಾಯಜ್ಞಾನ್ನಿರ್ವಪೇತ್ಸತತಂ ನರಃ ॥ ೧೭ ॥

ಯತ್ರ ಯಾಸ್ಯಂತಿ ದಾತಾರಃ ಸಂಸ್ಥಾನಂ ವೈ ನಿಬೋಧತ ।
ನಿರ್ಭಯಂ ನಿರಹಂಕಾರಂ ನಿಃಶೋಕಂ ನಿರ್ವ್ಯಥಕ್ಲಮಂ ॥
ಬ್ರಹ್ಮಸ್ಥಾನಮವಾಪ್ನೋತಿ ಸರ್ವಕಾಮಪುರಸ್ಕೃತಂ ॥ ೧೮ ॥

---

೧೫. ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಪಂಚಭೂತಗಳು, ದೇವತೆಗಳು, ಪಿತೃಗಳು ಇವರ ಆತಿಥ್ಯ, ರಕ್ಷಣೆ ಎಂಬ ಎರಡು ಭಾಗಗಳು ವಿಧಿವಿಹಿತವಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರವಿಹಿತ ಕ್ರಮದಿಂದ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಸಕಲ ಫಲವೂ ಸಿದ್ಧವಾಗುವುದು.

೧೬. ಸರ್ವಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ (ಸಹಾಯ) ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡುವವನೂ, ಸ್ವಾಮಿಯೂ ಆದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಪಿತೃಗಣಗಳೊಡನೇ ವಿಶ್ವೇದೇವತೆಗಳಿಗೆ ವರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಲೋಕಾನುಗ್ರಹಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಾಗಿ ಸಂಚರಿಸಿದನು.

೧೭. ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಪಂಚಮಹಾಯಜ್ಞಗಳು ವೇದವಿಹಿತವಾಗಿವೆ. ಇಂತಹ ವೇದವಿಹಿತವಾದ ಪಂಚಮಹಾಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡುವ ಪುರುಷನು ಇಹಪರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ದಿವ್ಯಸುಖವನ್ನು ಹೊಂದುವನು.

೧೮. ಹೀಗೆ ಪಂಚಮಹಾಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ ದಾನಿಯು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಯಾವ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೋಗುವನೋ ಅಂತಹ ಸ್ಥಾನಗಳ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವೆನು ಕೇಳಿರಿ. ಅಂತಹ ಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಪುರುಷನು ಭಯರಹಿತವೂ, ಅಹಂಕಾರವರ್ಜಿತವೂ, ಶೋಕಶೂನ್ಯವೂ, ದುಃಖಾಯಾಸರಹಿತವೂ, ಸಕಲೇಷ್ಟಾರ್ಥಪ್ರದವೂ ಆದ ಪರಬ್ರಹ್ಮ ಪದಪಿಂಪ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವನು.

Vishesha Sangraha

ಶೂದ್ರೇಣಾಪಿ ಪ್ರಕರ್ತವ್ಯಾಃ ಪಂಚೈತೇ ಮಂತ್ರವರ್ಜಿತಾಃ ।
ಅತೋಽನ್ಯಥಾ ತು ಯೋ ಭುಂಕ್ತೇ ಸ ಋಣಂ ನಿತ್ಯಮಶ್ನುತೇ ॥ ೧೯ ॥

ಋಣಂ ಚ ಭುಂಕ್ತೇ ಪಾಪಾತ್ಮಾ ಯಃ ಪಚೇದಾತ್ಮಕಾರಣಾತ್ ।
ತಸ್ಮಾನ್ನಿರ್ವರ್ತಯೇತ್ಪಂಚ ಮಹಾಯಜ್ಞಾನ್ ಸದಾ ಬುಧಃ ॥ ೨೦ ॥

ನೈವೇದ್ಯಂ ಕೇಚಿದಿಚ್ಛಂತಿ ಜೀವತ್ಯಪಿ ಪ್ರಯತ್ನತಃ ।
ಉದಃ ಪೂರ್ವಂ ಬಲಿಂ ಕುರ್ಯಾದುದಕುಂಭಂ ತಥೈವ ಚ ॥ ೨೧ ॥

ಬಲಿಂ ಸುವಿದಿತಂ ಕುರ್ಯಾದುಚ್ಚಾದುಚ್ಚತರಂ ಕ್ಷಿಪೇತ್ ।
ಪರಶೃಂಗಗವಾಂ ಪೂರ್ವಂ ಬಲಿಂ ಸೂಕ್ಷ್ಮಂ ಸಮುಪೇತ್ ॥ ೨೨ ॥

---

೧೯. ಈ ಪಂಚಮಹಾಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಂತ್ರರಹಿತವಾಗಿ ಶೂದ್ರರೂ ಕೂಡ ಮಾಡಬೇಕು. ಅವರಿಗೂ ಸಹ ಮಹಾಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದು. ಹೀಗೆ ಪಂಚಮಹಾಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡದೇ ಯಾವನು ಭೋಜನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುವನೋ ಅವನು ಋಣಶೇಷಕ್ಕೆ ಭಾಗಿಯಾಗಿ ನಿತ್ಯದುಃಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವನು.

೨೦. ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನು ದೇವಯಜ್ಞ, ಪಿತೃಯಜ್ಞಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡದೇ ತನ್ನ ಉದರಪೂರ್ತಿಗಾಗಿ ಪಾಕಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುವನೋ ಅವನು ಋಣಬದ್ಧನಾಗಿ ಮಹಾಪಾಪಿಯಾಗುವನು. ಆದುದರಿಂದ ವಿವೇಕಿಯಾದ ಪುರುಷನು ಪಂಚಮಹಾಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ನಿತ್ಯವಾದ ಸುಖಕ್ಕೆ ಭಾಗಿಯಾಗಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದನು.

೨೧. ಕೆಲವು ಪುರುಷರು ತಾವು ಬದುಕಿರುವಾಗಲೇ ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪರಲೋಕಸಹಾಯಾರ್ಥವಾಗಿ ಅನ್ನವನ್ನೂ, ಉದಕವನ್ನೂ, ಬಲಿಯನ್ನೂ ಮತ್ತು ಉದಕಕುಂಭವನ್ನೂ ದಾನಮಾಡುವರು.

೨೨. ಪುರುಷನು ಬಲಿದಾನವನ್ನು ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ವಿದಿತವಾಗುವಂತೆ ಬಹಳ ಉನ್ನತವಾದ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಎರಚಬೇಕು. ಪ್ರಥಮತಃ ಉತ್ತಮವಾದ ಶೃಂಗಗಳಿರುವ ಗೋವುಗಳಿಗೆ ಗೋಗ್ರಾಸವನ್ನು ಏಕಾಂತವಾಗಿ ಇಡಬೇಕು.

Vishesha Sangraha

ನ ನಿರ್ವೇದ್ಯೋ ಭವೇತ್ ಪಿಂಡಃ ಪಿತೃಣಾಂ ಯಸ್ತು ಜೀವತಿ ।
ಇಷ್ಟೈರನ್ನೈರ್ನ ಭಕ್ಷ್ಯೈಶ್ಚ ಭೋಜಯೇತ ಯಥಾವಿಧಿ ॥
ವಿಧಾನಂ ವೇದವಿಹಿತಮೇತದ್ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಯತ್ನತಃ ॥ ೨೩ ॥

ದೇವದೇವಾ ಮಹಾತ್ಮಾನೋ ಹ್ಯೇತೇಪಿ ಪಿತರೋ ಹ್ಯತ ।
ಇಚ್ಛಂತಿ ಕಿಂಚಿದಾಚಾರ್ಯಾಃ ಪಶ್ಚಾತ್ ಪಿಂಡನಿವೇದನಂ ॥ ೨೪ ॥

ಪೂಜನಂ ಚೈವ ವಿಪ್ರಾಣಾಂ ಸರ್ವಮೇವ ಹಿ ನಿತ್ಯಶಃ ।
ತದ್ಧಿ ಧರ್ಮಾರ್ಥಕುಶಲಾನಿತ್ಯುವಾಚ ಬೃಹಸ್ಪತಿಃ ॥ ೨೫ ॥

ಪೂರ್ವಂ ನಿವೇದಯೇತ್ಪಿಂಡಂ ಪಶ್ಚಾದ್ವಿಪ್ರಾಂಶ್ಚ ಭೋಜಯೇತ್ ।
ಯೋಗಾತ್ಮಾನೋ ಮಹಾತ್ಮಾನಃ ಪಿತರೋ ಯೋಗಸಂಭವಾಃ ॥
ಸೋಮಮಾಪ್ಯಾಯಯಂತ್ಯೇತೇ ಪಿತರೋ ಯೋಗಮಾಸ್ಥಿತಾಃ ॥ ೨೬ ॥

---

೨೩. ಪಿತೃಗಳು ಬದುಕಿರುವಾಗ ಮನುಷ್ಯರು ತಮ್ಮ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಪಿಂಡದಾನವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಆದರೆ ಅವರ ಪ್ರೀತಿಗಾಗಿ ಉತ್ತಮವಾದ ಅನ್ನ, ಉದಕ, ಭಕ್ಷ್ಯ, ಭೋಜ್ಯ ಇವೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳಿಂದ ಶಾಸ್ತ್ರವಿಹಿತ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಬಹುದು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಮಾಡುವುದು ವೇದವಿಹಿತವಾಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ತಿಳಿಸುವೆನು.

೨೪. ಪೂರ್ವೋಕ್ತರಾದ ಪಿತೃಗಳು ದೇವೋತ್ತಮರೂ, ಮಹಾತ್ಮರೂ ಸಕಲೇಷ್ಟಾರ್ಥದಾಯಕರೂ ಆಗಿರುವರು. ಆದುದರಿಂದ ಕೆಲವು ಮಹಾತ್ಮರು ಇಂತಹ ಪಿತೃಗಳ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ತರುವಾಯ ಪಿಂಡದಾನವನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುವರು.

೨೫. ಪುರುಷನು ನಿತ್ಯವೂ ಸಮಾಹಿತಚಿತ್ತನಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಅರ್ಚನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಧರ್ಮಾರ್ಥ, ಕಾಮ, ಮೋಕ್ಷವೇ ಮೊದಲಾದ ಸಕಲವಿಧ ಮಂಗಳವೂ ಉಂಟಾಗುವುದೆಂದು ಬೃಹಸ್ಪತ್ಯಾಚಾರ್ಯನು ತಿಳಿಸುವನು.

೨೬. ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಪಿಂಡದಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ ತರುವಾಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಕೆಲವರು ಹೇಳುವರು. ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ಯೋಗಸಂಭೂತರೂ, ಮಹಾತ್ಮರೂ, ಯೋಗನಿರತರೂ, ಯೋಗಮಹಿಮೆಯುಳ್ಳವರೂ ಆದ ಪಿತೃಗಳು ಸೋಮದೇವನನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸುವರು.

Vishesha Sangraha

ತಸ್ಮಾದ್ದದ್ಯಾಚ್ಛುಚಿಃ ಪಿಂಡಾನ್ ಯೋಗಿಭ್ಯಸ್ತತ್ಪರಾಯಣಃ ।
ಪಿತೃಣಾಂ ಹಿ ಭವೇದೇತತ್ಸಾಕ್ಷಾದಿವ ಹುತಂ ಹವಿಃ ॥ ೨೭ ॥

ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಾಂ ಸಹಸ್ರೇಭ್ಯೋ ಯೋಗೀ ಚಾಗ್ರಾಸನೇ ಯದಿ ।
ಯಜಮಾನಂ ಚ ಭೋಕ್ತೄಂಶ್ಚ ನೌರಿವಾಂಭಸಿ ತಾರಯೇತ್ ॥ ೨೮ ॥

ಅಸತಾಂ ಪ್ರಗ್ರಹೋ ಯತ್ರ ಸತಾಂ ಚೈವ ವಿಮಾನನಾ ।
ದಂಡೋ ದೇವಕೃತಸ್ತತ್ರ ಸದ್ಯಃ ಪತತಿ ದಾರುಣಃ ॥ ೨೯ ॥

ಹಿತ್ವಾಗಮಂ ಸ ಧರ್ಮಾಣಂ ಬಾಲಿಶಂ ಯತ್ರ ಭೋಜಯೇತ್ ।
ಆದಿಕರ್ಮ ಸಮುತ್ಸೃಜ್ಯ ದಾತಾ ತತ್ರ ವಿನಶ್ಯತಿ ॥ ೩೦ ॥

---

೨೭. ಆದುದರಿಂದ ಯಜಮಾನನು ಶುಚಿಯೂ, ಪಿತೃಪರಾಯಣನೂ, ಆಗಿ ಯೋಗಿಗಳಿಗೋಸ್ಕರ ಪೂಜೆಯನ್ನೂ ಪಿಂಡದಾನವನ್ನೂ ಮಾಡಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಪಿಂಡ ದಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಅದು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಸೇರುವುದು.

೨೮. ಸಹಸ್ರಾರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗಿಂತಲೂ ಯೋಗಿಯು ಉತ್ತಮನಾಗಿರುವನು. ಆದುದರಿಂದ ಅಂತಹ ಯೋಗಿಗೆ ಅಗ್ರಾಸನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅಗ್ರಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಯಜಮಾನನೂ, ಭೋಕ್ತೃಗಳೂ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಹಡಗಿನಂತೆ ಸಂಸಾರ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ದಾಟುವರು.

೨೯. ಯಾವ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅಯೋಗ್ಯರಿಗೆ ಮರ್ಯಾದೆಯೂ, ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ಅಪಮಾನವೂ ಆಗುವುವೋ, ಅದರಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳು ಯಜಮಾನನನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸುವರು. ಆ ಕಾರ್ಯವು ವ್ಯರ್ಥವಾಗುವುದು. ಮತ್ತು ವಿಪತ್ತುಗಳೂ ಸಂಭವಿಸುವುವು.

೩೦. ಯಾವ ಪುರುಷನು ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತಕ್ರಮವನ್ನು ಮೀರಿ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಅಯೋಗ್ಯನಿಗೆ ಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡಿಸುವನೋ ಅವನ ಕಾರ್ಯವು ವ್ಯರ್ಥವಾಗುವುದು. ಮತ್ತು ಯಜಮಾನನಿಗೆ ಕೇಡು ಸಂಭವಿಸುವುದು.

Vishesha Sangraha

ಪಿಂಡಮಗ್ನೌ ಸದಾ ದದ್ಯಾದ್ಭೋಗಾರ್ಥೀ ತು ಪ್ರಯತ್ನತಃ ।
ಪ್ರಜಾರ್ಥೀ ಪತಯೇ ದದ್ಯಾನ್ಮಧ್ಯಮಂ ತತ್ರ ಪೂರ್ವಕಂ ॥ ೩೧ ॥

ಉತ್ತಮಾಂ ದ್ಯುತಿಮನ್ವಿಚ್ಛಂಗೋಷು ನಿತ್ಯಂ ಪ್ರಯಚ್ಛತಿ ।
ಪ್ರಜ್ಞಾಂ ಪೂಜಾಂ ಯಶಃ ಕೀರ್ತಿಂ ಗೋಷು ನಿತ್ಯಂ ಪ್ರಯಚ್ಛತಿ ॥ ೩೨ ॥

ಪ್ರಾರ್ಥಯರ್ ದೀರ್ಘಮಾಯುಶ್ಚ ವಾಯಸೇಭ್ಯಃ ಪ್ರಯಚ್ಛತಿ ।
ಸೌಕುಮಾರ್ಯಮಥಾನ್ವಿಚ್ಛನ್ ಕುಕ್ಕುಟೇಭ್ಯಃ ಪ್ರಯಚ್ಛತಿ ॥ ೩೩ ॥

ಏವಮೇತತ್ಸಮುದ್ದಿಷ್ಟಂ ಪಿಂಡನಿರ್ವಪಣಾತ್ ಫಲಂ ।
ಆಕಾಶಂ ಶಮಯೇದ್ವಾಪಿ ಸ್ಥಿತೌ ಸುದಕ್ಷಿಣಾಮುಖಃ ॥
ಪಿತೄಣಾಂ ಸ್ಥಾನಮಾಕಾಶಂ ದಕ್ಷಿಣಾ ಚೈವ ದಿಗ್ಭವೇತ್ ॥ ೩೪ ॥

---

೩೧. ಭೋಗಾಪೇಕ್ಷೆಯುಳ್ಳ ಪುರುಷನು ಆ ಪಿಂಡಗಳನ್ನು ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ದಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಪ್ರಜಾಪೇಕ್ಷಿಗಳಾದವರು ತಮ್ಮ ಯಜಮಾನರಿಗೋಸ್ಕರ ಕೊಡಬೇಕು. ಆ ಪಿಂಡವನ್ನು ನದ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಕಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಹಾಕುವಾಗ ಮಧ್ಯಮಪಿಂಡವನ್ನು ಮೊದಲುಹಾಕಬೇಕು.

೩೨. ಆ ಪಿಂಡಗಳನ್ನು ಗೋವಿಗೆ ಕೊಟ್ಟರೆ ಯಜಮಾನನಿಗೆ ದಿವ್ಯತೇಜಸ್ಸೂ, ಮರ್ಯಾದೆ, ಜ್ಞಾನ, ಯಶಸ್ಸು, ಕೀರ್ತಿ, ಆರೋಗ್ಯ ಮುಂತಾದವು ಉಂಟಾಗುವುವು. ಆದುದರಿಂದ ಗೋವುಗಳಿಗೆ ಕೊಡುವುದು ಉತ್ತಮವಾಗಿದೆ.

೩೩. ಅಂತಹ ಪಿಂಡಗಳನ್ನು ಕಾಗೆಗಳಿಗೆ ಹಾಕಿದರೆ ದೀರ್ಘಾಯುಷ್ಯವೂ, ಕೋಳಿಗಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟರೆ ಸೌಂದರ್ಯಸೌಕುಮಾರ್ಯಾದಿಗಳೂ ಉಂಟಾಗುವುವು.

೩೪. ಹೀಗೆ ಪುರುಷರು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪಿತೃಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ದಕ್ಷಿಣಾಭಿಮುಖನಾಗಿ ನಿಂತು ಪಿಂಡದಾನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಅದನ್ನು ಪಶ್ವಾದಿಗಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟರೆ ಯಾವ ಫಲವು ಬರುವುದೋ ಅದನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿರುವೆನು. ಇದರಿಂದ ಆಕಾಶವೂ, ದಕ್ಷಿಣದಿಕ್ಕು ಇವೆರಡೂ ಶಾಂತವಾಗುವುವು. ಏಕೆಂದರೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅವರು ವಾಸಿಸುವರು.

Vishesha Sangraha

ಏಕಂ ವಿಪ್ರಾಃ ಪುನಃ ಪ್ರಾಹುಃ ಪಿಂಡೋದ್ಧರಣಮಗ್ರತಃ ।
ಅನುಜ್ಞಾತೇ ತು ತೈರ್ವಿಪ್ರೈರ್ವಾನಮುದ್ವಿಯತಾಮಿತಿ ॥ ೩೫ ॥

ಪುಷ್ಪಾಣಾಂ ಚ ಫಲಾನಾಂ ಚ ಭಕ್ಷ್ಯಾಣಾಮನ್ನತಸ್ತಥಾ ।
ಅಗ್ರಮುದ್ಧೃತ್ಯ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಜುಹುಯಾಜ್ಜಾತವೇದಸಿ ॥ ೩೬ ॥

ಭಕ್ಷ್ಯಮನ್ನಂ ತಥಾ ಪೇಯಮನುತ್ತಮಫಲಾನಿ ಚ ।
ಹುತ್ವಾ ಚಾಗ್ನೌ ತತಃ ಪಿಂಡಾನ್ನಿರ್ವಪೇದ್ದಕ್ಷಿಣಾಮುಖಃ ॥ ೩೭ ॥

ಸ್ನಿಗ್ಧೈರ್ಭಕ್ಷ್ಯೈಃ ಸುಗಂಧೈಶ್ಚ ತರ್ಪಯೇತ ರಸೈಸ್ತಥಾ ।
ಏಕಾಗ್ರಃ ಪರ್ಯುಪಾಸೀತ ಪ್ರಯತಃ ಪ್ರಾಂಜಲಿಃ ಸ್ಥಿತಃ ॥
ತತ್ಪರಃ ಶ್ರದ್ಧದಾನಶ್ಚ ಕಾಮಾನಾಪ್ನೋತಿ ಮಾನವಃ ॥ ೩೮ ॥

ಅಕ್ಷುದ್ರತ್ವಂ ಕೃತಜ್ಞತ್ವಂ ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯಂ ಸತ್ಕೃತಂ ಚ ಯತ್ ।
ತತೋ ಯಜ್ಞಂ ಚ ದಾನಂ ಚ ಪ್ರಯಚ್ಛಂತಿ ಪಿತಾಮಹಾಃ ॥ ೩೯ ॥

---

೩೫. ಶ್ರಾದ್ಧಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಪಿಂಡಗಳನ್ನು ಉದ್ವಾಸನಮಾಡುತ್ತೇನೆ, ತಾವು ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಮೊದಲು ಒಂದು ಪಿಂಡವನ್ನು ಅನಂತರ ಉಳಿದುವುಗಳನ್ನು ತೆಗೆಯಬೇಕು.

೩೬. ಯಜಮಾನನು ಭಕ್ಷ್ಯ, ಅನ್ನ, ಪುಷ್ಪ, ಫಲ ಇವುಗಳ ಸಮೇತವಾಗಿ ಸರ್ವರ ಸಮಕ್ಷಮದಲ್ಲಿಯೂ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಮಮಾಡಬೇಕು.

೩೭. ಪುರುಷನು ಮೊದಲು ಭಕ್ಷ್ಯ, ಭೋಜ್ಯ, ಅನ್ನಪಾನ, ಫಲಪುಷ್ಪಾದಿಗಳನ್ನು ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಮವನ್ನು ಮಾಡಿ ಅನಂತರ ದಕ್ಷಿಣಾಭಿಮುಖರಾಗಿ ನಿಂತು ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಪಿಂಡವನ್ನು ಹೋಮಮಾಡಬೇಕು.

೩೮. ಪುರುಷರು ಸುವಾಸನೆಯೂ, ಮನೋಹರವೂ, ಸರಸವೂ ಆದ ಭಕ್ಷ್ಯಭೋಜ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಿ ಅಂಜಲೀಬದ್ಧರಾಗಿ ವಿನೀತನಾಗಿರಬೇಕು. ಹಿರಿಯರ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನಂಬಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವರು.

೩೯. ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತರಾದ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳು ತಮ್ಮ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಮಹಾತ್ಮೆ, ಕೃತಜ್ಞತೆ, ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯ, ಸತ್ಕಾರ್ಯ, ಯಜ್ಞ, ಮತ್ತು ದಾನ ಇವುಗಳನ್ನು ಕೊಡುವರು.

Vishesha Sangraha

ಅತಃ ಪರಂ ವಿಧಿಂ ಸೌಮ್ಯಂ ಭುಕ್ತವತ್ಸು ದ್ವಿಜಾತಿಷು ।
ಆನುಪೂರ್ವ್ಯೇಣ ವಿಧಿನಾ ತನ್ಮೇ ನಿಗದತಃ ಶೃಣು ॥ ೪೦ ॥

ಪ್ರೋಕ್ಷ್ಯ ಭೂಮಿಮಥೋದ್ಧೃತ್ಯ ಪೂರ್ವಂ ಪಿತೃಪರಾಯಣಃ ।
ತತೋಽತ್ರ ವಿಕಿರಂ ಕುರ್ಯಾತ್ ವಿಧಿದೃಷ್ಟೇನ ಕರ್ಮಣಾ ॥ ೪೧ ॥

ಸ್ವಧಾಂ ವಾಚ್ಯ ತತೋ ವಿಪ್ರಾ ವಿಧಿವದ್ಭೂರಿದಕ್ಷಿಣಾನ್ ।
ಅನ್ನಶೇಷಮನುಜ್ಞಾಪ್ಯ ಸತ್ಕೃತ್ಯ ದ್ವಿಜಸತ್ತಮಾನ್ ॥
ಪ್ರಾಂಜಲಿಃ ಪ್ರಯತಶ್ಚೈವ ಅನುಗಮ್ಯ ವಿಸರ್ಜಯೇತ್ ॥ ೪೨ ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ವಾಯುಪ್ರೋಕ್ತೇ " ಶ್ರಾದ್ಧಕಲ್ಪೋ "
ನಾಮ ಚತುರ್ದಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ

---

೪೦. ಈಗ ಶಾಂತವಾದ ವಿಧಿಯನ್ನು ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳಿರಿ. ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡಿ ತೃಪ್ತರಾಗಿಹೋದರೆ ಸಕಲಫಲಗಳೂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುವು ಎಂಬ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿರುವೆನು ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

೪೧ ಪುರುಷನು ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಮಾಡುವಾಗ ಪಿತೃಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಪ್ರೋಕ್ಷಣಮಾಡಿ ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತಕ್ರಮದಿಂದ ಎಳ್ಳನ್ನು ಎರಚಿ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಮಾಡಬೇಕು.

೪೨. ಅನಂತರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಯಜಮಾನನಿಗೆ ಆಶೀರ್ವಾದಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಭೂರಿದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಅನ್ನಶೇಷವನ್ನು ಇಷ್ಟಮಿತ್ರರೊಡನೇ ಭುಂಜಿಸುವಂತೆ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಹೊರಡಬೇಕು. ಆಗ ಯಜಮಾನನು ಅಂಜಲಿಬದ್ಧನಾಗಿ ವಿನಯದಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡಬೇಕು. ತರುವಾಯ ಶ್ರಾದ್ಧವಿಸರ್ಜನೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಸೂತಮುನಿಯು ಹೇಳಿದನು.

ಹೀಗೆ ವಾಯುಪ್ರೋಕ್ತವಾದ ಮಹಾಪುರಾಣದಲ್ಲಿ " ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮನಿರೂಪಣವೆಂಬ "
ಹದಿನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಸಮಾಪ್ತವಾದುದು.

Vishesha Sangraha

ಹದಿನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದ ಸಾರಾಂಶವು

ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ವಿಶ್ವೇದೇವತೆಗಳ ವಿಚಾರವೂ ಪಿಂಡದಾನ ಪೂಜಾವಿಷಯಗಳೂ ವರ್ಣಿತವಾಗಿವೆ. ದಕ್ಷಪ್ರಜಾಪತಿಗೆ ವಿಶ್ವಾನಾಮಕಳಾದ ಕುಮಾರಿಯು ಜನಿಸಿದಳು. ಅವಳನ್ನು ಧರ್ಮದೇವನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ವಿವಾಹಮಾಡಿದನು. ಆ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ವಿಶ್ವೇದೇವತೆಗಳೆಂಬ ಕುಮಾರರು ಜನಿಸಿ ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದಲೂ ಪಿತೃಗಳಿಂದಲೂ ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಪೂಜೆಯು ದೊರೆಯುವಂತೆ ವರವನ್ನು ಪಡೆದರು. ಆದುದರಿಂದ ಅವರ ಪೂಜೆಯು ಪಿತೃಪೂಜೆಗೆ ಅಂಗವಾಗಿದೆ. ನರರು ಪಂಚಮಹಾಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಋಣಮುಕ್ತರಾಗುವರು. ಶ್ರಾದ್ಧಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸದ್ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡದೇ ಅಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಯಮನ ಶಿಕ್ಷೆಯೂ, ದುಃಖವೂ, ಉಂಟಾಗುವುವು. ಆದುದರಿಂದ ಸತ್ಪುರುಷರಿಗೆ ಅನ್ನೋದಕಾದಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ ಇಹದಲ್ಲಿ ಆಯುರಾರೋಗ್ಯಾದಿ ಮಹದೈಶ್ವರ್ಯಗಳೂ ಪರದಲ್ಲಿ ಪರಮಪದವಿಯೂ ಲಭಿಸುವುವು. ಎಂಬ ವಿಷಯಗಳು ಉಕ್ತವಾಗಿವೆ.

Vishesha Sangraha

—: ಹರಿಃ ಓಂ :—

—ಶ್ರೀ ವೇದವ್ಯಾಸಾಯ ನಮಃ—

ಶ್ರೀಮದ್ವಾಯುಪುರಾಣಂ

ಪಂಚದಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ

॥ ಬೃಹಸ್ಪತಿರುವಾಚ ॥

ಸಕೃದಭ್ಯರ್ಚಿತಾಃ ಪ್ರೀತಾ ಭವಂತಿ ಪಿತರೋಽವ್ಯಯಾಃ ।
ಯೋಗಾತ್ಮಾನೋ ಮಹಾತ್ಮಾನೋ ವಿಪಾಪ್ಮಾನೋ ಮಹೌಜಸಃ ॥ ೧ ॥

ಪ್ರೇತ್ಯ ಚ ಸ್ವರ್ಗಲಾಭಾಯ ಕಾಮ್ಯೈಶ್ವರ್ಯಂ ಸುವಿಸ್ತರಂ ।
ಯೇಷಾಂ ಚಾಪ್ಯನುಗೃಹ್ಣಂತಿ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಕ್ರಮೇಣ ತು ॥ ೨ ॥

ಹದಿನೈದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು

೧. ಬೃಹಸ್ಪತಿಯು ಹೇಳಿದನು :—ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸನಿರತರೂ, ಮಹಾತ್ಮರೂ, ಪಾಪರಹಿತರೂ, ಮಹಾತೇಜಸ್ವಿಗಳೂ. ನಾಶರಹಿತರೂ, ಆದ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳನ್ನು ಒಂದು ಸಲ ನಾವು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೂಜಿಸಿದರೂ ಕೂಡ ಅವರು ಬಹಳವಾಗಿ ಪ್ರೀತರಾಗುವರು.

೨. ಹೀಗೆ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪಿತೃಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದ ಪುರುಷರು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಮಹದೈಶ್ವರ್ಯವನ್ನೂ ಸಕಲೇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಪಡೆದು ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಮೋಕ್ಷಸುಖವನ್ನು ಪಡೆಯುವಂತೆ ಪಿತೃಗಳು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವರು.

Vishesha Sangraha

ತಾನಿ ವಕ್ಷ್ಯಾಮ್ಯಹಂ ಸೌಮ್ಯಾಃ ಸರಾಂಸಿ ಸರಿತಸ್ತಥಾ ।
ತೀರ್ಥಾನಿ ಚೈವ ಪುಣ್ಯಾನಿ ದೇಶಾಂಚ್ಛೈಲಾಂಸ್ತಥಾಶ್ರಮಾನ್ ॥ ೩ ॥

ಪುಣ್ಯೋ ಯಸ್ತ್ರಿಷು ಲೋಕೇಷ್ವಮರಕಂಟಕಪರ್ವತಃ ।
ಪರ್ವತಃ ಪ್ರವರಃ ಪುಣ್ಯಃ ಸಿದ್ಧಚಾರಣಸೇವಿತಃ ॥ ೪ ॥

ಯತ್ರ ವರ್ಷಸಹಸ್ರಾಣಿ ಪ್ರಯುತಾನ್ಯರ್ಬುದಾನಿ ಚ ।
ತಪಃ ಸುದುಶ್ಚರಂ ತೇಪೇ ಭಗವಾನಂಗಿರಾಃ ಪುರಾಃ ॥ ೫ ॥

ಯತ್ರ ಮೃತ್ಯೋರ್ಗತಿರ್ನಾಸ್ತಿ ತಥೈವಾಸುರರಕ್ಷಸಾಂ ।
ನ ಭಯಂ ಚೈವ ವಾ ಲಕ್ಷ್ಮೀರ್ಯಾವದ್ಭೂಮಿರ್ಧರಿಷ್ಯತಿ ॥ ೬ ॥

---

೩. ಎಲೈ ಮುನಿವರ್ಯರೇ, ಅಂತಹ ಪವಿತ್ರವಾದ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವೆನು ಕೇಳಿರಿ. ಅವು ಯಾವುವೆಂದರೆ ಸರಸ್ಸುಗಳು, ನದಿಗಳು, ತೀರ್ಥಗಳು, ಪುಣ್ಯಸ್ಥಳಗಳು, ಪುಣ್ಯದೇಶಗಳು, ಪರ್ವತಗಳು ಮತ್ತು ಆಶ್ರಮಗಳು ಇವುಗಳಾಗಿವೆ. ಇಂತಹ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಗಳ ಫಲವು ಲಭಿಸುವುದು.

೪–೫. ಅತಿಪವಿತ್ರವೂ, ಸಿದ್ಧಚಾರಣಸೇವಿತವೂ, ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತವೂ, ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧವೂ ಆದ ಅಮರಕಂಟಕವೆಂಬ ಪರ್ವತೋತ್ತಮವು ಲೋಕಮಾನ್ಯವಾಗಿದೆ. ಅಂತಹ ಪರ್ವತಶ್ರೇಷ್ಠದಲ್ಲಿ ಮಹಾನುಭಾವನಾದ ಅಂಗಿರಸಮುನಿಯು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಹತ್ತುಸಹಸ್ರ ವರ್ಷಗಳವರೆಗೂ ಅತಿಭಯಂಕರವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿದನು.

೬. ಆ ಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ಮೃತ್ಯು, ಅಸುರರು, ರಾಕ್ಷಸರು, ಭೂತಗಳು, ಪ್ರೇತಗಳು, ಪಿಶಾಚಗಳು ಇವುಗಳಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಭಯವಿಲ್ಲ. ಸರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಮಹದೈಶ್ವರ್ಯವು ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಅಂಗಿರಸಮುನಿಯು ಘೋರ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿದನು.

Vishesha Sangraha

ತೇಜಸಾ ಯಶಸಾ ಚೈವ ಭ್ರಾಜತೇ ಸ ನಗೋತ್ತಮಃ ।
ಶೃಂಗಮಾಲ್ಯವತೋ ನಿತ್ಯಂ ವಹ್ನಿಃ ಸಂವರ್ತಕೋ ಯಥಾ ॥ ೭ ॥

ಮೃದವಶ್ಚ ಸುಗಂಧಾಶ್ಚ ಹೇಮಾಭಾಃ ಪ್ರಿಯದರ್ಶನಾಃ ।
ಶಾಂತಾಃ ಕುಶಾ ಇತಿ ಖ್ಯಾತಾಃ ಪಿಬಂದಕ್ಷಿಣನರ್ಮದಾಂ ॥ ೮ ॥

ದೃಷ್ಟವಾನ್ ಸ್ವರ್ಗಸೋಪಾನಂ ಭಗವಾನಂಗಿರಾಃ ಪುರಾ ।
ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರೇ ಮಹಾತೇಜಾಃ ಪ್ರಸ್ತರಾರ್ಥಕುಶೋತ್ತಮಾನ್ ॥ ೯ ॥

ತೇಷು ದರ್ಭೇಷು ಯಃ ಪಿಂಡಾನ್ ಮರಕಂಟಕಪರ್ವತೇ ।
ದದ್ಯಾತ್ಸಕೃದಪಿ ಪ್ರಾಜ್ಞಸ್ತಸ್ಯ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಯತ್ಫಲಂ ॥ ೧೦ ॥

---

೭. ಆ ಗಿರಿವನವು ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದಲೂ, ಕೀರ್ತಿಯಿಂದಲೂ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತದೆ. ಅದರಂತೆಯೇ ಮಾಲ್ಯವತ್ಪರ್ವತದ ಶಿಖರವೂ ಸಹ ಪ್ರಲಯಕಾಲದ ಅಗ್ನಿಯಂತೆ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿದೆ.

೮. ಅದರಲ್ಲಿ ಕುಶನಾಮಕ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಮೃದುವಾಗಿಯೂ, ಸುವರ್ಣದಂತೆ ಕಾಂತಿಯುಕ್ತವಾಗಿಯೂ, ನೋಡಲು ಅತಿಮನೋಹರವಾಗಿಯೂ, ಶಾಂತವಾಗಿಯೂ ಇವೆ. ನರ್ಮದಾನದಿಯು ದಕ್ಷಿಣತೀರದಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ಅತಿಪವಿತ್ರವಾಗಿಯೂ ಮಂದಮಾರುತದಿಂದ ತಂಪಾಗಿಯೂ ಸೇವ್ಯವಾಗಿಯೂ ಇವೆ.

೯. ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಮಹಾತ್ಮರಾದ ಅಂಗಿರಸಮುನಿಯು ಮಹಾತೇಜಸ್ವಿಗಳಾಗಿ ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರಕ್ಕಾಗಿ ಹರಡಿರುವ ದರ್ಭೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಕಟ್ಟಿರುವ ಸೋಪಾನವಾರ್ಗವೋ ಏನೋ ಎಂಬಂತೆ ತಿಳಿದನು.

೧೦. ಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಪುರುಷನು ಅಂತಹ ಅಮರಕಂಟಕಪರ್ವತದಲ್ಲಿರುವ ದರ್ಭೆಗಳಲ್ಲಿ ಪಿಂಡದಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಯಾವ ಮಹಾಫಲ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದೋ ಅದನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ನಿನಗೆ ನಿರೂಪಿಸುವೆನು ಕೇಳೆಂದನು.

Vishesha Sangraha

ತದ್ಭವತ್ಯಕ್ಷಯಂ ಶ್ರಾದ್ಧಂ ಪಿತೄಣಾಂ ಪ್ರೀತಿವರ್ಧನಂ ।
ಅಂತರ್ಧಾನಂ ಚ ಗಚ್ಛಂತಿ ಕ್ಷೇತ್ರಮಾಸಾದ್ಯ ತತ್ಸದಾ ॥ ೧೧ ॥

ತತ್ರ ಜ್ವಾಲಾರಸಃ ಪುಣ್ಯೋ ದೃಶ್ಯತೇಽದ್ಯಾಪಿ ಸರ್ವಶಃ ।
ಸಶಲ್ಯಾನಾಂ ಚ ಸತ್ವಾನಾಂ ವಿಶಲ್ಯಕರಣೀ ನದೀ ॥ ೧೨ ॥

ಪ್ರಾಗ್ದಕ್ಷಿಣಾ ತು ಸಾವರ್ತಾ ವಾಪೀ ಸಾ ಪರ್ವತೋತ್ತಮೇ ।
ಕಲಿಂಗದೇಶಪಾರ್ಶ್ವಾರ್ಧೇ ಪಿತೄಣಾಂ ಪ್ರೀತಿವರ್ಧನಂ ॥ ೧೩ ॥

ಸಿದ್ಧಕ್ಷೇತ್ರಮೃಷಿಶ್ರೇಷ್ಠಾ ಯದುಕ್ತಂ ಪರಮಂ ಭುವಿ ।
ಸಮ್ಮತೋ ದೇವದೈತ್ಯಾನಾಂ ಶ್ಲೋಕಮುಪ್ಯುಶನಾ ಜಗೌ ॥ ೧೪ ॥

---

೧೧. ಆ ಅಮರಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಶ್ರಾದ್ಧವು ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಪ್ರೀತಿದಾಯಕವಾಗಿಯೂ, ಅಕ್ಷಯಫಲಪ್ರದವಾಗಿಯೂ, ಕ್ಷೇಮಕರವಾಗಿಯೂ, ಇದೆ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳು ಬಂದು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಅದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ವರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅಂತರ್ಧಾನವಾಗುವರು.

೧೨. ಆ ಗಿರಿವರದಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ಸಹ ಪುಣ್ಯಕರವಾದ ಜ್ವಾಲಾರಸವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದೆ. ಮತ್ತು ವಿಶಲ್ಯಕರಣೀ ಎಂಬ ಮಹಾನದಿಯು ಪ್ರಜೆಗಳ ಸಕಲ ವಿಧವಾದ ದುಃಖಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸುತ್ತಾ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ.

೧೩. ಆ ಪರ್ವತೋತ್ತಮದ ಆಗ್ನೇಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಕಲಿಂಗದೇಶವು ಇರುತ್ತದೆ. ಅದರ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಪ್ರೀತಿ ವರ್ಧಕವೂ, ಅಲೆಗಳಿಂದ ವ್ಯಾಪ್ತವೂ, ಆದ ಒಂದು ಸರೋವರವು ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತದೆ.

೧೪. ಪರಮರ್ಷಿಗಳು ಆ ಅಮರಕಂಟಕ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧಿದಾಯಕವಾದ ಸಿದ್ಧಕ್ಷೇತ್ರವೆನ್ನುವರು. ಅದು ದೇವ ದೈತ್ಯರಿಗೂ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಿಯವಾಗಿದೆಯೆಂದು ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರು ಅದನ್ನು ಹೊಗಳಿರುವರು.

Vishesha Sangraha

ಧನ್ಯಾಸ್ತೇ ಪುರುಷಾ ಲೋಕೇ ಯೇ ಪ್ರಾಪ್ಸ್ಯಾಮರಕಂಟಕಂ ।
ಪಿತ್ರ್ಯಾನ್ ಸಂತರ್ಪಯಿಷ್ಯಂತಿ ಶ್ರಾದ್ಧೇ ಪಿತೃಪರಾಯಣಾ ॥ ೧೫ ॥

ಅಲ್ಪೇನ ತಪಸಾ ಸಿದ್ಧಿಂ ಗಮಿಷ್ಯಂತಿ ನ ಸಂಶಯಃ ।
ಸಕೃದೇವಾರ್ಚಿತಾಸ್ತತ್ರ ಸ್ವರ್ಗಮಮರಕಂಟಕೇ ॥ ೧೬ ॥

ಮಹೇಂದ್ರಪರ್ವತೇ ರಮ್ಯೇ ಪುಣ್ಯಂ ಶಕ್ರ ನಿಷೇವಿತಂ ।
ತತ್ರಾರುಹ್ಯ ಭವೇತ್ ಪ್ರೀತಿಃ ಶ್ರಾದ್ಧಂ ಚೈವ ಮಹತ್ಫಲಂ ॥ ೧೭ ॥

ಬಿಲ್ವಾಧಃಶಿಖರೇ ಯುಕ್ತಾ ದಿವ್ಯಂ ಚಕ್ಷುಃ ಪ್ರವರ್ತತೇ ।
ಅದೃಶ್ಯಂ ಚೈವ ಭೂತಾನಾಂ ದೇವವಚ್ಚರತೇ ಮಹೀಂ ॥ ೧೮ ॥

---

೧೫. ಯಾವ ಪುರುಷರು ಅಮರಕಂಟಕವೆಂಬ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಪಿತೃಗಳನ್ನೇ ಧ್ಯಾನಮಾಡುತ್ತಾ ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಪೂಜಾದಿಗಳಿಂದ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವರೋ ಅಂತಹ ಪುರುಷರು ಪರಮಧನ್ಯರು, ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿಗಳೆಂದು ಮುನಿಗಳು ಹೊಗಳಿರುವರು.

೧೬. ಪುರುಷರು ಅಮರಕಂಟಕವೆಂಬ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ ಮಹಾಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವರು. ಮತ್ತು ಒಂದು ಸಲ ಪಿತೃಗಳಿಗೋಸ್ಕರ (ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ) ಅಂದರೆ ಶ್ರಾದ್ಧಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಉಭಯರಿಗೂ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

೧೭. ಅದರ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಅತಿ ರಮ್ಯವೂ, ದೇವೇಂದ್ರನಿಂದ ನಿಷೇವಿತವೂ. ಆದ ಮಹೇಂದ್ರಪರ್ವತವಿರುವುದು. ಆ ಪರ್ವತದ ಆರೋಹಣದಿಂದ ಪ್ರೀತನಾದ ದೇವೇಂದ್ರನು ಮಹತ್ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವನು. ಅಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಶ್ರಾದ್ಧವು ಮಹತ್ಫಲದಾಯಕವಾಗುವುದು.

೧೮. ಆ ಪರ್ವತ ಶಿಖರದಲ್ಲಿ ಬಿಲ್ವವೃಕ್ಷದ ಛಾಯೆಯಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನಮಾಡಿದರೆ ದಿವ್ಯದೃಷ್ಟಿಯುಂಟಾಗುವುದು. ಭೂತಗಳಿಗೆ ಅದೃಶ್ಯವಾಗುವ ಶಕ್ತಿಯುಂಟಾಗುವುದು. ಮತ್ತು ದೇವತೆಗಳಂತೆ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೂ ಗೋಚರನಾಗದಂತೆ ಸಂಚರಿಸಬಲ್ಲನು.

Vishesha Sangraha

ಸಪ್ತಗೋದಾವರೇ ಚೈವ ಗೋಕರ್ಣೇ ಚ ತಪೋವನೇ ।
ಅಶ್ವಮೇಧಫಲಂ ತತ್ರ ಸ್ನಾತ್ವಾ ಚ ಲಭತೇ ನರಃ ॥ ೧೯ ॥

ಧೂತಪಾಪಸ್ಥಲಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಪೂತಃ ಸ್ನಾತ್ವಾ ಭವೇನ್ನರಃ ।
ರುದ್ರಸ್ತತ್ರ ತಪಸ್ತೇಪೇ ದೇವದೇವೋ ಮಹೇಶ್ವರಃ ॥ ೨೦ ॥

ಗೋಕರ್ಣೇ ವರ್ಣಿತಂ ವಿಪ್ರೈರ್ನಾಸ್ತಿಕಾನಾಂ ನಿದರ್ಶನಂ ।
ಅಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಯ ಸಾವಿತ್ರೀ ಪಠತಃ ಸಂಪ್ರಣಶ್ಯತಿ ॥ ೨೧ ॥

ದೇವರ್ಷಿಭವನೇ ಶೃಂಗೇ ಸಿದ್ಧಚಾರಣಸೇವಿತೇ ।
ಆರುಹ್ಯ ತಂತು ನಿಯಮಾತ್ತತೋಽಯಾಂತಿ ತ್ರಿವಿಷ್ಟಪಂ ॥ ೨೨ ॥

---

೧೯. ಪುರುಷರು ಸಪ್ತಗೋದಾವರಿಯಲ್ಲಿಯೂ, ಗೋಕರ್ಣದ ತಪೋವನದಲ್ಲಿರುವ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ ಧ್ಯಾನಮಾಡಿದರೆ ಅಶ್ವಮೇಧಯಾಗವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಮಹಾಫಲವನ್ನು ಪಡೆಯುವರು.

೨೦. ಪುರುಷನು ಗೋಕರ್ಣದಲ್ಲಿರುವ ಧೂತಪಾಪಸ್ಥಲವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಸ್ನಾನ ಜಪತಪಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ತಕ್ಷಣವೇ ಸಕಲ ಪಾಪಾದಿಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗುವನು. ಏಕೆಂದರೆ ದೇವದೇವನೂ ಮಹೇಶ್ವರನೂ ಆದ ರುದ್ರದೇವನು ಅದರಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿರುವನು.

೨೧. ಗೋಕರ್ಣಕ್ಷೇತ್ರವಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ವರ್ಣಿಸುವ ಫಲವನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಕೈಗೂಡುವುದರಿಂದ ನಾಸ್ತಿಕರಿಗೂ ಆಕ್ಷೇತ್ರವು ನಿದರ್ಶನವಾಗಿದೆ. ಶೂದ್ರಾದಿಗಳೂ ಸಹ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಸಾವಿತ್ರೀದೇವಿಯನ್ನು ಧ್ಯಾನಮಾಡಿದರೆ, ಅವರ ಸಕಲ ಪಾಪಗಳೂ ಪರಿಹಾರವಾಗುವುವು.

೨೨. ಮನುಷ್ಯರು ಸಿದ್ಧಚಾರಣರಿಂದ ಸೇವಿತವೂ ದೇವರ್ಷಿಗೆ ಆಶ್ರಯವೂ ಆದ ಆ ಗಿರಿಯ ಉನ್ನತಶಿಖರವನ್ನೇರಿ ಧ್ಯಾನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ, ಅವರು ಹಿಂತಿರುಗದೆ, ಅಲ್ಲಿಂದಲೇ ಸಶರೀರರಾಗಿ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕವನ್ನು ಹೊಂದಿ ದಿವ್ಯಸುಖವನ್ನು ಪಡೆಯುವರು.

Vishesha Sangraha

ದಿವ್ಯೈಶ್ಚಂದನವೃಕ್ಷೈಶ್ಚ ಪಾದಪೈರುಪಶೋಭಿತಂ ।
ಆಪಃ ಸ್ವಾದನಸಂಪೃಕ್ತಾ ವಹಂತಿ ಸತತಂ ಯತಃ ॥ ೨೩ ॥

ನದೀ ಪ್ರವರ್ತತೇ ತಾಭ್ಯಸ್ತಾಮ್ರಪರ್ಣೀತಿ ನಾಮತಃ ।
ಯೋಷೇವ ಸಮುಹಾಖೇದಾ ದಕ್ಷಿಣಂ ಯಾತಿ ಸಾಗರಂ ॥ ೨೪ ॥

ಸದ್ಯಾಸ್ತಸ್ಯಾತ್ತು ಯಾ ಆಪೋ ಮೂರ್ಛ್ಯಮಾನಾ ಮಹೋದಧೌ ।
ಶಂಖಾ ಭವಂತಿ ಮುಕ್ತಾಶ್ಚ ಜಾಯಂತೇ ಶಂಖಮುಕ್ತಿಕಾಃ ॥ ೨೫ ॥

ಉದಕಾನಯನಂ ಕೃತ್ವಾ ಶಂಖಮೌಕ್ತಿಕಸಂಯುತಂ ।
ಆದಿಭಿರ್ವ್ಯಾಧಿಭಿಶ್ಚೈವ ಮುಕ್ತಾ ಯಾಂತ್ಯಮರಾವತೀಂ ॥ ೨೬ ॥

---

೨೩. ಆ ಪರ್ವತದ ಶಿಖರವು ದಿವ್ಯವಾದ ಚಂದನವೃಕ್ಷಗಳಿಂದಲೂ, ಚಂಪಕ ಚಾಂಪೇಯ ಪುನ್ನಾಗಾದಿ ವೃಕ್ಷಗಳಿಂದಲೂ ಮಂಡಿತವಾಗಿದೆ. ಆ ಶಿಖರದಿಂದ ಅತಿ ಸ್ವಾದುವಾದ ಜಲದಿಂದ ಪೂರ್ಣವಾದ ನದಿಗಳು ಸರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಹರಿಯುವುವು.

೨೪. ಆ ಶಿಖರದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ತಾಮ್ರಪರ್ಣೀನಾಮಕವಾದ ಮಹಾನದಿಯು ಸ್ತ್ರೀಯರು ಪತಿಯ ಗೃಹಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಾಗ ದುಃಖಿಸುವಂತೆ, ತನ್ನ ಪತಿಯಾದ ದಕ್ಷಿಣ ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ವ್ಯಸನಪಡುತ್ತಾ ಇದೆಯೋ ಎಂಬಂತೆ ಆ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಹೊಂದುವುದು.

೨೫. ಆ ತಾಮ್ರಪರ್ಣೀನದಿಯು ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಸೇರುವಾಗ ಅತ್ಯಂತ ಗರ್ಜನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದು. ಅದರ ಜಲವು ಅತಿವೇಗದಿಂದ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಬೀಳುವಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಶಂಖಗಳೂ ಮುತ್ತುಗಳೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಉಂಟಾಗುವುವು.

೨೬. ಶಂಖ ಮುತ್ತುಗಳಿಂದ ಸಹಿತವಾದ ತಾಮ್ರಪರ್ಣೀನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಪಾನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯರು ರೋಗೋಪದ್ರವಾದಿಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗಿ, ಇಂದ್ರಲೋಕವನ್ನು ಹೊಂದುವರು.

Vishesha Sangraha

ಚಂದನೇಭ್ಯಃ ಪ್ರಯುಕ್ತಾನಾಂ ಶಂಖಾನಾಂ ಮೌಕ್ತಿಕಸ್ಯ ಚ ।
ಪಾಪಕರ್ತೃನಪಿ ಪಿತೃಂಸ್ತಾರಯಂತಿ ಯಥಾ ಶ್ರುತಿಃ ॥ ೨೭ ॥

ಚಂದ್ರತೀರ್ಥೇ ಕುಮಾರ್ಯಾಂ ತು ಕಾವೇರ್ಯಾಂ ಪ್ರಭವೇಕ್ಷಯೇ ।
ಶ್ರೀಪರ್ವತಸ್ಯ ತೀರ್ಥೇಷು ವೈಕೃತೇ ಚ ತಥಾ ಗಿರೌ ॥ ೨೮ ॥

ಏಕಸ್ಥಾ ಯತ್ರ ದೃಶ್ಯಂತೇ ವೃಕ್ಷಾ ಹ್ಯೌಷಿರಪರ್ವತೇ ।
ಪಾಲಾಶಾಃ ಖಾದಿರಾ ಬಿಲ್ವಾ ಪ್ಲಕ್ಷಾಶ್ವತ್ಥವಿಕಂಕತಾಃ ॥ ೨೯ ॥

ಏತದ್ಧಿ ಮಂಡಲಂ ಸಿದ್ಧಂ ಯಜ್ಞೀಯಂ ದ್ವಿಜಸತ್ತಮಾಃ ।
ಅಸ್ಮಿನ್ಮುಕ್ತ್ವಾ ಜನೋಂಗಾನಿ ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ಯಾತ್ಯಮರಾವತೀಂ ॥ ೩೦ ॥

---

೨೭. ಶ್ರೀಗಂಧ ಶಂಖ ಮುತ್ತು ಇವುಗಳಿಂದ ಸಹಿತವಾದ ತಾಮ್ರಪರ್ಣೀ ನದಿಯ ಜಲದಿಂದ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ತರ್ಪಣವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ, ಆ ಪಿತೃಗಳು ಪಾಪಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರೆ ಅಂತಹ ಪಾಪಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗುವರೆಂದು ವೇದಗಳು ಘೋಷಿಸುತ್ತವೆ.

೨೮–೨೯. ಚಂದ್ರತೀರ್ಥ, ಕುಮಾರೀತೀರ್ಥ, ಅಕ್ಷಯಕರವಾದ ಕಾವೇರೀ ನದಿಯ ಉತ್ಪತ್ತಿಸ್ಥಾನ, ಶ್ರೀಪರ್ವತದ ತೀರ್ಥಗಳು, ವೈಕೃತಪರ್ವತ ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಪರ್ವತಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಯಾಗೋಪಯುಕ್ತವಾದ ಮುತ್ತಕ, ಖದಿರ, ಬಿಲ್ವ, ಆಲ, ಅಶ್ವತ್ಥ, ಬೇಲ ಈ ವೃಕ್ಷಗಳಿಂದಲಂಕೃತವಾದ ಔಶಿರಗಿರಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಪುಣ್ಯಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಪಾಪದಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗಿ ಸ್ವರ್ಗಸುಖವನ್ನು ಹೊಂದುವರು.

೩೦. ಎಲೈ ವಿಪ್ರೋತ್ತಮರೇ, ಮೇಲೆ ನಿರೂಪಿಸಿದ ವೃಕ್ಷಗಳೆಲ್ಲವೂ ಯಾಗೋಪಕರಣಗಳಾಗಿವೆ. ಇಂತಹ ಉತ್ತಮವಾದ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಾದಿ ಜಪತಪಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ, ಪಿತೃಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೂ ದೇವತಾಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಿದರೆ ಸಕಲ ದೋಷಗಳೂ ಪರಿಹಾರವಾಗಿ ಪರದಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಗಸುಖವನ್ನು ಹೊಂದುವರು.

Vishesha Sangraha

ಕರ್ಮಾಣಿ ಸ್ವಪ್ರಯುಕ್ತಾನಿ ಸಿಧ್ಯಂತಿ ಪ್ರಭವಾತ್ಯಯೇ |
ದುಷ್ಪ್ರಸಕ್ತಾನಿ ಪಿತೃಷು ಪ್ರಯುಕ್ತಾನಿ ಭವಂತ್ಯುತ || ೩೧ ||

ಪಿತೃಣಾಂ ದುಹಿತಾ ಪುಣ್ಯಾ ನರ್ಮದಾ ಸರಿತಾಂ ವರಾ |
ತತ್ರ ಶ್ರಾದ್ಧಾನಿ ದತ್ತಾನಿ ಅಕ್ಷಯಾಣಿ ಭವಂತ್ಯುತ || ೩೨ ||

ಮಾತರಸ್ಯ ವನೇ ಪುಣ್ಯೇ ಸಿದ್ಧಚಾರಣಸೇವಿತೇ |
ಅಂತರ್ದ್ಧಾನಂ ನ ಗಚ್ಛಂತಿ ಸಕ್ತಾಸ್ತಸ್ಮಿನ್ಮಹಾಗಿರೌ || ೩೩ ||

ವಿಂಧ್ಯೇ ಚೈವ ಗಿರೌ ಪುಣ್ಯೇ ಧರ್ಮಾಧರ್ಮನಿದರ್ಶನಂ |
ಪಾಪಧಾರಾಂ ನ ಪಶ್ಯಂತಿ ಧಾರಾಂಪಶ್ಯಂತಿ ಸಾಧವಃ || ೩೪ ||

---

೩೧. ಮನುಷ್ಯರು ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮಗಳ ಫಲವನ್ನು ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿಯೂ ಮುಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿಯೂ ಅನುಭವಿಸುವರು. ಪಿತೃಗಳ ಉದ್ದೇಶ್ಯಕವಾಗಿ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮಗಳು ಅಕ್ರಮವಾಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಅವು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಮಾಡಿದಂತೆ ಅವರಿಗೆ ಸೇರುತ್ತವೆ.

೩೨. ನದಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠಳಾದ ನರ್ಮದೆಯು ಪಿತೃದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಕುಮಾರಿಯಾಗಿರುವಳು. ಅಂತಹ ನರ್ಮದೆಯ ತೀರದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಪಿತೃಕಾರ್ಯಗಳು ಅಕ್ಷಯಫಲದಾಯಕವಾಗುತ್ತವೆ.

೩೩. ಸಿದ್ಧಚಾರಣರಿಂದ ಸೇವಿತವೂ, ಅತ್ಯಂತ ಪವಿತ್ರವೂ, ಆದ ಮಾತರ ವನದಲ್ಲಿರುವ ಮಹಾಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಪಿತೃಗಳು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಬಂದು ಸ್ವೀಕರಿಸುವರು. ಪಿತೃಗಳು ಮಾಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

೩೪. ಪವಿತ್ರವಾದ ವಿಂಧ್ಯಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಪಿತೃಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಧರ್ಮಾಧರ್ಮಗಳು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಸಾಧುಗಳಿಗೆ ಪಾಪಗಳು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಅವರು ಪುಣ್ಯಪರಂಪರೆಗಳನ್ನೇ ನೋಡುವರು.

Vishesha Sangraha

ತಸ್ಯಾಂ ನ ದೃಶ್ಯತೇ ಪಾಪಂ ಕೇಷಾಂಚಿತ್ ಪಾಪಕರ್ಮಣಾಂ ।
ಸ್ಪಷ್ಟಾ ಭವತಿ ಸಾಧಾರಾ ಪ್ರಾಯಶಃ ಶುಭಕರ್ಮಣಾಂ ॥ ೩೫ ॥

ಕೋಶಲಾಯಾಂ ಮತಂಗಸ್ಯ ವಾಪೀ ಪಾಪನಿಷೂದನೀ ।
ಸ್ನಾತಾಸ್ತಸ್ಯಾಂ ದಿವಂ ಯಾಂತಿ ಕಾಮಚಾರವಿಹಂಗಮಾಃ ॥ ೩೬ ॥

ಕುಮಾರಕೋಶಲಾತೀರ್ಥೇ ಪರ್ವತೇ ಪಾಲಪಂಜರೇ ।
ಪಾಂಡುಕೂಲೇ ಸಮುದ್ರಾಂತೇ ಪಂಡಾರಕವನೇ ತಥಾ ॥ ೩೭ ॥

ವಿಮಲೇ ಚ ವಿಪಾಪೇ ಚ ಸತ್ಕೃತ್ಯ ಪ್ರಭವೇಽಭಯೇ ।
ಶ್ರೀವೃಕ್ಷೇ ಗೃಧ್ರಕೂಟೇ ಚ ಜಂಬೂಮಾರ್ಗೇ ಚ ನಿತ್ಯತಃ ॥ ೩೮ ॥

---

೩೫. ಕೆಲವು ಪಾಪಿಗಳೇನಾದರೂ ಅಲ್ಲಿ ಶುಭಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಆ ಪಾಪಗಳು ಕಾಣದೇ ಹಾರಿಹೋಗುವುದು. ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಶುಭಕರ್ಮಿಗಳ ಫಲಪರಂಪರೆಗಳು ಪ್ರಾಯಕವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುವುವು. ಪುಣ್ಯಗಳು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸಂಭವಿಸುವುವು.

೩೬. ಕೋಶಲದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಮತಂಗಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಪಾಪನಾಶಿನಿ ಎಂಬ ಸರೋವರವು ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾಗಿರುವುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಪಾನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಸ್ವೇಚ್ಛಾಚಾರಿಗಳಾದ ಪಕ್ಷಿಗಳೂ ಸಹ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಹೊಂದುವುವು.

೩೭-೩೮. ಪಾಲಪಿಂಜರ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿರುವ ಕುಮಾರ ಕೌಶಲಾತೀರ್ಥದಲ್ಲಿಯೂ, ಸಮುದ್ರದ ದಡದಲ್ಲಿರುವ ಪಾಂಡುಕೂಲಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ, ಪಂಡಾರಕವನದಲ್ಲಿಯೂ, ವಿಮಲವೂ, ಪಾಪರಹಿತವೂ, ಭಯರಹಿತವೂ, ಸತ್ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರಯವೂ ಆದ ಶ್ರೀವೃಕ್ಷದಲ್ಲಿಯೂ, ಗೃಧ್ರಕೂಟದಲ್ಲಿಯೂ, ಜಂಬೂಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿಯೂ ಮಾಡಿದ ಪಿತೃಕಾರ್ಯಗಳು ಅನಂತಫಲದಾಯಕಗಳಾಗುತ್ತವೆ.

Vishesha Sangraha

ಅಸಿತಸ್ಯ ಗುರೋಃ ಪುಣ್ಯೇ ಯೋಗಾಚಾರ್ಯಸ್ಯ ಧೀಮತಃ ।
ತತ್ರಾಪಿ ಶ್ರಾದ್ಧಮಾನಂತ್ಯಮಸಿತಾಯಾಂ ಚ ನಿತ್ಯಶಃ ॥ ೩೯ ॥

ಪುಷ್ಕರೇಷ್ವಕ್ಷಯಂ ಶ್ರಾದ್ಧಂ ತಪಶ್ಚೈವ ಮಹಾಫಲಂ ।
ಮಹೋದಧೌ ಪ್ರಭಾಸೇ ಚ ತಸ್ಮಾದೇವಂ ವಿನಿರ್ದಿಶೇತ್ ॥ ೪೦ ॥

ದೇವಿಕಾಯಾಂ ವೃಷೋ ನಾಮ ಕೂಪಃ ಸಿದ್ಧನಿಷೇವಿತಃ ।
ಸಮುತ್ಪತಂತಿ ತಸ್ಯಾಪೋ ಗವಾಂ ಶಬ್ದೇನ ನಿತ್ಯಶಃ ॥ ೪೧ ॥

ಯೋಗೇಶ್ವರೈಃ ಸದಾ ಜುಷ್ಟಃ ಸರ್ವಪಾಪಬಹಿಷ್ಕೃತೈಃ ।
ದದ್ಯಾಚ್ಛ್ರಾದ್ಧಂ ತು ಯಸ್ತಸ್ಮಿಂಸ್ತಸ್ಯ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಯತ್ಫಲಂ ॥ ೪೨ ॥

---

೩೯. ಜ್ಞಾನಿಗಳೂ, ಯೋಗಾಚಾರ್ಯರೂ, ಗುರುಗಳೂ ಆದ ಅಸಿತಮುನಿಯ ಪುಣ್ಯಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿಯೂ, ಅಸಿತಾನದಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿಯೂ ಮಾಡಿದ ಪಿತೃಕಾರ್ಯಗಳು ಅನಂತಫಲದಾಯಕವಾಗುತ್ತವೆ.

೪೦. ಪುಷ್ಕರಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ, ಸಮುದ್ರದ ದಡದಲ್ಲಿಯೂ, ಪ್ರಭಾಸಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ಮಾಡಿದ ಶ್ರಾದ್ಧ ಮತ್ತು ತಪಸ್ಸು ಇವೆರಡೂ ಅಕ್ಷಯವೂ ಮಹತ್ತೂ ಆದ ಫಲದಾಯಕವಾಗುತ್ತವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹೇಳುವರು.

೪೧. ದೇವಿಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧರಿಂದ ಸೇವಿತವೂ ವೃಷನಾಮಕವೂ ಆದ ಕೂಪವಿರುತ್ತದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯವೂ ಜಲವು ಗೋವುಗಳಂತೆ ಶಬ್ದಮಾಡುತ್ತಾ ನೆಗೆಯುತ್ತಿದೆ.

೪೨. ಆ ವೃಷಕ್ಷೇತ್ರವು ಸರ್ವಪಾಪಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತರಾದ ಯೋಗೀಶ್ವರರಿಂದ ಸದಾಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಸೇವಿಸಲ್ಪಟ್ಟದ್ದಾಗಿದೆ. ಆ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮನು ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡುವನೋ, ಅದರ ಮಹಾಫಲಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುವೆನು ಕೇಳಿರೆಂದನು.

Vishesha Sangraha

ಅಕ್ಷಯಂ ಸಾರ್ವಕಾಮೀಯಂ ಶ್ರಾದ್ಧಂ ಪ್ರೀಣಾತಿ ವೈ ಪಿತೄನ್ ।
ಜಾತವೇದಃ ಶಿಲಾ ತತ್ರ ಸಾಕ್ಷಾದಗ್ನೇಃ ಸನಾತನೀ ॥ ೪೩ ॥

ಯಸ್ತ್ವಗ್ನಿಂ ಪ್ರವಿಶೇತ್ತತ್ರ ನಾಕಪೃಷ್ಠೇ ಸ ಮೋದತೇ ।
ಅಗ್ನಿಃ ಶಾಂತಃ ಪುನರ್ಜಾತಸ್ತಸ್ಮಿಂದತ್ತಂ ತದಕ್ಷಯಂ ॥ ೪೪ ॥

ದಶಾಶ್ವಮೇಧಿಕೇ ತೀರ್ಥೇ ತೀರ್ಥೇ ಪಂಚಾಶ್ವಮೇಧಿಕೇ ।
ಯಥೋದ್ದಿಷ್ಟಂ ಫಲಂ ತೇಷಾಂ ಕ್ರತೂನಾಂ ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ ॥ ೪೫ ॥

ಖ್ಯಾತಂ ಹಯಶಿರೋ ನಾಮ ತೀರ್ಥಂ ಸದ್ಯೋ ವರಪ್ರದಂ ।
ಶ್ರಾದ್ಧಂ ತತ್ರ ತದಾಕ್ಷಯ್ಯಂ ದತ್ವಾ ಸರ್ಗೇ ಚ ಮೋದತೇ ॥ ೪೬ ॥

---

೪೩. ಆ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಶ್ರಾದ್ಧವು ಅಕ್ಷಯವೂ, ಸಕಲೇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳಿಂದ ಪೂರ್ಣವೂ, ಆದ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವುದು. ಮತ್ತು ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯುಂಟಾಗುವುದು. ಅಲ್ಲಿ ಪುರಾತನವೂ, ಅಗ್ನಿಜನಕವೂ, ಆದ ಜಾತವೇದನಾಮಕವಾದ ಶಿಲೆಯು ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾಗಿದೆ.

೪೪. ಯಾವನು ಆ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಪ್ರವೇಶಮಾಡುವನೋ ಅವನಿಗೆ ಪುನರ್ಜನನವಿಲ್ಲದೆಯೆ ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯಸುಖವನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ಅಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಯು ಶಾಂತವಾಗಿ ಪುನಃ ಯಾರ ಪ್ರಯತ್ನವಿಲ್ಲದೆಯೆ ಅದೇ ಉದ್ಭವಿಸುವುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟ ದಾನವು ಅಕ್ಷಯಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವುದು.

೪೫. ದಶಾಶ್ವಮೇಧ, ಪಂಚಾಶ್ವಮೇಧಗಳೆಂಬ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಪಿತೃ ಕಾರ್ಯವು ಮಹಾಯಾಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಫಲಿಸುತ್ತದೆ.

೪೬. ಹಯಗ್ರೀವವೆಂಬ ತೀರ್ಥವು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾಗಿದೆ. ಮತ್ತು ತಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ವರದಾಯಕವಾಗಿದೆ. ಆ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಶ್ರಾದ್ಧವು ಅಕ್ಷಯಫಲದಾಯಕವಾಗಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಪಿಂಡಾದಿಗಳನ್ನು ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ದಾನಮಾಡಿದರೆ ಕೂಡಲೇ ಸ್ವರ್ಗಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದು.

Vishesha Sangraha

ಶ್ರಾದ್ಧಂ ಕುಂಭೇ ವಿಮುಚ್ಯಂತಿ ಜ್ಞೇಯಂ ಪಾಪನಿಷೂದನಂ ।
ಶ್ರಾದ್ಧಂ ತತ್ರಾಕ್ಷಯಂ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ಜಪ್ಯಹೋಮ ತಪಾಂಸಿ ಚ ॥ ೪೭ ॥

ಅಜತುಂಗೇ ಶುಭೇ ತೀರ್ಥೇ ತರ್ಪಯೇತ್ಸತತಂ ಪಿತೄನ್ ।
ದೃಶ್ಯತೇ ಪರ್ವಸು ಚ್ಛಾಯಾ ಯತ್ರ ನಿತ್ಯಂ ದಿವೌಕಸಾಂ ॥
ಪೃಥಿವ್ಯಾಮಕ್ಷಯಂ ದತ್ತಂ ನಿರುಜಾ ಯತ್ರ ಪಾಂಡವಾಃ ॥ ೪೮ ॥

ಯೋಗೇಶ್ವರೈಃ ಸದಾ ಜುಷ್ಟಂ ಸರ್ವಪಾಪಬಹಿಷ್ಕೃತೈಃ ।
ದದ್ಯಾಚ್ಛ್ರಾದ್ಧಂ ತು ಯಸ್ತಸ್ಮಿಂಸ್ತಸ್ಯ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಯತ್ಫಲಂ ॥ ೪೯ ॥

ಅರ್ಚಿತಾಸ್ತೇನ ವೈ ಸಾಕ್ಷಾದ್ಭವಂತಿ ಪಿತರಃ ಸದಾ ।
ಅಸ್ಮಿಂಲ್ಲೋಕೇ ವಶೀ ಯಃ ಸ್ಯಾತ್ಪ್ರೇತ್ಯ ಸ್ವರ್ಗೇ ಸ ಮೋದತೇ ॥ ೫೦ ॥

---

೪೭. ಕುಂಭತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧವಿಸರ್ಜನೆಯು ಸಕಲ ಪಾಪನಾಶಕವಾಗಿದೆ. ಆ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಸ್ನಾನ, ಜಪ, ತಪ, ಹೋಮ, ಶ್ರಾದ್ಧಾದಿಗಳು ಅಕ್ಷಯ ಫಲಪ್ರದವಾಗಿವೆ ಎಂಬುದು ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧವು.

೪೮. ಅಜತುಂಗವೆಂಬ ಶುಭತೀರ್ಥವು ಪಿತೃತರ್ಪಣಾದಿಗಳಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಮುಖ್ಯವಾಗಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳ ಛಾಯೆಯು ಪರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಭೂಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಆ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಅಕ್ಷಯಫಲಪ್ರದವೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯಾಗಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಪಾಂಡವರು ಶ್ರಾದ್ಧಾದಿ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಪಾಪರಹಿತರಾದರೆಂದು ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ.

೪೯. ಅದರಲ್ಲಿ ಸರ್ವಪಾಪಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತರಾದ ಯೋಗೀಶ್ವರರೂ ಕೂಡ ಸದಾ ನಿರತರಾಗಿ ಶ್ರಾದ್ಧಾದಿಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವರು. ಇದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಆಗುವ ಮಹಾಫಲಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವೆನು ಕೇಳಿರೆಂದನು.

೫೦. ಆ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಿ ಪಿತೃಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಪಿತೃಗಳು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಬಂದು ಸ್ವೀಕರಿಸುವರು. ಆ ಪುರುಷನು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರನಾಗಿದ್ದು ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪರಮಸುಖವನ್ನು ಪಡೆಯುವನು.

Vishesha Sangraha

ಪ್ರಾಯಶಃ ಪ್ರವರಃ ಪುಣ್ಯಃ ಶಿವೋ ನಾಮ ಹ್ರದಸ್ತಥಾ ।
ತತ್ರ ವ್ಯಾಸಸರಃ ಪುಣ್ಯಂ ದಿವ್ಯಂ ಬ್ರಹ್ಮಸರಸ್ತಥಾ ॥ ೫೧ ॥

ಉಜ್ಜಂತಃ ಪರ್ವತಃ ಪುಣ್ಯೋ ವಸಿಷ್ಠಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ ।
ಋಗ್ಯಜುಃಸಾಮಶಿರಸಃ ಕಾಪೋತಃ ಪುಷ್ಪಸಾಹ್ವಯಃ ।
ಆಖ್ಯಾತೋ ಪಂಚಮೋ ವೇದೋ ಸೃಷ್ಟ್ವಾ ಹ್ಯೇತೇಷು ಬ್ರಹ್ಮಣಾ ॥ ೫೨ ॥

ಗತ್ವೈತಾನ್ಮುಚ್ಯತೇ ಪಾಪಾದ್ದ್ವಿಜೋ ವಹ್ನಿಃ ಸನಾತನಃ ।
ಶ್ರಾದ್ಧಂಚಾನಂತ್ಯಮೇತೇಷು ಜಪ್ಯ ಹೋಮತಪಾಂಸಿ ಚ ॥ ೫೩ ॥

ಪುಂಡರೀಕೇ ಮಹಾತೀರ್ಥೇ ಪುಂಡರೀಕಸಮಂ ಫಲಂ ।
ಬ್ರಹ್ಮತೀರ್ಥೇ ಮಹಾತೀರ್ಥೇ ಅಶ್ವಮೇಧಫಲಂ ಲಭೇತ್ ॥ ೫೪ ॥

---

೫೧. ಈ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಖ್ಯಾತವೂ, ಪುಣ್ಯಪ್ರದವೂ ಆದ ಶಿವನಾಮಕ ಮಹಾಹ್ರದವು ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಅದರ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಯೇ ವ್ಯಾಸ ಸರೋವರವೂ ಬ್ರಹ್ಮಸರಸ್ಸೂ ಕೂಡ ದಿವ್ಯವೂ ಪುಣ್ಯಪ್ರದವೂ ಆಗಿವೆ.

೫೨. ಋಗ್ವೇದ, ಯಜುರ್ವೇದ, ಸಾಮವೇದಗಳಿಗೆ ಮುಖ್ಯ ಆಶ್ರಯರೂ ಮಹಾತ್ಮರೂ ಆದ ವಸಿಷ್ಠಮುನಿಯ ಪವಿತ್ರವಾದ ಉಜ್ಜಂತವೆಂಬ ಗಿರಿಯು ಕಾಪೋತ ಪುಷ್ಕರವೆಂಬ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳೂ ವಿಖ್ಯಾತವಾಗಿವೆ. ಈ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಪಂಚಮ ವೇದವಾದ ಪುರಾಣಾದಿಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿರುವನು.

೫೩. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಅತಿಪುರಾತನವೂ ಪವಿತ್ರವೂ ಆದ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೆ ಹೋದರೆ ಪಾಪದಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗುವರು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಜಪತಪ ಹೋಮಾದಿಗಳು ಅನಂತವೂ, ಅಕ್ಷಯವೂ ಆದ ಫಲಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತವೆ.

೫೪. ಪುಂಡರೀಕವೆಂಬ ಮಹಾತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಪಿತೃಕಾರ್ಯವು ಕಮಲದಂತೆ ಶುಭ್ರವಾಗಿ ಕೀರ್ತಿದಾಯಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮತೀರ್ಥದಲ್ಲಿಯೂ ಮಹಾತೀರ್ಥದಲ್ಲಿಯೂ ಮಾಡಿದ ಪಿತೃಕಾರ್ಯವು ಅಶ್ವಮೇಧಫಲದಾಯಕವಾಗುವುದು.

Vishesha Sangraha

ಸಿಂಧುಸಾಗರಸಂಭೇಧೇ ತಥಾ ಪಂಚನದೇಽಕ್ಷಯಂ ।
ಕೀರಕಾತ್ಮಾ ತತಃ ಪುಣ್ಯೋ ಮಂಡವಾಯಾಂ ಚ ಪರ್ವತೇ ॥ ೫೫ ॥

ದೇಯಂ ಸಪ್ತಹ್ರದೇ ಶ್ರಾದ್ಧಂ ಮಾನಸೇ ಚ ವಿಶೇಷತಃ ।
ಮಹಾಕೂಟೇ ಚ ವಂದೇ ಚ ಗಿರೌ ತ್ರಿಕಕುದೇ ತಥಾ ॥ ೫೬ ॥

ಸಧ್ಯಾಯಾಂ ಚ ಮಹಾವೇದ್ಯಾಂ ದೃಶ್ಯತೇ ಮಹದದ್ಭುತಂ ।
ಅಶ್ರದ್ಧಧಾನಾನ್ನಾಭ್ಯೇತಿ ಸಾಭ್ಯೇತಿ ಚ ಧೃತವ್ರತಾನ್ ॥ ೫೭ ॥

ಜಾತವೇದಃ ಶಿಲಾ ತತ್ರ ಸಾಕ್ಷಾದಗ್ನೇಃ ಸನಾತನೀ ।
ಶ್ರಾದ್ಧಾನಿ ಚಾಗ್ನಿಕಾರ್ಯಾಂ ಚ ತತ್ರ ಕುರ್ಯಾತ್ ಸದಾಕ್ಷಯಂ ॥ ೫೮ ॥

ಸಂಶ್ರಯಿತ್ವೈಕಮೇಕೇನ ಸಾಯಾಹ್ನಂ ಪ್ರತಿ ನಿತ್ಯಶಃ ।
ತಸ್ಮಿಂದೇಯಂ ಸದಾ ಶ್ರಾದ್ಧಂ ಪಿತೄಣಾಮಕ್ಷಯಾರ್ಥಿನಾ ॥ ೫೯ ॥

---

೫೫. ಸಿಂಧುನದೀ ಸಾಗರಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಪಂಚನದೀ ಪಡದಲ್ಲಿಯೂ, ಕೀರಕ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ, ಮಂಡವಾಯು ಗಿರಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಮಾಡಿದ ಕಾರ್ಯಗಳು ಅಕ್ಷಯಫಲದಾಯಕಗಳಾಗುವುವು.

೫೬-೫೭. ಸಪ್ತಹ್ರದ, ಮಾನಸಸರೋವರ, ಮಹಾಕೂಟ, ಮಂದಗಿರಿ, ತ್ರಿಕುಕುತ್ಪರ್ವತ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಶ್ರಾದ್ಧಾದಿಗಳು ಅನಂತಫಲಪ್ರದವಾಗುತ್ತವೆ. ಮತ್ತು ಮಹಾವೇದಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಯಂಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಹದಾಶ್ಚರ್ಯಗಳು ಅತ್ಯದ್ಭುತವಾಗಿ ಕಾಣುವುವು. ಆ ಆಶ್ಚರ್ಯಗಳು ನಾಸ್ತಿಕರಿಗೆ ಕಾಣಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆಸ್ತಿಕರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಗೋಚರವಾಗುವುವು.

೫೮. ಸಾಕ್ಷಾದಗ್ನಿಜನಕವೂ, ಪುರಾತನವೂ ಆದ ಅಗ್ನಿಶಿಲೆಯು ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನೂ ಅಗ್ನಿಕಾರ್ಯವನ್ನೂ ಮಾಡಿದರ ಅಕ್ಷಯಫಲ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದು.

೫೯. ಪುರುಷರು ಪವಿತ್ರವಾದ ಆ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಪರಿಶುದ್ಧರಾಗಿ ಸಾಯಾಹ್ನದಲ್ಲಿ ಪಿತೃಗಳ ಉದ್ದೇಶ್ಯಕವಾಗಿ ಶ್ರಾದ್ಧಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಅನಂತವಾದ ಫಲವನ್ನು ಪಡೆಯುವರು.

Vishesha Sangraha

ಕೃತಾತ್ಮಾ ವಾಽಕೃತಾತ್ಮಾ ವಾ ತತ್ರ ವಿಜ್ಞಾಯತೇ ನರಃ ।
ಸ್ವರ್ಗ್ಯಮಾರ್ಗಪ್ರದಂ ನಾಮ ತೀರ್ಥಂ ಸದ್ಯೋ ವರಪ್ರದಂ ॥
ವೈರಾಣ್ಯುತ್ಸೃಜ್ಯ ತಸ್ಮಿಂಸ್ತು ದಿವಂ ಸಪ್ತರ್ಷಯೋ ಗತಾಃ ॥ ೬೦ ॥

ಅದ್ಯಾಪಿ ತಾನಿ ದೃಶ್ಯಂತೇ ವೈರಾಣ್ಯೇವ ಗತಾನಿ ತು ।
ಸ್ನಾತ್ವಾ ಸ್ವರ್ಗಮವಾಪ್ನೋತಿ ತಸ್ಮಿನ್ ತೀರ್ಥೋತ್ತಮೇ ನರಃ ॥ ೬೧ ॥

ಖ್ಯಾತಮಾಯತನಂ ತತ್ರ ನಂದಿಸಿದ್ಧನಿಷೇವಿತಂ ।
ನಂದೀಶ್ವರಸ್ಯ ಯಾ ಮೂರ್ತಿರ್ದುರಾಚಾರೈರ್ನ ದೃಶ್ಯತೇ ॥ ೬೨ ॥

ದೃಶ್ಯಂತೇ ಕಾಂಚನಾ ಯೂಪಾಃ ಸಂಚಿಷ್ಯೇ ಭಾಸ್ಕರೋದಯೇ ।
ಕೃತ್ವಾ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಂ ತೇ ತು ಗಚ್ಛಂತ್ಯಂತರ್ಹಿತಾ ದಿವಂ ॥ ೬೩ ॥

---

೬೦. ಯಾವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯನಾದ ಪುರುಷನೂ ಅಥವಾ ಅಯೋಗ್ಯನಾದ ಪುರುಷನೂ ಸಹ ಜಪತಪಾದಿಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಅದು ಸ್ವರ್ಗಮಾರ್ಗಪ್ರದವಾಗುವುದು. ಆ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳೂ ಕೂಡ ದ್ವೇಷಾಸೂಯಾದಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ತಪೋನುಷ್ಠಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಸ್ವರ್ಗಸುಖವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವರು.

೬೧. ಈಗಲೂ ಸಹ ಆ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳು ವೈರನಾಶಕವಾಗಿವೆಯೆಂದು ಲೋಕವಿಖ್ಯಾತವಾಗಿದೆ. ಪುರುಷರು ಆ ತೀರ್ಥೋತ್ತಮಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಪಾನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಅವರು ಸ್ವರ್ಗಲೋಕವನ್ನು ಹೊಂದುವರು.

೬೨. ಅದರಲ್ಲಿ ನಂದಿಸಿದ್ಧರಿಂದ ಸೇವಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾದ ನಂದೀಶ್ವರನ ದೇವಾಲಯವಿರುವುದು. ಆ ನಂದೀಶ್ವರಮೂರ್ತಿಯು ದುರಾಚಾರಿಗಳಾದ ನಾಸ್ತಿಕರ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಗೋಚರವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

೬೩. ಆ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸುವರ್ಣಮಯವಾದ ಯೂಪಸ್ತಂಭಗಳು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ. ಅಂತಹ ಸ್ತಂಭಗಳನ್ನು, ಸೂರ್ಯೋದಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ನಮಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದವರು ಸ್ವರ್ಗಲೋಕವನ್ನು ಹೊಂದುವರು. ಇದು ರಹಸ್ಯ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ.

Vishesha Sangraha

ಸರ್ವತಶ್ಚ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರಂ ಸುತೀರ್ಥಂ ಚ ವಿಶೇಷತಃ ।
ಪುಣ್ಯಂ ಸನತ್ಕುಮಾರಸ್ಯ ಯೋಗೇಶಸ್ಯ ಮಹಾತ್ಮನಃ ॥
ಕೀರ್ತ್ಯತೇ ಚ ತಿಲಾನ್ ದತ್ವಾ ಪಿತ್ರ್ಯಾಣಾಂ ವೈ ಸದಾಕ್ಷಯಂ ॥ ೬೪ ॥

ಓಜಸೇ ಚಾಕ್ಷಯಂ ಸಾದ್ಧಂ ಧರ್ಮರಾಜನಿವೇಶನೇ ।
ಶ್ರಾದ್ಧಂ ದತ್ತಮಮಾವಾಸ್ಯಾಂ ವಿಧಿನಾ ಚ ಯಥಾಕ್ರಮಂ ॥ ೬೫ ॥

ಪುನಃ ಸನ್ನಿಹಿತಾನಾಂ ವೈ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರೇ ವಿಶೇಷತಃ ।
ಅರ್ಚಯೇದ್ವಾ ಪಿತ್ರ್ಯಾಂಸ್ತತ್ರ ಸತ್ಪುತ್ರಸ್ತ್ವನೃಣೋ ಭವೇತ್ ॥ ೬೬ ॥

ವಿನಶನ ಸರಸ್ವತ್ಯಾಂ ಪ್ಲಕ್ಷಪ್ರಶ್ರವಣೇ ತಥಾ ।
ವ್ಯಾಸತೀರ್ಥೇ ಸರಸ್ವತ್ಯಾಂ ಬ್ರಹ್ಮಕ್ಷೇತ್ರೇ ವಿಶೇಷತಃ ॥ ೬೭ ॥

---

೬೪. ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದ ಎಲ್ಲಾ ಭಾಗವೂ ಅಲ್ಲಿನ ತೀರ್ಥಗಳೂ ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾಗಿವೆ. ಯೋಗೀಶ್ವರನೂ ಮಹಾತ್ಮನೂ ಆದ ಸನತ್ಕುಮಾರನ ಪವಿತ್ರವಾದ ಆಶ್ರಮವು ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾಗಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ತಿಲೋದಕವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ ಅದು ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಅಕ್ಷಯ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವುದು.

೬೫. ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾದ ಧರ್ಮರಾಜನ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯ ದಿವಸ ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಶ್ರಾದ್ಧವು ಅಕ್ಷಯಫಲಪ್ರದವೂ ಕೀರ್ತಿದಾಯಕವೂ ಆಗುವುದು.

೬೬. ಯಾವ ಕುಮಾರನು ಪದೇ ಪದೇ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತರಾದ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಅರ್ಚನ ವಂದನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುವನೋ, ಅಂತಹ ಪುತ್ರನು ಋಣಮುಕ್ತನಾಗುವನು.

೬೭. ವಿನಶನಕ್ಷೇತ್ರ, ಸರಸ್ವತೀನದಿ, ಪ್ಲಕ್ಷಶ್ರವಣ, ವ್ಯಾಸತೀರ್ಥ, ಬ್ರಹ್ಮಕ್ಷೇತ್ರ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವನು ಪಿತೃಗಳ ನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ ಶ್ರಾದ್ಧಾದಿ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುವನೋ, ಅವನಿಗೆ ಮಹಾಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದು.

Vishesha Sangraha

ದೇಯಮೋಂಕಾರಪಠನೈಃ ಶ್ರಾದ್ಧಮಕ್ಷಯಮಿಚ್ಛತಾ ।
ಸರ್ವತಶ್ಚೈವ ಗಂಗಾಯಾಂ ಮೈನಾಕೇ ಚ ನಗೋತ್ತಮೇ ॥ ೭೮ ॥

ಯಮುನಾಪ್ರಭವೇ ಚೈವ ಸರ್ವಪಾಪೈಃ ಪ್ರಮುಚ್ಯತೇ ।
ಅತ್ಯುಷ್ಣಾ ಶ್ಚಾತಿಶೀತಾಶ್ಚ ಆಪಸ್ತತ್ರ ನಿದರ್ಶನಂ ॥ ೭೯ ॥

ಯಮಸ್ಯ ಭಗಿನೀ ಪುಣ್ಯಾ ಮಾರ್ತಂಡದುಹಿತಾ ತಥಾ ।
ತತ್ರಾಕ್ಷಯಂ ತದಾ ಶ್ರಾದ್ಧಂ ಪಿತೃಭಿಃ ಪೂರ್ವಕೀರ್ತಿತಂ ॥ ೮೦ ॥

ಬ್ರಹ್ಮಾನುಗಹ್ರದೇ ಸ್ನಾತ್ವಾ ಸದ್ಯೋ ಭವತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಃ ।
ತಸ್ಮಿನ್ ಹಿ ಶ್ರಾದ್ಧಮಾನಂತ್ಯಂ ಜಪಹೋಮತಪಾಂಸಿ ಚ ॥ ೮೧ ॥

---

೭೮. ಗಂಗಾನದಿಯ ಸರ್ವಭಾಗದಲ್ಲಿಯೂ, ಉತ್ತಮವಾದ ಮೈನಾಕಗಿರಿಯಲ್ಲಿಯೂ, ಓಂಕಾರಪಠನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಅಕ್ಷಯಫಲ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದು.

೭೯. ಯಮುನಾನದಿಯ ಉದ್ಗಮದಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಸರ್ವ ಪಾಪಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗುವನು. ಇದಕ್ಕೆ ನಿದರ್ಶನವಾಗಿ ಆ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುಷ್ಣವೂ ಅತಿಶೀತಲವೂ ಆದ ಜಲವು ಇರುವುದು. ಇದೇ ನಿದರ್ಶನವಾಗಿದೆ.

೮೦. ಯಮುನೆಯು ಯಮದೇವನ ತಂಗಿಯೂ, ಸೂರ್ಯನ ಕುಮಾರಿಯೂ ಆಗಿರುವಳು. ಅಂತಹ ಯಮುನೆಯ ದಡದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಶ್ರಾದ್ಧವು ಅಕ್ಷಯಫಲ ದಾಯಕವಾಗಿದೆಯೆಂದು ಪಿತೃಗಳು ಅನಾದಿಯಿಂದಲೂ ವರ್ಣಿಸಿರುವರು.

೮೧. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಬ್ರಹ್ಮಾನುಗಹ್ರದದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ತಕ್ಷಣವೇ ಮುಕ್ತನಾಗುವನು. ಅದರಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಶ್ರಾದ್ಧ, ಜಪತಪಹೋಮಾದಿಗಳು ಅನಂತ ಫಲದಾಯಕಗಳಾಗುತ್ತವೆ.

Vishesha Sangraha

ಸ್ಥಾಣುಭೂತಶ್ಚರಂಸ್ತತ್ರ ವಸಿಷ್ಠೋ ವೈ ಮಹಾತಪಾಃ ।
ಅದ್ಯಾಪಿ ಯತ್ರ ದೃಶ್ಯಂತೇ ಪಾದಪಾ ಮಣಿಚರ್ಚಿತಾಃ ॥ ೭೨ ॥

ತುಲಾ ತು ದೃಶ್ಯತೇ ಯತ್ರ ಧರ್ಮಾಧರ್ಮಪ್ರದರ್ಶಿನೀ ।
ಯಯಾ ವೈ ತುಲಿತಂ ವಿಪ್ರೈಸ್ತೀರ್ಥಾನಾಂ ಫಲಮುತ್ತಮಂ ॥ ೭೩ ॥

ಪಿತೄಣಾಂ ದುಹಿತಾ ಯೋಗಾ ಗಂಧಕಾಲೀತಿ ವಿಶ್ರುತಾ ।
ಚತುರ್ಥೋ ಬ್ರಹ್ಮಣ ಶ್ಚಾಂಶಃ ಪರಾಶರಕುಲೋದ್ವಹಃ ॥ ೭೪ ॥

ವ್ಯಸ್ಯಸ್ತೇಕಂ ಚತುರ್ಧಾ ತು ವೇದಂ ಧೀಮಾನ್ಮಹಾಮುನಿಃ ।
ಮಹಾಯೋಗಂ ಮಹಾತ್ಮಾನಂ ಯೋ ವ್ಯಾಸಂ ಜನಯಿಷ್ಯತಿ ॥ ೭೫ ॥

---

೭೨. ಅದರಲ್ಲಿ ವಸಿಷ್ಠಮಹರ್ಷಿಯು ಮಹಾತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ, ಒಣಗಿದ ಮರದಂತೆ ಅಚಲನಾಗಿರುವನು. ಈಗಲೂ ಅಲ್ಲಿನ ವೃಕ್ಷಗಳು ರತ್ನಖಚಿತವಾದ ವೇದಿಕೆ ಮೊದಲಾದುವುಗಳಿಂದ ಶೋಭಿಸುತ್ತವೆ.

೭೩. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಯಾವ ತಕ್ಕಡಿಯಿಂದ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯಗಳ ತಾರತಮ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಯುತ್ತಿದ್ದರೋ, ಅಂತಹ ಧರ್ಮಾಧರ್ಮನಿರ್ಣಾಯಕವಾದ ಧರ್ಮತಕ್ಕಡಿಯು ಅಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ಸಹ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದೆಯೆಂದು ಮಹಾತ್ಮರು ಹೇಳುವರು.

೭೪. ಗಂಧಕಾಲೀ ಎಂಬುವಳು ಪಿತೃದೇವತೆಗಳ ಮಾನಸಪುತ್ರಿಯಾಗಿಯೂ, ಯೋಗಧ್ಯಾನಪರಾಯಣೆಯಾಗಿಯೂ, ಪ್ರಸಿದ್ಧಳಾಗಿಯೂ ಇದ್ದಳು. ಆಕೆಯು ಪರಾಶರಮುನಿಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಶಸಂಪನ್ನನಾದ ವ್ಯಾಸನಾಮಕ ಮುನಿಯನ್ನು ಪಡೆದಳು.

೭೫. ಯಾವ ವೇದವ್ಯಾಸರು ಅಖಂಡವಾದ ವೇದವನ್ನು ಲೋಕೋಪಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ಭಾಗಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದರೋ, ಅಂತಹ ಮಹಾತ್ಮರೂ, ಜ್ಞಾನಿಗಳೂ, ಮಹಾಯೋಗಿಗಳೂ ಆದ ದ್ವೈಪಾಯನಮುನಿಯನ್ನು ಮಹಾತ್ಮರಾದ ಪರಾಶರರು ಪಡೆದರು.

Vishesha Sangraha

ಅಚ್ಛೋದಕಂ ನಾಮ ಸರೋ ಯತ್ರಾಚ್ಛೋದಾ ಸಮುಚ್ಛ್ರಿತಾ ।
ಮತ್ಸ್ಯಯೋನೌ ಪುನರ್ಜಾತಾ ನಿಯೋಗಾದ್ವಾರಣೇನ ತು ॥ ೭೬ ॥

ತಸ್ಯಾ ಯತ್ರಾಶ್ರಮಃ ಪುಣ್ಯಃ ಪುಣ್ಯಕೃದ್ಭಿರ್ನಿಷೇವಿತಃ ।
ಸಕೃದ್ಧತ್ತಂ ತು ವೈ ಶ್ರಾದ್ಧಮಕ್ಷಯಂ ಸಮುದಾಹೃತಂ ॥
ತಸ್ಯಾಂ ಯೋಗಸಮಾಧಾನೇ ದತ್ತಂ ಯುಗಪದುದ್ಭವೇತ್ ॥ ೭೭ ॥

ಕುಬೇರತುಂಗೇ ವ್ಯಾಮೋಚ್ಛೇ ವ್ಯಾಸತೀರ್ಥೇ ತಥೈವ ಚ ।
ಪುಣ್ಯಃ ಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ದದ್ಯಾಚ್ಛ್ರಾದ್ಧಮಾನಂತ್ಯಮಕ್ಷಯಂ ॥ ೭೮ ॥

ಸಿದ್ಧೈಸ್ತು ನೇವಿತಾ ನಿತ್ಯಂ ದೃಶ್ಯತೇ ನಾಕೃತಾತ್ಮಭಿಃ ।
ಅನಿವರ್ತನಂ ತು ನಂದಾಯಾಂ ವೇದ್ಯಾಂ ಪ್ರಾಗುತ್ತರೇ ದಿಶಿ ॥ ೭೯ ॥

---

೭೬. ಅಚ್ಛೋದಕವೆಂಬ ಸರೋವರವು ಸರ್ವದಾ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಅತಿಸ್ವಚ್ಛವಾದ ಜಲವು ಸದಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉಕ್ಕುತ್ತಿರುವುದು. ವ್ಯಾಸರು ಮತ್ಸ್ಯಯೋನಿಯಾದ ಮತ್ಸ್ಯಗಂಧಿಯಲ್ಲಿ (ಸತ್ಯವತೀದೇವಿಯಲ್ಲಿ) ಅವತರಿಸಿದರು.

೭೭. ಅಂತಹ ವ್ಯಾಸರ ಪುಣ್ಯಕರವೂ ಮಹಾತ್ಮರಿಂದ ಆಶ್ರಿತವೂ ಆದ ವ್ಯಾಸಾಶ್ರಮವು ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಆ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಒಂದುಸಲ ಪಿತೃಗಳಿಗೋಸ್ಕರವಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಶ್ರಾದ್ಧವು ಅಕ್ಷಯವೂ ಅನಂತಪುಣ್ಯದಾಯಕವೂ ಆಗುವುದು.

೭೮. ಉನ್ನತವಾದ ಕುಬೇರತುಂಗತೀರ್ಥದಲ್ಲಿಯೂ, ಪವಿತ್ರವಾದ ವ್ಯಾಸತೀರ್ಥದಲ್ಲಿಯೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದಿಗಳು ಮಾಡಿದ ಶ್ರಾದ್ಧವು ಅಮಿತವೂ, ಅಕ್ಷಯವೂ ಆದ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವುದು.

೭೯. ಅಂತಹ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಸರ್ವದಾ ಸಿದ್ಧರಿಂದ ಸೇವಿತವಾಗಿದೆ. ಅಯೋಗ್ಯರಿಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶವೇ ಇಲ್ಲ. ನಂದವೇದಿಕೆಯು ಈಶಾನ್ಯ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿದೆ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಜಪತಪಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಪುನರಾವೃತ್ತಿ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹೇಳುವರು.

Vishesha Sangraha

ಸಿದ್ಧಕ್ಷೇತ್ರಂ ತು ವೈ ಜುಷ್ಟಂ ಯತ್ರಾಪ್ಯ ನ ನಿರ್ವರ್ತತೇ ।
ಮಹಾಲಯೇ ಪದಂ ನ್ಯಸ್ತಂ ಮಹಾದೇವೇನ ಧೀಮತಾ ॥ ೮೦ ॥

ದೇವ್ಯಾಲಯೇ ತಪಸ್ತಪ್ತ್ವಾ ಏಕಪಾದೇನ ಈಶ್ವರಃ ।
ನೀಹಾರಶ್ಚ ಯುಗಂದಿವ್ಯಮುಮಾತುಂಗೇ ಸ್ಥಿತಂ ಜಲಂ ॥ ೮೧ ॥

ಉಮಾತುಂಗೇ ಭೃಗೋಸ್ತುಂಗೇ ಬ್ರಹ್ಮತುಂಗೇ ಮಹಾಲಯೇ ।
ಕಾದ್ರವತ್ಯಾಂ ಚ ಶಾಂಡಿಲ್ಯಾಂ ಗುಹಾಯಾಂ ವಾಮನಸ್ಯ ಚ ॥ ೮೨ ॥

ಗತ್ವಾ ಚೈತಾನಿ ಪೂತಃ ಸ್ಯಾಚ್ಛ್ರಾದ್ಧಮಕ್ಷಯಮೇವ ಚ ।
ಜಪೋಹೋಮಸ್ತಥಾ ಧ್ಯಾನಂ ಯತ್ಕಿಂಚಿತ್ಸುಕೃತಂ ಭವೇತ್ ॥ ೮೩ ॥

---

೮೦. ಅದರ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವ ಸಿದ್ಧಕ್ಷೇತ್ರವು ಮಹಾಮುನಿಗಳಿಂದ ಸೇವಿತವಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದಂತಹ ಮಹಾತ್ಮರಿಗೆ ಪುನರ್ಜನನವಿಲ್ಲ. ಏಕೇದರೆ ಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಮಹಾಲಯದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿ ಸನ್ನಿತನಾಗಿರುವನು.

೮೧. ಪರಮೇಶ್ವರನು ಪಾರ್ವತೀದೇವಿಯ ಆಲಯವಲ್ಲಿ ಏಕಪಾದದಿಂದ ನಿಂತು ಘೋರವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಉಮಾಶಿಖರದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಹಿಮವು ಮನೋಹರವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆ ಉಮಾತುಂಗದಲ್ಲಿನ ಜಲವೂ ಸಹ ದಿವ್ಯವೂ ಅತಿಮಧುರವೂ ಹಿತವೂ ಆಗಿರುತ್ತದೆ.

೮೨–೮೩. ಉಮಾತುಂಗ, ಭೃಗುತುಂಗ, ಬ್ರಹ್ಮತುಂಗ, ನಾಗಹ್ರದ, ಶಾಂಡಿಲ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರ (ಗುಹೆ) ವಾಮನಗವಿ, ಇವುಗಳ ದರ್ಶನವು ಅತಿಪವಿತ್ರವಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಶ್ರಾದ್ಧ, ಜಪತಪ. ಹೋಮ, ಧ್ಯಾನಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೊಂದನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ ಅನಂತಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದು. ಆ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸತ್ಕಾರ್ಯವೂ ಮಹಾಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವುದು.

Vishesha Sangraha

ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಂ ಯಜಂತೇ ವೈ ಗುರುಭಕ್ತ್ಯಾಃ ಶತಂ ಸಮಾಃ ।
ಏವಮಾದೀನಿ ಸದ್ಯಸ್ತ್ರಾಂ ಸ್ನಾತ್ವಾ ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ ಸತ್ಫಲಂ ॥ ೮೪ ॥

ಕುಮಾರಧಾರಾ ತತ್ರೈವ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪಾಪಪ್ರಣಾಶನೀ ।
ಯಾನಾಸನಂ ಚ ತತ್ರೈವ ಸದ್ಯಃ ಸ್ಯಾದ್ಯತ್ ಪ್ರದೃಶ್ಯತೇ ॥ ೮೫ ॥

ಶೈಲಕೀರ್ತಿಪುರಾಭ್ಯಾಶೋ ಕಾಮಾನಾಪ್ನೋತಿ ಪುಷ್ಕಲಾನ್ ।
ಅದೃಶ್ಯಃ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ದೇವವಚ್ಚರತೇ ಮಹೀಂ ॥ ೮೬ ॥

ಕಾಶ್ಯಪಸ್ಯ ಮಹಾತೀರ್ಥಂ ಕಾಲಸರ್ಪಿರಿತಿ ಶ್ರುತಂ ।
ತತ್ರ ಶ್ರಾದ್ಧಾನಿ ದೇಯಾನಿ ನಿತ್ಯಮಕ್ಷಯಮಿಚ್ಛಿತಾ ॥ ೮೭ ॥

---

೮೪. ಅಂತಹ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ವಟುಗಳು ನೂರಾರು ವರ್ಷಗಳವರೆಗೂ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವ್ರತವನ್ನೂ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಗುರುಸೇವೆಯನ್ನೂ ಅಧ್ಯಯನವನ್ನೂ ಮಾಡುವರು. ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದ ಪುರುಷರಿಗೆ ಆ ಮಹಾಫಲಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸಂಭವಿಸುವುವು.

೮೫. ಕುಮಾರಧಾರೆಯ ಕ್ಷೇತ್ರವು ದರ್ಶನ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಪಾಪನಾಶಕವೂ ಪುಣ್ಯಪ್ರದವೂ ಆಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಜಪತಪ ಧ್ಯಾನಾದಿಗಳು ಮಹಾಫಲಪ್ರದವಾಗಿದೆ.

೮೬. ಶೈಲಕೀರ್ತಿಪುರದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧಾದಿಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದವರು ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವರು. ಅವರ ಪಿತೃಗಳು ದೇವತೆಗಳಂತೆ ಅದೃಶ್ಯರಾಗಿ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುವರು.

೮೭. ಕಶ್ಯಪಮುನಿಯ ಮಹಾತೀರ್ಥವು ಕಾಲಸರ್ಪಿಯೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಅಕ್ಷಯ ಫಲಾಕಾಂಕ್ಷಿತರಾದ ಪುರುಷರು ಆ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

Vishesha Sangraha

ಅಕ್ಷಯಂ ತು ಭವೇಚ್ಛ್ರಾದ್ಧಂ ಶಾಲಗ್ರಾಮುಸಮುಂತತಃ ।
ದೃಶ್ಯಾಃ ನ ದೃಶ್ಯತೇ ತತ್ರ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಮಕೃತಾತ್ಮನಾ ॥ ೮೮ ॥

ಪ್ರತ್ಯಾದೇಶೋ ಹ್ಯಶಿಷ್ಟಾನಾಂ ಶಿಷ್ಟಾನಾಂ ಚ ನಿವೇಶನಂ ।
ತತ್ರ ಚೈವ ಹ್ರದೇ ಪುಣ್ಯೇ ದಿವ್ಯೋ ವೈ ನಾಗರಾಡ್ಯತಃ ॥ ೮೯ ॥

ಪಿಂಡಂ ಗೃಹ್ಣಾತಿ ಹಿ ಸತಾಂ ನ ಗೃಹ್ಣಾತ್ಯಸತಾಂ ಹಿ ಸಃ ।
ಅತಿಪ್ರದೀಪ್ತೈರ್ಭುಜಗೈರ್ಭೋಕ್ತುಮನ್ನಂ ನ ಶಕ್ಯತೇ ॥ ೯೦ ॥

ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಂ ದೃಶ್ಯತೇ ಧರ್ಮಸ್ತೀರ್ಥಯೋರನಯೋರ್ದ್ವಯೋಃ ।
ದೇವದಾರುವನೇ ಚಾಪಿ ಚಾರಯೇಸ್ತಂ ನಿದರ್ಶನಂ ॥ ೯೧ ॥

---

೮೮. ಶಾಲಗ್ರಾಮಕ್ಷೇತ್ರದ ಸುತ್ತಲೂ ಮಾಡಿದ ಶ್ರಾದ್ಧವು ಅನಂತ ಫಲಪ್ರದವಾಗುವುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳು ಅಯೋಗ್ಯರ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಗೋಚರವಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಯೋಗ್ಯರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಕಾಣುವರು.

೮೯. ಪವಿತ್ರವಾದ ನಾಗಹ್ರದದಲ್ಲಿ ದೇವರೂಪಿಯಾದ ನಾಗರಾಜನು ವಾಸಿಸುವನು. ಅದು ಆಸ್ತಿಕರಾದ ಶಿಷ್ಟರಿಗೆ ಆಶ್ರಯವಾಗಿಯೂ, ನಾಸ್ತಿಕರಾದ ಅಯೋಗ್ಯರಿಗೆ ವಾಸಿಸಲನರ್ಹವಾಗಿಯೂ ಇದೆ.

೯೦. ನಾಗಹ್ರದದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವ ನಾಗರಾಜಾದಿಗಳು ಸತ್ಪುರುಷರು ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟ ಪಿಂಡಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತವೆ. ಅಯೋಗ್ಯರು ಕೊಟ್ಟ ಅನ್ನಾದಿಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿರುವ ನಾಗಗಳು ದಿವ್ಯರೂಪಿಗಳೂ, ತೇಜೋಮಯಗಳೂ ಆಗಿರುವುವು.

೯೧. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಎರಡು ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಧರ್ಮಗಳು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತವೆ. ಅದರಂತೆ ದೇವದಾರುವನದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಿದರೂ ಧರ್ಮಗಳು ಗೋಚರವಾಗುವುವು.

Vishesha Sangraha

ವಿಧೂತಾನಿ ತು ಪಾಪಾನಿ ದೃಶ್ಯಂತೇ ಸುಕೃತಾತ್ಮನಾ |
ಭಾಗೀರಥ್ಯಾಂ ಪ್ರಯಾಗೇ ಚ ನಿತ್ಯಮಕ್ಷಯ್ಯಮುಚ್ಯತೇ || ೯೨ ||

ಕಾಲಂಚರೇ ದಶಾರ್ಣಾಯಾಂ ನೈಮಿಷೇ ಕುರುಜಾಂಗಲೇ |
ವಾರಣಾಸ್ಯಾಂ ನಗರ್ಯಾಂ ತು ದೇಯಂ ಶ್ರಾದ್ಧಂ ತು ಯತ್ನತಃ || ೯೩ ||

ತಸ್ಯಾಂ ಯೋಗೇಶ್ವರೋ ನಿತ್ಯಂ ತತ್ತಸ್ಯಾ ದತ್ತಮಕ್ಷಯಂ |
ದತ್ವಾ ಚೈತೇಷು ಪೂತಃ ಸ್ಯಾಚ್ಛ್ರಾದ್ಧಮಾನಂತ್ಯಮೇವ ಚ || ೯೪ ||

ತಪೋ ಹೋಮಸ್ತಥಾ ಧ್ಯಾನಂ ಯತ್ ಕಿಂಚಿತ್ಸುಕೃತಂ ಭವೇತ್ |
ಲೌಹಿತ್ಯೇ ವೈತರಣ್ಯಾಂ ವೈ ಸ್ವರ್ಣವೇದ್ಯಾಂ ತಥೈವ ಚ || ೯೫ ||

---

೯೨. ಆ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮರ ಪಾಪಗಳು ಪರಿಹಾರವಾಗುವುದು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಕಾಣುವುದು. ಭಾಗೀರಥೀ ತೀರದಲ್ಲಿಯೂ. ಪ್ರಯಾಗ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ಮಾಡಿದ ಶ್ರಾದ್ಧವು ಅಕ್ಷಯವೂ ಮಹಾಫಲಪ್ರದವೂ ಆಗುವುದು.

೯೩. ಕಾಲಂಜರದಲ್ಲಿಯೂ, ದಶಾರ್ಣದಲ್ಲಿಯೂ, ನೈಮಿಷಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ, ಕುರುಜಾಂಗಲದಲ್ಲಿಯೂ, ಕಾಶೀನಗರವಲ್ಲಿಯೂ ಮಾಡಿದ ಶ್ರಾದ್ಧವು ಅನಂತಫಲಪ್ರದವಾಗುವುದು. ಪಿತೃಗಳು ಮುಕ್ತರಾಗುವರು.

೯೪. ಕಾಶೀ ಮೊದಲಾದ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಯೋಗೇಶ್ವರನಾದ ಶ್ರೀಭಗವಂತನು ಸದಾ ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿರುವನು. ಆದುದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಶ್ರಾದ್ಧವು ಅಕ್ಷಯಫಲಪ್ರದವಾಗುವುದು. ಆ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅನ್ನದಾನದಿಂದ ಪುರುಷನು ಪರಿಶುದ್ಧನಾಗುವನು. ಶ್ರಾದ್ಧವೂ ಕೂಡ ಅನಂತಫಲಪ್ರದವಾಗುವುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

೯೫. ಲೋಹಿತ್ಯಕ್ಷೇತ್ರ, ವೈತರಿಣೀನದಿಯತೀರ, ಸ್ವರ್ಣನದೀತಟ ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಪಿತೃಕಾರ್ಯಾದಿಗಳು ತಪಸ್ಸು, ಹೋಮ, ಧ್ಯಾನ, ಜಪ ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಸತ್ಕರ್ಮಗಳು ಸಫಲವಾಗುವುವು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಶುಭಕರ್ಮಗಳು ಅನಂತಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವುವು.

Vishesha Sangraha

ಸಕೃದೇವ ಸಮುದ್ರಾಂತೇ ದೃಶ್ಯತೇ ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಭಿಃ ।
ಗಯಾಯಾಂ ಧರ್ಮಪೃಷ್ಠೇ ಚ ಸರಸಿ ಬ್ರಹ್ಮಣಸ್ತಥಾ ॥ ೯೬ ॥

ಗಯಾಯಾಂ ಗೃಧ್ರಕೂಟೇ ಚ ಶ್ರಾದ್ಧಂ ದತ್ತಂ ಮಹಾಫಲಂ ।
ಹಿಮಂ ಚ ಪತತೇ ತತ್ರ ಸಮಂತಾತ್ ಪಂಚಯೋಜನಂ ॥ ೯೭ ॥

ಭರತಸ್ಯಾಶ್ರಮೇ ಪುಣ್ಯೇಽರಣ್ಯಂ ಪುಣ್ಯತಮಂ ಸ್ಮೃತಂ ।
ಮತಂಗಸ್ಯ ಪದಂ ತತ್ರ ದೃಶ್ಯತೇ ಮಾಂಸಚಕ್ಷುಷಾ ॥ ೯೮ ॥

ಖ್ಯಾಪಿತಂ ಧರ್ಮಸರ್ವಸ್ವಂ ಲೋಕಸ್ಯಾಸ್ಯ ನಿದರ್ಶನಂ ।
ಏವಂ ಪಂಚವನಂ ಪುಣ್ಯಂ ಪುಣ್ಯಕೃದ್ಭಿರ್ನಿಷೇವಿತಂ ॥
ಯಸ್ಮಿನ್ ಪಾಂಡುವಿಶಾಲೇತಿ ತೀರ್ಥಂ ಸದ್ಯೋ ನಿದರ್ಶನಂ ॥ ೯೯ ॥

೯೬–೯೭. ಮಹಾತ್ಮರು ಸಮುದ್ರದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೂ, ಗಯಾಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ, ಧರ್ಮಪೃಷ್ಠ, ಬ್ರಹ್ಮಸರಸ್ಸು, ಗೃಧ್ರಕೂಟ, ಇವುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮಾಡಿದ ಶ್ರಾದ್ಧವು ಮಹಾಫಲಪ್ರದವಾಗುವುದು. ಆ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಸುತ್ತಲೂ ಐದು ಯೋಜನಗಳವರೆಗೂ ಹಿಮವು ನಿರಂತರವೂ ಬೀಳುವುದು.

೯೮. ಅಲ್ಲಿರುವ ಭರತಾಶ್ರಮವು ಅತ್ಯಂತ ಪುಣ್ಯಮಯವಾಗಿರುವುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಪವಿತ್ರವಾದ ಮತಂಗಾಶ್ರಮವು ಪುಣ್ಯತಮವಾಗಿರುವುದು. ಈಗಲೂ ಸಹ ಮನುಷ್ಯರು ಈ ಚರ್ಮಚಕ್ಷುಸ್ಸುಗಳಿಂದ ಆ ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನು ನೋಡಬಹುದು.

೯೯. ಮತಂಗಮುನಿಗಳು ಆ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ತವಾದ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಲೋಕಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಗಳಾಗಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿರುವರು. ಇದರಂತೆ ಮಹಾತ್ಮರಿಗೆ ಆಶ್ರಯವಾದ ಪಂಚವನವೂ ಕೂಡ ಪುಣ್ಯತಮವಾಗಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಅತಿವಿಶಾಲವಾದ ಪಾಂಡುತೀರ್ಥವು ಮಹಾಫಲಪ್ರದವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿದೆ.

Vishesha Sangraha

ತುಲಾಮಾನೈಸ್ತಥಾ ಚಾಪೈಃ ಶಾಸ್ತ್ರೈಶ್ಚ ವಿವಿಧೈಸ್ತಥಾ ।
ಉನ್ಮಜ್ಜಂತಿ ತಥಾ ಲಗ್ನೇ ಯೇ ವೈ ಪಾಪಕೃತೋ ಜನಾಃ ॥ ೧೦೦ ॥

ತೃತೀಯಾಯಾಂ ತಥಾ ಪಾದೇ ನಿಃಸ್ವರೇ ಪಾವಮಂಡಲೇ ।
ಮಹಾಹ್ರದೇ ವೈ ಕೌಶಿಕ್ಯಾಂ ದತ್ತಂ ಶ್ರಾದ್ಧಂ ಮಹಾಫಲಂ ॥ ೧೦೧ ॥

ಮುಂಡಪೃಷ್ಠೇ ಪದಂ ನ್ಯಸ್ತಂ ಮಹಾದೇವೇನ ಧೀಮತಾ ।
ಬಹೂನ್ ದೇವಯುಗಾಂಸ್ತಪ್ತ್ವಾ ತಪಸ್ತೀವ್ರಂ ಸುದುಶ್ಚರಂ ॥ ೧೦೨ ॥

ಅಲ್ಪೇನಾಪ್ಯತ್ರ ಕಾಲೇನ ನರೋ ಧರ್ಮಪರಾಯಣಃ ।
ಪಾಪ್ಮಾನಮುತ್ಸೃಜತ್ಯಾಶು ಜೀರ್ಣತ್ವಚಮಿವೋರಗಃ ॥ ೧೦೩ ॥

---

೧೦೦. ಆ ಪಾಂಡುತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ತುಲಾಮಾನಗಳೂ (ತಕ್ಕಡಿಗಳೂ), ಧನಸ್ಸುಗಳೂ, ವಿವಿಧ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳೂ ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾಗಿವೆ. ಪರ್ವಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರು ಪಾಪ ಮಾಡಿರುವರೋ ಅವರು ಆ ತುಲಾಮಾನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತರೆ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹೋಗುವರು. ಯಾರು ಪಾಪಿಗಳೋ ಅವರು ಹಗುರವಾಗುವರು. ಇದು ನಿದರ್ಶನವಾಗಿದೆ.

೧೦೧. ಮೂರನೆಯ ಪಾದದಲ್ಲಿಯೂ, ನಿಶ್ಶಬ್ದವಾದ ಪಾವಮಂಡಲದಲ್ಲಿಯೂ, ಕೌಶಿಕಿಯೆಂಬ ಮಹಾಹ್ರದದಲ್ಲಿಯೂ ಮಾಡಿದ ಶ್ರಾದ್ಧವು ಮಹಾಫಲದಾಯಕವಾಗಿದೆ.

೧೦೨. ಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಮುಂಡಪೃಷ್ಠವೆಂಬ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಪಾದವನ್ನು ಊರಿಕೊಂಡು ಅನೇಕ ದೇವಯುಗಗಳವರೆಗೂ ಅತಿ ಭಯಂಕರವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿದನು.

೧೦೩. ಧರ್ಮಪರಾಯಣನಾದ ಪುರುಷನು ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪಕಾಲ, ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿದರೆ, ಸರ್ಪವು ಜೀರ್ಣವಾದ ಪೊರೆಯನ್ನು ಬಿಡುವಂತೆ, ಬೇಗನೇ ಪಾಪದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗುವನು.

Vishesha Sangraha

ಸಿದ್ಧಾನಾಂ ಪ್ರೀತಿಜನನ್ಯೈಃ ಪಾಪಾನಾಂ ಚ ಭಯಂಕರ್ಯೈಃ ।
ಲೇಲಿಹಾನ್ಯೈರ್ಮಹಾಭಾಗ್ಯೈಃ ರಕ್ಷಿತಂ ತು ದಿವಾನಿಶಂ ॥ ೧೦೪ ॥

ನಾಮ್ನಾ ಕನಕನಂದೀತಿ ತೀರ್ಥಂ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯವಿಶ್ರುತಂ ।
ಉದೀಚ್ಯಾಂ ಮುಂಡಪೃಷ್ಠಸ್ಯ ದೇವರ್ಷಿಗಣಸೇವಿತಂ ॥
ತತ್ರ ಸ್ನಾತ್ವಾ ದಿವಂ ಯಾಂತಿ ಕಾಮಚಾರಾ ವಿಹಂಗಮಾಃ ॥ ೧೦೫ ॥

ದತ್ತಂ ಚಾಪಿ ತಥಾ ಶ್ರಾದ್ಧಮಕ್ಷಯಂ ಸಮುದಾಹೃತಂ ।
ಋಣೈಸ್ತ್ರಿಭಿಸ್ತದಾ ಸ್ನಾತ್ವಾ ನಿಕ್ಷಿಣೋತಿ ನರೋತ್ತಮಃ ॥ ೧೦೬ ॥

ತೀರೇ ತು ಸರಸಸ್ತತ್ರ ದೇವಸ್ಯಾಯತನಂ ಮಹತ್ ।
ಆರುಹ್ಯ ತಜ್ಜಪಂಸ್ತತ್ರ ಸಿದ್ಧೋ ಯಾತಿ ದಿವಂ ತತಃ ॥ ೧೦೭ ॥

---

೧೦೪. ಸಿದ್ಧರಿಗೆ ಅತಿಪ್ರಿಯಗಳೂ, ಪಾಪಿಗಳಿಗೆ ಅತಿಭಯಂಕರಗಳೂ, ಮಹಾಭಾಗ್ಯಶಾಲಿಗಳೂ ಆದ ಸರ್ಪಗಳು ಸರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ, ಹಗಲೂರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತವೆ.

೧೦೫. ಮೂರುಲೋಕಪ್ರಖ್ಯಾತವೂ, ದೇವರ್ಷಿಗಳಿಂದ ವಂದಿತವೂ ಆದ ಕನಕನಂದೀ ಎಂಬ ತೀರ್ಥವೂ ಕ್ಷೇತ್ರವೂ ಮುಂಡಪೃಷ್ಠದ ಉತ್ತರದಿಗ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾಗಿದೆ. ಅಂತಹ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಪಕ್ಷಿಗಳೂ ಸಹ ಪಾಪಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಸ್ವರ್ಗಸುಖವನ್ನು ಪಡೆಯುವುವು.

೧೦೬. ಪುರುಷೋತ್ತಮನು ಆ ಕನಕನಂದಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧ ಮಾಡಿದರೆ ಅನಂತ ಫಲಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ಮತ್ತು ದೇವಋಣ, ಪಿತೃಋಣ, ಋಷಿಋಣವೆಂಬ ಋಣತ್ರಯಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗುವನು. ಅದರಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಸ್ನಾನಪಾನಾದಿಗಳಿಂದ ಮಹಾಫಲವು ಲಭಿಸುವುದು.

೧೦೭. : ಆ ಸರೋವರದ ದಡದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಭಗವಂತನ ಮಹಾಲಯವು ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರುವುದು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಸ್ನಾನ ಜಪತಪಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ಪುರುಷನು ಸಿದ್ಧಪುರುಷನಾಗಿ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕವನ್ನು ಹೊಂದುವನು.

Vishesha Sangraha

ಉತ್ತರಂ ಮಾನಸಂ ಗತ್ವಾ ಸಿದ್ಧಿಂ ಪ್ರಾಪ್ನೋತ್ಯನುತ್ತಮಾಂ ।
ತತ್ರ ಗತ್ವಾ ಪುರಶ್ರೇಷ್ಠಂ ದೃಶ್ಯತೇ ಮಹದದ್ಭುತಂ ॥ ೧೦೮ ॥

ತಸ್ಮಿನ್ನಿರ್ವರ್ತಯೇಚ್ಛ್ರಾದ್ಧಂ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಯಥಾಬಲಂ ।
ಕಾಮಾತ್ ಸ ಲಭತೇ ದಿವ್ಯಾನ್ಮೋಕ್ಷೋಪಾಯಂ ಚ ನಿತ್ಯಶಃ ॥ ೧೦೯ ॥

ಮಾನಸೇ ಸರಸಿ ಶ್ರೇಷ್ಠೇ ದೃಶ್ಯತೇ ಮಹದದ್ಭುತಂ ।
ದಿವಶ್ಚ್ಯುತಾ ಮಹಾಭಾಗಾ ಹ್ಯಂತರಿಕ್ಷೇ ವಿರಾಜತೇ ॥ ೧೧೦ ॥

ಗಂಗಾ ತ್ರಿಪಥಗಾ ದೇವೀ ಸೋಮಪಾದಾಚ್ಚ್ಯುತಾ ಭುವಿ ।
ಆಕಾಶೇ ದೃಶ್ಯತೇ ತತ್ರ ತೋರಣಂ ಸೂರ್ಯಸನ್ನಿಭಂ ॥ ೧೧೧ ॥

---

೧೦೮. ಮನುಷ್ಯರು ಉತ್ತರ ಮಾನಸ ಸರೋವರಕ್ಕೆ ಹೋದರೆ ಮಹಾಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವರು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದರೆ ಪರಮಾಶ್ಚರ್ಯಕರವೂ ಅತಿಶ್ರೇಷ್ಠವೂ ಆದ ನಗರವನ್ನು ನೋಡಬಹುದು.

೧೦೯. ಆ ಉತ್ತರ ಮಾನಸ ಸರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪುರುಷನು ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ತನ್ನ ಯೋಗ್ಯತಾನುಸಾರ ಯಥಾಶಕ್ತಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿದರೆ ಸಕಲೇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಪಡೆದು ಕೊನೆಗೆ ಪರಮಪದವಿಯಾದ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದುವನು.

೧೧೦. ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ಮಾನಸಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಾಶ್ಚರ್ಯಕರಗಳಾದ ಸಂಗತಿಗಳು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತವೆ. ಅದೇನೆಂದರೆ ಆ ಸರಸ್ಸಿನ ತೀರದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ನೋಡಿದರೆ ಮಹಾನುಭಾವರಾದ ಅನೇಕರು ತಮ್ಮ ಪುಣ್ಯಗಳು ಕ್ಷೀಣವಾಗಲು ಸ್ವರ್ಗದಿಂದ ಚ್ಯುತರಾಗಿ ಅಂತರಿಕ್ಷದಲ್ಲಿಯೇ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರುವುದು ಕಾಣುವುದು. ಇಂತಹ ಅದ್ಭುತ ಸಂಗತಿಗಳು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತವೆ.

೧೧೧. ಅಲ್ಲಿ ನಿಂತುನೋಡಿದರೆ ಆಕಾಶಗಂಗೆಯು ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಿಂದ ಚಂದ್ರನ ಕಿರಣಗಳಮೂಲಕ ಭೂಮಿಗೆ ಇಳಿಯುತ್ತಿರುವುದು ಕಾಣುವುದು. ಆಗ ಆಕೆಯು ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಸಮಾನವಾದ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಹೊಳೆಯುವ ತೋರಣದಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವಳು.

Vishesha Sangraha

ಜಾಂಬೂನದಮಯಂ ದಿವ್ಯಂ ಸ್ವರ್ಗದ್ವಾರಮಿವಾಯತಂ ।
ಯತಃ ಪ್ರವರ್ತತೇ ಭೂಯಃ ಪೂರ್ವಸಾಗರಮಂತಿಮಂ ॥ ೧೧೨ ॥

ಪಾವನೀ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ಧರ್ಮಜ್ಞಾನಾಂ ವಿಶೇಷತಃ ।
ಚಂದ್ರಭಾಗಾ ಚ ಸಿಂಧುಶ್ಚ ಉಭೌ ಮಾನಸಸನ್ನಿಭೌ ॥
ಸಾಗರಂ ಪಶ್ಚಿಮಂ ಯಾತಿ ದಿವ್ಯಸಿಂಧುರ್ನದೀವರಃ ॥ ೧೧೩ ॥

ಪರ್ವತೋ ಹಿಮವಾನ್ನಾಮ ನಾನಾಧಾತುವಿಭೂಷಿತಃ ।
ಯೋಜನಾನಾಂ ಸಹಸ್ರಾಣಿ ಆಯತೋಽಶೀತಿರುಚ್ಯತೇ ॥ ೧೧೪ ॥

ಸಿದ್ಧಚಾರಣಸಂಕೀರ್ಣಃ ಸಿದ್ಧಚಾರಣಸೇವಿತಃ ।
ತತ್ರ ಪುಷ್ಕರಣೀ ರಮ್ಯಾ ಸುಷುಮ್ನಾ ನಾಮ ವಿಶ್ರುತಾ ॥ ೧೧೫ ॥

---

೧೧೨. ಆ ಮಾನಸಸರೋವರದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ನೋಡಿದರೆ ಸುವರ್ಣಮಯವೂ, ಅತಿವಿಶಾಲವೂ ಆದ ಸ್ವರ್ಗದ ದ್ವಾರಗಳೋ ಏನೋ ಎಂಬಂತೆ ಪೂರ್ವ ಸಮುದ್ರದ ಕೊನೆಯಭಾಗವು ತೋರುವುದು.

೧೧೩. ಸರ್ವಭೂತಗಳನ್ನೂ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಧರ್ಮಾತ್ಮರನ್ನೂ ಪವಿತ್ರವನ್ನಾಗಿಮಾಡುವ ಚಂದ್ರಭಾಗಾ ಮತ್ತು ಸಿಂಧು ಇವೆರಡೂ ಮಾನಸಸರಸ್ಸಿಗೆ ಸಮಾನವಾದ ಮಹಿಮೆಗಳುಳ್ಳವುಗಳಾಗಿವೆ. ನದಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಸಿಂಧುನದಿಯು ಪಶ್ಚಿಮ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಸೇರುವುದು.

೧೧೪. ಅವರ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ನಾನಾ ಧಾತುಗಳಿಂದ ಮಂಡಿತವೂ, ಅತ್ಯುನ್ನತವೂ, ಹತ್ತುಸಹಸ್ರ ಯೋಜನಗಳಷ್ಟು ವಿಸ್ತೀರ್ಣವೂ ಆದ ಹಿಮಾಲಯವು ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರುವುದು.

೧೧೫. ಆ ಹಿಮಾಲಯದಲ್ಲಿರುವುದೂ ಸಿದ್ಧರೂ, ಚಾರಣರೂ ಇವರಿಂದ ವ್ಯಾಪ್ತವೂ, ಸಿದ್ಧಚಾರಣರಿಂದ ಸೇವಿತವೂ, ಅತ್ಯಂತ ರಮ್ಯವೂ, ಸುಷುಮ್ನಾನಾಮಕವೂ ಆದ ಪುಷ್ಕರಿಣಿಯು ಮೂರು ಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾಗಿದೆ.

Vishesha Sangraha

ದಶವರ್ಷಸಹಸ್ರಾಣಿ ತತ್ರ ಜಾತಸ್ತು ಜೀವತಿ ।
ಶ್ರಾದ್ಧಂ ಭವತಿ ಚಾನಂತ್ಯಂ ತಸ್ಯಾಂ ದತ್ತಂ ಮಹೋದಯಂ ॥
ತಾರಯೇಚ್ಚ ಯದಾ ಶ್ರಾದ್ಧಂ ದಶಪೂರ್ವಾರ್ ದಶಾಪರಾರ್ ॥ ೧೧೬ ॥

ಸರ್ವಂ ಪುಣ್ಯಂ ಹಿಮವತೋ ಗಂಗಾ ಪುಣ್ಯಾ ಚ ಸರ್ವತಃ ।
ಸಮುದ್ರಗಾಃ ಸಮುದ್ರಾಶ್ಚ ಸರ್ವೇ ಪುಣ್ಯಾಃ ಸಮಂತತಃ ॥ ೧೧೭ ॥

ಏವಮಾದಿಷು ಸರ್ವೇಷು ಶ್ರಾದ್ಧಂ ನಿರ್ವರ್ತಯೇದ್ಬುಧಃ ।
ಪೂತೋ ಭವತಿ ಸ್ನಾತ್ವಾ ನು ದತ್ವಾ ದತ್ವಾ ತಥೈವ ಚ ॥ ೧೧೮ ॥

ಶೈಲಸಾನುಷು ತುಂಗೇಷು ಕಂದರೇಷು ಗುಹಾಸು ಚ ।
ಉಪಹ್ವರನಿತಂಬೇಷು ತಥಾ ಪ್ರಸ್ರವಣೇಷು ಚ ॥ ೧೧೯ ॥

---

೧೧೬. ಆ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಪುರುಷನು ಹತ್ತುಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳು ಜೀವಿಸುವನು. ಅಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಶ್ರಾದ್ಧವು ಅನಂತಮಹಾಫಲಪ್ರದವಾಗುವುದು. ಮತ್ತು ಪಿತೃಕಾರ್ಯವು ಯಜಮಾನನ ಹಿಂದಿನ ಮತ್ತು ಮುಂದಿನ ಹತ್ತು ತಲೆಯುವರನ್ನು ನರಕಾದ್ಯನರ್ಥಗಳಿಂದ ಉದ್ಧರಿಸುವುದು.

೧೧೭. ಹಿಮಾಲಯದಲ್ಲಿರುವ ಸರ್ವವಸ್ತುಗಳೂ ಪವಿತ್ರಕರಗಳಾಗಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಗಂಗೆಯು ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ಪವಿತ್ರತಮವಾಗಿರುವುದು. ಹಿಮಾಲಯದ ಸುತ್ತಲಿರುವ ಸಮುದ್ರಗಾಮಿಗಳಾದ ಮಹಾ ನದಿಗಳೂ ಸಮುದ್ರವೂ ಸಹ ಅತ್ಯಂತ ಪುಣ್ಯಪ್ರದವಾಗಿವೆ.

೧೧೮. ಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಪುರುಷನು ಮೇಲೆ ನಿರೂಪಿಸಿದ ಮಹಾ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಜಪ ತಪಾದಿಗಳನ್ನು ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮವನ್ನು ಪಿಂಡದಾನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಮಹಾಫಲವು ದೊರಕುವುದು.

೧೧೯-೧೨೨. ಉನ್ನತವಾದ ಹಿಮಾಲಯದ ತಪ್ಪಲುಗಳು, ಗವಿಗಳು, ಗುಹೆಗಳು ಸಮೀಪದ ಮಧ್ಯ ಭಾಗಗಳು ನದಿಗಳು ನದಿಗಳ ಮರಳು ದಿಣ್ಣೆಗಳು ಉಗಮಗಳು (ನದೀಮುಖಗಳು) ಮಹಾಸಮುದ್ರವು ದನಕರುಗಳ ಕೊಟ್ಟಿಗೆಗಳು ನದಿಗಳ

Vishesha Sangraha

ಪುಲಿನೇಷ್ವಾಪಗಾನಾಂ ಚ ತಥೈವ ಪ್ರಭುವೇ ಯುಗೇ ।
ಮಹೋದಧೌ ಗವಾಂ ಗೋಷ್ಠೇ ಸಂಗಮೇಷು ವನೇಷು ಚ ॥ ೧೨೦ ॥

ಅಸಂಸ್ಪೃಷ್ಟೋಪಲಿಪ್ತಾಸು ಹೃದ್ಯಾಸು ಸುರಭೀಷು ಚ ।
ಗೋಮಯೇನೋಪಲಿಪ್ತೇಷು ವಿವಿಕ್ತೇಷು ಗೃಹೇಷು ಚ ॥ ೧೨೧ ॥

ಕುರ್ಯಾಚ್ಛ್ರಾದ್ಧಮಥೈತೇಷು ನಿತ್ಯಮೇವ ಯಥಾವಿಧಿ ।
ಪ್ರದಕ್ಷಿಣಂ ದಿಶಂ ಗತ್ವಾ ಸರ್ವಕಾಮಚಿಕೀರ್ಷವಃ ॥ ೧೨೨ ॥

ಏವಮೇತೇಷು ಸರ್ವೇಷು ಶ್ರಾದ್ಧಂ ಕುರ್ಯಾದತಂದ್ರಿತಃ ।
ಏವಮೇವ ತು ಮೇಧಾವೀ ಬ್ರಾಹ್ಮೀಂ ಸಿದ್ಧಿಮವಾಪ್ನುಯಾತ್ ॥ ೧೨೩ ॥

ತ್ರೈವರ್ಣ್ಯೇ ವಿಹಿತೇ ಸ್ಥಾನೇ ಧರ್ಮವರ್ಣಾಶ್ರಮೇ ತಥಾ ।
ಕೋಪಸ್ಥಾನಸ್ಯ ಸಂತ್ಯಾಗಾತ್ಪ್ರಾಪ್ಯತೇ ಪಿತೃಪೂಜನಂ ॥ ೧೨೪ ॥

ಸಂಗಮವಾಗುವ ವನಗಳು ವಿವಿಕ್ತವೂ, ಹೃದ್ಯವೂ, ಪರಿಶುದ್ಧವೂ, ಸುಗಂಧಿಯೂ, ಗೋಮಯಲಿಪ್ತವೂ ನಿರ್ಜನವೂ ಆದ ಗೃಹಗಳು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತಕ್ರಮವಾಗಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಿ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ನಮಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಇಹದಲ್ಲಿ ಪರಮ ಸೌಖ್ಯಗಳೂ ಪರದಲ್ಲಿ ಮೋಕ್ಷವೂ ಉಂಟಾಗುವುವು. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

೧೨೩. ಹೀಗೆ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಪುರುಷನು ಜಾಗರೂಕನಾಗಿ ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಪರಬ್ರಹ್ಮಪದವಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ಅಂದರೆಪರಮಪದವಿಯು ದೊರಕುವುದು.

೧೨೪. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಕ್ಷತ್ರಿಯ, ವೈಶ್ಯರೆಂಬ ತ್ರಿವರ್ಣದವರ ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವೂ ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವೂ ಆದ ಪ್ರಯಾಗಾದಿ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಮಕ್ರೋಧಾದ್ಯರಿ ಷಡ್ವರ್ಗವನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪಿತೃಕಾರ್ಯ ಪೂಜೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಅದು ಅನಂತಫಲದಾಯಕವಾಗುವುದು.

Vishesha Sangraha

ತೀರ್ಥಾನ್ಯಸುರಂಧೀರಃ ಶ್ರದ್ದಧಾನೋ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯಃ ।
ಕೃತಪಾಪಶ್ಚ ಶುದ್ಧ್ಯತೇ ಕಿಂ ಪುನಃ ಶುಭಕರ್ಮಕೃತ್ ॥ ೧೨೫ ॥

ತಿರ್ಯಗ್ಯೋನಿಂ ನ ಗಚ್ಛೇಚ್ಚ ಕುದೇಶೇ ನ ಚ ಜಾಯತೇ ।
ಸ್ವರ್ಗೀ ಭವತಿ ವೈ ವಿಪ್ರೋ ಮೋಕ್ಷೋಪಾಯಂ ಚ ವಿಂದತಿ ॥ ೧೨೬ ॥

ಅಶ್ರದ್ದಧಾನಾಃ ಪ್ರಾಪ್ಮಾನೋ ನಾಸ್ತಿಕಾಃ ಸ್ಥಿತಸಂಶಯಾಃ ।
ಹೇತುದ್ರಷ್ಟಾ ಚ ಪಂಚೈತೇ ನ ತೀರ್ಥಫಲಮಶ್ನುತೇ ॥ ೧೨೭ ॥

ಗುರುತೀರ್ಥೇ ಪರಾ ಸಿದ್ಧಿಸ್ತೀರ್ಥಾನಾಂ ಪರಮಂ ಪದಂ ।
ಧ್ಯಾನಂ ತೀರ್ಥಪರಂ ತಸ್ಮಾದ್ಬ್ರಹ್ಮತೀರ್ಥಂ ಸನಾತನಂ ॥ ೧೨೮ ॥

---

೧೨೫. ಧೀರನೂ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನೂ ಆದ ಪುರುಷನು ಇಂತಹ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ನಂಬಿ ಅನುಸಂಧಾನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸ್ನಾನ ಜಪತಪಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಸಕಲ ಪಾಪಗಳಿಂದಲೂ ಬಿಡಲ್ಪಟ್ಟು ಮುಕ್ತನಾಗುವನು. ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ಶುಭ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದೆಂದು ಹೇಳತಕ್ಕುದ್ದೇನಿದೆ.

೧೨೬. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಮೇಲೆ ನಿರೂಪಿಸಿದ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪಿತೃಕಾರ್ಯಾದಿ ಸತ್ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ ಪುರುಷನು ಅಯೋಗ್ಯದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳಾಗಿಯೂ ಜನಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂತಹ ವಿಪ್ರನೇ ಮೊದಲಾದವರು ಸ್ವರ್ಗಸುಖಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿ ಕೊನೆಗೆ ಮುಕ್ತರಾಗುವರು.

೧೨೭. ಹೀಗೆ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಮಹಿಮೆಗಳನ್ನು ನಂಬದೇ ಇರುವ ಪುರುಷನೂ, ಪಾಪಿಷ್ಠನೂ, ನಾಸ್ತಿಕನೂ, ಸಂಶಯಗ್ರಸ್ತನೂ, ಹೇಗೆ ಪಾಪಗಳು ಪರಿಹೃತವಾಗುವುದೆಂದು ಕಾರಣವನ್ನು ಹುಡುಕುವವನೂ ಎಂಬ ಈ ಐವರೂ ಆ ತೀರ್ಥಗಳಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಫಲಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವುದಿಲ್ಲ.

೧೨೮. ಗುರುತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವಾದ ಸಿದ್ಧಿಯಾಗುವುದು. ಆ ಗುರುತೀರ್ಥವು ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಉತ್ತಮಸ್ಥಾನವಾಗಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ, ಜಪತಪ ಧ್ಯಾನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಉತ್ತಮವಾದ ಫಲಗಳು ಸಂಭವಿಸುವುವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಬ್ರಹ್ಮತೀರ್ಥವು ಬಹಳ ಪುರಾತನವಾದುದು.

Vishesha Sangraha

ಉಪವಾಸಾತ್ಪರಂ ಧ್ಯಾನಮಿಂದ್ರಿಯಾಣಾಂ ನಿವರ್ತನಂ ।
ಉಪವಾಸನಿಬದ್ಧಾ ಹಿ ಪ್ರಾಣೈರಿಹ ಪುನಃ ಪುನಃ ॥ ೧೨೯ ॥

ಪ್ರಾಣಾಪಾನೌ ಸಮೌ ಕೃತ್ವಾ ವಿಷಯಾಣೀಂದ್ರಿಯಾಣಿ ಚ ।
ಬುದ್ಧಿಂ ಮನಸಿ ಸಂಯಮ್ಯ ಸರ್ವೇಷಾಂ ತು ನಿವರ್ತನಂ ॥ ೧೩೦ ॥

ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರಂ ಪುನರ್ವಿದ್ಧಿ ಮೋಕ್ಷೋಪಾಯಮಸಂಶಯಂ ।
ಇಂದ್ರಿಯಾಣಾಂ ಮನೋ ಘೋರಂ ಬುದ್ಧ್ಯಾದೀನಾಂ ಪ್ರವರ್ತನಂ ॥೧೩೧॥

ಅನಾಹಾರಾತ್ ಕ್ಷಯಂ ಯಾತಿ ವಿದ್ಯಾದನಶನಂ ತಪಃ ।
ನಿಗ್ರಹಾದ್ಬುದ್ಧಿಮನಸೋ ರಮ್ಯಾ ಬುದ್ಧಿಸ್ತು ಜಾಯತೇ ॥ ೧೩೨ ॥

೧೨೯-೧೩೦. ಉಪವಾಸಕ್ಕಿಂತಲೂ ಇಂದ್ರಿಯವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನು ತಡೆಯುವುದು ಉತ್ತಮ. ಉಪವಾಸಮಾಡುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಏಕಾಗ್ರಚಿತ್ತತೆಯಿಂದ ಧ್ಯಾನಮಾಡಿ ಇಂದ್ರಿಯವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಕುಗ್ಗಿಸುವುದು ಉತ್ತಮವಾಗಿದೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ ಪ್ರಾಣಾಪಾನಗಳನ್ನು ಸಮನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ವಿಷಯಗಳ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗದಂತೆ ತಡೆದು ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಿರೋಧಿಸಿ ಸರ್ವೇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನೂ, ಚಿತ್ತವನ್ನೂ ಸ್ವಾಧೀನದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವುದೇ ಧ್ಯಾನವಾಗುವುದು.

೧೩೧. ಸರ್ವೇಂದ್ರಿಯಗಳ ನಿಗ್ರಹವೇ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯಸಾಧಕವಾಗಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಬಹಿರಿಂದ್ರಿಯ ನಿಗ್ರಹಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮನೋನಿಗ್ರಹವು ಬಹು ಮುಖ್ಯವಾಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಬುದ್ಧ್ಯಾದಿಸರ್ವಪ್ರೇರಕವೂ ಮನಸ್ಸೇ ಆಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಮನೋನಿಗ್ರಹವು ಅತ್ಯಾವಶ್ಯಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

೧೩೨. ಆಹಾರವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಕ್ಷಯಿಸುವುವು. ಆದುದರಿಂದ ಆಹಾರಾಭಾವವೇ ತಪಸ್ಸಾಗಿದೆ. ಬುದ್ಧಿ, ಮನಸ್ಸುಗಳನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸುವುದರಿಂದ ಉತ್ತಮವಾದ ಜ್ಞಾನವು ಉದಯಿಸುವುದು.

Vishesha Sangraha

ಕ್ಷೀಣೇಷು ಸರ್ವಪಾಪೇಷು ಕ್ಷೀಣೇಷ್ವೇವೇಂದ್ರಿಯೇಷು ಚ ।
ಪರಿನಿರ್ವಾತಿ ಶುದ್ಧಾತ್ಮಾ ಯಥಾ ವಹ್ನಿರ್ನಿರಂಧನಃ ॥ ೧೩೩ ॥

ಕಾರಣೇಭ್ಯೋ ಗುಣೇಭ್ಯೋಥ ವ್ಯಕ್ತಾವ್ಯಕ್ತಸ್ಯ ಕೃತ್ಸ್ನಶಃ ।
ವಿಯೋಜಯತಿ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞಂ ತೇಭ್ಯೋ ಯೋಗೇನ ಯೋಗವಿತ್ ॥ ೧೩೪ ॥

ತಸ್ಯ ನಾಸ್ತಿ ಗತಿಸ್ಥಾನಂ ವ್ಯಕ್ತಾವ್ಯಕ್ತಂ ನ ಸಂಶಯಃ ।
ಅಸನ್ನಃ ಸದಸನ್ನೈವ ನೈವ ಕಿಂಚಿತ್ ಸ್ಥಿತ ಇತಿ ॥ ೧೩೫ ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ವಾಯುಪ್ರೋಕ್ತೇ " ಶ್ರಾದ್ಧಕಲ್ಪೇ "
ನಾಮ ಪಂಚದಶೋಧ್ಯಾಯಃ

---

೧೩೩. ಹೀಗೆ ಸರ್ವೇಂದ್ರಿಯಗಳ ವ್ಯಾಪಾರವೂ ನಿಂತು ಸರ್ವಪಾಪಗಳೂ ಕ್ಷಯಿಸಲು ಆತ್ಮನು ಸೌದೆಯಿಲ್ಲದ ಅಗ್ನಿಯು ಶಾಂತಿಯಾಗುವಂತೆ ಪರಿಶುದ್ಧ ರೂಪನಾಗಿ ಹೊಳೆಯುವನು.

೧೩೪. ಯೋಗಮಹಿಮೆಯುಳ್ಳ ಪುರುಷನು ಯೋಗಶಕ್ತಿಯಿಂದ ತನ್ನ ಆತ್ಮನು ಸರ್ವೇಂದ್ರಿಯಗಳೂ, ಸತ್ತ್ವರಜಸ್ತಮೋಗುಣಗಳೂ, ಕಾರಣಗಳೂ, ವ್ಯಕ್ತವಾದ ಪಂಚಭೂತಗಳೂ, ಅವ್ಯಕ್ತಗಳಾದ ಪ್ರಕೃತ್ಯಾದಿಗಳೂ ಮತ್ತು ಸಮಸ್ತ ಇವುಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನನಾಗಿರುವನೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆ. ಅವನೇ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞನಾಗಿರುವನು.

೧೩೫. ಅಂತಹ ಆತ್ಮನಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ಯವಾದ ಸ್ಥಾನವೇ ಇಲ್ಲ. ಅವನು ವ್ಯಕ್ತಾವ್ಯಕ್ತ ಸ್ವರೂಪನೂ ಅಲ್ಲ. ಸಂಶಯಾತ್ಮಕನೂ ಅಲ್ಲ. ಅವನು ಪ್ರಕೃತಿಭೂತಗಳೂ ಅಲ್ಲ. ಸದ್ರೂಪನೂ, ಅಸದ್ರೂಪನೂ, ಇಂದ್ರಿಯಾದಿಸ್ವರೂಪನೂ ಆಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಕೇವಲ ಚಿದ್ರೂಪನಾಗಿರುವನೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು ಎಂದು ಸೂತಮುನಿಯು ಹೇಳಿದನು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ವಾಯುಪ್ರೋಕ್ತವಾದ ಮಹಾಪುರಣದ " ಶ್ರಾದ್ಧಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ
ತೀರ್ಥಯಾತ್ರಾಕ್ರಮವೆಂಬ " ಹದಿನೈದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು.

Vishesha Sangraha

ಹದಿನೈದನೆಯದ ಅಧ್ಯಾಯದ ಸಾರಾಂಶವು

ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಮಹಿಮೆಗಳು ವರ್ಣಿತವಾಗಿವೆ. ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಪಖ್ಯಾತವೂ, ಅತಿಪವಿತ್ರವೂ ಆದ ಅಮರಕಟಕಪರ್ವತವು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಸೋಪಾನದಂತಿದೆ. ಅದು ದೇವತೆಗಳಿಗೂ, ಪಿತೃಗಳಿಗೂ, ಮಹರ್ಷಿಗಳಿಗೂ ಆಶ್ರಯವಾಗಿದೆ. ಇದರಂತೆ ಇಂದ್ರಗಿರಿ, ಗೋಕರ್ಣಕ್ಷೇತ್ರ, ಸಪ್ತಗೋದಾವರೀಪ್ರದೇಶ, ಶ್ರೀಪರ್ವತ, ಕುಮಾರತೀರ್ಥ, ಚಂದ್ರತೀರ್ಥ, ಅಮರಾವತೀ, ವಿಂಧ್ಯಗಿರಿ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳು ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧಗಳಾಗಿವೆ. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಶ್ರಾದ್ಧವು ಅನಂತಫಲಪ್ರದವಾಗಿದೆ.

ಹಾಗೆಯೇ ಗೃಧ್ರಕೂಟ, ಶಿವಹ್ರದ, ವ್ಯಾಸತೀರ್ಥ, ಪುಂಡರೀಕ್ಷೇತ್ರ, ಬ್ರಹ್ಮತೀರ್ಥ, ಹೇಮಕೂಟ, ಅಚ್ಛೋದನರಸ್ಸು, ಸಿದ್ಧಕ್ಷೇತ್ರ, ಕಾಶ್ಯಪತೀರ್ಥ, ನಾಗಹ್ರದ, ಗಂಗಾನದೀ, ಪ್ರಯಾಗ, ದಶಾರ್ಣ, ನೈಮಿಷಾರಣ್ಯ, ವೈತರಿಣೀ, ಭರತಾಶ್ರಮ, ಮತಂಗಾಶ್ರಮ, ಕನಕನದೀ, ಮಾನಸಸರಸ್ಸು, ಹಿಮಾಲಯ, ಚಂದ್ರಭಾಗ, ಕಾಶೀ, ಪ್ರಯಾಗ, ತಾಮ್ರಪರ್ಣಿ ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಯಥಾಶಕ್ತಿಯಾಗಿ ನಿಯಮದಿಂದ ಶ್ರಾದ್ಧ, ಜಪ, ತಪಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಪಿತೃಗಳು ತೃಪ್ತರಾಗುವರು. ಸಕಲೈಶ್ವರ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಿಯೂ, ಋಣಮುಕ್ತಿಯೂ ಆಗುವುವು. ಯಜಮಾನನು ಋಣಿಯೂ, ಕುರೂಪಿಯೂ, ಸಂತಾನರಹಿತನೂ ಆಗದೇ ಸರ್ವದಾ ಸುಖಿಯಾಗುವನು.

ಏಕೆಂದರೆ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳು ಕೆಲವು ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷರಾಗಿಯೂ, ಕೆಲವುಕಡೆ ಅದೃಶ್ಯರಾಗಿಯೂ ಇದ್ದು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಮಾಡಿದ ಶ್ರಾದ್ಧದಿಂದ ಪ್ರೀತರಾಗಿ ಇಹಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಕಲೇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ, ಕೊನೆಗೆ ಪರಮಪದವಿಯನ್ನೂ ದಯಪಾಲಿಸುವರು ಎಂಬ ವಿಷಯಗಳು ವರ್ಣಿತವಾಗಿವೆ.

Vishesha Sangraha

—: ಹರಿಃ ಓಂ :—

—ಶ್ರೀ ವೇದವ್ಯಾಸಾಯ್ಯ ನಮಃ—

ಶ್ರೀಮದ್ವಾಯು ಪುರಾಣಂ

ಷೋಡಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ

॥ ಬೃಹಸ್ಪತಿರುವಾಚ ॥

ಅತಃ ಪರಂ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ದಾನಾನಿ ಚ ಫಲಾನಿ ಚ ।
ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮಾಣಿ ಮೇಧ್ಯಾನಿ ವರ್ಜನೀಯಾನಿ ಯಾನಿ ಚ ॥ ೧ ॥

ಹಿಮಪ್ರಪತನೇ ಕುರ್ಯಾದಾಹರೇದ್ವಾ ಹಿಮಂತತಃ ।
ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರಮತಃ ಪುಣ್ಯಂ ಪರಮಂ ಹಿ ತತಃ ಸ್ಮೃತಂ ॥ ೨ ॥

ಹದಿನಾರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು

೧. ಬೃಹಸ್ಪತಿಯು ಹೇಳಿದನು :—ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ ದಾನಗಳು ಯಾವುವು ? ಅವುಗಳ ಫಲಗಳು ಯಾವುವು ? ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಪವಿತ್ರವಾದ ವಸ್ತುಗಳು ಯಾವುವು ? ತ್ಯಾಜ್ಯವಾದ ವಸ್ತುಗಳು ಯಾವುವು ? ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸುತ್ತೇನೆ ಕೇಳಿರೆಂದನು.

೨. ಹಿಮವು ಬೀಳುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಹಿಮದ ಗೆಡ್ಡೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಹಾಕಿ ಶ್ರಾದ್ಧಾದಿ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಅಂತಹ ಶೀತವಾದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಬಹಳ ಪುಣ್ಯವು ಉಂಟಾಗುವುದು. ಅದು ಪರಮ ಪವಿತ್ರವಾಗಿದೆ.

Vishesha Sangraha

ನಕ್ತಂ ತು ವರ್ಜಯೇಚ್ಛ್ರಾದ್ಧಂ ರಾಹೋೇರನ್ಯತ್ರ ದರ್ಶನಾತ್ ।
ಸರ್ವಸ್ವೇನಾಪಿ ಕರ್ತವ್ಯಂ ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ವೈ ರಾಹುದರ್ಶನೇ ॥ ೩ ॥

ಉಪರಾಗೇ ನ ಕುರ್ಯಾದ್ಯಃ ಪಂಕೇ ಗೌರಿವ ಸೀದತಿ ।
ಕುರ್ವಾಣಸ್ತೂದ್ಧರೇತ್ಪಾಪಾನ್ ಮಗ್ನಾನ್ನೌರಿವ ಸಾಗರೇ ॥ ೪ ॥

ವಿಶ್ವದೇವಂ ಚ ಸೌಮ್ಯಂ ಚ ಬಹುಮಾಂಸಪರಂ ಹರಿಃ ।
ವಿಷಾಣಂ ವರ್ಜಯೇತ್ ಖಾಡ್ಗಮಸೂಯಾನಾಶನಾಯ ವೈ ॥ ೫ ॥

ತ್ವಷ್ಟಾ ವೈ ವಾರ್ಯಮಾಣಸ್ತು ದೇವೇಶೇನ ಮಹಾತ್ಮನಾ ।
ಪಿಬಂಚ್ಛಚೀಪತೇಃ ಸೋಮಂ ಪೃಥಿವ್ಯಾಮುಪತತ್ಪುರಾ ॥ ೬ ॥

---

೩. ರಾತ್ರಿಯಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ, ಗ್ರಹಣಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ, ಶ್ರಾದ್ಧ ಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ರಾಹುದರ್ಶನಕಾಲವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದರೆ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನೂ ದಾನಮಾಡಿ ಜಪತಪಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

೪. ಗ್ರಹಣಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ಕೆಸರಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕುಬಿದ್ದ ಗೋವಿನಂತೆ ದುಃಖಪಡುವನು. ಆದುದರಿಂದ ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪಿತೃಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿದವನು ತಮ್ಮ ಪಿತೃಗಳನ್ನು ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ ಹಡಗನ್ನು ಎತ್ತುವಂತೆ ಪಾಪಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವನು.

೫ ಪುರುಷನು ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವೇದೇವತೆಗಳಿಗೂ, ಸೌಮ್ಯದೇವನಿಗೂ, ಬಹುಮಾಂಸಯುಕ್ತವಾದ ಹವಿಸ್ಸನ್ನೂ ಕೊಂಬು, ಖಡ್ಗ, ಇವನ್ನೂ ಕೊಡಬಾರದು. ಅಸೂಯಾರಹಿತನಾಗಿ ಪಿತೃಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಾತ್ವಿಕ ವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಮಾಡಬೇಕು.

೬. ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳ ಬಡಗಿಯಾದ ಮಯನು ಮಹಾತ್ಮನೂ, ದೇವೇಶನೂ, ಆದ ಶ್ರೀಭಗವಂತನಿಂದ ನಿವಾರಿತನಾದರೂ ಅಸೂಯೆಯಿಂದ ಶಚೀಪತಿಯಾದ ಇಂದ್ರನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಸೋಮವನ್ನು ಪಾನಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಸ್ವರ್ಗದಿಂದ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದನು.

Vishesha Sangraha

ಶ್ಯಾಮಾಕಸ್ತು ತಥೋತ್ಪನ್ನಾಃ ಪಿತ್ರರ್ಥಮಪಿ ಪೂಜಿತಾಃ ।
ವಿಪ್ರುಷಸ್ತಸ್ಯ ನಾಸಾಭ್ಯಾಮಸಕ್ತಾಭ್ಯಾಂ ತಥೈವ ಚ ॥ ೭ ॥

ಶ್ಲೇಷ್ಮಾಣಃ ಶೀತಲಾ ಹೃದ್ಯಾ ಮಧುರಾಶ್ಚ ತಥೇಕ್ಷವಃ ।
ಶ್ಯಾಮಾಕೈರಿಕ್ಷುಭಿಶ್ಚೈವ ಪಿತ್ರ್ಯಾಣಾಂ ಸಾರ್ವಕಾಮಿಕಂ ॥
ಕುರ್ಯಾದಾಗ್ರಯಣಂ ಯಸ್ತು ಸ ಶೀಘ್ರಂ ಸಿದ್ಧಿಮಾಪ್ನುಯಾತ್ ॥ ೮ ॥

ಶ್ಯಾಮಾಕಾ ಹಸ್ತಿನಾಮಾ ಚ ಪಟೋಲಂ ಬೃಹತೀಫಲಂ ।
ಅಗಸ್ತ್ಯಸ್ಯ ಶಿಖಾ ತೀವ್ರಾ ಕಷಾಯಾಃ ಸರ್ವ ಏವ ಚ ॥ ೯ ॥

ಏವಮಾದೀನಿ ಚಾನ್ಯಾನಿ ಸ್ವಾದೂನಿ ಮಧುರಾಣಿ ಚ ।
ನಾಗರಂಚಾತ್ರ ವೈ ದೇಯಂ ದೀರ್ಘಮೂಲಕಮೇವ ಚ ॥ ೧೦ ॥

---

೭. ತಾವಾಗಿಯೇ ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ಸಾವೆಧಾನ್ಯಗಳು ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾಗಿವೆ. ಆ ಸಾವೆಯ ಹನಿಗಳನ್ನು ಮೂಗಿನಿಂದ ವಾಸನೇ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳದೆಯೇ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಬೇಕು.

೮. ತಂಪಾದ ಕರೀ ನೆಲಕುಂಬಳವು ಸಿಹಿಯಾದ ಕಬ್ಬು ಇವು ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾಗಿವೆ. ಯಾವ ಪುರುಷನು ಸಾವೆಯ ಧಾನ್ಯಗಳಿಂದಲೂ ಕಬ್ಬುಗಳಿಂದಲೂ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಪ್ರಿಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವನೋ ಅವನು ಬೇಗನೆ ಮಹಾಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವನು.

೯. ಸಣ್ಣಸಾವೆ, ಆನೆಸಾವೆ, ಪಡವಲಕಾಯಿ, ರಾಮುಗುಳ, ಅಗಸೇಸೊಪ್ಪು, ಸರ್ವವಿಧವಾದ ಕಷಾಯವಸ್ತುಗಳು ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಇಷ್ಟವಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳಾಗಿವೆ. ಇವು ಸಾತ್ವಿಕಾಹಾರಗಳಾಗಿವೆ.

೧೦. ಸ್ವಾದುವಾಗಿಯೂ, ಮಧುರವಾಗಿಯೂ, ಇರುವ ಪೂರ್ವೋಕ್ತವಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಹಸಿಶುಂಠಿ, ಗೆಡ್ಡೆಗೆಣಸುಗಳು ಲಾವಂಚಿಬಳ್ಳಿ, ಇವೇ ಮೊದಲಾದುವನ್ನು ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು. ಇವು ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾಗಿವೆ.

Vishesha Sangraha

ವಂಶೀಕರೀರಾಃ ಸುರಸಾಃ ಸರ್ಜಕಂ ಭೂಸ್ತೃಣಾನಿ ಚ |
ವರ್ಜನೀಯಾನಿ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮಣಿ ನಿತ್ಯಶಃ || ೧೧ ||

ಲಶುನಂ ಗೃಂಜನಂ ಚೈವ ಪಲಾಂಡುಃ ಪಿಂಡಮೂಲಕಂ |
ಕರಂಭಾದ್ಯಾನಿ ಚಾನ್ಯಾನಿ ಹೀನಾನಿ ರಸಗಂಧತಃ || ೧೨ ||

ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮಣಿ ವರ್ಜ್ಯಾನಿ ಕಾರಣಂ ಚಾತ್ರ ವಕ್ಷ್ಯತೇ |
ಪುರಾ ದೇವಾಸುರೇ ಯುದ್ಧೇ ನಿರ್ಜಿತಸ್ಯ ಬಲೇಃ ಸುರೈಃ || ೧೩ ||

ವ್ರಣೇಭ್ಯೋ ವಿಸ್ಫುರಂತೋ ವೈ ಪತಿತಾ ರಕ್ತಬಿಂದವಃ |
ತತ ಏತಾನಿ ವರ್ಜ್ಯಾನಿ ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮಣಿ ನಿತ್ಯಶಃ || ೧೪ ||

ಅಥ ವೇದೋಕ್ತನಿರ್ಯಾಸಾನ್ ಲವಣಾನ್ಯೂಷರಾಣಿ ಚ |
ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮಣಿ ವರ್ಜ್ಯಾನಿ ಯಾಶ್ಚ ನಾರ್ಯೋ ರಜಸ್ವಲಾಃ || ೧೫ ||

---

೧೧. ಸುರಸವಾದ ಬಿದರು ಮೂಲಿಕೆ ಅಥವಾ ವಂಶಪಾತ್ರೆ, ಮತ್ತೀಗಿಡದ ವಸ್ತು ಮತ್ತು ಮಾರವಳಿ ಹುಲ್ಲು ಇವುಗಳನ್ನು ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು. ಈಗ ತ್ಯಾಜ್ಯವಾದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳಿರಿ.

೧೨. ಸಣ್ಣದಾದ ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿ, ದೊಡ್ಡ ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿ, ಈರುಳ್ಳಿ, ದಾಸವಾಳಪುಷ್ಪ, ಕಾಡುಹಿಪ್ಪಲಿ ಇವೇ ಮೊದಲಾದವು ರಸದಿಂದಲೂ, ಗಂಧದಿಂದಲೂ ತ್ಯಾಜ್ಯವಾಗಿವೆ.

೧೩–೧೪. ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಬಾರದು. ಏಕೆಂದರೆ, ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ದೇವಾಸುರರು ಹೋರಾಡಿದರು. ಆಗ ಬಲಿಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಪಕ್ಷದವರು ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಸೋತುಹೋದರು. ಶತ್ರುಪಕ್ಷದವರಾದ ರಾಕ್ಷಸರ (ಗಾಯ) ವ್ರಣಗಳಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದ ರಕ್ತಬಿಂದುಗಳು ಈರುಳ್ಳಿ ಮೊದಲಾದ ವಸ್ತುಗಳಾಗಿ ಸಂಭವಿಸಿರುತ್ತವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ತ್ಯಾಗಮಾಡಬೇಕು.

೧೫. ನಿರ್ಮಲವಾದ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ವೇದೋಕ್ತವಾದ ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಶ್ರೀವೇಷ್ಟಕಗಳು ಅಂದರೆ ಮರದಧೂಮ, ಉಪ್ಪು, ಮಣ್ಣು, ರಜಸ್ವಲೆಯರು ಇವರಿರುವ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸ್ವಚ್ಛವಾದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

Vishesha Sangraha

ದುರ್ಗಂಧಂ ಫೇನಿಲಂ ಚೈವ ತಥಾ ವೈ ಪಲ್ವಲೋದಕಂ ।
ನ ಲಭೇದ್ಯತ್ರ ಗೌಸ್ತೃಪ್ತಿಂ ನಕ್ತಂ ಯಚ್ಚೈವ ಗೃಹ್ಯತೇ ॥ ೧೬ ॥

ಆವಿಕಂ ಮಾರ್ಗಮೌಷ್ಟ್ರಂ ಚ ಸರ್ವಮೇಕಶಫಂ ಚ ಯತ್ ।
ಮಾಹಿಷಂ ಚಾಮರಂ ಚೈವ ಪಯೋ ವರ್ಜ್ಯಂ ವಿಜಾನತಾ ॥ ೧೭ ॥

ಅತಃ ಪರಂ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ವರ್ಜ್ಯಾನ್ ದೇಶಾನ್ ಪ್ರಯತ್ನತಃ ।
ನ ದ್ರಷ್ಟವ್ಯಂ ಚ ಯೈಃ ಶ್ರಾದ್ಧಂ ಶೌಚಾಶೌಚಂ ಚ ಕೃತ್ಸ್ನಶಃ ॥ ೧೮ ॥

ವನ್ಯಮೂಲಫಲಾಹಾರೈಃ ಶ್ರಾದ್ಧಂ ಕುರ್ಯಾತ್ತು ಶ್ರದ್ಧಯಾ ।
ರಾಷ್ಟ್ರಮಿಷ್ಟಮವಾಪ್ನೋತಿ ಸ್ವರ್ಗಂ ಮೋಕ್ಷಂ ಯಶಸ್ಕರಂ ॥ ೧೯ ॥

---

೧೬. ದುರ್ಗಂಧವೂ, ನೊರೆಯೂ ಇರುವ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಸಣ್ಣ ಹೊಂಡದ ಜಲವನ್ನು ಶ್ರಾದ್ಧಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗಿಸಬಾರದು. ಹಸುಗಳು ತೃಪ್ತಿಹೊಂದದ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಪಿತೃಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು.

೧೭. ಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಯಜಮಾನನು ಶ್ರಾದ್ಧಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕುರಿ, ಆಡು, ಮೃಗ, ಒಂಟೆ, ಒಂದೇ ಗೊರಸುಳ್ಳ ಪ್ರಾಣಿಗಳು, ಎಮ್ಮೆ, ಚಮರೀಮೃಗ ಇವುಗಳ ಹಾಲು ಮೊಸರನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬಾರದು.

೧೮. ಈಗ ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಾರದ ನಿಷಿದ್ಧಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸುವೆನು ಕೇಳಿರಿ. ಶೌಚಾಶೌಚಗಳನ್ನು ವಿಚಾರ ಮಾಡದೆಯೆ ಅಶುಚಿಯಾದ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಪಿತೃಗಳು ನೋಡುವುದೂ ಇಲ್ಲ.

೧೯. ವನದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕುವ ಕಂದಮೂಲ, ಗೆಡ್ಡೆಗೆಣಸು, ಫಲಗಳು ಇವುಗಳಿಂದ ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕ ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಪುರುಷರು ಇಷ್ಟವಾದ ರಾಜ್ಯ, ಕೋಶ, ಸ್ವರ್ಗ, ಮೋಕ್ಷ, ಕೀರ್ತಿ ಇವೇ ಮೊದಲಾದವನ್ನು ಹೊಂದುವರು.

Vishesha Sangraha

ಅನಿಷ್ಟಶಬ್ದಸಂಕೀರ್ಣಂ ಜಂತುವ್ಯಾಪ್ತಮಥಾಪಿ ವಾ ।
ಪೂತಿಗಂಧಾಂ ತಥಾ ಭೂಮಿಂ ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮಣಿ ವರ್ಜಯೇತ್ ॥ ೨೦ ॥

ನದ್ಯಃ ಸಾಗರಪರ್ಯಂತಾ ದ್ವಾರಂ ದಕ್ಷಿಣಪೂರ್ವತಃ ।
ತ್ರಿಶಂಕುಂ ವರ್ಜಯೇದ್ದೇಶಂ ಸರ್ವಂ ದ್ವಾದಶಯೋಜನಂ ॥ ೨೧ ॥

ಉತ್ತರೇಣ ಮಹಾನದ್ಯಾ ದಕ್ಷಿಣೇನ ಚ ಕೈಕಟಾತ್ ।
ದೇಶಸ್ತ್ರೈಶಂಕವೋ ನಾಮ ವರ್ಜಿತಃ ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮಣಿ ॥ ೨೨ ॥

ಕಾರಂಕರಾಃ ಕಲಿಂಗಾಶ್ಚ ಸಿಂಧೋರುತ್ತರಮೇವ ಚ ।
ಪ್ರನಷ್ಟಾಶ್ರಮಧರ್ಮಾಶ್ಚ ವರ್ಜ್ಯಾ ದೇಶಾಃ ಪ್ರಯತ್ನತಃ ॥ ೨೩ ॥

ನಗ್ನಾದಯೋ ನ ಪಶ್ಯೇಯುಃ ಶ್ರಾದ್ಧಮೇವ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಂ ।
ಗಚ್ಛಂತಿ ತೈಸ್ತೈರ್ದೃಷ್ಟಾನಿ ನ ಪಿತೄನ್ನ ಪಿತಾಮಹಾನ್ ॥ ೨೪ ॥

---

೨೦. ಕಠೋರವಾದ ಧ್ವನಿಯಿಂದ ಸಹಿತವೂ ದುಷ್ಟಪ್ರಾಣಿಗಳಿಂದ ವ್ಯಾಪ್ತವೂ ದುರ್ಗಂಧದಿಂದ ಅಸಹ್ಯವೂ ಆದ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಪಿತೃಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡದೆ ಆ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡಬೇಕು.

೨೧. ಸಮುದ್ರದವರೆಗೂ ನದಿಗಳಿಂದ ವ್ಯಾಪ್ತವೂ, ಆಗ್ನೇಯಮೂಲೆಯ ದ್ವಾರಗತವೂ, ದ್ವಾದಶಯೋಜನ ವಿಸ್ತೀರ್ಣವೂ ಆದ ತ್ರಿಶಂಕುದೇಶದಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು.

೨೨. ಮಹಾನದಿಯ ಉತ್ತರಭಾಗಗತವೂ, ಕೈಕಟದೇಶದ ದಕ್ಷಿಣದಿಗ್ಗತವೂ ಆದ ತ್ರಿಶಂಕುದೇಶವನ್ನು ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮದಿಂದ ಬಿಡಬೇಕು.

೨೩. ಕಾರಂಕರ, ಕಲಿಂಗ. ಸಿಂಧುವಿನ ಉತ್ತರಭಾಗ, ವರ್ಣಾಶ್ರಮವಿರಹಿತವೂ ಆದ ದೇಶಗಳನ್ನು ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ತ್ಯಾಗಮಾಡಬೇಕು. ಇವು ವರ್ಜ್ಯಗಳಾಗಿವೆ.

೨೪. ದಿಗಂಬರಾದಿಗಳು ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ನೋಡಬಾರದೆಂದು ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾದ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ. ಪಾಷಂಡಾದಿಗಳು ನೋಡಿದ ಶ್ರಾದ್ಧಗಳು ಪಿತೃಪಿತಾಮಹಾದಿಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಸೇರುವುದಿಲ್ಲ. ವ್ಯರ್ಥವಾಗುವುದು.

Vishesha Sangraha

॥ ಶಂಯುರುವಾಚ ॥

ನಗ್ನಾದೀನ್ ಭಗವನ್ ಸಂಮ್ಯಂಜ್ಞಮಾದ್ಯ ಪರಿಪೃಚ್ಛತಃ ।
ಕಥಯ ದ್ವಿಜಮುಖ್ಯಾಗ್ರ ವಿಸ್ತರೇಣ ಯಥಾತಥಂ ॥ ೨೫ ॥

ಏವಮುಕ್ತ್ತೋ ಮಹಾತೇಜಾ ಬೃಹಸ್ಪತಿರುವಾಚ ತಂ ।
ಸರ್ವೇಷಾಮೇವ ಭೂತಾನಾಂ ತ್ರಯೀಸಂವರಣಂ ಸ್ಮೃತಂ ॥ ೨೬ ॥

ಪರಿತ್ಯಜತಿ ಯೋ ಮೋಹಾತ್ತೇ ವೈ ನಗ್ನಾ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮಾಃ ।
ಪ್ರಲೀಯತೇ ನರೋ ಯಃ ಸ್ಯಾನ್ನಿರಾಲಂಬಶ್ಚ ಯೋ ವೃಷಃ ॥ ೨೭ ॥

ವೃಷಂ ಯಶ್ಚ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಮೋಕ್ಷಮನ್ಯತ್ರ ಮಾರ್ಗತಿ ।
ವೃಷೋ ವೇದಸಮಸ್ತಸ್ಮಿನ್ ಯೋ ವೈ ಸಮ್ಯಂಜ್ಞ ಪಶ್ಯತಿ ॥ ೨೮ ॥

---

೨೫. ಶಂಯುಮುನಿಯು ಹೇಳಿದನು:–ಮಹಾನುಭಾವನೂ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮನೂ ಆದ ಎಲೈ ಮುನಿಯೇ, ದಿಗಂಬರರೇ ಮೊದಲಾದವರು ಯಾರು ? ಅವರು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಯಾರಾಗಿದ್ದರು ? ಅವರು ಹೀಗಾಗಲು ಕಾರಣವೇನು ? ಎಂಬುದನ್ನು ಕೇಳುವ ನನಗೆ ಈ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿಯೂ, ಯಥಾಸ್ಥಿತವಾಗಿಯೂ ತಿಳಿಸುವನಾಗು ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

೨೬. ಹೀಗೆ ಶಂಯುಮುನಿಯು ಕೇಳಲಾಗಿ ಬೃಹಸ್ಪತಿಗಳು ಹೇಳಿದ್ದೇನೆಂದರೆ ಸಮಸ್ತ ಭೂತಗಳಿಗೂ ವೇದತ್ರಯಗಳೇ ಆವರಕವಾಗಿವೆ.

೨೭. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾವನು ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ವೇದಗಳನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡುವನೋ ವೇದಬಾಹ್ಯನಾದ ಅವನೇ ನಗ್ನನಾಗುವನು. ಮತ್ತು ಯಾವ ಪುರುಷನು ವಿಷಯಸುಖಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಮಗ್ನನಾಗುವನೋ ಅವನು ಧರ್ಮಗಳಿಗೆ ನಿರಾಶ್ರಯನಾಗುವನು. ಮತ್ತು ಧರ್ಮಮುಕ್ತನಾಗುವನು.

೨೮. ಯಾವ ಪುರುಷನು ಧರ್ಮವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಬೇರೆ (ವಿಧದಿಂದ) ಉಪಾಯಗಳಿಂದ ಸಾಧಿಸುವನೋ ಅವನೇ ನಗ್ನನಾಗುವನು. ಧರ್ಮವು ವೇದಗಳಿಗೆ ಸಮವಾಗಿದೆ. ಯಾವನು ಹೀಗೆ ಭಾವಿಸುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅವನೇ ಪಾಷಂಡಿಯಾಗುವನು.

Vishesha Sangraha

ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಃ ಕ್ಷತ್ರಿಯಾ ವೈಶ್ಯಾಃ ವೃಷಲಾಶ್ಚೈವ ಸರ್ವಶಃ ।
ಪುರಾ ದೇವಾಸು ಯುದ್ಧೇ ನಿರ್ಜಿತೈರಸುರೈಸ್ತದಾ ॥ ೨೯ ॥

ಪಾಷಂಡವೈಕೃತಸ್ಥಾನೇ ನೈಷಾ ಸೃಷ್ಟಿಃ ಸ್ವಯಂಭುವಾ ।
ದ್ವಿಶ್ರಾದ್ಧಕಶ್ಚ ನಿರ್ಗ್ರಂಥಾಃ ಶಾಕ್ಯಾಃ ಪುಷ್ಟಿಕಲಂಶಕಾಃ ॥ ೩೦ ॥

ಯೇ ಧರ್ಮಂ ನಾನುವರ್ತಂತೇ ತೇ ವೈ ನಗ್ನಾದಯೋ ಜನಾಃ ।
ವೃಥಾ ಜಟೀ ವೃಥಾ ಮುದ್ರೀ ವೃಥಾ ನಗ್ನಶ್ಚ ಯೋ ದ್ವಿಜಃ ॥ ೩೧ ॥

ವೃಥಾ ವ್ರತೀ ವೃಥಾ ಜಾಪೀ ತೇ ವೈ ನಗ್ನಾದಯೋ ಜನಾಃ ।
ಕುಲಂಧಮಾ ನಿಷಾದಾಶ್ಚ ತಥಾ ಪುಷ್ಟಿವಿನಾಶಕಾಃ ॥ ೩೨ ॥

ಕೃತಕರ್ಮಾಕ್ಷಿತಾಸ್ತ್ವೇತೇ ಕುಪಥಾಃ ಪರಿಕೀರ್ತಿತಾಃ ।
ಏಭಿರ್ನಿರ್ವೃತ್ತಂ ದೃಷ್ಟಂ ವಾ ಶ್ರಾದ್ಧಂ ಗಚ್ಛಂತಿ ಮಾನವಾಃ ॥ ೩೩ ॥

೨೯–೩೦. ಪೂರ್ವದ ದೇವಾಸುರರ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಪರಾಜಿತರಾದ ಅಸುರರು, ಕೋಪದಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಕ್ಷತ್ರಿಯ, ವೈಶ್ಯ, ಶೂದ್ರರೆಂಬ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಣದವರನ್ನೂ ಹೀಗೆ ಕರ್ಮಭ್ರಷ್ಟರೂ, ವೇದಬಾಹ್ಯರೂ ಆದ ನಗ್ನರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದರು. ಈ ಪಾಷಂಡಿಗಳೂ, ವಿಕಾರಿಗಳೂ ಆದ ಈ ಸೃಷ್ಟಿಯು ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಮಾಡಿದ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲ. ಅಸುರರು ಮಾಡಿದ ಸೃಷ್ಟಿಯಾಗಿದೆ. ಎರಡುಸಲ ಶ್ರಾದ್ಧ ಮಾಡುವವನೂ, ನಗ್ನನೂ (ದಿಗಂಬರನೂ), ಶಾಕ್ಯನೂ, ಪುಷ್ಟಿಕನೂ, ಕಲಶಂಕನೂ ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಏಕಜಾತೀಯರಾಗಿರುವರು.

೩೧–೩೨. ಯಾರು ಪ್ರಾಚೀನಧರ್ಮವನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡುವರೋ ಮತ್ತು ಯಾವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಜಟಾಧಾರಿಗಳಾಗುವರೋ, ನಿರರ್ಥಕವಾಗಿ ಮುದ್ರಾಧಾರಿಗಳಾಗುವರೋ ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ನಗ್ನರಾಗುವರೋ ಮತ್ತು ನಿಷ್ಕಾರಣವಾಗಿ ವ್ರತಿಗಳಾಗುವರೋ, ನಿರರ್ಥಕವಾಗಿ ಜಪತಪಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುವರೋ ಅವರೇ ನಗ್ನರೂ, ಕುಲಾಧಮರೂ, ಬೇಡರೂ, ಧರ್ಮನಾಶಕರೂ ಆಗಿರುವರು.

೩೩. ಪೂರ್ವೋಕ್ತರಾದ ಪುರುಷರು ಕುಮಾರ್ಗಿಗಳೆಂದೂ, ಕರ್ಮಭ್ರಷ್ಟರೆಂದೂ ಪ್ರಖ್ಯಾತರಾಗಿರುವರು. ಈ ಮನುಷ್ಯರು ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮಗಳೂ ನೋಡಿದ ಶ್ರಾದ್ಧಾದಿಗಳೂ ವ್ಯರ್ಥವಾಗುತ್ತವೆ. ಬೂದಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಹೋಮದಂತೆ ನಿರರ್ಥಕವಾಗುವುವು.

Vishesha Sangraha

ಬ್ರಹ್ಮಘ್ನಶ್ಚ ಕೃತಘ್ನಶ್ಚ ನಾಸ್ತಿಕಾ ಗುರುತಲ್ಪಗಾಃ ।
ದಸ್ಯವಶ್ಚ ನೃಶಂ ಸಾಶ್ಚ ದರ್ಶನೇನೈವ ವರ್ಜಿತಾಃ ॥ ೩೪ ॥

ಯೇ ಚಾನ್ಯೇ ಪಾಪಕರ್ಮಾಣಃ ಸರ್ವಾಂಸ್ತಾನ್ ಪರಿವರ್ಜಯೇತ್ ।
ದೇವದೇವರ್ಷಿನಿಂದಾಯಾಂ ರತಾಶ್ಚೈವ ವಿಶೇಷತಃ ॥ ೩೫ ॥

ಅಸುರಾನ್ ಯಾತುಧಾನಾಂಶ್ಚ ದೃಷ್ಟನೇಭಿರ್ವ್ರಜಂತ್ಯುತ ।
ಬ್ರಾಹ್ಮಂ ಕೃತಯುಗಂ ಪ್ರೋಕ್ತಂತ್ರೇತಾ ತು ಕ್ಷತ್ರಿಯಂ ಸ್ಮೃತಂ ॥ ೩೬ ॥

॥ ಪಿತರಃ ಊಚುಃ ॥

ವೈಶ್ಯಂ ದ್ವಾಪರಮಿತ್ಯಾಹುಃ ಶೂದ್ರಂ ಕಲಿಯುಗಂ ಸ್ಮೃತಂ ।
ವೇದಾಃ ಕೃತಯುಗೇ ಪೂಜ್ಯಾಸ್ತ್ರೇತಾಯಾಂ ತು ಸುರಾಸ್ತಥಾ ॥ ೩೭ ॥

---

೩೪. ಬ್ರಹ್ಮಘಾತುಕರೂ, ಉಪಕಾರಸ್ಮರಣೆಯಿಲ್ಲದವರೂ, ನಾಸ್ತಿಕರೂ, ಗುರುಪತ್ನಿಗಮನವನ್ನು ಮಾಡಿದವರೂ, ಚೋರರೂ, ಕ್ರೂರರೂ ಇವರು ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಅನರ್ಹರಾಗಿರುವರು.

೩೫. ಯಾರು ಪಾಪಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರಾಗಿರುವರೋ ಮತ್ತು ದೇವತೆಗಳು ದೇವರ್ಷಿಗಳು, ಪಿತೃಗಳು ಇವರನ್ನು ನಿಂದಿಸುವರೋ ಅವರನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತ್ಯಾಗಮಾಡಬೇಕು.

೩೬–೩೭. ಪಿತೃಗಳು ಹೇಳಿದರು :—ಆದುದರಿಂದ ಅಸುರರೂ, ರಾಕ್ಷಸರೂ ನೋಡಿದ ಶ್ರಾದ್ಧವು ವ್ಯರ್ಥವಾಗುವುದು. ಕೃತಯುಗಕ್ಕೆ ಬ್ರಹ್ಮಯುಗವೆಂದೂ, ತ್ರೇತಾಯುಗಕ್ಕೆ ಕ್ಷತ್ರಿಯಯುಗವೆಂದೂ, ದ್ವಾಪರಯುಗಕ್ಕೆ ವೈಶ್ಯಯುಗವೆಂದೂ, ಕಲಿಯುಗಕ್ಕೆ ಶೂದ್ರಯುಗವೆಂದೂ ಸಂಜ್ಞೆಗಳು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿವೆ. ಅಂದರೆ ಕೃತಯುಗದಲ್ಲಿ ಯಜ್ಞಯಾಗಾದಿಕರ್ಮಗಳೂ, ತ್ರೇತಾಯುಗದಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧಕಾರ್ಯಗಳೂ, ದ್ವಾಪರಯುಗದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಾರಾದಿವೈಶ್ಯವೃತ್ತಿಗಳೂ, ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಶೂದ್ರರ ಸನಾತನ ವಿರುದ್ಧ ಧರ್ಮಗಳೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿರುವುವು.

Vishesha Sangraha

ಯುದ್ಧಾನಿ ದ್ವಾಪರೇ ನಿತ್ಯಂ ಪಾಷಂಡಾಶ್ಚ ಕಲೌ ಯುಗೇ ।
ಅಪಮಾನಾಪವಿತ್ರಶ್ಚ ಕುಕ್ಕುಟೋ ಗ್ರಾಮಸೂಕರಃ ॥ ೩೮ ॥

ಶ್ವಾ ಚೈವ ದರ್ಶನಾದೇವ ಹಂತಿ ಶ್ರಾದ್ಧಂ ನ ಸಂಶಯಃ ।
ಶಾವಸೂತಕಸಂಸ್ಪೃಷ್ಟೋ ದೀರ್ಘರೋಗಿಭಿರೇವ ಚ ॥ ೩೯ ॥

ಮಲಿನ್ಯೈಃ ಪತಿತೈಶ್ಚೈವ ನ ದ್ರಷ್ಟವ್ಯಂ ಕಥಂಚನ ।
ಅನ್ನಂ ಪಶ್ಯೇಯುರೇತೇ ವೈ ನೈತತ್ಸ್ಯಾದ್ಧವ್ಯಕವ್ಯಯೋಃ ॥ ೪೦ ॥

ತತ್ಸಂಸ್ಪೃಷ್ಟಂ ಪ್ರದಾನಾರ್ಥಂ ಸಂಸ್ಕಾರಶ್ಚಾಪದೋ ಭವೇತ್ ।
ಹವಿಷಾಂ ಸಂಹತಾನಂ ತು ಪೂರ್ವಮೇವ ವಿವರ್ಜಿತಂ ॥
ಮೃತ್ಸಂಯುಕ್ತಾಭಿರದ್ಭಿಶ್ಚ ಪ್ರೋಕ್ಷಣಂ ಚ ವಿಧೀಯತೇ ॥ ೪೧ ॥

---

೩೮. ಕೃತಯುಗದಲ್ಲಿ ವೇದಗಳಿಗೆ ಪೂಜ್ಯತೆಯೂ, ತ್ರೇತಾಯುಗದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಮರ್ಯಾದೆಯೂ, ದ್ವಾಪರಯುಗದಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಶಸ್ತ್ಯವೂ, ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಅಯೋಗ್ಯರಿಗೆ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಯೂ ಉಂಟಾಗುವುವು.

೩೯. ಅಪಮಾನದಿಂದ ಅಪವಿತ್ರನಾದ ಪುರುಷನೂ ಕೋಳಿ, ನಾಯಿ, ಹಂದಿ ಇವುಗಳ ದರ್ಶನವಾದರೆ ಶ್ರಾದ್ಧಘಾತುಕವಾಗುವುದು. ಇದರಂತೆಯೇ ಶವಸಂಪರ್ಕವೂ, ಸೂತಕಸ್ಪೃಷ್ಟವೂ, ದೀರ್ಘರೋಗಿಸಂಬಂಧಿಯೂ ಆದ ಶ್ರಾದ್ಧವು ವ್ಯರ್ಥವಾಗುವುದು.

೪೦. ಮಲಿನರೂ ಪತಿತರೂ ಮೊದಲಾದವರು ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ನೋಡಕೂಡದು. ಪತಿತಸೂಕರಾದಿಗಳು ಶ್ರಾದ್ಧಾನ್ನವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಅದನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡಬೇಕು. ಇದು ಪಿತೃಗಳ ಉದ್ದೇಶ್ಯಕವಾದ ಕವ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ, ದೇವತೋದ್ದೇಶ್ಯಕಗಳಾದ ಹವ್ಯ ಕರ್ಮದಲ್ಲಿಯೂ ನಿಷಿದ್ಧವಾಗಿದೆ.

೪೧. ಹಾಗೆ ಸೂಕರಾದಿಗಳಿಂದ ಸಂಸ್ಪೃಷ್ಟವಾದ ಪ್ರಧಾನ ವಸ್ತುವನ್ನು ಹೋಮಮಾಡಬಾರದು. ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ಯಜಮಾನನು ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ದುಷ್ಟ ಮೃಗವಾಗಿ ಜನಿಸುವನು. ಅಂತಹ ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಶುದ್ಧಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಆ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಬೇಕು. ಆ ಶುದ್ಧಿಯು ಮೃತ್ತು, ಜಲ, ಪ್ರೋಕ್ಷಣ, ಇವುಗಳಿಂದ ಆಗುವುದು.

Vishesha Sangraha

ಸಿದ್ಧಾರ್ಥಕೈಃ ಕೃಷ್ಣತಿಲೈಃ ಕಾರ್ಯಂ ವಾಪ್ಯವಕೀರಣಂ ।
ಗುರುಸೂರ್ಯಾಗ್ನಿವಸ್ತೂನಾಂ ದರ್ಶನಂ ವಾಪಿ ಯತ್ನತಃ ॥ ೪೨ ॥

ಆಸನಾರೂಢಮಾನೇಷು ಪಾದೋಪಹತಮೇವ ಚ ।
ಅಮೇಧ್ಯೈರ್ಜಂಗಮೈರ್ದೃಷ್ಟಂ ಶುಷ್ಕಂ ಪರ್ಯುಷಿತಂ ಚ ಯತ್ ॥ ೪೩ ॥

ಅಸಿತಂ ಪರಿದುಷ್ಟಂ ಚ ತಥೈವಾಗ್ರಾವಲೇಹಿತಂ ।
ಶರ್ಕರಾಕೇಶಪಾಷಾಣೈಃ ಕೀಟೈರ್ಯಚ್ಚಾಪ್ಯುಪದ್ರುತಂ ॥ ೪೪ ॥

ಪಿಣ್ಯಾಕಮಥಿತಂ ಚೈವ ತಥಾ ತಿಲಯವಾದಿಷು ।
ಸಿದ್ಧಾಕ್ಷತಾಶ್ಚ ಯೇ ಭಕ್ಷ್ಯಾಃ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಲವಣೀಕೃತಾಃ ॥ ೪೫ ॥

ವಾಸಸಾ ಚಾವಧೂತಾನಿ ವರ್ಜ್ಯಾನಿ ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮಣಿ ।
ಸಂತಿ ವೇದವಿರೋಧೇನ ಕೇಚಿದ್ವಿಜ್ಞಾನಮಾನಿನಃ ॥ ೪೬ ॥

---

೪೨. ಅಂತಹ ದೋಷಗಳ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ದೋಷಪರಿಹಾಕಗಳಾದ ಕರೀ ಎಳ್ಳನ್ನು ಎರಚಬೇಕು. ಮತ್ತು ಗುರುಗಳು, ಸೂರ್ಯ, ಅಗ್ನಿ, ಮೊದಲಾದ ಪರಿಶುದ್ಧ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ದರ್ಶನಮಾಡಬೇಕು.

೪೩–೪೪. ಪೀಠದ ಮೇಲೆ ಕೂಡುವಾಗ ಪಾದಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ದೂಷಿತವೂ ಅಮೇಧ್ಯ ಸಂಪರ್ಕವುಳ್ಳದ್ದೂ, ಪಾಷಂಡಿಗಳಿಂದ ದೃಷ್ಟವೂ ಶುಷ್ಕವೂ ಹಳಸಿ ಹೋಗಿರುವುದೂ ಅತಿ ಕಪ್ಪಗೂ, ಅತಿ ದುಷ್ಟವೂ, ಮೊದಲೇ ರುಚಿ ನೋಡಿರುವುದೂ, ನುರುಜುಕಲ್ಲು, ಕೂದಲು, ಕಲ್ಲುಮಣ್ಣು, ಕಸಕಡ್ಡಿ, ಇವುಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತವೂ ಕ್ರಿಮಿ ಕೀಟಗಳಿಂದ ಭಕ್ಷಿತವೂ ಆದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಶ್ರಾದ್ಧಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸ ಬಾರದು. ಅವು ದೂಷ್ಯವಾಗಿರುತ್ತವೆ.

೪೫–೪೬. ಮತ್ತು ಹಿಂಡಿಯಂತೆ ಮಥಿತವಾಗಿಯೂ ತಿಲತಂಡುಲಗಳಿಂದ ಮಿಶ್ರವಾಗಿಯೂ ಮೊದಲೇ ಸಿದ್ಧವಾಗಿಯೂ ಕ್ಷತವಾಗಿಯೂ ಲವಣಮಿಶ್ರವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಭಕ್ಷ್ಯಭೋಜ್ಯಗಳನ್ನು ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ತ್ಯಜಿಸಬೇಕು. ಕೆಲವು ವಿಜ್ಞಾನಾಭಿ ಮಾನಿಗಳು ವೇದವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವರು. ಇವು ನಿಷಿದ್ಧ ವಾಗಿರುವುವು.

Vishesha Sangraha

ಅಜಜ್ಞಪತಯೋ ನಾಮ ತೇ ಶ್ರಾದ್ಧಸ್ಯ ಯಥಾ ರಜಃ ।
ದಧಿ ಶಾಕಂ ತಥಾ ಭಕ್ಷ್ಯಾಃ ಶುಕ್ತಂ ಚೈವ ವಿವರ್ಜಿತಂ ॥ ೪೭ ॥

ವಾರ್ತಾಕಂ ವರ್ಜಯೇದದ್ಯಾತ್ಸರ್ವಾನಭಿಷವಾನಪಿ ।
ಸೈಂಧವಂ ಲವಣಂ ಯಚ್ಚ ತಥಾ ಮಾನಸಸಂಭವಂ ॥ ೪೮ ॥

ಪವಿತ್ರಂ ಪರಮಂ ಹ್ಯೇತತ್ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಮಪಿ ವರ್ತತೇ ।
ಅಗ್ನೌ ನಿಕ್ಷಿಪ್ಯ ಬಧ್ನೀಯಾದ್ಧಸ್ತೌ ಪ್ರಕ್ಷಿಪ್ಯ ಯತ್ನತಃ ॥ ೪೯ ॥

ಗಮಯೇನ್ಮಸ್ತಕಂ ಚೈವ ಬ್ರಹ್ಮತೀರ್ಥಂ ಹಿ ತತ್ಸ್ಮೃತಂ ।
ದ್ರವ್ಯಾಣಾಂ ಪ್ರೋಕ್ಷಣಂ ಕಾರ್ಯಂ ತಥೈವಾವಪನಂ ಪುನಃ ॥ ೫೦ ॥

ನಿಧಾಯ ಚಾದ್ಭಿಃ ಸಿಂಚೇತ ತಥೈವಾಪ್ಸು ನಿವೇಶನಂ ।
ಅರಿಷ್ಟತುಮುಲೇ ಬಿಲ್ವಂ ತ್ವಿಂಗುದಶ್ವದನಾನ್ಯಪಿ ॥ ೫೧ ॥

---

೪೭. ಪಿತೃಯಜ್ಞಯಾಗಾದಿಗಳಿಗೆ ಅನರ್ಹರಾದ ಅವರು ರಜಸ್ಸಿನಂತೆ ಶ್ರಾದ್ಧ ಘಾತುಕರಾಗುವರು. ಹುಳಿಯಾದ ಮೊಸರು, ಕೊಳತಿರುವ ಕಾಯಿಪಲ್ಯ, ಅನರ್ಹವಾದ ಭಕ್ಷ್ಯ ಹುಳಿಯಾದ ವಸ್ತು ಕಠಿನವಾದ ಭಕ್ಷ್ಯ ಇವುಗಳು ತ್ಯಾಜ್ಯಗಳಾಗಿವೆ.

೪೮–೪೯. ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಬದನೇಕಾಯಿಯನ್ನು ಬಿಡಬೇಕು. ಸಮಸ್ತವಾದ ಸೋಮಲತೆಗಳು (ಸೋಮರಸ) ಸೈಂಧವಲವಣ, ಮಾನಸಸರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಪವಿತ್ರವಾದ ವಸ್ತುಗಳು ಇವುಗಳನ್ನು ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು. ಇವು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿಯೂ ಶುದ್ಧವಾಗಿವೆ. ಹಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅಗ್ನಿಯಿಂದಲೂ ಹಸ್ತದಿಂದಲೂ ಶುದ್ಧಿ ಮಾಡಬೇಕು.

೫೦. ಸಕಲವಸ್ತುಗಳು ಶಿರಸಾ ವಹಿಸಿ ಶುದ್ಧಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಮತ್ತು ಗೌರವಿಸಬೇಕು. ಶಿರಸ್ಸು ಬ್ರಹ್ಮತೀರ್ಥವಾಗಿದೆ. ಸಕಲ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಪ್ರೋಕ್ಷಣ ಕ್ಷಾಳನಾದಿಗಳಿಂದ ಶುದ್ಧಿ ಮಾಡಿ ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು.

೫೧–೫೨. ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತಂದು ನೀರಿನಿಂದ ಪ್ರೋಕ್ಷಿಸಬೇಕು. ಅಥವಾ ಜಲದಲ್ಲಿಡಬೇಕು. ಬೇವು, ಬಿಲ್ವ, ಕಾರೇಗಿಡ, ನಾಯಿಮತ್ತಿ, ಇವುಗಳ ದಳಗಳನ್ನು ಪಂಚ ಪಲ್ಲವಗಳನ್ನು ತಂದು ಧರ್ಮಕಾಯವನ್ನು ಮಾಡುವಂತೆ ಸರ್ವವಸ್ತುಗಳನ್ನು

Vishesha Sangraha

ವಿದಲಾನಾಂ ಚ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಧರ್ಮವಚ್ಛಾಚಮಿಷ್ಯತೇ ।
ತಥಾ ದಂತಾಸ್ಥಿದಾರೂಣಾಂ ಶೃಂಗಾಣಾಂ ಚಾವಲೇಖನಂ ॥ ೫೨ ॥

ಸರ್ವೇಷಾಂ ಮೃನ್ಮಯಾನಾಂ ತು ಪುನರ್ದಾಹ ಉದಾಹೃತಃ ।
ಮಣಿವಜ್ರಪ್ರವಾಲಾನಾಂ ಮುಕ್ತಾಶಂಖಮಣೇಸ್ತಥಾ ॥ ೫೩ ॥

ಸಿದ್ಧಾರ್ಥಕಾನಾಂ ಕಲ್ಕೇನ ತಿಲಕಲ್ಕೇನ ವಾ ಪುನಃ ।
ಸ್ಯಾಚ್ಛಾಚಂ ಸರ್ವವಾಲಾನಾಮಾವಿಕಾನಾಂ ಚ ಸರ್ವಶಃ ॥ ೫೪ ॥

ಆವಿಕಾನಾಂ ಚ ಸರ್ವೇಷಾಂ ಮೃದ್ಭಿರದ್ಭಿರ್ವಿಧೀಯತೇ ।
ಅದ್ಭ್ಯಂತಯೋಸ್ತು ಶೌಚಾನಾಮದ್ಭಿಃ ಪ್ರಕ್ಷಾಲನಂ ಪುನಃ ॥ ೫೫ ॥

ತಥಾ ಕಾರ್ಪಾಸಿಕಾನಾಂ ಚ ಭಸ್ಮನಾ ಸಮುದಾಹೃತಂ ।
ಫಲಪುಷ್ಪಶಲಾಕಾನಾಂ ಪ್ಲಾವನಂ ಚಾದ್ಭಿರಿಷ್ಯತೇ ॥ ೫೬ ॥

ಶುದ್ಧಿಮಾಡಬೇಕು. ಇದರಂತೆಯೇ ದಂತ, ಮೂಳೆ, ದಂಡ, ಕೊಂಬು, ಇವುಗಳಿಂದ ಕೆರದಿದ್ದರೂ ಶುದ್ಧಿಮಾಡಬೇಕು. ಅಂದರೆ ಬಿದರುಬುಟ್ಟಿ, ಮರದ ಪಾತ್ರೆ, ದಂತದ ಪಾತ್ರೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಉಜ್ಜಿ ಶುದ್ಧಿಮಾಡಬೇಕು.

೫೩. ಮೃಣ್ಮಯ ಪಾತ್ರೆಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಸುಟ್ಟು ಶುದ್ಧಿಮಾಡಬೇಕು. ಇದರಂತೆಯೇ ರತ್ನಮಯ ಪಾತ್ರೆಗಳೂ, ವಜ್ರ, ಹವಳ, ಶಂಖ, ಮತ್ತು ಇವುಗಳ ಪಾತ್ರೆಗಳೂ ಅಗ್ನಿಸ್ಪರ್ಶದಿಂದ ಶುದ್ಧಿಯಾಗುವುವು.

೫೪. ಸಾಸವೆ ಮೊದಲಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯ ಎಣ್ಣೆಯಿಂದಲೂ, ಎಳ್ಳೆಣ್ಣೆಯಿಂದಲೂ ಶುದ್ಧಿಮಾಡಬೇಕು. ಕುರಿಯ ತುಪ್ಪಟಾದಿಗಳಿಂದ ಮಾಡಿದ ಕಂಬಳಿ ಮೊದಲಾದುವನ್ನು ಜಲದಿಂದ ಶುದ್ಧಿಮಾಡಬೇಕು.

೫೫. ಕುರಿ ತುಪ್ಪುಟಗಳಿಂದ ಆದ ಕಂಬಳಿಗಳು ಜಲದಿಂದಲೂ ಮಣ್ಣಿನಿಂದಲೂ ಶುದ್ಧಿಯಾಗುತ್ತವೆ. ಅಗ್ನಿಸ್ಪರ್ಶಾದಿಗಳಿಂದ ಶುದ್ಧಿಮಾಡಿದ ಮಣ್ಯಾದಿಗಳೂ, ಮಣ್ಣಿನಿಂದ ಮಾಡಿದ ವಸ್ತುಗಳೂ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಜಲದಿಂದಲೇ ಶುದ್ಧಿಯಾಗುವುವು.

೫೬. ಹತ್ತಿಯಿಂದ ಮಾಡಿದ ಬಟ್ಟೆಗಳು ಭಸ್ಮದಿಂದಲೂ, ಜಲದಿಂದಲೂ ಶುದ್ಧಿಯಾಗುವುವು. ಫಲ, ಪುಷ್ಪ, ಕಾಯಿಪಲ್ಯಗಳು ಉದಕದಲ್ಲಿ ಮಜ್ಜನಮಾಡಿಸುವುದರಿಂದ ನಿರ್ಮಲವಾಗುವುವು.

Vishesha Sangraha

ಸಂಮಾರ್ಜನಂ ಪ್ರೋಕ್ಷಣಂ ಚ ಭೂಮೇಶ್ಚೈವೋಪಲೇಪನಂ ।
ನಿಷ್ಕ್ರಮ್ಯ ಬಾಹ್ಯತೋ ಗ್ರಾಮಾದ್ವಾಯುಪೂತಾ ವಸುಂಧರಾ ॥ ೫೭ ॥

ಧನುಷ್ಮತ್ಪಕ್ಷಿಣಾಂ ಚೈವ ಮೃದ್ಭಿಃ ಶೌಚಂ ವಿಧೀಯತೇ ।
ಏವಮೇಷ ಸಮುದ್ದಿಷ್ಟಃ ಶೌಚಾನಾಂ ವಿಧಿರುತ್ತಮಃ ॥
ಅತಃ ಪರಂ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ತನ್ಮೇ ನಿಗದತಃ ಶೃಣು ॥ ೫೮ ॥

ಪ್ರಾತರ್ಗೃಹಾತ್ಪಶ್ಚಿಮದಕ್ಷಿಣೇನ
ಇಷುಕ್ಷೇಪಂ ಚಾಕ್ಷಮಾತ್ರಂ ಪದಂ ಚ ।
ಕುರ್ಯಾತ್ಪುರೀಷಂ ಶಿರೋಽವಗುಂಠ್ಯ
ನ ಚ ಸ್ಪೃಶೇತ್ತತ್ರ ಶಿರಃ ಕರೇಣ ॥ ೫೯ ॥

ಶುಷ್ಕೈಸ್ತೃಣೈರ್ವಾ ಕಾಷ್ಠೈರ್ವಾ ಪತ್ರೈರ್ವೇಣುದಲೇನ ವಾ ।
ಮೃನ್ಮಯೈರ್ಭಾಜನೈರ್ವಾಪಿ ತಿರೋಧಾಯ ವಸುಂಧರಾಂ ॥ ೬೦ ॥

---

೫೭. ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸಂಮಾರ್ಜನ ಪ್ರೋಕ್ಷಣ, ಸಾರಿಸುವುದು, ಗುಡಿಸುವುದು ಇವುಗಳಿಂದ ಶುದ್ಧಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಗೃಹದ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮದ ಹೊರಗಣ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಸೂರ್ಯಕಿರಣಗಳಿಂದಲೂ, ವಾತದಿಂದಲೂ ಶುದ್ಧವಾಗಿರುತ್ತವೆ.

೫೮. ಬಿಲ್ಲಿನಿಂದ ಹೊಡೆದ ಪಕ್ಷಿ ಮೊದಲಾದುವುಗಳನ್ನು ಮೃತ್ತಿನಿಂದ ಶುದ್ಧಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಶೌಚಕ್ರಮವು ವಿಹಿತವಾಗಿದೆ. ಇನ್ನುಮುಂದೆ ತಿಳಿಸುವ ವಿಶೇಷ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಿರೆಂದನು.

೫೯. ಮನುಷ್ಯನು ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ನೈರುತ್ಯದಿಕ್ಕಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬಾಣ ಬೀಳಲು ಯೋಗ್ಯವಾದ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಗುಂಡಿಯನ್ನು ತೋಡಿ, ಶಿರೋವೇಷ್ಟನಮಾಡಿ ಕೊಂಡು ಜಲಮಲಗಳನ್ನು ವಿಸರ್ಜನೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಮಲವಿಸರ್ಜನೆ ಮಾಡುವಾಗ ಹಸ್ತದಿಂದ ಶಿರಸ್ಸನ್ನು ಮುಟ್ಟಬಾರದು.

೬೦. ಆ ಗುಂಡಿಯನ್ನು ಒಣಗಿದ ಹುಲ್ಲು. ಕಡ್ಡಿಗಳು, ಬಿದಿರು ಎಲೆಗಳು, ಎಲೆಗಳು, ಮಡಿಕೆಯಚೂರು ಇವುಗಳಿಂದ ಮುಚ್ಚಬೇಕು.

Vishesha Sangraha

ಉದ್ಧೃತೋದಕಮಾದಾಯ ಮೃತ್ತಿಕಾಂಚೈವ ವಾಗ್ಯತಃ ।
ದಿವಾ ಉದಂಙ್ಮುಖಃ ಕುರ್ಯಾದ್ರಾತ್ರೌ ವೈ ದಕ್ಷಿಣಾಮುಖಃ ॥ ೬೧ ॥

ದಕ್ಷಿಣೇನ ಚ ಹಸ್ತೇನ ಗೃಹ್ಣೀಯಾದ್ವೈ ಕಮಂಡಲುಂ ।
ಶೌಚಂ ಚ ವಾಮಹಸ್ತೇನ ಗುದೇ ತಿಸ್ರಸ್ತು ಮೃತ್ತಿಕಾಃ ॥ ೬೨ ॥

ದಶ ಚಾಪಿ ಪುನರ್ದದ್ಯಾದ್ವಾಮಹಸ್ತಕ್ರಮೇಣ ತು ।
ದ್ವಾಭ್ಯಾಂ ವಾಪಿ ಪುನರ್ದದ್ಯಾದ್ಧಸ್ತಾನಾಂ ಪಂಚ ಮೃತ್ತಿಕಾಃ ॥ ೬೩ ॥

ಮೃದಾ ಪ್ರಕ್ಷಾಲ್ಯ ಪಾದೌ ಚ ಆಚಮ್ಯ ಚ ಯಥಾವಿಧಿ ।
ಆಪಸ್ತ್ಯಾಜ್ಯಾಸ್ತ್ರಯಶ್ಚೈವ ಸೂರ್ಯಾಗ್ನಿಪವನಾಂಭಸಾಂ ॥ ೬೪ ॥

ಕುರ್ಯಾತ್ಸನ್ನಿಹಿತಂ ನಿತ್ಯಂ ಪ್ರಾಜ್ಞಸ್ತೀರ್ಥೇ ಕಮಂಡಲುಂ ।
ಅಸತ್ಕಾರ್ಯಂ ಕಾರ್ಯಮೇತೈರ್ಯಥಾವತ್ಪಾದಧಾವನಂ ॥ ೬೫ ॥

---

೬೧. ಶೌಚಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಾಗ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನೂ ಮೃತ್ತಿಕೆಯನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ, ಹಗಲುಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಾಭಿಮುಖನಾಗಿಯೂ, ರಾತ್ರಿವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣಾಭಿಮುಖನಾಗಿಯೂ ಕೂತುಕೊಂಡು ಮಲವನ್ನು ವಿಸರ್ಜಿಸಬೇಕು.

೬೨. ಬಲಗೈಯಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಎಡಹಸ್ತದಿಂದ ಗುದಪ್ರಕ್ಷಾಳನೆಯನ್ನು ಮೂರುಸಲ ಮೃತ್ತಿಕೆಯಿಂದಲೂ ಜಲದಿಂದಲೂ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

೬೩. ಪುನಃ ಹತ್ತುಸಲ ಮೃತ್ತಿಕಾಶೌಚವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಎರಡು ಕೈಕಾಲುಗಳಿಗೂ ಐದೈದುಸಲ ಮೃತ್ತಿಕಾಶೌಚಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಶುದ್ಧನಾಗಬೇಕು.

೬೪. ಪುನಃ ಮಣ್ಣಿನಿಂದ ಕೈಕಾಲುಗಳನ್ನು ತೊಳೆದುಕೊಂಡು ಆಚಮನವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಶುದ್ಧನಾಗುವನು. ಸೂರ್ಯ, ಅಗ್ನಿ, ಗಾಳಿ, ಇವುಗಳ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದ ಜಲವನ್ನು ಬಿಡಬೇಕು. ಅವು ಅಪರಿಶುದ್ಧಗಳು.

೬೫. ಪ್ರಾಜ್ಞನಾದವನು ಝಾಡಿಯಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನು ತುಂಬಿ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ಅಂತಹ ಜಲವನ್ನು ಪ್ರಕ್ಷಾಳನಾದಿಗಳಿಗೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

Vishesha Sangraha

ಆಚಮನಂ ದ್ವಿತೀಯೇನ ದೇವಕಾರ್ಯಂ ತತಃ ಪರಂ ।
ಉಪವಾಸಸ್ತ್ರಿರಾತ್ರಂ ತು ದುಷ್ಟಹಸ್ತೇ ಹೃದಾಹೃತಃ ॥ ೧೬ ॥

ವಿಪ್ರಕೃಷ್ಟೇನ ಕೃಚ್ಛ್ರೇಣ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತಮುದಾಹೃತಂ ।
ಸ್ಪೃಷ್ಟ್ವಾ ಶ್ವಾನಂ ಶ್ವಪಾಕಂ ವಾ ತಪ್ತಕೃಚ್ಛ್ರಂ ಸಮಾಚರೇತ್ ॥ ೧೭ ॥

ಮಾನುಷಾಸ್ಥೀನಿ ಸಂಸ್ಪೃಶ್ಯ ಉಪೋಷ್ಯಂ ಶುದ್ಧಿಕಾರಣಂ ।
ತ್ರಿರಾತ್ರಮುಕ್ತಂ ಸಸ್ನೇಹಮೇಕರಾತ್ರಮತೋಽನ್ಯಥಾ ॥ ೧೮ ॥

ಕಾರಸ್ಕರಾಃ ಪುಲಿಂದಾಶ್ಚ ತಥಾಂಧಶಬರಾದಯಃ ।
ಪೀತ್ವಾ ಚಾಪೋಭೂತಿಲಯೇ ಗತ್ವಾ ಚೈವ ಯುಗಂಧರಾಂ ॥ ೧೯ ॥

ಸಿಂಧೋರುತ್ತರಪರ್ಯಂತಂ ತಥಾ ದಿವ್ಯಂತರೇ ಶತಂ ।
ಪಾಪದೇಶಾಶ್ಚ ಯೇ ಕೇಚಿತ್ಪಾಪೈರಧ್ಯುಷಿತಾ ಜನೈಃ ॥ ೨೦ ॥

---

೧೬. ಮೊದಲು ಕೈಕಾಲುಗಳನ್ನು ತೊಳೆದುಕೊಂಡು ಅನಂತರ ಆಚಮನವನ್ನು ಮಾಡಿ ದೇವಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಅಶುದ್ಧವಾದ ಕೈಗಳಿಂದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಮಾಡಿದರೆ ಮೂರು ದಿವಸ ಉಪವಾಸವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

೧೭. ಅಪವಿತ್ರ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಿಸಿದರೆ ಕೃಚ್ಛ್ರಚಾಂದ್ರಾದಿ ವ್ರತಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವನ್ನಾದರೂ ಮಾಡಿ ಶುದ್ಧನಾಗಬೇಕು. ನಾಯಿಯನ್ನೂ, ಚಂಡಾಲನನ್ನೂ, ಸ್ಪರ್ಶಮಾಡಿದರೆ ಏಳುಸಲ ಕೃಚ್ಛ್ರವನ್ನು ಆಚರಿಸುವುದರಿಂದ ಶುದ್ಧನಾಗುವನು.

೧೮. ಮನುಷ್ಯರ ಮೂಳೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಉಪವಾಸದಿಂದ ಶುದ್ಧಿಯಾಗುವನು. ಮೂರು ದಿವಸಗಳು ತೈಲಾಭ್ಯಂಜನ ಸ್ನಾನದಿಂದಲೂ, ಒಂದು ದಿವಸದ ಶುದ್ಧೋಪೋಷ್ಯದಿಂದಲೂ ಶುದ್ಧನಾಗುವನು

೧೯. ಕಾರಸ್ಕರರು, ಬೇಡರು, ಅಂಧರು, ಕಿರಾತರು, ಶ್ಮಶಾನ ಮತ್ತು ಸೂಗ ಇವುಗಳ ಜಲವನ್ನು ಪಾನಮಾಡಿ ಅಪರಿಶುದ್ಧರಾಗುವರು.

೨೦ ಸಿಂಧೂನದಿಯ ಉತ್ತರಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಕೆಲವು ನೂರಾರು ದೇಶಗಳು ಪಾಪಿಗಳು ವಾಸಮಾಡುವ ದೇಶಗಳು. ಪಾಪದೇಶಗಳಾಗಿರುವುವು. ಅವು ತ್ಯಾಜ್ಯವಾಗಿವೆ.

Vishesha Sangraha

ಶಿಷ್ಟೈಶ್ಚ ವರ್ಜಿತಾ ಯೇ ಚ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೈರ್ವೇದಪಾರಗೈಃ ।
ಗತ್ವಾ ದೇಶಾನುಪುಣ್ಯಾಂಸ್ತು ಕೃತ್ಸ್ನಂ ಪಾಪಂ ಸಮುಶ್ನುತೇ ॥ ೭೧ ॥

ಮನೋಽವ್ಯಕ್ತಿರಥಾಗ್ನಿಶ್ಚ ಕಾಲೇ ಚೈವೋಪಲೇಪನಂ ।
ವಿಖ್ಯಾಪನಂ ಚ ಶೌಚಾನಾಂ ನಿತ್ಯಮಜ್ಞಾನಮೇವ ಚ ॥ ೭೨ ॥

ಅತೋಽನ್ಯಥಾ ತು ಯಃ ಕುರ್ಯಾನ್ಮೋಹಾಚ್ಛೌಚಸ್ಯ ಸಂಕರಂ ।
ಪಿಶಾಚಾನ್ ಯಾತುಧಾನಾಂಶ್ಚ ಫಲಂ ಗಚ್ಛತ್ಯ ಸಂಶಯಂ ॥ ೭೩ ॥

ಶೌಚಮಶ್ರದ್ದಧಾನಂಶ್ಚ ಮ್ಲೇಚ್ಛಜಾತಿಷು ಜಾಯತೇ ।
ಅಯಜ್ಞಾಶ್ಚೈವ ಪಾಪೋ ವಾ ತಿರ್ಯಗ್ಯೋನಿಗತೋಽಪಿ ವಾ ॥ ೭೪ ॥

ಶೌಚೇನ ಮೋಕ್ಷಂ ಕುರ್ವಾಣಃ ಸ್ವರ್ಗವಾಸೀ ಭವೇನ್ನರಃ ।
ಶುಚಿಕಾಮಾ ಹಿ ದೇವಾ ವೈ ದೇವೈರೇತದುದಾಹೃತಂ ॥ ೭೫ ॥

---

೭೧. ವೇದಪಾರಂಗತರೂ, ಶಿಷ್ಟರೂ ಆದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಂದ ವರ್ಜಿತವಾದ ದೇಶಗಳು ಪಾಪದೇಶಗಳಾಗಿವೆ. ಅಂತಹ ಪಾಪದೇಶಗಳಿಗೆ ಹೋದರೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವರು.

೭೨-೭೩. ಮನಶ್ಶುದ್ಧಿ, ಅಗ್ನಿಶುದ್ಧಿ, ಸಕಾಲಶೌಚ, ಶೌಚಶುದ್ಧಿ ಇವುಗಳು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಿತ್ಯವೂ ಅಜ್ಞಾನವುಂಟಾಗುವುದು. ಯಾವನು ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಶೌಚಾಚಾರವಿಹೀನನಾಗಿರುವನೋ ಅವನು ಪಿಶಾಚ, ರಾಕ್ಷಸರು ಹೊಂದುವ ಫಲವನ್ನು ಹೊಂದುವನು.

೭೪. ಶೌಚಾಚಾರಗಳನ್ನು ನಂಬದ ಪುರುಷರು ಮ್ಲೇಂಚ್ಛಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದರು. ಪಂಚಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದವನೂ, ಪಾಪಿಗಳೂ ಕೂಡ ಪ್ರಾಣಿಗಳಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ಪರಾಧೀನರಾಗುವರು.

೭೫. ಪುರುಷನು ಶೌಚಾಚಾರಗಳಿಂದ ಸ್ವರ್ಗವಾಸಿಯಾಗುವನು. ಏಕೆಂದರೆ ದೇವತೆಗಳು ಸದಾ ಶುಚಿಯನ್ನು ಬಯಸುವರು. ಇದಕ್ಕೆ ದೇವತೆಗಳೇ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿರುವರು.

Vishesha Sangraha

ಬೀಭತ್ಸಮಶುಚಿಂ ಚೈವ ವರ್ಜಯಂತಿ ಸುರಾಃ ಸದಾ ।
ತ್ರೀಣಿ ಶೌಚಾನಿ ಕುರ್ವಂತಿ ನ್ಯಾಯತಃ ಶುಭಕರ್ಮಣಃ ॥ ೭೬ ॥

ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಾಯಾತಿಥೇಯಾಯ ಶೌಚಯುಕ್ತಾಯ ಧೀಮತೇ ।
ಪಿತೃಭಕ್ತಾಯ ದಾಂತಾಯ ಸಾನುಕ್ರೋಶಾಯ ಚ ದ್ವಿಜಾಃ ॥ ೭೭ ॥

ತೈಸ್ತೈಃ ಪ್ರೀತಾಃ ಪ್ರಯಚ್ಛಂತಿ ಪಿತರೋ ಯೋಗವರ್ಧನಾಃ ।
ಮನಸಾ ಕಾಂಕ್ಷಿತಾನ್ ಕಾಮಾಂಸ್ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಪ್ರಭವಾನಿತಿ ॥ ೭೮ ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ವಾಯುಪ್ರೋಕ್ತೇ " ಶ್ರಾದ್ಧಕಲ್ಪೇ "
ನಾನು ಷೋಡಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ

---

೭೬. ದೇವತೆಗಳು ಹೇಸಿಗೆಯ ಪುರುಷನನ್ನೂ, ಅಶುಚಿಯಾದ ಮನುಜನನ್ನೂ ತಿರಸ್ಕರಿಸುವರು. ಆದುದರಿಂದ ಶುಭಕರ್ಮಿಗಳು ಮೂರು ವಿಧವಾದ ಶೌಚವನ್ನು ಆಚರಿಸಬೇಕು.

೭೭–೭೮. ಎಲೈ ವಿಪ್ರೋತ್ತಮರೇ, ಯೋಗಿವರ್ಯರಾದ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳು ಅತಿಥಿಸತ್ಕಾರನಿರತರೂ, ಶೌಚಪಾರಾಯಣರೂ, ಜ್ಞಾನಿಗಳೂ, ಪಿತೃಭಕ್ತರೂ, ದಾಂತರೂ, ದಯಾಪರರೂ ಆದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದಿ ಭಕ್ತಜನರ ಶ್ರದ್ಧಾಸತ್ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಪ್ರೀತರಾಗಿ ಅವರು ಕೋರುವ ಸಕಲಕಾಮುಗಳನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟು, ಮುಕ್ತಿಮಾರ್ಗ ಪ್ರದರ್ಶಕರೂ ಆಗುವರು ಎಂದು ಸೂತರು ಮುನಿಗೆ ಹೇಳಿದರು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ವಾಯುಪ್ರೋಕ್ತವಾದ ವಾಯುಪುರಾಣದಲ್ಲಿ " ಶ್ರಾದ್ಧಕಲ್ಪನಿರೂಪಣವೆಂಬ " ಹದಿನಾರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು.

Vishesha Sangraha

ಹದಿನಾರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದ ಸಾರಾಂಶವು

ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ತ್ಯಾಜ್ಯವಾದ ವಸ್ತು, ದೇಶ, ಕಾಲ ಇವುಗಳ ವಿಷಯಗಳು ನಿರೂಪಿತವಾಗಿವೆ. ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮಗಳನ್ನು ರಾತ್ರಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ, ಗ್ರಹಣಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ, ಸೂತಕಾದಿ ಆಶೌಚಾದಿಗಳು ಬಂದ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಮಾಡಬಾರದು. ನೀರುಳ್ಳಿ, ಬೆಳ್ಳುಳ್ಳಿ, ಬದನೇಕಾಯಿ ಮೊದಲಾದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬಾರದು. ಗೆಡ್ಡೆ, ಗೆಣಸು, ಫಲಪುಷ್ಪ ಮೊದಲಾದ ಸಾತ್ವಿಕವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು. ತ್ರಿಶಂಕು, ಕಲಿಂಗ ಮೊದಲಾದ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಬಾರದು. ನಗ್ನರೂ, ಬೇಡರೂ, ಅಂಧರೂ, ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾದಿ ದೋಷಿಗಳೂ, ನಾಸ್ತಿಕರೂ, ದುಷ್ಟರೂ, ಚೋರರೂ ಶ್ರಾದ್ಧಕ್ಕೆ ಅನರ್ಹರಾಗಿರುವರು. ನಾಯಿ, ಹಂದಿ, ಕೋಳಿ, ಬೆಕ್ಕು, ಚಂಡಾಲ ಇವರು ದೃಷ್ಟವಾದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಬೇಕು. ವಾತಾತಪಗಳಿಂದ ಶುದ್ಧವಾದ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನು ಸಂಮಾರ್ಜನ ಪ್ರೋಕ್ಷಣಾದಿಗಳಿಂದ ಶುದ್ಧಿಮಾಡಿ ಪಿತೃಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಶೌಚಾಚಾರ ವಿಹೀನರಾದ ಪುರುಷರು ಯಾವ ಕರ್ಮಗಳಿಗೂ ಅನರ್ಹರಾಗಿರುವರು. ಶೌಚಾಚಾರ ಗಳಿಂದ ಪಿತೃಗಳು ಪ್ರೀತರಾಗಿ ಸಕಲಸುಖಗಳನ್ನೂ ಕೊಡುವರೆಂಬ ವಿಷಯಗಳು ವರ್ಣಿತವಾಗಿವೆ.

Vishesha Sangraha

—: ಹರಿಃ ಓಂ :—

—ಶ್ರೀ ವೇದವ್ಯಾಸಾಯ ನಮಃ—

ಶ್ರೀಮದ್ವಾಯುಪುರಾಣಂ

ಸಪ್ತದಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ

|| ಋಷಯ ಊಚುಃ ||

ಅಹೋ ಧೀಮಂಸ್ತ್ವಯಾ ಸೂತ ಶ್ರಾದ್ಧಕಲ್ಪಸ್ತು ಕೀರ್ತಿತಃ ।
ಶ್ರುತೋ ನಃ ಶ್ರಾದ್ಧಕಲ್ಪೋ ವೈ ಋಷಿಭಿಃ ಪರಿಕೀರ್ತಿತಃ || ೧ ||

ಅತೀವ ವಿಸ್ತರೋ ಯಸ್ಯ ವಿಶೇಷೇಣ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಃ ।
ವದ ಶೇಷಂ ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞ ಋಷೇಸ್ತಸ್ಯ ಯಥಾಮತಂ || ೨ ||

|| ಸೂತ ಉವಾಚ ||

ಕೀರ್ತಯಿಷ್ಯಾಮಿ ತೇ ವಿಪ್ರಾ ಋಷೇಸ್ತಸ್ಯ ಮತಂ ತು ತತ್ ।
ಶ್ರಾದ್ಧಂ ಪ್ರತಿ ಮಹಾಭಾಗಾಸ್ತನ್ಮೇ ಶೃಣುತ ವಿಸ್ತರಾತ್ || ೩ ||

ಹದಿನೇಳನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು

೧-೨. ಮುನಿಗಳು ಹೇಳಿದರು :—ಎಲೈ ಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ಸೂತರೇ, ತಾವು ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ನಿರೂಪಿಸಿವ ಋಷಿಗಳಿಗಭಿಮತವಾದ ಶ್ರಾದ್ಧದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಸಾವಧಾನವಾಗಿ ಕೇಳಿ ಬಹಳ ಆನಂದವಾಗಿದೆ. ಮಹಾಪ್ರಾಜ್ಞರಾದ ತಾವು ಮಿಕ್ಕ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಹೀಗೆಯೇ ದಯವಿಟ್ಟು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡರು.

೩. ಸೂತಮುನಿಯು ಹೇಳಿದನು :—ಎಲೈ ಮುನಿವರ್ಯರೇ, ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಸಮ್ಮತವೂ, ಋಷಿಕಲ್ಪಿತವೂ ಆದ ಶ್ರಾದ್ಧದ ಉಳಿದ ವಿಚಾರವನ್ನು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ಹೇಳುವೆನು. ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿಗಳಾದ ನೀವು ಸಾವಧಾನದಿಂದ ಕೇಳಿರೆಂದು ಹೇಳಿದನು.

Vishesha Sangraha

ಉಕ್ತಂ ಶ್ರಾದ್ಧಂ ಮಯಾ ಪೂರ್ವಂ ವಿಧಿಶ್ಚ ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮಣಿ ।
ಪರಿಶಿಷ್ಟಂ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನಾಂ ಯಥಾಕ್ರಮಂ ॥ ೪ ॥

ನ ಮೀಮಾಂಸ್ಯಾಃ ಸದಾ ವಿಪ್ರಾಃ ಪವಿತ್ರಂ ಹ್ಯೇತದುತ್ತಮಂ ।
ದೈವೇ ಪಿತ್ರ್ಯೇ ಚ ಸತತಂ ಶ್ರೂಯತೇ ವೈ ಪರೀಕ್ಷಣಂ ॥ ೫ ॥

ಯಸ್ಮಿನ್ ದೋಷಾಃ ಪ್ರದೃಶ್ಯೇರನ್ ಸದ್ಭಿರ್ವಾ ವರ್ಜಿತಸ್ತು ಯಃ ।
ಜಾನೀಯಾದ್ವಾಪಿ ಸಂವಾಸಾದ್ವರ್ಜಯೇತ್ತಂ ಪ್ರಯತ್ನತಃ ॥ ೬ ॥

ಅವಿಜ್ಞಾತಂ ದ್ವಿಜಂ ಶ್ರಾದ್ಧೇ ಪರೀಕ್ಷೇತ ಸದಾ ಬುಧಃ ।
ಸಿದ್ಧಾ ಹಿ ವಿಪ್ರರೂಪೇಣ ಚರಂತಿ ಪೃಥಿವೀಮಿಮಾಂ ॥ ೭ ॥

---

೪. ಎಲೈ ಮಹರ್ಷಿಗಳಿರಾ, ನಾನು ನಿಮಗೆ ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಸಾಂಗವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿರುವೆನು. ಅವಶಿಷ್ಟವೂ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಪ್ರಿಯವೂ ಆದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಈಗ ಕ್ರಮವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸುವೆನು ಕೇಳಿರೆಂದನು.

೫. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಶ್ರಾದ್ಧದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಮಾಡಬಾರದು. ಈ ಶ್ರಾದ್ಧವು ಪವಿತ್ರವೂ ಉತ್ತಮವೂ ಆಗಿದೆ. ದೇವತೆಗಳು ಮತ್ತು ಪಿತೃಗಳು ಇವರ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಚರ್ಚೆಯನ್ನು ಮಾಡದೆ ಪರೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮಾಡಬೇಕು.

೬. ಯಾವನಲ್ಲಿ ದೋಷಗಳು ದೃಷ್ಟವಾಗಿವೆಯೋ, ಸತ್ಪುರುಷರು ಯಾರನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡಿರುವರೋ, ಯಾವನು ತ್ಯಾಗಕ್ಕೆ ಅರ್ಹನೋ ಅಂತಹವನನ್ನು ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಬಿಡಬೇಕು.

೭. ಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಪುರುಷನು ಶ್ರಾದ್ಧದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಜ್ಞಾತನಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸಬೇಕು. ಸಿದ್ಧಪುರುಷರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ರೂಪಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಈ ಭೂಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವರು.

Vishesha Sangraha

ತಸ್ಮಾದತಿಥಿಮಾಯಾಂತಮಭಿಗಚ್ಛೇತ್ ಕೃತಾಂಜಲಿಃ ।
ಪೂಜಯೇಚ್ಚಾಪಿ ಪಾದ್ಯೇನ ಪಾದಾಭ್ಯಂಜನಭೋಜನೈಃ ॥ ೮ ॥

ಉರ್ವೀಂ ಸಾಗರಪರ್ಯಂತಾಂ ದೇವಾ ಯೋಗೇಶ್ವರಾಸ್ತಥಾ ।
ನಾನಾರೂಪೈಶ್ಚರಂತ್ಯೇತೇ ಪ್ರಜಾ ಧರ್ಮೇಣ ಪಾಲಯನ್ ॥ ೯ ॥

ಅರ್ಚಯಿತ್ವಾ ತತೋ ದದ್ಯಾದ್ದ್ವಿಪ್ರಾಯಾತಿಥಯೇ ನರಃ ।
ವ್ಯಂಜನಾನಿ ಚ ಭಕ್ಷ್ಯಾಣಿ ಫಲಂ ತೇಷಾಂ ತಥೈವ ಚ ॥ ೧೦ ॥

ಅಗ್ನಿಷ್ಟೋಮಂ ತು ಪಯಸಾ ಪ್ರಾಪ್ನುಯಾದ್ವೈ ತಥಾಶ್ರುತಂ ।
ಸರ್ಪಿಷಾ ತು ಶುಭಂ ಚಕ್ಷುಃ ಷೋಡಶಾಹಫಲಂ ಲಭೇತ್ ॥
ಮಧುನಾ ತ್ವತಿರಾತ್ರಸ್ಯ ಫಲಂ ಚ ಸಮವಾಪ್ನುಯಾತ್ ॥ ೧೧ ॥

---

೮. ಆದುದರಿಂದ ಯಾರಾದರೂ ಅತಿಥಿಗಳು ಮನೆಗೆ ಬಂದರೆ, ಯಜಮಾನರು ಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದ ಅಂಜಲಿಬದ್ಧರಾಗಿ ಎದುರುಗೊಳ್ಳಬೇಕು. ತರುವಾಯ ಅರ್ಘ್ಯ ಪಾದ್ಯಾದಿಗಳಿಂದಲೂ, ಭೋಜನಾದಿಗಳಿಂದಲೂ ಅವರನ್ನು ಉಪಚರಿಸಬೇಕು.

೯. ದೇವತೆಗಳೂ ಯೋಗೀಶ್ವರರೂ ಕೂಡ ಸಾಗರಪರ್ಯಂತವಾದ ಈ ಭೂಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ನಾನಾ ರೂಪಧಾರಿಗಳೂ, ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಧರ್ಮದಿಂದ ಪಾಲಿಸುವವರೂ ಆಗಿ ಸಂಚರಿಸುವರು.

೧೦. ಆದುದರಿಂದ ಪುರುಷರು, ಮನೆಗೆ ಅತಿಥಿಯಾಗಿ ಬಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ಭಕ್ಷ್ಯ, ಭೋಜ್ಯ, ಫಲ, ವ್ಯಂಜನಾದಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

೧೧. ಅಂತಹ ಯೋಗ್ಯನಾದ ಅತಿಥಿಗೆ ಕ್ಷೀರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ ಅಗ್ನಿಷ್ಟೋಮ ಯಾಗ ಮಾಡಿದ ಫಲವು ಲಭಿಸುವುದು. ಘೃತದಿಂದ ಪೂಜಿಸಿದರೆ ದಿವ್ಯಚಕ್ಷುಸ್ಸನ್ನೂ, ಹದಿನಾರು ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಯಜ್ಞದ ಫಲವನ್ನೂ, ಮತ್ತು ಜೇನುತುಪ್ಪದಿಂದ ಅತಿಥಿ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಅತಿರಾತ್ರರೂಪವಾದ ಯಾಗದ ಫಲಗಳನ್ನೂ, ಹೊಂದುವರು.

Vishesha Sangraha

ಶತ್ರಾಪ್ಪ್ಯಾಯಾಚ್ಛ್ರದ್ಧಧಾನೋ ನರೋ ವೈ
ಸರ್ವೈಃ ಕಾಮೈರ್ಭೋಜಯೇದ್ಯಸ್ತು ವಿಪ್ರಾನ್ ।
ಸರ್ವಾರ್ಥದಃ ಸರ್ವವಿಪ್ರಾತಿಥೌ ಯಃ
ಫಲಂ ಭುಂಕ್ತೇ ಸರ್ವಮೇಧಸ್ಯ ನಿತ್ಯಂ ॥ ೧೨ ॥

ಯಸ್ತು ಶ್ರಾದ್ಧೇಽತಿಥಿಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ದೈವೇ ವಾಪ್ಯವಮನ್ಯತೇ ।
ತಂ ವೈ ದೇವಾ ನಿರಸ್ಯಂತಿ ಹೋತಾ ಯದ್ವತ್ ಪರಾಂ ವಸುಂ ॥ ೧೩ ॥

ದೇವಾಶ್ಚ ಪಿತರಶ್ಚೈವ ವಹ್ನಿಶ್ಚೈವ ಹಿ ತಾನ್ ದ್ವಿಜಾನ್ ।
ಆವಿಶ್ಯ ಭುಂಜತೇ ತದ್ವೈ ಲೋಕಾನುಗ್ರಹಕಾರಣಾತ್ ॥ ೧೪ ॥

---

೧೨. ಯಾವ ಪುರುಷನು ನಂಬಿಕೆಯಿಂದ ಶ್ರೋತ್ರಿಯನಾದ ಅತಿಥಿಯನ್ನು ಸಕಲವಿಧೋಪಚಾರಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸುವನೋ, ಅವನು ಸಕಲರಾದ ಯೋಗಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಸರ್ವದಾನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಯಾವ ಫಲಗಳು ಸಂಭವಿಸುವುವೋ, ಅಂತಹ ಸಕಲ ಯಾಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ ಫಲವನ್ನು ನಿರಂತರವೂ ಹೊಂದುವನು.

೧೩. ಯಾವ ಪುರುಷನು, ಶ್ರಾದ್ಧದ ದಿವಸದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಉತ್ತಮನಾದ ಅತಿಥಿಯನ್ನೂ ಮತ್ತು ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಅಪಮಾನಮಾಡುವನೋ, ಅಂತಹ ಪುರುಷನನ್ನು ದೇವತೆಗಳು, (ಹೋತನು) ಹೋಮಮಾಡುವನು ಉತ್ತಮವಾದ ಪರರ ಹವಿರ್ದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುವಂತೆ, ತಿರಸ್ಕಾರಮಾಡುವರು.

೧೪. ದೇವತೆಗಳು, ಪಿತೃಗಳು, ಅಗ್ನಿಗಳು ಸದ್ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿ ಆವಿಷ್ಟರಾಗಿ, ಲೋಕಾನುಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಾ, ಅತಿಥಿಗಳಾಗಿ ಬಂದು ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡುವರು. ಆದುದರಿಂದ ಅತಿಥಿಗಳನ್ನು ಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದ ಕಾಣಬೇಕು.

Vishesha Sangraha

ಅಪೂಜಿತಾ ದಹಂತ್ಯೇತೇ ದದ್ಯುಃ ಕಾಮಾಂಶ್ಚ ಪೂಜಿತಾಃ ।
ಸರ್ವಸ್ವೇನಾಪಿ ತಸ್ಮಾದ್ವೈ ಪೂಜಯೇದತಿಥೀನ್ ಸದಾ ॥ ೧೫ ॥

ವಾನಪ್ರಸ್ಥೋ ಗೃಹಸ್ಥಶ್ಚ ಗೃಹಮಭ್ಯಾಗತೋಥವಾ ।
ಬಾಲಾಃ ಖಿನ್ನಾ ಯತಿಶ್ಚೈವ ಜಾನೀಯಾದತಿಥೀನ್ ಸದಾ ॥ ೧೬ ॥

ಅಭ್ಯಾಗತೋ ಯಾಚಕಃ ಸ್ಯಾದತಿಥಿಃ ಸ್ಯಾದಯಾಚಕಃ ।
ಅತಿಥೇರತಿಥಿಃ ಶ್ರೇಷ್ಠಃ ಸೋಽತಿಥಿರ್ಯೋಗಗ ಉಚ್ಯತೇ ॥ ೧೭ ॥

ನ ಘೋರೋ ನಾಪಿ ಸಂಕೀರ್ಣೋ ನಾವಿದ್ಯೋ ನ ವಿಶೇಷವಿತ್ ।
ನ ಚ ಸಂತೋ ನ ಸಮೃದ್ಧೋ ನ ಸೇವೀ ನಾಚರೋಽತಿಥಿಃ ॥ ೧೮ ॥

---

೧೫. ಆದುದರಿಂದ ಅಂತಹ ಅತಿಥಿಗಳನ್ನು ಪೂಜೆ ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಯಜಮಾನನನ್ನು ದಹಿಸಿಬಿಡುವರು. ಆ ದೇವಾದಿಗಳು ಪೂಜಿತರಾದರೆ ಸಕಲವಾದ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಕೊಡುವರು. ಆದುದರಿಂದ ಸರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಅಂತಹ ಅತಿಥಿಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

೧೬. ವಾನಪ್ರಸ್ಥರು, ಗೃಹಸ್ಥರು, ಗೃಹಕ್ಕೆ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಬಂದವರು, ಖಿನ್ನರಾದ ಬಾಲಕರು, ಯತಿಗಳು ಇವರನ್ನು ಅತಿಥಿಗಳೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು.

೧೭. ಯಾಚಕನು, ಅಭ್ಯಾಗತನಾಗಿರುವನು, ಅಯಾಚಕರು ಅತಿಥಿಗಳಾಗಿರುವರು. ಅಭ್ಯಾಗತನಿಗಿಂತಲೂ ಅತಿಥಿಯು ಉತ್ತಮನಾಗಿರುವನು. ಅತಿಥಿಗಿಂತಲೂ ಯೋಗಿಯು ಉತ್ತಮನಾಗಿರುವನು.

೧೮. ಘೋರಪುರುಷರು, ಸಂಕರಜಾತಿಯವರು, ಅವಿದ್ಯಾವಂತರು, ವಿಶೇಷವನ್ನು ತಿಳಿದವರು, ಸತ್ಪುರುಷರು, ಧನಿಕರು, ಸದಾ ಸೇವಾನಿರತರು, ಅನಾಚಾರಿಯು ಇವರು ಅತಿಥಿಗಳಾಗುವುದಿಲ್ಲ

Vishesha Sangraha

ಪಿಪಾಸಿತಾಯ ಶ್ರಾಂತಾಯ ಭ್ರಾಂತಾಯಾತಿಬುಭುಕ್ಷತೇ ।
ತಸ್ಮೈ ಸತ್ಕೃತ್ಯ ದಾತವ್ಯಂ ಯಜ್ಞಸ್ಯ ಫಲಮಿಚ್ಛತಾ ॥ ೧೯ ॥

ಆರುಹ್ಯ ಭೃಗುತುಂಗೇಷು ಗತ್ವಾ ಪುಣ್ಯಾಂ ಸರಸ್ವತೀಂ ।
ಆಪಗಾಂ ತು ನದೀಪುಣ್ಯಾಂ ಗಂಗಾ ದೇವೀ ಮಹಾನದೀ ॥ ೨೦ ॥

ಹಿಮವತ್ಪ್ರಭವಾ ನದ್ಯೋ ಯಾಶ್ಚಾನ್ಯಾ ಋಷಿಪೂಜಿತಾಃ ।
ಸರಸ್ತೀರ್ಥಾಭಿಸಂವೇದ್ಯಾ ನದೀ ನವವಹಾಸ್ತಥಾ ॥ ೨೧ ॥

ಗತ್ವೈತಾನ್ ಮುಚ್ಯತೇ ಪಾಪೈಃ ಸ್ವರ್ಗೇ ನಿತ್ಯಂ ಮಹೀಯತೇ ।
ದಶರಾತ್ರಮಶೌಚಂ ತು ಪ್ರೋಕ್ತಂ ವೈ ಮೃತಸೂತಕೇ ॥ ೨೨ ॥

---

೧೯. ಬಾಯಾರಿದವನು, ಶ್ರಾಂತನು, ಭ್ರಾಂತನು, ಹಸಿದವನು ಇವರಿಗೆ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಅನ್ನದಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ, ಯಜ್ಞಯಾಗಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ ಫಲವು ಸಂಭವಿಸುವುದು.

೨೦. ಭೃಗುತುಂಗವನ್ನು ಹತ್ತಿ, ಪವಿತ್ರವಾದ ಸರಸ್ವತೀ ನದಿಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುತ್ತಮವೂ, ಪುಣ್ಯಪ್ರದವೂ, ಶ್ರೇಷ್ಠವೂ, ಮಹಾನದಿಯೂ ಆದ ಗಂಗಾನದಿ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಪಾನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಮಹಾಫಲ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದು.

೨೧. ಹಿಮಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಜನ್ಯವಾದ ನದಿಗಳು, ಋಷಿಗಳಿಂದ ಮಂಡಿತವಾದ ನದಿಗಳು, ಹೊಸದಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ಹರಿಯುವ ಇತರ ನದಿಗಳು, ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧಗಳಾದ ಸರೋವರಗಳು ಇವುಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಸ್ನಾನಜಪತಪಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಮಹಾಫಲ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದು.

೨೨. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಗಂಗಾದಿ ಮಹಾಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಸ್ನಾನಪಾನಾದಿಗಳಿಂದ ಸಕಲ ಪಾಪಗಳೂ ಪರಿಹಾರವಾಗುವುದು. ಮತ್ತು ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸುಖಿಯಾಗಿರುವನು.

Vishesha Sangraha

ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಯ ವಿಶೇಷೇಣ ಕ್ಷತ್ರಿಯೇ ದ್ವಾದಶ ಸ್ಮೃತಂ ।
ಅರ್ಧಮಾಸಂ ತು ವೈಶ್ಯಸ್ಯ ಮಾಸಾಚ್ಛೂದ್ರಸ್ತು ಶುಧ್ಯತಿ ॥ ೨೩ ॥

ಉದಕ್ಯಾ ಸರ್ವವರ್ಣಾನಾಂ ತ್ರಿರಾತ್ರೇಣ ತು ಶುಧ್ಯತಿ ।
ಉದಕ್ಯಾಂ ಸೂತಿಕಾಂ ಚೈವ ಶ್ವಾನಮಂತ್ಯಾವಸಾಯಿನಂ ॥ ೨೪ ॥

ನಗ್ನಾದೀನ್ ಮೃತಹಾರಾಂಶ್ಚ ಸ್ಪೃಷ್ಟ್ವಾಽಶೌಚಂ ವಿಧೀಯತೇ ।
ಸ್ನಾತ್ವಾ ಸಚೈಲೋ ಮೃದ್ಭಿಸ್ತು ದ್ವಾದಶಭಿಸ್ತು ಶುಧ್ಯತಿ ॥ ೨೫ ॥

ಏತದೇವ ಭವೇಚ್ಛೌಚಂ ಮೈಥುನೇ ನವಭಿಸ್ತಥಾ ।
ಮೃದಾ ಪ್ರಕ್ಷಾಲ್ಯ ಹಸ್ತೌ ತು ಕುರ್ಯಾಚ್ಛೌಚವಿಧಿಂ ನರಃ ॥ ೨೬ ॥

---

೨೩. ಬಂಧುಗಳು ಯಾರಾದರೂ ಮೃತರಾದರೇ ಅಥವಾ ಜಜನಿಸಿದರ ಜಾತಾಶೌಚ ಮೃತಾಶೌಚಗಳು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಹತ್ತು ದಿವಸಗಳಿರುವುವು. ಅವು ಕ್ಷತ್ರಿಯರಿಗೆ ಹನ್ನೆರಡು ದಿವಸಗಳೂ, ವೈಶ್ಯರಿಗೆ ಹದಿನೈದು ದಿವಸಗಳೂ, ಶೂದ್ರರಿಗೆ ಒಂದು ಮಾಸವೂ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಇರುವುವು.

೨೪-೨೫. ಸರ್ವವರ್ಣಗಳ ರಜಸ್ವಲೆಯರು, ಮೂರು ದಿವಸಗಳ ತರುವಾಯ ಶುದ್ಧಿಯಾಗುವರು. ಇಂತಹ ರಜಸ್ವಲೆಯರನ್ನೂ ಹೆರಿಗೆಯಾದ ಬಾಣಂತಿಯನ್ನೂ, ನಾಯಿಯನ್ನೂ, ಮುಮೂರ್ಷುವಾದ ಪುರುಷನನ್ನೂ, ನಗ್ನಾದಿಗಳನ್ನೂ, ಮೃತ ಪುರುಷರ ಹಾರಾದಿಗಳನ್ನೂ, ಸ್ಪರ್ಶಮಾಡಿದರೆ ಅಶೌಚವು ಸಂಭವಿಸುವುದು. ಅಂತಹ ಅಶುದ್ಧಿಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಹನ್ನೆರಡುಸಲ ಸಚೇಲಸ್ನಾನವನ್ನೂ, ಮೃತ್ತಿಕಾ ಸ್ನಾನವನ್ನೂ ಮಾಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಶುದ್ಧಿಯಾಗುವುದು.

೨೬. ಸುರತವಿಧಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಹೀಗೆಯೇ ಒಂಭತ್ತುಸಲ ಲಿಂಗಶುದ್ಧಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಮೃತ್ತಿನಿಂದ ಕೈಗಳನ್ನು ತೊಳೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅನಂತರ ಶೌಚ ವಿಧಿಯನ್ನು ಆಚರಿಸಬೇಕು.

Vishesha Sangraha

ಪ್ರಕ್ಷಾಲ್ಯ ಚಾದ್ಭಿಹಸ್ತೌ ಚ ಸ್ನಾತ್ವಾ ಚೈವ ಮೃದಾ ಪುನಃ ।
ಮೃದಂ ಗುಹ್ಯೇ ತತೋ ದ್ವಿಸ್ತು ಪುನರೇವ ಮೃದಂ ಬುಧಃ ॥ ೨೭ ॥

ಏವಂ ಶೌಚವಿಧಿರ್ದೃಷ್ಟಃ ಸರ್ವವರ್ಣೇಷು ನಿತ್ಯದಾ ।
ಪರಿದದ್ಯಾನ್ಮೃದಸ್ತಿಸ್ರೋ ಹಸ್ತಪಾದಾವಸೇಚನಂ ॥ ೨೮ ॥

ಆರಣ್ಯಂ ಶೌಚಮೇತತ್ತು ಗ್ರಾಮ್ಯಂ ವಕ್ಷ್ಯಾಮ್ಯತಃ ಪರಂ ।
ಮೃದಸ್ತಿಸ್ರಃ ಪಾದಯೋಸ್ತು ಹಸ್ತಯೋಸ್ತಿಸ್ರ ಏವ ಚ ॥ ೨೯ ॥

ಮೃದಃ ಪಂಚದಶಾಮೇಧ್ಯೇ ಹಸ್ತಾದೀನಾಂ ವಿಭಾಗಶಃ ।
ಅನಿರ್ಣಿಕ್ತೇ ಮೃದಂ ದದ್ಯಾನ್ಮೃದಂತೇ ತ್ವದ್ಭಿರೇವ ತು ॥ ೩೦ ॥

ಕಂಠಂ ಶಿರೋ ವಾ ಪ್ರಾವೃತ್ಯ ರಥ್ಯಾಪಾದಗತಸ್ತು ವಾ ।
ಅಕೃತ್ವಾ ಪಾದಯೋಃ ಶೌಚಮಾಚಾಂತೋಽಪ್ಯಶುಚಿರ್ಭವೇತ್ ॥ ೩೧ ॥

---

೨೭. ಜಲದಿಂದ ಎರಡು ಕೈಗಳನ್ನು ತೊಳೆದುಕೊಂಡು (ಮೃತ್ಸ್ನಾನವನ್ನು) ಮೃತ್ತಿಕಾಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಎರಡುಸಲ ಗುಹ್ಯಸ್ಥಾನವನ್ನು ಶುದ್ಧಿಮಾಡಿ, ಪುನಃ ಮೃತ್ತಿಕಾಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಶೌಚವಿಧಿಯಾಗುವುದು.

೨೮. ಈ ಶೌಚಕ್ರಮವನ್ನು ಸರ್ವವರ್ಣದವರೂ ಮಾಡಬೇಕು. ಮೂರುಸಲವಾದರೂ ಕೈಕಾಲುಗಳನ್ನು ತೊಳೆದುಕೊಂಡು ಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

೨೯–೩೦. ಮೇಲೆ ನಿರೂಪಿಸಿರುವುದು ಅರಣ್ಯಶೌಚವಾಗಿದೆ. ಈಗ ಗ್ರಾಮ್ಯ ಶೌಚವನ್ನು ವಿವರಿಸುವೆನು. ಅದು ಹೇಗೆಂದರೆ—ಪ್ರಥಮತಃ ಕೈಕಾಲುಗಳನ್ನು ಮೂರುಮೂರು ಸಲ ಮಣ್ಣನ್ನು ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು, ಕ್ರಮವಾಗಿ ಹದಿನೈದುಸಲವಾದರೂ ಬೇರೆಬೇರೆಯಾಗಿ ಪ್ರಕ್ಷಾಳನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಮಲವು ಹೋಗದಿದ್ದರೆ ಮಣ್ಣುಗಳಿಂದಲೂ, ಜಲದಿಂದಲೂ, ಪುನಃ ಪುನಃ ಶುದ್ಧಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

೩೧. ಪುರುಷನು ಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಚಾರಮಾಡಿ ಬಂದರೆ ವಸ್ತ್ರದಿಂದ ತಲೆಯನ್ನು ಅಥವಾ ಕತ್ತನ್ನು ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು ಕೈಕಾಲುಗಳನ್ನು ತೊಳೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಹಾಗೆ ತೊಳೆದುಕೊಳ್ಳದೆಯೇ ಆಚಮನವನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ:ಶುದ್ಧನಾಗಲಾರನು.

Vishesha Sangraha

ಪ್ರಕ್ಷಾಲ್ಯ ಪಾತ್ರಂ ನಿಃಕ್ಷಿಪ್ಯ ಆಚಮ್ಯಾಭ್ಯುಕ್ಷಣಂ ಪುನಃ ।
ದ್ರವ್ಯಸ್ಯಾನ್ಯಸ್ಯ ತು ತಥಾ ಕುರ್ಯಾದಭ್ಯುಕ್ಷಣಂ ಪುನಃ ॥ ೩೨ ॥

ಪುಷ್ಪಾದೀನಾಂ ತೃಣಾನಾಂ ಚ ಪ್ರೋಕ್ಷಣಂ ಹವಿಷಾ ತಥಾ ।
ಪರಾಹೃತಾನಾಂ ದ್ರವ್ಯಾಣಾಂ ನಿಧಾಯಾಭ್ಯುಕ್ಷಣಂ ತಥಾ ॥ ೩೩ ॥

ಪ್ರೋಕ್ಷಿತಂ ತು ಹರೇತ್ ಕಿಂಚಿಚ್ಛ್ರಾದ್ಧೇ ದೈವೇ ತಥಾ ಪುನಃ ।
ಉತ್ತರೇಣ ಹರೇದ್ವೇದ್ಯಾಂ ದಕ್ಷಿಣೇನ ವಿಸರ್ಜಯೇತ್ ॥ ೩೪ ॥

ವಿಚ್ಛಿನ್ನಂ ಸ್ಯಾದ್ವಿಪರ್ಯಾಸೇ ದೈವೇ ಪಿತ್ರ್ಯೇ ತಥೈವ ಚ ।
ದಕ್ಷಿಣೇನ ತು ಹಸ್ತೇನ ದಕ್ಷಿಣಾಂ ವೇದಮಾಲಿಖೇತ್ ॥ ೩೫ ॥

---

೩೨. ಮನುಷ್ಯನು ಹೊರಗಿನಿಂದ ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಕೂಡಲೆ ಕೈಕಾಲುಗಳನ್ನು ತೊಳೆದುಕೊಂಡು, ಆ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಇಟ್ಟು, ಆಚಮನವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಪ್ರೋಕ್ಷಣಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಪುನಃ ತಾನು ಉಪಯೋಗಿಸುವ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಪ್ರೋಕ್ಷಣಮಾಡಬೇಕು.

೩೩. ಪರರು ತಂದ ಹೂ, ಕಾಯಿಪಲ್ಯ, ಹಣ್ಣುಹಂಪಲು, ಹಾಲು, ಮೊಸರು ಮೊದಲಾದ ಹವಿರ್ದ್ರವ್ಯಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯುಕ್ಷಣಪ್ರೋಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ಶುದ್ಧಿಮಾಡಬೇಕು. ಪ್ರೋಕ್ಷಣವೆಂದರೆ ಉತ್ತಾನಹಸ್ತದಿಂದ ನೀರನ್ನು ಸಿಂಪಡಿಸುವುದು. ಅಭ್ಯುಕ್ಷಣ ಎಂದರೆ ಆಕುಂಚಿತಹಸ್ತದಿಂದ ನೀರನ್ನು ಎರಚುವುದು.

೩೪. ದೇವಕಾರ್ಯ, ಪಿತೃಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ವಸ್ತುಗಳನ್ನೂ ಪ್ರೋಕ್ಷಣಮಾಡಿ ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು. ಆ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಉತ್ತರಭಾಗದಿಂದ ವಿಸರ್ಜನೆಮಾಡಬೇಕು.

೩೫. ದೇವಪಿತೃಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾದರೆ ಕಾರ್ಯವು ಭಂಗವಾಗುವುದು. ಆದುದರಿಂದ ಬಲಗೈಯ್ಯಿಂದ ದಕ್ಷಿಣ ಜಗುಲಿಯಲ್ಲಿ ಗೆರೆಗಳನ್ನು ಎಳೆದು ಶುದ್ಧಿಮಾಡಬೇಕು.

Vishesha Sangraha

ಕರಾಭ್ಯಾಮೇವ ದೇವಾನಾಂ ಪಿತ್ರ್ಯಾಣಾಂ ವಿಕರಂ ಶುಭಂ ।
ಕ್ಷುಭಿತಸ್ವಪ್ನಯೋಶ್ಚೈವ ತಥಾ ಮೂತ್ರಪುರೀಷಯೋಃ ॥ ೩೬ ॥

ನಿಷ್ಠೀವಿತೇ ಯಥಾವ್ಯಕ್ತೇ ಭುಕ್ತ್ವಾ ವಿಪರಿಧಾಯ ಚ ।
ಉಚ್ಛಿಷ್ಟಸ್ಯ ಚ ಸಂಸ್ಪರ್ಶೇ ತಥಾ ಪಾದಾವಸೇಚನೇ ॥ ೩೭ ॥

ಉತ್ಸೃಷ್ಟಸ್ಯ ಸುಸಂಭಾಷೇ ಹ್ಯಶುಚಿಂ ಪ್ರಯತಸ್ಯ ಚ ।
ಸಂದೇಹೇಷು ಚ ಸರ್ವೇಷು ಶಿಖಾಂ ಮುಕ್ತ್ವಾ ತಥೈವ ಚ ॥ ೩೮ ॥

ವಿನಾ ಯಜ್ಞೋಪವೀತೇನ ಮೋಹಾತ್ತು ಯದ್ಯುಪಸ್ಪೃಶೇತ್ ।
ಓಷ್ಠಸ್ಯ ದಂತಸಂಸ್ಪರ್ಶೇ ದರ್ಶನೇ ಚಾಂತ್ಯವಾಸಿನಾಂ ॥ ೩೯ ॥

---

೩೬. ದೇವಪಿತೃಗಳಿಗೋಸ್ಕರ ಹಸ್ತದಿಂದಲೇ (ವಿಕರವನ್ನು) ಅಂದರೆ ಅನ್ನವನ್ನು ಎರಚಿದರೆ ಮಂಗಳವಾಗುವುದು. ಪುರುಷನು ಕ್ಷುಭಿತನಾದರೂ, ಸ್ವಪ್ನವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೂ, ಮೂತ್ರಪುರೀಷೋತ್ಸರ್ಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದರೂ ಹಸ್ತಪಾದಪ್ರಕ್ಷಾಳನ ಆಚಮನಗಳಿಂದ ಶುದ್ಧನಾಗುವನು.

೩೭. ಪುರುಷನು ಉಗಿದರೂ, ವಮನಮಾಡಿದರೂ ಭೋಜನಾನಂತರ ವ್ಯತ್ಯಸ್ತವಾದರೂ, ಉಚ್ಛಿಷ್ಟಸ್ಪರ್ಶಮಾಡಿದರೂ ಕೈಕಾಲುಗಳನ್ನು ತೊಳೆದುಕೊಂಡು ಬಾಯಿಮುಕ್ಕಳಿಸುವುದರಿಂದ ಶುದ್ಧನಾಗುವನು.

೩೮. ಅಯೋಗ್ಯಪುರುಷರು, ಅಶುಚಿಯಾದ ಮನುಜ ಇವರ ಸಂಪರ್ಕವಾದರೂ, ಅನೇಕ ವಿಧವಾದ ಸಂದೇಹಗಳು ಬಂದರೂ ಶಿರಃಸ್ನಾನದಿಂದ ಶುದ್ಧನಾಗಿ ನಿರ್ಮಲನಾಗುವನು.

೩೯. ಯಜ್ಞೋಪವೀತವಿಲ್ಲದೆ ಮೋಹಂದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಮಾಡಿದರೆ ಶುದ್ಧಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಬೆರಳಿನಿಂದ ತುಟಿ, ದಂತ, ನಾಲಿಗೆ ಇವುಗಳನ್ನೂ, ಅಂತ್ಯಜನರನ್ನೂ ಸ್ಪರ್ಶಮಾಡಿದರೆ, ಕೈಕಾಲುಗಳನ್ನು ತೊಳೆದುಕೊಂಡರೆ, ಶುದ್ಧಿಯಾಗುವನು.

Vishesha Sangraha

ಜಿಹ್ವಯಾ ಚೈವ ಸಂಸ್ಪೃಶ್ಯ ದಂತಾಸಕ್ತಂ ತಥೈವ ಚ ।
ಸಶಬ್ದಮಂಗುಲೀಭಿಶ್ಚ ಪ್ರಣತಶ್ಚಾವಲೋಕಯನ್ ॥ ೪೦ ॥

ಯಶ್ಚಾಧರ್ಮೇ ಸ್ಥಿತೋ ಮೋಹಾದಾಚಾಂತೋಽಪ್ಯಶುಚಿರ್ಭವೇತ್ ।
ಉಪವಿಶ್ಯ ಶುಚೌ ದೇಶೇ ಪ್ರಣತಃ ಪ್ರಾಗುದಂಙ್ಮುಖಃ ॥ ೪೧ ॥

ಪಾದೌ ಪ್ರಕ್ಷಾಲ್ಯ ಹಸ್ತೌ ತು ಅಂತರ್ಜಾನುರುಪಸ್ಪೃಶೇತ್ ।
ಪ್ರಸನ್ನಾಸ್ತ್ರಿಃ ಪಿಬೇಚ್ಚಾಪಃ ಪ್ರಯತಃ ಸುಸಮಾಹಿತಃ ॥ ೪೨ ॥

ದ್ವಿರೇವ ಮಾರ್ಜನಂ ಕುರ್ಯಾತ್ಸಕೃದಭ್ಯುಕ್ಷಣಂ ತತಃ ।
ಖಾನಿ ಮೂರ್ಧಾನಮಾತ್ಮಾನಂ ಹಸ್ತೌ ಪಾದೌ ತಥೈವ ಚ ॥ ೪೩ ॥

---

೪೦. ನಾಲಿಗೆಯಿಂದ ಸ್ಪರ್ಶಮಾಡಿದರೂ, ಹಲ್ಲುಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿರುವ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದರೂ ಶಬ್ದ ಸಹಿತವಾಗಿ ಬೆರಳುಗಳಿಂದ ಸ್ಪರ್ಶಮಾಡುವುದರಿಂದಲೂ, ನಮ್ರನಾದ ಪುರುಷನನ್ನು ಆದರಿಸದಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಪುರುಷರು ಅಶುಚಿಯಾಗುವರು.

೪೧. ಯಾವನು ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಅಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತನಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು ಸ್ನಾನಾಚಮನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ ಶುದ್ಧನಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅವನು ಶುದ್ಧನಾಗ ಬೇಕಾದರೆ ಶುಚಿಯಾದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಾಭಿಮುಖನಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಧ್ಯಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಶುದ್ಧನಾಗುವನು.

೪೨. ಪುರುಷನು ಕೈಕಾಲುಗಳನ್ನು ತೊಳೆದುಕೊಂಡು ಮೊಣಕಾಲನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಿಸಿ ಸ್ವಚ್ಛವಾದ ಜಲವನ್ನು ಮೂರುಸಲ ಆಚಮನ ಮಾಡಿ ಶುದ್ಧನೂ ಸಮಾಹಿತ ಚಿತ್ತನೂ ಆಗಿ ಧ್ಯಾನಮಾಡಿದರೆ ಶುದ್ಧನಾಗುವನು.

೪೩. ಪುರುಷನು ಮೊದಲು ಎರಡುಸಲ ಮಾರ್ಜನವನ್ನು ಮಾಡಿ ತರುವಾಯ ಒಂದಾವರ್ತಿ ಅಭ್ಯುಕ್ಷಣವನ್ನೂ ಮಾಡಿ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು, ಶಿರಸ್ಸು, ಹೃದಯ, ಹಸ್ತಗಳು, ಪಾದಗಳು, ಇವುಗಳನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಮಾಡಿ ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕು.

Vishesha Sangraha

ಅಭ್ಯುಕ್ಷಣಂ ತಥಾ ತಸ್ಯ ಯದ್ಯಮೀಮಾಂಸಿತಂ ಭವೇತ್ ।
ಏವಮಾಚಮನಂ ತಸ್ಯ ವೇದಾ ಯಜ್ಞಾಸ್ತಪಾಂಸಿ ಚ ॥ ೪೪ ॥

ದಾನಾನಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಂ ಚ ಭವಂತಿ ಸಫಲಾಸ್ತಥಾ ।
ಕ್ರಿಯಾಂ ಯಃ ಕುರುತೇ ಮೋಹಾದನಾಚಮ್ಯೈವ ನಾಸ್ತಿಕಃ ॥ ೪೫ ॥

ಭವಂತಿ ಚ ವೃಥಾ ತಸ್ಯ ಕ್ರಿಯಾ ಹ್ಯೇತಾ ನ ಸಂಶಯಃ ।
ವಾಗ್ಭಾವಶುದ್ಧನಿರ್ಣಿಕ್ತಮದುಷ್ಟಂ ವಾಪ್ಯನಿಂದಿತಂ ॥ ೪೬ ॥

ಮೇಧ್ಯಾನ್ಯೇತಾನಿ ಜ್ಞೇಯಾನಿ ದುಷ್ಟಮೇಭ್ಯೋ ವಿಪರ್ಯಯಃ ।
ನ ವಕ್ತವ್ಯಂ ಸದಾ ವಿಪ್ರಃ ಕ್ಷುಧಿತೋ ನಾಸ್ತಿ ಕಿಂಚನ ॥ ೪೭ ॥

ತಸ್ಮೈ ಸತ್ಕೃತ್ಯ ಯೋ ದದ್ಯಾದಯೂಪೋ ಯಜ್ಞ ಉಚ್ಯತೇ ।
ಅಪ್ಲುಷ್ಟಾನ್ನಂ ಶೃತಾನ್ನಂ ತು ಕೃಶವೃತ್ತಿಮಯಾಚಕಂ ॥ ೪೮ ॥

೪೪–೪೬. ಪುರುಷನು ಅಭ್ಯುಕ್ಷಣಾದಿಗಳಿಂದ ಪರಿಶುದ್ಧನಾಗಿ ಆಚಮನ, ವೇದಾಧ್ಯಯನ, ಯಜ್ಞಯಾಗಾದಿಗಳು, ತಪಸ್ಸು, ದಾನ, ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ಇವುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಸಫಲನಾಗುವುವು. ಯಾವ ನಾಸ್ತಿಕನು ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ಸ್ನಾನಾಚಮನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡದೆ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವನೋ ಅವನು ಮಾಡಿದ ಕಾರ್ಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ವ್ಯರ್ಥವಾಗುವುವು. ಇದರಲ್ಲಿ ಲೇಶಮಾತ್ರವೂ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಮನೋವಾಕ್ಕಾಯಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಶುದ್ಧಿಯಾದ ಕಾರ್ಯವು ಸಾಧುವಾಗಿಯೂ, ಅದೂಷ್ಯವಾಗಿಯೂ ಇರುವುದು.

೪೭. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಕಾರ್ಯಗಳು ಪವಿತ್ರವಾಗಿರುವುವು. ಇದಕ್ಕೆ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತವಾದ ಕಾರ್ಯಗಳೆಲ್ಲ ದೂಷ್ಯಗಳಾಗಿವೆ. ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ಹೊಟ್ಟೆಬಾಕನಿಗೂ, ನಾಸ್ತಿಕನಿಗೂ, ಭೋಜನಕ್ಕೆ ಹೇಳಬಾರದು.

೪೮–೪೯. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಪುರುಷನಿಗೆ ಅನ್ನದಾನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಯೂಪಸ್ತಂಭವಿಲ್ಲದ ಯಜ್ಞದಂತೆ ನಿಷ್ಫಲವಾಗುವುದು. ಎಂತಹವನನ್ನು ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಬೇಕೆಂದರೆ ಅಪಕ್ವವಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಭಕ್ಷಿಸುವವನೂ, ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಭಕ್ಷಿಸುವವನೂ, ದರಿದ್ರನೂ, ಪರರನ್ನು ಯಾಚಿಸಿದವನೂ,

Vishesha Sangraha

ಏಕಾಂತಶೀಲಂ ಶ್ರೀಮಂತಂ ಸದಾ ಶ್ರಾದ್ಧೇಷು ಭೋಜಯೇತ್ ।
ಯೋ ದದಾತ್ಯಂತಿಮೇಭ್ಯಶ್ಚ ಸಬ್ರಹ್ಮಘ್ನೋ ದುರಾತ್ಮವಾನ್ ॥ ೪೯ ॥

ಅಪಿ ಜಾತಿಶತಂಗತ್ವಾ ನ ಸ ಮುಚ್ಯೇತ ಕಿಲ್ಬಿಷಾತ್ ।
ವಿಷಮಂ ಭೋಜಯೇದ್ವಿಪ್ರಾನೇಕಪಂಕ್ತ್ಯಾಂ ಚ ಯೋ ನರಃ ॥ ೫೦ ॥

ನಿಯುಕ್ತೋ ವಾಽನಿಯುಕ್ತೋ ವಾ ಪಂಕ್ತ್ಯಾ ಹರತಿ ದುಷ್ಕೃತಂ ।
ಪಾಪೇನ ಗೃಹ್ಯತೇ ಕ್ಷಿಪ್ರಮಿಷ್ಟಾಪೂರ್ತಂ ಚ ನಶ್ಯತಿ ॥ ೫೧ ॥

ಯತಿಸ್ತು ಸರ್ವವಿಪ್ರಾಣಾಂ ಸರ್ವೇಷಾಮಗ್ರ್ಯ ಉತ್ಸವೇ ।
ಇತಿಹಾಸಪಂಚಮಾನ್ ವೇದಾನ್ ಯಃ ಪಠೇತ್ತು ದ್ವಿಜೋತ್ತಮಃ ॥ ೫೨ ॥

ಸತ್ಸ್ವಭಾವವಂತನೂ, ಶ್ರೀಮಂತನೂ, ಆದ ಸದ್ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಿದರೆ ಮಹಾಫಲಗಳು ಸಂಭವಿಸುವುವು. ಯಾವ ಪುರುಷನು ದೌರ್ಜನ್ಯದಿಂದ ಕೀಳುಜಾತಿಯವನಿಗೆ ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ಭೋಜನಮಾಡಿಸುವನೋ ಅವನು ಬ್ರಹ್ಮಘಾತುಕನಾಗುವನು. ಅವನಿಗೆ ಮಹಾಪಾಪಗಳು ಉಂಟಾಗುವುವು.

೫೦. ಯಾವನು ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಪಂಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ವಿಜಾತೀಯರಿಗೆ ಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡಿಸುವನೋ ಅವನು ನೂರಾರು ಕೀಳುಜಾತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಅನೇಕ ದುಃಖಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವನು. ಆ ಪಾಪಗಳು ಮಾತ್ರ ಪರಿಹಾರವಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

೫೧. ದುಷ್ಟನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿ ಪಾಪವನ್ನು ಮಾಡಲಿ, ಮಾಡದಿರಲಿ, ಅಂತಹ ದುಷ್ಟರ ಪಂಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಭೋಜನಮಾಡಿದರೆ ಅವನ ಪಾಪಗಳು ಇತರರಿಗೆ ಸಂಭವಿಸುವುದಲ್ಲದೇ ಸಜ್ಜನರು ಮಾಡಿದ ಯಾಗಾದಿ (ಫಲಗಳು) ಪುಣ್ಯಗಳು ನಷ್ಟವಾಗುವುವು.

೫೨. ಸಮಸ್ತವಾದ ಉತ್ಸವಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಯತಿಗಳು ಸಮಸ್ತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗಿಂತಲೂ ಅಗ್ರಪೂಜೆಗೆ ಅರ್ಹರಾಗಿರುವರು.

Vishesha Sangraha

ಅನಂತರಂ ಯಥಾಯೋಗ್ಯಂ ನಿಯೋಕ್ತವ್ಯೋ ವಿಜಾನತಾ ।
ತ್ರಿವೇದೋಽನಂತರಸ್ತಸ್ಯ ದ್ವಿವೇದಸ್ತದನಂತರಃ ॥ ೫೩ ॥

ಏಕವೇದಸ್ತಥಾ ಪಶ್ಚಾನ್ನ್ಯಾಯಾಧ್ಯಾಯೀ ತತಃ ಪರಂ ।
ಪಾವನಾಯ್ಯೈವ ಪಂಕ್ತ್ಯಾಃ ವೈ ತಾನ್ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯೇ ನಿಬೋಧತ ॥ ೫೪ ॥

ಯ ಏತೇ ಪೂರ್ವನಿರ್ದಿಷ್ಟಾಃ ಸರ್ವೇ ತೇ ಹ್ಯನುಪೂರ್ವಶಃ ।
ಷಡಂಗೀ ವಿನಯೀ ಯೋಗೀ ಸರ್ವತಂತ್ರಸ್ತಥೈವ ಚ ॥ ೫೫ ॥

ಯಾಯಾವರಶ್ಚ ಪಂಚೈತೇ ವಿಜ್ಞೇಯಾಃ ಪಂಕ್ತಿಪಾವನಾಃ ।
ಅಷ್ಟಾದಶಾನಾಂ ವಿದ್ಯಾನಾಮೇಕಸ್ಮಿನ್ ಪಾರಗೋಽಪಿ ಯಃ ॥ ೫೬ ॥

---

೫೩. ಯಾವನು ನಾಲ್ಕು ವೇದಗಳನ್ನೂ, ಐದನೆಯದಾದ ಇತಿಹಾಸ ಪುರಾಣವೆಂಬ ವೇದವನ್ನೂ ತಿಳಿದಿರುವನೋ ಅಂತಹವನನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ತರುವಾಯ ತ್ರಿವೇದಿಗಳನ್ನೂ, ಅನಂತರ ದ್ವಿವೇದಿಗಳನ್ನೂ, ಆಮೇಲೆ ಏಕವೇದಿಗಳನ್ನೂ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಯೋಗ್ಯತಾನುಸಾರವಾಗಿ ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

೫೪. ಏಕವೇದವನ್ನು ತಿಳಿದವನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ ತರುವಾಯ ನ್ಯಾಯಾದಿ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಯಾರು ಪಂಕ್ತಿಪಾವನರಾಗಿರುವರೋ ಅವರನ್ನು ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳಿರೆಂದನು.

೫೫–೫೬. ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಿರುವ ವೇದಾಧ್ಯಯನಸಂಪನ್ನರೂ, ವೇದಾಂಗಗಳನ್ನು ತಿಳಿದವರೂ, ವಿನಯೋಪೇತನೂ, ಯೋಗೀಶ್ವರನೂ, ಸಕಲ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಬಲ್ಲವನೂ, ಯಜ್ಞಯಾಗಾದಿಗಳಿಗೆ ಸಾಧಕನೂ, ಅಷ್ಟಾದಶವಿದ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಕಲಿತವನೂ ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪಂಕ್ತಿಪಾವನರಾಗಿರುವರು.

Vishesha Sangraha

ಯಥಾವದ್ವರ್ತಮಾನಶ್ಚ ಸರ್ವೇ ತೇ ಪಂಕ್ತಿಪಾವನಾಃ ।
ತ್ರಿಣಾಚಿಕೇತಾಸ್ತ್ರೈವಿದ್ಯೋ ಯಶ್ಚ ಧರ್ಮಾನ್ ಪಠೇದ್ದ್ವಿಜಃ ॥ ೫೭ ॥

ಬಾರ್ಹಸ್ಪತ್ಯೇ ತಥಾ ಶಾಸ್ತ್ರೇ ಪಾರಂ ಯಶ್ಚ ದ್ವಿಜೋ ಗತಃ ।
ಸರ್ವೇ ತೇ ಪಾವನಾ ವಿಪ್ರಾಃ ಪಂಕ್ತೀನಾಂ ಸಮುದಾಹೃತಾಃ ॥ ೫೮ ॥

ಆಮಂತ್ರಿತಸ್ತು ಯಃ ಶ್ರಾದ್ಧೇ ಯೋಷಿತಂ ಸೇವತೇ ದ್ವಿಜಃ ।
ಪಿತರಸ್ತಸ್ಯ ತಂ ಮಾಸಂ ತಸ್ಯ ರೇತಸಿ ಶೇರತೇ ॥ ೫೯ ॥

ಶ್ರಾದ್ಧಂ ದತ್ವಾ ಚ ಭುಕ್ತ್ವಾ ಚ ಮೈಥುನಂ ಯೋ ನಿಷೇವತೇ ।
ಪಿತರಸ್ತಸ್ಯ ತಂ ಮಾಸಂ ರೇತಸ್ಥಾಃ ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ ॥ ೬೦ ॥

---

೫೭. ಸ್ವವರ್ಣಾಶ್ರಮಧರ್ಮಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಣೆಮಾಡುವ ಸರ್ವರೂ ಪಂಕ್ತಿ ಪಾವನರಾಗಿರುವರು. ಯಾವನು ಕಠಾದ್ಯುಪನಿಷತ್ತುಗಳನ್ನು ಪಠನಮಾಡುವನೋ, ಯಾವನು ತ್ರೈವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನೂ, ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೂ ಓದಿರುವನೋ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಪಂಕ್ತಿಪಾವನರಾಗಿರುವರು.

೫೮. ಯಾವನು ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರಪಾರಂಗತನೋ ಇವನೂ, ಮತ್ತು ಹಿಂದ ನಿರೂಪಿಸಿದ ವೇದಾದಿಶಾಸ್ತ್ರಸಂಪನ್ನರೂ ಆವ ಸಮಸ್ತ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೂ ಪಂಕ್ತಿ ಪಾವನರು.

೫೯. ಯಾವ ಪುರುಷನು ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಔತಣವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಸ್ತ್ರೀಸಂಗಮವನ್ನು ಮಾಡುವನೋ ಅವನ ಪಿತೃಗಳು ಮಾಂಸಭಕ್ಷಕರಾಗಿ ಅವರ ವೀರ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಮುಳುಗಿ ದುಃಪಡುವರು.

೬೦. ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡುವ ಯಜಮಾನನೂ, ಅಥವಾ ಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೂ, ಇವರು ಆ ದಿವಸ ಸ್ತ್ರೀಸಂಬಂಧವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಅವರ ಪಿತೃಗಳು ಅವರ ರೇತಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಮಾಂಸಭಕ್ಷಕರಾಗಿ ಶಪಿಸುವರು.

Vishesha Sangraha

ತಸ್ಮಾದತಿಥಯೇ ದೇಯಂ ಭೋಜಯೇದ್ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಣಂ ।
ಧ್ಯಾನನಿಷ್ಠಾಯ ದಾತವ್ಯಂ ಸಾನುಕ್ರೋಶಾಯ ಧಾರ್ಮಿಕಂ ॥ ೬೧ ॥

ಯತಿಂ ವಾ ವಾಲಖಿಲ್ಯಾನ್ವಾ ಭೋಜಯೇಚ್ಛ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮಣಿ ।
ವಾನಪ್ರಸ್ಥೋಪಕುರ್ವಾಣಃ ಪೂಜಾಮಾತ್ರೇಣ ತೋಷಿತಃ ॥ ೬೨ ॥

ಗೃಹಸ್ಥಂ ಭೋಜಯೇದ್ಯಸ್ತು ವಿಶ್ವೇ ದೇವಾಸ್ತು ಪೂಜಿತಾಃ ।
ವಾನಪ್ರಸ್ಥೇನ ಋಷಯೋ ವಾಲಖಿಲ್ಯೈಃ ಪುರಂದರಃ ॥ ೬೩ ॥

ಯತೀನಾಂ ಪೂಜನೇ ಚಾಪಿ ಸಾಕ್ಷಾದ್ಬ್ರಹ್ಮಾ ತು ಪೂಜಿತಃ ।
ಆಶ್ರಮಾಃ ಪಾವನಾಃ ಪಂಚ ಉಪಧಾಭಿರನಾಶ್ರಮಾಃ ॥ ೬೪ ॥

---

೬೧. ಆದುದರಿಂದ ಅತಿಥಿಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕೊಡಬಹುದು. ಆದರೆ ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯನಾದ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗೆ ಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡಿಸುವುದು ಉತ್ತಮವಾಗಿದೆ. ಧ್ಯಾನಾಸಕ್ತನೂ, ದಯಾಪರನೂ, ಧಾರ್ಮಿಕನೂ ಆದವನಿಗೆ ದಾನವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು.

೬೨. ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಯತಿಗಳಿಗೂ, ವಾಲಿಖಿಲ್ಯರಿಗೂ ಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದರೆ ಮಹಾಫಲವು ಬರುವುದು. ವಾನಪ್ರಸ್ಥರಿಗೆ ಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಉಪಕಾರ ಮಾಡಿದರೆ ಸತ್ಸಂತಾನವಾಗಿ ಸುಖವನ್ನು ಪಡೆಯುವನು.

೬೩. ಗೃಹಸ್ಥರಿಗೆ ಭೋಜನಮಾಡಿಸಿದರೆ ವಿಶ್ವೇದೇವತೆಗಳು ಪ್ರೀತರಾಗುವರು. ವಾನಪ್ರಸ್ಥರ ಭೋಜನದಿಂದ ಋಷಿಗಳೂ, ವಾಲಿಖಿಲ್ಯರ ಭೋಜನದಿಂದ ದೇವೇಂದ್ರನೂ, ಪ್ರೀತರಾಗುವರು.

೬೪. ಯತಿಗಳ ಪೂಜೆಯಿಂದ ಸಾಕ್ಷಾದ್ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಪ್ರೀತನಾಗುವನು. ಆದುದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಾದ್ಯಾಶ್ರಮಗಳು ಪೂಜಾರ್ಹಗಳಾಗಿವೆ. ಐದನೆಯ ಆಶ್ರಮವು ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ಐದನೆಯ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಯಾವ ಉಪಾಧಿಯೂ, ಕಾರಣವೂ ಇಲ್ಲ.

Vishesha Sangraha

ಚತ್ವಾರ ಆಶ್ರಮಾಃ ಪೂಜ್ಯಾಃ ಶ್ರಾದ್ಧೇ ದೈವೇ ತಥೈವ ಚ ।
ಚತುರಾಶ್ರಮಬಾಹ್ಯೇಭ್ಯಃ ಶ್ರಾದ್ಧಂ ನೈವ ಪ್ರದಾಪಯೇತ್ ॥ ೬೫ ॥

ಸ ತಿಷ್ಠೇದ್ವಾ ಬುಭುಕ್ಷುಸ್ತು ಚತುರಾಶ್ರಮಬಾಹ್ಯತಃ ।
ಅಯತಿರ್ಮೋಕ್ಷವಾದೀ ಚ ಉಭೌ ತೌ ಪಂಕ್ತಿದೂಷಕೌ ॥ ೬೬ ॥

ವೃಥಾಮುಂಡಾಶ್ಚ ಜಟಿಲಾಃ ಸರ್ವೇ ಕಾರ್ಪಟಿಕಾಸ್ತಥಾ ।
ನಿರ್ಘೃಣಾನ್ ಭಿನ್ನವೃತ್ತಾಂಶ್ಚ ಸರ್ವಭಕ್ಷಾನ್ ವಿವರ್ಜಯೇತ್ ॥ ೬೭ ॥

ಕಾರುಕಾದೀನನಾಚಾರಾನ್ ಸರ್ವವೇದಬಹಿಷ್ಕೃತಾನ್ ।
ಗಾಯನಾನ್ ದೇವವೃತ್ತಾಂಶ್ಚ ಹವ್ಯಕವ್ಯೇಷು ವರ್ಜಯೇತ್ ॥ ೬೮ ॥

ದ್ವಿಜೇಷ್ವಪಿ ಕೃತಂ ನಿತ್ಯಂ ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮಣಿ ವರ್ಜಯೇತ್ ॥ ೬೯ ॥

---

೬೫. ದೇವಕಾರ್ಯ, ಪಿತೃಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಆಶ್ರಮದವರೂ ಪೂಜ್ಯರಾಗಿರುವರು. ನಾಲ್ಕು ಆಶ್ರಮಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಐದನೆಯ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹೊಂದಿದವರಿಗೆ ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಬಾರದು. ಅದು ವಿಫಲವಾಗುವುದು.

೬೬. ನಾಲ್ಕು ಆಶ್ರಮಗಳಿಗೂ, ಸೇರದ ಮನುಷ್ಯನು ಒಂದು ವೇಳೆ ಹಸಿದಿರಬಹುದು. ಇದರಿಂದ ಅವನು ಶ್ರಾದ್ಧಕ್ಕೆ ಅರ್ಹನಲ್ಲ. ಯತಿಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ದೂಷಣೆಮಾಡುವರೂ ಸಹ ಪಂಕ್ತಿದೂಷಕರಾಗಿರುವರು.

೬೭. ನಿರರ್ಥಕವಾಗಿ ತಲೆಬೋಳಿಸಿಕೊಂಡವರೂ, ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಜಟೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿದವರೂ, ಕಪಟಿಗಳೂ, ದಯಾಶೂನ್ಯರೂ, ಸ್ವಜಾತಿ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದವರೂ, ಸರ್ವಭಕ್ಷರೂ, ಇವರು ಪಂಕ್ತಿಬಾಹಿರರಾಗಿರುವರು.

೬೮. ಅಕ್ಕಸಾಲಿಯೇ ಮೊದಲಾದ ಅನಾಚಾರಿಗಳನ್ನೂ, ಸರ್ವವೇದಬಾಹ್ಯರಾದವರನ್ನೂ, ಗಾಯಕವೃತ್ತಿಗಳನ್ನೂ, ದೇವಪೂಜಕರನ್ನೂ, ಹವ್ಯಕವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಡಬೇಕು. ಇವರು ದೇವಪಿತೃಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಅನರ್ಹರಾಗಿರುವರು.

೬೯. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ಶಿಲ್ಪಾದಿವೃತ್ತಿಗಳಿಂದ ಜೀವನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಅವರೂ ಸಹ ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ತ್ಯಾಜ್ಯರಾಗಿರುವರು.

Vishesha Sangraha

ಏತೇಷು ವರ್ತತೇ ಯಶ್ಚ ಕೃತ್ಸ್ನ್ಯವರ್ಣಂ ಸ ಗಚ್ಛತಿ ।
ಯೋಽಶ್ನಾತಿ ಸಹ ಶೂದ್ರೇಣ ಸರ್ವೇ ತೇ ಪಂಕ್ತಿದೂಷಕಾಃ ॥ ೭೦ ॥

ವ್ಯಾಪಾದನಂ ಶಕ್ತಿನಿಬರ್ಹಣಂ ಕೃಷಿ
ರ್ವಾಣಿಜ್ಯಕಾರ್ಯಂ ಪಶುಪಾಲನಂ ಚ ।
ಶುಶ್ರೂಷಣಂ ವಾಪ್ಯಗುರೋ ರಹೋ ವಾ
ಕಾರ್ಯಂ ನೈತದ್ವಿದ್ಯತೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಯ ॥ ೭೧ ॥

ಯೇ ತು ವಿಪ್ರಾಃ ಸ್ಥಿತಾ ನಿತ್ಯಂ ಜ್ಞಾನಿನೋ ಧ್ಯಾನಿನಸ್ತಥಾ ।
ಮಿಥ್ಯಾಸಂಕಲ್ಪಿನಃ ಸರ್ವೇ ದುರ್ವೃತ್ತಾ ವಾ ದ್ವಿಜಾತಯಃ ॥ ೭೨ ॥

ಮಿಥ್ಯಾತತ್ತ್ವವಿದೋ ವರ್ಜ್ಯಾ ಸ್ತಥಾ ದಂಬವಿಷೂಚಕಾಃ ।
ಉಪಪಾತಕಸಂಯುಕ್ತಾಃ ಪಾತಕೈಶ್ಚ ವಿಶೇಷತಃ ॥ ೭೩ ॥

ವೇದೇ ನಿಯೋಗದಾತಾರೋ ಲೋಭಮೋಹಫಲಾರ್ಥಿನಃ ।
ಬ್ರಹ್ಮವಿಕ್ರಯಿಣಶ್ಚೈವ ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮಣಿ ವರ್ಜಿತಾಃ ॥ ೭೪ ॥

---

೭೦. ಯಾವನು ಭಿನ್ನಜಾತಿಯವರೊಡನೆ ಸಹವಾಸಮಾಡಿರುವನೋ ಮತ್ತು ಅವರ್ಣದವರ ಸಂಪರ್ಕದಲ್ಲೇ ನಿರತನಾಗಿರುವನೋ, ಯಾವನು ಶೂದ್ರಾದಿಗಳೊಡನೆ ಭೋಜನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುವನೋ, ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಪಂಕ್ತಿದೂಷ್ಯರಾಗಿರುವರು.

೭೧. ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಪ್ರಾಣಿಹಿಂಸೆ, ಶಕ್ತಿನಾಶನ, ಕರ್ಷಕವೃತ್ತಿ (ಕೃಷಿ) ವ್ಯಾಪಾರ, ಪಶುರಕ್ಷಣೆ, ಪರರ ಸೇವೆಯು ಇವುಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು.

೭೨–೭೪. ಯಾವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಮಿಥ್ಯಾಜ್ಞಾನಿಗಳಾಗಿಯೂ, ಮಿಥ್ಯಾಧ್ಯಾನಿಗಳಾಗಿಯೂ, ಮಿಥ್ಯಾಸಂಕಲ್ಪಿಗಳಾಗಿಯೂ, ದುರ್ವೃತ್ತರಾಗಿಯೂ, ಮಿಥ್ಯಾತತ್ತ್ವಜ್ಞರಾಗಿಯೂ, ದಾಂಭಿಕರಾಗಿಯೂ, ಪಾಪಿಗಳಾಗಿಯೂ, ಮಹಾಪಾತಕಯುಕ್ತರಾಗಿಯೂ, ಇರುವರೋ ಅವರು ಪಂಕ್ತಿದೂಷ್ಯರಾಗಿ ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಅನರ್ಹರಾಗಿರುವರು. ಮತ್ತು ಯಾವನು ಅನಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೆ ವೇದಾಧಿಕಾರವಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳುವನೋ ಲೋಭಮೋಹಗಳಿಂದ ಫಲಾಕಾಂಕ್ಷಿತರಾಗಿರುವರೋ, ವೇದವಿಕ್ರಯವನ್ನು ಮಾಡುವರೋ, ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಅನರ್ಹರಾಗಿರುವರು.

Vishesha Sangraha

ನ ನಿಯೋಗೋಸ್ತಿ ವೇದಾನಾಂ ಯೋ ನಿಯುಂಕ್ತೇ ಸ ಪಾಪಕೃತ್ ।
ಭೋಕ್ತಾ ವೇದಫಲಾದ್ಭ್ರಶ್ಯೇದ್ದಾತಾ ದಾನಫಲಾತ್ತಥಾ ॥ ೭೫ ॥

ಭೃತೋಽಧ್ಯಾಪಯತೇ ಯಸ್ತು ಭೃತಕಾಧ್ಯಾಪಿತಸ್ತು ಯಃ ।
ನಾರ್ಹತಸ್ತಾವಪಿ ಶ್ರಾದ್ಧಂ ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಕ್ರಯವಿಕ್ರಯಿ ॥ ೭೬ ॥

ಕ್ರಯವಿಕ್ರಯಿಣೌ ಚೈವ ಜೀವತಾರ್ಥಂ ವಿಗರ್ಹಿತೌ ।
ವೃತ್ತಿರೇಷಾ ತು ವೈಶ್ಯಸ್ಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ಯ ತು ಪಾತಕಂ ॥ ೭೭ ॥

ಪ್ರಾಹುರ್ವೇದಾನ್ ವೇದವಿದೋ ವೇದಾನ್ ಯಶ್ಚೋಪಜೀವತಿ ।
ಉಭೌ ತೌ ನಾರ್ಹತಃ ಶ್ರಾದ್ಧಂ ಪುತ್ರಿಕಾಪತಿರೇವ ಚ ॥ ೭೮ ॥

---

೭೫. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಕ್ಷತ್ರಿಯ, ವೈಶ್ಯ ಈ ತ್ರೈವರ್ಣ್ಯವಲ್ಲದವರಿಗೆ ವೇದಾಧಿಕಾರವಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೂ ಕೂಡ ವೇದಾಧಿಕಾರವಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳುವನೇ ಪಾಪಿಯಾಗಿರುವನು. ಇಂತಹವರ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವನು ಭೋಜನಮಾಡುವನೋ ಅವನು ವೇದಬಾಹ್ಯನಾಗುವನು. ಭೋಜನಮಾಡಿಸಿದವನಿಗೂ ಕೂಡ ಯಾವ ಫಲವೂ ಉಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

೭೬. ಯಾವನು ವೇತನಕ್ಕಾಗಿ ವೇದಗಳನ್ನು ಉಪದೇಶಮಾಡುತ್ತಾನೋ ಮತ್ತು ವೇತನಕ್ಕಾಗಿ ಕಲಿಯುತ್ತಾನೋ ಕ್ರಯವಿಕ್ರಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವದರಿಂದ ಅಂತಹ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಬ್ಬರೂ ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಅನರ್ಹರಾಗಿರುವರು.

೭೭. ಜೀವನಕ್ಕಾಗಿ ಕ್ರಯವಿಕ್ರಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದು ನಿಂದಿತವಾಗಿರುವುದು. ಈ ಕ್ರಯವಿಕ್ರಯವು ವೈಶ್ಯವೃತ್ತಿಯು. ಈ ವೃತ್ತಿಯು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ದೂಷ್ಯವಾಗಿದೆ.

೭೮. ವೇತನಕ್ಕಾಗಿ ವೇದವನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಡುವ ಮತ್ತು ಓದುವ ಇಬ್ಬರೂ ಶ್ರಾದ್ಧಕ್ಕೆ ಅನರ್ಹರಾಗಿರುವರು. ಇದರಂತೆ ದತ್ತಪುತ್ರಿಕಾಪತಿಯೂ ಸಹ ಅನರ್ಹನೆಂದು ವೇದಗಳನ್ನು ತಿಳಿದವರೇ ಹೇಳುವರು.

Vishesha Sangraha

ವೃಥಾ ದಾರಾಂಶ್ಚ ಯೋ ಗಚ್ಛೇದ್ಯೋ ಯಜೇತ ವೃಥಾಧ್ವರೇ ।
ನಾರ್ಹತಸ್ತಾವಪಿ ಶ್ರಾದ್ಧಂ ದ್ವಿಜೋ ಯಶ್ಚೈವ ನಾಸ್ತಿಕಃ ॥ ೭೯ ॥

ಆತ್ಮಾರ್ಥಂ ಯಃ ಪಚೇದನ್ನಂ ನ ದೇವಾತಿಥಿಕಾರಕಃ ।
ನಾರ್ಹತಸ್ತಾವಪಿ ಶ್ರಾದ್ಧಂ ಪತಿತೌ ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸೌ ॥ ೮೦ ॥

ಸ್ತ್ರಿಯೋ ನಕ್ತಂಪರಾ ಯೇಷಾಂ ಪರದಾರರತಾಶ್ಚ ಯೇ ।
ಅರ್ಥಕಾಮರತಾಶ್ಚೈವ ನ ತಾಚ್ಛ್ರಾದ್ಧೇಷು ಭೋಜಯೇತ್ ॥ ೮೧ ॥

ವರ್ಣಾಶ್ರಮಾಣಾಂ ಧರ್ಮೇಷು ವಿರುದ್ಧಾಃ ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮಣಿ ।
ಸ್ತೇನಶ್ಚ ಸರ್ವಯಾಜೀ ಚ ಸರ್ವೇ ತೇ ಪಂಕ್ತಿದೂಷಕಾಃ ॥ ೮೨ ॥

---

೭೯. ಯಾವನು ಕೇವಲ ಕಾಮಾತುರನಾಗಿ ಪತ್ನೀ ಸಂಗಮವನ್ನು ಮಾಡುವನೋ, ಅದರಂತೆ ದಂಭಕ್ಕಾಗಿ ಯಾಗಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುವನೋ ಮತ್ತು ನಾಸ್ತಿಕನಾಗಿರುವನೋ ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಶ್ರಾದ್ಧಬಾಹ್ಯರಾಗಿರುವರು.

೮೦. ಯಾವ ಪುರುಷನು ತನಗಾಗಿಯೇ ಪಾಕವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವನೋ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ, ಅತಿಥ್ಯಭ್ಯಾಗತರಿಗೂ ಅನ್ನವನ್ನು ಹಾಕುವುದಿಲ್ಲವೋ ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಶ್ರಾದ್ಧಕ್ಕೆ ಅನರ್ಹರಾಗಿರುವರು. ಮತ್ತು ಅವರು ಪತಿತರೂ ಬ್ರಹ್ಮರಾಕ್ಷಸರೂ ಆಗುವರು.

೮೧. ಯಾವ ಪುರುಷರ ಸ್ತ್ರೀಯರು ವ್ಯಭಿಚಾರಿಣಿಯರಾಗಿ ರಾತ್ರಿ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುವರೋ, ಯಾರು ಪರಸ್ತ್ರೀ ನಿರತರೋ, ಯಾರು ಅರ್ಥಕಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರಾಗಿರುವರೋ ಅವರು ಶ್ರಾದ್ಧಕ್ಕೆ ಅನರ್ಹರಾಗಿರುವರು. ಅವರನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡಬೇಕು.

೮೨. ವರ್ಣಾಶ್ರಮಧರ್ಮಗಳಿಗೆ ವಿರೋಧಿಗಳೂ, ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ದ್ವೇಷಿಗಳೂ, ಚೋರರೂ, ಸರ್ವರಿಂದಲೂ ಯಾಗವನ್ನು ಮಾಡಿಸುವವರೂ ಅಂದರೆ ಕೇವಲ ದ್ರವ್ಯಾಪೇಕ್ಷಿಗಳೂ ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಪಂಕ್ತಿಬಾಹ್ಯರಾಗಿರುವರು

Vishesha Sangraha

ಯಶ್ಚ ಸೂಕರವದ್ಭುಂಕ್ತೇ ಯಶ್ಚ ಪಾಣಿತಲೇ ದ್ವಿಜಃ ।
ನ ತದಶ್ನಂತಿ ಪಿತರೋ ಯಶ್ಚ ವಾಮಂ ಸಮಶ್ನುತೇ ॥ ೮೩ ॥

ಸ್ತ್ರೀಶೂದ್ರಾಯಾನುಪೇತಾಯ ಶ್ರಾದ್ಧೋಚ್ಛಿಷ್ಟಂ ನ ದಾಪಯೇತ್ ।
ಯೋ ದದ್ಯಾದ್ರಾಗಮೋಹಾತ್ತು ನ ತದ್ಗಚ್ಛೇತ್ಪಿತೄನ್ ಸದಾ ॥ ೮೪ ॥

ತಸ್ಮಾನ್ನ ದೇಯಮುಚ್ಛಿಷ್ಟಮನ್ನಾದ್ಯಂ ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮಣಿ ।
ಅನ್ಯತ್ರ ದಧಿಸರ್ಪಿರ್ಭ್ಯಾಂ ಶಿಷ್ಯೇ ಪುತ್ರಾಯ ನಾನ್ಯಥಾ ॥ ೮೫ ॥

ಅನುಚ್ಛಿಷ್ಟಂ ತು ದಾತವ್ಯಂ ಅನ್ನಾದ್ಯಂ ವೈ ವಿಶೇಷತಃ ।
ಪುಷ್ಪಮೂಲಫಲೈರ್ವಾಪಿ ತುಷ್ಟಿಂ ಗಚ್ಛಂತಿ ಚಾನ್ನತಃ ॥ ೮೬ ॥

---

೮೩. ಯಾವ ವಿಪ್ರನು ಹಂದಿಯ ಹಾಗೆ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಅನ್ನವನ್ನು ಇಟ್ಟು ಕೊಂಡು ಭಕ್ಷಿಸುವನೋ ಮತ್ತು ಎಡಗೈಯಿಂದ ಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡುವನೋ ಅವನು ಮಾಡಿದ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಪಿತೃಗಳು ಸ್ವೀಕರಿಸುವುದಿಲ್ಲ.

೮೪. ಯಾವನು ಮೋಹದಿಂದ ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಉಳಿದಿರುವ ಭಕ್ಷ್ಯಭೋಜ್ಯಗಂಧಪುಷ್ಪಾದಿಗಳನ್ನು ಶೂದ್ರಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತಾನೆಯೋ ಅವನು ಮಾಡುವ ಶ್ರಾದ್ಧದಿಂದ ಪಿತೃಗಳು ತೃಪ್ತರಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

೮೫. ಆದುದರಿಂದ ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿರುವ ಭಕ್ಷ್ಯಭೋಜ್ಯ ಅನ್ನಾದಿಗಳನ್ನು ಶಿಷ್ಯರು, ಪುತ್ರರು, ಹೊರತು ಶೂದ್ರಾದಿಗಳಿಗೆ ಕೊಡಬಾರದು. ಆದರೆ ಮೊಸರು, ತುಪ್ಪ, ಇವನ್ನು ಯಾರಿಗಾದರೂ ಕೊಡಬಹುದು,

೮೬. ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸದ ಅನ್ನಾದಿಗಳನ್ನೂ, ಫಲಪುಷ್ಪಾದಿಗಳನ್ನೂ ಯಾರಿಗಾದರೂ ಕೊಡಬಹುದು. ಮನುಷ್ಯರು ಅನ್ನದಾನದಿಂದ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪ್ರೀತರಾಗುವರು. ಜಗತ್ತೇ ಅನ್ನಮಯವಾಗಿರುವುದು.

Vishesha Sangraha

ಯಾವಂತ್ಯನ್ನಾನಿ ಪೂತಾನಿ ಯಾವದುಷ್ಣಂ ನ ಮುಂಚತಿ ।
ತಾವದಶ್ನಂತಿ ಪಿತರೋ ಯಾವದಶ್ನಂತಿ ವಾಗ್ಯತಾಃ ॥ ೮೭ ॥

ದಾನಂ ಪ್ರತಿಗ್ರಹೋ ಹೋಮೋ ಭೋಜನಂ ಬಲಿರೇವ ಚ ।
ಸಾಂಗುಷ್ಠೇನ ತಥಾ ಕಾರ್ಯಂ ನಾಸುರೇಭ್ಯೋ ಯಥಾ ಭವೇತ್ ॥ ೮೮ ॥

ಏತಾನ್ಯೇವ ಚ ಸರ್ವಾಣಿ ದಾನಾದೀನಿ ವಿಶೇಷತಃ ।
ಅಂತರ್ಜಾನ್ವವಿಶೇಷೇಣ ತದ್ವದಾಚಮನಂ ಭವೇತ್ ॥ ೮೯ ॥

ಮುಂಡಾಂಜಟಿಲಕಾಷಾಯಾನ್ ಶ್ರಾದ್ಧಕಾಲೇಪಿ ವರ್ಜಯೇತ್ ।
ಶಿಖಿಭ್ಯೋ ವಾ ತ್ರಿದಂಡಿಭ್ಯಃ ಶ್ರಾದ್ಧಂ ಯತ್ನಾತ್ ಪ್ರದಾಪಯೇತ್ ॥ ೯೦ ॥

---

೮೭. ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ಅನ್ನಾದಿಗಳು ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಪವಿತ್ರವಾಗಿಯೂ, ಉಷ್ಣವಾಗಿಯೂ, ವಾಜ್ನಿಯಮವಾಗಿಯೂ ಇರುತ್ತವೆಯೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೂ ಪಿತೃಗಳು ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವರು.

೮೮. ದಾನ, ಪ್ರತಿಗ್ರಹ, ಹೋಮ, ಭೋಜನ, ಬಲಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಹೆಬ್ಬೆರಳಿನಿಂದ ಕೊಟ್ಟರೆ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಸೇರುತ್ತವೆ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅಸುರರಿಗೆ ಸೇರುವುದು, ಅಸುರರಿಗೆ ಹೋಗದ ಹಾಗೆ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಸೇರುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು.

೮೯. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿರುವ ಸಮಸ್ತವಾದ ದಾನಗಳನ್ನೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪದ್ಮಾಸನಾದಿಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಕೊಡಬೇಕು. ಇದರಂತೆ ಪದ್ಮಾಸನದಿಂದಲೇ ಆಚಮನ ಜಪತಪಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

೯೦. ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮುಂಡರೂ, ತಲೆಬೋಳಿಸಿಕೊಂಡವರೂ, ಜಟಾಧಾರಿಗಳೂ, ಕಾಷಾಯವಸ್ತ್ರಧಾರಿಗಳೂ ಇವರನ್ನು ಸೇರಿಸಬಾರದು. ಅವರಿಗೆ ಅವಕಾಶವನ್ನೇ ಕೊಡಬಾರದು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಶಿಖಾವಂತರಿಗೂ ತ್ರಿದಂಡಿಗಳಿಗೂ ಕೂಡ ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅನ್ನೋದಕಗಳನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು.

Vishesha Sangraha

ಯೇ ತು ವ್ರತೇ ಸ್ಥಿತಾ ನಿತ್ಯಂ ಜ್ಞಾನಿನೋ ಧ್ಯಾನಿನಸ್ತಥಾ ।
ದೇವಭಕ್ತಾ ಮಹಾತ್ಮಾನಃ ಪುನೀಯುರ್ದರ್ಶನಾದಪಿ ॥ ೯೧ ॥

ಸರ್ವಂ ಯೋಗೇಶ್ವರೈರ್ವ್ಯಾಪ್ತಂ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಂ ವೈ ನಿರಂತರಂ ।
ತಸ್ಮಾತ್ ಪಶ್ಯಂತಿ ತೇ ಸರ್ವಂ ಯತ್ಕಿಂಚಿಜ್ಜಗತೀಗತಂ ॥ ೯೨ ॥

ವ್ಯಕ್ತಾವ್ಯಕ್ತಂ ವಶೀಕೃತ್ಯ ಸರ್ವಸ್ಯಾಪಿ ಚ ಯತ್ಪರಂ ।
ಸದಸಚ್ಚೇತಿ ಯೈರ್ದೃಷ್ಟಂ ಸದಸಚ್ಚ ಮಹಾತ್ಮನಾಂ ॥ ೯೩ ॥

ಸರ್ವಜ್ಞಾನಾನಿ ದೃಷ್ಟಾನಿ ಮೋಕ್ಷಾದೀನಿ ಮಹಾತ್ಮನಾಂ ।
ತಸ್ಮಾತ್ತೇಷು ಸದಾಸಕ್ತಃ ಪ್ರಾಪ್ನೋತ್ಯನುತ್ತಮಂ ಶುಭಂ ॥ ೯೪ ॥

---

೯೧. ಯಾವ ಪುರುಷರು ನಿತ್ಯವ್ರತಿಗಳೂ, ಜ್ಞಾನಿಗಳೂ, ಧ್ಯಾನಿಗಳೂ, ದೇವಭಕ್ತರೂ, ಮಹಾತ್ಮರೂ ಆಗಿರುವರೋ ಅಂತಹ ಮಹಾತ್ಮರ ದರ್ಶನಭೋಜನಾದಿಗಳು ಪವಿತ್ರತೆಯನ್ನು ಕೊಡುವುದು.

೯೨. ಚರಾಚರಾತ್ಮಕವಾದ ಮೂರು ಲೋಕಗಳೂ ಯೋಗೀಶ್ವರರಿಂದ ಸರ್ವದಾ ವ್ಯಾಪ್ತವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅಂತಹ ಯೋಗೀಶ್ವರರು ಈ ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಡೆಯುವ ಸಮಸ್ತಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಿರುವರು.

೯೩. ಅಂತಹ ಮಹಾತ್ಮರು ವ್ಯಕ್ತಗಳಾದ ಪಂಚಭೂತಾದಿಗಳನ್ನೂ ಅವ್ಯಕ್ತಗಳಾದ ಮಹತ್ತತ್ವಾದಿಗಳನ್ನೂ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಈ ಸಮಸ್ತವಸ್ತುಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಯಾವುದು ಉತ್ತಮವಾಗಿದೆಯೋ ಮತ್ತು ಸದಸದ್ರೂಪವಾಗಿಯೂ ಮಹಾತ್ಮರಿಂದ ದೃಷ್ಟವಾಗಿಯೂ ಇರುವುದೋ ಅಂತಹ ಪರಾಪರವಸ್ತುಗಳನ್ನು ತಿಳಿದಿರುವರು.

೯೪. ಮಹಾತ್ಮರು, ಸರ್ವಜ್ಞರೂ ಮೋಕ್ಷಾದಿಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿದವರೂ ಆಗಿರುವರು. ಆದುದರಿಂದ ಸದಾ ಅವರಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದಿರಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಮಹಾತ್ಮರು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೂಜಿತರಾದರೆ ಮೋಕ್ಷಾದಿ ಮಹಾಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವರು.

Vishesha Sangraha

ಋಚೋ ಹಿ ಯೋ ವೇದ ಸ ವೇದ ವೇದಾನ್
ಯಜೂಂಷಿ ಯೋ ವೇದ ಸ ವೇದ ಯಜ್ಞಂ ।
ಸಾಮಾನಿ ಯೋ ವೇದ ಸ ವೇದ ಬ್ರಹ್ಮ
ಯೋ ಮಾನಸಂ ವೇದ ಸ ವೇದ ಸರ್ವಂ ॥ ೯೫ ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ವಾಯುಪ್ರೋಕ್ತೇ " ಶ್ರಾದ್ಧಕಲ್ಪೇ "
ನಾಮ ಸಪ್ತದಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ

---

೯೫. ಯಾವನು ಋಗ್ವೇದವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಯುವನೋ ಅವನು ಸಕಲ ವೇದಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿದಿರುವನು. ಯಾವನು ಯಜುರ್ವೇದವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ (ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ) ತಿಳಿಯುತ್ತಾನೆಯೋ ಅವನು ಯಜ್ಞಯಾಗಾದಿಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಯಬಲ್ಲನು. ಯಾವನು ಸಾಮವೇದವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದಿರುವನೋ, ಅವನು ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಿಳಿಯಬಲ್ಲನು. ಯಾವನು ಮನಸ್ತತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಯುವನೋ ಅವನು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿಯುವನು ಮತ್ತು ಸರ್ವಜ್ಞಾನಿಯಾಗುವನು ಎಂದು ಮುನಿಯು ಮಹರ್ಷಿಗಳಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದನು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ವಾಯುಪ್ರೋಕ್ತವಾದ ಮಹಾಪುರಾಣದ " ಶ್ರಾದ್ಧಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ
ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಪರೀಕ್ಷೆ "ಯೆಂಬ ಹದಿನೇಳನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು
ಮುಗಿದುದು.

Vishesha Sangraha

ಹದಿನೇಳನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದ ಸಾರಾಂಶವು

ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದಿ ಪರೀಕ್ಷಾವಿಚಾರಗಳು ವರ್ಣಿತವಾಗಿವೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಪರಿಚಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅಭ್ಯಾಗತನಾದ ಅತಿಥಿಯನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ ಸಿದ್ಧಪುರುಷರೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ವೇಷದಿಂದ ಲೋಕಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುವರು. ಇವರಂತೆ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳೂ, ಯೋಗೀಶ್ವರರೂ, ಸಹ ಲೋಕಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಸಂಚರಿಸುವರು. ಆದುದರಿಂದ ಯೋಗ್ಯರಾದ ಅತಿಥಿಗಳು ಮನೆಗೆ ಬಂದರೆ ಅರ್ಘ್ಯಪಾದ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಸತ್ಕರಿಸಬೇಕು. ದೇವತೆಗಳು, ಪಿತೃಗಳು, ಅಗ್ನಿಗಳು, ಇಂತಹ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿ ಆವಿಷ್ಕರಾಗಿರುವರು. ಅವರಿಂದ ಸಮಸ್ತ ಕಲ್ಯಾಣಗಳೂ ಉಂಟಾಗುವುವು.

ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದಿಗಳು ಜಲಮಲವಿಸರ್ಜನೆಗಾಗಿ ಊರ ಹೊರಗೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಹಾಗೆ ವಿಸರ್ಜಿಸಿದ ತರುವಾಯ ಕೈಕಾಲುಗಳನ್ನು ಮೃತ್ತಿಕಾದಿಗಳಿಂದ ಶುದ್ಧ ಮಾಡಬೇಕು. ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ಕರ್ತೃ, ಭೋಕ್ತೃಗಳಿಬ್ಬರೂ ನಿಯಮಿತರಾಗಿರಬೇಕು. ಮುಂಡರು ಪಾಷಂಡಾದಿಗಳಿಗೆ ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ಭೋಜನಮಾಡಿಸಿದರೆ ಅದು ರಾಕ್ಷಸರಿಗೆ ಸೇರುವುದು. ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ, ಗೃಹಸ್ಥ, ವಾನಪ್ರಸ್ಥ, ಯತಿ, ಇವರಿಗೆ ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ಉಪಚರಿಸಿದರೆ ಉತ್ತರೋತ್ತರವಾಗಿ ಮಹಾಫಲವು ಸಂಭವಿಸುವುದು. ಇವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ದಾನವು ಅನಂತಫಲದಾಯಕವಾಗುವುದು. ವೇದವೇತ್ತೃಗಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟರೂ ಅನಂತಫಲವು ಸಂಭವಿಸುವುದು ಎಂಬ ವಿಷಯಗಳು ಉಕ್ತವಾಗಿವೆ.

Vishesha Sangraha

—: ಹರಿಃ ಓಂ :—

—ಶ್ರೀ ವೇದವ್ಯಾಸಾಯ ನಮಃ—

ಶ್ರೀಮದ್ವಾಯು ಪುರಾಣಂ

ಅಷ್ಟಾದಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ

॥ ಬೃಹಸ್ಪತಿರುವಾಚ ॥

ಅತಃ ಪರಂ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ದಾನಾನಿ ಚ ಫಲಾನಿ ಚ ।
ತಾರಣಂ ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ಸ್ವರ್ಗಮಾರ್ಗಂ ಸುಖಾವಹಂ ॥ ೧ ॥

ಲೋಕೇ ಶ್ರೇಷ್ಠತಮಂ ಸ್ವರ್ಗ್ಯಂ ಆತ್ಮನಶ್ಚಾಪಿ ಯತ್ ಪ್ರಿಯಂ ।
ಸರ್ವಂ ಪಿತೃಣಾಂ ದಾತವ್ಯಂ ತೇಷಾಮೇವಾಕ್ಷಯಾರ್ಥಿನಾ ॥ ೨ ॥

ಹದಿನೆಂಟನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು

೧. ಬೃಹಸ್ಪತ್ಯಾಚಾರ್ಯನು ಹೇಳಿದನು :—ಈಗ ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ದಾನಮಾಡಬೇಕಾದ ವಸ್ತುಗಳು ಆವುವು. ಅವುಗಳಿಂದ ಯಾವ ಯಾವ ಫಲಗಳು ಉಂಟಾಗುವುವು. ಸ್ವರ್ಗಲೋಕವು ಸರ್ವಭೂತಗಳಿಗೂ, ಮಹಾಸುಖಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ.

೨. ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದದ್ದು ಸ್ವರ್ಗಲೋಕವು. ತನಗೆ ಯಾವ ವಸ್ತುಗಳು ಅತಿಪ್ರಿಯವಾಗಿವೆಯೋ ಅಂತಹ ವಸ್ತುಗಳನ್ನೂ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಅಕ್ಷಯವಾದ ಶಾಶ್ವತವಾದ ಪದವಿಯನ್ನು ಕೊಡಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ದಾನಮಾಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಮಹಾಫಲವು ಸಂಭವಿಸುವುದು.

Vishesha Sangraha

ಜಾಂಬೂನದಮಯಂ ದಿವ್ಯಂ ವಿಮಾನಂ ಸೂರ್ಯಸನ್ನಿಭಂ ।
ದಿವ್ಯಾಪ್ಸರೋಭಿಃ ಸಂಕೀರ್ಣಮನ್ನದೋ ಲಭತೇ ಫಲಂ ॥ ೩ ॥

ಆಚ್ಛಾದನಂ ತು ಯೋ ದದ್ಯಾದಾಹತಂ ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮಣಿ ।
ಆಯುಃ ಪ್ರಕಾಮಮೈಶ್ವರ್ಯಂ ರೂಪಂ ಚ ಲಭತೇ ಸುತಂ ॥ ೪ ॥

ಉಪವೀತಂ ತು ಯೋ ದದ್ಯಾಚ್ಛ್ರಾದ್ಧಕಾಲೇಷು ಧರ್ಮವಿತ್ ।
ಪಾನಂ ಚ ಸರ್ವವಿಪ್ರಾಣಾಂ ಬ್ರಹ್ಮದಾನಸ್ಯ ಯತ್ ಫಲಂ ॥ ೫ ॥

ಕೃತಂ ವಿಪ್ರೇಷು ಯೋ ದದ್ಯಾಚ್ಛ್ರಾದ್ಧಕಾಲೇ ಕಮಂಡಲುಂ ।
ಮಧುಕ್ಷೀರಸ್ರವಾ ಧೇನುರ್ದಾತಾರಮುಪತಿಷ್ಠತಿ ॥ ೬ ॥

---

೩. ಯಾವನು ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ಪಿತೃಗಳ ಉದ್ದೇಶ್ಯಕವಾಗಿ ಅನ್ನದಾನವನ್ನು ಮಾಡುವನೋ ಅವನು ಸುವರ್ಣಮಯವೂ ಸೂರ್ಯನಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವೂ ಆದ ದಿವ್ಯವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ಸುಂದರಿಯರಾದ ಅಪ್ಸರಸ್ತ್ರೀಯರ ಸಂಗಡ ದಿವ್ಯಸುಖವನ್ನು ಹೊಂದುವನು.

೪. ಯಾವ ಪುರುಷನು ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಪಿತೃಗಳಿಗೋಸ್ಕರ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಹರಿದುಹೋಗದ ನೂತನ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ದಾನಮಾಡುವನೋ ಅವನು ಮಹದಾಯುಷ್ಯ ಮಹದೈಶ್ವರ್ಯ, ದಿವ್ಯರೂಪ, ಯೋಗ್ಯನಾದ ಸುತ ಇವರನ್ನು ಹೊಂದುವನು.

೫. ಯಾವನು ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಯಜ್ಞೋಪವೀತಉದಕಾದಿಗಳನ್ನು ದಾನಮಾಡುವನೋ, ಅಂತಹ ಧರ್ಮಾತ್ಮನು ವೇದಾಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದ ಮಹಾಫಲವನ್ನು ಹೊಂದುವನು.

೬. ಯಾವ ಪುರುಷನು ಶ್ರಾದ್ಧಕಾಲದಲ್ಲಿ (ಕಮಂಡಲು) ಝಾರಿಯೇ ಮೊದಲಾದ ಉದಕುಂಭಾದಿ ದಾನವನ್ನು ಮಾಡವನೋ ಅವನು ರುಚಿಯಾದ ಹಾಲನ್ನು ಕರೆಯುವ ಹಸುಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವನು. ಅವನಿಗೆ ಅನೇಕ ಗೋವುಗಳು ಲಭಿಸುವುವು.

Vishesha Sangraha

ಚಕ್ರಾವಿದ್ಧಂ ತು ಯೋ ದದ್ಯಾಚ್ಛ್ರಾದ್ಧಕಾಲೇ ಕಮಂಡಲುಂ ।
ಧೇನುಂ ಸ ಲಭತೇ ದಿವ್ಯಾಂ ಪಯೋದಾಂ ಕಾಮ್ಯದೋಹಿನೀಂ ॥ ೭ ॥

ಪರ್ಣಶಯ್ಯಾಂ ತು ದದ್ಯಾತ್ ಪುಷ್ಪಮಾಲಾವಿಭೂಷಿತಾಂ ।
ಪ್ರಾಸಾದೋ ಹ್ಯುತ್ತಮೋ ಭೂತ್ವಾ ಗಚ್ಛಂತಮನುಗಚ್ಛತಿ ॥ ೮ ॥

ಭವನಂ ರತ್ನಸಂಪೂರ್ಣಂ ಸಶಯ್ಯಾಸನಭೋಜನಂ ।
ಶ್ರಾದ್ಧೇ ದತ್ವಾ ಯತಿಭ್ಯಸ್ತು ನಾಕಪೃಷ್ಠೇ ಸ ಮೋದತೇ ॥ ೯ ॥

ಮುಕ್ತಾವೈಡೂರ್ಯವಾಸಾಂಸಿ ರತ್ನಾನಿ ವಿವಿಧಾನಿ ಚ ।
ವಾಹನಾನಿ ಚ ದಿವ್ಯಾನಿ ಅಯುತಾನ್ಯರ್ಬುದಾನಿ ಚ ॥ ೧೦ ॥

---

೭. ಯಾವನು ಚಕ್ರದಿಂದ ಕಡೆದ ಸುಂದರವಾದ ಕಮಂಡಲುವನ್ನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ದಾನಮಾಡುವನೋ ಅವನು ಸಮೃದ್ಧವಾದ ಕ್ಷೀರವನ್ನು ಕೊಡುವ ದಿವ್ಯವಾದ ಕಾಮಧೇನುವಂತಿರುವ ಗೋವುಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವನು.

೮. ಶ್ರಾದ್ಧಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವಾದ ಶಯ್ಯಾದಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ, ಆ ದಾನವು ದಿವ್ಯವಾದ ಅರಮನೆಯಂತೆ ವಿಕಾರವಾಗಿ ಯಜಮಾನನು ಎಲ್ಲಿ ಹೋದರೂ ಅಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧವಾಗುವದು. ಅಂದರೆ ಶಯ್ಯಾದಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ದಿವ್ಯವಾದ ಅರಮನೆಯು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದು.

೯. ಯಾವನು ಶ್ರಾದ್ಧಕಾಲದಲ್ಲಿ ರತ್ನಗಳಿಂದ ಭರಿತವೂ ಶಯ್ಯಾ ಆಸನ ಭೋಜನಸಾಮುಗ್ರಿಗಳಿಂದ ಪೂರ್ಣವೂ ಆದ ಗೃಹದಾನವನ್ನು ಯತಿಗಳಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತಾನೆಯೋ ಅಂತಹ ಮಹಾತ್ಮನು ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮಹಾಸೌಖ್ಯವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವನು.

೧೦–೧೧. ಮುತ್ತು ರತ್ನ ವೈಡೂರ್ಯ ಇವುಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತವೂ ವಿವಿಧ ರತ್ನಗಳಿಂದಲೂ ವಸ್ತ್ರಗಳಿಂದಲೂ ಅಲಂಕೃತವೂ ನಾನಾ ವಿಧಗಳೂ ದಿವ್ಯವೂ ಅಸಂಖ್ಯಾಕವೂ ಆದ ವಾಹನಗಳನ್ನು ದಾನಮಾಡಿದರೆ, ಮಹಾತೇಜೋಯುತವೂ

Vishesha Sangraha

ಸುಮಹಜ್ಜ್ವಲನಪ್ರಖ್ಯಂ ರತ್ನಕಾಮುಸಮನ್ವಿತಂ ।
ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರಪ್ರಭಂ ದಿವ್ಯಂ ವಿಮಾನಂ ಲಭತೇಕ್ಷಯಂ ॥ ೧೧ ॥

ಅಪ್ಸರೋಭಿಃ ಪರಿವೃತಂ ಕಾಮುಗಂ ತು ಮನೋಜವಂ ।
ವಸತೇ ಸ ವಿಮಾನಾಗ್ರೇ ಸ್ತೂಯಮಾನಃ ಸಮಂತತಃ ॥ ೧೨ ॥

ದಿವ್ಯೈರ್ಗಂಧೈಃ ಪ್ರಸಿಂಚಂತಿ ಪುಷ್ಪವೃಷ್ಟಿಭಿರೇವ ಚ ।
ಗಂಧರ್ವಾಪ್ಸರಸಸ್ತತ್ರ ಗಾಯಂತೇ ವಾದಯಂತಿ ಚ ॥ ೧೩ ॥

ಕನ್ಯಾ ಯುವತಯೋ ಮುಖ್ಯಾಃ ಸಹಿತಾಶ್ಚಾಪ್ಸರೋಗಣೈಃ ।
ಸುಸ್ವರೈಸ್ತಂ ವಿಬುಧ್ಯಂತೇ ಸತತಂ ಹಿ ಮನೋರಮ್ಯೈಃ ॥ ೧೪ ॥

ನಾನಾ ರತ್ನಗಳಿಂದ ಮಂಡಿತವೂ ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರರಂತೆ ಕಾಂತಿಯುಕ್ತವೂ ದಿವ್ಯವೂ ನಾಶರಹಿತವೂ ಸಕಲಾಭೀಷ್ಟದಾಯಕವೂ ಆದ ವಿಮಾನವನ್ನು ಪಡೆದು ದಿವ್ಯಸುಖವನ್ನು ಹೊಂದುವನು.

೧೨. ಮತ್ತು ಅಪ್ಸರಸ್ತ್ರೀಯರಿಂದ ವ್ಯಾಪ್ತವೂ, ಸ್ವೇಚ್ಛಾಚಾರಿಯೂ, ಮನೋವೇಗವುಳ್ಳದ್ದೂ ಆದ ದಿವ್ಯವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ಅಲಂಕೃತನಾಗಿ ಗಂಧರ್ವರಿಂದ ಹೊಗಳಲ್ಪಡುತ್ತಾ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವನು.

೧೩. ಗಂಧರ್ವರು ಅತ್ಯಂತ ಸುವಾಸನೆಯಾಗಿರುವ ಪುಷ್ಪಗಳಿಂದ ವೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಕರೆಯುವರು. ಗಂಧರ್ವರು ಮತ್ತು ಅಪ್ಸರಸ್ತ್ರೀಯರು ವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಗಾನವನ್ನು ಮಾಡುವರು, ಮತ್ತು ದಿವ್ಯವಾದ್ಯಗಳನ್ನು ಬಾರಿಸುವರು.

೧೪. ದೇವಕನ್ನಿಕೆಯರೂ, ತರುಣೀಮಣಿಗಳೂ, ಸಹ ಅಪ್ಸರಸ್ತ್ರೀಯರಿಂದ ಸಹಿತರಾಗಿ ಮನೋಹರವೂ, ಸುಸ್ವರವೂ, ಆದ ದಿವ್ಯಗಾನದಿಂದ ಸಂತೋಷಗೊಳಿಸುವರು.

Vishesha Sangraha

ಅಶ್ವದಾನಸಹಸ್ರೇಣ ರಥದಾನಶತೇನ ಚ ।
ದಂತಿನಾಂ ಚ ಸಹಸ್ರೇಣ ಯೋಗಿನ್ಯಾ ವಸತೇ ನರಃ ॥ ೧೫ ॥

ದದ್ಯಾತ್ ಪಿತೃಭ್ಯೋ ಯೋಗಿಭ್ಯೋ ಯುಸ್ತ್ವೂಜ್ವಲನಮಂಭಸಿ ।
ಅಥ ನಿಷ್ಕಸಹಸ್ರಾಣಾಂ ಫಲಂ ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ ಮಾನವಃ ॥ ೧೬ ॥

ಜೀವಿತಸ್ಯ ಪ್ರದಾನಾದ್ಧಿ ನಾನ್ಯದ್ದಾನಂ ವಿಶಿಷ್ಯತೇ ।
ತಸ್ಮಾತ್ ಸರ್ವಪ್ರಯತ್ನೇನ ದೇಯಂ ಪ್ರಾಣಾಭಿರಕ್ಷಣಂ ॥ ೧೭ ॥

ಅಹಿಂಸಾ ಸರ್ವದೇವೇಭ್ಯಃ ಪವಿತ್ರಾ ಸರ್ವದಾಯಿನೀ ।
ದಾನಂ ಹಿ ಜೀವತಸ್ಯಾಹುಃ ಪ್ರಾಣಿನಾಂ ಪರಮಂ ಬುಧಾಃ ॥ ೧೮ ॥

---

೧೫. ಪುರುಷರು ಸಹಸ್ರಾರು ಅಶ್ವದಾನದಿಂದಲೂ, ನೂರಾರು ರಥಗಳ ದಾನಗಳಿಂದಲೂ, ಸಾವಿರಾರು ಗಜಗಳ ದಾನಗಳಿಂದಲೂ, ಉಂಟಾದ ಸುಕೃತದಿಂದ ಯೋಗಿನಿಯರೊಡನೆ ವಾಸಮಾಡುವರು.

೧೬. ಯಾವನು ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಪಿತೃಗಳ ಉದ್ದೇಶ್ಯವಾಗಿ ಪಿತೃಗಳಿಗೂ ಯೋಗಿಗಳಿಗೂ ದಿವ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ ಅಗ್ನಿಯುಳ್ಳ ಅಗ್ಗಿಷ್ಟಿಕೆ ಮೊದಲಾದವು ಗಳನ್ನೂ ಜಲಭರಿತವಾದ ಕುಂಭವನ್ನೂ ದಾನಮಾಡುವನೋ, ಅವನು ಸಹಸ್ರ ಸುವರ್ಣ ದಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಫಲವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಸುಖಿಯಾಗುವನು.

೧೭. ಪರರು ಕೇವಲ ದುಃಖಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಅಂತಹವರಿಗೆ ಸಹಾಯವನ್ನು ಮಾಡಿ ಜೀವದಾನವನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಎಲ್ಲಾ ದಾನಕ್ಕಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗಿರುವುದು. ಆದುದರಿಂದ ಸರ್ವಪ್ರಯತ್ನದಿಂದಲೂ ಪ್ರಾಣದಾನವನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಅತ್ಯುತ್ತಮ ವಾಗಿರುವುದು.

೧೮. ಅಹಿಂಸಾರೂಪವಾದ ದಾನವು ಸಮಸ್ತ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾಗಿಯೂ, ಪವಿತ್ರವಾಗಿಯೂ, ಸರ್ವಾರ್ಥದಾಯಕವಾಗಿಯೂ ಇರುವುದು. ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಸರ್ವ ದಾನಕ್ಕಿಂತಲೂ ಜೀವಿತ ದಾನವೇ ಉತ್ತಮವಾದುದೆಂದು ಹೇಳುವರು.

Vishesha Sangraha

ಲಕ್ಷಣಾನಿ ಸುವರ್ಣಾನಿ ಶ್ರಾದ್ಧೇ ಪಾತ್ರಾಣಿ ದಾಪಯೇತ್ ।
ರಸಾಸ್ತಮುಪತಿಷ್ಠಂತಿ ಭಕ್ಷ್ಯಾಃ ಸೌಭಾಗ್ಯಮೇವ ಚ ॥ ೧೯ ॥

ಪಾತ್ರಂ ವೈ ತೈಜಸಂದದ್ಯಾನ್ಮನೋಜ್ಞಂ ಶ್ರಾದ್ಧಭೋಜನೇ ।
ಪಾತ್ರಂ ಭವತಿ ಕಾಮಾನಾಂ ರೂಪಸ್ಯ ಚ ಧನಸ್ಯ ಚ ॥ ೨೦ ॥

ರಾಜತಂ ಕಾಂಚನಂ ವಾಪಿ ದದ್ಯಾಚ್ಛ್ರಾದ್ಧೇ ತು ಕರ್ಮಣಿ ।
ದತ್ವಾ ತು ಲಭತೇ ದಾತಾ ಪ್ರಕಾಮಂ ಧರ್ಮಮೇವ ಚ ॥ ೨೧ ॥

ಧೇನುಂ ಶ್ರಾದ್ಧೇ ತು ಯೋಽದದ್ಯಾದ್ವೃಷ್ಟಿಕುಂಭೋಪದೋಹನಾಂ ।
ಗಾವಸ್ತಮುಪತಿಷ್ಠಂತಿ ಗವಾಂ ಪುಷ್ಟಿಸ್ತಥೈವ ಚ ॥ ೨೨ ॥

---

೧೯. ಪುರುಷರು ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸುಲಕ್ಷಣಗಳಾದ ಸುವರ್ಣಮಯವಾದ ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ದಾನಮಾಡಬೇಕು. ಅಂತಹ ಪುರುಷನಿಗೆ ನಾನಾ ರಸವತ್ತಾದ ವಸ್ತುಗಳೂ ಭಕ್ಷ್ಯಭೋಜ್ಯಗಳೂ ಸೌಭಾಗ್ಯಗಳೂ ಉಂಟಾಗುವುವು.

೨೦. ಶ್ರಾದ್ಧಭೋಜನದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವಾದ ಪಾತ್ರದಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ದಿವ್ಯತೇಜಸ್ಸುಂಟಾಗುವುದು. ಇಂತಹ ಪಾತ್ರದಾನದಿಂದ ಮನೋರಥಸಿದ್ಧಿಗಳೂ ದಿವ್ಯಸೌಂದರ್ಯವೂ, ಮಹದೈಶ್ವರ್ಯವೂ ಉಂಟಾಗುವುವು.

೨೧. ಶ್ರಾದ್ಧಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪುರುಷರು ಯೋಗ್ಯತಾನುಗುಣವಾಗಿ ಸುವರ್ಣದ ಪಾತ್ರೆ, ಬೆಳ್ಳಿಯಪಾತ್ರೆ ಮೊದಲಾದುವುಗಳನ್ನು ದಾನಮಾಡಬೇಕು. ಹೀಗೆ ದಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಮಹಾಧರ್ಮದ ಫಲವನ್ನು ಪಡೆಯುವರು.

೨೨. ಯಾವನು ಶ್ರಾದ್ಧಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗೋದಾನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆಯೋ ಮತ್ತು ಹಾಲುಕರೆಯಲು ಯೋಗ್ಯವಾದ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನೂ ಕೊಡುವನೋ ಅವನಿಗೆ ಗೋಸಮೃದ್ಧಿಗಳುಂಟಾಗುವುವು. ಅವನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹಸುಗಳು ಸಮೃದ್ಧವಾಗುವುವು.

Vishesha Sangraha

ಶಿಶಿರೇಷು ತಥಾ ತ್ವಗ್ನಿಂ ಬಹುಕಾಷ್ಠಂ ತಥೈವ ಚ ।
ಇಂಧನಾನಿ ತು ಯೋ ದದ್ಯಾದ್ವಿಜೇಭ್ಯಃ ಶಿಶಿರಾಗಮೇ ॥ ೨೩ ॥

ನಿತ್ಯಂಜಯತಿ ಸಂಗ್ರಾಮೇ ಶ್ರಿಯಾ ಯುಕ್ತಶ್ಚ ದೀಪ್ಯತೇ ।
ಸುರಭೀಣಿ ಚ ಮಾಲ್ಯಾನಿ ಗಂಧವಂತಿ ತಥೈವ ಚ ॥ ೨೪ ॥

ಪೂಜಯಿತ್ವಾ ತು ಪಾತ್ರಾಣಿ ಶ್ರಾದ್ಧೇ ಸತ್ಕೃತ್ಯ ದಾಪಯೇತ್ ।
ಗಂಧವಾಹಾ ಮಹಾನದ್ಯಃ ಸುಖಾನಿ ವಿವಿಧಾನಿ ಚ ॥ ೨೫ ॥

ದಾತಾರಮುಪತಿಷ್ಠಂತಿ ಯುವತ್ಯಶ್ಚ ಮನೋರಮಾಃ ।
ಶಯನಾಸನಾನಿ ರಮ್ಯಾಣಿ ಭೂಮಯೋ ವಾಹನಾನಿ ಚ ॥ ೨೬ ॥

ಶ್ರಾದ್ಧೇಷ್ವೇತಾನಿ ಯೋ ದದ್ಯಾದಶ್ವಮೇಧಫಲಂ ಲಭೇತ್ ।
ಶ್ರಾದ್ಧಕಾಲೇ ನಿವೇದ್ಯಂ ಚ ದರ್ಶಶ್ರಾದ್ಧ ಉಪಸ್ಥಿತೇ ॥ ೨೭ ॥

ವಿಪ್ರಾಣಾಂ ಗುಣಯುಕ್ತಾನಾಂ ಸ್ಮೃತಿಂ ಮೇಧಾಂ ಚ ವಿಂದತಿ ।
ಸರ್ಪಿಷ್ಪೂರ್ಣಾನಿ ಪಾತ್ರಾಣಿ ಶ್ರಾದ್ಧೇ ಸತ್ಕೃತ್ಯ ದಾಪಯೇತ್ ॥ ೨೮ ॥

೨೩–೨೬. ಹಿಮಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಾವನು ಅಗ್ನಿ, ಸೌದೆಯರಾಶಿ, ಕಡ್ಡಿ, ಮೊದಲಾದುವುಗಳನ್ನು ಪಿತೃಗಳ ಉದ್ದೇಶ್ಯವಾಗಿ ದಾನಮಾಡುವನೋ ಸದ್ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ದಾನಮಾಡಿದ ಅಂತಹ ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯವಾದ ಜಯವು ಉಂಟಾಗುವುದು. ಮಹದೈಶ್ವರ್ಯವಂತನಾಗಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವನು. ಮತ್ತು ಶ್ರಾದ್ಧಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸುವಾಸನೆಯಾಗಿರುವ ಗಂಧಮಾಲ್ಯ ಧೂಪ ದೀಪಾದಿ ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ದಾನಮಾಡಿದರೆ ಸುಖಕರವಾದ ಮಂದಮಾರುತ, ವಿವಿಧವಾದ ಮಹಾನದಿಗಳು, ವಿವಿಧವಾದ ಭೋಗ್ಯವಸ್ತುಗಳು ಅತ್ಯಂತ ಮನೋಹರರಾದ ಸುಂದರಿಯರು, ರಮ್ಯವಾದ ಶಯನ, ಆಸನ, ವಾಹನ, ಭೂಮಿ ಇವುಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ನಿತ್ಯಸುಖಿಯಾಗಿರುವನು.

೨೭–೨೮. ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ಯಾವನು ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಪೂರ್ವೋಕ್ತಗಳಾದ ದಾನಗಳನ್ನು ಕೊಡುವನೋ ಅವನು ಅಶ್ವಮೇಧ ಫಲವನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ದರ್ಶಶಾದ್ಧವು ಬಂದಾಗ ಗುಣವಂತರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಭೋಜನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದರೆ ಸ್ಮರಣಶಕ್ತಿಯೂ ದಿವ್ಯಜ್ಞಾನವೂ ಸಂಭವಿಸುವುವು. ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ತುಪ್ಪದಿಂದ ಪೂರ್ಣವಾದ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು (ಘೃತದಾನವನ್ನು) ದಾನಮಾಡಿದರೆ ದಿವ್ಯಜ್ಞಾನವು ಉಂಟಾಗುವುದು.

Vishesha Sangraha

ಕುಂಭದೋಹನದೇನೂನಾಂ ಬಹ್ವೀನಾಂ ಚ ಫಲಂ ಲಭೇತ್ ।
ಅಸ್ಮಿಂಸ್ತು ಮೋದತೇ ಲೋಕೇ ಸ್ಯಂದನೈಶ್ಚ ಸುವಾಹನೈಃ ॥ ೨೯ ॥

ಶಾದ್ಧೇ ಯಥೇಪ್ಸಿತಂ ದತ್ವಾ ಪುಂಡರಿಕಸ್ಯ ಯತ್ಫಲಂ ।
ರಮ್ಯಮಾವಸಥಂ ದತ್ವಾ ರಾಜಸೂಯಫಲಂ ಲಭೇತ್ ॥ ೩೦ ॥

ವನಂ ಪುಷ್ಪಫಲೋಪೇತಂ ದತ್ವಾ ಸೌರಭಮಶ್ನುತೇ ।
ಕೂಪಾರಾಮತಡಾಗಾಗಿ ಕ್ಷೇತ್ರಘೋಷಗೃಹಾಣಿ ಚ ॥ ೩೧ ॥

ದತ್ವೈತಾನ್ಮೋದತೇ ಸರ್ಗೇ ನಿತ್ಯಮಾಂ ಚಂದ್ರತಾರಕಂ ।
ಆಸ್ತೀರ್ಣಶಯನಂ ದತ್ವಾ ಶ್ರಾದ್ಧ ರತ್ನವಿಭೂಷಿತಂ ॥ ೩೨ ॥

ಪಿತರಸ್ತಸ್ಯ ತುಷ್ಯಂತಿ ಸ್ವರ್ಗಂ ಚಾನಂತ್ಯಮಶ್ನುತೇ ।
ರಾಜಭಿಃ ಪೂಜ್ಯತೇ ಚಾಪಿ ಧನಧಾನ್ಯೈಶ್ಚ ವರ್ಧತೇ ॥ ೩೩ ॥

---

೨೯. ಯಾವನು ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಘೃತದೀಪದಾನಾದಿಗಳನ್ನು ಕೊಡುವನೋ ಅವನು ಒಂದು ಕೊಡ ಹಾಲನ್ನು ಕರೆಯುವ ಸುಂದರವಾದ ಗೋವುಗಳನ್ನೂ ಸುಲಕ್ಷಣವಾದ ವಾಹನಗಳಿಂದ ಯುಕ್ತವಾದ ರಥಾದಿಗಳನ್ನೂ ಹೊಂದಿ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸುಖವಾಗಿ ವಾಸಿಸುವನು.

೩೦. ಶ್ರಾದ್ಧಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸದ್ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಇಷ್ಟವಾದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ದಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಮಹಾಕಮಲಗಳನ್ನು ದಾನಮಾಡಿದ ಫಲವನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ಸುಂದರವಾದ ಗೃಹದಾನವನ್ನು ಮಾಡುವುದರಿಂದ ರಾಜಸೂಯ ಯಾಗವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಫಲವನ್ನು ಹೊಂದುವನು.

೩೧–೩೩. ಪುಷ್ಪಫಲಗಳಿಂದ ಪೂರ್ಣವಾದ ಆರಾಮವನ್ನು ದಾನಮಾಡುವುದರಿಂದ ದಿವ್ಯವಾಸನೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವನು. ತಟಾಕ, ಉದ್ಯಾನ, ಕೂಪ, ಕ್ಷೇತ್ರ, ಹೊಲಗದ್ದೆ, ಗ್ರಾಮಗೃಹ ಇವುಗಳನ್ನು ದಾನಮಾಡುವುದರಿಂದ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಸೂರ್ಯರು ಇರುವವರೆಗೂ ನಿತ್ಯವಾದ ದಿವ್ಯಸುಖವನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ರತ್ನಾದಿಗಳಿಂದ ಭೂಷಿತವಾದ ದಿವ್ಯಶಯನವನ್ನು ದಾನಮಾಡುವುದರಿಂದ ಪಿತೃಗಳು ಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯಸುಖವನ್ನು ಹೊಂದುವರು. ಯಜಮಾನನು ರಾಜರಿಂದ ಮಾನ್ಯನಾಗಿಯೂ ಧನಧಾನ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಸಮೃದ್ಧನಾಗಿಯೂ ಸುಖಿಯಾಗಿಯೂ ಇರುವನು.

Vishesha Sangraha

ಊರ್ಣಾಕೌಶೇಯವಸ್ತ್ರಾಣಿ ತಥಾ ಪ್ರವರಕಂಬಲೌ ।
ಅಜಿನಂ ಕಾಂಚನಂ ಪಟ್ಟಂ ಪ್ರವೇಣಿ ಮೃಗಲೋಮಕಂ ॥ ೩೪ ॥

ದಾನಾನ್ಯೇತಾನಿ ವಿಪ್ರೇಭ್ಯೋ ಭೋಜಯಿತ್ವಾ ಯಥಾವಿಧಿ ।
ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ ಶ್ರದ್ಧದಾನಸ್ತು ವಾಜಪೇಯಶತಂ ಫಲಂ ॥ ೩೫ ॥

ಬಹ್ವ್ಯೋ ನಾರ್ಯಃ ಸುರೂಪಾಸ್ತು ಪುತ್ರಾ ಭೃತ್ಯಾಶ್ಚ ಕಿಂಕರಾಃ।
ವಶೇ ತಿಷ್ಠಂತಿ ಭೂತಾನಿ ಅಸ್ಮಿಂಲ್ಲೋಕೇ ತ್ವನಾಮಯಂ ॥ ೩೬ ॥

ಕೌಶೇಯಂ ಕ್ಷೌಮಕಾರ್ಪಾಸಂ ದುಕೂಲಸಹಿತಂ ತಥಾ ।
ಶ್ರಾದ್ಧೇಷ್ವೇತಾನಿ ಯೋ ದದ್ಯಾತ್ ಕಾಮಾನಾಪ್ನೋತಿ ಪುಷ್ಕಲಾನ್ ॥ ೩೭ ॥

೩೪–೩೫. ಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಪುರುಷನು ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಸತ್ಪಾತ್ರರಿಗೆ ಪಟ್ಟೆಮಡಿ, ರೇಷ್ಮೆವಸ್ತ್ರ, ಹೊದಿಯುವ ಕಂಬಳಿ, ಕೃಷ್ಣಾಜಿನ, ಸುವರ್ಣವಸ್ತುಗಳು ಚಿತ್ರಕಂಬಳಿ, ರತ್ನಕಂಬಳಿ, ಆಭರಣಗಳು ಇವೇ ಮೊದಲಾದುವುಗಳನ್ನು ದಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಮಹಾಫಲವು ಸಂಭವಿಸುವುದು. ಮೊದಲು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಸತ್ಕಾರಗಳನ್ನೂ ಭೋಜನಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಿಸಿ ಅನಂತರ ದಾನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ವಾಜಪೇಯ ಯಾಗದ ಮಹಾಫಲವನ್ನು ಹೊಂದುವನು.

೩೬. ಅಂತಹ ದಾನಮಾಡಿದ ಪುರುಷನಿಗೆ ಅಸಂಖ್ಯಾಕರೂ, ಸುಂದರಿಯರೂ ಆದ ನಾರಿಯರೂ, ಪುತ್ರಮಿತ್ರಭೃತ್ಯಾದಿಗಳೂ ಯಜಮಾನನ ಅಧೀನದಲ್ಲಿರುವರು. ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅವನು ನಾನಾವಿಧ ಸುಖಸಂತೋಷಗಳನ್ನು ಪಡೆದು ರೋಗರಹಿತ ನಾಗಿ ಸುಖವಾಗಿರುವನು.

೩೭. ಯಾವನು ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ರೇಷ್ಮೆವಸ್ತ್ರಗಳು, ಉಣ್ಣೆಯ ವಸ್ತ್ರಗಳು, ಹತ್ತಿಯವಸ್ತ್ರಗಳು, ಇವುಗಳನ್ನು ದಾನಮಾಡುವನೋ ಅವನು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಾನಾವಿಧ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹೊಂದುವನು.

Vishesha Sangraha

ಅಲಕ್ಷ್ಮೀಂ ವಿನುದತ್ಯಾಶು ತಮಃ ಸೂರ್ಯೋದಯೇ ಯಥಾ ।
ಭ್ರಾಜತೇ ಸ ವಿಮಾನಾಗ್ರೇ ನಕ್ಷತ್ರೇಷ್ವಿವ ಚಂದ್ರಮಾಃ ॥ ೩೮ ॥

ವಾಸೋ ಹಿ ಸರ್ವದೈವತ್ಯಂ ಸರ್ವದೇವೈಸ್ತ್ವಭಿಷ್ಟುತಂ ।
ವಸ್ತ್ರಾಭಾವೇ ಕ್ರಿಯಾ ನಾಸ್ತಿ ಯಜ್ಞಾ ವೇದಾಸ್ತಪಾಂಸಿ ಚ ॥ ೩೯ ॥

ತಸ್ಮಾದ್ವಸ್ತ್ರಾಣಿ ದೇಯಾನಿ ಶ್ರಾದ್ಧಕಾಲೇ ವಿಶೇಷತಃ ।
ತಾನಿ ಸರ್ವಾಣ್ಯವಾಪ್ನೋತಿ ಯಜ್ಞವೇದತಪಾಂಸಿ ಚ ॥ ೪೦ ॥

ನಿತ್ಯಂ ಶ್ರಾದ್ಧೇ ತು ಯೋ ದದ್ಯಾತ್ ಪ್ರಯತಸ್ತತ್ಪರಾಯಣಃ ।
ಸರ್ವಾನ್ ಕಾಮಾನವಾಪ್ನೋತಿ ಸರ್ವಂ ರಾಜ್ಯಂ ತಥೈವ ಚ ॥ ೪೧ ॥

---

೩೮. ಸೂರ್ಯೋದಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಂಧಕಾರಗಳು ಪರಿಹಾರವಾಗುವಂತೆ ಪಿತೃಗಳ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಅವನ ಅನರ್ಥಗಳೆಲ್ಲವೂ ಪರಿಹಾರವಾಗುವುವು. ಅಂತಹ ಪುರುಷನು ನಕ್ಷತ್ರಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರನು ಹೊಳೆಯುವಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವನು.

೩೯. ವಸ್ತ್ರಗಳು ಸಮಸ್ತರಾದ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಪ್ರಿಯವಾಗಿವೆ. ಅಂತಹ ವಸ್ತ್ರವಿಲ್ಲದೆಯೇ ಯಜ್ಞಯಾಗಗಳೂ, ಜಪತಪಾದಿಗಳೂ ಸಹ ನೆರವೇರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ವಸ್ತ್ರದಾನವು ಉತ್ತಮವಾಗಿರುವುದು.

೪೦. ಆದುದರಿಂದ ಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಪುರುಷನು ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ಪಿತೃಗಳಿಗೋಸ್ಕರ ವಸ್ತ್ರದಾನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಹಾಗೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ದಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಯಜ್ಞಯಾಗಜಪತಪಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ ಫಲವನ್ನು ಹೊಂದುವನು.

೪೧. ಯಾವ ಪುರುಷನು ಶ್ರಾದ್ಧಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿಯಮಿತನೂ, ಪಿತೃಪರಾಯಣನೂ ಆಗಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಅನ್ನೋದಕಾದಿಗಳನ್ನು ದಾನಮಾಡುವನೋ ಅವನು ಇಹಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಕಲ ವಿಧವಾದ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಹೊಂದುವನು. ರಾಜರೂ ಕೂಡ ಪೂರ್ವೋಕ್ತಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಆ ಪಿತೃಗಳ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳಾಗುವರು.

Vishesha Sangraha

ಸರ್ವಕಾಮಸಮೃದ್ಧಸ್ಯ ಯಜ್ಞಸ್ಯ ಫಲಮಶ್ನುತೇ ।
ಭಕ್ಷ್ಯಾನ್ ಧಾನಾಃ ಕರಂಭಾಂಶ್ಚ ಪಿಷ್ಟಕಾನ್ ಘೃತಶರ್ಕರಾಃ ॥ ೪೨ ॥

ಕೃಶರಾನ್ಮಧುಪರ್ಕಂ ಚ ಪಯಃ ಪಾಯಸಮೇವ ಚ ।
ಸ್ನಿಗ್ಧಾಂಶ್ಚ ಪೂಪಾನ್ ಯೋ ದದ್ಯಾದಗ್ನಿಷ್ಟೋಮಸ್ಯ ಯತ್ ಫಲಂ ॥ ೪೩ ॥

ದಧಿ ಗವ್ಯಮಸಂಸ್ಪಷ್ಟಂ ಭಕ್ಷ್ಯಾ ನಾನಾವಿಧಾಸ್ತಥಾ ।
ತದನ್ನಂ ಶೋಚತಿ ಶ್ರಾದ್ಧೇ ವರ್ಷಾಸು ಚ ಮಘಾಸು ಚ ॥ ೪೪ ॥

ಘೃತೇನ ಭೋಜಯೇದ್ವಿಪ್ರಾನ್ ಘೃತಂ ಭೂಮೌ ಸಮುತ್ಸೃಜೇತ್ ।
ಗಯಾಯಾಂ ಹಸ್ತಿನಶ್ಚೈವ ದತ್ವಾ ಶ್ರಾದ್ಧೇ ನ ಶೋಚತಿ ॥ ೪೫ ॥

---

೪೨. ಯಾವ ಮನುಜನು ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಭಕ್ಷ್ಯಭೋಜ್ಯಗಳನ್ನೂ, ದಾನಾಪೂಪಗಳನ್ನೂ, ಮೊಸರಿನಿಂದ ಕಲಸಿದ ಹುರಿ ಹಿಟ್ಟನ್ನೂ, ತುಪ್ಪ, ಸಕ್ಕರೆಗಳನ್ನೂ ಕೊಡುವನೋ ಅವನು ಸರ್ವಸಂಭಾರಗಳಿಂದ ಪೂರ್ಣವಾದ ಮಹಾಯಾಗದ ಫಲವನ್ನೂ ಹೊಂದಿ ಸುಖಿಯಾಗುವನು.

೪೩. ಯಾವನು ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ಹಾಲು, ಮೊಸರು, ಸಕ್ಕರೆ, ಜೇನುತುಪ್ಪ, ಹಾಲ್ಕೀರು, ಪಾಯಸ, ಮನೋಹರವಾದ ಭಕ್ಷ್ಯ, ಭೋಜ್ಯ ಇವುಗಳನ್ನು ದಾನ ಮಾಡುವನೋ ಅವನು ಅಗ್ನಿಷ್ಟೋಮನಾಮಕ ಯಾಗದ ಫಲವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಸುಖಿಯಾಗುವನು.

೪೪. ಹಸುವಿನ ಹಾಲು, ಮೊಸರು, ತುಪ್ಪ ಇವುಗಳ ಸಂಬಂಧವೇ ಇಲ್ಲದ ನಾನಾವಿಧ ಭಕ್ಷ್ಯಭೋಜ್ಯಾದಿಗಳನ್ನೂ, ಅನ್ನಾದಿಗಳನ್ನೂ ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿದರೆ ವ್ಯರ್ಥವಾಗುವುವು. ಮರ್ಷಾಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ, ಮಖಾನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ಮಾಡಿದ ಕಾರ್ಯಗಳು ನಿಷ್ಫಲವಾಗುವುದು.

೪೫. ಭೋಜನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ತುಪ್ಪವನ್ನು ಬಡಿಸಬೇಕು. ತುಪ್ಪವು ತಿಂದು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹರಿದುಹೋಗುವಂತೆ ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು. ಗಯಾಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಗಜದಾನ ಮಾಡಿದವನು ಯಾವ ವಿಧವಾದ ದುಃಖವನ್ನು ಹೊಂದಲಾರನು.

Vishesha Sangraha

ಓದನಂ ಪಾಯಸಂ ಸರ್ಪಿರ್ಮಧುಮೂಲಫಲಾನಿ ಚ ।
ಭಕ್ಷ್ಯಾಂಶ್ಚ ವಿವಿಧಾನ್ ದತ್ವಾ ಪ್ರೇತ್ಯ ಚೇಹ ಚ ಮೋದತೇ ॥ ೪೬ ॥

ಶರ್ಕರಾಕ್ಷೀರಸಂಯುಕ್ತಂ ಪೃಥುಕಂ ನಿತ್ಯಮಕ್ಷಯಂ ।
ಯಶ್ಚ ಸಂವತ್ಸರಂ ಪ್ರೀತ್ಯಾ ಕೃಸರೈರ್ಮಸುರೇಣ ಚ ॥ ೪೭ ॥

ಸಕ್ತುಲಾಜಾಸ್ತಥಾ ಪೂಪಾಃ ಕುಲ್ಮಾಷವ್ಯಂಜನೈಸ್ತಥಾ ।
ಸರ್ಪಿಃ ಸ್ನಿಗ್ಧಾನಿ ಹೃದ್ಯಾನಿ ದಧ್ನಾ ಸಕ್ತೂಂಸ್ತು ಭೋಜಯೇತ್ ॥
ಶ್ರಾದ್ಧೇಷ್ವೇತಾನಿ ಯೋ ದದ್ಯಾತ್ ಪದ್ಮಾನಿ ಲಭತೇ ನಿಧಿಂ ॥ ೪೮ ॥

ನವಸಸ್ಯಾನಿ ಯೋ ದದ್ಯಾಚ್ಛ್ರಾದ್ಧೇ ಸತ್ಕೃತ್ಯ ಯತ್ನತಃ ।
ಸರ್ವಭೋಗಾನವಾಪ್ನೋತಿ ಪೂಜ್ಯತೇ ಚ ದಿವಂ ಗತಃ ॥ ೪೯ ॥

---

೪೬. ಯಾವನು ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ಅನ್ನ, ಪಾಯಸ, ತುಪ್ಪ, ಜೇನುತುಪ್ಪ, ಕಂದಮೂಲಗಳು, ಫಲಪುಷ್ಪಗಳು, ನಾನಾವಿಧ ಭಕ್ಷ್ಯಗಳು ಇವುಗಳನ್ನು ದಾನ ಮಾಡುವನೋ· ಅವನು, ಇಹಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಕಲಸುಖಗಳನ್ನೂ ಪಡೆದು ಪರದಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯಸುಖವನ್ನೂ ಹೊಂದುವನು.

೪೭–೪೮. ಹಾಲು ಮತ್ತು ಸಕ್ಕರೆಯಿಂದ ಕಲಸಿದ ಅವಲಕ್ಕಿಯನ್ನು ದಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಅಕ್ಷಯಸುಖವು ಸಂಭವಿಸುವುದು. ಯಾವನು ಒಂದು ವರ್ಷಗಳವರೆಗೂ ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಹಾಲುಖೋವ, ಕಳ್ಳೇಕಾಯಿ, ಹಿಟ್ಟು, ಅರಳು, ಅಪೂಪ, ಅಲಸಂಧಿ ಯಿಂದ ಮಾಡಿದ ಪಲ್ಯಾದಿಗಳು, ಘೃತಪಕ್ವವಾದ ನಾನಾವಿಧ ಮನೋಹರ ಭಕ್ಷ್ಯಗಳು, ದಧ್ಯೋದನ ಇವೇ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ದಾನಮಾಡುವನೋ ಅವನಿಗೆ ಅನಂತ ಫಲವು ಲಭಿಸುವುದು. ಶ್ರಾದ್ಧಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಯಾವನು ದಾನಮಾಡುವನೋ ಅವನು ಮಹಾಪದ್ಮಾದಿನಿಧಿಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವನು.

೪೯. ಯಾವ ಪುರುಷನು ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಭೋಜನಮಾಡಿಸಿ, ನೂತನ ಧಾನ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ದಾನಮಾಡುವನೋ, ಅವನು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸರ್ವವಿಧಸೌಖ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಪೂಜಿತ ನಾಗುವನು.

Vishesha Sangraha

ಭಕ್ಷ್ಯಭೋಜ್ಯಾನಿ ಚೋಷ್ಯಾಣಿ ಪೇಯಲೇಹ್ಯವರಾಣಿ ಚ ।
ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠಾನಿ ಯೋ ದದ್ಯಾತ್ ಸರ್ವ ಶ್ರೇಷ್ಠೋ ಭವೇನ್ನರಃ ॥ ೫೦ ॥

ವೈಶ್ವದೇವಂ ಚ ಸೌಮ್ಯಂ ಚ ಖಾಡ್ಗಮಾಂಸಂ ಪರಂ ಹವಿಃ ।
ವಿಷಾಣಂ ವರ್ಜಯೇತ್ ಖಾಡ್ಗಮಸೂಯಾಂ ನಾಶಯಾಮಹೇ ॥ ೫೧ ॥

ಭೋಜನೇಽಗ್ರಾಸನಂ ದದ್ಯಾದತಿಥಿಭ್ಯಃ ಕೃತಾಂಜಲಿಃ ।
ಸರ್ವಯಜ್ಞಕ್ರಿಯಾಣಾಂ ಸ ಫಲಂ ಪ್ರಾಪ್ನೋತ್ಯನುತ್ತಮಂ ॥ ೫೨ ॥

ಕ್ಷಿಪ್ರಮುತ್ಥ್ಯುಷ್ಣಮಕ್ಲಿಷ್ಟಂ ದದ್ಯಾಚ್ಚಾನ್ನಂ ಬುಭುಕ್ಷತೇ ।
ವ್ಯಂಜನಂ ಚ ತಥಾ ಸ್ನಿಗ್ಧಂ ಭಕ್ತ್ಯಾ ಸತ್ಕೃತ್ಯ ಯತ್ನತಃ ॥ ೫೩ ॥

---

೫೦. ಯಾವ ಪುರುಷನು ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ಪಿತೃಗಳಿಗೋಸ್ಕರವಾಗಿ ಭಕ್ಷ್ಯ ಭೋಜ್ಯಗಳನ್ನೂ, ಪಾನಯೋಗ್ಯವಾದ ರಸಗಳನ್ನೂ, ಲೇಹ್ಯಗಳನ್ನೂ, ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ಚೋಷ್ಯವನ್ನೂ, ವ್ಯಂಜನಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ದಾನಕೊಡುವನೋ ಅವನು ಮನುಷ್ಯೋತ್ತಮನಾಗುವನು.

೫೧. ವಿಶ್ವೇದೇವತೆಗಳಿಗೂ, ಸೌಮ್ಯರಿಗೂ ಖಡ್ಗಮೃಗದ ಮಾಂಸವು ಮುಖ್ಯವಾದ ಹವಿರ್ದ್ರವ್ಯವಾಗಿದೆ. ಖಡ್ಗಮೃಗದ ಶರೀರದ ಪೈಕಿ ಕೊಂಬುಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಈ ಮಾಂಸವನ್ನು ಹೋಮಮಾಡುವುದರಿಂದ ಅಸೂಯಾದ್ವೇಷಾದಿಗಳು ಪರಿಹಾರವಾಗುವುವು. ಅಂದರೆ ದ್ವೇಷಾಸೂಯಾದಿಗಳನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡುವುದರಿಂದ ಸೌಮ್ಯಾದಿದೇವತೆಗಳು ತೃಪ್ತರಾಗುವರು.

೫೨. ಯಜಮಾನನು ಅತಿಥಿಗಳಿಗೆ ಅಗ್ರಾಸನಗಳನ್ನೂ, ಅಗ್ರಪೂಜೆಯನ್ನೂ ಮಾಡಿ ಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಅಂಜಲೀಬದ್ಧನಾಗಿ ಸತ್ಕರಿಸಿದರೆ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ಸರ್ವಯಜ್ಞದ ಫಲವನ್ನು ಹೊಂದುವನು.

೫೩. ಕ್ಷುತ್ಪಿಪಾಸೆಗಳಿಂದ ಪೀಡಿತನಾದ ಅತಿಥಿಗೆ ಬೇಗನೇ (ನಿದಾನಮಾಡದೇ) ಉಷ್ಣವಾಗಿಯೂ, ಮೃದುವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಅನ್ನವನ್ನೂ, ರುಚಿಯಾಗಿರುವ ಕಾಯಿಪಲ್ಯ ಮೊದಲಾದುವುಗಳನ್ನೂ ಬಡಿಸಿ ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಉಪಚರಿಸಿ, ಭೋಜನಮಾಡಿಸಬೇಕು.

Vishesha Sangraha

ತರುಣಾದಿತ್ಯಸಂಕಾಶಂ ವಿಮಾನಂ ಹಂಸವಾಹನಂ ।
ಅನ್ನದೋ ಲಭತೇ ತಿಸ್ರಃ ಕಲ್ಪಕೋಟಿಸ್ತ್ವಥೈವ ಚ ॥ ೫೪ ॥

ಅನ್ನದಾನಾತ್ಪರಂ ದಾನಂ ವಿದ್ಯತೇ ನೇಹ ಕಿಂಚನ ।
ಅನ್ನಾದ್ಭೂತಾನಿ ಜಾಯಂತೇ ಜೀವಂತಿ ಚ ನ ಸಂಶಯಃ ॥ ೫೫ ॥

ಜೀವದಾನಾತ್ ಪರಂ ದಾನಂ ನ ಕಿಂಚಿದಿಹ ವಿದ್ಯತೇ ।
ಅನ್ನೈರ್ಜೀವತಿ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಮನ್ನಸ್ಯೈವಹಿ ತತ್ಫಲಂ ॥ ೫೬ ॥

ಅನ್ನೇ ಲೋಕಾಃ ಪ್ರತಿಷ್ಠಂತಿ ಲೋಕದಾನಸ್ಯ ತತ್ಫಲಂ ।
ಅನ್ನಂ ಪ್ರಜಾಪತಿಃ ಸಾಕ್ಷಾತ್ತೇನ ಸರ್ವಮಿದಂ ತತಂ ।
ತಸ್ಮಾದನ್ನಸಮಂ ದಾನಂ ನ ಭೂತಂ ನ ಭವಿಷ್ಯತಿ ॥ ೫೭ ॥

---

೫೪. ಹೀಗೆ ಶ್ರಾದ್ಧಾದಿಗಳಿಗೆ ಬಂದ ಅತಿಥಿಗಳನ್ನು ಯಾವನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸತ್ಕರಿಸಿ ಅನ್ನದಾನವನ್ನು ಮಾಡುವನೋ ಅವನು ಸೂರ್ಯನಂತೆ ಕಾಂತಿಯುತವೂ, ಹಂಸಯುಕ್ತಗಳೂ ಆದ ದಿವ್ಯವಿಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರುಕಲ್ಪಕೋಟಿಗಳವರೆಗೂ ದಿವ್ಯ ಸುಖವನ್ನು ಹೊಂದುವನು.

೫೫. ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅನ್ನದಾನಕ್ಕಿಂತಲೂ ಉತ್ತಮವಾದ ಮತ್ತೊಂದು ದಾನವು ಇಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅನ್ನದಿಂದಲೇ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಉದ್ಭವಿಸುತ್ತವೆ, ಮತ್ತು ಆ ಅನ್ನದಿಂದಲೇ ಜೀವಿಸುತ್ತವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅನ್ನದಾನವು ಬಹು ಮುಖ್ಯವಾಗಿದೆ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಸಂಶಯನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.

೫೬. ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಜೀವದಾನಕ್ಕಿಂಲೂ ಮುಖ್ಯವಾದ ದಾನವೇ ಇಲ್ಲ. ಅನ್ನದಿಂದಲೇ ಮೂರು ಲೋಕಗಳೂ ಜೀವಿಸುತ್ತವೆ. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಜೀವನವು ಅನ್ನದಿಂದಲೇ ಹೊರತು ಮಿಕ್ಕ ಯಾವ ಪದಾರ್ಥಗಳಿಂದಲೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ನಿಜವಾದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ವೇದಾಂತಿಗಳು ಅನ್ನಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಬೇರ ಅರ್ಥವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತಾರೆ.

೫೭. ಅನ್ನದಿಂದಲೇ ಲೋಕಗಳು ಉಳಿದಿವೆ. ಆದರೆ ಆ ಲೋಕಗಳಿಂದಲೇ ಅನ್ನವು ಸಂಭವಿಸುತ್ತದೆ. ಅನ್ನವೆಂದರೆ ಸಾಕ್ಷಾದ್ಭಗವಂತನೆಂದೇ ಅರ್ಥವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಆ ಭಗವಂತನಿಂದಲೇ ಲೋಕಗಳು ಉತ್ಪತ್ತಿ ಸ್ಥಿತಿಲಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತವೆ. ಅಂತಹ ಭಗವಂತನಿಂದಲೇ ಈ ಲೋಕಗಳು ವ್ಯಾಪ್ತವಾಗಿವೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅನ್ನಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದ ಬೇರೊಂದು ದಾನವೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಧಾರಾಳವಾಗಿಯೂ ಹೇಳಬಹುದು.

Vishesha Sangraha

ಯಾನಿ ರತ್ನಾನಿ ಮೇದಿನ್ಯಾಂ ವಾಹನಾನಿ ಸ್ತ್ರಿಯಸ್ತಥಾ ।
ಕ್ಷಿಪ್ರಂ ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ ತತ್ ಸರ್ವಂ ಪಿತೃಭಕ್ತೋ ಹಿ ಮಾನವಃ ॥ ೫೮ ॥

ಪ್ರತಿಶ್ರಯಂ ಸದಾ ದದ್ಯಾದತಿಥಿಭ್ಯಃ ಕೃತಾಂಜಲಿಃ ।
ದೇವಾಸ್ತೇ ಸಂಪ್ರತೀಕ್ಷಂತೇ ದಿವ್ಯಾತಿಥ್ಯೈಃ ಸಹಸ್ರಶಃ ॥ ೫೯ ॥

ಸರ್ವಾಣ್ಯೇತಾನಿ ಯೋ ದದ್ಯಾತ್ ಪೃಥಿವ್ಯಾಮೇಕರಾಡ್ ಭವೇತ್ ।
ತ್ರಿಭಿರ್ದ್ವಾಭ್ಯಾಮಥೈಕೇನ ದಾನೇನತು ಸುಖೀ ಭವೇತ್ ॥ ೬೦ ॥

ದಾನಾನಿ ಪರಮೋ ಧರ್ಮಃ ಸದ್ಭಿಃ ಸತ್ಕೃತ್ಯ ಪೂಜಿತಃ ।
ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಸ್ಯಾಧಿಪತ್ಯಂ ಹಿ ದಾನಾದೇವ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಂ ॥ ೬೧ ॥

---

೫೮. ಪಿತೃಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಶ್ರಾದ್ಧ ಮಾಡಿದ ಪುರುಷನು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಯಾವ ರತ್ನಗಳು, ವಾಹನಗಳು, ಸ್ತ್ರೀಯರು ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ವಸ್ತುಗಳಿವೆಯೋ ಆ ಸಕಲವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿ ದಿವ್ಯಸುಖವನ್ನು ಹೊಂದುವನು.

೫೯. ಆದುದರಿಂದ ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಅತಿಥಿಗಳಿಗೆ ಯಜಮಾನನು ಆಶ್ರಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಅಂಜಲೀಬದ್ಧನಾಗಿ ಸತ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ದೇವತೆಗಳು ಮತ್ತು ಪಿತೃಗಳು ಅತಿಥಿಗಳಾಗಿ ಬಂದಿರುವರು. ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಆ ದೇವತೆಗಳು ಸಹಸ್ರಪಾಲಷ್ಟು ಅಧಿಕವಾಗಿ ಉತ್ತಮವಾದ ಆತಿಥ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಸಿದ್ಧರಾಗಿ ಕಾದಿರುವರು.

೬೦. ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಪುರುಷನು ಶ್ರಾದ್ಧಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಮೇಲೆ ವರ್ಣಿಸಿರುವ ಸಕಲ ವಸ್ತುಗಳನ್ನೂ ದಾನಮಾಡುವನೋ ಅಂತಹ ಪುರುಷ ವರ್ಯನು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಸಾರ್ವಭೌಮನಾಗುವನು.

೬೧. ಸತ್ಪುರುಷರು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ದಾನಗಳೇ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ಧರ್ಮವೆಂದು ಹೇಳುವರು. ಆದುದರಿಂದ ಅಂತಹ ದಾನಗಳನ್ನು ಮಹಾತ್ಮರು ಬಹಳ ವಿಶ್ವಾಸಗಳಿಂದ ಆದರಿಸುವರು. ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಾಧಿಪತ್ಯವೂ ಸಹ ದಾನದಿಂದಲೇ ಸಂಭವಿಸುತ್ತದೆಯೆಂದ ಮಹಾತ್ಮರು ವರ್ಣಿಸುವರು.

Vishesha Sangraha

ರಾಜಾ ತು ಲಭತೇ ರಾಜ್ಯಮಧನಶ್ಚೋತ್ತಮಂಧಂ ।
ಕ್ಷೀಣಾಯರ್ಲಭತೇ ಚಾಯುಃ ಪಿತೃಭಕ್ತಃ ಸದಾನರಃ ।
ಯಾಂ ಕಾಮಾಂ ಮನ ಸಾಽರ್ಥೇತ ತಾಂಸ್ತಸ್ಯ ಪಿತರೋ ವಿದುಃ ॥ ೬೨ ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀಮಹಾಪುರಾಣೇ ವಾಯುಪ್ರೋಕ್ತೇ " ಶ್ರಾದ್ಧಕಲ್ಪೇ ದಾನಫಲಂ "
ನಾಮಾಷ್ಟಾದಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ

---

೬೨. ಆದುದರಿಂದ ಪಿತೃಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಪುರುಷನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಶ್ರಾದ್ಧಾದಿಗಳಲ್ಲಿ, ಪೂರ್ವೋಕ್ತರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಪಿತೃಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಹೀಗೆ ದಾನವಮಾಡುವುದರಿಂದ ರಾಜರು ನಷ್ಟವಾದ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ದರಿದ್ರನಾದ ಪುರುಷನು ಮಹದೈಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯುವನು. ಆಯುಸ್ಸ್ಯರಹಿತ ನಾದವನು ಪರಮಾಯುಸ್ಸ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪಿತೃಭಕ್ತನಾದ ಪುರುಷನು ಯಾವ ಯಾವ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಬಯಸುವನೋ ಅವುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳು ತೃಪ್ತರಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ಕೊಡುವರೆಂದು ಸೂತಪುರಾಣೀಕನು ಮಹರ್ಷಿಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿದನು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ವಾಯುಪ್ರೋಕ್ತವಾದ ಮಹಾಪುರಾಣದ ಶ್ರಾದ್ಧಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ " ದಾನಫಲ ಕಥನ "ವೆಂಬ ಹದಿನೆಂಟನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು.

Vishesha Sangraha

ಹದಿನೆಂಟನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದ ಸಾರಾಂಶವು

ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ದಾನದ ವಿಷಯಗಳು ವರ್ಣಿತವಾಗಿವೆ. ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಪುರುಷರು ತಮ್ಮ ಪಿತೃಗಳ ಪ್ರೀತಿಗೋಸ್ಕರವಾಗಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಹಾಸಿಗೆ, ಹೊದ್ದಿಕೆ, ಉಪವೀತ, ಕಮಂಡಲು, ಹಾಲು, ಮೊಸರು, ತುಪ್ಪ, ಜೇನು, ಶಯ್ಯಾ, ರತ್ನಕಂಬಳಿ, ರೇಷ್ಮೆಯವಸ್ತ್ರ, ಗಂಧ, ಮಾಲ್ಯ, ಧೂಪ, ದೀಪ, ಸಕಲವಸ್ತುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಗೃಹ, ಗಜ, ಅಶ್ವ, ರಥ, ಕನ್ಯಾ, ಭಕ್ಷ್ಯ, ಭೋಜ್ಯ, ಲೇಹ್ಯ, ಪಾನೀಯ, ಸುವರ್ಣಪಾತ್ರೆ, ರಜತಪಾತ್ರೆ, ಗೋವು, ಕಾಷ್ಟ, ಫಲ, ಪುಷ್ಪ, ಕಂದಮೂಲ ಇವುಗಳನ್ನೂ, ವಾಪೀ ಕೂಪತಟಾಕ ಕ್ಷೇತ್ರಾರಾಮುಗಳನ್ನೂ, ಗ್ರಾಮನಗರಾದಿಗಳನ್ನೂ, ಕಾಯಿಪಲ್ಯ, ಹಿಟ್ಟು, ಅವಲಕ್ಕಿ, ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಸಕಲವಸ್ತುಗಳನ್ನೂ ದಾನಮಾಡಿದರೆ, ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಸಾರ್ವಭೌಮನಾಗುವರು. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿರುವ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯತಾನುಸಾರ ಕೆಲವನ್ನು ದಾನಮಾಡಿದ ಪುರುಷನು ಅದಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾದ ಫಲವನ್ನು ಹೊಂದುವನು.

ಪಿತೃದೇವತೆಗಳು ಪ್ರೀತರಾದರೆ, ಆಯುರಾರೋಗ್ಯಾದಿ ಸಕಾಲಾಭೀಷ್ಟಗಳನ್ನೂ, ಸಂತಾನಾದಿ ಸಕಲಸುಖಗಳನ್ನೂ, ಪರಮಪದವಿಯನ್ನೂ ಕೊಡುವರು. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲವೆಂಬ ವಿಷಯಗಳು ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿತವಾಗಿವೆ.

Vishesha Sangraha

—॥ ಹರಿಃ ಓಂ ॥—

—॥ ಶ್ರೀ ವೇದವ್ಯಾಸಾಯ ನಮಃ ॥—

ಶ್ರೀಮದ್ವಾಯು ಮಹಾಪುರಾಣಂ

ಏಕೋನವಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ

॥ ಬೃಹಸ್ಪತಿರುವಾಚ ॥

ಅತ ಊರ್ದ್ಧ್ವಂ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮಣಿ ಪೂಜಿತಂ ।
ಕಾಮ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಾಜಸ್ರಂ ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮಣಿ ನಿತ್ಯಶಃ ॥ ೧ ॥

ಪುತ್ರ ದಾರಧನಮೂಲಾ ಅಷ್ಟಕಾಸ್ತಿಸ್ರ ಏವ ಚ ।
ಪೂರ್ವಪಕ್ಷೋ ವರಿಷ್ಠೋ ಹಿ ಪೂರ್ವಾ ಚಿತ್ರೀ ಉದಾಹೃತಾ ॥ ೨ ॥

ಹತ್ತೊಂಭತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು

೧. ಬೃಹಸ್ಪತಿಗಳು ಹೇಳಿದರು :—ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಶ್ರಾದ್ಧ ಕರ್ಮದ ಪೂಜಾವಿಧಾನವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆ ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮವು ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕ ಕಾಮ್ಯವೆಂಬುದಾಗಿ ಮೂರು ವಿಧವಾಗಿದೆ. ಅದು ಮೂರು ವಿಧವೆಂದು ಹೇಳುವರು.

೨. ಈ ಮೂರು ವಿಧವಾದ ಕರ್ಮಗಳು ಪುತ್ರ ಪತ್ನೀ ಧನಮೂಲಕಗಳಾಗಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯದು ಬಹಳ ಉತ್ತಮವಾಗಿಯೂ, ಚಿತ್ರೀನಾಮಕವಾಗಿಯೂ, ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾಗಿಯೂ ಇದೆ.

Vishesha Sangraha

ಪ್ರಾಜಾಪತ್ಯಾ ದ್ವಿತೀಯಾ ಸ್ಯಾತ್ ತೃತೀಯಾ ವೈಶ್ವದೇವಕೀ ।
ಆದ್ಯಾ ಪೂಪೈಃ ಸದಾಕಾರ್ಯಾ ಮಾಂಸೈರನ್ಯಾ ಭವೇತ್ಸದಾ ॥ ೩ ॥

ಶಾಕೈರನ್ಯಾ ತೃತೀಯಾ ಸ್ಯಾದೇವಂ ದ್ರವ್ಯಗತೋ ವಿಧಿಃ ।
ಅನ್ವಷ್ಟಕಾ ಪಿತೃಣಾಂ ವೈ ನಿತ್ಯಮೇವ ವಿಧೀಯತೇ ॥ ೪ ॥

ಯದ್ಯನ್ಯಾ ಚ ಚತುರ್ಥೀ ಸ್ಯಾತ್ತಾಂಚಿಕುರ್ಯಾದ್ವಿಶೇಷತಃ ।
ತಾಸು ಶ್ರಾದ್ಧಂ ಬುಧಃ ಕುರ್ಯಾತ್ ಸರ್ವಸ್ವೇನಾಪಿ ನಿತ್ಯಶಃ ॥ ೫ ॥

ಪರತ್ರೇಹ ಚ ಸರ್ವೇಷು ನಿತ್ಯಮೇವ ಸುಖೀ ಭವೇತ್ ।
ಪೂಜಕಾನಾಂ ಸದೋತ್ಕರ್ಷೋ ನಾಸ್ತಿಕಾನಾಮಧೋ ಗತಿಃ ॥ ೬ ॥

೩–೪. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡನೆಯದು ಪ್ರಾಜಾಪತ್ಯನಾಮಕವಾಗಿಯೂ, ಮೂರನೆಯದು ವೈಶ್ವದೇವಿಕೀನಾಮಕವಾಗಿಯೂ ಇವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯದನ್ನು ಅಪೂಪವೇ ಮೊದಲಾದ ದ್ರವ್ಯಗಳಿಂದಲೂ, ದ್ವಿತೀಯವಾದ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮಾಂಸಗಳಿಂದಲೂ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಮೂರನೆಯ ಶ್ರಾದ್ಧವಾದರೋ ಶಾಕಾದಿಗಳಿಂದಲೂ, ಕಾಯಿಪಲ್ಯಾದಿಗಳಿಂದಲೂ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಮೂರುವಿಧ ಶ್ರಾದ್ಧಗಳೂ ದ್ರವ್ಯಮೂಲಕವೇ ಆಗಿವೆ. ಪದಾರ್ಥಗಳಿಂದಲೇ ನಡೆಯಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅನಷ್ಟಕ ನಾಮಕವಾದ ಕರ್ಮವು ನಿತ್ಯವೂ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಅತಿಪ್ರಿಯವಾಗಿಯೂ ಇರುತ್ತದೆ.

೫. ಇವುಗಳಲ್ಲದೆಯೇ ಈ ಮೂರರಿಗಿಂತಲೂ ಅತಿರಿಕ್ತವಾಗಿ ನಾಲ್ಕನೆಯದು ಇದ್ದದ್ದೇ ಆದರೆ ಅದನ್ನೂ ಸಹ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಮಾಡಬೇಕು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಿಯಾದವನು ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನಾದರೂ ವ್ಯಯಮಾಡಿ ನಿತ್ಯವೂ ಮಾಡಬೇಕು.

೬. ಹೀಗೆ ಯಾವನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪಿತೃಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುವನೋ, ಅಂತಹ ಪುರುಷನು ಇಹಪರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಿತ್ಯಸುಖವನ್ನು ಪಡೆಯುವನು. ಹೀಗೆ ದೇವಪಿತೃಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುವವರಿಗೆ ಸದಾ ಉತ್ತಮಗತಿಯೂ, ನಾಸ್ತಿಕನಾಗಿ ಪೂಜಿಸದವನಿಗೆ ಅಧೋಗತಿಯೂ ಉಂಟಾಗುವುವು.

Vishesha Sangraha

ಪಿತರಃ ಸರ್ವಕಾಲೇಷು ತಿಥಿಕಾಲೇಷು ದೇವತಾಃ ।
ಸರ್ವೇ ಪುರುಷಮಾಯಾಂತಿ ನಿಪಾನಮಿವ ಧೇನವಃ ॥ ೭ ॥

ಮಾ ಸ್ಮ ತೇ ಪ್ರತಿಗಚ್ಛೇಯುರಷ್ಟಕಾಃ ಸುರುಪೂಜಿತಾಃ ।
ಮೋಘಸ್ತಸ್ಯ ಭವೇಲ್ಲೋಕೋ ಲಬ್ಧಂಚಾಸ್ಯ ವಿನಶ್ಯತಿ ॥ ೮ ॥

ದೇವಾಂಸ್ತು ದಾಯಿನೋ ನಿತ್ಯಂ ತಿರ್ಯಗ್ಗಚ್ಛಂತ್ಯದಾಯಿನಃ ।
ಪ್ರಜಾಂ ಪುಷ್ಟಿಂ ಸ್ಮೃತಿಂ ಮೇಧಾಂ ಪುತ್ರಾನೈಶ್ವರ್ಯಮೇವ ಚ ॥ ೯ ॥

ಕುರ್ವಾಣಃ ಪೌರ್ಣಮಾಸ್ಯಾಂ ಚ ಪೂರ್ವಂ ಪೂರ್ಣಂ ಸಮಶ್ನುತೇ ।
ಪ್ರತಿಪದ್ಧನಲಾಭಾಯ ಲಬ್ಧಂ ಚಾಸ್ಯ ನ ನಶ್ಯತಿ ॥ ೧೦ ॥

---

೭. ಪಿತೃಗಳು ಸರ್ವಕಾಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ದೇವತೆಗಳು ತಿಥಿವಿಶೇಷಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ತಮಗೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಮನುಷ್ಯರ ಮನೆಗಳ ಕಡೆಗೆ. ಹಸುಗಳು ಬಾಯಾರಿಕೆಯಿಂದ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿಯಲು ತೊಟ್ಟಿಯ ಬಳಿಗೆ ಬರುವಂತೆ, ಆತುರದಿಂದ ಬರುವರು.

೮. ಹೀಗೆ ಮನೆಗೆ ಬಂದಂತಹ ಸುರಪೂಜಿತರೂ, ಅಷ್ಟಕನಾಮಕರೂ ಆದ ಪಿತೃಗಳು ಪೂಜೆಯಿಲ್ಲದೇ ಖಿನ್ನಮನಸ್ಕರಾಗಿ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಹೋದರೆ, ಪುರುಷರಿಗೆ ಅನರ್ಥಗಳು ಸಂಭವಿಸುವುವು. ಅಂತಹವರಿಗೆ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡದಿದ್ದರೆ ಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿರುವ ಪೂರ್ವಾರ್ಜಿತ ದ್ರವ್ಯವು ನಾಶವಾಗುವುದು. ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದವನಿಗೆ ದಿವ್ಯಲೋಕವು ದೊರಕುವುದು.

೯–೧೦. ಹೀಗೆ ಪಿತೃಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದವನು ಸ್ವರ್ಗಲೋಕವನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ಮಾಡದ ಪುರುಷನು ಹೊಟ್ಟೆಗಿಲ್ಲದೇ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ತಿರುಗಾಡುವನು. ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೌರ್ಣಿಮಾದಿ ಪರ್ವಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಪಿತೃಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ ಪುರುಷನು ಸಂತಾನ. ಸಮೃದ್ಧವಾದ ಸಿರಿ, ಸ್ಮೃತಿ, ಬುದ್ಧಿ, ಮಕ್ಕಳುಮರಿಗಳು, ಐಶ್ವರ್ಯ ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಸಕಲಾನುಕೂಲ್ಯಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವನು. ಪಾಡ್ಯಮಿ ಮೊದಲಾದ ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ ಪಿತೃಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಧನಲಾಭವಾಗುವುದು. ಅರ್ಜಿತವಾದ ಧನವು ಸ್ಥಿರವಾಗಿರುವುದು.

Vishesha Sangraha

ದ್ವಿತೀಯಾಯಾಂ ತು ಯಃ ಕುರ್ಯಾದ್ದ್ವಿಪದಾಧಿಪತಿರ್ಭವೇತ್ ।
ವರಾರ್ಥಿನಾ ತೃತೀಯಾ ತು ಶತ್ರುಘ್ನೀ ಪಾಪನಾಶಿನೀ ॥ ೧೧ ॥

ಚತುರ್ಥ್ಯಾಂ ಕುರುತೇ ಶ್ರಾದ್ಧಂ ಶತ್ರೋಶ್ಛಿದ್ರಾಣಿ ಪಶ್ಯತಿ ।
ಪಂಚಮ್ಯಾಂ ವೈ ಪ್ರಕುರ್ವಾಣಃ ಪ್ರಾಪ್ನೋತಿ ಮಹತೀಂ ಶ್ರಿಯಂ ॥ ೧೨ ॥

ಷಷ್ಠ್ಯಾಂ ಶ್ರಾದ್ಧಾನಿ ಕುರ್ವಾಣಂ ದ್ವಿಜಾಸ್ತಂ ಪೂಜಯಂತ್ಯುತ ।
ಕುರುತೇ ಯಸ್ತು ಸಪ್ತಮ್ಯಾಂ ಶ್ರಾದ್ಧಾನಿ ಸತತಂ ನರಃ ॥ ೧೩ ॥

ಮಹಾಸತ್ರಮವಾಪ್ನೋತಿ ಗಣಾನಾಮಧಿಪೋ ಭವೇತ್ ।
ಸಂಪೂರ್ಣಾಮೃದ್ಧಿಮಾಪ್ನೋತಿ ಯೋಽಷ್ಟಮ್ಯಾಂ ಕುರುತೇ ನರಃ ॥ ೧೪ ॥

---

೧೧. ದ್ವಿತೀಯ ದಿವಸದಲ್ಲಿ ಯಾವನು ಪಿತೃಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಮಾಡುವನೋ ಅವನು ದ್ವಿಪಾದಗಳಿರುವ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಆಧಿಪತಿಯಾಗುವನು ಅಂದರೆ ರಾಜನಾಗುವನು. ತದಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಪಿತೃಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಕೋರಿದ ಅವನು ವರಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವವನೂ ಶತ್ರುಸಂಹಾರಕನೂ ಪಾಪಪರಿಹಾರಕನೂ ಆಗುವನು.

೧೨. ಚೌತಿಯ ದಿವಸ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಶತ್ರುಗಳಲ್ಲಿರುವ ದೋಷಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಯುವನು. ಪಂಚಮಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಮಹದೈಶ್ವರ್ಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವನು.

೧೩-೧೪. ಷಷ್ಟಿಯ ದಿವಸ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡುವ ಪುರುಷನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದಿ ಜನರಿಂದ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡುವನು. ಯಾವ ಪುರುಷನು ನಿಯಮದಿಂದ ಸಪ್ತಮಿಯ ದಿವಸ ಪಿತೃಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಮಾಡುವನೋ ಅವನು ಮಹಾಯಾಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ ಫಲವನ್ನೂ ಪಡೆಯುವನು. ಮತ್ತು ಗಣಗಳಿಗೆ ಅಧಿಪತಿಯಾಗುವನು. ಅಷ್ಟಮೀ ತಿಥಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಿದವನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ ನಿಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಶ್ರೀಮಂತನಾಗುವನು.

Vishesha Sangraha

ಶ್ರಾದ್ಧಂ ನವಮ್ಯಾಂ ಕುರ್ವಾಣ ಐಶ್ವರ್ಯಂ ಕಾಂಕ್ಷಿತಾಂ ಸ್ತ್ರಿಯಂ ।
ಕುರ್ವನ್ ದಶಮ್ಯಾಂ ತು ನರೋ ಬ್ರಾಹ್ಮೀಂ ಶ್ರಿಯಮವಾಪ್ನುಯಾತ್ ೧೫

ವೇದಾಂಶ್ಚೈವಾಪ್ನುಯಾತ್ ಸರ್ವಾನ್ ಪ್ರಣಾಶಮೇನಸಸ್ತಥಾ ।
ಏಕಾದಶ್ಯಾಂ ಪರಂ ದಾನಮೈಶ್ವರ್ಯಂ ಸತತಂ ತಥಾ ॥ ೧೬ ॥

ದ್ವಾದಶ್ಯಾಂ ರಾಷ್ಟ್ರಲಾಭಂ ತು ಜಯಮಾಹುರ್ವಸೂನಿ ಚ ।
ಪ್ರಜಾಂ ಬುದ್ಧಿಂ ಪಶೂನ್ ಮೇಧಾಂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಂ ಪುಷ್ಟಿಮುತ್ತಮಾಂ ॥
ದೀರ್ಘಮಾಯುರಥೈಶ್ವರ್ಯಂ ಕುರ್ವಾಣಸ್ತು ತ್ರಯೋದಶೀಂ ॥ ೧೭ ॥

ಯುವಾನಶ್ಚ ಮೃತಾಯ ತಸ್ಯ ಗೃಹೇ ತೇಷಾಂ ಪ್ರದಾಪಯೇತ್ ।
ಶಸ್ತ್ರೇಣ ತು ಹತಾ ಯೇ ವೈ ತೇಷಾಂ ದದ್ಯಾಚ್ಚತುರ್ದಶೀಂ ॥ ೧೮ ॥

---

೧೫. ನವಮೀ ದಿವಸದಲ್ಲಿ ಪಿತೃಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಮಾಡಿದ ಮನುಷ್ಯನು ಆಕಾಂಕ್ಷಿತವಾದ ಮಹದೈಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯುವನು. ದಶಮೀ ತಿಥಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧಮಾಡಿದ ನರನು ದಿವ್ಯವಾದ ಬ್ರಹ್ಮತೇಜಸ್ಸನ್ನು ಹೊಂದಿ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವನು.

೧೬. ಏಕಾದಶೀ ದಿವಸದಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧಾದಿ ಪಿತೃಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡದೆ, ಪಿತೃಗಳ ಉದ್ದೇಶ್ಯಕವಾಗಿ ದಾನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ ಪುರುಷನು ಸಕಲ ವೇದಗಳನ್ನೂ ಹೊಂದುವನು. ಅವನ ಸಕಲ ಪಾಪಗಳೂ ಪರಿಹೃತವಾಗುವುವು. ನಿರಂತವಾದ ಸಕಲ ಸಂಪತ್ತುಗಳನ್ನೂ ಪಡೆಯುವನು.

೧೭. ದ್ವಾದಶಿಯಲ್ಲಿ ಪಿತೃಕಾರ್ಯವನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಮಾಡಿದರೆ ದೇಶಾಧಿಪತಿಯಾಗುವನು. ಜಯ ಸಂಪತ್ತುಗಳು ಸಂಭವಿಸುವುವು. ಮತ್ತು ಸಂತಾನ, ಜ್ಞಾನ, ಪಶುಗಳು, ಬುದ್ಧಿ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಮಹಾಸಂಪತ್ತು ಇವುಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ತ್ರಯೋದಶೀ ದಿವಸದಲ್ಲಿ ಪಿತೃಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿದವನು ದೀರ್ಘಾಯುಷ್ಯ, ಮಹದೈಶ್ವರ್ಯ ಇವುಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವನು.

೧೮. ಯಾವನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಯುವಕರಾದ ಪುರುಷರು ಮೃತರಾಗಿರುವರೋ, ಮತ್ತು ಅಸ್ತ್ರಶಸ್ತ್ರಾದಿಗಳಿಂದ ತರುಣರು ಹತರಾಗಿರುವರೋ, ಅಂತಹವರ ಪ್ರೀತಿಗೋಸ್ಕರ ಅವನು ಚತುರ್ದಶೀ ತಿಥಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

Vishesha Sangraha

ತಥಾ ವಿಷಮಜಾತಾನಾಂ ಯಮಲಾನಾಂ ತು ಸರ್ವಶಃ ।
ಅಮಾವಾಸ್ಯಾಂ ಪ್ರಯತ್ನೇನ ಶ್ರಾದ್ಧಂ ಕುರ್ಯಾಚ್ಛುಚಿಃ ಸದಾ ॥ ೧೯ ॥

ಸರ್ವಾನ್ ಕಾಮಾನವಾಪ್ನೋತಿ ಸ್ವರ್ಗಮಾನಂತ್ಯ ಮಶ್ನುತೇ ।
ಋತಂ ದದ್ಯಾದಮಾವಾಸ್ಯಾಂ ಸೋಮಮಾಪ್ಯಾಯನಂ ಮಹತ್ ॥ ೨೦ ॥

ಏವ ಮಾಪ್ಯಾಯಿತಃ ಸೋಮಸ್ತ್ರೀಂಲ್ಲೋಕಾನ್ ಧಾರಯಿಷ್ಯತಿ ।
ಸಿದ್ಧಚಾರಣಗಂಧರ್ವೈಸ್ತೂಯಮಾನಸ್ತು ನಿತ್ಯಶಃ ॥ ೨೧ ॥

ಸ್ತವ್ಯೈಃ ಪುಷ್ಪೈರ್ವನೋಚ್ಛ್ರೈಶ್ಚ ಸರ್ವಕಾಮಪರಿಚ್ಛದೈಃ ।
ನೃತ್ಯವಾದಿತ್ರಗೀತೈಶ್ಚ ಹ್ಯಪ್ಸರೋಭಿಃ ಸಹಸ್ರಶಃ ॥ ೨೨ ॥

ಉಪಕ್ರೀಡೈರ್ವಿಮಾನೈಸ್ತು ಪಿತೃಭಕ್ತಂ ಧೃಡವ್ರತಂ ।
ಸ್ತುವಂತಿ ದೇವಗಂಧರ್ವಾಃ ಸಿದ್ಧಸಂಘಾಶ್ಚ ತಂ ಸದಾ ॥ ೨೩ ॥

---

೧೯. ಅಮಾವಾಸ್ಯಾ ತಿಥಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಕೈಕಾಲುಗಳು ವಿಷಮವಾಗಿ ಮೃತರಾದವರಿಗೂ ಅವಳುಜವಳಿಯಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ಮೃತರಾದ ಪುರುಷರಿಗೂ ಪ್ರೀತಿಯುಂಟಾಗುವುದು.

೨೦. ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಮತ್ತು ತರ್ಪಣಾದಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ ಸೋಮದೇವನಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯಾಗುವುದು. ಇದರಿಂದ ಸಕಲೇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳೂ ಕೈಗೂಡುವುವು. ಕೊನೆಗೆ ಶಾಶ್ವತವಾದ ಸ್ವರ್ಗಸೌಖ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದುವನು.

೨೧. ಹೀಗೆ ಮನುಷ್ಯರು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಮಾಡಿದ ಪಿತೃಕಾರ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಪ್ರೀತನಾದ ಸೋಮದೇವನು ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ರಕ್ಷಿಸುವನು. ಮತ್ತು ಸಿದ್ಧರು, ಚಾರಣರು, ಗಂಧರ್ವರು ಇವರೇ ಮೊದಲಾದವರಿಂದ ಸ್ತುತ್ಯನಾಗಿ ಲೋಕಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸುವನು.

೨೨–೨೩. ಹೀಗೆ ಪಿತೃಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಿಯಮಿತನೂ, ಶಾಂತಚಿತ್ತನೂ, ದೃಢವ್ರತನೂ, ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತನೂ ಆದ ಪುರುಷನನ್ನು ದೇವತೆಗಳೂ, ಗಂಧರ್ವರೂ, ಸಿದ್ಧಚಾರಣರೂ ಸಹ ಸಹಸ್ರಾರು ಅಪ್ಸರಸ್ತ್ರೀಯರ ಸಂಗಡ ನೃತ್ಯ, ಗೀತ, ವಾದ್ಯಾದಿಗಳಿಂದಲೂ, ಸ್ತೋತ್ರಾದಿಗಳಿಂದಲೂ, ಫಲಪುಷ್ಪಾದಿಗಳಿಂದಲೂ ಸತ್ಕರಿಸುವರು. ಅಂತಹ ಪುರುಷರು ದಿವ್ಯವಿಮಾನಾರೂಢರಾಗಿ ನಿತ್ಯವಾದ ಸುಖವನ್ನು ಹೊಂದುವರು.

Vishesha Sangraha

ಪಿತೃಭಕ್ತಸ್ತ್ವಮಾವಾಸ್ಯಾಂ ಸರ್ವಾನ್ ಕಾಮಾನವಾಪ್ನುಯಾತ್ ।
ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಮರ್ಚಿತಾಸ್ತೇನ ಭವಂತಿ ಪಿತರಃ ಸದಾ ॥ ೨೪ ॥

ಪಿತೃದೇವಾ ಮಘಾ ಯಸ್ಮಾತ್ ತಸ್ಮಾತ್ತಾಸ್ವಕ್ಷಯಂ ಸ್ಮೃತಂ ।
ಪಿತ್ರ್ಯಂ ಕುರ್ವಂತಿ ತಸ್ಯಾಂ ತು ವಿಶೇಷೇಣ ವಿಚಕ್ಷಣಃ ॥ ೨೫ ॥

ತಸ್ಮಾನ್ಮಘಾಂ ವೈ ವಾಂಛಂತಿ ಪಿತರೋ ನಿತ್ಯಮೇವ ಹಿ ।
ಪಿತೃದೈವತಭಕ್ತಾ ಯೇ ತೇಽಪಿ ಯಾಂತಿ ಪರಾಂ ಗತಿಂ ॥ ೨೬ ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ವಾಯುಪ್ರೋಕ್ತೇ " ಶ್ರಾದ್ಧ ಕಲ್ಪೇ ತಿಥಿವಿಶೇಷೇ ಶ್ರಾದ್ಧಫಲವರ್ಣನಂ " ನಾಮೋನವಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ

---

೨೪. ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಅನ್ನೋದಕಾದಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ ಸಕಲೇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಪಡೆಯುವರು. ಅದರಿಂದ ಪ್ರೀತರಾದ ಪಿತೃಗಳು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿಯೇ ಬಂದು ಪ್ರೀತರಾಗಿ ವರಗಳನ್ನು ಕೊಡುವರು.

೨೫. ಪಿತೃಗಳು ಮಘಾಪ್ರಿಯರು. ಅಂದರೆ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಿಯರಾಗಿರುವರು. ಆದುದರಿಂದ ಅಂತಹ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಪಿತೃಗಳ ಉದ್ದೇಶ್ಯದಿಂದ ಕೊಟ್ಟ ದಾನಗಳು ಅಕ್ಷಯಫಲಗಳಾಗುವುವು. ಆದುದರಿಂದ ಪಂಡಿತರಾದವರು ಅಂತಹ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪಿತೃಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಮಹಾ ಫಲಗಳಿಗೆ ಭಾಗಿಯಾಗುವರು.

೨೬. ಆದುದರಿಂದ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳು ಮಘಾನಕ್ಷತ್ರಯುಕ್ತವಾದ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯನ್ನು ನಿರಂತರವಾಗಿಯೂ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವರು. ಆದುದರಿಂದ ಅಂತಹ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪಿತೃಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ, ಆ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿ ಪರಮಸುಖಗಳನ್ನೂ, ಪರಮಪದವಿಯನ್ನೂ ಹೊಂದುವರೆಂದು ಸೂತಮುನಿಯು ತಿಳಿಸಿದನು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ವಾಯುಪ್ರೋಕ್ತವಾದ ಮಹಾಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ತಿಥಿವಿಶೇಷಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ " ಶ್ರಾದ್ಧದ ಫಲನಿರೂಪಣೆ "ಯೆಂಬ ಹತ್ತೊಂಭತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು.

Vishesha Sangraha

ಹತ್ತೊಂಭತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದ ಸಾರಾಂಶವು

ತಿಥಿವಿಶೇಷಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಶ್ರಾದ್ಧಾದಿಗಳು ವಿಶೇಷ ಫಲಪ್ರದವಾಗುವುವು. ಎಂಬ ವಿಷಯವು ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಪೌರ್ಣಿಮಾ ತಿಥಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಫಲಗಳೂ, ಪಾಡ್ಯಮಿಯಲ್ಲಿ ಧನಲಾಭವೂ, ಬಿದಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಸರ್ವಾಧಿಪತ್ಯವೂ, ತದಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಶತ್ರುಸಂಹಾರವೂ, ಚೌತಿಯಲ್ಲಿ ಪರರಲ್ಲಿರುವ ದೋಷಜ್ಞಾನವೂ, ಪಂಚಮಿಯಲ್ಲಿ ಮಹಾಸಂಪತ್ತೂ, ಷಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿ ಗೌರವವೂ, ಸಪ್ತಮಿಯಲ್ಲಿ ಯಾಜಮಾನ್ಯವೂ, ಅಷ್ಟಮಿಯಲ್ಲಿ ಸರ್ವಸಮೃದ್ಧಿಯೂ, ನವಮಿಯಲ್ಲಿ ಈಪ್ಸಿತಾರ್ಥಸಿದ್ಧಿಯೂ, ದಶಮಿಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನವೂ, ಏಕಾದಶಿಯ ದಾನದಿಂದ ಸಕಲ ವೇದಾರ್ಥಜ್ಞಾನವೂ, ದ್ವಾದಶಿಯಲ್ಲಿ ಜಯವೂ, ತ್ರಯೋದಶಿಯಲ್ಲಿ ದೀರ್ಘಾಯುಷ್ಯವೂ, ಚತುರ್ದಶಿಯಲ್ಲಿ ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಹತರಾದವರ ಪ್ರೀತಿಯೂ, ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಸಕಲೇಷ್ಟಾರ್ಥಸಿದ್ಧಿಗಳೂ, ಮತ್ತು ಪರಮಪದವಿಯೂ, ಉಂಟಾಗುವುವು.

ಪಿತೃಗಳು ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷರಾಗಿ ಬಂದು ಪ್ರೀತರಾಗಿ ವರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಹೋಗುವರು. ಎಂಬ ವಿಷಯಗಳು ಉಕ್ತವಾಗಿವೆ.

Vishesha Sangraha

—: ಹರಿಃ ಓಂ :—

—ಶ್ರೀ ವೇದವ್ಯಾಸಾಯ ನಮಃ—

ಶ್ರೀಮದ್ವಾಯು ಪುರಾಣಂ

ವಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ

॥ ಬೃಹಸ್ಪತಿರುವಾಚ ॥

ಯಮಸ್ತು ಯಾನಿ ಶ್ರಾದ್ಧಾನಿ ಪ್ರೋವಾಚ ಶಿವಬಿಂದವೇ ।
ತಾನಿ ಮೇ ಶೃಣು ಕಾರ್ತ್ಸ್ನ್ಯೇನನಕ್ಷತ್ರೇಷು ಪೃಥಕ್ ಪೃಥಕ್ ॥ ೧ ॥

ಶ್ರಾದ್ಧಂ ಯಃ ಕೃತ್ತಿಕಾಯೋಗೇ ಕರೋತಿ ಸತತಂ ನರಃ ।
ಅಗ್ನೀನಾಧಾಯ ಸಾಪತ್ಯೋ ಜಾಯತೇ ಸ ಗತಜ್ವರಃ ॥ ೨ ॥

ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು

೧. ಬೃಹಸ್ಪತಿ ಮುನಿಯು ಹೇಳಿದನು :—ಯಮದೇವನು ಶಿವಬಿಂದುವಿಗೆ ಯಾವ ಶ್ರಾದ್ಧದ ವಿಚಾರವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿದನೋ ಅದನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸುವೆನು. ಯಾವ ಯಾವ ನಕ್ಷತ್ರ ವಿಶೇಷಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಯಾವ ಯಾವ ಮಹಾಫಲಗಳು ಉಂಟಾಗುವುವೋ ಅವನ್ನೂ ಹೇಳುವೆನೆಂದನು.

೨. ಯಾವ ಪುರುಷನು ಕೃತ್ತಿಕಾನಕ್ಷತ್ರಯುಕ್ತವಾದ ದಿವಸದಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡುವನೋ, ಮತ್ತು ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುವನೋ, ಅವನು ಪುತ್ರ ಪೌತ್ರಾದಿಗಳೊಡನೆ ನೀರೋಗಿಯೂ ನಿತ್ಯಸುಖಿಯೂ ಆಗುವನು.

Vishesha Sangraha

ಅಪತ್ಯಕಾಮೋ ರೋಹಿಣ್ಯಾಂ ಸೌಮ್ಯೇನೌಜಸ್ವಿತಾ ಭವೇತ್ ।
ಪ್ರಾಯಶಃ ಕ್ರೂರಕರ್ಮಾ ತು ಚಾದ್ರ್ರಾಯಾಂ ಶ್ರಾದ್ಧಮಾಚರೇತ್ ॥ ೩ ॥

ಕ್ಷೇತ್ರಭಾಗೀ ಭವೇತ್ ಪುತ್ರೀ ಶ್ರಾದ್ಧಂ ಕುರ್ವನ್ ಪುನರ್ವಸೌ ।
ಧನಧಾನ್ಯಸಮಾಕೀರ್ಣಃ ಪುತ್ರಪೌತ್ರಸಮಾಕುಲಃ ॥ ೪ ॥

ತುಷ್ಟಿಕಾಮಃ ಪುನಸ್ತಿಷ್ಯೇ ಶ್ರಾದ್ಧಂ ಕುರ್ವೀತ ಮಾನವಃ ।
ಆಶ್ಲೇಷಾಸು ಪಿತ್ರೄನಾರ್ಚ್ಯ ವೀರಾನ್ ಪುತ್ರಾನವಾಪ್ನುಯಾತ್ ॥ ೫ ॥

ಶ್ರೇಷ್ಠೋ ಭವತಿ ಜ್ಞಾತೀನಾಂ ಮಘಾಸು ಶ್ರಾದ್ಧಮಾಚರನ್ ।
ಫಲ್ಗುನೀಷು ಪಿತೄನಾರ್ಚ್ಯ ಸೌಭಾಗ್ಯಂ ಲಭತೇ ನರಃ ॥ ೬ ॥

---

೩. ಪುತ್ರಕಾಮಿಯಾದ ಪುರುಷನು ರೋಹಿಣೀನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ, ಸೌಂದರ್ಯಾಕಾಂಕ್ಷಿತನಾದ ಪುರುಷನು ಮೃಗಶಿರಾನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ, ಕ್ರೂರಕರ್ಮಿಯಾದ ಪುರುಷನು ಆರಿದ್ರಾನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ಪಿತೃಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವರು.

೪. ಪುನರ್ವಸು ನಕ್ಷತ್ರಯುಕ್ತವಾದ ದಿವಸದಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಕ್ಷೇತ್ರಾರಾಮಗಳೂ, ಸತ್ಸಂತಾನವೂ, ಧನಧಾನ್ಯಸಮೃದ್ಧಿಯೂ, ಪುತ್ರಪೌತ್ರಾದಿ ಸಮೃದ್ಧಿಯೂ ಉಂಟಾಗುವುವು.

೫. ಸಂತೋಷಕಾಮಿಯಾದ ಪುರುಷನು ಪುಷ್ಯನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಆಶ್ಲೇಷಾನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪಿತೃಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುವ ಪುರುಷನು ಶೂರರೂ, ವೀರರೂ ಆದ ಪುತ್ರರನ್ನು ಪಡೆಯುವನು.

೬. ಮಖಾನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡುವ ನರನು, ಜ್ಞಾತಿಗಳಲ್ಲಿ ಪೂಜ್ಯತೆಯನ್ನೂ, ಫಲ್ಗುನೀನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿ ಪಿತೃಗಳನ್ನು ಸತ್ಕರಿಸುವ ಮನುಜನು ಸೌಭಾಗ್ಯವನ್ನೂ ಹೊಂದುವನು.

Vishesha Sangraha

ಪ್ರಧಾನಶೀಲಃ ಸಾಪತ್ಯ ಉತ್ತರಾಸು ಕರೋತಿ ಯಃ ।
ಸ ಸತ್ಸು ಮುಖ್ಯೋ ಭವತಿ ಹಸ್ತೇ ಯಸ್ತರ್ಪಯೇತ್ಪಿತೄನ್ ॥ ೭ ॥

ಚಿತ್ರಾಯಾಂ ಚೈವ ಯಃ ಕುರ್ಯಾತ್ ಪಶ್ಯೇದ್ರೂಪವತಃ ಸುತಾನ್ ।
ಸ್ವಾತಿನಾ ಚೈವ ಯಃ ಕುರ್ಯಾದ್ವಿದ್ವಾಲ್ಲಾಭಮವಾಪ್ನುಯಾತ್ ॥ ೮ ॥

ಪುತ್ರಾರ್ಥಂ ತು ವಿಶಾಖಾಸು ಶ್ರಾದ್ಧಮೀಹೇತ ಮಾನವಃ ।
ಅನುರಾಧಾಸು ಕುರ್ವಾಣೋ ನರಶ್ಚಕ್ರಂ ಪ್ರವರ್ತಯೇತ್ ॥ ೯ ॥

ಆಧಿಪತ್ಯಂ ಲಭೇಚ್ಛ್ರೇಷ್ಠಂ ಜ್ಯೇಷ್ಠಾಯಾಂ ಸತತಂ ತು ಯಃ ॥
ಮೂಲೇನಾರೋಗ್ಯಮಿಚ್ಛಂತಿ ಆಷಾಢಾಸು ಮಹದ್ಯಶಃ ॥ ೧೦ ॥

---

೭. ಉತ್ತರಾನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿ ಪಿತೃಪೂಜೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುವ ಪುರುಷನು ಪುತ್ರ ಸಮೇತನಾಗಿ ಉತ್ತಮಗುಣಶಾಲಿಯಾಗುವನು. ಹಸ್ತಾನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿ ಪಿತೃಗಳನ್ನು ಅರ್ಚಿಸಿದ ನರನು ಸತ್ಪುರುಷರಲ್ಲಿ ಅಗ್ರಗಣ್ಯನಾಗುವನು.

೮. ಚಿತ್ತಾನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿ ಪಿತೃಗಳ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡುವ ಪುರುಷನು ಸುಕುಮಾರರಾದ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಡೆಯುವನು. ಸ್ವಾತೀನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿ ಪಿತೃಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ವಿದ್ವಾಂಸನಾಗಿ ಮಹಾಲಾಭವನ್ನು ಪಡೆಯುವನು.

೯. ವಿಶಾಖೆಯಲ್ಲಿ ಪಿತೃಗಳನ್ನು ಆರಾಧಿಸುವ ನರನು ಪುತ್ರಲಾಭವನ್ನೂ, ಅನೂರಾಧೆಯಲ್ಲಿ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುವ ಮನುಜನು ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾಗಿ ರಾಜ್ಯವನ್ನೂ, ಪಾಲಿಸುವನು.

೧೦. ಜ್ಯೇಷ್ಠಾನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿ ಪಿತೃಗಳನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿದರೆ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ಅಧಿಕಾರವೂ, ಮೂಲಾನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿ ಪೂಜಿಸಿದರೆ ದೇಹಾರೋಗ್ಯವೂ, ಆಷಾಢಾ ನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿ ಪೂಜಿಸಿದರೆ ಮಹಾಕೀರ್ತಿಯೂ ಉಂಟಾಗುವುವು.

Vishesha Sangraha

ಆಷಾಢಾ ಭಿಶ್ಚೋತ್ತರಾಭಿರ್ವೀತಶೋಕೋ ಭವೇನ್ನರಃ ।
ಶ್ರವಣಾಯಾಂ ಸುಲೋಕೇಷು ಪ್ರಾಪ್ನುಯಾತ್ ಪರಮಾಂ ಗತಿಂ ॥ ೧೧ ॥

ರಾಜ್ಯಭಾಗ್ಯೈ ಧನಿಷ್ಠಾಸು ಪ್ರಾಪ್ನುಯಾದ್ವಿಪುಲಂ ಧನಂ ।
ಶ್ರಾದ್ಧಂ ತ್ವಭಿಜಿತಾ ಕುರ್ವನ್ ವಿಂದತೇಽಜಾವಿಕಂ ಫಲಂ ॥ ೧೨ ॥

ನಕ್ಷತ್ರೇ ವಾರುಣೇ ಕುರ್ವನ್ ಭಿಷಕ್ ಸಿದ್ಧಿಮವಾಪ್ನುಯಾತ್ ।
ಪೂರ್ವೇ ಪ್ರೋಷ್ಠಪದೇ ಕುರ್ವನ್ ವಿಂದತೇಽಜಾವಿಕಂ ಫಲಂ ॥ ೧೩ ॥

ಉತ್ತರಾಸ್ವನತಿಕ್ರಮ್ಯ ವಿಂದೇದ್ಗಾವೈ ಸಹಸ್ರಶಃ ।
ಬಹುರೂಪಕೃತಂ ದ್ರವ್ಯಂ ವಿಂದೇತ್ ಕುರ್ವಂಸ್ತು ರೇವತೀಂ ॥
ಅಶ್ವಾಂಶ್ಚೈವಾಶ್ವಿನೀಯುಕ್ತೋ ಭರಣ್ಯಾಮಾಯುರುತ್ತಮಂ ॥ ೧೪ ॥

---

೧೧. ಯಾವ ಪುರುಷನು ಉತ್ತರಾಷಾಢಾನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪಿತೃಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವನೋ ಅವನು ಸಕಲದುಃಖರಹಿತನೂ, ನಿತ್ಯಸುಖಿಯೂ ಆಗುವನು. ಶ್ರವಣನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡುವವನು ಸಮಸ್ತ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಉತ್ತಮವಾದ ಸದ್ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವನು.

೧೨. ಧನಿಷ್ಠಾನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿ ಪಿತೃಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವ ನರನು ರಾಜ್ಯಕೋಶಾದಿ ಸಕಲಸಂಪತ್ತುಗಳನ್ನೂ ಪಡೆಯುವನು, ಶತಭಿಷಾನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡುವವನು ಆಡು, ಕುರಿ ಮೊದಲಾದ ಪಶುಗಳಿಗೆ ಯಜಮಾನನಾಗುವನು.

೧೩ ಪೂರ್ವಾಭಾದ್ರನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಸಕಲ ರೋಗಗಳನ್ನು ಅರಿಯುವ ವೈದ್ಯಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ಮತ್ತು ಆಡು, ಕುರಿ ಮೊದಲಾದ ಸಕಲ ಪಶುಗಳಿಗೂ ಸ್ವಾಮಿಯಾಗುವನು.

೧೪. ಉತ್ತರಾಭಾದ್ರನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪಿತೃಕ್ರಿಯೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವನು ಸಾವಿರಾರು ಗೋವುಗಳಿಗೆ ಸ್ವಾಮಿಯಾಗುವನು. ರೇವತೀನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧವಿಧಿಯನ್ನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಮಾಡುವವನು ಅನೇಕ ವಿಧವಾದ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯುವನು. ಅಶ್ವಿನೀನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿ ಪಿತೃಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಮಾಡುವವನಿಗೆ ಅಶ್ವಸಮೃದ್ಧಿಯೂ, ಭರಣೀನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುವ ಪುರುಷನಿಗೆ ಪರಮಾಯುಷ್ಯಯೂ ಉಂಟಾಗುವುವು.

Vishesha Sangraha

ಇಮಂ ಶ್ರಾದ್ಧ ವಿಧಿಂ ಕುರ್ವಚ್ಛಶಬಿಂದುರ್ಮಹೀಮಿಮಾಂ ।
ಕೃತ್ಸ್ನಾಂ ತು ಲೇಭೇ ಸ ಕೃತ್ಸ್ನಾಂ ಲಬ್ಧ್ವಾ ಚ ಪ್ರಶಶಂಸ ತಂ ॥ ೧೫ ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ವಾಯುಪ್ರೋಕ್ತೇ ನಕ್ಷತ್ರವಿಶೇಷೇ
"ಶ್ರಾದ್ಧಫಲವರ್ಣನಂ" ನಾಮ ವಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ

---

೧೫. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಶ್ರಾದ್ಧವಿಧಿಯನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಕೇಳಿ, ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಮಾಡಿದ ಶಶಬಿಂದು ಮಹಾರಾಜನು, ಸಂಪೂರ್ಣ ಭೂಮಂಡಲವನ್ನು ಜಯಿಸಿ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾಗುವನು. ಮತ್ತು ಸರ್ವವಿಧವಾದ ಸೌಖ್ಯವನ್ನೂ ಹೊಂದಿ, ಪಿತೃವಿಷಯಕವಾದ ಶ್ರಾದ್ಧಕ್ರಮವನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ಹೊಗಳಿ, ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತಿಪಡಿಸಿದನು.

ಇಲ್ಲಿಗೆ ವಾಯುಪ್ರೋಕ್ತವಾದ ಮಹಾಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ನಕ್ಷತ್ರವಿಶೇಷಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ
"ಶ್ರಾದ್ಧಫಲವರ್ಣನ"ವೆಂಬ ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ
ಅಧ್ಯಾಯವು ಸಮಾಪ್ತವಾದುದು.

Vishesha Sangraha

ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದ ಸಾರಾಂಶವು

ನಕ್ಷತ್ರವಿಶೇಷಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ನಾನಾವಿಧ ಫಲ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗಳಾಗುವುವು ಎಂಬ ವಿಷಯವು ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿತವಾಗಿದೆ.

ಅಶ್ವಿನೀನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮವನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಮಾಡಿದರೆ ಅಶ್ವ ಸಮೃದ್ಧಿಯೂ, ಭರಣಿಯಲ್ಲಿ ಪರಮಾಯುಷ್ಯವೂ, ಕೃತ್ತಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಆರೋಗ್ಯವೂ, ರೋಹಿಣಿಯಲ್ಲಿ ಪುತ್ರಸಂತಾನವೂ, ಮೃಗಶಿರೆಯಲ್ಲಿ ದಿವ್ಯತೇಜಸ್ಸೂ, ಆರುದ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಕ್ರೌರ್ಯವೂ, ಪುನರ್ವಸುವಿನಲ್ಲಿ ಕ್ಷೇತ್ರಾರಾಮಗಳೂ, ಪುಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಧನಧಾನ್ಯಸಮೃದ್ಧಿಯೂ, ಆಶ್ಲೇಷದಲ್ಲಿ ಪುತ್ರಸಮೃದ್ಧಿಯೂ, ಮಖೆಯಲ್ಲಿ ಗೌರವವೂ, ಉತ್ತರೆಯಲ್ಲಿ ಸೌಭಾಗ್ಯವೂ, ಹಸ್ತದಲ್ಲಿ ಮಹಾಗುಣಗಳೂ, ಚಿತ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಸೌಂದರ್ಯಸಂತಾನವೂ, ಸ್ವಾತಿಯಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನವೂ, ವಿಶಾಖೆಯಲ್ಲಿ ನರಕವೂ, ಜ್ಯೇಷ್ಠೆಯಲ್ಲಿ ದೊರೆತನವೂ, ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಆರೋಗ್ಯವೂ, ಪೂರ್ವಾಷಾಢದಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ಸೂ, ಉತ್ತರಾಷಾಢದಲ್ಲಿ ದುಃಖರಾಹಿತ್ಯವೂ, ಶ್ರವಣದಲ್ಲಿ ಪರಮಪದವಿಯೂ, ಧನಿಷ್ಠೆಯಲ್ಲಿ ಧನವೂ, ಶತಭಿಷೆಯಲ್ಲಿ ಆಡುಕುರಿಗಳೂ, ಪೂರ್ವಾಭಾದ್ರದಲ್ಲಿ ವೈದ್ಯಸಿದ್ಧಿಯೂ, ಉತ್ತರಾಭಾದ್ರದಲ್ಲಿ ಗೋಸಮೃದ್ಧಿಯೂ, ರೇವತಿಯಲ್ಲಿ ಸಕಲವಿಧ ಸಮೃದ್ಧಿಗಳೂ ಸಂಭವಿಸುವುವು.

ಶಶಿಬಿಂದು ಮಹಾರಾಜನು, ಇದನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತಂದು ಚಕ್ರವರ್ತಿಸಾರ್ವಭೌಮನಾಗಿ ಸಕಲ ಸಂಪತ್ತುಗಳನ್ನೂ ಪಡೆದನೆಂಬ ವಿಷಯಗಳು ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿತವಾಗಿವೆ.

Vishesha Sangraha

—॥ ಹರಿಃ ಓಂ ॥—

—॥ ಶ್ರೀ ವೇದವ್ಯಾಸಾಯ ನಮಃ ॥—

ಶ್ರೀಮದ್ವಾಯು ಮಹಾಪುರಾಣಂ

ಏಕೋನವಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ

॥ ಶಂಯುರುವಾಚ ॥

ಕಿಂಚಿದ್ದತ್ತಂ ಪಿತೃಣಾಂ ತು ಧಿನೋತಿ ವದತಾಂ ವರ ।
ಕಿಂ ಹಿ ಸ್ವಿಚ್ಚಿರರಾತ್ರಾಯ ಕಿಂಚಾನಂತ್ಯಾಯ ಕಲ್ಪತೇ ॥ ೧ ॥

॥ ಬೃಹಸ್ಪತಿರುವಾಚ ॥

ಹವೀಂಷಿ ಶ್ರಾದ್ಧಕಾಲೇ ತು ಯಾನಿ ಶ್ರಾದ್ಧವಿದೋ ವಿದುಃ ।
ತಾನಿ ಮೇ ಶೃಣು ಸರ್ವಾಣಿ ಫಲಂ ಚೈಷಾಂ ಯಥಾಬಲಂ ॥ ೨ ॥

ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು

೧. ಶಂಯುಮುನಿಯು ಹೇಳಿದನು :—ಎಲೈ ಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಬೃಹಸ್ಪತಿಗಳೇ, ಪಿತೃಗಳಿಗೋಸ್ಕರವಾಗಿ ಕೊಡುವ ಯಾವ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಅನಂತಫಲಪ್ರದವಾಗುವುವು ? ಯಾವುದು ಬಹುಕಾಲದವರೆಗೂ ಫಲಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದು? ಯಾವುದು ಚಿರಕಾಲ ಫಲದಾಯಕವಾಗುವುದು ಎಂದು ಕೇಳಿದನು ?

೨. ಬೃಹಸ್ಪತಿಯು ಹೇಳಿದನು :—ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿದ ಮಹಾತ್ಮರು, ಯಾವ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಮತ್ತು ಫಲಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರುವರೋ ಅವುಗಳನ್ನು ನಿನಗಾಗಿ ತಿಳಿಸುವೆನು. ಯಾವ ಹವಿರ್ದ್ರವ್ಯಗಳಿಂದ ಯಾವ ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದೋ ಅದನ್ನೂ ಸಹ ಯಥಾಸ್ಥಿತವಾಗಿ ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳೆಂದನು.

Vishesha Sangraha

ತಿಲೈರ್ವ್ರೀಹಿಯವೈರ್ಮಾಷೈರದ್ಭಿರ್ಮೂಲಫಲೇನ ಚ ।
ದತ್ತೇನ ಮಾಸಂ ಪ್ರೀಯಂತೇ ಶ್ರಾದ್ಧೇನ ತು ಪಿತಾಮಹಾಃ ॥ ೩ ॥

ಮತ್ಸ್ಯೈಃ ಪ್ರೀಣಂತಿ ದ್ವೌ ಮಾಸೌ ತ್ರೀನ್ಮಾಸಾನಾಹರಿಣೇನ ತು ।
ಶಾಶಂ ತು ಚತುರೋ ಮಾಸಾನ್ ಪಂಚ ಪ್ರೀಣಾತಿ ಶಾಕುನಂ ॥ ೪ ॥

ವಾರಾಹೇಣ ತು ಷಣ್ಮಾಸಾಚ್ಛಾಗಲಂ ಸಾಪ್ತಮಾಸಿಕಂ ।
ಅಷ್ಟಮಾಸಿಕಮಿತ್ಯುಕ್ತಂ ಯಚ್ಚ ಪಾರ್ಷತಕಂ ಭವೇತ್ ॥ ೫ ॥

ತೌರವೇಣ ತು ಪ್ರೀಯಂತೇ ನವಮಾಸಾನ್ ಪಿತಾಮಹಾಃ ।
ಗವಯಸ್ಯ ತು ಮಾಂಸೇನ ತೃಪ್ತಿಃ ಸ್ಯಾದ್ದಶಮಾಸಿಕೇ ॥ ೬ ॥

---

೩. ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ಎಳ್ಳು, ಅಕ್ಕಿ, ಗೋಧಿ, ಉದ್ದು, ಕಂದ, ಮೂಲ, ಫಲಪುಷ್ಪ ಇವೇ ಮೊದಲಾದುವುಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿದರೆ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳು ಒಂದು ತಿಂಗಳ ವರೆಗೂ ಪ್ರೀತರಾಗಿರುವರು.

೪. ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮತ್ಸ್ಯಮಾಂಸವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿದರೆ ಎರಡು ಮಾಸಗಳು ಪ್ರೀತಿಯೂ, ಜಿಂಕೆಯ ಮಾಂಸವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ ಮೂರು ತಿಂಗಳವರೆಗೂ ಸಂತೋಷವೂ, ಮೊಲದ ಮಾಂಸದಿಂದ ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳು ಸಂತೋಷವೂ, ಶಕುನಿಯ ಮಾಂಸದಿಂದ ಐದು ತಿಂಗಳು ಆನಂದವೂ ಉಂಟಾಗುವುವು.

೫. ವರಾಹ ಮಾಂಸಗಳಿಂದ ಆರು ತಿಂಗಳು ಪ್ರಿಯವೂ, ಚುಕ್ಕೆಗಳಿರುವ ಮೃಗಮಾಂಸದಿಂದ ಎಂಟು ತಿಂಗಳು ಪ್ರಿಯವೂ, ಮೇಕೆಯ ಮಾಂಸದಿಂದ ಏಳು ಮಾಸಗಳು ಆನಂದವೂ ಉಂಟಾಗುವುವು.

೬. ಪಿತೃದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಕರೀಮಚ್ಚೆಗಳಿರುವ ಮೃಗಮಾಂಸದಿಂದ ಒಂಭತ್ತು ತಿಂಗಳು ಪ್ರೀತಿಯೂ, ಕಾಡುಹಸುಗಳ ಮಾಂಸಗಳಿಂದ ಹತ್ತು ತಿಂಗಳು ಆನಂದವೂ ಉಂಟಾಗುವುವು.

Vishesha Sangraha

ಕೂರ್ಮಸ್ಯ ಚೈವ ಮಾಂಸೇನ ಮಾಸಾನೇಕಾದಶೈವ ತು ।
ಶ್ರಾದ್ಧಮೇವ ವಿಜಾನೀಯಾದ್ಗವ್ಯಂ ಸಂವತ್ಸರಂ ಭವೇತ್ ॥ ೭ ॥

ತಥಾ ಗವ್ಯಸಮಾಯುಕ್ತಂ ಪಾಯಸಂ ಮಧುಸರ್ಪಿಷಾ ।
ವಧ್ರಿಣಸ್ಯ ಮಾಂಸೇನ ತೃಪ್ತಿರ್ದ್ವಾದಶವಾರ್ಷಿಕೀ ॥ ೮ ॥

ಅನಂತ್ಯಾಯ ಭವೇದ್ಯುಕ್ತಂ ಖಾಡ್ಗಮಾಂಸೈಃ ಪಿತೃಕ್ಷಯೇ ।
ಕೃಷ್ಣಚ್ಛಾಗಸ್ತಥಾ ಗೋಧಾ ಆನಂತ್ಯಾಯೈವ ಕಲ್ಪತೇ ॥ ೯ ॥

ಅತ್ರ ಗಾಥಾಃ ಪಿತೃಗೀತಾಃ ಕೀರ್ತಯಂತಿ ಪುರಾವಿದಃ ।
ತಾಸ್ತೇಽಹಂ ಸಂಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಯಥಾವತ್ಸನ್ನಿಬೋಧತ ॥ ೧೦ ॥

---

೭. ಆಮೆಯ ಮಾಂಸದಿಂದ ಹನ್ನೊಂದು ತಿಂಗಳು ಪ್ರೀತಿಯೂ, ಹಸುವಿನ ಹಾಲು, ಮೊಸರು ಮೊದಲಾದುವುಗಳಿಂದ ಒಂದು ವರ್ಷಗಳವರೆಗೂ ಪ್ರೀತಿಯೂ ಉಂಟಾಗುವುವು.

೮. ಹಸುವಿನ ಹಾಲು, ತುಪ್ಪ, ಜೇನು ಇವುಗಳಿಂದ ಮಿಶ್ರವಾದ ಪಾಯಸದಿಂದಲೂ ವಧ್ರೀಣವೆಂಬ ಮೃಗದ ಮಾಂಸದಿಂದಲೂ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳ ತನಕ ಪ್ರೀತಿಯೂ ಸಂಭವಿಸುವುದು.

೯. ಖಡ್ಗಮೃಗದ ಮಾಂಸದಿಂದಲೂ ಕರಿಯಮೇಕೆ ಮತ್ತು ನೀರುಡದ ಮಾಂಸದಿಂದಲೂ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ನಿತ್ಯತೃಪ್ತಿಯು ಉಂಟಾಗುವುದು. ಇದರಿಂದ ಯಜಮಾನನಿಗೆ ಅನಂತ ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿಯುಂಟಾಗುವುದು.

೧೦. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪುರಾತನರಾದ ಪಿತೃಗಳು ಹೇಳಿರುವ ಗಾದೆಗಳನ್ನು ಯಥಾಸ್ಥಿತವಾಗಿ ನಿಮಗೋಸ್ಕರ ನಿರೂಪಿಸುವೆನು ಕೇಳಿರೆಂದು ಬೃಹಸ್ಪತಿಯು ಹೇಳಿದನು.

Vishesha Sangraha

ಅಪಿ ನಃ ಸ್ವಕುಲೇ ಜಾಯಾದ್ಯೋಽಸ್ಮಂ ದದ್ಯಾನ್ ತ್ರಯೋದಶೀಂ ।
ಪಾಯಸಂ ಮಧುಸರ್ಪಿರ್ಭ್ಯಾಂ ಛಾಯಾಯಾಂ ಕುಂಜರಸ್ಯ ತು ॥ ೧೧ ॥

ಅಜೇನ ಸರ್ವಲೋಹೇನ ವರ್ಷಾಸು ಚ ಮಘಾಸು ಚ ।
ಏಷ್ಟವ್ಯಾ ಬಹವಃ ಪುತ್ರಾ ಯದ್ಯೇಕೋಽಪಿ ಗಯಾಂ ವ್ರಜೇತ್ ॥
ಗೌರೀಂ ವಾಪ್ಯುದ್ವಹೇದ್ಭಾರ್ಯಾಂ ನೀಲಂ ವಾ ವೃಷಮುತ್ಸೃಜೇತ್ ॥ ೧೨ ॥

॥ ಶಂಯುರುವಾಚ ॥

ಗಯಾದೀನಾಂ ಫಲಂ ತಾತ ಪ್ರಭ್ರೂಹಿ ಸಮುಪೃಚ್ಛತಃ ।
ಪಿತೄಣಾಂ ಚೈವ ಯತ್ಪುಣ್ಯಂ ನಿಖಿಲೇನ ಬ್ರವೀಹಿ ಮೇ ॥ ೧೩ ॥

॥ ಬೃಹಸ್ಪತಿರುವಾಚ ॥

ಗಯಾಯಾಮಕ್ಷಯಂ ಶ್ರಾದ್ಧಂ ಜಪಹೋಮತಪಾಂಸಿ ಚ ।
ಪಿತೃಕ್ಷಯಾಹೇ ತೇ ಪುತ್ರ ತಸ್ಮಾತ್ತತ್ರಾಕ್ಷಯಂ ಸ್ಮೃತಂ ॥ ೧೪ ॥

---

೧೧. ಯಾವನು ತ್ರಯೋದಶೀ ತಿಥಿಯಲ್ಲಿ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಅನ್ನೋದಕಗಳನ್ನೂ ಗಜಚ್ಛಾಯೆಯಲ್ಲಿ ಮಧು, ತುಪ್ಪ, ಇವುಗಳಿಂದ ಮಿಶ್ರವಾದ ಪಾಯಸವನ್ನೂ ದಾನ ಮಾಡುವನೋ ಅವನು ನಮ್ಮ ಮಹರ್ಷಿಗಳ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಜನಿಸುವನು.

೧೨. ಯಾವನು ಆಡಿನ ಮಾಂಸದಿಂದಲೂ, ಸುವರ್ಣವೇ ಮೊದಲಾದ ಲೋಹಗಳಿಂದಲೂ, ವರ್ಷಾಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ, ಮಖಾನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ಹೋಮಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುವನೋ ಅವನು ಬಹುಪುತ್ರವಂತನಾಗುವನು. ಅವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಕುಮಾರನಾದರೂ ಗಯೆಗೆ ಹೋಗಿ ಶ್ರಾದ್ಧಮಾಡಿ ನೀಲವೃಷೋತ್ಸರ್ಜನೆ ಮಾಡಿದರೆ ಆ ಕುಮಾರನು ಗೌರೀದೇವಿಯಂಥ ಪತ್ನಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಸುಖಿಯಾಗುವನು.

೧೩. ಶಂಯುಮುನಿಯು ಹೇಳಿದನು:–ಎಲೈ ಪೂಜ್ಯರಾದ ಬೃಹಸ್ಪತಿಗಳಿರಾ, ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಕೇಳುವ ನಮಗೆ ಗಯಾಶ್ರಾದ್ಧ ಫಲವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಬೇಕು. ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಯಾವ ಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದು ? ಇದನ್ನು ತಿಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡರು.

೧೪. ಬೃಹಸ್ಪತಿಗಳು ತಿಳಿಸಿದರು :—ಪುರುಷರು ಗಯಾಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಪಿತೃಗಳಿಗಾಗಿ ಶ್ರಾದ್ಧ, ಜಪ, ಹೋಮ, ತಪಸ್ಸು ಇವುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಅಕ್ಷಯ ಫಲದಾಯಕವಾಗುವುದು. ಮತ್ತು ಪಿತೃಗಳು ಕ್ಷೇಮವಾಗಿರುವರು.

Vishesha Sangraha

ಪುನೀಯಾದೇಕವಿಂಶಂ ತು ಗೌರ್ಯಾಮುತ್ಪಾದಿತಃ ಸುತಃ ।
ಮಾತಾಮಹಾಂಸ್ತು ಷಡ್‌ಭೂಯ ಇತಿ ತಸ್ಯಾಃ ಫಲಂ ಸ್ಮೃತಂ ॥ ೧೫ ॥

ಫಲಂ ವೃಷಸ್ಯ ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಗದತೋ ಮೇ ನಿಬೋಧತ ।
ವೃಷೋತ್ಸೃಷ್ಟಾ ಪುನಾತ್ಯೇವ ದಶಾತೀತಾನ್ ದಶಾವರಾ ॥ ೧೬ ॥

ಯತ್ಕಿಂಚಿತ್ ಸ್ಪೃಶ್ಯತೇ ತೋಯೈರುತ್ತೀರ್ಣೇ ನ ಜಲಾನ್ಮಹೀಂ ।
ವೃಷೋತ್ಸರ್ಗೇ ಪಿತೄಣಾಂ ತು ಹ್ಯಕ್ಷಯಂ ಸಮುದಾವೃತಂ ॥ ೧೭ ॥

ಯದ್ವೃದ್ಧಿ ಸಂಸ್ಪೃಶೇತ್ತೋಯಂ ಲಾಂಗೂಲಾದಿಭಿರಂತತಃ ।
ಸರ್ವಂ ತದಕ್ಷಯಂ ತಸ್ಯ ಪಿತೄಣಾಂ ನಾತ್ರ ಸಂಶಯಃ ॥ ೧೮ ॥

---

೧೫. ಗಯೆಗೆ ಹೋಗಿ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು ಕುಲದವರು ಪವಿತ್ರರಾಗುವರು. ಅವನು ಗೌರೀದೇವಿಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಪುತ್ರನಂತೆ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗುವನು. ಮಾತಾಮಹಾದಿ ಆರು ಜನರೂ ಪವಿತ್ರರಾಗಿ ಮುಕ್ತಿಗೆ ಹೋಗುವರು. ಇದು ಗಯಾಕ್ಷೇತ್ರದ ಶ್ರಾದ್ಧದ ಫಲವಾಗಿದೆ.

೧೬. ಈಗ ವೃಷೋತ್ಸರ್ಗದ ಫಲವನ್ನು ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳಿರಿ. ಗಯೆಯಲ್ಲಿ ವೃಷೋತ್ಸರ್ಗವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಹಿಂದಿನ ಮತ್ತು ಮುಂದಿನ ಹತ್ತು ಕುಲದವರು ಪವಿತ್ರರಾಗಿ ನಿತ್ಯಸುಖವನ್ನು ಪಡೆಯುವರು.

೧೭. ವೃಷೋತ್ಸರ್ಗವನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ ಆ ವೃಷವು ಗಂಗೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ತೀರಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಯಾವ ಜಲವು ಅದರ ದೇಹದ ಮೇಲಿರುವುದೋ ಅದು ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಅಕ್ಷಯಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವುದು.

೧೮. ವೃಷೋತ್ಸರ್ಗ ಮಾಡಿದ ಎತ್ತಿನ ಬಾಲವೇ ಮೊದಲಾದ ಅಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಜಲವಿರುತ್ತದೆಯೋ ಅದು ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಅಕ್ಷಯಫಲಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವೇ ಇಲ್ಲ.

Vishesha Sangraha

ಶೃಂಗೈಃ ಖುರೈರ್ವಾ ಯದ್ಭೂಮಿಮುಲ್ಲಿಖತ್ಯನಿಶಂ ವೃಷಃ ।
ಮಧುಕುಲ್ಯಾಃ ಪಿತೃಂಸ್ತಸ್ಯ ಅಕ್ಷಯಾಸ್ತಾ ಭವಂತಿ ವೈ ॥ ೧೯ ॥

ಸಹಸ್ರನಲ್ವಮಾತ್ರೇಣ ತಡಾಗೇನ ಯಥಾ ಶ್ರುತಿಃ ।
ತೃಪ್ತಿಸ್ತೃಪ್ತಿಃ ಪಿತೄಣಾಂ ವೈ ತದ್ವೃಷಸ್ಯಾಧಿಕೋಚ್ಯತೇ ॥ ೨೦ ॥

ಯೋ ದದತಿ ಗುಡೈರ್ಮಿಶ್ರಾಂಸ್ತಿಲಾನ್ ವೈ ಶಾದ್ಧ ಕರ್ಮಣಿ ।
ಮಧುನಾ ಮಧುಮಿಶ್ರಾನ್ ವಾ ಅಕ್ಷಯಂ ಸರ್ವಮೇವ ತತ್ ॥ ೨೧ ॥

॥ ಬೃಹಸ್ಪತಿರುವಾಚ ॥

ನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನ್ ಪರೀಕ್ಷೇತ ಸದಾ ದೇಯೇ ತು ಮಾನವಃ ।
ದೈವೇ ಕರ್ಮಣಿ ಪಿತ್ರ್ಯೇ ಚ ಶ್ರೂಯತೇ ವೈ ಪರೀಕ್ಷಣಂ ॥ ೨೨ ॥

---

೧೯. ಆ ವೃಷವು ಕೊಂಬು ಗೊರಸು ಇವುಗಳಿಂದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಪುನಃ ಪುನಃ ಕೆರದರೆ, ಅವು ಕ್ಷೀರ, ಮಧು, ಘೃತಗಳ ಕಾಲಿವೆಯಾಗಿ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಅಕ್ಷಯಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವುವು.

೨೦. ನಾನ್ನೂರು ಮೊಳಗಳಷ್ಟು ಅಗಲವಿರುವ ಕೆರೆತಟಾಕಾದಿಗಳನ್ನು ಅಗಿಸಿ ಜನೋಪಕಾರ ಮಾಡಿದರೆ ಯಾವ ಫಲವು ಉಂಟಾಗುವುದೋ, ಅಂತಹ ಮಹಾ ಫಲವು ಗಯಾಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ವೃಷೋತ್ಸರ್ಗ ಮಾಡಿದ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಉಂಟಾಗುವುದು. ಯಜಮಾನನು ನಿತ್ಯಸುಖಿಯಾಗುವನು.

೨೧. ಯಾವನು ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಗುಡ (ಬೆಲ್ಲ) ಮಿಶ್ರವಾದ ಎಳ್ಳನ್ನು ದಾನಮಾಡುವನೋ ಅಥವಾ ಜೇನುತುಪ್ಪವನ್ನು, ಜೇನುಮಿಶ್ರವಾದ ಎಳ್ಳನ್ನು, ಕೊಡುವನೋ ಅದು ಅವನಿಗೆ ಅನಂತಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವುದು.

೨೨. ಬೃಹಸ್ಪತಿಗಳು ಹೇಳುವರು :—ಮನುಷ್ಯನು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಧ್ಯೇಯವಾದ ನಿತ್ಯದಾನದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಪದೇ ಪದೇ ಪರೀಕ್ಷಿಸಬಾರದು. ಆದರೆ ದೇವತೋದ್ದೇಶ್ಯಕವೂ ಪಿತೃಗಳ ಉದ್ದೇಶ್ಯಕವೂ ಆದ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

Vishesha Sangraha

ಸರ್ವವೇದವ್ರತಸ್ನಾತಾಃ ಪಂಕ್ತೀನಾಂ ಪಾವನಾ ದ್ವಿಜಾಃ ।
ಯೇ ಚ ಭಾಷ್ಯವಿದೋ ಮುಖ್ಯಾ ಯೇ ಚ ವ್ಯಾಕರಣೇ ರತಾಃ ॥ ೨೩ ॥

ಅಧೀಯತೇ ಪುರಾಣಂ ಚ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಂ ತಥೈವ ಚ ।
ತ್ರೀಣಾಚಿಕೇತಪಂಚಾಗ್ನಿಸ್ತ್ರೀಸುಪರ್ಣಃ ಷಡಂಗವಿತ್ ॥ ೨೪ ॥

ಬ್ರಹ್ಮದೇಯಸುತಶ್ಚೈವ ಛಂದೋಗೋ ಜ್ಯೇಷ್ಠಸಾಮಗಃ ।
ಪುಣ್ಯೇಷು ಯೇಷು ತೀರ್ಥೇಷು ಅಭಿಷೇಕಕೃತವ್ರತಾಃ ॥ ೨೫ ॥

ಮುಖ್ಯೇಷು ಯೇಷು ಸತ್ರೇಷು ಭವಂತ್ಯವಭೃಥಶ್ರುತಾಃ ।
ಯೇ ಚ ಸದ್ಯೋವ್ರತಾ ನಿತ್ಯಂ ಸ್ವಕರ್ಮನಿರತಾಶ್ಚ ಯೇ ॥ ೨೬ ॥

ಅಕ್ರೋಧನಾಃ ಶಾಂತಿಪರಾಸ್ತಾನ್ ವೈ ಶ್ರಾದ್ಧೇ ನಿಮಂತ್ರಯೇತ್ ।
ಯೇ ಚಾಪಿ ನಿತ್ಯಂ ದಶಸು ಸುಕೃತೇಷು ವ್ಯವಸ್ಥಿತಾಃ ॥ ೨೭ ॥

೨೩–೨೫. ಸರ್ವವೇದಗಳನ್ನು ತಿಳಿದವರೂ, ಸರ್ವಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾತೃಗಳೂ, ಸರ್ವಯಜ್ಞಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ನಾತರೂ, ಭಾಷ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿದವರೂ, ವ್ಯಾಕರಣಾಸಕ್ತರೂ, ಪುರಾಣಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ತಿಳಿದವರೂ. ಕಾಟಕ ಛಾಂದ್ಯೋಜ್ಞಾದಿ ಉಪನಿಷತ್ತುಗಳನ್ನು ಬಲ್ಲವರೂ, ವೇದಾಂಗಜ್ಞರೂ, ಆಯಾ ಕ್ಷೇತ್ರಪುರುಷರ ಪುತ್ರರೂ, ಛಂದಸ್ಸನ್ನು ತಿಳಿದವರೂ, ಸಾಮವನ್ನರಿತವರೂ, ಆಯಾ ಪುಣ್ಯತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿಷೇಕ ವ್ರತಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದವರೂ ಇವರು ಪಂಕ್ತಿಪಾವನರಾಗಿರುವರು.

೨೬–೨೭. ಮುಖ್ಯವಾದ ಯಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಅವಭೃತಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದವರೂ, ಸದ್ಯೋವ್ರತಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರಾದವರೂ, ಸ್ವಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತರೂ, ಕೋಪವರ್ಜಿತರೂ, ಶಾಂತರಾದವರೂ ಪಂಕ್ತಿಪಾವನರಾಗಿರುವರು. ಇವರನ್ನು ಶ್ರಾದ್ಧಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನಿಮಂತ್ರಿಸಬೇಕು. ಮತ್ತು ಯಾವ ಪುರುಷರು ದಶವಿಧಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಆಸಕ್ತರಾಗಿರುವನೋ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಪಂಕ್ತಿಪಾವನರಾಗಿರುವರು.

Vishesha Sangraha

ಏತೇಷು ದತ್ತಮಕ್ಷಯ್ಯಮೇತೇ ವೈ ಪಂಕ್ತಿಪಾವನಾಃ ।
ಶ್ರದ್ಧೇಯಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ ಯೇ ತು ಯೋಗಧರ್ಮಮನುವ್ರತಾಃ ॥ ೨೮ ॥

ಧರ್ಮಾಶ್ರಮಪರಿಷ್ಠಾಸ್ತೇ ಹವ್ಯಕವ್ಯೇಷು ತೇ ವರಾಃ ।
ತ್ರಯೋಽಪಿ ಪೂಜಿತಾಸ್ತೇನ ಬ್ರಹ್ಮವಿಷ್ಣುಮಹೇಶ್ವರಾಃ ॥ ೨೯ ॥

ಪಿತೃಭಿಃ ಸಹ ಲೋಕಾಂಶ್ಚ ಯೋ ಹ್ಯೇತಾನ್ ಪೂಜಯೇನ್ನರಃ ।
ಪವಿತ್ರಾಣಾಂ ಪವಿತ್ರಂಚ ಮಂಗಲಾನಾಂ ಚ ಮಂಗಲಂ ॥ ೩೦ ॥

ಪ್ರಥಮಃ ಸರ್ವಧರ್ಮಾಣಾಂ ಯೋಗಧರ್ಮೋ ನಿಗದ್ಯತೇ ।
ಅಪಾಂಕ್ತೇಯಾಂಸ್ತು ವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಗದತೋ ಮೇ ನಿಬೋಧತ ॥ ೩೧ ॥

---

೨೮. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದವರೆಲ್ಲರೂ ಪಂಕ್ತಿಪಾವನರಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಅನ್ನೋದಕಗಳು ಅಕ್ಷಯವಾಗುವುವು. ಯಾರು ಯೋಗಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತರೋ, ಅಂತಹ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ನಂಬಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

೨೯. ಯಾರು ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರಾಗಿರುವರೋ, ಹವ್ಯ ಕವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತರೋ, ಇಂತಹ ಮೂವರನ್ನು ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಪೂಜಿಸಿದರೆ, ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು, ಮಹೇಶ್ವರರು ಸಂಪೂರ್ಣರಾಗಿ ಸಂತುಷ್ಟರಾಗುವರು.

೩೦. ಯಾವ ಪುರುಷರು ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ ಪವಿತ್ರವಸ್ತುಗಳಿಗಿಂತ ಪವಿತ್ರರೂ, ಮಂಗಳವಸ್ತುಗಳಿಗಿಂತ ಮಂಗಳಪ್ರದರೂ ಆದ ಈ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳ ಸಂಗಡ ಪಿತೃಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುವರೋ, ಅವರು ಉತ್ತಮಲೋಕಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವರು.

೩೧. ಯೋಗಧರ್ಮವು ಸರ್ವಧರ್ಮಗಳಿಗೂ ಮೂಲಭೂತವಾಗಿದೆ. ಈಗ ಈ ಪಂಕ್ತಿಬಾಹಿರರು ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ಕೂತು ಊಟಮಾಡಲು ಅನರ್ಹರು ಯಾರೆಂಬು ದನ್ನು ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳಿರೆಂದನು.

Vishesha Sangraha

ಕಿತವೋ ಮದ್ಯಪೋ ಯಕ್ಷ್ಮೀ ಪಶುಪಾಲೋ ನಿರಾಕೃತಿಃ ।
ಗ್ರಾಮಪ್ರೇಷ್ಯೋ ವಾರ್ದ್ಧುಷಿಕೋ ಗಾಯಕೋವಣಿಜಸ್ತಥಾ ॥ ೩೨ ॥

ಅಗಾರದಾಹೀ ಗರದಃ ಕುಂಡಾಶೀ ಸೋಮವಿಕ್ರಯೀ ।
ಸಮುದ್ರಯಾಯೀ ದುಶ್ಚರ್ಮಾ ತೈಲಿಕಃ ಕೂಟಕಾರಕಃ ॥ ೩೩ ॥

ಪಿತ್ರಾ ವಿವದಮಾನಶ್ಚ ಯಸ್ಯ ಚೋಪಪತಿರ್ಗೃಹೇ ।
ಅಭಿಶಸ್ತಸ್ತಥಾ ಸ್ತೇನಃ ಶಿಲ್ಪೈರ್ಯಶ್ಚೋಪಜೀವತಿ ॥ ೩೪ ॥

ಸೂಚಕಃ ಪರ್ವಕಾರೀ ಚ ಯಸ್ತು ಮಿತ್ರೇಷು ದ್ರುಹ್ಯತಿ ।
ಗಣಯಾಚನಕಶ್ಚೈವ ನಾಸ್ತಿಕೋ ವೇದವರ್ಜಿತಃ ॥ ೩೫ ॥

ಉನ್ಮತ್ತಃ ಷಂಡಕಶಠೌ ಭ್ರೂಣಹಾ ಗುರುತಲ್ಪಗಃ ।
ಭಿಷಕ್‌ಜೀವಃ ಪ್ರೈಷಣಿಕಃ ಪರಸ್ತ್ರೀಂ ಯಶ್ಚ ಗಚ್ಛತಿ ॥ ೩೬ ॥

ವಿಕ್ರೀಣಾತಿ ಚ ಯೋ ಬ್ರಹ್ಮ ವ್ರತಾನಿ ಚ ತಪಾಂಸಿ ಚ ।
ನಷ್ಟಂ ಸ್ಯಾನ್ನಾಸ್ತಿಕೇ ದತ್ತಂ ಕೃತಘ್ನೇ ಚೈವ ಶಂಸಕೇ ॥ ೩೭ ॥

೩೨-೩೪. ವಂಚಕ, ಮದ್ಯಪಾಯಿಯು, ಕ್ಷಯರೋಗಿ, ಪಶುಪಾಲಕ, ಕುರೂಪಿ. ಗ್ರಾಮಸೇವಕ, ಗಾಯಕ, ವರ್ತಕ, ಬಡ್ಡಿಯಜೀವಿ, ಮನೆಮುರುಕ, ವಿಷಪ್ರದ. ಪಾತ್ರೆಯಿಂದಲೇ ಭುಂಜಿಸುವವನು, ಸೋಮರಸವನ್ನು ಮಾರುವವನು, ಸಮುದ್ರಯಾನ ಮಾಡಿದವನು, ಚರ್ಮರೋಗಿಯು, ತೈಲವಿಕ್ರೇತನು, ಮಾಯಗಾರನು, ಪಿತೃವಿರೋಧಿಯು, ಜಾರಿಣೀಪತಿಪುತ್ರರು, ಶಾಪಹೊಂದಿದವನು, ಗುರುಗಳಿಂದ ಬಹಿಷ್ಕೃತನು, ಚೋರರು, ಶಿಲ್ಪಜೀವಿಗಳು ಇವರೂ ಪಂಕ್ತಿದೂಷ್ಯರಾಗಿರುವರು.

೩೫–೪೦. ಚಾಡೀಕೋರನು, ಜಗಳಕಂಟಕನು, ಮಿತ್ರದ್ರೋಹಿಯು, ನಿತ್ಯಯಾಚಕನು, ನಾಸ್ತಿಕನು, ವೇದಬಾಹ್ಯನು, ಉನ್ಮತ್ತನು, ಷಂಡನು, ದುಷ್ಟನು, ಭ್ರೂಣಹತ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿದವನು, ಗುರುಪತ್ನೀಗಾಮಿಯು, ವೈದ್ಯಜೀವಿಯು, ಪರಪ್ರೇರಕನು, ಪರಸ್ತ್ರೀರತನು, ವೇದವಿಕ್ರೇತನು, ವ್ರತನಿಯಮಗಳನ್ನು ದ್ರವ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಮಾಡಿದವನು, ಕೃತಜ್ಞನು, ನಾಸ್ತಿಕನು, ಹೊಗಳುಭಟನು, ವ್ಯಾಪಾರಿಯು, ನಿಧಿಯನ್ನು

Vishesha Sangraha

ಯಚ್ಚ ವಾಣಿಜಲೇ ಚೈವ ನೇಹ ನಾಮುತ್ರ ತದ್ಭವೇತ್ ।
ನಿಕ್ಷೇಪಹಾರಿಣೇ ಚೈವ ಕಿತವೇ ವೇದನಿಂದಕೇ ॥ ೩೮ ॥

ತಥಾ ವಾಣಿಜಕೇ ಚೈವ ಕಾರುಕೇ ಧರ್ಮವರ್ಜಿತೇ ।
ನಿಂದನ್ ಕ್ರೀಣಾತಿ ಪಣ್ಯಾನಿ ವಿಕ್ರೀಣಂಶ್ಚ ಪ್ರಶಂಸತಿ ॥ ೩೯ ॥

ಅನೃತಸ್ಯ ಸಮಾವಾಸೋ ಸ ವಣಿಕ್ ಶ್ರಾದ್ಧಮರ್ಹತಿ ।
ಭಸ್ಮನೀವ ಹುತಂ ಹವ್ಯಂ ದತ್ತಂ ಪೌನರ್ಭವೇ ದ್ವಿಜೇ ॥ ೪೦ ॥

ಷಷ್ಟಿಂ ಕಾಣಃ ಶತಂ ಷಂಡಃ ಶ್ವಿತ್ರೀ ಯಾವತ್ ಪ್ರಪಶ್ಯತಿ ।
ಪಾಪರೋಗೀ ಸಹಸ್ರಸ್ಯ ದಾತುರ್ನಾಶಯತೇ ಫಲಂ ॥ ೪೧ ॥

ಭ್ರಶ್ಯತೇ ಸತ್ಫಲಾತ್ತಸ್ಮಾದ್ದಾತಾ ಯಸ್ಯ ತು ಬಾಲಿಶಃ ।
ಯೋ ವೇಷ್ಟಿತಶಿರಾ ಭುಂಕ್ತೇ ಯೋ ಭುಂಕ್ತೇ ದಕ್ಷಿಣಾಮುಖಃ ॥ ೪೨ ॥

ಅಪಹರಿಸುವವನು, (ನಂಬಿಕೆದ್ರೋಹಿಯು) ವಂಚಕನು, ವೇದದೂಷಕನು, ವ್ಯಾಪಾರ ಜೀವಿಯು, ಶಿಲ್ಪಜೀವಿಯು, ಧರ್ಮಹೀನನು, ಪರದೂಷಕನು, ವ್ಯಾಪಾರಗಾರನು, ವ್ಯಭಿಚಾರಿಪುತ್ರನು ಇವರು ಪಂಕ್ತಿಬಾಹ್ಯರಾಗಿರುವರು. ಇವರಿಗೆ ಅನ್ನದಾನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಬೂದಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಹೋಮದಂತೆ ವ್ಯರ್ಥವಾಗುವುದು.

೪೧. ಪುರುಷರು ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಅಂಧನಿಗೆ ಅನ್ನೋದಕಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ ಅರವತ್ತು ಭಾಗವೂ, ನಪುಂಸಕನಿಗೆ ದಾನಮಾಡಿದರೆ ನೂರರಷ್ಟೂ, ಕುಷ್ಟರೋಗಿಗೆ ದಾನಮಾಡಿದರೆ ಸಂಪೂರ್ಣವೂ, ಮೇಹರೋಗದವನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟದ್ದೇ ಆದರೆ ಸಹಸ್ರ ಭಾಗವೂ ನಾಶವಾಗುವುದು. ಆದುದರಿಂದ ಇವರು ಪಂಕ್ತಿಬಾಹ್ಯರಾಗಿರುವರು.

೪೨–೪೩. ಯಜಮಾನನು ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಅನ್ನೋದಕಾದಿಗಳನ್ನು ಮೂರ್ಖರಿಗೆ ದಾನಮಾಡಿದರೆ ಅವೆಲ್ಲ ವ್ಯರ್ಥವಾಗುವುದು. ಯಾವನು ಶಿರಸ್ಸಿಗೆ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು ಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡುವನೋ, ಯಾವನು ದಕ್ಷಿಣಾಭಿ

Vishesha Sangraha

ಸೋಪಾನತ್ಕಶ್ಚ ಯೋ ಭುಂಕ್ತೇ ಯಚ್ಚ ದದ್ಯಾತ್ತಿರಸ್ಕೃತಂ |
ಸರ್ವಂ ತದಸುರೇಂದ್ರಾಣಾಂ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಭಾಗಮಕಲ್ಪಯತ್ || ೪೩ ||

ಶ್ವಾನಶ್ಚ ಯಾತುಧಾನಾಶ್ಚ ನಾವೇಕ್ಷೇರನ್ ಕಥಂಚನ |
ತಸ್ಮಾತ್ಪರಿವೃತಿಂ ದದ್ಯಾತ್ತಿಲೈಶ್ಚಾನ್ವವಕೀರಯನ್ || ೪೪ ||

ರಾಕ್ಷಸಾನಾಂ ತಿಲಾಃ ಪ್ರೋಕ್ತಾಃ ಶುನಾಂ ಪರಿವೃತಿಸ್ತಥಾ |
ದರ್ಶನಾತ್ಸೂಕರೋ ಹಂತಿ ಪಕ್ಷಪಾತೇನ ಕುಕ್ಕುಟಃ || ೪೫ ||

ರಜಸ್ವಲಾನುಸ್ಪರ್ಶೇನ ಕ್ರುದ್ಧೋ ಯಶ್ಚ ಪ್ರಯಚ್ಛತಿ |
ಯಸ್ಯ ಮಿತ್ರಪ್ರದೇ ಯಾನಿ ಶ್ರಾದ್ಧಾನಿ ಚ ಹವೀಂಷಿ ಚ ||
ನ ಪ್ರೀಣಾತಿ ಪಿತೄನ್ ದೇವಾನ್ ಸ್ವರ್ಗಂ ನ ಚ ಸ ಗಚ್ಛತಿ || ೪೬ ||

ಮುಖವಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಊಟಮಾಡುವನೋ, ಯಾವನು ಪಾದರಕ್ಷಣೆಸಹಿತ ಭೋಜನಮಾಡುವನೋ, ಯಾವನು ದೂಷ್ಯವಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೊಡುವನೋ ಅವೆಲ್ಲಾ ಅಸುರರ ಪಾಲಾಗುವುವು. ಎಂದು ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಅಸುರರಿಗೆ ವರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವನು.

೪೪–೪೫. ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿರುವ ಭಕ್ಷ್ಯಭೋಜ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ನಾಯಿಗಳೂ, ರಾಕ್ಷಸರೂ, ನೋಡದ ಹಾಗೆ ಬಚ್ಚಿಡಬೇಕು. ಆ ದೋಷಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಎಳ್ಳನ್ನು ಗೃಹದಲ್ಲಿ ಎರಚಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಅಸುರಾದಿಗಳ ದೋಷಗಳು ಪರಿಹಾರವಾಗುವುದು. ಆವರಣದಿಂದ ನಾಯಿಗಳ ಕಾಟವು ಹೋಗುವುದು. ಹಂದಿಗಳು ಕೇವಲ ದರ್ಶನದಿಂದಲೂ, ಕೋಳಿಗಳು ರೆಕ್ಕೆಗಳ ಹೊಡೆತದಿಂದಲೂ, ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಅಶುಚಿಮಾಡುವುವು. ಆದುದರಿಂದ ಅವುಗಳಿಗೆ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕೊಡಬಾರದು.

೪೬. ಹವ್ಯಕವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ದಾನಮಾಡಿದ ಅನ್ನೋದಕಾದಿಗಳು ರಜಸ್ವಲಾ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದಲೂ ಕೆಡುವುವು. ಕಾಮಕ್ರೋಧಾದಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ದಾನಮಾಡಿದರೂ ನಿರರ್ಥಕವಾಗುವುವು. ಇದರಿಂದ ಪಿತೃಗಳಿಗೂ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಪ್ರೀತಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಯಜಮಾನನಿಗೂ ಸ್ವರ್ಗಾದಿ ಸುಖಗಳು ಉಂಟಾಗಲಾರವು.

Vishesha Sangraha

ನದೀತೀರೇಷು ರಮ್ಯೇಷು ಸರಿತ್ಸು ಚ ಸರಸ್ಸು ಚ ।
ವಿವಿಕ್ತೇಷು ಚ ಪ್ರೀಯಂತೇ ದತ್ತೇನೇಹ ಪಿತಾಮಹಾಃ || ೪೭ ||

ನ ಚಾಶ್ರುಂ ಪಾತಯೇಜ್ಜಾತು ನ ಯುಕ್ತೋ ವಾಚಮೀರಯೇತ್ ।
ನ ಚ ಕುರ್ವೀತ ಭುಂಜಾನೋ ಹ್ಯನ್ಯೋಽನ್ಯಂ ಮತ್ಸರಸ್ತದಾ || ೪೮ ||

ಅಪಸವ್ಯೇ ಕೃತೇ ತೇನ ವಿಧಿವದ್ದರ್ಭಪಾಣಿನಾ ।
ಪಿತ್ರ್ಯಮಾನಿಧನಂ ಕಾರ್ಯಮೇವಂ ಪ್ರೀಣಾತಿ ವೈ ಪಿತೄನ್ || ೪೯ ||

ಅನುಮತ್ಯಾದಿತೋ ವಿಪ್ರಾನಗ್ನೌ ಕುರ್ಯಾದ್ಯಥಾವಿಧಿ ।
ಪಿತೄಣಾಂ ನಿರ್ವಪೇದ್ಭೂಮೌ ಶೂರ್ಪೇ ವಾ ದರ್ಭಸಂಸ್ತರೇ || ೫೦ ||

---

೪೭. ಪುರುಷರು ನದೀತೀರ, ಮನೋಹರವಾದ ಗಂಗಾದಿತೀರ್ಥ, ಸರೋವರಗಳ ದಡ, ನಿರ್ಜನವಾದ ಪ್ರದೇಶ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಮಾಧಾನ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಮಾಡಿದ ಶ್ರಾದ್ಧಾದಿ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಪಿತಾಮಹಾದಿ ದೇವತೆಗಳು ಪ್ರೀತರಾಗುವರು.

೪೮. ಪುರುಷರು ವ್ಯಸನದಿಂದ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತಾ ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಶ್ರಾದ್ಧಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅನುಪಯುಕ್ತವಾದ ಕಾಡುಹರಟೆಯನ್ನು ಮಾಡದೆ ಬ್ರಹ್ಮವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಭೋಜನಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ದ್ವೇಷಾಸೂಯೆಗಳಿಂದ ಜಗಳವಾಡಬಾರದು. ಹಾಗಾದರೆ ವ್ಯರ್ಥವಾಗುವುದು.

೪೯. ಯಜಮಾನನು ಶ್ರಾದ್ಧಕಾಲದಲ್ಲಿ ದರ್ಭೆಯ ಪವಿತ್ರವನ್ನು ಧರಿಸಿ, ಅಪಸವ್ಯದಿಂದ ವಿಧ್ಯುಕ್ತರೀತಿಯಾಗಿ ಪಿತೃಮರಣ ಕಾಲ ಮೊದಲುಗೊಂಡು ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಿಯವಾಗುವುದು. ಯಜಮಾನನಿಗೂ ಸುಖವಾಗುವುದು.

೫೦. ಪುರುಷನು ಮೊದಲು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಮಾಡಿ, ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತರೀತಿಯಾಗಿ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಮವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಆಗ ಪಿತೃಗಳ ಉದ್ದೇಶ್ಯಕವಾಗಿ, ಭೂಮಿಯಲ್ಲಾಗಲಿ, ಅಥವಾ ಮೊರದಲ್ಲಿಯಾಗಲಿ, ದರ್ಭೆಗಳನ್ನು ಹರಡಿ, ತಿಲೋದಕಪಿಂಡದಾನಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

Vishesha Sangraha

ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷಸ್ಯ ಪೂರ್ವಾಹ್ಣೇ ಶ್ರಾದ್ಧಂ ಕುರ್ಯಾದ್ವಿಚಕ್ಷಣಃ ।
ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷೇಽಪರಾಹ್ಣೇ ತು ರೌಹಿಣಂ ನ ವಿಲಂಘಯೇತ್ ॥ ೫೧ ॥

ಏವಮೇತೇ ಮಹಾತ್ಮಾನೋ ಮಹಾಯೋಗಾ ಮಹೌಜಸಃ ।
ಸದಾ ವೈ ಪಿತರಃ ಪೂಜ್ಯಾ ದ್ರಷ್ಟಾರೋ ದೇಶಕಾಲಯೋಃ ॥ ೫೨ ॥

ಪಿತೃಭಕ್ತಿರತೋ ನಿತ್ಯಂ ಯೋಗಂ ಪ್ರಾಪ್ನೋತ್ಯನುತ್ತಮಂ ।
ಧ್ಯಾನೇನ ಮೋಕ್ಷಂ ಗಚ್ಛಂತಿ ಹಿತ್ವಾ ಕರ್ಮಶುಭಾಶುಭಂ ॥ ೫೩ ॥

ಯಜ್ಞಹೇತೋರ್ಯದುದ್ಧೃತ್ಯ ಮೋಹಯಿತ್ವಾ ಜಗತ್ತದಾ ।
ಗುಹಾಯಾಂ ನಿಹತಂ ಯೋಗಂ ಕಶ್ಯಪೇನ ಮಹಾತ್ಮನಾ ॥ ೫೪ ॥

---

೫೧. ಜ್ಞಾನಿಯಾದವನು ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾದರೆ ಅದನ್ನು ಪೂರ್ವಾಹ್ಣದಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಾರಂಭಮಾಡಬೇಕು. ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾದರೆ ಅಪರಾಹ್ಣದಲ್ಲಿಯೂ ಮಾಡಬೇಕು. ಅಪರಾಹ್ಣವನ್ನು ಮೀರಬಾರದು.

೫೨. ಹೀಗೆ ಮನುಜರು ಮಹಾತ್ಮರೂ, ಮಹಾಯೋಗಿಗಳೂ, ಮಹಾತೇಜಸ್ವಿಗಳೂ, ದೇಶಕಾಲಜ್ಞರೂ ಆದ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳನ್ನು ಉತ್ತಮವಾದ ದೇಶಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ವದಾ ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

೫೩. ಪಿತೃಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಪುರುಷನು ಉತ್ತಮವಾದ ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಧ್ಯಾನದಿಂದ ಶುಭಾಶುಭಕರ್ಮಗಳನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡಿ, ದಿವ್ಯಜ್ಞಾನದಿಂದ ಪರಮಪದವಾದ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದುವನು.

೫೪. ಎಲೈ ಮಹಾತ್ಮನಾದ ಶಂಯುಮುನಿಯೇ, ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಮಹಾತ್ಮನಾದ ಕಶ್ಯಪಮಹರ್ಷಿಯು ಯಜ್ಞನಿಮಿತ್ತಕವಾಗಿ ಹೃದಯ ಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ಗೂಢವಾಗಿರುವ ಯೋಗಮಹಿಮೆಗಳನ್ನು ಹೊರಪಡಿಸಿ ಲೋಕಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಮಾಡಿದನು.

Vishesha Sangraha

ಅಮೃತಂ ಗುಹ್ಯಮುದ್ಧೃತ್ಯ ಯೋಗಂ ಯೋಗವಿದಾಂ ವರ ।
ಪ್ರೋಕ್ತಂ ಸನತ್ಕುಮಾರೇಣ ಮಹತ್ತದ್ಧರ್ಮಶಾಶ್ವತಂ ॥ ೫೫ ॥

ದೇವಾನಾಂ ಪರಮಂ ಗುಹ್ಯಂ ಋಷೀಣಾಂ ಚ ಪರಾಯಣಂ ।
ಪಿತೃಭಕ್ತ್ಯಾ ಪ್ರಯತ್ನೇನ ಪಿತೃಭಕ್ತೈಶ್ಚ ನಿತ್ಯಶಃ ॥ ೫೬ ॥

ತಂ ಚ ಯೋಗಂ ಸಮಾಸೇನ ಪಿತೃಭಕ್ತಸ್ತು ಕೃತ್ಸ್ನಶಃ ।
ಪ್ರಯತ್ನಾತ್ಪ್ರಾಪ್ನುಯಾತ್ತತ್ರ ಸರ್ವಮೇವ ನ ಸಂಶಯಃ ॥ ೫೭ ॥

ಯಸ್ಮೈ ಶ್ರಾದ್ಧಾನಿ ದೇಯಾನಿ ಯಚ್ಚ ದತ್ತಂ ಮಹಾಫಲಂ ।
ಯೇಷು ವಾಪ್ಯಕ್ಷಯಂ ಶ್ರಾದ್ಧಂ ತೀರ್ಥೇಷು ಚ ನದೀಷು ಚ ॥
ಯೇಷು ಚ ಸ್ವರ್ಗಮಾಪ್ನೋತಿ ತತ್ತೇ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ಸ ಸಂಗ್ರಹಂ ॥ ೫೮ ॥

---

೫೫. ಅದರಂತೆಯೇ ಮಹಾತ್ಮರಾದ ಸನತ್ಕುಮಾರರು ಅತ್ಯಂತ ಗೋಪ್ಯವೂ ಅಮೃತವೂ, ಹೃದಯ ಗುಹಾನಿಹಿತವೂ ಆದ ಯೋಗವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಮಾಡಿ, ಶಾಶ್ವತವೂ ಮಹತ್ತೂ ಆದ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿರುವರು.

೫೬. ಅಂತಹ ಮಹಾಯೋಗವು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಪರಮರಹಸ್ಯವಾಗಿಯೂ, ಋಷಿಗಳಿಗೆ ಮುಖ್ಯಾಶ್ರಯವಾಗಿಯೂ, ಪಿತೃಭಕ್ತಿಪ್ರಯತ್ನ ಇವುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಪಿತೃಪರಾಯಣನಿಂದ ಹೊಂದಲು ಅರ್ಹವಾಗಿಯೂ ಇರುತ್ತದೆ.

೫೭. ಪಿತೃಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಪುರುಷನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹೊಂದಲು ಯೋಗ್ಯವಾದ ಯೋಗದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿರುವೆನು. ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಭಕ್ತರು ಅಂತಹ ಯೋಗವನ್ನು ಹೊಂದಬಹುದು ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲವೆಂದನು.

೫೮. ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಯಾರಿಗೋಸ್ಕರ ಮಾಡಬೇಕು. ಯಾರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟರೆ ಮಹಾಫಲವನ್ನು ಹೊಂದಬಹುದು. ಯಾವ ಯಾವ ನದೀ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಅಕ್ಷಯವಾದ ಫಲವು ಉಂಟಾಗುವುದು. ಯಾವ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದರೆ ಸ್ವರ್ಗಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದು ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಂಕ್ಷೇಪವಾಗಿ ಹೇಳಿರುವೆನು ಎಂದನು.

Vishesha Sangraha

॥ ಬೃಹಸ್ಪತಿರುವಾಚ ॥

ಶ್ರುತ್ವೈವಂ ಶ್ರಾದ್ಧಕಲ್ಪಂ ತು ಯೋಽಸೂಯಾಂ ಕುರುತೇ ನರಃ ।
ಸ ಮಜ್ಜೇನ್ನರಕೇ ಘೋರೇ ನಾಸ್ತಿಕಸ್ತಮಸಾವೃತಃ ॥ ೫೯ ॥

ಮಹಾರೋಗಾವಸಾಯುಸ್ತು ಸ ಯಃ ಸಂಯುತಮಾನಸಃ ।
ವೇದಾಶ್ರಮಾನ್ಮುಕ್ತಚಿತ್ತಃ ಕುಂಭೀಕಾನಧಿಗಚ್ಛತಿ ।
ಜಿಹ್ವಾಚ್ಛೇದಂ ಸ್ತೇನಮೇತ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ನುಯುಸ್ತೇನ ಚೈವ ಹ ॥ ೬೦ ॥

ಸೀದಂತಿ ತೇ ಸಾಗರೇ ಲೋಷ್ಟಭೂತಾ
ಯೋಗದ್ವಿಷಃ ಸ್ಥಾಸ್ಯಂತೇ ಯಾವದುರ್ವೀ ।
ತಸ್ಮಾಚ್ಛ್ರಾದ್ಧೇ ಧರ್ಮ ಉದ್ದಿಷ್ಟ ವಿಷ
ನಿತ್ಯಂ ಕಾರ್ಯಃ ಶ್ರದ್ಧದಾನೇನ ಪುಂಸಾ ॥ ೬೧ ॥

ಪರಿವಾದೋ ನ ಕರ್ತವ್ಯೋ ಯೋಗಿನಾಂ ಚ ವಿಶೇಷತಃ ।
ಪರಿವಾದಾತ್ ಕೃಮಿರ್ಭೂತ್ವಾ ತತ್ರೈವ ಪರಿವರ್ತತೇ ॥ ೬೨ ॥

---

೫೯. ಬೃಹಸ್ಪತಿಗಳು ಹೇಳಿದರು :–ಯಾವ ಪುರುಷನು ಈ ವಿಧವಾದ ಶ್ರಾದ್ಧದ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ದ್ವೇಷಾಸೂಯೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುವನೋ ಅಂತಹ ನಾಸ್ತಿಕ ಪುರುಷನು ಅಜ್ಞಾನಾವೃತನಾಗಿ ಘೋರವಾದ ನರಕದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ತೇಲುವನು.

೬೦. ಯಾವ ಪುರುಷನು ಶ್ರಾದ್ಧದ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವುಳ್ಳವನಾಗಿ ವೇದಾಶ್ರಮಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸತ್ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವನೋ ಅವನು ಮಹಾ ರೋಗಗಳಿಂದ ನರಳಿ ಮೃತನಾಗಿ ಕುಂಭೀಪಾಕವೆಂಬ ನರಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುವನು. ಮತ್ತು ಕಳ್ಳರ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಜಿಹ್ವಾಚ್ಛೇದನವನ್ನು ಹೊಂದಿ ನಿತ್ಯದುಃಖಿಯಾಗುವನು.

೬೧. ಅಂತಹ ನಾಸ್ತಿಕನಾದ ಪುರುಷನು ಯೋಗವ ದ್ವೇಷದಿಂದ ಕಲ್ಲು ಮಣ್ಣಾಗಿ ಜನಿಸಿ, ಭೂಮಿ ಇರುವವರೆಗೂ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಹೊರಳಾಡುವನು. ಆದುದರಿಂದ ಶ್ರಾದ್ಧದ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನಿಟ್ಟು ಧರ್ಮವನ್ನು ಆಚರಿಸಬೇಕು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪುರುಷನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಪಿತೃಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು.

೬೨. ಆದುದರಿಂದ ಶ್ರಾದ್ಧಯೋಗದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ದೂಷಣೆಯನ್ನೂ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಅಪಮಾನವನ್ನೂ ಮಾಡಬಾರದು. ಹಾಗೆ ದೂಷಿಸಿದರೆ ಕ್ರಿಮಿಕೀಟಗಳಾಗಿ ಜನಿಸಿ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ನಾನಾವಿಧ ದುಃಖಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವನು.

Vishesha Sangraha

ಯೋಗಂ ಪರಿವೇದ್ಯಸ್ತು ಧ್ಯಾನಿನಾಂ ಮೋಕ್ಷಕಾರಣಂ ।
ಸ ಗಚ್ಛೇನ್ನರಕಂ ಘೋರಂ ಶ್ರೋತಾ ಯಶ್ಚ ನ ಸಂಶಯಃ ॥ ೬೩ ॥

ಆವೃತಂ ತಮಸಾ ಸರ್ವಂ ನರಕಂ ಘೋರದರ್ಶನಂ ।
ಯೋಗೀಶ್ವರಪರೀವಾದಾನ್ನಿಶ್ಚಯಂ ಯಾತಿ ಮಾನವಃ ॥ ೬೪ ॥

ಯೋಗೇಶ್ವರಾಣಾಮಾಕ್ರೋಶಂ ಶೃಣುಯಾದ್ಯೋ ಯತಾತ್ಮನಾಂ ।
ಸ ಹಿ ಕಾಲಂ ಚಿರಂ ಮಜ್ಜೇತ್ ಕುಂಭೀಪಾಕೇ ನ ಸಂಶಯಃ ॥ ೬೫ ॥

ಮನಸಾ ಕರ್ಮಣಾ ವಾಚಾ ದ್ವೇಷಂ ಯೋಗಿಷು ವರ್ಜಯೇತ್ ।
ಪ್ರೇತ್ಯಾನ್ಯಂ ತತ್ಫಲಂ ಭುಂಕ್ತೇ ಇಹ ಚೈವ ನ ಸಂಶಯಃ ॥ ೬೬ ॥

---

೬೩. ಯಾವನು ಯೋಗಿಗಳ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಯೋಗವನ್ನು ದೂಷಿಸುವನೋ ಅವನು ಅಂತಹ ದೂಷಣೆಯಿಂದ ಘೋರವಾದ ನರಕವನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ಆ ಯೋಗದ ದೂಷಣೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದವನೂ ಸಹ ನರಕಕ್ಕೆ ಭಾಗಿಯಾಗುವನು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

೬೪. ಮನುಷ್ಯನು ಯೋಗೀಶ್ವರರಾದ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳನ್ನು ದೂಷಿಸಿದರೆ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿಯೂ ಅಂಧಕಾರಾವೃತವೂ, ಅತಿಭಯಂಕರವೂ ಆದ ನರಕವನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ಆದುದರಿಂದ ಮಹಾತ್ಮರನ್ನು ದೂಷಿಸಬಾರದು.

೬೫. ಯಾವನು ಮಹಾತ್ಮರಾದ ಯೋಗೀಶ್ವರರ ಆಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾಗುವನೋ ಅಂತಹ ಪುರುಷನು ಚಿರಕಾಲ ಘೋರವಾದ ಕುಂಭೀಪಾಕವೆಂಬ ನರಕದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ತೇಲುವನು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

೬೬. ಆದುದರಿಂದ ಪುರುಷರು ಮನೋವಾಕ್ಕಾಯಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಯೋಗೀಶ್ವರರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ದ್ವೇಷವನ್ನು ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ತ್ಯಜಿಸಬೇಕು. ಹಾಗೆ ದ್ವೇಷಿಸಿದರೆ ಇಹಪರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅದರ ಫಲಗಳನ್ನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗುವುದು ಇದು ನಿಶ್ಚಯವು.

Vishesha Sangraha

ನ ಪಾರಗೋ ವಿಂದತಿ ಪಾರಮಾತ್ಮನ
ಸ್ತ್ರಿಲೋಕಮಧ್ಯೇ ಚರತಿ ಸ್ವಕರ್ಮಭಿಃ ।
ಋಚೋ ಯಜುಃಸಾಮತದಂಗಪಾರಗೋ
ವಿಕಾರಮೇವ ಹ್ಯನವಾಪ್ಯ ಸೀದತಿ ॥ ೬೭ ॥

ವಿಕಾರಪಾರಃ ಪ್ರಕೃತೇಶ್ಚ ಪಾರಗ
ಸ್ತ್ರಯೀ ಗುಣಾನಾಂ ತ್ರಿಗುಣಾಂತಪಾರಗಾ ।
ತತ್ವಂಚತುರ್ವಿಂಶತಿಯೋಗಪಾರಗಂ
ಸ ಪಾರಗೋ ಯಸ್ತ್ವಯನಾಂತಪಾರಗಃ ॥ ೬೮ ॥

ಕೃತ್ಸ್ನಂ ಯಥಾ ತತ್ವವಿಸರ್ಗಮಾತ್ಮನ
ಸ್ತಥೈವ ಭೂಯಃ ಪ್ರಲಯಂ ಸದಾತ್ಮನಃ ।
ಪ್ರತ್ಯಾಹರೇದ್ಯೋಗಬಲೇನ ಯೋಗವಿತ್
ಸ ಸರ್ವಪಾರಕ್ರಮಯಾನಗೋಚರಃ ॥ ೬೯ ॥

---

೬೭. ಆದುದರಿಂದ ಧ್ಯಾನವಾಡದ ಅಜ್ಞನು ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಹೊಂದದಯೇ ಸ್ವಕರ್ಮಾನುಗುಣವಾಗಿ ಈ ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಜನಿಸಿ ಸಂಚರಿಸುವನು. ಮತ್ತು ಋಗ್ಯಜುಸ್ಸಾಮಾಥರ್ವಣವೆಂಬ ನಾಲ್ಕು ವೇದಗಳನ್ನೂ, ಷಡಂಗಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿದ ಪುರುಷನೂ ಸಹ ಕಾಮಕ್ರೋದಾಧಿಗಳಿಗೆ ವಶನಾಗಿ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಹೊಂದದಯೇ ದುಃಖಕ್ಕೆ ಭಾಗಿಯಾಗುವನು.

೬೮. ಕಾಮಕ್ರೋದಾಧಿ ವಿಕಾರವನ್ನು ಮೀರಿದ ಮಹಾತ್ಮನು ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಮೀರಿದಂತೆಯೇ ಆಗುವನು ವೇದತ್ರಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿದಂತಹ ಪುರುಷನು ಸತ್ವರಜಸ್ತಮೋಗುಣಗಳ ಅಂತರವನ್ನು ತಿಳಿಯುವನು. ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕು ತತ್ವಗಳನ್ನು ತಿಳಿದ ಮಹಾತ್ಮನು, ಯೋಗಪಾರಂಗತನಾಗುವನು. ಅಂತಹ ಯೋಗಿವರ್ಯನೇ ಪರಮಪದವಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವನು.

೬೯. ಯೋಗಸಿದ್ಧಿಯುಳ್ಳ ಮಹಾತ್ಮನು ತನ್ನ ಸೃಷ್ಟಿ, ಸ್ಥಿತಿ, ಲಯಗಳನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಿಳಿಯುವನು. ಮತ್ತು ತನ್ನ ಯೋಗಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಸರ್ವವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನೂ ಯಥಾಸ್ಥಿತವಾಗಿ ತಿಳಿದು ಮುಕ್ತನಾಗುವನು.

Vishesha Sangraha

ವೇದಸ್ಯ ವೇದಿತಾ ಯೋ ವೈ ವೇದ್ಯಂ ವಿಂದತಿ ಯೋಗವಿತ್ ।
ತಂ ವೈ ವೇದವಿದಂ ಪ್ರಾಹುಸ್ತಂ ಪ್ರಾಹುರ್ವೇದಪಾರಗಂ ॥ ೭೦ ॥

ವೇದಂ ಚ ವೇದಿತವ್ಯಂ ಚ ವಿದಿತ್ವಾ ವೈ ಯಥಾವಿಧಿ ।
ಏವಂ ವೇದವಿದಂ ಪ್ರಾಹುಸ್ತತೋಽನ್ಯೇ ವೇದಚಿಂತಕಾಃ ॥ ೭೧ ॥

ಯಜ್ಞಾನ್ ವೇದಾಂಸ್ತಥಾ ಕಾಮಾಂಜ್ಞಾನಾನಿ ವಿವಿಧಾನಿ ಚ ।
ಪ್ರಾಪ್ನೋತ್ಯಾಯುಃ ಪ್ರಜಾಶ್ಚೈವ ಪಿತೃಭಕ್ತೋ ಧನಾನಿ ಚ ॥ ೭೨ ॥

ಶ್ರಾದ್ಧೇ ಯಃ ಶ್ರಾದ್ಧಕಲ್ಪಂ ವೈ ಪಶ್ಚಿಮಂ ನಿಯತಂ ಪಠೇತ್ ।
ಸರ್ವಾಣ್ಯೇತಾನ್ಯವಾಪ್ನೋತಿ ತೀರ್ಥೇ ದಾನಫಲಾನಿ ಚ ॥ ೭೩ ॥

---

೭೦. ಯಾವ ಯೋಗಿಯು ವೇದಪಾರಂಗತನಾಗಿರುವನೋ ಅಂತಹ ಯೋಗಿವರ್ಯನು ವೇದ್ಯನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ಇಂತಹ ಜ್ಞಾನಿಯನ್ನು ವೇದವೇತ್ತೃವೆಂದೂ, ವೇದಪಾರಂಗತನೆಂದೂ ಮಹಾತ್ಮರು ಹೇಳುವರು.

೭೧. ಯಾವ ಯೋಗಿಯು ತಿಳಿಯಬೇಕಾದ ತತ್ವಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿಯಲರ್ಹನಾದ ಪರಮಪುರುಷನನ್ನೂ ಯಥಾಸ್ಥಿತವಾಗಿ ತಿಳಿಯುವನೋ, ಅವನೇ ವೇದಪಾರಂಗತನೆಂದು ಜ್ಞಾನಿಗಳು ಹೇಳುವರು. ಹೀಗೆ ತತ್ವವನ್ನರಿಯದ ವೇದಜ್ಞರು ಕೇವಲ ವೇದವಾಹಕರಾಗಿರುವರು.

೭೨. ಪಿತೃಗಳಲ್ಲಿ ನಂಬಿಕೆಯುಳ್ಳ ಭಕ್ತನಾದ ಪುರುಷನು ಶ್ರಾದ್ಧಾದಿ ಸತ್ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಯಜ್ಞಯಾಗಾದಿಫಲಗಳನ್ನೂ, ವೇದಗಳನ್ನೂ, ಧರ್ಮಾರ್ಥಕಾಮಗಳನ್ನೂ, ದಿವ್ಯಜ್ಞಾನವನ್ನೂ, ಆಯುಷ್ಯ, ಸಂತಾನ ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಸಕಲಾಭೀಷ್ಟಗಳನ್ನೂ ಹೊಂದುವನು.

೭೩. ಯಾವನು ಶ್ರಾದ್ಧಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧಪ್ರಕರಣದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿರುವ ವೇದಭಾಗಗಳನ್ನು ನಿಯಮದಿಂದ ಪಠನಮಾಡುವನೋ, ಅವನು ಸಮಸ್ತ ಫಲಗಳನ್ನೂ, ಸರ್ವತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ದಾನಮಾಡಿದ ಮಹಾಫಲವನ್ನೂ ಹೊಂದುವನು.

Vishesha Sangraha

ಸ ಪಂಕ್ತಿಪಾವನಶ್ಚೈವ ದ್ವಿಜಾನಾಮಗ್ರಭುಗ್ ಭವೇತ್ ।
ಅಧ್ಯಾಪ್ಯ ವಾ ದ್ವಿಜಾನ್ ಸರ್ವಾನ್ ಸರ್ವಾನ್ ಕಾಮಾನವಾಪ್ನುಯಾತ್ ॥೭೪॥

ಯಶ್ಚೈವ ಶೃಣುಯಾನ್ನಿತ್ಯಮಾನಂತ್ಯಂ ಸ್ವರ್ಗಮಶ್ನುತೇ ।
ಅನುಸೂಯೋ ಜಿತಕ್ರೋಧೋ ಲೋಭಮೋಹವಿವರ್ಜಿತಃ ॥ ೭೫ ॥

ತೀರ್ಥಾನಾಂ ಚ ಫಲಂ ಕೃತ್ಸ್ನಂ ದಾನಾದೀನಾಂ ತಥೈವ ಚ ।
ಮೋಕ್ಷೋಪಾಯೋ ಹ್ಯಯಂ ಶ್ರೇಷ್ಠಃ ಸ್ವರ್ಗೋಪಾಯೋ ಹ್ಯಯಂ ಪರಃ ॥
ಇಹ ಚಾಪಿ ಪರಾ ತುಷ್ಟಿಸ್ತಸ್ಮಾತ್ಕುರ್ವೀತ ಯತ್ನತಃ ॥ ೭೬ ॥

ಇಮಂ ವಿಧಿಂ ಯೋ ಹಿ ಪಠೇದತಂದ್ರಿತಃ
ಸಮಾಹಿತಃ ಸಂಸದಿ ಪರ್ವಸಂಧಿಷು ।
ಅಪತ್ಯಭಾಗ್ಭವತಿ ತರೇಣ ತೇಜಸಾ
ದಿವೌಕಸಾಂ ಸ ವ್ರಜತೇ ಸಲೋಕತಾಂ ॥ ೭೭ ॥

---

೭೪. ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪಿತೃಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಯೋಗಿಯು ಪಂಕ್ತಿಪಾವನನೂ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮನೂ ಆಗುವನು. ಮತ್ತು ಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ವೇದಾಧ್ಯಯನವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಫಲವನ್ನೂ, ಸಕಲ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಹೊಂದುವನು.

೭೫. ಯಾವ ಪುರುಷನು ಈ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಸತತವಾದ ಚಿಂತೆಯಿಂದ ತಿಳಿಯುವನೋ ಅವನು ಶಾಶ್ವತವಾದ ಸ್ವರ್ಗಸುಖಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ಮತ್ತು ಅಸೂಯಾರಹಿತನೂ, ಕೋಪವರ್ಜಿತನೂ, ಲೋಭಮೋಹಶೂನ್ಯನೂ ಆಗಿ ನಿತ್ಯ ಸುಖವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವನು.

೭೬. ಈ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಯಾವನು ನಿರಂತರವೂ ಪಠನಮಾಡುವನೋ, ಅವನು ಸಮಸ್ತ ತೀರ್ಥಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ಯಾತ್ರಾಫಲವನ್ನೂ, ಸಮಸ್ತ ದಾನಗಳ ಫಲಗಳನ್ನೂ ಹೊಂದುವನು. ಇದು ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಉತ್ತಮ ಮಾರ್ಗವಾಗಿದೆ. ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೂ ದಾರಿಯಾಗಿದೆ. ಇಹಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪರಮಸುಖವನ್ನೂ, ಪರದಲ್ಲಿ ಪರಮಪದವಿಯನ್ನೂ ಹೊಂದುವನು.

೭೭. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಶ್ರಾದ್ಧವಿಧಿಯನ್ನು ಯಾವನು ಸ್ಥಿರಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಸಾವಧಾನವಾಗಿ ಸಭೆಯಲ್ಲಿಯೂ, ಪರ್ವಕಾಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪಠನಮಾಡುವನೋ, ಅವನು ಪುತ್ರಸಂತಾನವನ್ನೂ, ಪರಮತೇಜಸ್ಸನ್ನೂ, ದೇವತೆಗಳ ದಿವ್ಯಪದವಿಯನ್ನೂ ಹೊಂದುವನು.

Vishesha Sangraha

ಯೇನ ಪ್ರೋಕ್ತಸ್ತ್ವಯಂ ಕಲ್ಪೋ ನಮಸ್ತಸ್ಮೈ ಸ್ವಯಂಭುವೇ ।
ಮಹಾಯೋಗೇಶ್ವರೇಭ್ಯಶ್ಚ ಸದಾ ಚ ಪ್ರಣತೋ ಹ್ಯಹಂ ॥ ೭೮ ॥

ಇತ್ಯೇತೇ ಪಿತರಸ್ತಾತ ದೇವಾನಾಮಪಿ ದೇವತಾಃ ।
ಸಪ್ತಸ್ವೇತೇಷು ತೇ ನಿತ್ಯಂ ಸ್ಥಾನೇಷು ಪಿತರೋಽವ್ಯಥಾಃ ॥ ೭೯ ॥

ಪ್ರಜಾಪತಿಸುತಾ ಹ್ಯೇತೇ ಸರ್ವೇ ಚೈವ ಮಹಾತ್ಮನಃ ।
ಆದ್ಯೋ ಗಣಸ್ತು ಯೋಗಾನಾಂ ಸ ನಿತ್ಯೋ ಯೋಗವರ್ಧನಃ ॥ ೮೦ ॥

ದ್ವಿತೀಯೋ ದೇವತಾನಾಂ ತು ತೃತೀಯೋ ದೇವತಾರಿಣಾಂ ।
ಶೇಷಾಸ್ತು ವರ್ಣಿನಾಂ ಜ್ಞೇಯಾ ಇತಿ ಸರ್ವೇ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಾಃ ॥ ೮೧ ॥

---

೭೮. ಯಾವ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಈ ಶ್ರಾದ್ಧಕಲ್ಪವನ್ನು ಸಾಂಗವಾಗಿ ಮಹಾ ಯೋಗೀಶ್ವರರಿಗೆ ಸಾವಧಾನವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿದನೋ, ಅಂತಹ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನಿಗೂ, ಮಹಾಯೋಗಿವರ್ಯರಿಗೂ ಸದಾ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ವಂದನೆಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುತ್ತೇನೆ.

೭೯. ಎಲೈ ಪ್ರಿಯನಾದ ಶಂಯುಮುನಿಯೇ, ಇಂತಹ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳು ದೇವತೆಗಳಿಂದಲೂ ಪೂಜ್ಯರಾಗಿರುವರು. ಅಂತಹ ಪಿತೃಗಳು ಸಪ್ತಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪೂಜ್ಯರೂ ದುಃಖರಹಿತರೂ ಆಗಿರುವರು.

೮೦. ಈ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನ ಮಾನಸಪುತ್ರರೂ ಮಹಾತ್ಮರೂ ಆಗಿರುವರು. ಆ ಪಿತೃಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯ ಗಣವು ಯೋಗವರ್ಧಕರಾದ ಯೋಗೀಶ್ವರರ ಪಂಗಡವಾಗಿದೆ.

೮೧. ಎರಡನೆಯ ಗಣವು ದೇವತೆಗಳ ಗುಂಪಾಗಿಯೂ, ಮೂರನೆಯದು ದೈತ್ಯವೈರಿಗಳಾದ ದೇವತೆಗಳ ವರ್ಗವಾಗಿಯೂ, ಇತರ ಗಣಗಳು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದಿ ವರ್ಣದವರ ಗುಂಪಾಗಿಯೂ ಇರುತ್ತವೆ. ಹೀಗೆ ಸರ್ವಪಿತೃಗಣಗಳೂ ವರ್ಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ.

Vishesha Sangraha

ದೇವಾಸ್ತ್ವೇತಾನ್ ಯಜಂತೇ ವೈ ಸರ್ವೇಷ್ವೇತೇಷ್ವವಸ್ಥಿತಾಃ ।
ಆಶ್ರಮಾಸ್ತು ಯಜಂತ್ಯೇತಾಂಶ್ಚತ್ವಾರಸ್ತು ಯಥಾಕ್ರಮಂ ॥ ೮೨ ॥

ವರ್ಣಾಶ್ಚಾಪಿ ಯಜಂತ್ಯೇತಾಂಶ್ಚತ್ವಾರಸ್ತು ಯಥಾವಿಧಿ ।
ತಥಾ ಸಂಕರಜಾತಾಶ್ಚ ಮ್ಲೇಚ್ಛಾಶ್ಚೈವ ಯಜಂತಿ ವೈ ॥ ೮೩ ॥

ಪಿತೃಂಶ್ಚ ಯೋ ಯಜೇದ್ಭಕ್ತ್ಯಾ ಪಿತರಃ ಪೂಜಯಂತಿ ತಂ ।
ಪಿತರಃ ಪುಷ್ಟಿಕಾಮಸ್ಯ ಪ್ರಜಾಕಾಮಸ್ಯ ವಾ ಪುನಃ ।
ಪುಷ್ಟಿಂ ಪ್ರಜಾಶ್ಚ ಸ್ವರ್ಗಂ ಚ ಪ್ರಯಚ್ಛಂತಿ ಪಿತಾಮಹಾಃ ॥ ೮೪ ॥

ದೇವಕಾರ್ಯಾದಪಿ ಸೂನೋಃ ಪಿತೃಕಾರ್ಯಂ ವಿಶಿಷ್ಯತೇ ।
ದೇವತಾನಾಂ ಹಿ ಪಿತರಃ ಪೂರ್ವಮಾಪ್ಯಾಯನಂ ಸ್ವಯಂ ॥ ೮೫ ॥

---

೮೨. ದೇವತೆಗಳು ಸದಾ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಇವರನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಅವರ ಸಂಗಡ ವಾಸಿಸುವರು. ಅದರಂತೆ ನಾಲ್ಕು ಆಶ್ರಮದವರೂ ಸಹ ಈ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ.

೮೩. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕ್ಷತ್ರಿಯಾದಿ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಣದವರೂ ಸಂಕರಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಪುರುಷರೂ ಮತ್ತು ಮ್ಲೇಂಛಾದಿಗಳೂ ಸಹ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ನಾಮಗಳಿಂದ ಈ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಾರೆ.

೮೪. ಯಾರು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುವರೋ ಅವರನ್ನು ಆ ದೇವತೆಗಳು ಪೂಜಿಸುವರು. ಮತ್ತು ಪುಷ್ಟಿಕಾಮನೂ, ಪ್ರಜಾಕಾಮನೂ ಆದ ಪುರುಷರಿಗೆ ಪಿತಾಮಹಂದಿರು, ಸಂಪತ್ತು, ಸಂತಾನ, ಸ್ವರ್ಗ ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಸರ್ವಸೌಖ್ಯಗಳನ್ನೂ ಕೊಡುವರು.

೮೫. ದೇವತಾಕಾರ್ಯಕ್ಕಿಂತಲೂ ಪಿತೃಕಾರ್ಯವೇ ಉತ್ತಮವಾಗಿರುವುದು. ಆದುದರಿಂದ ದೇವತೆಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಪಿತೃಗಳನ್ನು ಮೊದಲು ಸತ್ಕರಿಸಬೇಕು. ಪಿತೃಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದನಂತರ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಸತ್ಕರಿಸಬೇಕು.

Vishesha Sangraha

ನ ಯೋಗಗತಿಃ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾ ಪಿತೃಣಾಂ ಚ ಪರಾ ಗತಿಃ ।
ತಪಸಾ ವಿಪ್ರಕೃಷ್ಟೇನ ದೃಶ್ಯತೇ ಮಾಂಸಚಕ್ಷುಷಾ ॥ ೭೬ ॥

ಸರ್ವೇಷಾಂ ರಾಜತಂ ಪಾತ್ರಮಥವಾ ರಜತಾನ್ವಿತಂ ।
ಪಾವನಂ ಹ್ಯುತ್ತಮಂ ಪ್ರೋಕ್ತಂ ದೇವಾನಾಂ ಪಿತೃಭಿಃ ಸಹ ॥ ೭೭ ॥

ಯೇಷಾಂ ದಾಸ್ಯಂತಿ ಪಿಂಡಾಂಸ್ತ್ರೀನ್ ಬಾಂಧವಾ ನಾಮಗೋತ್ರತಃ ।
ಭೂಮೌ ಕುಶೋತ್ತರಾಯಾಂ ಚ ಅಪಸವ್ಯವಿಧಾನತಃ ॥ ೭೮ ॥

ಸರ್ವತ್ರ ವರ್ತಮಾನಾಸ್ತೇ ಪಿಂಡಾಃ ಪ್ರೀಣಂತಿ ವೈ ಪಿತೄನ್ ।
ಯದಾಹಾರೋ ಭವೇಜ್ಜಂತುರಾಹಾರಃ ಸೋಽಸ್ಯ ಜಾಯತೇ ॥ ೭೯ ॥

---

೭೬. ಯೋಗಮಾರ್ಗವೂ, ಪಿತೃಮಾರ್ಗವೂ ಕೂಡ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾಗಿರುವುದು. ಇಂತಹ ಸೂಕ್ಷ್ಮಗತಿಯನ್ನು ತಪೋಮಹಿಮೆಯಿಂದ ತಿಳಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಹೊರತು ಈ ಚರ್ಮಚಕ್ಷುಸ್ಸಿನಿಂದ ತಿಳಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅದು ಅತಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿರುವುದು.

೭೭. ಸಮಸ್ತವಾದ ದೇವಕಾರ್ಯ ಪಿತೃಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ರಜತಪಾತ್ರೆಗಳು ಅತ್ಯುತ್ತಮಗಳಾಗಿವೆ. ಅಥವಾ ರಜತಮಿಶ್ರವಾದ ಪಾತ್ರೆಗಳಾದರೂ ಉಪಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟರೆ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾಗಿರುವುದು. ಇಂತಹ ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನುಪಯೋಗಿಸುವುದರಿಂದ ಪಿತೃಗಳೂ, ದೇವತೆಗಳೂ, ತೃಪ್ತರಾಗುವರು.

೭೮. ಪುತ್ರಪೌತ್ರಾದಿ ಬಂಧುಗಳು ಶ್ರಾದ್ಧಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾಮಗೋತ್ರಗಳನ್ನುಚ್ಚಾರಮಾಡಿ, ಅಪಸವ್ಯದಿಂದ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ದರ್ಭೆಗಳನ್ನು ಹರಡಿ, ಅವುಗಳ ಮೇಲೆ ಪಿತೃಗಳ ಪ್ರೀತಿಗೋಸ್ಕರ ಮೂರು ಪಿಂಡಗಳನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯಾಗುವುದು.

೭೯. ಹೀಗೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಅರ್ಪಿಸಿದ ಪಿಂಡಗಳು ಪಿತೃಗಳು ಎಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಅವರಿಗೆ ಸೇರುತ್ತವೆ. ಪಿತೃಗಳು ಯಾವ ಪ್ರಾಣಿಗಳಾಗಿ ಜನಿಸಿದ್ದರೂ ನಾವು ಕೊಟ್ಟ ಪಿಂಡಗಳು ಅವರಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ಆಹಾರರೂಪವಾಗಿ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುವು.

Vishesha Sangraha

ಯಥಾ ಗೋಷ್ಠೇ ಪ್ರನಷ್ಟಾಂ ವೈ ವತ್ಸೋ ವಿಂದತಿ ಮಾತರಂ ।
ತಥಾ ತಂ ನಯತೇ ಮಂತ್ರೋ ಜಂತುರ್ಯತ್ರಾವತಿಷ್ಠತೇ ॥ ೯೦ ॥

ನಾಮ ಗೋತ್ರಂ ಚ ಮಂತ್ರಶ್ಚ ದತ್ತಮನ್ನಂ ನಯಂತಿ ತಂ ।
ಅಪಿ ಯೋನಿಶತಂ ಪ್ರಾಪ್ತಾಂಸ್ತೃಪ್ತಿಸ್ತಾನನು ಗಚ್ಛತಿ ॥ ೯೧ ॥

ಏವಮೇಷಾ ಸ್ಥಿತಾ ಸಂಸ್ಥಾ ಬ್ರಹ್ಮಣಾ ಪರಮೇಷ್ಠಿನಾ ।
ಪಿತೄಣಾಮಾದಿಸರ್ಗಸ್ತು ಲೋಕಾನಾಮುಕ್ಷಯಾರ್ಥಿನಾಂ ॥ ೯೨ ॥

ಇತ್ಯೇತೇ ಪಿತರೋ ದೇವಾ ದೇವಾಶ್ಚ ಪಿತರಃ ಪುನಃ ।
ದೌಹಿತ್ರಾ ಯಜಮಾನಾಶ್ಚ ಪ್ರೋಕ್ತಾಶ್ಚೈವ ಮಯಾನಘಾಃ ॥ ೯೩ ॥

---

೯೦. ತಾಯಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅಗಲಿದ ಕರುವು, ಗೋಷ್ಠದಲ್ಲಿದ್ದ ತಾಯಿಯನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಹೇಗೆ ಬರುತ್ತವೆಯೋ ಹಾಗೆ ಮಂತ್ರ ಸಹಿತವಾಗಿ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿರುವ ಪಿಂಡಗಳನ್ನೂ ಸಹ ಆ ಮಂತ್ರಗಳು ಪಿತೃಗಳು ಎಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಒಯ್ದು ಅವರಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ಆಹಾರ ರೂಪವಾಗಿ ಬದಲಾಯಿಸಿ, ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತವೆ. ಮಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಆ ಶಕ್ತಿಯಿರುವುದು.

೯೧. ವೇದೋಕ್ತವಾದ ಮಂತ್ರವು ನಾಮಗೋತ್ರೋಚ್ಚಾರ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ದತ್ತವಾದ ಅನ್ನವನ್ನು, ಪಿತೃಗಳು ನೂರಾರು ಜನ್ಮಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೂ ಅವರಿಗೆ ಅದನ್ನು ಒದಗಿಸಿ ಕೊಟ್ಟು, ತೃಪ್ತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತವೆ.

೯೨. ಪರಮ ಪೂಜ್ಯನಾದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಲೋಕಾನುಗ್ರಹಕಾಂಕ್ಷಿಗಳೂ ಅಕ್ಷಯಫಲದಾತೃಗಳೂ ಆದ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳನ್ನು ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಿ, ಲೋಕ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದನು.

೯೩. ಎಲೈ ಶಂಯುಮುನಿಯೇ ನಿರ್ದೋಷಿಗಳೂ ಪರಮಪವಿತ್ರರೂ ಆದ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳು, ದೇವತೆಗಳು, ಪಿತೃಗಳು, ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳು ಯಜಮಾನರೂ ಇವರನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿರುವೆನು.

Vishesha Sangraha

ಲೋಕಾ ದುಪಿತರಶ್ಚೈವ ದೌಹಿತ್ರಾಶ್ಚ ಸುತಾಸ್ತಥಾ ।
ದಾನಾನಿ ಸಹ ಶೌಚೇನ ತೀರ್ಥಾನಿ ಚ ಫಲಾನಿ ಚ ॥ ೯೪ ॥

ಅಕ್ಷಯತ್ವಂ ದ್ವಿಜಾಶ್ಚೈವ ಯಾಯಾವರವಿಧಿಸ್ತಥಾ ।
ಪ್ರೋಕ್ತಂ ಸರ್ವಂ ಯಥಾನ್ಯಾಯಂ ಯಥಾ ಬ್ರಹ್ಮಾಬ್ರವೀತ್ಪುರಾ ॥ ೯೫ ॥

॥ ಬೃಹಸ್ಪತಿರುವಾಚ ॥

ಇತ್ಯೇತದಂಗಿರಾಃ ಪ್ರಾಹ ಋಷೀಣಾಂ ಶೃಣ್ವತಾಂ ತದಾ ।
ಪೃಷ್ಟಸ್ತು ಸಂಶಯಂ ಸರ್ವಂ ಪಿತೄಣಾಂ ಪ್ರಾಹ ಸಂಸದಿ ॥ ೯೬ ॥

ಸತ್ರೇ ವೈ ವಿತತೇ ಪೂರ್ವಂ ತದಾ ವರ್ಷಸಹಸ್ರಕೇ ।
ಯಸ್ಮಿನ್ ಗೃಹಪತಿರ್ಹ್ಯಾಸೀದ್ಬ್ರಹ್ಮಾ ವೈ ದೇವತಾ ಪ್ರಭುಃ ॥ ೯೭ ॥

ಸಂವತ್ಸರಶತಾನ್ಯಂ ಚ ತತ್ರೋಪೇತಾ ಇತಿ ಶ್ರುತಿಃ ।
ಶ್ಲೋಕಾಶ್ಚಾತ್ರ ಪುರಾ ಗೀತಾ ಋಷಿಭಿರ್ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿಭಿಃ ॥ ೯೮ ॥

---

೯೪. ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಲೋಕಗಳೇ ಪುತ್ರಿಯರಾಗಿಯೂ ಪ್ರಜೆಗಳೇ ಮಕ್ಕಳು ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳಾಗಿಯೂ ಇರುವರು. ಇವರ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ದಾನ ಶೌಚ ತೀರ್ಥ ಮತ್ತು ಇವುಗಳ ಫಲಗಳು ಇವನ್ನು ತಿಳಿಸಿರುವೆನು.

೯೫. ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಯಾವ ಯಾವ ವಿಷಯಗಳು ಅಕ್ಷಯವಾದ ಫಲಗಳು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ವಿಧಿಗಳು, ಇವನ್ನು ಹೇಳಿರುವನೋ ಅವುಗಳನ್ನು ನಾನು ನಿಮಗಾಗಿ ಕ್ರಮವಾಗಿಯೂ, ಯಥಾಸ್ಥಿತವಾಗಿಯೂ, ನಿರೂಪಿಸುವೆನು ಎಂದನು.

೯೬. ಬೃಹಸ್ಪತಿಗಳು ಹೇಳಿದರು:—ಋಷಿಗಳ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಪಿತೃಗಳ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕೇಳಲಾಗಿ ಅಂಗಿರಸ ಮುನಿಯು ಮುನಿಗಳಿಗೆ ಈ ಸಮಸ್ತವಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿದರು.

೯೭. ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಹಸ್ರವರ್ಷಗಳವರೆಗೂ ಅತ್ಯಂತ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಯಾಗವು ಉಪಕ್ರಮವಾಯಿತು. ಆ ಮಹಾಯಾಗದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಯಜಮಾನನಾಗಿಯೂ, ಶ್ರೀಹರಿಯು ಮುಖ್ಯ ದೇವತೆಯಾಗಿಯೂ ಇದ್ದರು.

೯೮. ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಲಕ್ಷ ವರ್ಷಗಳವರೆಗೂ ಯಾಗವು ಅತಿ ವಿಶಾಲವಾಗಿ ನಡೆಯಿತೆಂಬುದಾಗಿ ಶ್ರುತಿಯು ಹೋಗಳುತ್ತದೆ. ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಕೂಡ ಈ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ಲೋಕಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರುವರು.

Vishesha Sangraha

ದೀಕ್ಷಿತಸ್ಯ ತದಾ ಸತ್ರೇ ಬ್ರಹ್ಮಣಃ ಪರಮಾತ್ಮನಃ ।
ತತ್ರೈವ ಜಾತಮತ್ಯುಗ್ರಂ ಪಿತೄಣಾಮಕ್ಷಯಾರ್ಥಿನಾ ॥
ಲೋಕಾನಾಂ ಚ ಹಿತಾರ್ಥಾಯ ಬ್ರಹ್ಮಣಾ ಪರಮೇಷ್ಠಿನಾ ॥ ೯೯ ॥

॥ ಸೂತ ಉವಾಚ ॥

ಏವಂ ಬೃಹಸ್ಪತಿಃ ಪೂರ್ವಂ ಪೃಷ್ಟಃ ಪುತ್ರೇಣ ಧೀಮತಾ ।
ಪ್ರೋವಾಚ ಪಿತೃವಂಶಂ ತು ಯತ್ತದ್ವೈ ಸಮುದಾಹೃತಂ ॥
ಅತ ಊರ್ಧ್ವಂ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ವರುಣಸ್ಯ ನಿಬೋಧತ ॥ ೧೦೦ ॥

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಮಹಾಪುರಾಣೇ ವಾಯುಪ್ರೋಕ್ತೇ " ಶ್ರಾದ್ಧಕಲ್ಪೇ ಭಿನ್ನಕಾಲಿಕ ತೃಪ್ತಿಸಾಧನದ್ರವ್ಯವಿಶೇಷಗಯಾಶ್ರಾದ್ಧಾದಿಫಲಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪರೀಕ್ಷಾದಿ ಕಥನಂ " ನಾಮೈಕವಿಂಶೋಽಧ್ಯಾಯಃ

---

೯೯. ಆ ಯಾಗದಲ್ಲಿ ಪರಮಪುರುಷನಾದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ದೀಕ್ಷಿತನಾಗಿರಲು ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಅಕ್ಷಯವಾದ ಮೋಕ್ಷಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದಲೂ, ಲೋಕಕಲ್ಯಾಣಾಕಾಂಕ್ಷೆಯಿಂದಲೂ, ಆದಿಪರಮಪುರುಷನಾದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನೇ ಅತ್ಯುಗ್ರರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಯಾಗವನ್ನು ಸಾಂಗವಾಗಿ ನೆರವೇರಿಸಿದನು.

೧೦೦. ಸೂತಮುನಿಯು ಹೇಳಿದನು :—ಹೀಗೆ ಬೃಹಸ್ಪತಿಗಳ ಕುಮಾರನೂ ಜ್ಞಾನಿಯೂ ಆದ ಶಂಯುಮುನಿಯು ತಮ್ಮ ತಂದೆಯಾದ ಬೃಹಸ್ಪತಿಯನ್ನು ಕೇಳಲಾಗಿ ಅವರು ಪಿತೃವಂಶವನ್ನು ಸಾಂಗವಾಗಿ ಕುಮಾರನಿಗೆ ವಿವರಿಸಿದರು. ಅದೇ ವಿಷಯವನ್ನೇ ನಾನು ನಿಮಗೆ ಈಗ ವಿವರಿಸಿರುವೆನು. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ವರುಣನ ವಂಶವನ್ನು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ತಿಳಿಸುವೆನು ಕೇಳಿರೆಂದು ಸೂತನು ಮುನಿಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿದನು.

ಹೀಗೆ ವಾಯುಪ್ರೋಕ್ತವಾದ ಮಹಾಪುರಾಣದ " ಶ್ರಾದ್ಧಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ ಭಿನ್ನಕಾಲ ತೃಪ್ತಿಸಾಧಕಪದಾರ್ಥಗಳು ಶ್ರಾದ್ಧದ ಫಲ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಪರೀಕ್ಷೆ ಇವುಗಳ ಕಥನ "ವೆಂಬ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಮುಗಿದುದು

Vishesha Sangraha

ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದ ಸಾರಾಂಶವು

ಈ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಭಕ್ಷ್ಯಭೋಜ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯಾಗುವ ಕ್ರಮವು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದಿ ಪರೀಕ್ಷಾ, ಗಯಾ, ಶ್ರಾದ್ಧಫಲ, ಇವುಗಳು ವರ್ಣಿತವಾಗಿವೆ. ಪಿತೃದೇವತೆಗಳು, ಪಿತೃಗಳು, ಶ್ರಾದ್ಧಗಳು, ಇವುಗಳನ್ನು ನಿಂದಿಸುವವನು ನರಕ ಭಾಜನನಾಗುವನು. ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಶ್ರಾದ್ಧಮಾಡಿದರೆ ಇಹಪರಗಳಲ್ಲಿ ಪರಮಸುಖ ವಾಗುವುದು. ವೇದಶಾಸ್ತ್ರ, ಪುರಾಣ, ವೇತ್ತೃಗಳಿಗೆ ಮಾಡಿದ ಪೂಜೆಯು ಅನಂತ ಫಲದಾಯಕವಾಗುವುದು.

ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ಪಿತೃ ಉದ್ದೇಶ್ಯಕವಾಗಿ-ಅನ್ನೋದಕಾದಿಗಳನ್ನು ಮಂತ್ರಪೂರ್ವಕ ವಾಗಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಕೊಟ್ಟರೆ, ಆ ಮಂತ್ರಗಳು, ದೇವತೆಗಳು, ಯಜಮಾನನ ಪಿತೃಗಳು ಯಾವ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾವ ರೂಪದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಆ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಅವರಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯಾಗುವ ವಸ್ತುಗಳನ್ನಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿ ಆ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ತೃಪ್ತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವರೆಂಬ ವಿಷಯಗಳು ವರ್ಣಿತವಾಗಿವೆ.

Vishesha Sangraha

Vishesha Sangraha